De werken van G. A. Bredero

Gerbrand Adriaenszoon Bredero

DE WERKEN

VAN

G. A. BREDERO.

DERDE DEEL.

DE WERKEN

VAN

G. A. BREDERO.

VOLLEDIGE UITGAVE,

NAAR DE BESTE OUDE DRUKKEN BEZORGD EN OPGEHELDERD.

DOOR

PROF. Dr. J. TEN BRINK, PROF. Dr. H. E. MOLTZER,
Dr. G. KALFF, Dr. R. A. KOLLEWIJN,
J. H. W. UNGER EN Dr. J. TE WINKEL.

MET

ALGEMEENE INLEIDING VAN Dr. G. KALFF.

DERDE DEEL.

Het daget uyt den Oosten.

Met aanteekeningen door Dr. J. TE WINKEL.

Nederduytsche Rijmen.

Met aanteekeningen door Dr. J. TE WINKEL.

Groot Lied-Boeck.

Met aanteekeningen door Dr. G. KALFF.

TE AMSTERDAM BIJ GEBROEDERS BINGER, DRUKKERS-UITGEVERS, 1890.

INHOUD.

HET DAGET UYT DEN OOSTEN.

MET AANTEEKENINGEN

VAN

DR. J. TE WINKEL.

„HET DAGET UYT DEN OOSTEN."

INLEIDING.

De uitgever van BREDERO's dramatischen arbeid, CORNELIS LODEWYCKZ. VANDER PLASSE kwam in 1638 met een onuitgegeven stuk voor den dag, dat *twintig* jaren in portefeuille was blijven liggen. Het verscheen en afzonderlijk en in „*Alle de Wercken*" onder den titel: „G. A. BREDEROODS// *Spel, op't oud Liedt*// *Het daget uyt den Oosten,* //*Op de Reghel,* //*Die quaet doet, quaet ontmoet.*// *By hem in sijn overlyden onvolmaeckt ghe-//vonden' en voort ghemaeckt door een Lief-//hebber der Poesye.*// Wapen van Amsterdam.// *t'Amsterdam,* //*Voor Cornelis Lodowijcksz. van der Plasse, Boeck-verkooper,* //*aen de Beurs, in den Italiaenschen Bybel.* 1638. 4°.

In de korte „*Voor-reden*" zegt VAN DER PLASSE, dat hij dit stuk „lanck by (zich) ghehadt (heeft), om datter qualijck yemandt wilde „de handt aen steecken om voort te maecken, alsoo 't niet heel „volmaeckt en is geweest, doch (hij heeft) het selfde volmaeckt „becomen."

Men mag het voor BREDERO's naam betreuren, dat zijn uitgever niet rusten kon, voordat hij heel de schriftelijke nalatenschap van den vroeg gestorven dichter in het licht had gegeven. Hoe gebrekkig het bekende lied: „*Het daget uyt den Oosten*" door BREDERO en „*een Liefhebber der Poesye*" als inhoud voor dit drama gebruikt werd, is elders aangetoond (Zie mijn „GERBR. ADR. BREDEROÔ...., (1871, bl. 233—244).

De *„Liefhebber der Poesye"* noemde zijn naam: VELDEN aan 't slot der „Rey van Jnfferen" (I Bed. 2 Toon.), en van de afkondiging „van Myne Heeren van de gherechte" (V Bed. 2 Toon.). Wie hij was, leerde ons een belangrijke samenloop van letterkundige omstandigheden. Dr. JOH. VAN VLOTEN heeft het eerst (1865) in de *Dietsche Warande* (VII, bl. 276) de gissing gewaagd, dat dezelfde VELDEN, die BREDERO's spel bewerkte of afwerkte, dezelfde zou zijn als de dichter van den bundel: *„De Roemster van den Aemstel,"* daar deze in een slotdicht uitroept:

„Vaart oock wel, ghy schoone VELDEN,
„Die, die mijn naam, die, die mijn name spelden."

Hij spreekt daarbij van een MATTHYS VANDE VELDEN, die — als WITSEN GEYSBEEK (1824) (*Woordenboek*, V, bl. 434) bericht — een drama *„Calasires sterfdagh,"* (1631) had geschreven. Een exemplaar van dit drama bevindt zich in de boekerij der Maatschappij van Nederlandsche Letterknnde te Leiden onder den titel: *„Calasires sterfdagh ... uyt de historie van Heliodorus belanghende de kuysche vryagie van Theagenes en Cariclea"* door M. V(AN) VELDEN, Amsterdam, 1631 4°." onder nnmmer 7056. Het stnk is gespeeld den 21 September 1631 op de „Oude Kamer", als de titel leert

De geheel vergeten anteur van *„Calasires sterfdagh"* is niet alleen de dichter van *„De Roemster van den Aemstel"*, maar ook de bewerker van BREDERO's onvoltooid spel: *„Het daget uyt den Oosten."* Belangrijk is het hier op te merken, hoe de Middel-Grieksche roman van HELIODORUS door de vertolking van AMYOT (1559), en door de Hollandsche vertaling nit het Fransch *„De Beschrijvinghe Heliodori „vande Moorlandtsche Geschiedenissen ..... inhoudende de eerbare, cuysche, „ende ghetrouwe liefde van Theagenes ende Chariclea..... Eerst int „Griecx beschreven, ende nu wt het Francoysche int Nederlandts vertaelt „door C. K. Amst.* 1610 8°." — ook voor ons drama der zeventiende eenw van eenige beteekenis was. AMYOT heeft door zijne vertalingen van HELIODORUS, LONGUS en PLUTARCHUS een beslissenden invloed geoefend op den Franschen heroïschen roman der zeventiende eeuw. Ten onzent komen alleen sporadische verschijnselen, als het drama *„Calasires sterfdagh"* aantoont.

Dat M(ATTHIJS) V(AN) VELDEN tevens de auteur is van „*De Roemster van den Aemstel*," werd waarschijnlijk geacht door NICOLAAS BEETS in zijne uitgaaf van ANNA ROEMERS' „*Gedichten*" (1881). Na vermelding van den titel: „*De Roemster van den Aemstel, off Poëtische beschrijvinghe van de riviere Aemstel, Met Verklaringe van eenige duystere Woorden. 't Aemsteldam. Voor Cornelis Willemsz. Blaulaken, Boeck-verkooper, in St. Jans straat, in 't gulde A. B. C.*" treft het oogenblikkelijk, dat het drama van „*Calasires sterfdagh*" ook is uitgegeven „*By Cornelis Willemsz. Blaeu-Laken, Boeckvercooper in St. Janstraet in 't Vergulde A. B. C.*" BLAEU-LAKEN is als uitgever verbonden met den rijmer M. V(AN) VELDEN, zooals VANDER PLASSE met den dichter BREDERO.

BEETS herinnerde, dat, Mr. JAC. SCHELTEMA in 1808 in zijn „*Anna en Maria Tesselschade, de dochters van Roemer Visscher*" (Amsterdam, *J. W. Yntema en Comp.* 1808) den bundel „*De Roemster van den Aemstel*" (zonder jaartal verschenen) aan ANNA ROEMERS heeft toegekend.

SCHELTEMA vond op den rug van zijn exemplaar den naam van ANNA ROEMERS geschreven. Dat is ook het geval met het exemplaar ter boekerij der Leidsche Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde berustende, waarvan vroegere eigenaars waren ISAAC MEULMAN, Mr. ROBIDÉ VAN DER AA en in de 18e eeuw JAN BALDE, Heer van Loenen. Het is niet onwaarschijnlijk dat ditzelfde exemplaar in handen van SCHELTEMA is geweest. Deze meende, dat de naam van ANNA ROEMERS door een der vroegere bezitters op den rug was gesteld; dat het bundeltje in de eerste helft der 17e eeuw was uitgegeven tusschen 1614 en 1638, omdat op de titelprent, Amsterdam voorstellende, wel de toren der Znider Kerk, maar niet die der Wester Kerk was afgebeeld. Ten slotte scheen SCHELTEMA overtuigd, dat ANNA ROEMERS schrijfster was der lofverzen op den Amstel.

In 1827 werd het eerste deel eener verzameling van „*Gedichten*" uit de 17e eeuw uitgegeven (Amsterdam, G. H. Arens), waarbij eenige verzen van ANNA ROEMERS en een afdruk van „*De Roemster van den Aemstel*". De ongenoemde verzamelaar achtte het „nog niet uitgemaakt" of ANNA ROEMERS werkelijk voor de schrijfster van dezen dichtbundel te houden ware.

Daarna kwam — als reeds werd aangestipt — VAN VLOTEN (1865), die het eerst den naam van VELDEN noemde, en de aangehaalde regels met toespeling op den naam des dichters onder de aandacht van de lezers der „*Dietsche Warande*" bracht. Dit gevoelen werd in hoofdzaak gedeeld door Dr. H. E. MOLTZER in zijne „*Letterkundige studie over Anna Roemers Visscher*" (Groningen, Wolters, (1879).

Een afdoend bewijs voor het auteurschap van M. V(AN) VELDEN, — zoowel wat den bundel: „*De Roemster van den Aemstel*", als wat BREDERO's „*Het daget uyt den Oosten*," betreft — gaf Mr. A. D. DE VRIES Az. in den eersten jaargang van het door hem met zoo veel smaak en zoo veel wetenschap tot aan zijn vroegen dood geredigeerde tijdschrift: „*Oud-Holland, Nieuwe Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlandsche Kunst, Letterkunde, Nijverheid, enz.*" Zijn opstel: „*De Dichter van de Roemster van den Aemstel*" (1883, bl. 64 en volg. t. a. pl.) bracht het gewenschte licht. Hij wees op een zeldzaam liedeboekje in oblong formaat, met den titel: „*Amsterdamsche// Pegasvs// Waer in (uyt lust) by een vergadert// zijn/ veel Minnelijcke Liedekens/ noyt voor desen gedruckt)// gestelt op verscheyden nieuwe stemmen: by een gebracht// door vier Liefhebbers/ als M. C. Veld-Deuntjens. J. J. C. Cupidoos Dartelheydt. J. R. Herders-Zanghen. A. P. C. Pastorellen, ofte Bosch-Gezangen. Verciert met schoone Copere Figuren, en by meest al d' on-bekende Voysen// de Noten of Musycke gevoeght. t'Amstelredam, Gedruckt voor Cornelis Willemsz Blaeu-Laken, Boeck-verkooper/ woonende// in S. Jans-straet/ in 't vergulde A. B. C.* 1627."

De dichter M. C. noemt zich aan 't slot van eene opdracht aan „de Aemstel-Landtsche Jvffertjens" en schrijft zich M. CAMPANUS. Het bleek, dat dit M. V(AN) VELDEN was in Latijnsch gewaad. Mocht het reeds opmerkelijk schijnen, dat zoowel de „*Roemster*" als „*Amsterdamsche Pegasus*" by CORNELIS WILLEMZ BLAEU-LAKEN in het licht verschenen, afdoender was, dat — als Mr. A. D. DE VRIES Az. aantoonde — „op bl. 10—12 van dezen Amsterdamschen Pegasus onder de Velddeuntjens een gedicht te lezen staat, dat men ook achter *de Roemster* vindt; het voert in het liedeboekje „*Aen den Aemstel.*" in de Roemster „*Aff-scheydt aan den Aemstel*" tot titel. (bl. 66 t. a. pl.).

M. V(AN) VELDEN is dus niet meer de „onbekende grootheid,"

door Van Vloten dus genoemd, maar een letterkundig knutselaar van den derden rang, aan wien Mr. A. D. de Vries Az. een zestal werken toeschreef:

1°. *Zes Liederen* in een liedboek: „*Venus Minne-giftjens*" bij Blaeu-Laken in 1622 uitgeven.

(In dit liedboek vindt men een vers van Bredero: „*Dichters Liefdens Liedt*", dat noch in zijn *Groot Liedtboeck*, noch in zijne *Nederduytsche Poemata*" voorkomt.)

2°. Achtendertig *Veld-deuntjens* in den „*Amsterdamschen Pegasus.*"

3°. Een sonet op „*Styrus en Ariame*", treurspel van Jacob Struys, 2ᵉ. druk ongeveer 1631 uitgegeven door Blaeu-Laken.

4°. Het tooneelspel: *Calasires sterfdagh*, in 1631 door Blaeu-Laken uitgegeven.

5°. „*De Roemster van den Aemstel*", omstreeks 1627 uitgegeven door Blaeu-Laken.

6°. „*Het daget uyt den Oosten*" in 1638 door Vander Plasse uitgegeven.

De æsthetische waarde dezer werken wordt door de Vries niet zeer hoog aangeslagen. Dit past volkomen bij den indruk, dien de lezing van „*Het daget uyt den Oosten*" (Zie „*Gerbrand Ad. Brederoô*" (1871) bl. 240—246) bij de vrienden van Bredero pleegt achter te laten.

Dr. JAN TEN BRINK.

G. A. BREDEROODS

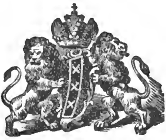
Spel, op't oud Liedt

Het daget uyt den Oosten,

Op de Reghel,

Die quaet doet, quaet ontmoet.

By hem in sijn overlyden onvolmaeckt ghe-bonden/ en voort ghemaeckt door een Lief-hebber der Poesye.

t'AMSTERDAM,

Voor Cornelis Lodowijcksz van der Plasse, Boeck-verkooper, aen de Beurs, in den Italiaenschen Bybel. 1638.

Zooals reeds uit den voorgaanden titel blijken kan, is dit stuk eerst in 1638, dus vele jaren na BREDERO's dood, voor de eerste maal in het licht gegeven.

Het werd daarna nog opgenomen in *Alle de Werken ... van ... Bredero*, ed. 1644 en ed. 1678.

Bij den thans verschijnenden herdruk is de uitgave van 1638 gevolgd.

J. H. W. UNGER.

O D E

Op het

T R E V R - S P E L

VAN

Het daghet uyt den Oosten,

Door den Aldervermaersten Neder-landtschen Dichter

G. A. BREDEROODE.

NAer verloop van twee tien Jaren
Comt de geest van *Breed'roo* waren
By *Cornelis* van der *Plas*,
Die wel eer syn vrient oock was.
5 *Plas* die wil syn vrient vertroosten,
Druckt het *Daghet uyt den Oosten*,
Dat hy eerst geeft in het licht,
't Leste Spel van *Breed'roos* dicht.
Sach men oyt *Melpoomne* treuren,
10 Sach men oyt yets droefs ghebeuren:
Siet hier lievers aen een Maeght
Blijts en droefs eer dat het daeght.
Dit soo krijght ghy noch ten besten
Voor het laest, ja alder-lesten:
15 Hier meed hy in rust sich gheeft;
Maer syn naem hier eeuwich leeft

Al metter tijdt. [1]

---

[1] *Al metter tijdt* was de spreuk van EVERT PELS, zooals blijkt uit een lofdicht op het *Spel van den Bloedigen Slach van Pavyen*, enz. door PIETER NOOTMANS, Amst. 1627.

VOOR-REDEN.

Goethertighe Leser, alsoo ick met groote moeyte en kosten hebbe gedruckt de Wercken van den treffelijcken Poëet G. A. Breeroo, die so wel stichtelijck, vermakelijck, en kluchtich is, ja tot vermaeck van alle menschen is gheweest. En hebbe nu dit teghenwoordich Spel *Het daghet uyt den Oosten* ghedruckt, dat ick lanck by mijn ghehadt hebbe, om datter qualijck yemandt wilde de handt aen steecken om voort te maecken alsoo 't niet heel volmaeckt en is geweest, doch hebbe het selfde volmaeckt becomen, het welck ick nu den liefhebbende leser op-offere, van den Wijt-vermaerden Neerduytschen Poëet G. A. Breeroo en u laet weten wat wercken hy al heeft nagelaten: te weten, als alle de Spelen, Ghedichten en Cluchten van den selfden Brederoode.

Rodrick en Alfonsus.	*Angeniet.*
Gryana.	*Schijnheylich.*
Lucella.	*Het daghet uyt den Oosten.*
't Moortjen.	*Poëmata.*
Spaensche Brabander.	*Alle de Kluchten.*
Stomme Ridder.	

En hebbe alle dese Wercken op nieuw herdruckt op fijn Papier, al te samen by een. 1638. Te samen oversien, verbetert en vermeerdert uyt syn eyghen Schriften, verhoopende dat ghy daer een goet vermaeck in vinden sult. Beminde Leser, neemt dan dese mijnen arbeyt in danck, en vaert wel.

U. L. Dienaer

Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse.

L I E D T,

Als inhoudt van't Spel.

HEt daghet uyt den Oosten,
Het licht schijnt over al!
Hoe weynigh weet de liefste,
Waer dat ick heenen sal,
5 Hoe weynich weet de liefste, Ia de &c.

2.

Waren 't al mijn vrinden,
Dat mijn vyanden syn,
Ick voerden u uyt de lande
Mijn troost, myn minnekyn, &c.

3.

10 Warwaerts wout ghy mijn voeren
Stout Ruyter wel gemoet?
Al onder de Lindeboom groene
Mijn troost myn waerde groet, &c.

4.

Ick legg' in mijn liefs armen,
15 Met grooter eerwaerdicheyt:
Ick legg' in mijn liefs armen,
Stout Ruyter wel gemoet, &c.

Deze tekst van het lied komt overeen met die van het *Oud Amst. Liedboek*, maar is jonger dan die van het *Antwerpsche Liedboek* (in 1544 gedrukt tot JAN ROULANS), N°. 73. Men stelle zich den gang van het verhaal aldus voor: Een meisje gaat uit en spreekt vs. 1—5; zij ontmoet eenen ruiter (in den ouderen tekst eenen *ridder*), die haar in vs. 6—9 zijne liefde verklaart, maar op hare vraag (vs. 10 vlg.) en zijn antwoord (vs. 12 vlg.), zegt zij hem, dat zij reeds eenen minnaar heeft (vs. 14—17), waarop dan de ruiter mededeelt (vs. 18—21), dat hij dezen onder eene linde heeft verslagen. Het meisje gaat daarheen (vs. 22—25), spreekt den verslagene toe (vs. 26—34), begeeft zich dan naar haars vaders kasteel (vs. 35—38) en roept te vergeefs hulp in voor het begraven van haren geliefde (vs. 39—42). Daarop begraaft zij zelf het lijk (vs. 43—54), zingt de lijkmis (vs. 55—58) en gaat in een klooster (vs. 59—63).

10—17. In de oudere redactie ontbreken terecht vs. 12 vlg. en vs. 16 vlg. — 15. *eerwaerdicheyt*—eer.

5.

Leght ghy in u liefs armen ?
Bylo dat is niet waer:
20 Gaet onder de Linde groene :
Verslagen so leyt hy daer, &c.

6.

Het Meysjen nam haer mantel,
En sy ging eenen gang
Al onder de Linde groene,
25 Daer sy hem verslagen vant, &c.

7.

Och legdy hier verslagen,
Versmoort al in u bloedt!
Dit heeft gedaen u roemen,
En uwe hooghe moet. &c.

8.

30 Och legdy hier verslagen,
Die my te troosten plach!
Wat hebdy my na gelaten
Soo meenigen droeven dach,
Wat hebdy my na gelaten, &c.

9.

35 Het Meysjen keerden haer omme
En sy ging eenen gangh
Al voor haer Vaders poorte,
Die zyder ontsloten vant, &c.

10.

En is hier niemant inne,
40 Noch Heer of Edelman,
Die my nu dese dooden
Ter aerden helpen kan? &c.

11.

De Heeren swegen stille,
Sy gaven geen geluyt;
45 Het Meysjen keerden haer omme,
Sy gingh al weenend uyt, &c.

12.

Met haren geelen hayren
Dat syder 't bloedt of vreef,
Met haer sneewitser handen
50 Dat sy sijn wonden verbondt, &c

---

19. *Bylo*—bij St. Eloy, waarachtig! 28. *roemen*, namelijk op zijn liefdesgeluk. 29. *hooge moet*—trots. 50. het verbinden van de wonden was overbodig. De andere tekst heeft in plaats van 47—50: „Si nam hem in haren armen, si custe hem voor den mont in eender corter wylen tot also mengher stont."

13.

Met sijne blancke swaerde
Dat syder dat grafjen groef,
Met haren blancken armen
Dat zy hem ter aerden droeg, &c.

14.

55 Met haren blancken handen
Dat zijder het belletjen klonck,
Met hare heldere keele
Dat sy de Vigille zongh, &c.

15.

Nu wil ick my begeven
60 In een kleyn Kloosterkijn,
En dragen de swarte wylen
Ter eeren de liefste mijn.
En dragen swarte wylen, Swarte wylen.

---

55. In den ouderen tekst staan couplet 14 en 15 in omgekeerde volgorde. 58. *Vigilie*—mis, zooals in de oudere redactie 61. *wylen*—(nonnen)sluier.

PERSONAGIEN.

MARGARITA, Juffrouw.

FYTJEN, CLAERTJEN — Staet-dochters.

VECHTHART, Edelman.

PERIOSTA, Vader van Roemer.

ROEMER, LICHTHART, KOENRAET, — Edelluyden met haer knechts.

EDELMAN, Stom.

CAPITEYN, van 't Hof, met Soldaten die stom.

WILLIGHART, knecht van Roemer.

VADER, van Margriet.

BICHT-VADER, of Priester.

RATEL-WACHT.

HEREMIJT.

REY, van Jufferen.

SECRETARIS, met de Heeren af-leesende.

MIEUWES, JAN TIJNGH, — Borgher-luyden.

REY, van Nonnen.

G. A. BREDEROODS

HET DAGHET UYT DEN OOSTEN.

EERSTE BEDRYF. EERSTE UYTKOMST.

Joffer Margriet, met Fytjen ende Claertjen haer
Staet-dochters.

MYn Maeghdekens, wandelt hier in de groene gaerde,
Of soeckt de schaduw' koel van de hooge, dicht beblaerde
Lindeboom; so niet, haelt een waterluchjen fris
Aen de bebiesde boord des Vijvers, vol van vis!
5 Gaet heen, mijn Dochters, gaet daer u de lusten leyen;
Ick sal u luyden by den Bloem-hof gaen verbeyen,
Onder de Roselaer; doch gaet niet veerder, dan
Mijn schrale schorre keel u wel beroepen kan.
Verseeckert my de deur met alle zijn behoorte.
10 *Fytjen.* De groote grendels sijn gheschoven voor de poorte,
't Nacht-slot is toegheknipt van Claertjen mijn gespeel.
Claertjen. Joffrouw, wy sullen gaen in't Lignstrum Prieel,
Of spieg'len met ghemack ons inde stille stromen;
Van daer soo wand'len wy onder de Boecke bomen,
15 En soo na 't Braem-bosch toe, en sien de jonghe Elst,

---

9. *verseeckert*, enz.—sluit de deur geheel zooals het behoort. 11. *van*—door

Van de verliefde Hop soo vriendelijck omhelst,
Dat het bekoort tot Min de sterffelijcke lieden.
Fytjen. Me-Vrouw, alst u ghelieft, soo mooghdy ons gebieden,
Ghy sult ons tot u dienst sien willigh en bereydt.
20 *Margriet.* Gaet daer 't u wel bevalt, ick snack naer eensaemheyt.
Ach! ghedwongen vryheyt, willige slavernye!
Ach! sure soetigheyt, ach! lustigh lieflijck lye!
Ach! kleyn verkooren Godt, die door u groote kracht
Het sinnelijcke breyn van 't menschelijck geslacht
25 Soo wonderlijck beheert, die onse moog'lijckheden
Van spitvinnich vernuft en van veersiende reden
Verbystert en vervreemt! O hoogh-vermogen Min,
Die Goden schrickt en schut, Groot-vorst van ziel en sin,
Die met ontsach en vrees' heerschapt en kunt bestieren
30 Den breydeloosen drift van wilde, woeste dieren;
De Koninghlijcke Leeuw, grootmoedich, trots en gram,
Die ciddert voor dijn toom en gaet gelijck een Lam;
De loose Luypart, tuckt op Moorden en vernielen,
Die volght u als een Hondt sachtmoedich aen de hielen;
35 De eedle Eliphant, noch starcke Stieren fors,
Noch oock het stoute Swijn, en d'overbarsche Bors,
Die hebben noyt dijn jock verworpen noch geweygert;
Het prachtich praelend Paert, dat soo brood-droncken steygert
En vrolijck danst en springht, is u ghehoorsaem stracx;
40 De snelle Hasewindt, de Spinjoens en de Bracx,
De slechte Schaepjens en de vette mellick beesten,
Die sijn u onderdaen; wat maecksel of wat geesten
Dat vliegen aen de Lucht, of swemmen mach in Zee,
Ja d'Ellementen selfs, en 't onderaerdtse Vee
45 Die volghen u gebien; van uwe kracht getuygen
Den Hemel, Hel, en Aerd, die ghy na wensch kunt buygen;
Al wat de goude Son beschittert en bestraelt,
Sijn leven en sijn liefd van uwe Godheydt haelt.
Krachtighe Lente, die de grijse witte hairen
50 Des kalen winters plockt: ghy, die teeldt alle jaren

---

20. na dit vers verlaten de staetsdochters het tooneel. 23. *kleyn verkooren Godt*—kleine geliefde God, namelijk Cupido 24. *sinnelijcke*—verstandige. 25. *moog'lijckheden*—vermogens. 27. *vervreemt*—ontrooft. 29. *heerschapt*—beheerscht. 33. *tuckt*—tuk, belust. 36. *Bors*—beer, everzwijn. 40. *Spinjoen*—Spaansche patrijshond, Ofr. *espaignol*, elders *spangoel* en bij KILIAEN *spilgioen*, *spilioen*. 41. *slechte*—onnoozele. 42. *wat maecksel of wat geesten*—wat vorm of gedaante. 44. *'t onderaerdtse Vee*—'t gewormte.

De jeuchelijcke May met heyl-kruyt, vroech gewas,
Met lof en lovertjens en schoon versulvert gras,
't Welck ghy met varschen douw des uchtens doet bedyen;
Doch haest verandert door verwisseling van Tyen
55 Der Bomen vier-kleen, en haer bloeyende gestalt
Van blooseud' bloeysem op een korte stondt vervalt.
Siet, de stock-stille windt van 't laeuw en luwe zuyen
En houd niet langer stal, maer raest en blaest by buyen;
Het hoerachtich geluck, lieflacchend' in haer schick,
60 Verrockt haer goede gunst meest elcken oogenblick;
Dit Schepsel schoon, maer sot, dat soo vermeetelheden
Het arme aerdrijck trapt, is morghen overleden,
Vergeeten en vergaen; al 't gheen hier 't grootste schijnt,
Verwandelt sigs geringh gelijck de lichte wijnt;
65 De tydeloose mensch speelt met zijn aertsche sinnen,
En waggelt met sijn lust, en wayfelt met sijn minne,
Soo vluchtich, so geswindt, so wuft, soo wispeltuur,
En kuyfelt met de keur wel duystmael in een uur;
Doch ick Margariet en kan van sinnen niet veranderen:
70 Eer souw dit ronde rondt vernieten en verwand'len,
Eer sal dit rancke rif vermorselen in't stof,
Eer sal mijn vlugge geest by Pluto houden hof,
Eer ick Vechthardus souw vergeten of verliesen
Door snoo lichtvaerdicheyt of al te soo verkiesen.
75 Ach! minne, die in my soo aerdigh tafereelt
En schildert in den droom dat frissche gladde beeldt
Mijns liefs, die my omarmt, (O lieffelijcke looghen,
Hoe garen waer ick nu soo vriendelijck bedrooghen!)
Maelt my sijn aenschijn nu, niet bleeck, niet blaeu, niet ros,
80 Maer recht als mellick en bloed, besprenght met bloosend blos,
Sijn minnelijck ghesicht, sijn wel ghedane wangen,
Daer locken, dicht gekruyft, soo swad'rich over hangen,
Sijn mannelijcke borst, en statich strack ghelaet,
Daer onse Eeuwe noch veel van te wachten staet.

---

55. *vier-kleen*—feestgewaad. 58. *stal*—stand. 60. *verrockt*—verplaatst. 61. *vermeetelheden* in één woord is eene drukfout voor *vermeetel heden* in twee woorden. 64 *verwandelt*—verandert; *geringh*—weldra. 65. *tijdeloose*—kort levende. 68. *kuyfelt*—kaatst, speelt, *vgl. St. Ridder* vs. 1359, *Angeniet* vs. 640; *duystmael*—duizendmaal. 70. *dit ronde rondt*, namelijk de poezeligheid van het lichaem; *vernieten en verwand'len* (lees: *verwandren*)—te niet gaan en verkeeren. 72. *Pluto*—God van de onderwereld. 74. *al te soo*—al te spoedig, in een oogenblik. 75. *tafereelt*—schildert. 81. *wel ghedane*—wel gevormde. 82. *gekruyft*—gekruld; *swad'rich*—golvend.

85 Wat leeden wel ghemaeckt zijn braef gewaed verschuylen!
Wat beenen dragen 't lijf ghelijck twee starcke suylen!
Cupido wrang en wreet, het schijnt schier of ghy swoert
Mijn heele ondergang, vermits dat ghy vervoert
Sijn eed'le ziel van my; heb ick oyt schaerts, met sparen,
90 Ten offer yets versuymt? heb ick voor dijn Altaren
Niet nederigh gheknielt, ghebeden en gheweent?
En immers blijft u hart verhart, verstockt, versteent;
En kan dit suyver nat, geparst uyt drooghe oogen,
U niet bewegen tot mee-lijen en medoogen
95 Van dees verliefde, Ach! maer ongeminde Maeght,
Soo hebb' ick, leyder laes! al vruchteloos geklaeght.
U Godtheyt is versiert, en valsch u heylicheden:
Dat men u Godlijck noemt bestaet in recht noch reden:
't Is ydel ongegrond al dat men van u seyd.
100 Wat sydy anders dan een malle sinnelijckheyd,
Die uyt keursieck ghesicht de geesten weet te puren
Van 't dunst en 't fijnste bloed der schooner Creaturen,
En nestelt soo ter sluyck onsichtbaer in het hart!
O breyneloose mensch, hoe sydy soo verwart,
105 Dat ghy dit oolijck wicht soo Hemels hebt verheven,
Dat geen meer macht en heeft dan wy het selve geven?
Sacht! sacht! Margrita, sacht! wat·lastert uwe sin?
Hoe loochend ghy de kracht en hoocheyd van de Min,
Sijn doodelijcke flits en ontvliebare pylen?
110 Ghy oordeelt al te licht: wat voordeel komt van ylen?
Cupido, 't is mijn schult, ick bidd': vergeeft het mijn,
Dees domme deeren wilt nu doch genadich zijn!
O nette-schutter, die u schichten hebt ghesonden
In dese brossche borst, waerom gaedy niet wonden
115 Het oorloghs herte van mijn uyt-ghelesen Heer?
Leyt in de saeck ghevaer, te grooter is de eer.
En hebdy klem, noch kunst? is u de moet ontvloden,
Ghy terger van dit volck, van Hemel-lien en Goden?
Ach! dat mijn vierigh oogh tot minne niet bekoort
120 Mijn Vechthart, daer mijn siel vol vyers schier stickt, en smoort!

---

85. *zijn braef gewaed verschuylen* (stellig bij vergissing voor *verschuylt*)—houdt zijn net gewaad verscholen. 89. *schaerts*—zuinig. 96. *leyder laes*—helaas! 97. *versiert*—verzonnen. 100. *sinnelyckheyd*—zinnelijke lust. 101. die door keus-zoekend aanschouwen de quintessens tot zich weet te trekken. 106. *geen meer*—niet meer. 109. *ontvliebare*, lees: *onvliebare*.

O ghy, Metale man! sal mijn verliefde suchten
Van 't yser harde hert steets stuyten sonder vruchten?
Sal dit klaeghlijck gesmeeck, soo droevigh als bevreest,
Ontgrend'len nimmermeer de deuren van u Gheest?
125 Sal dit deerlijck opsien, dit vriend'lijck ooghewincken
Niet eens in u gemoet, niet eens in 't herte sincken?
Soo acht ick dat je bent een harde steene rots,
Een Yssigh konde Ziel, gheschilfert van een schots,
Uyt Goden Inst ghevormt om my wat te temteeren.
130 Margriete, wat is dit? wildy nu schrandriseeren
Van wat stof dat de ziel hier boven werd ghemaeckt?
Siet toe! siet toe! dat ghy aen 't rasen niet en raeckt.
Margrita, wilt niet meer met u ghespeelen spotten,
Om dat sy recht als ghy op yemand hier versotten,
135 Vermits dat dese gicht den Hemel ons inplant.
Maer, Vechthart, wat geefs' u? Helaes de wreetheyt, want
U moedich herte leeft in bloedighe slach-oorden;
Ghy hoort met soete Inst der ziel-sponwers klaegh-woorden;
Het jammerlijck gegil, wreet, ysselijck en fel,
140 Is u vroolijckste vrucht, u tijt verdrijf en spel;
't Gheklaater, staels gheklanck van swaerd of hellebaerden,
En 't grimmich woest ghebriesch der bitse felle paerden
Is u vermaeck en vrucht; ghy schiet de schutten los,
Ghy rijdt, ghy rotst, ghy rundt op dijn pick-swarte Ros
145 In de voor-draf voor aen, de eerste aen de vesten,
In het schermutsen streng, in 't af-wijcken de lesten:
Dit is u krijgs ghebruyck, u handelingh en plicht;
Ghy siet niet lievers dan de Vyand in 't ghesicht;
Ghy siet niet lievers dan met grove kracht van ving'ren
150 De dolle bloed-vaen vloock, geestich en swierend' sling'ren;
De roode wonden die 't ghemeene volck verbleeckt,
In u een heete lust tot weder-wraeck ontsteeckt.
Ach, Nederlandtsche Mars! ghy blixem in het strijen,
Hollandtsche hoochste roem, cieraet van onse tijen,
155 Hoe komt doch dat de tocht van dit hartvochtich hert
Niet door den tijt en meuckt, noch leemiger en wert?

---

122. *stuyten van*—afstuiten op. 125. *dit deerlijck opsien*—deze roerende blik. 130. *schrandriseeren*—vernuftig uitmaken. 133. *gespeelen*—speelnooten. 135. *gicht*—gift; *den Hemel*, eerste nv. 138. *ziel-spouwers*—zieltogenden. 143. *de schutten*—het geschut. 150. *vloock*—bol. 151. *wonden*, lees: *wonde; verbleeckt*—doet verbleeken. 156. *meuckt*—versacht wordt.

Ay, werpt u wapens wech! mijn lief, sydy niet wyser?
Gheen Borst-stucken van stael, geen ruggen swaer van yser,
Geen schilden dick van leer, geen kolders soo geringt,
160 Daer Cupidoos gheschut niet licht door heenen dringt!
Al waert schoon dat ghy u in 't kooper liet besmeden
Rondom u heele lijf, van boven tot beneden,
En liet alleene maer wat luchts voor oogh of oor,
Ghy wierd terstond ghequetst door 't sien of door 't ghehoor;
165 Ten waer dat ghy verkleumt van leven en van leden,
In u Natuur vervroor van alle mensch'lijckheden.
Maer soo minn'loos en is dit jenghdlijck aenschijn niet,
Daer men de minne-knnst soo lief vermaelt in siet,
Soo lief vermaelt in siet, dat ick 't altoos sal honwen
170 Een wonder in de mans, een spiegel voor de vrouwen.
Wel op, mijn suffe hert, u selven wat verqnickt
Nu met de soete hoop! misschien het nood-lot schickt
Dat ghy u lieve lief door liefde sult verwinnen,
Want het doorluchtich hert van hoogh en eed'le sinnen
175 Vergeld de weldaet waer het immer kan of mach
Somwijls wel sevenvont. Maer ay, Margrita. ach!
Ghy rneckeloose maeghd, wat mooghdy u toeleggen
Van 't geen de valsche vrouw, de hoop, u mach toeseggen?
Weet ghy niet dat zy loos en logenachtich is,
180 Van gunst-woorden rijck, maer in 't geven onghewis?
De rechte streecken van de grootste Heeren Hoven
Is loch en droch, vermomt met vriendelijck beloven.

Tweede Handeling.

Rey van Jufferen.

1.

DE groote Godt, die 't al beheert,
Voorwetend' weet wat ons ontbeert,
185 Die schenckt ons ons behoeven:
Gherechticheydt met stalen arm
Gheeft hy den goeden tot haer scherm,
En tot een straf de Boeven.

---

159. *kolders soo geringt*—ring- of maliënkolders. 160. *geschut*—schiettuig. 166. n u de geheele menschelijke natuur wegvroor. 177. *reuckeloose*—onvoorzichtige. 182. *loch en droch*—logen en bedrog.

2.

Wat waer ons leven sonder haer?
190 Niet dan ellend', soo voor als naer;
Door haer soo leeft men vredich.
O, schoon Astrea, soete Maeghd!
Ick wensch men u in't harte draeght
By onse lands-luy zedich.

3.

195 Kom stichster van de soete vree,
Kom sticht oock onse reyen mee,
En leert ons jonghe struyken,
Hoe sy in kuysche eerbaerheydt
By 't Jonghe manschap haren tijdt
200 Met vreucht moghen ghebruycken.

4.

Neemt haet en alle afjonst wegh,
En achterklap haer snoo ghesegh,
Laet liefde daer voor groeyen:
Liefde, die al de Werrelt sticht,
205 Liefde, die in de weerliefd' licht,
Liefde, die ons hert doet bloeyen.

5.

Liefd', die met yser banden bindt.
Liefd', die gelts passy overwindt,
Liefd', die geen doodt kan scheyden:
210 Laet sulcke liefde staegh in mijn,
Laet sulcke liefde in hem sijn,
Die ons ten Huw'lijck leyden.

6.

Waer dat alsulcke Liefde woont,
Daer oock Godt sijnen seghen toont:
215 Daer man en Vrouw te gader
Staegh leven in een blye lust,
Staegh leven in een soete rust,
Wat wenscht men wellust nader?

7.

Maer wie de geyle Min aenslaet,
220 Die voelt het als het is te laet,
Hoe haest haer vlam kan smooren;
Soo oock die om het snoode gelt,
Hem onder Hymens vaendel stelt,
Die heeft sijn Hel verkooren.

8.

225 't Blijckt en heeft ghebleken meer,
Dat wie na deuchden noch na eer
Niet saghen, sijn verlooren:
't Goet en de geyle Minne-brandt
En baert maer onheyl, sond', en schand,
230 En sijn tot ramp ghebooren.

Velden.

---

192. *Astrea*—de heldin uit den beroemden roman van Honoré d'Urfé. 222. *snoode*—armzalige. 223. *Hem*—zich. 229. *en baert maer*—baart (niet) tenware. 230. Blijkens de onderteekening is deze rei het werk van den voltooier van het stuk, M. van Velden.

Derde Handeling.

Margriet, met haer beyde Staet-dochteren.

Konstrijcke strael-Fonteyn, hoe langsaem of hoe loom,
Doch dartel krult de staert van u slangwyse stroom!
Dees water-beecken soo van lauwe tranen springen,
Die nu soo swierend langs mijn roose wangen dringen,
235 En banen daer een wech van schoorloos slibrigh spoor.
Ach! hoe verlept en doof is 't glantsich gloeyend' gloor,
Dat op mijn lipjens root als kersjens plach te proncken!
Och! ooghen, wat'righ droef, hoe siedy dus verdroncken?
Ach! wangelatich mensch van onghedaen aenschijn,
240 Waer is die stemmicheydt die in u plach te sijn?
Ach! dat mijn Vechthart mocht in dese staet aenschouwen,
Souw hy hem kunnen wel van schreyen oock onthouwen?
Neen dat gheloof ick niet: of moghelijck souw hy
Verschooten vluchten wech, want selfs ick schrick voor my,
245 Als ick my spiegel in de Christalijne glasen;
Hoe souw een ander hem dan niet voor my verbasen!
Ach, lusteloos gemoet! hoe ongereddert leyt
Dit hulsel nu verschrickt, versloryt en verspreyt!
Ick wil my toyen op met kostlijcke ghesmyde,
250 Want heerelijck gewaed van schoone sachte syde
Verciert de frisheyt van de welgeschapen leen.
Nu dondert jachtich op versturve sinlijckheen,
En neemt u heerschappy, want van het lieflijck minne
Is reynicheydt voor al een lieve ghesellinne.
255 Komt hier mijn goude kam, leckt dit goud-dradig hayr,
Ick doop dees' dunne dweyl in dit stil water klaer
Daer men de steentjens op de bodem wel kan tellen.
Mijn aensicht, dunckt my nu, begint sich te verstellen,
De schoonheydt die verrijst; wat soo, dat 's d'onde slach!
260 Och, Vechthart! dat ghy nu dit schoone wesen sach,
Het souw sijn jongh ghemoet tot minnen haest bekooren.

---

235. *schoorloos*—modderloos, zonder bezinksel achter te laten; *slibrigh*—glad. 236. *doof*—dof. 239. *wangelatich mensch*—iemand met een leelijk, droevig voorkomen; *onghedaen aenschijn*—mager gezicht. 240. *stemmicheydt*—onberispelijke manier van zich voor te doen. 241. *mijn*—mij. 244. *verschooten*—bleek van ontsteltenis. 246. *hem*—zich. 248. *versloryt*—verslonst, verkreukeld. 249. *ghesmyde*—kleederdos (in 't mnl. paardentuig). 252. Komt nu weêr ijlings te voorschijn, vervlogen bekoorlijkheden! 254. *reynicheydt*—netheid. 256. *dweyl*—handdoek. 258. *verstellen*—herstellen.

Ach, ick vergeckte Maeght, hoe laet ick mij verdooren
Van eyghen liefde en van het pluymstrijcken vals!
Wel is dit aensicht, noch dees swaen-sneenwitten hals
265 Noch jonst, noch eer, noch trouw in 't minste dan mee-waerdigh?
Ja sy gewisselijck, 't is billick, 't is rechtvaerdich
Dat meenich Eelman prijst voor goddelijck in mijn
Dese volmaecktheen die my toegeheyligt zijn.
Nu vlecht een Cranselijn van wit en roode roosjens,
270 Van Venckel en van Tijm, van bruyn en blancke sloosjes,
Van paersche Vyolet, van sprenckeld Angelier:
Ick acht geen Turcksche Tulp noch Keysers Kroone dier,
Daer de bloem-gecken dwaes soo veel gelts aen verquissen
Ick hou een Leely wit of dubbelde Nartsissen
275 Al veel reuck-rijcker, en veel schoonder in het oogh;
Doch 't oordeel van de mensch die heft ten Hemel hoogh
De dingen die natuur op Aerde minst mach sennen;
Doch den verstandelaer kan schoonicheydt erkennen
In 't geen de miente man door quae gewoonte braeckt,
280 Die siet dat Godt elck ding hoog-prijslijck heeft gemaeckt.
Wat! moeyt Margriete haer nu met Philosophye?
't Leeraren voeght haer niet, maer wel de vryeryen.
Hoe komt dat ick mijn tijt dan reuckeloos verquis?
Och! daer verschijnt mijn sinn' de schoone beeltenis
285 Van mijn volmaeckte lief, in eeren seer verheven.
Ay, wel-ghebooren Heldt! ay, wortel van mijn leven!
Ach, leven van mijn Ziel! Ick hebb' geen ander vrees,
Geen ander sorg, noch angst, geen twijffeling, als dees,
Te weten: dat ghy lief met vast beslooten sinnen
290 Een ander hertlijck lieft en my niet kunt beminnen.
Komt herwaarts, Maegden houw! haelt de Harp en de Luyt,
En speelt dees fantasy my doch ten hoofden uyt,
En ghy, mijn maerte, singt mijn lieve leyde klagen,
Die ick selfs hebb' gemaeckt mijn Vechthart te behagen.

---

262. *verdooren*—voor den gek houden. 265. *jonst*—genegenheid; *mee-waerdigh.* lees: *meer waerdigh.* 270. *sloosjes*—sleutelbloemen. 271. *sprenkeld*—gespikkeld. 272. *Keysers Kroon*—de Semper-Augustus-tulp, tot onzinnig hoogen prijs verkocht gedurende den tulpenhandel van 1634—1637. Deze woorden leveren dus in zich zelf het bewijs, dat zij niet van BREDERO, maar van VAN VELDEN zijn. 276. *die*, waarschijnlijk fout voor *dat*, als overtollig aanw. voornw. 277. *sennen*—zinnen, d. i. liefhebben. 278. *verstandelaer*—kenner. 279. *miente man*—burgeman; *braeckt*—versmaadt. 291. *houw*—voor *houde*, lief, genegen (vgl. *hou(w) en trouw*). 293. *maerte*—dienstmeisje; *mijn lieve leyde klagen*—mijne liefdesmartsklacht, het dichtstuk van Margriet zelve.

Claertjen singht, op de Stemme:

Si tanto Gratiosa.

295 LOf, Moeder van de Minne,
Met u gheswind en schutterlijcke jongen,
Die myn verneerde sinnen
Wel eer met een achtbaerheyt ontfongen:
Ghy die 't gemoet soo vrolijck voedt
300 En salight steedts met vreuchden,
Komt, daeldt hier by men,, En leert my kunstich rymen
Myn liefs deughden.

2.

O schoonheydt, net besneden,
Van leest, van schick, van stal, van swier, van standen,
305 Vnn uytghelesen leden,
Van hooft, van hals, van heupen en van handen,
Niet rang noch vet, maer wel gheset,
Bevalligh en behendigh,
Doch grooter gaven zyn in u ziel gegrnven
310 Noch inwendigh.

3.

Wat Goddelijcke reden
De wyse mont met val en vlot ontslippen!
Doch met verstandelheden,
Eerst glad gheschaeft tusschen de lieve lippen,
315 Insonderheyt met onderscheyt,
En kennisse der dingen,
Door dit op-mercken geen woorden, noch geen wercken
Hem ontspringhen.

4.

Syn hooghe geest doorluchtich
320 Weet met de pen te schild'ren en te schryven
Soo aerdtigh en soo kluchtich,
Dat ons ghesicht en sinnen t'samen kyven,
Of weezend-syn, of stof-loos-schijn
Voor onse Gheesten sweefde;
325 Hy maelt het vryen, het rechten en het stryen,
Of het leefde.

5.

Ick prys, lief, u manieren,
Ick roem in rym van u hoogh-dragent wesen;
Al wat ghy meught versieren
330 En wat ghy looft dat wert van my ghepresen;
Ick lees', ick schrijf om tijdt verdrijf;
Lust my te Reden-rijcken,
Ick soeck in veelen, maer hoope dy te deelen
Te ghelijcken.

295—350 zijn ontleend aan BREDERO's *Groote Bron der Minnen* en waren door hem gemaakt voor de *Lucelle*, waar zij, als vs. 1026—1095 geheel op hunne plaats zijn, terwijl zij hier volstrekt niet passen. 296. *schutterlijcke jongen*—Cupido, vgl. *Lucelle* vs. 25. 298. *achtbaerheyt*—eerbied. 304· *schick*—proportie; *stat*—honding; *swier*—bevailigheid. 307. *rang*—rank, mager. 312. *met val en vlot*—bevallig en vloeiend. 328. *hoogh-dragent*—verheven. 329. *versieren*—uitdenken. 334. *te deelen*-gedeeltelijk.

6

335 Ghy die my placht te leeren,
Het gout ghemijnt uyt 't lichaem vander Aerden
Wijs hartich los te ontbeeren,
En 't sienlijck goet te achten nae syn' waerde,
Maer boven al, in 't Aerdtsche dal
340 Het Hemelsche te wenschen,
Want sulck verkiesen en baert geen swaer verliesen
Voor de menschen.

7.

Wat baet my nu dit weeten,
Mijn kloecke kunst, u leerelyke lessen?
345 Als ghy my wilt vergeeten,
O Toveraer van Joffers en Princessen,
Die my bekolt, ja rolt en solt,
Besweert, en kunt belesen;
Mooghdy my haten „Of dus ellendich laten
350 In dit wesen!

Seyt voorder na een weynich ademhaelens

Mijn vrouwe, met verlof dat ick my gae verstouten:
Mijn goe jonst dragend' hart sou garen nu wat kouten
Yets heymelijcx met u, soo 't u niet lastich viel.
Margarit. Spreeckt op soo onbeschroomt als teghen uwe ziel.
355 Ist van u, of van my? maer ist van ander lieden,
Mijn eerbaerheydt en voeght dan 't oore niet te bieden
Aen achterklap of smaet, een leelijck schendig dingh.
Claertjen. Het is van u, me-Vrouw: de schoone Jongelingh,
Den vromen Vechthart, aen wiens heusheyt, jonst of trouwe
360 Ick niet en twijffel, maer my wel versekert houwe,
Dan 't veel-hoofdige Beest dat lastert met op-spraeck
U vrye ommegang en eerelijck vermaeck,
Dat ghy ghehanthaeft t'saem hebt ettelijcke jaren;
Het geen het swetset meer, schaem ick u te verklaren,
365 Alsoo 't de reynicheydt volkomen tegen-strijdt.
Margarit. Hoe wordt de vrome deucht vervolIight van de Nijt!
Kan mijn onnooselheydt en mijn onstrafbaer leven
Voor het gemeene volck dan geen ontschulding geven?
Neen, neen, ick lochen niet dat ick hem seer bemin,
370 Doch met een kuys ghemoet en met een suyvre sin.

---

336. *ghemijnt*—opgedolven. 337. *wyshartich los*—verstandig en vrij. 347. *bekolt*—betoovert. 350. *in dit wesen*—in dezen toestand. 353. *heymelijcx*—vertrouwelijks—354. *teghen uwe ziel*—tegen u zelf. 356. *eerbaerheydt*—fatsoen. 359. *heusheyt*—wellevendheid. 361. *Dan*—maar; *dat*—overtollig. 367. *onnooselheydt*—onschuld; *onstrafbaer*—onberispelijk.

Wat schaet het dat wy t'saem in eerbaerheydt verkeeren?
Moet my daerom het slijm van 't volck dus onteeren?
Wat icker, of wat droes heeft my dees schand ghesmeet?
Wat icker, of wat droes doet my dit herten leet?
375 O ghy, verdoemde Nijt, die steets met qua gewenten
U dorst blust met fenijn, u honger met serpenten:
O ghy, verdoemde Nijt, Beulinne van de peys,
Die suyght des menschen bloed, die slindt des menschen vleysch,
Hert-knaegster wreet en wrang, met u ghetaende wangen,
380 Met u katte-ghesicht, met u piepende Slanghen,
Met u venijnigh hayr, afgrijsselijcke swart,
Met u wrytend ghemoet en met u wrockigh hart,
Met u gerimpelt vel, met u verdrooghde Borsten,
Die 't Helsche spoock bevreest niet eens aenschouwen dorsten.
385 Hoe komdy soo verbaest ghestoven uyt de Hel?
Of ginght my, arme Maeght, eylacy! al te wel?
Eylacy! om mijn vreucht soo sydy nu aen 't rasen
En hebt u fel vergift de menschen ingeblasen;
Vermaledijt ghespuys, wat schaet u mijn geluck?
390 Vermaledijt ghespuys, wat baet u doch mijn druck?
O groote goede God, sal ick 't aen yemandt klagen?
Ick klaeght misschien de geen, die 't mogelijck sal behagen.
Ghelijck ach! leyder! veel ter werrelt nu gheschiet,
Dat men sijn jammer klaeght aen die daer vreucht aensiet:
395 Klaghers sijn vriendeloos, dies lijd' ick 't met verduldicheyt:
Mijn hert, mijn lief, en Godt, die weten mijn onschuldicheydt.
Claertjen. Al is de loghen flux en schichtich, snel te voet,
Sy grijpt terstont geen stadt in het oprecht ghemoet.
Margriet. Maer by 't eerloose hert, ghewent tot eer te rooven,
400 Daer reyckt haer stracx de handt het quaet en licht ghelooven:
Dees vindt men over al, betichting, quade lof,
Die 't water van de zee niemant kan spoelen of,
Want elck die bemindt de waerschijnende loogen.
Claertjen. Die lichtelijck ghelooft, werdt lichtelijk bedrooghen;
405 Want Vals-hart dicht het quaet by wylen uyt zijn hooft.
Fytjen. 't Is billigh dat men siet, dat men dat oock ghelooft,
Al ist goed inder daet, het wordt voor quaet genomen.

---

373. *icker*—nikker, met aphaeresis van de *n;* zie mijne *Gramm. fig.* bl. 77 vlg.
375. *met* (lees *uit*) *qua gewenten*—gewoonte. 382. *wrytend*—knagend (Hd. *reiszend*).
384. *dorsten*—voor *dorste.* 398. *stadt grijpen*—zich vestigen.

Margriet. Ach! sal mijn Vechthart dan hier nimmer mogen komen
Om 't sotte vollick, dat soo harssen-loos en vremdt
410 Al 't dwarlen van 't verstant vaeck radeloos toe-stemdt?
Of soudt ghy wel soo snoot u selven dit verbooghen?
Soo raed ick, Vechthart, u te blyven uyt mijn ooghen
Met u valsch aenghesicht, soo vriendelijck vermomt.
Missaeckt my, Claertjen, 't eerst als Vechthart weder komt.
415 En stiert den droch van hier: hout hem ten minste buyten,
Neen, dochter, doet het niet: Wat sal ick doch besluyten?
Ick weet niet hoe ick wil, ick weet niet wat ick segh,
Mijn reden en mijn raet sijn te gelijcken wegh;
Nu ben ick weer van sin dat ghy hem sult inlaten.
420 Een eerlijck hert en kreunt sich niet aen yemants praten.
Claertjen. Me-vrouwe, luyster! tsus! want hebb' ick wel gehoort,
So staet u waerde lief en neuryt aen de poort.
(*Sy luysteren t'samen,*)

G. A. Brederode.

Vechthart singht van binnen der Goden waertschap.

Gaende op de voyse:

Sal ick noch langh met heete tranen.

LAest als de Goden bancketeerde,
En lurckten van de Nectar soet,
425 Soo s' over disch juyst redeneerde
Van 's menschen alderhooghste goet:
d'Een sprack 't waer lust, d'ander 't is rust,
d'Een sprack 't waer lust, doen seyde Godt Jupijn:
Waer toe dit kibb'len? laet ons vrolijck zijn.

2.

430 't Is hier een tijdt van quinckeleeren;
Het aertsche volck voert twist en kijft,
Ick wensch en wilt, ghy Hemel Heeren,
Dat yder juycht en vreucht bedrijft;
Viert myn gheboon, O groote goon!
435 Viert mijn gheboon, singt, springt, huppelt en lacht!
Dit was gheseyt, gehoorsaemt, voort volbracht.

---

411. *u dit verbooghen*—u hierop beroemen. 414. *missaeckt*—verontschuldig of zeg, dat ik niet t'huis ben. 415. *droch*—bedrieger. 416. *dochter*—meisje. 423—471 zijn ontleend aan BREDERO's *Boertigh Liedt-boeck*. 434. *viert* eerbiedigt.

3.

De zalen, die als Sonnen bloncken,
Waren terstondt met vreuchd vervuldt,
Als sy haer meugh hadden gedroncken,
440 En wel haer sat hadden ghesmult;
Hier ging den een, daer lagh den geen,
Hier ging den een, daer Venus met haer Pol;
De Noordsche Nijt steegh uyt haer Helsche hol.

4.

Haer fel vergift heeft sy gheblasen
445 Door den vergulden Hemel wyt:
De Goden buys raeckten aen 't rasen,
Aen 't wrocken voort, aen twist aen strijdt,
Want Pluto bits, heeft met een krits,
Want Pluto bits heeft Cupido verleemt:
450 Zyn boogh en pijlen al hy hem beneemt.

5.

De Musen, die met Phœbus songhen,
En Pallas met den bloedt-Godt Mars
Syn al vermeestert en bespronghen
Van den drie-hoofden Cerbrus bars;
455 Men smeet al doodt, 't was kleyn of groot,
Men sloeght al doot; de moeder van de Min
Heeft weynich of schier gantsch geen leven in.

6.

De Sulpher-vorst die leert nu Minnen
Met woorden van Sulpher en Gout;
460 De deugd, noch eer, noch eed'le sinnen
Syn niet geacht van jong en oudt:
Ist hoer of dief, 't is even lief,
Ist hoer of dief, syn sy verslen van geldt,
Sy worden voor de vromen nu gesteldt.

7.

465 Daer men een Hemel plach te bouwen,
Daer vestmen nu een droeve Hel:
Dat doen sy die om 't geidts-wil trouwen
Een lompe loer of leelijck vel;
Dies maeckt de droes de kop hun kroes,
470 Dies maeckt de droes selden tijdt sonder strijdt,
Daer d'ander als in 't Paradys verblydt.

Margriet. De galmte van zijn zangh vervoert mijn in zijn wond'ren.
Fytjen. Soo doet oock 't sin-rijck rijm, maer alsmen wilt uytsond'ren
De vlocyenheyt sijns stijls, soo is hy 't puyck alleen.

---

439. *haer meugh*—hun bekomst. 441. *den geen*—de ander. 442. *pol*—minnaar. 446. *buys*—dronken. 448. *Pluto*, de God der onderwereld, door BREDERO verward met *Plutus*, den god van den rijkdom; *krits*—waarschijnlijk: kras, schram. 449. *verleemt*—verwond. 455. *smeet*—sloeg. 458. *Sulpher-vorst*—Helsche vorst, woordspelend met *sulver*—zilver. 459. — in 't *Boertigh Liedtboeck* beter: *sulver*. 468. *loer*—lummel. 469. *kroes*—driftig.

475 *Klaertjen.* Sijn vaerschen na de kunst gaen heel eenparigh heen.
Margriet. De vindingh, dochters, seght, schept ghy daer in behaghen?
Fytjen. 't Verwondert ons, Me-vrou, dat wy 't u hooren vraghen:
Gemerckt soo levend' hy ons 't Goden mael ontbloot,
Waer in de bitsche Nijt des Hemels minne doodt
480 *Margriet.* So Heldich in den strijdt is hy, als in zijn reden.
Klaertjen. Dan geeft het my niet vreemt dat ghy mindt sijn goe seden.
Margriet. Ja, waerdich is hy dat ick hem hertgrondich min.
Claertjen ontsluyt de poort en laet hem komen in,
Op dat ick na mijn wensch hem minnelijck omhelse.
485 Vermaeckt u onderwijl daer gints aen geene Elsen:
Ick wil hier onverhoort mijn lief te sprake staen.
Fytjen. Al wat u lust, Me-vrou, dat wordt van ons ghedaen.
Margriet. Neemt wel acht op de deur, en komt oock niet eer nader,
Of ten sy in den hof daer yemant komt van Vader.
(*Sy gaen wech.*)

Vierde Handeling.

Juffer Margriet, Vechthart.

490 Daer komt mijn Son, mijn Vechthart! wat een braef ghestalt!
Hoe ick hem meer beschouw, hoe hy my bet bevalt.

Vechth. Ach! myn waertste! myn schoon Margriet,
De eer die ick van u gheniet
Door u jongstich ontmoeten
495 Verbindt dit lijf en ziele slaef,
Die ick u schoonte tot een gaef
Hier storte voor u voeten.
Ghehenght dat sy u stadich sien,
Of anders moet dit lichaem vlien
500 Naer Plutoos droeve wooningh.
Margr. Quelt d'af-zijn u, het quelt my oock,
En voel in't hert een selfde spoock,
Myn zielens blye Coningh:
Ghelijck de Son de Aerd' verheught
505 Naer 't dompigh weer, soo ghy verjeught
Myn ziel in u by-wesen.
Myn lief, myn licht, myn sonne-schijn,

---

475. *vaerschen*—verzen. Men mag dezen lof beschouwen als door VAN VELDEN aan BREDERO toegezwaaid: *eenparigh*—regelmatig. 478. Aangezien hij ons zoo levendig het godenmaal voorstelt (eig. ontsluiert), 481. Dan bevreemdt het mij niet, enz. 491. *bet*—meer. 496. *schoonte*—schoonheid. 505. *dompigh*—dampig, nevelachtig.

Myn liefden is, ghelooft het myn,
Uyt uwe liefdens Son gheresen.
510 *Vechth.* Hoe luckigh loopt myn vryery,
Nedien ick u soo waerdich sy:
Ay lief geeft my dan kusjens!
Margr. Niet kusjens, ô mijn lief alleen!
Maer boven dat en het gemeen
515 Al d'Eerbeerlijcke lusjens.
Vechth. Ha, kusjens! kusjens! Nectar soet
Die dickmaels ick herkussen moet
Om d'hette wat te blussen.
De Vermilioene roose mondt,
520 Die my dees soete kusjens jont,
Kan ick met maet niet kussen.
Margr. Houdt, Vechthart lief! ay! houdt, houdt op,
Ick sien de brandt styght in de top
Van u verliefde sinnen:
525 Te veel te kussen dat is quaat
En port ons, det de neygingh gaet
Veer boven kuysche Minnen.
'k Weet, Vechthert lief, 'k weet u gedacht,
En waer nee dat dit kussen tracht:
530 't Is om u lust te boeten.
Denckt vry dat nu noch nimmermeer
Ghy schenden suit myn Maeghden eer,
Al sou 'k u derven moeten.
Vechth. Wat praet! weer det de eer gheschent?
535 O neen, Me-vrouw, dat niet in prent:
't Weer d' eer noch meer verheven;
Soo ghy bejonstight myn gheluck,
Dat ick u Lentsche Roose pluck,
Blijf ick u trouw myn leven.
540 *Margr.* Als uwe lust dan waer versaet,
En voor my, layder! al te laet,
Soo sout ghy my verlaten,
En den voor de ghenooten eer
Niet trouwelijck, och! lieven meer,
545 Maer gantsch afkeerich haten.
De Jongheiingen al ghelijck,
't Sy arrem, middelmeet, of rijck,
Die hebben sulcke sinnen,
Dat sy wel willen trouw aengaen
550 En met een Joffer t' Echte staen,
Als sy haer sinnen winnen.
Maer ist een geyle ritse Meeght,
Die 't soo vaeck toelaet als men 't vraeght,
Soo sal men van hun hooren:
555 Dees Juffer het heel willich lee
Dat ick myn lust en wille dee;
Wie weet wie 't dee te vooren?
Vechth. Voorwaer 't waer jammer en verdriet,
Of dit al dickmael waer gheschiet,
560 Dat al de jonghe knapen
Soo soude syn van wil en sin,
En draghen liefde noch oock min,

---

511. *waerdigh*—veel waard. 535. *dat niet inprent*—verbeeld u dat niet. 559. *of*—indien.

Dan alleen om 't by-slapen.
Margr. En of sy 't schoon niet al en doen,
565 Soo vindtmen doch soo men'gh fatsoen,
Die daer alleen na trachten.
Vechth. Ick en straft niet: daer zijnder veel,
Maer mijn hart is te vroom en eel
Om 't hebben die ghedachten.
570 Acht ghy myn liefd' en trouwe Min
Soo slap en nietigh dat myn sin
Van u souw kunnen keeren,
Wanneer ick uyt u blye schoot
Door uwe soete jonst ghenoot
575 Mijn wil en myn begeeren?
Myn suycker lieve Engel, ach!
Veel liever hadd' ick dat den dagh
My nummer mocht beschynen,
Of dat ick in de Molle aerd
580 (Soo veel acht ick u schoonheyt waert)
Terstont hier mocht verdwijnen,
Soo ick dan nummer weder-keer
Na dat ick hebb' u roem en eer
En kuysheydt u benomen.
585 *Margr.* O Vechthart lief, myn troost die leeft,
De spiegel, die men daer van heeft,
Doet ons wantrouwich schromen.
Vechth. De vromen vaeck gheschiet te kort,
Dat hy mistrout verstooten wort
590 Om 't geen de snoo bedreven.
Margr. Dat doet dat onder Vromen schijn
Veel snoode Vrouwe-schenners zijn,
Mis bruyckend' 't heyligh leven.
Vechth. Seght, waer door ben ick dan gheacht?
595 Voor vroom, of voor een guyt verdacht?
Margr. Voor vroom.
Vechth. Ay soo laet my dan pleghen
Myn herten wensch, ô myn Margriet!
Margr. Die suyv're Eerbaerheydt ghebiedt
My, dat ick het houw teghen.
600 Doch myn Vechthardus om dat ghy
't Soo ernstelijck begeert van my,
Soo sal ick 't u vergunnen,
Vermits, myn Son, ghy 't waerdigh zijt,
En bidd': verwacht nu maer den tijd
605 Dat wy 't volbrenghen kunnen
Bedeckt sonder te syn ghesien,
Opdat het voor de vreemde lien
Mach blyven gantsch verhoolen.
Vechth. Kom gaen wy naer 't ligustrum-dack,
610 En plucken daer aen 't roosen rack
De lusjens soet ghestooien.
Margr. Al ree, te gang, myn eyghen lief!
Myn soetertjen, myn hartjens dief,
Geeft my nu duysent kusjens!
615 *Vechth.* Seer garen lief! myn schoon Goddin!
Nu ghy my troostet met u min
En 't ghebruyck van u lusjens.

(*Binnen.*)

---

565. *fatsoen*—manspersoon (vgl. wijfsbeeld, vrouwentimmer). 567. *straft*—logenstraf het, loochen het. 579. *Molle*—mulle. 591. *dat doet*—dat komt. 594. *waer door*, lees *waervoor*. 595. *guyt*—schelm. 610. *roosenrack*—rozenlaantje, hier natuurlijk overdrachtelijk.

Tweede Bedryf. Eerste uytkomst.

Periosto, Vader van Roemer.

„WAnneer met redens keur men 's Werreldts gangh gaet peylen,
„Dan merckt men eerst te recht sijn aengebooren feylen;
620 „De schoonheydt, schat, en stam, daer sich so sot op roemt
„De nietigh trotse mensch, is dat hem eerst verdoemt,
„En dient ons tot een last; wy keuren 't een voor 't ander:
„De wijsen sijn ons sot, en sotten weder schrander:
„Siend' zijn wy mollich blind, en hoorend' zijn wy doof:
625 „De trouwe men mistrout, d'ontrouwe heeft geloof:
„Wy brommen van ons luck, als ons de ramp komt vooren:
„Wy sien het rechte padt en loopen willens v'rlooren:
„In droefheydt sijn wy bly, in blijdtschap gantsch bedroeft:
„Den Rijcken krijght geschenck, en neemt van die 't meest hoeft:
630 „De deuchd' is groote schand', de eer die leyt vertreden,
„De mensch, de sotte mensch alleen loopt buyten reden,
„Hy gaept na anders doen, vergeet sijn eygen plicht,
„En star-ooght na de waen door zijn verdoolt gesicht.
Omsweeft met op-mercks oogh, ghy sult haer schendaet vinden,
635 In alles wat haer breyn, sott'lijck gaet onderwinden.
Wie walght niet als hy siet haer kibbeligh gekijf
Om hebb'-lust, staets-genot, dat weynigh heeft om 't lijf?
Ach, recht bedroefde eeuw, daer wy bedroeft in dwalen!
Wie souw u dwalingh gang grondkundich kunnen malen?
640 Niemandt van 't sterflijck volck en is so wijs noch kloeck,
Die 't ons meer toonen kan als eyghen ondersoeck.
Ick ondersocht eenmael na d'oorspronck des verkeertheyt,
En leyden selfs te werck het murch van mijn geleertheydt,
Maer naer langh ondersoeck bevondt ick dat het niet
645 Dan door verdorven aert Natuurlijck meest gheschiet;
En als ick doen de grondt noch dieper gingh door-gronden,
Vondt ick dat yder een versuymloos is vol sonden,
Soo dat de Aerdtsche mensch my scheen maer enckel windt,
En minder noch als niet, dat hy soo yv'righ mindt,
650 Waer door ick niet alleen mijn sellefs en vermaeckte,

---

624. *mollich* –als een mol, 626. *brommen van ons luck*—verheffen ons op ons geluk. 637. *staets-genot*—genot van uiterlijk vertoon. 643. *het murch*—de kern, het pit. 647. *versuymloos*—onfeilbaar

Maer als des Werrelds prael, en hoochste glory laeckte;
En dat ick 't niet en liet alleen'lijck om mijn Soon,
Het Hof ick laten souw om te gaen met der woon
In 't eensaem schuwe Wout, en mijn tijdt daer besteden
655 In aendacht, tot Gods eer, in vasten en gebeden:
Nu kan ick het niet doen, de sorghe van mijn kindt
My afghesloofde Man in dese onlust bindt:
Hy is een ruwe gast, geen gelijck met de Vader,
Die Gode dient en vreest, en hy hoe langs hoe quader:
660 Ick weet niet waar 't aen schort; 't feylt aen d'opvoedingh niet,
Noch aen goet onderwijs, noch voorgang, noch oock yet
Dat hem van mijn natuur soo seldsaem gaet verscheyden:
't En is de Moer oock niet, want die kon sulcx niet leyden:
Wie geeft men dan de schult? niemandt dan qua gewoont,
665 Die door de ommegang de domme jeucht toe troont.
Dit leert men in het Hof, School-vrouwe van de sonden,
Al watter teghen God en sijn wil wordt gevonden:
Voor eerst Godd'loos gevloeck en twistigh achterklap,
Dobb'len, speulen, den dronck, tot Hoerery een trap,
670 Die brenght het vechten voort, duwellen, moorderyen,
't Verderf van lijf en ziel, en and're duyv'leryen.
O Soon, hoe slady gae, mijn sorgh aen u besteet,
Die ick soo dwars bevind tot mijnder herten leet!
Geen eer u dwinghen kan, noch godtvrucht u beteug'len,
675 Noch dwangh van straf korten u gaylheyds dwase vleug'len
Staegh roemt ghy sonder daet, u swetsen heeft geen endt,
Ghy beeldt u wond'ren in, en maeckt u soo bekent,
Dat sy door 't heele Hof u in de wand'ling noemen
Een Roemer vol van Roem, maer meest van blauwe bloemen.
680 In 't twisten zijt ghy ree, in 't vechten also graegh;
Maer denckt in tijdts, eer 't schiet, voor 't bloedigh onderlaegh:
Als dat beurt, ist te laet, dan helpter geen beronwen!
Dan ist och! och! wat sant sal my nu, ach, behouwen!
't Is u genoech geseydt; soo ghy maer volcht mijn raedt,
685 't Sal u behouding sijn, u wel-vaert en u baet.
O Godt, die 't al beheert, geeft hem doch beter sinnen,
Laet hem sijn qua aenwenst door goe gewoont verwinnen!

(*Valt op sijn knien en leest syn Paternoster.*)

---

651. *als*, lees: *al.* 652. *dat*—indien. 654. *schuwe*—onbetreden. 665. *toe troont*—verleidt. 672. *hoe slady gae*—hoe waardeert gij. 679. *blauwe bloemen*—ijdele verzinsels. 681. *schiet*—geschiedt; *onderlaegh*—nederlaag.

Tweede uytkomst.

Roemer, Lichthart, Koenraedt, Vader van Roemer, een stomme Edelman met Koenraet komende, Vechthart, Capiteyn van de Guarde met sijn Soldaten.

Roemer. Kom maer uyt jouw schelm! ha eerloose guyt,
Ick jaeghje in een swingh de ziel ten lichaem uyt.
690 Verrader, komt maer hier, ick sweerje soo te kerven,
Datje van d'eerste steeck sieltooghende sult sterven.
Lichth. Hier ben ick, Geck en Nar, hier ben ick, swetser! nou.
Kom geefme, hebje 't hart (gelijck jy seght), een dou,
Groot-spreecker, bloode hondt! wat wilje van my hebben?
695 Wat hebb' ick jou verkort? *Roemer.* Dat voelje haest in jouw rebben.
Lichth. Waerj' een rechtschapen quant, jy sey my d'oorsaeck eerst.
Roemer. Jy bent een schende faem. *Lichth.* Dat segh jy nu van veerst,
Maer komt wat nader: ick salje dat haest doen liegen.
Roemer. Jy, bloedt? waer het een aer.... *Lichth.* En laetje niet bedrieghen.
700 Dat kostje! paster op. (*Treckt den Degen uyt.*) *Roemer.* Al ree, man, als je wilt. (*Treckt oock.*)
(*De Vader van Roemer staet schielijck op.*)
Periosta. Hout, mijn Soon, en bedaert, ay set u selfs in stilt:
Uyt vechten komt geen goet, als alle ramp en rouwen.
Roemer. Laet, Vader, laet me gaen: 't is om mijn eers behouwen.
Periosta. Die eer die valt te duur, die door 't stael wordt ghekocht.
705 *Roemer.* Wijckt, Vader, aen een zijd: 't is al ghenoch ghekrocht:
Ick moet hem of hy my dees gladde klingh deur-booren.
Periosta. Ach, Soon, en doet het niet, ach! ach! jy bent verlooren!
Koenraet (*uytkomende.*) Wat rumoer hoor ick hier? Ja Roemer benje daer!
Ick hebje langh ghesocht en nu soo benje klaer?
710 Kom tsa, teghen my eerst de kerf-stock afgekurven,

---

689. *in een swingh*—in een oogwenk. 697. *van veerst*—van verre. 700. *Dat kostje*—dat geldt je. 701. *Hout*—halt! 705. *ghekrocht*—gezucht.

Eerje tegens een aer sout in duwellen durven;
Ick ben d'outs: daer 's u pandt.
(*Toont hem de handtschoen, en treckt van leer*).
Lichth. Eerst ons ghevecht gedaen,
En doet dan soo je meugt: ick ben de naest daer aen.
Koenr. Wat segje van de naest? Hy heeft my eerst doen dagen.
715 *Roemer.* Kom bey maer aen, staa vast, ick vrees' doch voor geen slagen.
Lichth. Twee op een mach niet gaen, ay laet de voortocht mijn!
Koenr. Dat doen ick nemmermeer, ick sal de eerste zijn.
Verweerd u. *Lichth.* Niet alsoo. *Roemer.* Siet bey die bloode guylen,
Hoe datse om een gangh soo kibbelen en druylen.
720 *Periosta.* Och, Soon, u Vader hoort, en staeckt doch dit gevecht,
Dat sonder moordt of bloedt niet en kan sijn geslecht.

Vechthart uytkomende seght:

Daer staet den hontskop pal, de eerdief, snoo verrader!
Wat gevecht heeft hy hier? voor my is hy noch nader.
Hier, Roemer, dat hoort my, ghy logenaer, dees klingh
725 Wel eer een snoo Quoljon in sijn verwaentheydt vingh:
Ich wil u valsche hart u uyt het lijf noch rucken,
En duysentmaal mijn swaert daar deur en deur noch drucken.
Sijt op u hoe! (*Treckt sijn deghen.*) *Koenr.* Hola! Vechthart, 't is mijn beurt.
Lichth. 't En is niet soo, ick bent, die hy eerst heeft gekeurt.
730 *Periosta.* 't Is best dat ick hael de Capiteyn van de Guarde.
Roemer. Ghy Juffer schender snoot, kom, komt vry met u darde!
Alleen zijt ghy te bloo, ghy Vechthart sonder daet.
Dan zijt g' een Rodemondt wanneer men u by-staet:
Ick acht u niet een stroo: komt alle dry te samen.
735 *Vechth.* Hier ben ick reed alleen: voor hulp souw ick my schamen.
Verweerdu, benj' een Man. (*Schiet toe en word van d'ander gehouden.*) *Lichth.* Vechthart, dat lijd' ick niet,
Of liever eerst met my. *Koenr.* Noch ick, dus voor u siet.
't Duwel dat komt my toe. *Vechth.* Ghy lieght het al te gader:
Hy heeft my uyt geeyscht, dien booswicht, dien verrader.

---

716. Twee tegen een gaat niet aan, laat mij den eersten stoot. 718. *guylen*— halzen (eig. knollen). 719. *gangh*— stoot; *druylen*—mokken. 725. *Quoljon*? 731. *met u darde*— met u drieën. 733. *Rodemondt*—een snorkende woesteling uit ARIOSTO'S *Orlando furioso*, bekend door RODENBURGH'S *Rodomont en Isabella* en COSTER'S *Isabella*. 739. *geeyscht*—gedaagd.

740 *Lichth.* Ons oock. *Koenr.* Hont, Vechthart, rust, of anders ick en jy
Besoecken met het stael, wie van ons d' eerste zy.
Vechth. Ick ben te vreen, kom aen, laet ons de kans gaen wagen:
Ick meen ghy sult eer langh 't berouwen daer afdragen.
Koenr. Acht jy my soo geringh? neen woorden niet, maer daet:
745 Dat is een Man in 't veldt, die 't doet en weynich praet.
Lichth. Nu is de bane ons! past, Roemer, op u degen.
Roemer. Kom aen, ick ben om u noch niemandt niet verleghen.
(*Worden ghescheyden.*)
Vermaledijt gheslacht, waerom steur j' ons gevecht?
Vechth. Omdatse teghens hem geen reden heeft noch recht.
750 Kom, looten wy wie eerst den aengangh sal beginnen
Van 't Duwel, en, wie 't beurt, mach sien dat hy 't kan winnen,
Doch sonder yemants hulp. *Lichth.* Voor my ick ben te vreen.
Koenr. En ick, alst wesen moet, en wil niet seggen neen.
Roemer. Werpt haestich, suffe-luy, de tijdt gaet my verdrieten,
755 Dat ick niet eerder mach u laffe bloedt vergieten.
Maer wat voor volck is dit? het is de Capiteyn
Van 't Hof, na dat ick sie, met sijn gevolgh en treyn.
Capiteyn. 't Sa! mannen, haest vertreckt; het hof heeft my gheboden
U sulcx te doen doen; daer valt geen langhe nooden:
760 Wie dat onwilligh is, ick in de Ysers slae;
Dus doet wat ick u segh, en yder een die gae.
Koenr. Heer Capiteyn, 't gheschiet, hoe wel dat doch heel noode.
Capiteyn. Gaet, gaet, Mesjenrs, in vree en volght mijn ghebooden.

(*Sy steken haer degens op, doch dreygen Roemer met 't ghelaet, en gaen wech, als oock de Capiteyn met syn volck.*)

Periosta. Hadd' ick dit niet belet, nu waert ghy licht al doodt,
765 En ick, ach, kinderloos! hoe roeckeloos en bloodt
Waeghdt ghy u leven, kindt, dat om een haver strootjen;
Dan gaet het sus en soo, daer hapert weer een kootjen,
Dan wiltmen met ghewelt een yder op het lijf,
En wie het vaeck eerst soeckt, die raeckt oock vaeck eerst stijf.
770 Hoe braef is dat men mach met een heel huyt gaen slapen.
Roemer. Hoe braef ist dat men sich revengeert met de wapen.
Periosta. En als dan d' een of d' aar blijft liggen in het zandt?

---

741. *Besoecken*—onderzoeken. 750. *aengangh*—eerste stoot. 754. *Werpt*, namelijk: het lot. 767. *kootjen*—kleinigheid. 769. *stijf*—dood. 771. *revengeert*—recht verschaft.

Roemer. Die heeft de wil ghehadt, al leydt hy schoon vermandt.
Periosta. Maer als Justicy daer gaet koppen om de wraecke?
775 *Roemer.* Die 't niet ontloopen kan, die dient daer voor te waecken.
Periosta. Dit recht en is noch niet, maer 't hooge recht hier naer?
Roemer. Tut, tut, wie denckt daer om? dat acht ick niet een hayr.
Periosta. Spreeckt, Soon, niet te Godloos : dit leven kan haest enden.
Roemer. Preeckt, Vader, dat een aer! ick gae my elders wenden.
(*Gaet wech.*)
780 *Periosta.* Och! wat ist my een kruys, dat ick mijn Soon bevindt
Soo dol en Goddeloos en in sijn sonden blindt.
(*Binnen.*)

Derde uytkomst.

Willighart, knecht van Roemer, eerst alleen uyt, daernae Roemer oock.

Willigh. OCh, hoe moeyelijck is ons broot-kost slavernye.
Wy zijn in staage angst en selden ons verblyen;
Gednrigh duurt ons dienst, 't is altijdt dit of dat,
785 Of, soo wy niet en doen, dan gaen wy after 't gat.
In huys ist altijdt wat: geeft dit, krijght dat met haesten,
Loopt hier, loopt daer, seght dat, roept die, hy is de naeste,
Gaet by Me-joncker die en by Me-juffer daer,
Of volght my by de koets, of in 't jacht waer ick vaer.
790 's Nachts als men slaept en rust, dan wil Me-joncker drincken,
Of pissen, of yet aars, dan moet ick gaen rinckincken
By 't doncker, by de Maen, en doen wat hy my seyt:
Somwijl ist: brengme licht, of roept het aen de Meyt,
Mijn Heer dat is een geck en maeckt veel gecke knren;
795 Hy later geen in 't vat, of selden datse suren,
Des morgens als het daeght, dan leyt hy Moeder naeckt,
Dan ist stoock mntsert aen, en eycken hout dat kraeckt!
Dan moet ick hem het lijf met warme doecken wrijven
Van boven tot beneen, en somwijlen oock stijven
800 Sijn... jy weet wel, daer na de toonen aen zijn voet,
Sijn rngg' en aars, en al, met al sijn poppe goet;

773. *al ... schoon*—ofschoon. 774. *koppen*—aderlaten (of: onthalzen). 776. *niet*—niets. 785. *after 't gat gaen*—voor de broek krijgen. 797. *mutsert*—takkenbos.

Daer na zijn kleeren oock, dan ist: treckt aen mijn leersen;
Hout, jongh, jy treckt te stijf, wilt nu weerom wat eerzen;
Dan, spoortmen niet te strack,! en als hy is gereet,
805 So danst hy een galliard, en daer mee heenen treedt.
Noch, hout, daer komt hy aen, hy souw my soo licht hooren,
Hoe vloyden hy my dan dees kop en bey mijn ooren.
Roemer. Willighart! *Willigh.* Wat belieft mijn Heer. *Roemer.*
Gaet tot Joffer Margriet,
Seght haer dat ick haer wensch veel vreuchden, geen verdriet,
810 En dat, soo 't haer belieft, ick garen met haer kouten
Dees na-middagh in 't koel; of wil sy het op-souten
Tot op een ander mael, dat zy 't my weeten laat!
Gaet wacker heen en weer, ick wacht u hier op straat.
Willigh. Ick sal 't doen, Heer. *Roemer.* Wat ben ick, Roemer,
rijck en luckigh!
815 Het gaet my al naer wensch, daer is voor my niet druckigh,
Ick doe al wat ick wil, en wat ick wensch ick krijght,
Oock wat mijn hartjen lust, en waer mijn ziel na nijght.
Ist dat mijn jeught my streckt naer 't botten van mijn minne,
Ick hoef geen Joffre gunst met bidden te gewinnen:
820 Die schoonste schoon Margriet, de pronck-parl van ons landt,
Die hebb' ick na mijn wensch volkomen op mijn handt;
Die schoone, die uyt munt in 't geen men acht voor schoonheydt,
Niet alleen hier maer waer datmen haer oock ten toon leyt,
Die schoone die by elck is voor de schoonst gheacht,
825 En met de grootste pronck in af-komst van gheslacht,
Die schoone die verciert is met veel goede gaven,
En om wiens minne gunst men d'Hoffelijckst siet draven
Met meenight voor haer deur, die schoone, die verheught
Door 't sedighe gelaat de adelijcke jeught,
830 Ter plaetsen daer zy is, die schoone die my jonde
Dat ick my roemen mach te hebben haer ontbonden
De Maeghdelijcke bant, en dat ick alle dach,
Wanneer het my gevalt, ter sluyck by komen mach,
En dat hier door, om dat ick haer alleen hebb' slechtlijck
835 Belofte toegheseyt van haer te trouwen echt'lijck,
Dat sonder zy te voor de grondt mijns harten wist,
En alleen door den eedt, die ick swoer, heeft gegist,

---

803. *eerzen*—achteruitgaan. 804. *spoortmen*—doe mij de sporen aan. 805. *galliard*—soort van vroolijken dans. RICHELET zegt: „dancer une gailiarde, sorte de dance gaie." 807. *de ooren vloyen*—wij zouden zeggen: de ooren wasschen 818. *botten*—spelen. 834. *slechtlijck*—eenvoudig.

Dat mijn hart alsoo was gelijck mijn woorden waren;
Daer meenigh maeghd door is vaeck qualijck mee ghevaren,
840 Daer ick met valsche schijn mijn trouw aen hadd' belooft,
Hun latende daer na, als d'eer hun was ontrooft.
Maer tot noch toe ben ick ghebleven gantsch volstandigh
In liefde tot Margriet: 't sy dat ick was uytlandigh,
Of selver hier in't Hof. Tot haer soo streckt mijn sin,
845 Dat ick niet liever dan alleen by haer en bin:
Ja, soo seer dat ick niet nalaten kan te swerven
Ghestadigh voor haer deur op hoope van te werven
Het lodderlijck gegluer haer lieffelijcks ghesicht,
't Welck in dees jonghe borst eerst heeft den brandt ghesticht;
850 En soo ick my dit schaem te plegen alle dagen,
Ick send mijn dienaer dan by haer en doe haer vraghen,
Ghelijck ick hebb' ghedaen, wanneer het haer belieft
Dat zy my met een praet, of ander gunst gerieft.
Nu, 't wordt vast laet, mijn jongh vertoeft te komen.
855 Ick mach gaen, 't is geen roy hier langh te blyven dromen.

Vierde uytkomst.

Juffer Margrieten Vader in Priesters kleeding, daer hy de Priester toe gekoft heeft, hoort haer biechte onbekent; daer na in sijn gewoonlijcke kleedinge t'huys synde, bestraft haer ongebonden en wulps leven.

Juffer Margriet, haer Staet-dochters, de Priester, eyndelyck haer Vader.

Margarit. Fijtjen, gaat, haelt mijn Paternoster en Mesael
Met mijn Sluyer of Cresp en 't ander altemael!
Gaet ras, ick verwachtje! Claertjen, ick gae te kercken.
Wilt onderwijl aen 't goet met vlijt en sinnen wercken.
860 *Claertje.* Ick sal het doen, Me-vrou. (*Gaet binnen.*) *Fytjen.* Hier ist, Mevrou, by een.
Margr. Seer wel! kom, gaet met my. *Fytjen.* Ick sal, Joffer! gaet heen. (*Sy gaen in*).

Juffer Margriet komt by de Priester (of haer Vader vermomt), die achter een gordijn zit. Sy knielt voor hem neer en zeydt:

Ick, arme sondigh mensch, bekenne en belye
De sonde, die mijn ziel bevechten en bestrye:

848. *lodderlijck*—teeder, wellustig. 854. *vertoeft*—draalt. 855. *'t is geen roy*—'t is onverstandig. 856. *Mesael*—misboek. 857. *cresp*—krippen sluier. 859. *sinnen*—lust.

Ach, Heer! ach! ick beken met zuchten en getraen
865 De sonde, waer me ick mijn Schepper heb misdaen.
Mijn Heer, ick bid dat u gelieft mijn biecht te hooren!
Ey, bidt voor my aen Godt, dat gramschap noch Gods tooren
In sijn verbolgentheydt my drucken niet te seer.
Biecht-Vader. Kom, dochter, kom, mijn kindt, en knielt ootmoedigh neer:
870 Belijd voor uwen Godt en my, Gods dienaer, mede,
In welcke sonden ghy u plicht hebt overtrede.
Margriet. Ick moet bekennen, ach! hoe wel ick qualijck kan,
Dat ick mijn trouw verlooft heb aen een Edelman,
Die my van die tijdt af tot min heeft aengedreven,
875 Soo dat ick hem (oy me!) mijn maeghdom heb gegeven.
Biecht-Vader. Wel, dochter, segh my voorts hoe dat dit is gheschiet.
Wast met u Vaders wil? *Margriet.* Neen, Heer. *Biecht-Vader.* Weet hy 't dan niet?
Margriet. Ach neen, waer over ick my op het hoochst beklaege.
Biecht-Vader. Ghy, Dochter, hebt u hier seer qualijck in ghedrage,
880 Ghy hebt u lelijck hier vergrepen tegens Godt,
Lichtvaerdich overtreen sijn heylighe ghebodt;
Want Godt ghebiedt, men moet hier in sijn Ouders kennen;
Doch, Dochter, soo der in u hert meer sonden bennen,
Ontdeckse. *Margriet.* Daer is niet, mijn Heer, dat my beswaert:
885 Al wat ick heb misdaen is al gheopenbaert.
Biecht-Vader. Tot sonds versoening offert Gode u ghebede,
Syn grati sy met u, en gaet hier me in vrede.

Margriet gaet na huys.

Margriet. Kom, Fijtjen, gaenwe t'huys, my dunckt het wordt heel spade.
Fytjen. En is maer vijf, Me-vrou. *Margriet.* Dan en macht niet schaden. (*Gaen 't Thoonneel wat om.*)
890 Klopt aen de achter poort, dat Vader niet en hoort.
Fytjen. Waer is Claertjen, ick klop en niemant komter voort?
Margriet. Klop hart, waer is het Volck? ick loof niet datse slapen,
Of achter in den Hof aen 't Juffere rack vergapen.

---

893. *Juffere rack*—rechte laan, als wandelplaats (vooral langs het water).

Fytjen. Daer komt yemandt, soo 'k sie, 't is u Vader, Me-vrou.
895 *Margriet.* Wat jaeght den ouden Man in 't koele avonts-douw?
Vader van Margriet. Wel, dochter, sydy daer, hebt ghy u gaen vermeyen?
Margriet. Neen, Vader, uyt den dienst, die is nu eerst gescheyen,
Daer kom ick soo van daen. *Vader.* Dats wel gedaen, mijn kint,
Siet datje soo volhert gelijck ghy nu begint.
900 Gaet, Fytjen, ghy in huys: wy sullen hier wat kouten.
Fytjens Ick gae, Heer. *Vader.* Mijn dochter, ick moet my verstouten,
Als Vader toe behoort die sorgh draeght voor sijn kinders,
Te seggen u het geen dat my dunckt van veel hinders:
Dat is dat ick vermerck, dat ghy soo vryelijck praet
905 Met een soo lichte quant als ick oyt sach op straet
Of in het Hof, vol drogh, meenedich en wanlaten,
Die meenigh Edel maeghd heeft van haer eer gaen praten
En dan noch met haer spot: wacht u voor sulcken quant,
Hoe wel ick hoor ghy hem verheven hebt tot Sant
910 Van uwe wulpse Min; siet toe dat sulcx ten ooren
Van my doch niet en komt, ick sou 't niet kunnen hooren.
Ick liet u van my gaen, niet als een kindt maer vreemt:
Dus siet toe watje doet, en wie oock datje neemt,
Kenrt niemandt sonder my, laet my maer zijn de rader:
915 Ick ben de naest en sorgh voor u als een trouw Vader.
Ick hoor dat Roemer heeft van u beloft en trouw,
Dat ick in geenderwijs mijn leven toestaen souw.
Foy! Margariet, wat 's dat? sout ghy u soo vergeten,
Soo wensch ick dat de doodt u van jongs hadd' verbeten.
920 Met Roemer! Roemer! O, ick sach u liever doodt,
Soo was ick uyt de sorgh en ghy oock uyt de noot.
Margriet. Mijn Vader, hebb' ick oyt 't geen dat de dochters plicht,, is
In 't minst over getreen? of waant ghy dat soo licht,, is
De neyging mijns Natuur, dat yemandt, 't sy wie 't zy,
925 Ontrooven sal mijn eer met een gheveynsd' ghevry?
Neen, Vader, denckt dat niet! u dochter is te eerlijck,
Want soo 't soo waer, denckt vry dat sy niet souw begeerlijck

---

897. *dienst*—godsdienstoefening. 902. *toe behoort*—past. 906. *wanlaten*—van slecht gedrag. 909. *Sant*—heilige. 926. *eerlijck*—fatsoenlijk.

Sijn om te volghen na, 't geen ghy aen my ghebiedt:
Dus acht geen klappers tongh, sy sijn te looven niet.
930 *Vader.* U vrye ommegangh gebruyckt met jonge knapen
Doet seggen hun, ghy hebt by dees of die gheslapen:
Dan seghtmen, 't Roemer is of een Vechthardus weer,
Maer speeltme niet dien treck, of ick weet oock een keer;
Ick weet voorseecker dat de Dochters hebben sinnen,
935 Dat sy soo keurigh zijn als Jonghmans in het Minnen.
Margriet. Hoe waent ghy, Vader, noch ick liefde hebb' geset
En wispelturigh wil van d'een op d'ander bedt,
Of dat ick d'eerbaerheydt in 't minst hebb' overtreden,
Of dat ick sonder raedt van u mijn wil besteden
940 In d' Echt met yemandt; ach! vertrouwt ghy my sulcx toe,
Daer ick mijn leven niet sonder u weet yets doe!
Mistrout ghy my dan noch, ach! Vader, laet my hoeden
Van yemandt van u huys om schuwen quaet vermoeden. *Sy weent.*
Vader. Ghy weent wel, dochter, ja, soo doet de Cocodril
945 Wanneer hy menschen vanght of yemandt heeft te wil.
Kom, gaen wy nu in huys, en erkaut wel mijn reden:
Soo ghy dat grondich doet, dan ben ick wel te vreden.

Vyfde Handeling.

De knecht van Roemer, Roemer, Claertjen.

Knecht. MYn Heer, ick hebb' gheweest by Juffer Margariet,
En vraeghde uyt u naem oft te pas quam of niet,
950 Dat ghy in d' avondt-stondt met haer mocht deviseeren;
Sy excuseerden, haer door 't versoeck van ander Heeren,
Hoewel ick niemandt sach als Vechthart, soo 't my docht:
Die weeck, doen hy my sach, en hiel hem of hy socht
Yets achter 't linde-laen, daer de Liguster-haghen
955 De kennis sijns persoons my uyt 't ghesicht ging dragen.
Sy sach wel dat ick keeck soo yverigh na hem toe,
Daerom sloot sy de deur: ick lachten om 't ghedoe
Dat sy verlegen was, ick sach haer voorts in 't aensicht

---

929. *looven*—gelooven, vgl. vs. 892. 935. *keurigh*—altijd op meer lekkernij belust. 939. *besteden*—verbinden (eig. plaatsen). 940. *toe vertrouwen*—in staat achten tot. 949. *te pas quam*—schikte. 950. *deviseeren*—praten. 955. *De kennis*—het herkennen.

En sach sy was soo bleeck ghelijck het bleecke Maenlicht:
960 Ick nam mijn af-scheyt voort en dacht: die Joncker soeckt
Geen Roosjens in 't prieel, maer Juffer wel gedoeckt!
Roemer. Wat segje daer, jy guyt? mijn Juffer sal 't wel laten.
Knecht. Nochtans sach ick haer eerst door een spleet vriend'-lijck praten.
Roemer. Wast Vechthart, dieje saeght? *Knecht.* Ja 't, Heer, of 't was sijn Geest.
965 *Roemer.* Wat voor antwoordt is dat? seght of hy 't is geweest.
Knecht. Ja 't, Heer, na ick het meen en vast oock souw ghe-looven.
Roeemer. Souw my die schelm en guyt soo van mijn Juffer rooven?
Neen, dat en lijdt ick niet: ick wil van stonden aen
Met een opsette moet hun beyde steuren gaen,
970 En wil dien roover 't hart gaen uyt sijn lijve rijten
En al sijn inghewant gaen voor de honden smijten.
O deghen, staet my by, kom, doen wy d'Offerhandt
Van dien vervloeckten drogh en eer vergeeten quant:
Kom, gaen wy eer hy vliet! ick wil hem gaen verrassen
975 En dese handen beyd in sijnen bloede wassen.
Knecht. Mijn Heer, hier komt haer Maeght. *Roemer.* Waer isse? wat wilt sy?
Claertjen. Mijn Heer, Me-vrouw u groet, en wenscht u aen haer zy;
Dees Brief die sendt se u, wilt d'Inhout daer van lesen.
Roemer. Dat sal ick doen, schoon hart. (*Hy kust den Brief, breecktse op en leestse.*) *Knecht.* Nu is hy weer genesen,
980 Strax was hy dol en mal, nu ghedwee als een schaep.
Roemer. 'Seght Me-vrouw, 't sal gheschien, ja eer dat ick noch slaep. (*gaet binnen.*)
Claertjs. Wel, Heer. *Roemer.* Wat seyje flus? dat's ommers nu al logen.
Knecht. Mijn Heer, het geen ick sey, dat sach ick met mijn oogen.
Roemer. 't Ghesichte vaeck bedrieght, ick g'loof Me-vrouwen brief;
985 Hoe souw sy sulcx doen, neen sy heeft my al te lief;

---

961. *gedoeckt*—gesluierd. 969. *Met een opsette moet*—met opgestreken zeil. 973. *drogh*—bedrieger.

Ick acht nu geen gesegh, laet Vechthart vry wat heng'len,
Hy vindt niet wat hy soeckt, sy laet hem so wat beng'len
En geckt met hem als blijckt; nu 't is genoech, ick ga.
Gaet voor en siet na 't mael oft reed is, ick volgh na.

Derde Bedryf. Eerste uytkomst.

Margriet, Roemer, Vechthart. Lichthart ende Koenraed.

990 *Margr.* MYn lief die sy gegroet, gegroet veel duysend malen,
Mijn Son, mijn eygen hart, die in mijn ziel kan malen
Die Troon van Cupido met al sijn Moeders stoet!
Koemer. Ghegroet ghy noch veel meer om d'eer, die ghy my doet,
En u vernedert om te komen my hier spreecken.
995 *Margriet.* Dat is oprechte Min en trouwe liefdens teecken.
Roemer. Mins teeckens ick gheloof, maer geen geveynsde aert.
Margriet. Noyt trouwe liefdens min gheveynstheydt heeft ghebaert.
Roemer. Dat noyt en is gheschiet, dat kan als nu gheschieden.
Margriet. Geveynsde liefd' of min en kan geen trouwe bieden.
1000 *Roemer.* De trouw die wordt geboon vaeck uyt gheveynsde schijn.
Margriet. Daer sulcx gheschiet en kan geen liefd' noch min weer syn.
Roemer. Geveynsde liefd en min, en onder schijn van trouwe.
Margriet. Onmogelijck dat yemandt sich soo geveynst kan houwen.
Roemer. 't Geschiet nochtans: elck weet hem wel te veynsen loos.
1005 *Margriet* De mensch in sulck geveyns is al te kranck en broos.
Roemer. De waerom is alleen dat hy het hout verholen.
Margriet. Gheen veynser hoe hy veynst, of sal in 't veynsen dolen.
Roemer. Soo seer niet, of hy breugt met veynsen hem te recht.
Margriet. Die geen veynsen en merckt, moet simpel sijn of slecht.

1005. *kranck en broos*—zwak en onhedreven. 1006. *De waerom*—de reden. 1009. *simpel of slecht*—onnoozel of eenvoudig.

1010 *Roemer.* 't Is quaet, de gront des hert van een die veynst te mercken.
Margriet. Seer licht'lijck door sijn reen of zijn geveynsde wercken.
Roemer. Soo merck ick dan te recht u veynsery in Min.
Margriet. Ghy beschuldight hier my, daer ick ontschuldig bin.
Roemer. Ick ben verseeckert dat ghy daer aen wat sijt schuldich.
1015 *Margriet.* Indien ick schuldich was, ick leet u reen verduldich.
Roemer. Soo doet oock, want ick segg', ick weet ghy schuldich zijt.
Margriet. Ach! Roemer lief, ay, denckt doch sulcx tot geenigher tijd.
Roemer. Soud' ick niet dencken 't geen ick weet dat openbaer is?
Margriet. Vertrouwt my toe mijn lief het geen ghy seght niet waer is.
1020 *Roemer.* Het is maer al te waer, mits ghy een ander mint.
Margriet. Noyt hebb' ick and're meer als, Roemer, u besint.
Roemer. Besindt, en in den Hof gepluckt u snoeperyen.
Margriet. 't Ghespreck van u dat spruyt alleen uyt jalousye.
Roemer. Uyt jalousy vermits dat ghy de liefd' misbruyckt,
1025 En met een ander vaeck 't ghenot uws lusten sluyckt.
Margriet. 'k Sweer, dat noyt yemant meer als ghy dees leden raeckte.
Roemer. Doen heden in u hof ghy u na lust vermaeckte,
En wat tusschen u boel en u voort mocht gheschien.
Margriet. 't Sijn logens, Roemer, of wijst my wie 't heeft gesien.
1030 *Roemer.* Dat kan ick licht'lijck doen: mijn dienaer, en aers geene.
Margriet. Wanneer, wat tijt, wat stondt? *Roemer.* Nu ten klocke dry verschenen.
Margriet. Hy lieght, die stucke guyts! wat seyt hy dat hy sach?
Roemer. Dat achter uwe Haegh yemandt verborgen lagh.
Margriet. Het was den Hovenier, verplantende ons roosen.
1035 *Roemer.* Doen hy daer na wouw sien, begont ghy root te bloosen,
Om dat hy melden souw u heymelijck bedrijf.
Margriet. Acht ghy ontrouw u Lief, u Maegd, u Boel, u Wijf?
Dat ghy waent yemandt meer gheniet dees teere leden

1010. *quaet*—lastig. 1021. *besint*—lief gehad. 1025. *sluyckt*—steelt.

Als ghy, om wien ick eerstmael hebb' overtreden
1040 De Maeghdelijcke staet. Ach, Roemer lief! ach! ach!
Gelooft dat ik u lief, en, soo ick sweeren mach,
Ick sweer, ick nimmermeer een meer als u bekende.
Of wilt ghy gantsch u liefd' en gonst nu van my wenden,
Nu ghy my hebt onteert? Ach, Roomer, Roemer lief!
1045 Moet ick u schelden dan als dat ghy zijt d' eer-dief
Van my door u gevley? laet ghy dan u Margriete?
Roemer. Neen ick, mijn Engel neen, soo veer ghy laet genieten
My dees aenstaende nacht het by sijn uws persoon.
Margriet. Ghy weet wat dat my is van mijn vader verboon,
1050 Waer door 't niet sijn en kan, dat ick voldoe u wille.
Roemer. Eer sal de Jalousy dees jonge borst niet stillen,
't En sy dat ick geniet mijn wil en mijn begeer.
(*Vechthart, Lichthart en Koenraet staen en luysteren achter de gordijn.*)
Margriet. Ick gaeft u willich, en 't geen ick mocht hebben meer,
Indien het eenichsins, ach! Roemer lief, mocht wesen:
1055 Ghelijck ick oock wel vaeck getoont hebb' u voor desen.
Roemer. Ach! lieffelijcke mondt, ick bidd', vergunt het mijn.
Margriet. 't En kan, ach, Roemer lief! voor dit mael doch niet zijn.
Roemer. Het kan, indien ghy wilt mijn wille komen nader.
Margriet. 'k En kan, gelooft, mijn lief, door 't ontsach van mijn Vader,
1060 Mits hy wil dat ick slaep op onse Somer woonst.
Roemer. Daer langs ick onbespiet best komen kan, mijn schoonst.
Indien dat ghy alleen my dit maer wilt vergunnen.
Margriet. Hoe soud' ick 't u mijn lief, noch meer ontseg-ghen kunnen:
Maer hoe komt ghy by my? ontsiet ghy niet 't gevaer
1065 Van 't schuyn geboeft dat sich meestal onthouden daer?
Roemer. 't Gevaer is niet soo groot of wil my daer in stellen
Willich tot uwen dienst. *Margariet.* 't Souw my te hevich quellen,
Indien u yets misquam, en dat om mijn geschach.

1042. *bekende*—leerde kennen, verkeerde met. 1060. *Somerwoonst*—zomerhnisje.
1068. Indien u om mijnentwil iets kwaads overkwam.

Roemer. Ick kom by u: daer mach van komen wat het mach.
1070 *Margriet.* Soo doet, mijn lieve lief, maer wacht u voor de boeven.
Roemer. Soo yemandt my aenrandt, sal mijn vermogen proeven.
Margriet. Veel honden, seytmen, is der armen hasen doodt.
Roemer. 't Sy veel of weynich, lief, ick hebb' daer van geen noot.
Margriet. De Son al onder is : 't is tijdt, lief, dat wy scheyden.
1075 *Roemer.* Soo 't u gelieft, mijn lief, ick sal u t' huys wel leyden.
Margriet. Om opspraeck van het volck ist beter dat men 't laet.
Roemer. Tot wat uur kom ick best? *Margriet.* Als de klock weynich slaat.
Ick wensch u welvaert dan met dese lieve kusjens.
Roemer. En ick verwacht den tijdt om 't gebruyck van mijn lusjens:
1080 Vaert wel, mijn waerde lief. *Margriet.* Vaert wel, mijn Roemer Heer,
Vermits my d' avont dwinght dat ick nae huyswaerts keer.
(Gaen elck haers weeghs. d' Ander komen uyt.)
Vechth. O valsche Margariet, foey uwe gayle minnen!
Wie docht dat sulcken schoont so Hoers souw sijn van binnen!
Wie docht dat sulck een struyck haer soo verwerpen souw!
1085 Wie docht en hadd't gedocht! ick ben versekert nouw
Dat sy in Boelschap leeft met Roemer vol van Roemen:
Met een trouwloose geck, die over al gaet noemen
Wat Juffers dat hy heeft soo meenighmaels gesoent,
En op wat leest dat die en die moet sijn geschoent.
1090 Vaert vrylijck met hem voort, Margriet, ghy sult 't beleven
Dat hy u als een aer sal spottelijck begeven,
Soo ick hem eerder niet met dese klingh deurstoot.
Lichth. Ick wou dat ick hem hadd', ick meen hy waer haest doodt,
En eer hy dese nacht sijn byslaep souw genieten.
1095 *Koenr.* Ick passer wislijck op, al souwt mijn Vaer verdrieten.
Vechth. Hoort, mannen, wy sijn al met Roemer in krakeel,
Een yeder voor het sijn: kom laet ons in 't geheel
Dees questy met ons dry besweeren en uytvoeren:
Wie dat hem d'eerste vindt die mach zijn handen roeren.
1100 Wat segjer op? *Lichth.* Ick ben te vreen. *Koenr.* En ick soo mee.
Vechth. Kom, voeght u aen mijn sy, een yder op zijn stee,

1071. *Soe yemandt*—al wie. 1077. *weynigh*—d. i., blijkens vs. 1140, tegen één uur 's nachts. 1078. *welvaert*—vaarwel. 1083. *schoont*—schoonheid. 1095 *Ick passer op*—ik waak er voor.

En sweeren wy sijn doodt op onse gladde swaerden,
Dat die hem d'eerst ontmoet, hem helpen sal ter aerden!
(*Sy trecken de degens uyt, leggen die kruyslings over den ander en sweeren daer op.*)
Soo ick het niet en doe, soo blijf ick duyvels slaaf.
1105 *Lichth.* Ick van gelijck. *Koenr.* En ick, soo 'k mis, mijn ziel tot gaef.
(*Steecken de degens op en gaen binnen.*)

Tweede uytkomst.

Roemer, Willichart, Margriet, Vechthart, de Wacht.

Roemer. Ick gae hier ergens heen, daer ick een wijl sal blijven
By eenige vrunden, die t'saem een korts wijl drijven:
Blijft ghy op geene hoeck soo langh, en my verwacht.
Willigh. Wel, Heer, het sal geschien, of 't most dat ick met kracht
1110 Van yemandt wierdt gejaeght, dat ick doch niet en hoope.
Roemer. Soo het te langh duyrden, moogje na huys vry loopen,
Eerder swarigheydt viel van geboefte, wie weet.
Willich. Ja, Heer, 't is haer dickmaels te doen om gelt of kleet.
Roemer. Soo je t'huys gaet, weest stil, sonder rumoer te maecken,
1115 Op dat mijn Vader daer van niet en mocht ontwaecken.
Willich. Ick sal 't aerdich doen, Heer, laet het maer op my staen.
Roemer. Soo jouw yemandt wou aenranden op 't straat in 't gaen,
En yets vragen, seght niet, maer gaet deur sonder spreecken:
Ghy kent de loopers en de Edelluy haer streecken.
1120 *Willich.* Als ick doe, Heer. *Roemer.* Wel, paster op, ick gae dan heen.
Willich. Benje maer wech, mijn Heer, ick ty oock haest op de been.

Hy klopt, Margriet in de venster.

Margriet. Wie daer dus laet? *Roemer.* Ick, lief. *Margriet.* Wie sijt ghy? *Roemer.* U lief Roemer.

1116. *aerdich*—naar den aard, naar behooren; laat het maar aan mij over. 1118 *niet*—niets. 1120. *Als ick doe*—Dat doe ik ook.

Margriet. Sijt ghy 't, mijn lief, mijn hart, ach waerder naem en noemer
My niemandt niet die ick soo hartelijck bemin.
1125 *Roemer.* Noch ick geen waerder Vrouw, als u die ick besin.
Margriet. Vertoeft, mijn lief, ick kom om u hart in te laten:
Soo moghen wy na wensch in vryheyt t'samen praeten.
Welkom, mijn lief. *Roemer.* En ghy gegroet, mijn waertste hert. (*Binnen.*)
Willich. Wat sien ick gints aenkomen soo bruyn en so swert?
1130 Isset oock geboeft? neen, my dunckt, het lijckt een Joncker
Met een degen op 't zy, na dat ick sie in 't doncker.
Hy komt vast op my aen, ick wijck hier in een stoep,
En sie wie dat het is, een Wael, een Drent of Poep.
Neen, 't is een Joncker, by-gort, ick hoor het aen zijn kleeren.
1135 Wat of hy soeckt? daer blijft hy staen en schijnt te keeren:
Hy soeckt zijn Matressen deur; isse dit of dat?
Hy komt weer om; waer nu? hy is op 't onrechte pat;
Daer gaet hy weer heenen; wat voor volck komt daer ginder?
Sijn 't wel mannen? O neen, na my dunckt sijn 't kinder.
1140 Die sijn soo laet niet op. *Ratelw.* Een soo het die klock, een!
Willich. 't Is de wacht, na ick hoor, adu ick gae nu heen:
't Is langh ghenoch gewacht, mijn Heer verwacht de morgen.
Wie loopt my hier op 't lijf? *Vechthart.* Ick, vrund en wilt niet sorgen.
Willich. Waer van daen? *Vechth.* Gaet jouw's weegs en vraegt dat jouws gelijck.
1145 *Willich.* Dus bars en forts, vrient? laetje dienen, binje rijck.
Vechth. Gaet sonder veel praeten, wilje geen slagen krijgen.
Willich. 't Is best dat ick gae, dese Vent begint te drijgen. (*Binnen.*)
Vechth. Ick wil gaen kloppen aen, en sien of ick voor hem
By haer mocht komen en veranderen mijn stem. (*Hy gaet en klopt.*)
1150 *Roemer.* Wie klopt daer dus laet? *Vechth.* Ick, lief, doet vry'lijck open. (*Roemer in 't venster.*)
Roemer. Gaet t'huys en slaept het uyt, of wilt aen de galgh loopen.
Vechth. Dat's geen vrouwe stem: gewis het Roemer is.

1125. *besin*—liefheb. 1133. *Poep*—scheldnaam voor de Duitschers (bube?). 1140. *het*—heeft. 1143. *sorgen*—vreezen.

Doet open, quant, doet op, of ick doe open wis.
Roemer. Wie syt ghy, die so bars by nacht durft commandeeren?
1155 *Vechth.* Een Eelman, die u souw wel garen wat af-smeeren.
Roemer. Een Eelman, ja een guyt, die hier maeckt sulck remoer.
Vechth. Ick segh dat j' opent, of ick loop de deur in de vloer,
Roemer. Ick segg', schelm, vertreckt, of 'k sal my van u wreecken.
Vechth. Noyt schelm ick was, maer 't is een schelm die ick hoor spreecken.
1160 *Roemer.* Ick segh u noch eenmael: vertreckt of seght u naem.
Vechth Mijn naem Vechthardus is, met eerelijcke faem.
Roemer. Ghy zijt de slimste drogh, die oyt de aerd' betrede.
Vechth. Dat lieghdy, schelm, dat zijt ghy in u doen en seden,
En sydy sulcken man, komt hier maer buyten deur.
1165 *Roemer.* En of ick wil of niet, dat staet noch in mijn keur.
Vechth. Waert ghy geen guyl, geen bloedt, jy souwje kort beraden.
Roemer. Gaet, kakelaer, en slaept: maeckt morgen hier bravaden.
Vechth. Dat sweer ick sal ick doen, soo ghy my maer verwacht.
Roemer. Daer ben ick me te vreen, maer nu ist doncker nacht.
1170 *Vechth.* Waer sal ick u alst daeght dan hier ontrent gaen vinden?
Roemer. Daer ginder aen de beeck, by de volwasse linden.
Vechth. Daer is mijn wapen-pant, siet dat je 't niet vergeet. (*Geeft d' handschoen.*)
Roemer. En daer is oock de mijn, hout u maer slechts gereet. (*Geeft oock.*)
Vechth. Nu dan, ick gae na huys en sal vroegh morgens komen:
1175 Siet dat jy niet te langh blijft in u uchten dromen.

Derde uytkomst.

Roemer, Vechthart.

Roemer. Het daegraet in 't Oosten, het licht schijnt over al.
Hoe weynich weet de liefste wat my vervaren sal,
En 't geen dat tusschen my en Vechthart is gheschapen,

1162. *slimste drogh*—ergste bedrieger. 1166. *guyl*—bloodaard (eig. knol); *kort*—spoedig. 1177. *vervaren*—overkomen.

Vermits de soete Nymph' lagh in haer uchtend slapen,
1180 En nergens of en weet, dat my die guyt Vechthart
Tot dees gheswooren kamp baldadigh heeft ghetart,
Tot dese kamp waer in ick hem hoop te vernielen
En met dit snydend' swaert sijn lichaem te ontsielen:
Hy kent noch Roemer niet, hy weet niet wie ick ben,
1185 Maer voor de middach Sou sweer ick dat hy my ken
Voor kloecker, als ick uu geloof hy my gaet achten.
Sou hy de lievaert sijn die by u souw vernachten,
Mijn waerde lief Margriet? wat neen, ick 't niet geloof:
Ick ben u lief alleen, en 't puyckjen oock te Hoof:
1190 Een die het waerdich is, ja die my selfs durft roemen
Ghedaen te hebben 't geen hy noyt heeft hooren noemen.
Nu wel hier is de Lind' waer aen hy heeft versocht,
Dat ons verschil dus vroegh ten eynd' sou sijn gebrocht:
En hem en sie ick niet; ick wil hier wat vertoeven,
1195 Op hoop dat ick mijn macht mach by de sijne proeven,
En setten my hier neer; doch sien ick eerst eens om,
Of hy van heynd of gintsch hier nergens niet en kom:
Daer komt hy, 'k sie hem gints rontom in 't stale wapen,
Doch sonder eenich hulp van dienaers of Schilt-knapen.
1200 Sta stil, Vechthart, sta stil en hoort 't geen dat ick spreeck.
Vechth. Geen woorden meer, 't is tijdt dat ick mijn leet nu wreeck.
Roemer. Waerom 't gevecht geschiet dient yeder eerst te sweeren.
Vechth. Dat deed' ick flus, nu t' sa, Roemer, wilt u verweeren.
Roemer. 't Is niet uyt schrick noch vrees' dat ick te rugge wijck,
1205 Maer om dat my van u geschiet groot onghelijck.
Vechth. Noyt onghelijck ick dee, u in 't minst, nae mijn oordeel.
Roemer. Ghy doet, vermits dat ghy nu vechten wilt met voordeel,
En hebt u wapens aen, daer ick nauw ben gekleet.
Vechth. Dat ick u soo verwon, 't waer my van herten leet:
1210 Ick legh die willigh af soo ghy wat wilt vertrecken,
Hoewel het weynich u tot voordeel doch sal strecken:
Daer leyt het Harnas nu, de ringkraeg en de helm,

1195. *proeven*—meten. 1198. *wapen*—harnas. 1210. *vertrecken*—wachten.

Noch sal ick lijden doen u dat ghy zijt een schelm.
t' Sa, elck verweert sijn saeck kloeckmoedich met den degen.
1215 *Roemer.* Alree, man, ben je reed? men is hier niet verlegen.
(*'t Gevecht gaet aen.*)

Vechth. Daer, quant, datser een, segg' op hoe gevoelje nouw?
Ist ernst, seght, of niet? hou daer dan noch een douw.
Roemer. Ay my! ick ben gequetst, doch sal mijn schae verhalen.
Vechth. 'k Sweer dat ick u dien treck wel dubbelt sal betalen.
1220 *Roemer.* Gemist ist voor dit mael. *Vechth.* Ick worstel dan met dy.
Kent, dat u saeck is vals. *Roemer.* Ick nimmer sulcx bely.
Vechth. Dats dan u koppigh loon, u tot de doodt te helpen.
Roemer. Ay my, verrader, ach! het bloet komt overstelpen
Het flauw benauwde hert, ay my! ick sterf, ick sterf,
1225 Sonder dat ick adu, ach! van mijn lief verwerf.
Vechth. Licht daer, ghy snoode guyt, hier is u recht gebleecken.
Roemer. Mijn saeck rechtvaerdich was en God mijn leet sal wreecken.

Vechth. 't Vertrecken dient my best, en doe het harnas aen
Hier ergens achter weeghs, eer yemant hier komt gaen
1230 Verby: men dencken sou alst is, dat ick 't hadd' bedreven,
Doch sal hem eer ick gae volkoom de reste geven.
Roewer. Ay my! ist niet genoech dat ghy my hebt ghemoort,
Dat ghy mijn stervend' rif noch deur en weer deur boort?
Hoe weynich weet mijn lief waer dat ick sal vervaren!
1235 En als ghy 't weten sult, wat sal 't u droefheyt baren,
Dat ghy u Roemer sult genieten nu niet meer,
Die u benomen heeft u kuysheydt en u eer!
O Godt, vergeeft mijn Sond'! mijn straf die was rechtvaerdich,
Ick ben voor mijn moet-wil wel duysendmael meer waerdich:
1240 Nu vind ick waer de spreuck, dat 't luck is ebb' en vloet,
En dat het loopt op 't eynd' Wie quaet doet, quaet ontmoet.
Och, Vader! u vermaen die word ick oock indachtich,
Ghy raden my tot Godt, die goedigh is en machtich:
Ick sloech het in de windt, maer, lacy! nu te laet
1245 Vind' ick het siel versuym van u gewenste raedt.
Adu, Margriet, adu! in eeuwicheydt wy scheyden.
Adu, Vader, adu! ick kan niet langer beyden. (*Sterft.*)

1213. *lijden*—belijden. 1218. *verhalen*—inhalen. 1221. *Kent*—erken. 1234. *vervaren*—heen gaan.

Vierde uytkomste.

Vechthart, Margriet.

Vechth. Ick wil nu na de woonst van mijn Margriete gaen,
(*Voor haer deur.*) En sien hoe 't haer bevalt, wanneer zy 't sal verstaen.
1250 Margriet mijn lief, ontwaeckt! ontwaeckt, mijn uytverkooren!
Ontwaeckt, mijn tweede ziel! wilt u Vechthardus hooren!
Margriet mijn lief, Margriet, en kent ghy niet mijn stem?
Ontsluyt u venster, en ghy sult hier vinden hem,
Die ghy bescheyden hebt by u, mijn lief, te komen.
1255 *Margriet.* Voor lief ken ick u oock. *Vechth.* Mijn lief, zijt ghy aen 't dromen?
Margriet. Neen, lief, wat is u wil? *Vechth.* Dat ghy de poort ontsluyt,
Of siet ten minsten eens om my te venster uyt.
Waren 't al mijn vrunden, die nu sijn mijn vyanden,
Ick voerden u, mijn troost, met my uyt dese landen,
1260 Ick voerden u, mijn lief, wech eer het yemandt wist,
Noch weten souw voor dat ghy al langh waert gemist.
Margriet. Waer wout ghy my voeren, stout Ruyter wel gemoet?
Vechth. Onder de Linde groen, mijn troost, mijn waerste goet;
Onder de Linde groen, daer ghy eerst sout te recht
1265 Verstaen mijn trouwe min. *Margriet.* Vergeefs ghy sulx al secht,
Vermidts ick in den arm van mijn lief legh met eerwaerdicheyt.
Vechth. Ha! snoo geveynsde vrouw, nu merck ick u lichtvaerdicheyt:
Ghy waent hem in u arm, maer neen, het is niet waer:
Gaet onder geene Linde, verslagen leydt hy daer.
1270 Foy u, Margriet! foy, du dubbel valsche Vrouwe!
Onwaerdich zijt ghy nu u Roemers vaste trouwe:
Hy sterft om uwent wil, en ghy hebt met bedroch
Hem en oock my verleyt en anderen doet noch:
Ghy hebt my trouw en min, en Roemer oock geswooren,
1275 Ghy seyt ick was u hert, en Roemer was verkooren:
Ghy seyt dat ick alleen u trouw besitten souw,
En hadt aen Roemer al gheswooren echt en trouw:

1248. *woonst*—woning. 1266. *eerwaerdicheyt*—eer.

Ghy seydt dat ick alleen u Maegden-roos sou plucken,
En Roemer hadse wech, de bandt die was al stucken.
1280 Trouwloose, dits de vrucht van u meyneedigh spel,
Dat Roemer is gedoodt en wandelt na de Hel.
Ach! dat ick eerder niet mijn gramschap kost inbinden,
Voor dat sijn bobbelend' bloedt bespatten most de Linde.
Och, Roemer, ghy zijt heen, en Margariet blijft hier,
1285 Die trouweloose Vrouw, jae eerder Tyger dier.
Nu, nu bevind ick 't waer, en sal 't oock staende houwen,
Datter niet lichter keert dan sinnen van Joffrouwen,
En sal geen meer geloof geven aen eenich maeght,
Die om eens anders gunst maer wulpse liefde draeght.
1290 *Margriet.* Seght, is mijn lief dan doodt? *Vechth.* Ja doodt en anders niet.
Dat is om uwent wil, gelijck ick segh, geschiet.
Vaert, Juffer, na verdienst! om u soo moet ick swerven,
Om u oock hachlijck ick moet schandelijck sterven. (*Binnen.*)

Vierde Bedryf. Eerste uytkomste.

Margriet met haer nacht-mantel gaet na de Linde:

LEgdy hier verslagen, versmoort al in u bloet!
1295 Dat heeft ghedaen u roemen en u hooghe moet.
Och, legdy hier verslagen die my plach te troosten,
Mijn lief, mijn soete lief, dat dee een van de snoodsten,
De snoodste van het Hof. O snoode moorders hert,
Dat ghy my, arme Vrouw, brenght in soo groote smert.
1300 Nu is mijn hoope uyt, mijn troost die leydt verslagen,
Die laet my, lyder! na veel droef beweende daghen.
O Roemer, hier licht ghy, en ick, die droevich sucht,
Sie uwe wonden aen met sinnen heel beducht.
Die waent dat hem 't geluck staegh luckich sal geleyen,
1305 Wort door een ongheval schielijck daer van ghescheyen;
Noyt wast gheluck soo groot, of baerden ongheluck,
't Geen ick, bedroefde Maeght, nu selfs vind' in dit stuck:
Ick waende my 't geluck op 't alderhooghst liep mede,
Om dat ick werdt bemindt en vyerich aengebeden

1293. *hachlijck*—mooglijk. 1301. *lyder!*—helaas!

1310 Van die, die 't herte heeft volkomen in sijn macht;
Maer 't schijnt, mijn volle vreucht wordt nu van druck verkracht.
Vermits mijn tweede ziel soo deerlijck leyt verslagen
In 't soetste van sijn tijd, in 't groenste van zijn dagen.
Ach! gae ick weder t'huys, en sie of yemandt daer
1315 Is, die my dese doodt mach setten in de baer,
Op dat hy in een tomb geleyt mach worden prachtich.
Ha! lief, als ick u beeld noch eens maer wordt gedachtich,
Soo dunckt my dat ick noch u wesen voor my sie,
En u nyt grond mijns harts mijn jonste noch aenbie:
1320 Hoe vrund'lijck hebb' ick vaeck mijn hert-Heer hooren spreken,
Verselt met een gevley en soete minne-treken;
Met boerten en gestreel swom 't hart in liefd' en lust;
Hoe dickmaels heeft zijn mondt dees lippen wel gekust:
Ay, wat ghenoot ick niet voor lusten, vreuchd en weelde,
1325 Niet denckend' dat het gayl alsulcke droefheydt teelde.
Hier is mijn Vaders poort, ick klop stoutmoedich an.
Ach! isser niemandt in, Graef ofte Edelman,
Die my mijn tweede ziel en waertste helpt begraven?
Ay, hoort my niemandt nu? wil niemandt my handt-haven?
1330 Ghy Heeren, hoort mijn bee en siet waer ick om kom.
Ach! moet ick sonder hulp van u weer keeren om?
Ontfermt u om het lijck of om mijn droeve lijden!
Een Edelman het is, die, lacy! leyt verscheyden:
De dooden hulpe hoort naer Christelijcke leer,
1335 De doode hoort de aerd nae oud' ghewoonten eer:
Het is zijn laeste gift, wilt 't rif dat niet ontseggen!
Ghy Heeren, hoort mijn bee, wilt hem in d' aerde leggen:
Het sal u zijn gheloont hier na in 't Paradijs.
Komt, siet mijn tranen aen, en doet doch na de wijs
1340 Van 't heylich Christendom! och, wilt ghy dan niet hooren:
Soo wordt het Godt geklaeght en zijn geswinde tooren.

Tweede uytkomst.

Vechthart in raserny alleen:

Wat hebb' ick nu bericht? nu is mijn eer geheelt,
Mijn gramschap oock gheblust, maer Roemer blijft gekeelt.

1325. *het gayl*—de wellust. 1329. *handt-haven*—een handje helpen. 1334. *hoort*—behoort. 1336. *zijn laeste gift*—het laatste wat men hem geven kan. 1342. *bericht*—verricht.

Ick hebb' mijn eed volbrocht, ick hebb' mijn plicht geqneeten,
1345 Maer Roemer leyt, eylaes! van 't nootlot, ach, verbeeten!
Om liefd', om Raserny, om u, snoo Margariet,
Om u soo is hy doodt, om u ben ick tot niet,
Om u wordt Roemers hnys vervult met droeve traenen,
Om u mijn Ridders stam moet in de droefheydt banen,
1350 Om u ick doolen moet, gestadich in onrnst,
Om u ick derven moet mijn vrunden en mijn lust,
Om u verlaet ick 't al, eer, tijtels, hooghe staten
En al wat my hier na mocht tot mijn grootsheyt baten.
Werwaerts sal ick nu heen? 't is vyandt waar ick gae,
1355 't Is vyandt waer ick zit, 't is vyandt waer ick stae,
't Is vyandt over al; al gingh ick in het Noorden,
In 't woest bevroosen landt, of aen de zuyder boorden,
Waer dat de heete Son de geele Moren schroockt,
Of waer 't beklenrde volck de hooghe Rensen roockt,
1360 't Gemoet beklaegt my staegh, 't gemoet doet niet dan vroeten,
't Gemoet my staegh de benl of hencker doet ontmoeten,
't Gemoet lelt my aen d' oor dat ick een Moorder bin,
't Gemoet seyt dat ick maer een kint des doodts en sin,
't Gemoet my rasend' maeckt, 't gemoet doet my wanhopen,
1365 So dat ick ben versnft, niet wetende waer loopen. (*Hy peynst wat.*)
Sus! wat is dat? ick hoor 't is 't ruyschen van 't geboomt;
Neen, neen, voorseker neen, my dnnckt daer ymandt koomt;
Hoor! hoor! sy kommen aen gewis om my te vangen!
Kom aen maer, alsje wilt, ik laet me so niet prangen. (*trect den degen.*)
1370 Ha! gnyts, komt vry maer aen: datser een, en dat toe.
Seght, wat benje voor volck? me dunckt, 't is een koe.
Hoe? een koe? 't is de Ballieu met zijn rackers.
Wat willense me doen? wy sijn ommers mackers.
Staa van me, seg ick jonw, of dees klingh raeckter denr!
1375 Datser een, twee, drie, vier, seght, wiljer noch aen, breur,
So stae vast als een Man. ho, ho, je most niet loopen:
Komje weer, ick segtje, so sel ick je noch aers stroopen.

1349. *banen*—verkeeren. 1358. *schroockt*—schroeit. 1359. *rooken* kan verbranden beteekenen of, als *Reusen* datief mocht zijn, offeren; maar het is mij duister, welk volk hier bedoeld wordt: misschien de Amerikaansche roodhniden. 1363 *en*—ontkenning bij *waer* en dus samen *tenware*, *sin*—ben. 1370. *toe*—ook. 1372. *rackers*—gerechtsdienaars (eig. rekkers, pijnigers). 1375. *breur*—broêr. 1377. *noch aers stroopen*—nog anders villen.

Nu, wie rester noch van den hoop? isser niemandt, niemandt niet,
Soo is mijn hert gherust van 't geen daer is gheschiet.
(*Rust wat op syn gevest, worpt eyntlijck 't Rapier wech.*)
1380 Light daer, vervloekte stael, ghy zijt, die Roemer moorden;
Ghy zijt het, die my tot 't bloedigh duwel bekoorden.
Rolt, helm, oock daer heen: ick hebb' u niet van doen.
Daer oock, ghy ringhkraegh, mee: ick mach u niet meer voen.
Het harnas past my niet, 't Ridderschap is verlooren,
1385 Geen wapens ick begeer, want sy my niet en hooren:
Ick wil my onder d' aerd' gaen bergen in een kluys
En woonen daer een jaer in dat eensame huys:
Wat segg' ick van een jaer? waerom niet al mijn leven?
Dat om de boose moort, die 'k gruw'lijck hebb' bedreven.
1390 Ay my! ick ben soo moe: laet ick wat rusten hier;
Daer na soo gaen ick heen verr' uyt de werrelt schier.
(*Hy valt neer en begint te sluym'ren; daer na opspringende:*)
Och! och! ay berght mijn lijf! wat Monsters sijn doch ditte?
't Zijn spoocken, duyvels zijn't, soo wel swarten als witte.
Siet daer, daer, daer! O my! sy kommen na my toe,
1395 Och! och! ick ben soo bangh, so bangh: 'k en weet niet hoe!
Sy hebben krauwels en d' ooghen als koolen glimmen,
Haer klauwen en nagels sijn twee snydende vlimmen.
(*Hy loopt dan hier, dan daer.*)
Och! sy brengen Roemer voor den dagh, bleeck en doodt!
Sijn lichaem siet soo leelijck! en soo grauw als loot,
1400 't Bloedt uyt de wonden sijpt! O my! sy kommen nader!
Ey, loopt, Vechthardus! loopt, eer dat jy 't noch krijght qnader!
Waer sal ick heen? waer doch? want nergens ben ick vry:
Waer dat ick loop of niet, Roemers schim is my by:
De Furien my staagh met hare geesels nypen
1405 En in mijn teere hert haer wreede stremen knypen.
O Godt, O goede Godt, wat lyden gaet my aen!
En mach, als ick 't bedenck, gaen tyen hier van daen. (*Binnen.*)

Derde uytkomst.

Juffer Margriet soose weder komt van haers Vaders huys:

Hier leghdy dan, mijn troost, gewentelt in u bloet!
Dat heeft gedaen, helaas! u fiere hooghe moet,

1382. *van doen*—noodig. 1383. *voen*—vullen. 1397. *vlimmen*—vlijmen. 1405. *stremen*—striemen. 1406. *gaet my aen*—overkomt mij. 1407. *tyen*—trekken.

1410 Soo over dwaelsch als prat, en u vermetel roemen.
Van dingen die een man met eeren niet mach noemen.
Hoe dick, helaes! hoe dick, hebb' ick ghepropheteert
(Godt betert!) dese val, maer u noyt om-ghekeert!
Hoe dick, helaes! hoe dick docht my het hert te breecken,
1415 Als ick u hoorden van u schenderyen spreecken :
Hoe ghy d' onnoselheydt der Joff'ren hebt bekoort,
Als gh' om u losse lust soo veel meyneedich swoort!
Hoe dick, helaes! hoe dick mijn Geest my wel voorseyde,
Dat die wrockighe wraeck u leven lagen leyde!
1420 Helaes! nu is vervult mijn leyde Prophecy
Met u rampsael'ge doodt en met den druck van my,
Om dat ick 't snoode werck versweegh en gingh verschoonen:
Den heelder wil de straf als den misdader loonen.
Och, ick ellendighe, benaude Creatuur,
1425 Hoe wel hebb' ick verdient het geen ick nu bestuur!
Ach, radeloose Vrouw, die sonder wil en weten
Van Ouwers, wijs in raedt, u selven hebt vergeten
Soo verre, dat ghy nu het alderbeste goet
En leven van u lief, helaes! nu derven moet!
1430 Ach! d' oorsaeck van u doodt ben ick en 't blinde minnen!
Laes! duysentmael helaes! het gaetmen aen mijn sinnen.
Waerom hebb' ick mijn lief doch met soo luttel raedts
Verdachvaert buyten 't Hof op een onvrye plaets,
Onveylich, ongebaent, daer doch ghewoon vergaren
1435 Moes-koppers, Knevelaers, Straetschenders, Moordenaren!
Sach ick, sottinne, noyt dat men het Oosters Gout
En 't kostelijck ghesteent in ys're kamers houwt,
In koffers van Metael kleynoodjen en juweelen,
Om datse dieven loos ons niet en soude steelen?
1440 Och, of ick oock soo wis en wel beslooten hadt
Mijn onbetaelbre pandt, mijn onverlijckb're schat,
Mijn trouwe Bruydegom, die my, O smart! tot vordel
En voortgang van ons Echt den maegdelijcke gordel
Eerst ontbandt, O droefheydt! hoe was ick soo verkeert!
1445 Mijn Ouders hebben sulcx my immers noyt geleert.
O Opperste regent! die in u suyv're zalen
Mijn lieve bedt-genoot gelieft hebt op te halen,

1410. *oyerdwaelsch*—buitensporig. 1412. *dick*—dikwijls. 1416. *bekoort*—verleid. 1420. *leyde*—droevige. 1425. *bestuur*, lees *besuur*. 1431. ik word er gek van. 1435. *moes-koppers*—stroopers. 1442. *vordel*—bevordering.

Treckt my uyt dese drnck en uyt mijn rouwe groot,
Vereenight my met hem door een sachte doodt.
1450 O gloriose Godt, verhoort mijn klaeghlijck schreeuwen,
Ontfanght de ziel mijns liefs in 't Coninckrijck der eeuwen
By 't heylich Hemel-volck, besont, begloort als gout!
Hoe komt, Margrieta, ghy het lichaem niet en bouwt
Een graf van wit albast of van karbonckelsteenen,
1455 Door Meesters kunst gemetst! helaes, mijn bitter weenen
Dat sent my een rivier van sulv're tranen af:
Van dese parlen, lief, so bouw ick nu een graf.
Waerom en mach ick dy als d' Indiaensche Vrouwen
In d'ander werreldt oock nu geen geselschap houwen?
1460 Om dat de reden my dit heyloos doen verbiedt.
Waerom volgh ick de daed van Semiramus niet,
Die d' asschen van haer man uyt liefd' heeft ingedroncken,
En heeft haer eygen lijf hem tot een graf gheschoncken:
Veel beter of sy hem bewaerden in een kruyck?
1465 Lands-wyse zijn lands-eer. Maer onse lands gebruyck
En laet niet toe het lijck tot Pulpher te verbranden:
Des sal ick u, mijn lief, begraven met mijn handen.
Hebdy als den Troyaen dit Ridderlijcke swaert,
Voor uwe Dido hier tot haren doodt gespaert?
1470 Soo wacht mijn komste strax, laet ick de kuyl eerst delven:
Siet van u weduw' hier den offer van haer selven.

(*Sy valt in onmacht ende 't swaert syght uyt haer handen; den Heremyt uyt.*)

Vierde uytkomst.

Den Heremyt.

Hoe staroogt mijn ghesicht, wat mach 't gepeyns bedelven?
Wat isser in mijn breyn dat tot den Hemel klimt?
O klare spiegel van de kennis van mijn selven,
1475 Ghy toont my 't kundich quaet: dies my het herte krimpt.
Ick selve sie mijn selfs met schricken en met schreumen,
Mijn ziel is soo bebloedt, dat icker selfs af schurck:

1452. *besont*—door de zon verlicht. 1458. *Indiaensche*—Indische. 1472—1507 zijn verzen van Bredero en wel een lied, dat in zijn *Aend. Liedtboeck* in betere redactie voorkomt. 1472. *bedelven*—opdiepen. 1475. *kundigh quaet*—kwaad, waarvan ik mij bewust ben. 1477. *schurck*—een afgrijzen heb.

Ach, etterachtich beeldt! mijn krachten die verkleumen,
Ick vrees' meer voor mijn selfs als voor de quaetste Turck.

1480 Ick selfs ben mijn selfs en Godt de Heere teghen,
Ick selve haet mijn selfs en lief my inde schijn,
Ick selve die ben selfs tot mijn verderf genegen,
Hoe wel mijn selven ick schijn voorderlijck te zijn,

Als my verleyt en vleyt het vleeschelijck verkiesen,
1485 Wanneer ick my verbeeldt die wel gewilde lust;
Maer doen ick die genoot, doen deedse my verliesen
Mijn naem en goede faem en mijnder zielen rust.

Hoe dickmaels hebb' ick selfs mijn selven gaen bekyven
Van sonden, die ick selfs voor Godt den Heer beken.
1490 Ick neem wel dickmaels voor de boosheyt uyt te dryven,
Maer wat ick laet of doe, ick blijf vast die ick ben.

Helaes! dat ick mijn selfs geen wetten en kan maken,
Die mijn verpeende straf af-locken tot het goet!
Dat doet mijn droeve ziel veel bitt're tranen braecken
1495 Met suchten die gepranght, geparst sijn uyt mijn bloet.

Maer wie sal ick mijn leet meer als mijn selven klagen,
Die 't selve hebb' verschult door 't boeten van mijn wil?
Dus moet ick met ghedult mijn smart oock selver dragen
En klagense aen Godt en swygen voorder stil.

1500 Och, waert dat ick mijn selfs doch grondich kon bekennen
En mijn onwaerdicheen en Godes Majesteyt,
Ick souw soo veel ick mocht het quaet my gaen ontwennen;
Doch ick geef my gheheel in sijn barmherticheyt.

O! groote Coningh, die de gulde heyl'ge rijcken
1505 Der Hemelen besit en alles overheert,
Laet in mijn selven doch u lieve godtheydt blijcken,
En van de dwael-wegh my genadelijck bekeert.

Heremyt. Helaes! wat droeve ramp, wel waerdigh te beklaghen!
Hier leyt een Jongelingh heel jammerlijck verslagen,
1510 En dese Maeght die schijnt door groote rouw ghestickt:
Ick weet niet hoe ick ben, soo seer ben ick verschrickt.

1483. *voorderlijck*—bevorderlijk, voordeelig. 1485. In het *Aend. Liedtboeck* leest men: „Als ick na wensch en wil my lodder (d. i. koester) in de lust." 1486. *genoot, doen deed*, beter in het *Aend. Liedtb.: geniet, soo doet*. 1493. Voor dezen onzin heeft het *Aend. Liedtb.:* „die mijn vorponen (d. i. mij opleggen) straf, of locken tot het goedt." 1497. *boeten*—bevredigen. 1500—1503 luiden in het *Aend. Liedtb.* geheel anders.

Ick wil haer met wat kruyt wat wryven, en besprenghen
Met water, 'k sal misschien haer Ziel te rechte brengen.
Sy bekomt tot haer selven.

Vyfde Bedryf. Eerste uytkomst.

Margriet en de Heremyt.

Margriet. Margrieta, helpt u self met stael met vier of koordt.
1515 *Heremyt.* Het harseloose hooft brenght niet dan sotheyt voort:
't Is sonde, o mijn kindt! soo goddeloos te spreecken.
Margriet. Wech, dwaelgeest, loopt van hier, loopt voor den Duyvel preken,
Of voor de geene die u leeringh garen hoort,
En laet mijn moetwil toe mijn voor genomen moort.
1520 *Heremyt.* Dochter, bedaert u hout. *Margriet.* Och, moet ick dit gedogen?
Heremyt. Och! Maeghdeken, neemt God en sijn gebodt voor oogen.
Margriet. Wat wil de swermer doch? *Heremyt.* Besadicht u, mijn kindt.
Bedenckt de grusaemheyt van 't geen dat ghy begint:
Een grouwel ist voor Godt syn selven te vermoorden:
1525 Beledicht u mijn kindt te luysteren na mijn woorden.
Margriet. Landlooper, laet my los, moort! brandt! kracht en gewelt!
Heremyt. O God! hoe is dit mensch verbystert en ontstelt.
Margriet. Ach Vader! *Heremyt.* Hoe ist, lief? *Margriet.* Och! ick ben soo misselijck.
Heremyt. Ist ernst of ist spel? *Margriet.* 't Is ernst, ja gewisselijck.
1530 Mijn adem gaet soo kort, ay! mijn benaude borst,
Mijn ziel jaeght in mijn lijf: helaes! ick stick van dorst.
Heremyt. Ter goeder tijt hebb' ick dit flesjen mee ghenomen:
Hout daer en laeft u hart! wel moet het u bekomen.
Margriet. Och! waerom hebdy my het sterven doch belet?
1535 *Heremyt.* Dees raserny, mijn ziel, doch uyt u sinnen set:
't En voeght geen karsten mensch noch niemant van de menschen

---

1519. *moetwil*—vrije wil, aandrift. 1522. *zwermer*—vagebond. 1528. *misselyck*—ellendig. 1536. *karsten mensch*—christenmensch.

Sijn self te dooden, neen 't, noch om de doodt te wenschen.
Een Vroome Soldenier syn Vaendel niet verlaet,
Alst op een treffen krap of kampelijcken staat;
1540 Geen onweer, geen gevaer, geen wederwaerdicheyden
En kan syn strijdtbaer hart van syn spits-broeders scheyden;
Maer als hy heeft syn Heer in slacht en tocht voldient,
So wert hem eerst sijn loon en vry bescheyt verlient.
Wy dienen oock om soldt, wy Christelijcke knechten;
1545 Wy moeten vleesch en bloedt oock mannelijck bevechten,
En dragen met gedult de stormen van de spoet,
Tot dat de grootste Vorst ons lyden eens versoet,
Ons lijden eens versoet met heerelijck vergelden,
Ons voerend' in de rust der geestelijcke Helden.
1550 Ach! strijdt dan ridderlijck u innerlijcke strijdt!
Vertrout den trouwe Godt, die 't alles door den tijdt
Ten besten voegen sal. Fy u der grover schanden,
Dat ghy met menschen bloedt besoed'len wilt u handen,
Met menschen niet alleen maer met u eyghen bloedt;
1555 Hoe komt soo wilde wil in 't Maeghdelijck gemoet?
De handen sijn de mensch van Gode niet gegeven
Tot Moorders of tot Beuls, laes! van dit kleyne leven,
Maer tot voorstanders van ons huysgesin en lijf,
En tot gheswind behulp van kunst en tijt-verdrijf.
1560 De beesten zijn vermenscht, verbeest soo sijn de lieden,
Die jagen na het geen de dieren angstich vlieden:
Elck schepsel vreest sijn end, alleen Godts evenbeeldt
Bloed-dorstich na sijn doodt sijn tijdt en leven steelt.
Tyrannen van u ziel, ghy dieven van u daghen,
1565 Wat onschult wilt ghy voor den hoogsten rechter dragen?
Ghy schenders van u heyl, en sydy niet bevreest,
Dijn eygen vonnis laas! mee brengend' in u geest?
Als u de Prins des lichts, den vorst des levens prijs'lijck,
U doemden in de put der dieper hellen yslijck,
1570 Als huys-brekers en guyts van sijn Tempel of kerck,
Dat 's van u eygen hart de ware Gods hand-werck.

Margriet neemt de dooden in haer arm, kust, stroockt en wrijft hem 't bloet af.

1538. *Soldenier*—huursoldaat. 1539. *krap of kampelijcken*—gevaarlijk of hachelijk. 1543. *bescheyt*—afscheid. 1544. *soldt*—soldij. 1546. *spoet*, hier = tegenspoet. 1565. *onschult*—verontschuldiging. 1570. *guyts*—boeven. 1571. *de ware Gods handwerck*—het schoonste wat God met eigen hand gewrocht heeft.

Margr. Helaes! mijn lieve helft die leyt hier doodtgesteecken.
Ach! soete, ware mond, ach! mond'lijn kondy spreecken!
Ach! hert, waert ghy gesont! waerom is mijn gesicht
1575 Niet teenemael berooft van het ghewenste licht?
Of waerom mach men niet de droefste van de Vrouwen
Nu weder in haer fleur en frissicheyt aenschouwen?
O Hemel, wat een smart! mocht ick hem weder sien,
Ick wou tot Romen toe gaen kruypen op mijn knien.
1580 *Heremyt.* Dit is 't gemeen gebruyck van alle sotte menschen,
Dat sy 't geen niet en kan (of haer verderven) wenschen.
Al haddy schoon u lief met al 't gunt dat je siet,
Met al 't gunt dat ghy wenst, 't is sonder Godt al niet:
Godt is het hoogste goet, dat een is ons van nooden,
1585 Soeckt dat by Christum selfs en niet hier by de dooden;
Al waerdy haveloos hier in dit aerdtsche dal
En hebdy Godt in 't hert, soo hebdy 't waerlijck al.
Voorts volgdy u Natuur, ghy sult u licht genoegen;
Maer leefdy na u waen, ghy blijft in staedich vroegen.
1590 Want waen wert niet versaet: soo haest sy 't een ontfangt,
Soo gluurt haer gierich oogh na 't geen sy meer verlangt:
De wyse mensch alleen is los van hoop en vreese;
Dewijl hy niet en weet der saecken endtlijck wesen,
Soo vreest hy niet voor 't quaet, noch hoopt oock niet na 't goet,
1595 Dan achtet al voor best wat dat sijn Schepper doet,
Die 't beter als hy selfs tot sijnen heyl kan dieden:
Dies lijdt hy met verdrach, dat Godes wil geschiede;
Want Godt is wonderlijck, oock heylich, zalich, vroet,
En na des meesters kunst het werck oock aerden moet;
1600 Die nu met aerdts vernuft Gods wil hier wil grondeeren,
Vertrouwt zijn dom verstant meer als den Heer der Heeren.
Soo doet ghy, dochterken, die nu dus seer beklaeght
Dees ontydighe doodt, die mooglijck Godt behaeght.
Indien u noch u lief in 't leven mocht gebeuren,
1605 Ghy mochtet of in 't graf of eeuwelyck betreuren.
Ten is niet alles quaet: dat quaet scheen in de schijn,
Bevindt den menschen vaeck hem salighste te sijn.

1573. vlg. *ach mond'lijn kondy spreecken! Ach hert, waert ghy gesont!* zijn ontleend aan het lied: „*Het waren twee conincskinderen*". 1582. *'t gunt*—hetgeen. 1583. *al niet*—alles niets. 1586. *haveloos*—zonder eenige bezitting. 1587. *al*—alles. 1588. *genoegen*—tevredenstellen. 1591. *gierich*—begeerig. 1593. *endtlijck wesen*—laatste toestand. 1596. *dieden*—doen strekken. 1597. *met verdrach*—zonder verzet. 1600. *grondeeren*—doorgronden. 1604. *gebeuren*—ten deel vallen.

Men moet met lijdtsaemheydt Gods nootschickingh gedoogen.
Wardeert Gods gaven niet met sterffelijcke oogen:
1610 Die misslach waer te groot, dat doen stick-ziende lien,
Die alderley geval alleen van buyten sien;
Dan ghy sult na mijn raet met u ghesicht door-dringen
Tot selver in het hert en ingewant der dingen.

Tweede vertoon.

Margariet, Kluysenaer.

Margriet. Helaes! 't is tijdt dat ick mijn lijck ter grave sleep.
1615 *Heremyt.* Mijn kindt, doet tegens 't recht der kercken geen misgreep.
Margriet. Ach! Vader, mach ick dan dees dooden niet begraven?
Heremyt. Hadd' hy sijn Olysel, ick helpet u handt-haven.
Margriet. Is dan de laetste dienst een ongerechtich werck?
Heremyt Die sonder biecht hier sterft, misdoe de heyl'ge Kerck.
1620 *Margriet.* Maer desen is vermoort, geslagen en geschonden.
Heremyt. Kijnt, hy is evenwel ghesnevelt in sijn sonden,
In 't Perijckel van zijn ziel. *Margriet.* Het lichaam hoort de aerdt.
Heremyt. Ja d' ongewyde: maer de and're ist on-waert
Volgens de wille keur van 't hooge Hof van Romen.
1625 *Margriet.* Teghens de geen die selfs sijn leven heeft benomen,
Niet op de geener die sijn leven nootlijck endt.
Heremyt. Het is dan soo het is, 't is sonder sacrament.
Margriet. Helaes! wat gaet my aen? men wil het puyck der mannen
Niet uyt sijns Vader tomb', maer uyt de aarde baunen.
1630 *Heremyt.* Die hier soo reuckeloos gelijck een ketter sterft,
't Is reden dat hy mee een ketters kans verwerft;
En was hy op den Turck voor 't Christenrijck gevaren
Soo was hy in 't ghetal der vromer Martelaren;
Diens selschap mist hy nu in 't strenge Vagevier,
1635 En 't levend-loose lijf die sal 't oock derven hier.
Margriet. Wel isser dan geen raedt om hem in 't graf te krijgen,

---

1608. *nootschickingh*—noodzakelijke beschikking. 1609. *wardeeren*—schatten, de waarde bepalen. 1610. *stick-ziende*—bijziende. 1617. *handt-haven*—bewerkstelligen. 1626., *nootlijck*—door het noodlot, tegen zijnen wil. 1628. wat overkomt mij? 1630. *reuckeloos*—zorgeloos. 1632. *op*—tegen.

Souwt lichaem schand geschien? o Vader, wildy swijgen,
Dat ick 't ter aerden stop, ick maeck u rijck van goet.
Heremyt. Dat acht ick niet een sier, ick ben rijck van gemoet.
1640 *Margriet.* Ick sal 't Klooster 's Jaers een tonne gouts bespreken,
Op dat men voor mijn lief veel keersen mach opsteken:
Ick sal 's Jaers bevaerd doen de lieve Vrouw van Hal,
Van Scherpenheuvel oock, ten Bosch, en over al.
Ick sal my tweemael sweeks van eten gaen onthouwen,
1645 Ick sal gaen kloppen meed', en nimmer Echt'lijck trouwen,
Ick sal Maria steets gaen bidden voor sijn siel.
Heremyt. 't Waer jammer, dat ick u u wenschen noch onthiel,
Ten aensien van het goet dat hier door d' arme lieden,
Insonderheydt de kerck, van u noch mocht geschieden:
1650 Des geef ick u verlof, begraeft hem waer ghy wilt,
Dochterken! siet wel toe dat ghy u niet vertilt.
Ick sal ter wijle uyt de oude Vaders boecken
Eenige lessen sien en goede spreucken soecken.

Hier begraeft sy haer doode Vryer, maer soo daer gheen klocken en syn gheweest, soo is wel te vermoeden dat hèt droeve handtgheslach in stede van luyen is gheweest.

De Vigilie wordt achter 't Tooneel ghesonghen.

Op de wyse vande 116. *Psalm.*

MY hebben omvaen de suchten des doodts,
1655 ick was beladen met anghsten der Hellen,
Kom, laet ons in den Heer ons vreuchde stellen,
Of ons Heyl-gever ons syn aenschyn boot.
Laet ons met Psalmen en lofsangen hem
Zijn lof en prijs volhertelijcke singhen:
1660 My hebben gaen de doodts suchten om-ringen,
En des Hels droeve leer heeft my in klem.
Want Godt is een groot Koninck en groot Heer
Op al de geen die daer Goddelijck leven:
Want noyt en heeft de Heer zijn Volck verdreven,
1665 Zijn handen zijn door al de werrelt veer.
Sijn oogen sien der Berghen hooghe kruyn.
De droeve Helsche leer heeft my omvangen.
Hy maeckt het Meyr en hare snelle gangen.
Oock 't drooge landt en des strands hooge duyn.

1640. *bespreken*—legateeren. 1645. *kloppen*—een klopje, een begijntje worden. 1654—1689 zijn eene berijming van het eerste gedeelte der vesper-vigille volgens het *Officium defunctorum* van Pius V, bestaande uit Psalm 95, voorafgegaan door en verder doorvlochten (zie vs. 1654 vlg., 1660 vlg., 1667, 1674 vlg., 1680, 1684 vlg., 1688 vlg.) met het aan Psalm 116 vs. 3 ontleende Invitatorium: „De banden des doods hadden mij omvangen en de angsten der hel hadden mij getroffen." Het geheel eindigt dan met de vigilie-bede: „Heer, geef hun de eeuwige rust! het eeuwige licht verlichte hen!" Tegenwoordig maakt Ps. 95 met een ander invitatorium het begin van de metten-vigilie uit.

1670 Kom laet ons voor hem knielend' vallen neer,
En die ons gemaeckt heeft prysen en loven:
Hy is ons Heer en onse Godt hier boven,
Wy zijn syn Volck en soete schaepjens teer.
My hebben omringht de suchten des doodt,
1675 En des hels droeve leer heeft my omvangen.
Soo ghy syn woordt en stemme hebt ontfangen,
U herte niet verhart maer hoort in noot.
U Vad'ren eer bekoorden my in 't wout,
Daer sy nochtans mijn arm en wond'ren sagen.
1680 De droeve leer der Hellen moet ick dragen.
Veertich jaer heeft myn aenschijn hun bedouwt.
Sy waren heel in haer dwalingh verhart:
Dies swoer ick hun dat sy niet soude rusten.
De droeve helsche leer beneemt myn lusten,
1685 Daer by de suchten des doodts doen my smart.
Heer begift dit lijck met d' eeuwige rust,
En dat u eeuwich licht het eeuwich lichte.
De suchten van de doodt my omringht stichten,
De droeve helsche leer mijn lusten blust.

Derde uytkomst.

Rey van Nonnen.

1690 **W**At is de glory en der menschen roem?
Wat is het pocchen op dit nietigh leven,
Hoe trots, hoe groots, hoe hemel-hoogh verheven
Och, 't is niet anders als een schoone bloem.
De schoone bloem, och! die verwelcket haest,
1695 Om 't minste dingh laet sy het knopjen hangen:
't Sy hagel-buy of regen haer komt prangen,
Of dat de wint daer eensjens styf op blaest.
Sy valt ter neer en wordt weder tot niet:
Dan smelt in 't slijck haer dier geschatte waerde,
1700 Sy was, en quam, en wert oock weder aerde:
Soo ist oock met de mensch die 't wel besiet.
Het lustich lyf wel op syn dreef en schick,
Ghesont van vleysch en flucks van rapsche krachten,
Geswindt van geest en hoog siende gedachten,
1705 Och! dat versterft in eenen oogenblick.
Niemant vertrouwt sigs dan niet op syn jeught,
Op groote kracht, op schoont', of dergelijcken:
De tijdt en doodt doen alle sterckte wijcken,
Doch dese twee die swichten voor de deught.
1710 De hoverdy of de verwaentheyt groot,
Die is den mensch soo krachtich ingedreven,
Soo dat hy haer niet kan noch wil begeven,
Ja selfs noch in, noch voor, noch na syn doodt,
Vermits men 't lijck of het stinckende raem
1715 Met balsem sprenght wel kost'lijck en behendich,
En 't wordt ghecíert soo heerlijck, soo uytwendich,
Dat ick mijn selfs schier te verhalen schaem.
De loode kist die werdt ghegroeft verweent,
Ter groef ghebrocht met standarts en met staven,

1690—1733. Zijn zoowel eene omschrijving van de vijfde vigilie-les (Job. 14 vs. 1—6) als van Psalm 103 vs. 15 en 16. **1718.** *ghegroeft verweent*—luisterrijk ter aarde besteld. **1719.** *staven*—kerkstaven, bisschoppelijke kromstaven of krootsen.

1720 Met schilden out van Koninghen en Graven,
En met een sleep van Adel en Gemeent.
De statie wert met hooghmoet en met pracht
Cierlijck voltoyt, als men om hoogh doet planten
Syn' wapen-rock, syn rustingh, helm en wanten,
1725 En 't Marmor-beelt by zijn vergult geslacht.
Ach! groot ghebreck, voor geen misbruyck gekent,
O prael, onnut voor de nakomelingen,
O ydelheydt, ô licht vervalb're dingen,
O sotte pracht, hoe haest loopt ghy ten endt!
1730 Maer Roemer leyt gantsch slecht en recht in 't graf,
En niet gevoert met kruycen noch met vaenen,
Noch Priesters dienst, maer met een vloet van traenen,
Die 't droevigh hart door d' oogen overgaf.

Vierde uytkomst.

Rey van Jufferen.

Helaes! ick heb verlooren de Vorst van mijn gemoet,
1735 Een Ridder hoog gebooren, van klaren Prinslijk bloet:
Dus mach ick syn verscheyen wel beschreyen.
Nu sal ick niet meer hooren dat lieffelijck geluyt,
Dat my de ziel ten ooren soo soetjens troonden uyt,
Met aertich minlijck spreecken en schoon smeecken.
1740 De spiegel sal verdwijnen, daer ick myn aengesicht
Soo helder sach in schijnen, o lief en vriend'lijck licht,
U luyster en u brallen sal vervallen.
U wel gedane wangen, van my soo vaeck gekust,
Met hertelijck verlangen en sonderlinge lust,
1745 Die sullen wormen, slangen nu ontfanghen
En met een smaeck op eeten; u tongh en kiesche mondt,
Die in de leckere beeten een lieve wellust vondt,
Die sullen sy met behagen knauwen, knagen.
De neus daer ghy te vooren me roock u spijs en dranck,
1750 Die weet nu van geen smooren, noch sticken van de stanck:
Sy sal nu inder kuylen gantsch vervuylen.
Ghy syt sonder ghevoelen van lichaem en van hert:
Ach, kond' ick soo verkoelen mijn ongemeene smert,
Soo soud ick nu niet weenen, noch niet steenen.
1755 Nu wil ick my gaen begeven in een kleyn kloosterkijn,
En eynden daer myn leven en heymelijcke pijn,
En sal u doodt beklagen al myn dagen.
Doch ick sal u doen bouwen hier op dit graf een huys,
Daer ick my met vertrouwen in eenicheydt myn kruys
1760 En myn rampsalich vryen mach belyen.
Nu moet ick my gaen ylen en decken myn aenschijn
En dragen de swarte wylen ter eeren de liefste mijn:
Ick sal hem noch vereeren met rouw-kleeren.

1734—1763 komen ook voor in de *Groote Bron der Minnen*, waar zij staan op de Stem: Het daget in den Oosten, etc. 1735. *klaren*, lees: *klaer en*. 1739. *smeecken*—vleien. 1743. *wel gedane*—wel gevormde, frissche. 1744. *sonderlinge*—bijzonder groote. 1746. *kiesche:* in de *Groote Bron der Minnen* leest men, zeer oneigenaardig, *kuische.*

Vyfde Deel.

De Heeren uyt de Venster, de Secretaris leest af, wie den dood-slager gevonden heeft, dat die so veel sal hebben van aenbrengen.

Heeren, Secretaris, Mieuwes, en Jan Tyng, een hoop ***stommen, Rey van Nonnen ende van Jufferen.***

ALsoo mijn E. E. Heeren van de gherechte deser stede ende Hof 's Gravenhaghen, verstaen hebbende soo door klachte van de na bestaende Bloetverwanten, als door andere aenbrenginghe, de leelijcke Moort, begaen aen de persoon van de E. Joncker en Ridder Roemer Heer van Nootdorp. Ende men niet seeckers en weet wie sulcken boosen feyt soude ghedaen hebben, ende het selve in een wel ghepoliceerde plaetse anderen tot exempel niet geleden en kan worden. **SOO IST,** ***Dat mijn E. voornoemde Heeren hebben gheordonneert ende goet ghevonden te stellen op de Moerder of Manslachter sijn lijf de somme van dry hondert Carolus guldens, voor de geene te ghenieten die hem weet te bekomen of aen te brengen, beloovende daer en boven de voorsz. Heeren den aenbrenghers naem of persoon niet te melden. Verbiedende wel expresselijck aen yder Borgher, ingeseten of vreemdelingh de voorgheseyde Moorders te verberghen of Huys-vestingh te geven, 't sy in schuren, hoyberghen, schuyten of anders, 't sy onder wat pretexst het soude moghen wesen, op peene van ses hondert Carolus guldens. Aldus ghearresteert de Raden deser plaetse voorgeroert. actum den*** **15** ***November, Presentibus mijn Heer de Schout ende al de Schepenen.***

Al die dit hebben gehoort die voldoen haer plicht;
d' een seyt het d' ander voort.

Velden.

Jan Tijngh. Mieuwes wat is hier nieuws? wat sal hier te doen wesen?
1765 *Mieuwes.* O goeden dagh, Jan tijngh! hier is wat of eleesen.
Jan Tijngh. Van wie, van wat, van waer? geeft men doch wat bescheyt.
Mieuwes. Maer daer isser te nacht by 't Hof een neer eleyt.
Jan Tijngh. Hoe na? een drayer? Ha! jy hebt jouw ouwe streecken.
Mieuwes. Neen, deghelijcke deegh: daer isser een deur-steecken.
1770 *Jan Tijngh.* Wel dat gheloof ick wel! wast een Man of een Meyt?
Mieuwes. Hoe staet de vent? het is altijt geen malligheydt.
Jan Tijngh. Wel, wat bescheyt is dat? machmer geen neer-leggen?

1766. *men*—mij. 1768. *Hoe na? een drayer?*—Welnu? een drol? 1769. *deghelijcke deegh*—het is degelijk waar. 1772. *bescheyt*—antwoord.

De groote luy doen 't wel. *Mieuwes.* Ick wilje niet meer seggen.
Wat dese malle geck! Nou, segh ick, laet me gaen!
1775 *Jan Tijngh.* Maer wat binje een Man? keunje geen jock verstaen?
Mieuwes. Nou, 't is langh genoegh: foey! wat souwme soo taen mallen.
Jan Tijngh. Wat schaet dat? als wy weer van niemant quaat en kallen.
Mieuwes. Het is met jouw van 't mal, 't het niet een beet om 't lijf.
Jan Tijngh. Wel, wie isser dan neer eleyt, een Weeuw of een Wijf?
1780 *Mieuwes.* Hoe brist my deuse knecht? ick mach 't niet langher hooren.
Jan Tijngh. Hoeje wilt, veugeltje, machje niet stopt u ooren.
O neen, ick ken jouw wel, mijn schootige maet;
Al neemjet nou soo nauw dat ick soetsapigh praet,
Ick hebb' den dagh ghesien jy spraeckt wel and're dingen,
1785 So slordich en soo grof dat sy my teughen stinghen.
Mieuwes. En ick sey niet een beet; maeckme begut niet quaet,
Of ick seghje wel goet koop, waer dattet my op staet.
Jan Tijngh. O lieve man, jy keunt my doch geen eer op spreecken.
Mieuwes. O maetjen sonder dat dan trouwen vol gebreecken.
1790 *Jan Tijngh.* Of mient ghy, mijn Lansert, dat niemandt jouw en kent?
Men weet wel dat jy Mieuwes de spotveugel bent,
Die by de huysen gaet en larijt by de buren,
En helpt de dienst Meysjens ofnemen en drooghschuren.
Als Miester en als Vrouw maer iewers syn te gast,
1795 Staet ghy dan niet en vraeght of sy alliene wast,
Om de hoeveelde weeck, en hoe veel mande klieren,
Of sy de koocken en kelder al wel stoffieren
Met botter, kaes, en broodt, met ry botjes en met visch,

1778. *niet een beet*—geen zier. 1780. *brist*—brabbelt. 1781. *Hoe* –Zooals. 1782. *schootig*—weinig ingetogen, dartel. 1783. *soetsapigh*—wellustig. 1785. *slordich*—onfatsoenlijk, schuin; *stinghen*—stonden. 1786. *begut*—bij God! 1788. O lieve man. je kunt op mij niets aan te merken hebben. 1789. O, vriendje zonder eenig gebrek dan onbetrouwbaarheid. 1790. *Lansert*—lansknecht, kerel. 1792. *larijt*—babbelt. 1793. *of nemen*—stof afnemen. 1794. *iewers*—ergens. 1797. *stoffieren*—voorzien. 1798. *ry botjes*—heilbot.

Met raf en reeckelingh, Wat huys-raet datter is,
1800 Hoe veel silver-werck, en hoe veul tinne betielen,
Of 't Heerschip wel betaelt, Wat sy om Godts wil dielen,
Wat dat de Juffrouw draeght, een vlieger of een jack,
Of de Dochters goet zijn, en de Soons wilt of mack,
Wat vryers datter meest om een soet praetjen komen,
1805 Wie datter wert ghewilt, en wie niet aengenomen?
En als ghy dit volckje dan soo hebt uyt ehoort,
Dan seght ghy 't geen verkens, maer alle menschen voort.
Mieuwes. Ja wel, mijn groote maet, hadd' ghy dus langh geswegen,
Ghy hadd' den toe-naem van Jan tijngh niet ekregen.
1810 Ick loof niet datter yet in al de werreld schiet,
En weetet Jan tijngh niet, soo weetet niemant niet.

Rey van Nonnen.

Op de Stemme: *'t Is heden een dach van vrolijckheyt.*

DEs Werrelds alderhoogste pracht
En is nauw waert te noemen.
Van Konings schatten, preuts geslacht,
1815 Van Keysers bloedt te roemen,
Van kloecke daan, van kracht, van kunst,
Van 's volcks lof, van Princen gunst,
Of van aensienlijck brallen,
Met Heerschappy van land en lien
1820 Wy yeder een te syn ontsien,
Dat is al niet met allen.
Met Vorsten rijck te sijn bestoet,
Of met drommels van Eelen,
Te swemmen in de overvloet,
1825 Te blincken van Juweelen,
Te klauteren van staet in staet,
Tot dat sijn schepters schrick verslaat
Werrelden met onrusten,
Of hy het grootste luck verkrijght,
1830 Hy blijft (hoe schijn-hoogh dat hy stijght)
Een dienaer van syn lusten.
'tSy dat syn vroomheyt is belust
In vrede te regeeren,

1799. *raf en reeckelingh*—lekkere vette stukjes van tarbot of andere visch; vgl. *St. Ridder* vs. 1436. 1800. *betielen*—plateelen, schotels. 1801. *om Godts wil dielen*—aan de armen geven, 1802. *vlieger*—ruim, lang, gewoonlijk loshangend overjak; vgl. *Kl. v. d. Molenaer* vs. 403. 1809. *tijngh*, gewone samentrekking van tijding. 1814. *preuts*—fier. 1820. *Wy*, lees *By*. 1822. *bestoet*—omgeven door gevolg. 1823. *drommels van Eelen*—drommen van edelen. 1826. *van staet in staet*—van rang tot rang. 1829. *luck*—geluk.

Of dat hy dees of d'ander Kust
1835 Met oorlogh wil beheeren:
Alsoo 't de dapp're Hansen past,
Dat haer ghewelt en rijck aen-wast'
Met loffelijck vergrooten
Door goet beleyt van alle ding
1840 Of met de trotse Vreemdelingh
Uyt sijn besit te stooten.
Of soo syn snootheydt is gesint
In luye rust te blijven,
Dan wordt de kloecke man een kint
1845 Door Wijn en wil van wijven;
Den Breydel geeft hy al te ruym
Sijn Heeren, oock het slechte schuym,
Ja drif van loose loeren,
Want ellick soeckt sijn eyghen baet,
1850 Dewijl de Prins vol overdaet
Vast streelt en stroockt syn Hoeren.
Maer laes! soo 't Opper-hooft hem stelt,
Soo schicken sich de leden:
De kryg'le krijs-luy die in 't veldt
1855 Soo stout en strijdtbaer streden,
Die syn verwijft, versot en gayl
Op menschen die haer lichaem veyl
En eer te koope setten;
Vol ontucht is het heele Hof,
1860 De Rechters die syn traegh en slof
In 't voord'ren van de Wetten.
Den lichten Adel seer onkuys
De Juff'ren belaghen,
Sonder aensien van Edel huys,
1865 Van vrunden of bloedt-maghen.
Het Landt is gantsch in rep en roer,
De Burger-man is op de Boer,
De Boer op hem ghebeten;
De dart'le Coning niet te min
1870 Betovert in sijn dolle sin
Heeft noch sijn plicht vergeten.
Dewijl rust sichs een ander toe
Met heyr-kracht en met vonden;
Want Godt gebruyckt die tot syn roe
1875 En straffe van de sonden:
Dees wijfsche Coningh sat en sot,
Die sichs liet bidden voor een Godt,
Wert huyt van syn Vyanden,
Wiens knijf hy haest voelt in sijn strot,
1880 Of wert, dat meer is, tot een spot
Ghevoert in alle Landen.
De wijse Heer die in sijn tijdt
Bloeyden van vrome daden,
Die of in stilte of in strijdt
1885 Voortreffelijck kon raden,
Die als de ziel des Vader-landts
Uytmunten, als een Godt bykants,

1837. *gewelt*—macht. 1842. *snootheydt*- armzaligheid. 1848. *drif*—schuim; *loeren*—bedriegers. 1852. vlg. Zooals de vorst zich gedraagt, zoo gedragen zich ook de onderdanen. 1854. *krijg'le*—krijgszuchtige. 1861. *voordren*—doen uitvoeren. 1877 *bidden*—aanbidden. 1879. *knijf*—ponjaard.

Van deugden en van leven,
Als 's Volcks heyl, ja licht en ! giants,
1890 Die werdt, o smet ! van haer nochtans
Doorsteecken en vergeven.

Rey van Jufferen.

DEn Hemel heeft den loop der staaten
Beurts-wijs met voorsicht ghestelt,
Op dat sigs niemandt souw verlaeten
1895 Op 't onsachelijck ghewelt,
Noch op sijn slooten of bontgenoten,
Van nameloos ghetal;
Want siet, hoe rijcker, hoe jammerlijcke
Soo is oock haren val.
1900 Die gist'ren soo vermeetel snofte
Op sijn sware rijckdom groot,
Desen heden-morgen plofte
In een schandelijcke doodt.
Siet den verachter, die smoort in lachter,
1905 In waeghschael van syn siel,
En wert begraven, niet als een slave,
Maer als de booste Fiel.
Die sich gist'ren dorst vermeeten
Van zijn Maeschap en Geslacht,
1910 Leyt on-aerdich dof vergeeten,
Van al de Werreld recht veracht:
Sijn naeste Maghen die sijn verslagen
En schrabben uyt sijn naem,
En sy beschreyen niet sijn verscheyen,
1915 Maer 't leven van syn faem.
Die sich gist'ren dorst vernoemen
't Eenich oogh van alle kunst,
Die sich niet ontsach te roemen
Van Vrouwen wil, van Heeren gunst,
1920 Dien wordt syn leden versolt, vertreden,
Vermorselt sijn gebeent,
En 't is rechtvaerdich, soo veel niet waerdich
Dat mer een traen om weent.
Die sich gist'ren dorst verboogen
1925 En swoor d' alderhooghste eet
Dat hy 't streng'lyck souw uytdrooghen,
Die hem in het minst misdeedt,
Met sack of koorde, of selfs met moorden
Door Goddeloos geboeft,
1930 Siet, dien heeft heden, als zy streden,
Een wreede doodt gheproeft.
Die gist'ren sich sach verschoven,
Beguychelt en daer toe belacht,
Die siet sich heden nu al boven,
1935 Ja meester van syns Vyandts macht,
Die hy most dempen, wou hy het schempen
Der lasteraers ontgaen.

1893. *met voorsicht*—met eene verstandige bedoeling. 1904. *lachter*—schande. 1910. *onaerdich*—leelijk. 1924. *verboogen*—verheffen. 1926. *uytdrooghen*—betaald zetten. 1931. *gheproeft*—ondergaan. 1933. *Beguychelt*—bespot; *belacht*—uitgelachen. 1936. *schempen*—schimpen.

Soo doet hier Vechter, die als een rechter,
Rechtvaerdich heeft ghedaen.
1940 Die gist'ren 't hooft niet dorst opsteecken
Door zijn herten-leet en kruys,
Siet heden door een ander wreecken
De hoon en schande van zijn huys:
Mits het vernielen der booser zielen,
1945 De schender van syn bloet.
Och hoeveel ouden dit noch wel wouden,
Die 't selfden oock ontmoet.
Die het gist'ren stont gheschooren
Van haer lief te syn versmaet,
1950 Heeft nu heden al verkooren
Een geestelijcken Echten staet,
Want sy sal trouwen en eeuwich houwen
De Bruydegom van haer ziel.
Heeft sy ghevallen, wien ist van allen
1955 Die noyt ter werreld viel?
Ghy die met ghelijcke sonden
Syt besoedelt en besmet,
De wraeck die komt met open monde
Gantsch lauw en lysselijck van tret:
1960 's Is al gheboren, om u te smooren
In 't beste van u tijdt:
Keert u, doet voordeel; want siet Godts oordeel
En sal 't niet scheiden quijt.
Den vroomen Vechthart die moet swerven
1965 En vluchten, lacy! buyten 's landts.
En moghelijck oock balling sterven,
Doch wij verhoopen nu nochtans,
Dat Godts genade voor alle schade
Hem wel bewaren sal,
1970 Die na dit dwaelen hem sal ophaelen
Daer 't alles is in al.
Ghy Maeghden aen de blye Reye,
Singht lydelijck een leyde liet,
Op dat een yeder mach beschreyen
1975 De snelle doodt, laes! van Margriet:
En 't is te klagen, dat sy haer daghen
Soo eyndiget met smert,
Die haer soo parsten, dat haer most barsten
De Ader van het hart.
1980 Die hier kan lyden en verdragen,
Vind', alsoo het spreeckwoort seyt,
Sijn vyandt voor syn deur verslagen:
Dus schort u leet met lijdsaemheydt:
Wilt in u lyden met Godt verblyden,
1985 Spijt alle vroegers fel:
't Sal sonder strijden noch t'synder tijden
Ghewroocken werden snel.
Vrunden, neemt ons slecht vertoonen
Na u wijsheyt in het goet,
1990 Gedenct dat God ook sal beloonen

1944. *Mits*—Door. 1947. *ontmoet*—overkomt. 1954. *Heeft*—Is. 1971. d. i. in den hemel. 1973. *lijdelijck*—treurig; *leyde*—droevig. 1983. *schort*—verdraagt. 1985. *vroegers*, d. i. *wroegers*, beschuldigers. 1988. Vrienden, neemt onze eenvoudige vertooning goed op.

Elck na hy syn naesten doet.
Nu, Godes segen sy alderwegen
In al u doen en spoet!
Mannen en Vrouwen, wilt dat onthouwen :
1995 *Die quaet doet, quaet ontmoet.*

G. A. Brederode.

't Kan verkeeren.

1993. *spoet*—geluk.

NEDERDUYTSCHE RIJMEN.

MET AANTEEKENINGEN

VAN

DR. J. TE WINKEL.

G. A. BREDEROOS

Nederduytsche Rijmen/

Als is:

Verscheyden Brieven/ soo in en buyten Rijm; oock het Lof van

Rijckdom en Armoede:

Ende vele dergelijcke sinrijcke ghedichtselen meer, by hem beschreven.

(Portret van G. Az. Bredero.)

t'AMSTELDAM,

Voor Kornelis Lodewijcksz vander Plasse/ Boeckvercooper/ woonende op de Beurs in d'Italiaensche Bybel.
ANNO M. DC. XX.

Van de *Nederduytsche Rijmen* bestaan vijf drukken:

A. Nederduytsche Rijmen, t'Amsteldam, Voor K. L. VANDER PLASSE, Anno 1620, 4°.

B. Nederduytsche Rijmen, Tot Rotterdam, By P. VAN WAESBERGEN, 1622, 4°.

C. Nederduytsche Poëmata, T'Amsterdam, Voor C. L. VANDER PLASSE, 1632.

D. Nederduytsche Poëmata, t'Amsterdam, Voor C. L. VANDER PLASSE, 1638.

Hiervan heeft als grondslag gediend voor dezen herdruk, terwijl C. en D voor de varianten dienst deden. Men vergelijke voor de titels mijn *G. Az. Brederoo, Een bibliographie.*

J. H. W. UNGER.

VOOR-REDEN

TOT DEN

LESER.

BEminde Leser, als ick dagelijcx hoore van veelen, hoe seer dat het verlies ende den ondergangh van der Oude ende Vermaerde Poëten gedichten beklaeght werd: honde ick my voor ghenoodsaect (om dergheliјcke schade namaels voor te komen) dese zin-rijcke geschriften van uwen eenigen Nederduytschen Rijmer G. A. BREDERODE, die ick Zuyden ende Noorden met alle naerstigheyt by een vergadert hebbe, in Druck te verhaesten; om also, nevens syne verscheyden Spelen ende Kluchten, een Heerlijc ende volcomen werc uyt te maken. Ick hebbe, beneven 't gene alreede ghedruct is, als oock syn groot Lied-Boeck, dat ck onder handen heb, noch dry Spelen, die ick mede achter dit werck voort sal laten volghen[1]): dan can V. E. sien met wat YVER uwen Rijmer hem heeft benaerstight, om yetwes het sy speelwijs ofte andersins aen den dagh te brenghen, daer hy syn naem mede verheerlijcken, syn naesten stichten, ende den armen bevoorderen soude. Ick gebruycke int opsoecken van syne wercken een selve vlijt als de Goudsmeden doen, versamelende alle de stucxkens van syne soete Rijmpjens, hoe cleen sy ooc syn. Ick weet wel dat uwen Dichter selve leefde, hy eenighe stucken niet en soude erkennen voor vruchten van syn schrander ende versmitst vernnft: Maer hoe? sal daerom den Leser die moeten derven? Gheensins. Den Keyser Augustus verbood wel scharpelijck den nakomelingen Virgilii, syne Vaersen te verbranden, niet teghenstaende hy haer sulcx stervende by Testamente Heylighlijck hadde begeerdt: Seyde de selve Keyser beter te wesen, dat

---

[1]) In D leest men: Ic hebbe beneven 't gene alreeds gedruct is, als oock syn groot Lied-Boeck, namentlyck het Geestich Lied-Boeck, en de Bron der Minnen, en het Geestelyck Lied-boeck, dat met schoone Platen verciert is, dus can V. E. sien.

Virgilii onbehoorlijcke Wet ende Testament vernietight werde, als dat een vlamme Vuers, den arbeyd van soo veele daghen ende nachten in een ooghenblick soude vernielen. Nu dan Leser om V. E. niet langer op te houden, so neemt dees myn Arbeyd in danck, en verwacht syne dry Speelen en Lieden, die metten eersten in Druck sullen bevaerdight worden van [1])

V. E. aller dienstwillighe

KORNELIS LODEWIJCKSZ VANDER PLASSE.

---

[1]) In D leest men: Nu dan Leser om V. E. niet langer op te houden, so neemt dees mijn arbeyd in danck, en vaert wel.

DEN

BROEDERS

In Liefde Bloeyende.

ANNO 1615.

RETHORICA die groet al d'oude Kaameristen,
En wenscht u alles goets, opdat u niets ontbreect;
Sy klaacht over 't ghewelt der onreed'lijcke twisten,
Gelijck myn Penne hier door haer ingeven spreect.

5 DEn Keyser, Prins, Facteur, wert hartelijck ghebeden
Om stil-stant van 't gheswets; op dat ick hier mijn Reden
Onbecommert en vrij voor u mach brenghen voort:
Oordeelt en kiest het best als ghy my hebt ghehoort:

Waar is den Gulden-Eeuw of Golden-Tijdt gevaren,
10 Die op dees Camer bracht veel Mannen, die hier waren
Gheboren van 't Gheluck, tot Heerlijckheyts en glants,
Tot Heerschappy vol macht, en volheyt des verstants,
Die met Wijsheyt en Kunst 't Ghebiedt loff'lijck bestierde,
En Staatwaardich den Staat met haar persoon vercierde?
15 Helaes! die is verby: den Tijdt, die 't al vernielt
Met hulpe vande Doodt, hebbense gantsch ontzielt;
Welckx vernuwen my doet in myn Traanen swemmen.

---

3. vgl. met deze klacht over de twisten in de Kamer ook het lied: „Waerom het Eglentiertjen, ach!" in het *Boertigh Liedt-boeck*, en nog *Moortje*, vs. 1466—1471. 5. *Den Keyser, Prins, Facteur* — d. z. de hoofdlieden, denkelijk degenen die in vs. 131 genoemd worden. 6. *gheswets*—gepraat. 14. *Staatwaardich*—zelf een hoogen rang waardig. 17. *vernuwen*—herdenken.

Hoe deerlijck klaacht mijn Lier met veel bedroefde stemmen!
Maer laas! Wat ist? wat ist? ten helpt my doch gantsch niet:
20 Dus moet ick nu door Raat ontveynsen mijn verdriet.
Dewijl ick u niet can met klachten weder krijghen,
Soo moet ick noodich nu door vruchteloosheyt swijghen.
Ach! Camer, Camer! Ach! als ick u nu bekijck
Hoe zeer zijt ghy, Helas! u selven ongelijck.
25 U *bloeyende* ghedaant, daar ick met plach te brallen,
Is door 't twisten des tijts becans en al vervallen,
En 't is te duchten, dat die gantsch neerstorten sal,
Indien de Tweedracht wast, die u het wreet gheval
Dus schielijck overstuurt door u onwaardicheyden
30 Of door u misverstant en 't al te slecht beleyden.
Voormaals naar out ghebruyck coosmen tot d'hooghste staat
Een gheleert, treff'lijck Man of eener uyt den Raat,
Die door ghewoont' en kunst ghehouden wert Raadt-saalich,
En heerschten wijsselijck, ontsich'lijck en lief-taalich;
35 Doen vautmer Geesten veel, Schrijf-rijck en wel bespraackt,
Int uytbeelden geswind, Aartich en ongemaackt,
Van wiens seer hooghe Lof 't ghepeupel lang sal roemen,
Of Fama na haar doodt met een eerbiedich noemen;
En 't overblyfsel dat ga ick allensgens quyt
40 Door ongeluck en doodt, doch die uydighe tydt
Die doodt mijn grootsche roem, mijn Mannen seer verstandich,
Of door sotheyt en twist maackt sy my die af-handich.
Ach arm! mijn groot verlies baart in mijn groot verdriet:
Dat uyt-muntende puyck en vind' ick hier nu niet.
45 Besiet de Caarten self, en over-leest de Naamen
Van over twintich Jaar: ghy sult schrickend' u schaamen
Dat ghy nu met dit schuym sout comen hier ten pronck
Of in de Schou-plaats, daar eerst niet dan Gout en blonck.
Wanneer men nu verkiest, sietmen te samen rotten
50 Het stoffe van de Maats, een deel neus-wijse Sotten,
Ja wiens gemeyne roep dan maacken eenen Man,
Die na haar sinlijckheyt de Rollen gheven can.

---

20. *door Raat*—door redeneering. 22. *vruchteloosheyt*—het vruchteloos blijven van mijne klachten. 26. *becans en al*—bijna geheel. 28. *gheval*—noodlot. 29. *overstuurt*—berokkent. 30. *beleyden*—besturen. 33. *Raadt-saalich*—vol goeden raad. 34. *ontsich'lijck en lief-taalich*—ontzien en geliefd. 35. *Geesten*—vernuften, dichters. 36. *uytbeelden*—voorstellen, vertoonen; *ongemaackt*—natuurlijk, los. 43. *baart in mijn*—verwekt in mij. 45. *Caarten*—ledenlijsten. 50. *stoffe*—uitvaagsel. 52. *sinlijckheyt*—lust, begeerte.

Hy door het lief gecoos let niet eens op 't behooren:
Soo gaern heeft die Man dat toeten in zijn ooren;
55 Want daar pluymstrijckery goetdunckentheyt vermeert,
Daar 't vonnis t'ouverstant de dingen al verkeert.
Sy maackt Coning, of Prins, die Boer te zyn behoorden;
Die best de stomme speelt, gheeft sy een sack vol woorden:
De grootste Narrery die men yewers oyt von:
60 Siet den verwaanden Geck, siet daer den holle Ton,
Een Lantaarn sonder licht, een Prinsche van de Dooren
Hadden mijn volck te slecht tot een Heerscher gekooren,
Dies zyn labbige tong, (ha Campen!) heeft gheseyt,
Dus lang heeft op u Duym den Werrevel gedreyt.
65 Nu comt het na ons wensch en na al ons begheeren,
Wy sullen nu een reys een ander Lietgen leeren.
Welcks stijf en dwaas op-set Thersites heeft gestarckt.
Vraagt ghy wien? de Dragers Heerschap van den Coorn-marct.
Syn grove botte tongh en hout niet op van schelden
70 Van zijn voornaemste Knechts of alderbraefste Helden;
Hy met al sijn aenhangh sullen door trotsche spijt
De Camer eer yet lang, soo ghyer niet voor sijt,
Heel helpen int verderf of in eeuwighe schanden,
De School des Kunstenaars, en Lust-hof der verstanden.
75 De Suygh'lingen mijns borsts wijcken vast daegh'lijcx af,
Int goede Coorens plaats hout ghy 't onnutte Kaf,
Een onbesnoeyden hoop in stee van goe Ghesellen,
Die men met alle recht een neus-dwangh op sou stellen,
En breydelen haar mont met eenen Muyl-bant strengh,

---

53. *gecoos*—gepraat, gevlei. 55. *goetdunckentheyt vermeert*—iemand spoedig goed acht. 58. *de stomme speelt*—voor figurant speelt. 59. *yewers*—ergens. 61. *Dooren*—dwazen. 62. *Hadden*—had; *te slecht*—te onnoozel. 63. *labbige*—kwaadsprekende; *Campen*—CORNELIS JACOBSZ. VAN CAMPEN (geb. 1564) nam van zijnen oom ROEMER VISSCHER het gezag over, dat hij in *de Eglentier* bezat en ook nog na de oprichting der *Academie* bleef handhaven. 64. beeld aan het draaien van eene deur ontleend, vgl. HUYGENS *Oogentroost* vs. 433. 67. *stijf en dwaas op-set*—onveranderlijk en dwaas plan; *Thersites*—uit de *Ilias* bekend als type van een snoevend, ieder berispend, maar zelf zeer onkrijgshaftig man. 68. *de Dragers Heerschap van den Coorn-marct*—het hoofd van het korendragers gilde, waarvan de leden naar den gekruisten draagband ook spottend „kruysheeren" genoemd werden (zie *Symen* vs. 435). Denkt men daarbij aan het Bourgondische kruis en aan de „ridders van de Ordre van den Huyze van Borgongiën," dan zou men door den naam zelf de gissing van Dr. JONCKBLOET bevestigd kunnen zien, dat de *ridder* THEODOOR RODENBURGH bedoeld wordt. 72. *eer yet lang*—eerlang; *soo gyer niet voor sijt*—zoo gij er niet op past. 75. mijne voedsterkinderen onttrekken zich dag op dag. 77. *onbesnoeyde*—onbeschaafde. 78. wien men met recht eene pen op den neus moest zetten.

80 Op dat haer fel ghebidt gheen schade meer en brengh.
Siet daar dat vuyle tuygh de Tanden t'samen duwen,
Wt vrees dat sy van spijt haar Galle souden spuwen,
Om dat sy zyn gheraackt soo louter op haar seer.
Mijn Vrunden, soo 't u smart, doet het hier na niet meer.
85 Maar wat? ick bid vergeefs, het wert hoe langs hoe grover:
Ay Hoofden, siet (ick bids) dit Heyrtgen eensjes over!
Als ghy nu maacken wilt een groot of dapper Gast,
Wie dunckt u dat van dees dit recht te speelen past?
Sal 't schier niet zijn van noot dat men van dese dingen
90 Met bidden weder-roept de willighe Ballinghen?
Och jaa 't! voorseecker jaat! het is voorseecker best,
Eer het ghemeene volck ons lastert op het lest,
En eer men my begeckt, of u belacht, bejonwet,
En al u doen (alst is) voor Kinder-spel en houwet;
95 Want brengt men hier wat schoons, yets vermaarts of wat goets,
Het wert schendich verlampt van dees waan-wyse bloets:
Dit wraack-goet, dit uytschodt, dees onwetende Buffels
Stichten dees muytery; eer om dit licht ghepuffels
Mijn oude eer vergaat en wendet sich in schant,
100 Soo comt my nu te hulp met u Kunst-rijck verstaut.
Ghy Heeren van dit volck, wilt met bescheyden reden
Verdelghen dese twist, op dat *Liefd' bloeyt* in vreden.
Ist niet wel last'rens waart, dat ghy u veynst te syn
Het gheen ghy niet en bent, of verbeeld inden schijn,
105 Ghy die den Tytel hebt of naam van Reden-rijcker?
Wie sach oyt glans of schijn syn wesen ongelijcker?
Noemt nu Reden-arm u, of Haaters seer twist-mildt,
Want ghy zijt heel verkeert, als teycken van u Schildt.
Bedenckt dat met belul, ghy roem-waardighe Mannen,
110 En wilt met Liefden u wed'rom te samen spannen;
Soo sal ick Knnst-Goddin Rethorica Lofbaar
Besprengen u vernnft met mijn spring-ader claar.
Hoe wel 't spytich verdriet ick dus lang heb gheleden,
En my deed' stnlpen nyt een stroom van moey'lijcheden,

83. *louter*—deugdelijk, flink. 90. *willighe*—vrijwillige. 92. *lastert*—schande spreke van. 93. *bejouwet*—uitjouwt, beschimpt. 96. *verlampt*—verminkt. 97. *wraack-goet*—goed, dat men wraakt, dat men niet aanneemt. 98. *ghepuffels*—gepeupel. 101. *bescheyden reden*—verstandige redeneering. 103. Is het geene schande? 107. *twist-mildt*—vol twist. 108. *verkeert*—verbasterd, zoodat gij in uw schild of blazoen niet meer het „in liefde bloeyende" als zinnebeeld moogt voeren. 109. *met belul*—met verstand. 111. *lofbaar*—loffelijk. 114. *uytstulpen*—uitstorten; *moey'lijcheden*—onaangenaamheden.

115 Ick heb tegen mijn Aart gesproocken fel en straf
Om u door dit ontsich te leyden van 't qnaat af,
En Denchd' sal (hoop ick) voort u haar selven aan-prysen,
Of u Meesters snllen 't u met Reden onderwysen.
Beleefde menschen, die mijn Reden recht verstaat,
120 Het ontar'nde wilt vereenen metter daat.
Benaarsticht over al de kunst met goet opmercken
En strijden nu om Eer, in Eerweerdighe wercken.
Ghy snlt oock, weet ick wel, hier nemen nu in 't goet
Het onrnstich vermaan, dat u mijn leerlingh doet,
125 Die met onschuld dat schier van hem had afgeslagen,
Maer synde onderrecht, soeckt hy nu te behaghen
Den verstandellen, of ten minsten luttel lien:
Voor wichtigher (seyt hy) laat hy zijn meeıder zien.
Doch ick selfs had nu meer te segghen voorghenomen,
130 Maer denck u eer yet langh onsichtbaar by te komen.
Dan Campen, Lambert, Hooft en Samuel sal 't gheschil
Wel slechten met voorsicht, soo ick dat hebben wil.
Vaart wel, mijn oude Maats, die noch *in Liefde bloeyen*,
Ick haat u haateren, die in 't krackeelen groeyen;
135 Haar verstand'loos gherel en mach my doch gheen scha,
Ick ben te gherust, ghetroost, ick vrager gants niet na.
Onghetwijffelt ghy sult dit op een ander houwen,
En die dit heeft ghemaeckt in gheen manier vertrouwen.
Doch of ghy 't schoon al riedt, wie dat dit eerstmael schreef,
140 Ghy sultet weten niet soo langh als ick hier leef.

Hier met bid ick verlof, ghy Heeren wijd' vernaamt,
Vermits my wederom te keeren nu betaamt
By mijn Meestersse, die u Antwoort sal verbeyden:
Blijft vriendelijck gegroet, den tijt gebiet te scheyden.

---

116. *ontsich*—ontzag inboezemende taal. 119. *Beleefde menschen*—mannen van ondervinding. 120. *ontar'nde*—losgetornde. 121. *Benaarsticht*—beoefent ernstig. 123. *in 't goet nemen*—niet kwalijk nemen. 125. *met onschuld*—met eene verontschuldiging. 127. *verstandellen*--verstandigen. 130. *u by te komen*—bij u te komen. 131. Corn. Jacobsz. van Campen (reeds genoemd vs. 63), Lambert Lambertsz., van wien men anders niets weet, dan dat hij eene hypotheek had op het gebouw der *Academie*, Pieter Cornelisz. Hooft en Dr. Samuel Coster, vermoedelijk de toenmalige hoofden der Kamer. 132. *voorsicht*—overleg. 135. *doch*—misschien te lezen: *doen*. 137. *dit op een ander houwen*—dit aan een ander toeschrijven. 138. *in gheen manier vertrouwen*—in geen enkel opzicht met zekerheid kennen. 141. *vernaamt*—vermaard.

L O F

VAN DE

R Y C K D O M.

WOnder werct God in al syn werck,
Wonder ist al dat ick bemerck;
Wonder ist leven vande menschen.
Een wonder Woordt wert hier geseyt,
5 Bewesen en voorts uytgheleyt,
Dat Rijckdom goet is en te wenschen.

Want Rijckdom is een gaaf van Godt,
Dien sulcken vaack hier valt te lot,
Die Godt, Vader en Moeder eeren.
10 De Rijcdom dijt de Mensch tot lust,
Tot salicheyt, tot dienst, tot rust:
Is dit niet wensch'lijck te begeeren?

Die alles heeft wat hy begeert,
Die niets en siet dat hy ontbeert,
15 Die moet vernoecht in vrede leven.
Soo hy syn selfs en Gode kendt,
En dancbaer Lof den Gever sent,
Wat quaat can sulck den Rijckdom geven?

Den Hemel-Voocht, dien al wat leeft
20 Den Adem, cracht en voetsel geeft,
Is ongetwijffelt de Alder-rijcste.
Is Rijckdom dan van sulcker aart,
Dat sy de snoode zonden baart,
Hoe blyft dan God de Deuchdelijcste?

25 Hout yemant mijn bewijs voor spot,
Omdat ick den gaef-rijcken Godt
By zyn Schepsels wil verghelijcken?
Want hy is Heylich, wys en goedt,
Volmaact in al 't gunt wat hy doet,
30 Een Prins van alle Coningrycken.

Den Mensch ghebooren Moeder-naact
Wert van zyn Godt een Heer ghemaact
Van alles dat hier op 't Aartrijck is;
Het goet maact moet, ooc lust en vreucht,
35 De Rijckdom vordert ooc tot Deucht
Die gheender die Godt meest ghelijc is.

---

1. Van dit gedicht verscheen in 1620 een slordige uitgave, waarschijnlijk een nadruk, te Amsterdam bij NICLAES ELLETSZ. VERBERG, waarover men mijn *G. Az. Brederoo. Een bibliographie*, bl. 24 vergelijke.
24. Ed. 1620. *Hoe blyft den God de deughdelyckste?*
33. Ed. 1620. *Van al wat hier op het Aerdrijck is.*
36. Ed. 1620. *Der geender.*

8. *Dien*—Die; *te lot*—ten deel. 13—18. Deze verzen zijn ook overgenomen in den *Angeniet* als vs. 245—250. 18. *Den Rijckdom*, eerste nv. Ook verder heeft meermalen de eerste nv. den vorm van den accusatief. Zie daarover mijne *Gramm. figuren* blz. 45—47. 19—24 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 239—244. 29. *'t gunt*—hetgeen. 34. *maact*—geeft. 35. *vordert*—spoort.

Den Rycken vnn zyn overvloet
Syn min're even-naesten voet,
Die hy zyn milde hant gaet bieden;
40 Hy gheeft eer hun den honger prnamt,
Eer sy om broot vayllen hner schaamt,
Syn dat gheen Godt-gelijcke Lieden?

Ghelyc een Philosooph bedocht,
Die syn sieck en arm vrundt versocht
45 Vangden en troostelyck quam spreecken :
Hy wist zyn groots en eerlyc hart,
Syn ghelts ghebreck en duere smart,
Heeft ghelt bedect in 't bed ghesteecken.

Of't loff'lyc werc van Sancte Claas,
50 Als eens door noot een Vader dwnas
Syn Docht'ren ginck tot Hoerdom raden:
Hy wierp so veel int huys by nacht,
Dnt zy ter eeren zyn gebracht.
Syn dat gheen Christelycke dnden?

55 Die de ver-armde Weesen swack,
En Wed'wen styf vnn ongemnck,
Haer commers noot met hulp versoeten.
Die den beroofden Boots-man kleet,
En soo zyn overschot besteet,
60 Sou dit wel sonden wesen moeten?

Die Lant-loopers en Prachers wilt
Van 'tswerven brengt in rust en stilt,
En van den Troggel-sack can trecken ;
Die Bedel-boeven, schier verwent,
65 Op zynen kost tot deuchden ment,
Sou dnt een Rijck tot sonden strecken?

Die Huysen en Herbergen bout
Voor Lamme Lieden out en kout
Of voor ghequetste Vremdelingen,
70 En haer gherack en hulp bestelt
In rnndt en dandt met macht van gheldt,
Sijn dat gheen nutte goede dinghen?

---

40. Ed. 1620. *Die geeft.*
— In Ed. 1620 staat bij het woord *Philosooph* in margine: *Arcèphilas.*
43. Ed. 1620. *Ghelyc den Philosooph.*
48. Ed. 1620. *Dies heeft hy geld, bedect, in 't bed.*
66. Ed. 1620. *Kan 't den Rycken.*

37—42 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 251—256. 40. *praamt*—nijpt. 41. *vaylen*—verkoopen. 43. *Philosooph* — Hier wordt bedoeld de Academische wijsgeer ARCESILAS. Het hier ingevoegde vertelseltje is ontleend aan SENECA, *De beneficiis* II 10. 44. *versocht*—bezocht. 45. *vangden*, Amst. voor *vanden*—opzoeken. 47. *duere*—zeldzame, bijzonder groote. 49. *Sancte Claas*—St. Nicolaas, de patroon van Amsterdam. 55—72 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 257—274. 59. *overschot*—hetgeen hij te veel heeft. 61. *prachers*—bedelaars. 63. en van den bedelzak afscheid doet nemen. 70. *gherack*— nooddruft; *bestelt*—bereidt.

Is dat niet den Samaritaan,
Of Christus selfs wel na ghedaan,
75 Die sorrich droegh voor den ghewonden?
Hy loedt hem op zijn Ezel-dier,
En paeyt voor hem den Tavernier:
Sulck heylich werck is dat ooc sonden?

De hebbers van Rijckdom en Macht
80 Werden getroetelt en bewacht
Van Dienaers cloec en trouwe Boden,
Sy zijn vermaaght met Vrunden veel,
Van als is hun het beste deel:
De Rycke zijn als cleyne Goden.

85 De Man, die hier gheen gheldt en heeft,
Die is al doodt dewyl hy leeft,
Sijn lof wert vande Faam vergheten.
De Rijcke leven na haar doodt:
Ten waar de Schatten swaar en groot,
90 Men sou van Cresus nu niet weten.

Een arm Mans wysheyt wert veracht:
Maar comt een Rijckaart hier in macht,
In Heerschappy en in 't ghebieden,
Hy blinckt van claarheyt inden Raadt,
95 Hy soeckt voor eerloos eygen-baat
Het nutst en 't best voor Land' en Lieden.

De Armen soecken twist en kijf,
De Ziel die rammelt hun in 't Lyf
Die zy vaack int perijckel bringhen;
100 't Welc hem de Rijcke wel ontsiet:
De Rijcke-Lien en vechten niet;
Haar reden can de gramschap dwinghen.

Het Arme Diefgen, datmen vangt,
Dat crijght den Hencker die het hangt;
105 Den Rijcke Guyt die laat men loopen.
So een Rijcke ter Vierschaar pleyt,
Het vonnis wert voor hem gheseyt:
Hy can met gheldt syn leven coopen,

D' Armoede vol ghebreck en noot
110 Maackt Rovers loos en Schelmen snoot,
Die de goeden knev'len en quellen,
En menich ooc door wanhoop groot
Moort sich selfs tot een tweede doodt,
Laes! Inden Swavel-poel der Hellen.

---

76. Ed. 1620. *laydt.*
99. Ed. 1620. *in peryckel.*

76. *loedt*, oud imperf. van *laden*. 77. *paeyt*—betaalt (Fr. *paye*); *Tavernier*—herbergier. 80. *bewacht*—omgeven. 81. *Boden*—knechts, zooals nog bojen. 83. *als*—alles. 85—102 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 275—292. 86. *dewyl*—terwijl. 95. *voor*—boven. 99. *peryckel*—gevaar. 100. *'t Welck hem ontsiet*—waarvoor zich wacht. 104. *Hencker*—beul. 109—120 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 293—304.

115 Dat ons voor eeuwich sterven vryt,
En ziel en Lijf na wensch verblyt,
Machmen met eeren wel ontfanghen,
En recht ghebruycken Haaf en Schat
En hebben of men 't niet en hadt,
120 Dat is: Sijn hart daar niet an-hanghen.

Hoe dief-achtich men banckerroet,
Hoe schend'lijck datmen woecker doet,
Hoe vraetich dat men d'Armen schocken,
Sy zyn ter Werelt even lief,
125 De vuyle Hoer, de loose Dief,
So sy maar goude schyven docken.

De Rijckdom is een weeld'rich Paart,
De Ryckdom is een quets'lyc Swaart
Voor onbedochte jonghe handen,
130 De Ryckdom is der Wysen Kroon,
Soo Salomon ghetuycht seer schoon.
De Ryckdom toetst d'Eed'le verstanden.

Want als een Sot aen Ryckdom comt,
Hy brast, hy bruyst, hy bralt en bromt
135 Steets op sijn Ridderlijcke sommen:
Syn lusten geyl hy yv'rich dient,
En wort alsoo der sonden Vrient
Door 't misbruycken van zijn Rijckdommen.

De Vroome bruyct zijn goet altoos
140 Ten leven. Maar de Goddeloos
En wil zijn boose lust niet fnuycken:
Hy bruyct zyn in-comst al tot quaat.
De sonden zyn, dat ghy 't verstaat,
In Rijckdom niet, maar int misbruycken.

145 Ryck zynde, soo dancten Godt
Joseph, Daniel, Abraham, Lodth;
Job, een spiegel van lytsaamheden,
Heeft van zyn Rijckdom Godt ghelooft;
Den Harpenaar die Philosoopht
150 Heel Christelyck in danck en beden.

Om Rijckdom slooft de Arme kunst,
Om Rijckdom soect men Princen gunst,
Om Rijckdom is ons heym'lijc wenschen,
Om Rijckdom 't besigh vollick wroet,
155 Om Rijckdom men veel wonders doet,
Om Rijckdom snacken alle Menschen.

---

145. Ed. 1620: *Ryck synde, dan so dancktmen Godt.*

149. In Ed. 1620 in margine hierbij: *David.*

152. Ed. 1620: *'s Princen.*

154. Ed. 1620: *'t beest'ge volck.*

115. wat ons vrijwaart voor een eeuwigen dood in de hel. 123. *schocken*—verslindt. 134. Hij brast en slempt en pocht en snoeft. 139—144 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 305—310.

De Ryckdom is een wenschlyc dingh,
Noodich en nut den Jongelingh,
En dienstich voor alle ghehouden;
160 Den wel bejaarden doet zy staat,
S'is yder goet, sy werct gheen quaat
Alsmense bruyct ghelijc men souden.

Vergeefs men 's morgens vroeg op staat
En t'savonts laat te bedde gaat,
165 So Godt zyn seegh'ning wil af-keeren;
Maar wil den Heer onsterffelijc,
Hy maect ons sonder moeyten Rijck,
Als Jesus Syrachs spreucken leeren.

Ick heb met Democryt belacht
170 Den Crates Sot, maer wys gheacht,
Die over 't Gout had gheen ontfarmen:
In Zee hy smoordent in een sack;
't Waar beter (so Iscarioth sprack)
Ghedeelt de Haveloosen Armen.

175 Die hier syn goet versmetst, versluymt,
Of die zyn voordeel slof versuymt,
Syn die niet waart laster en schanden?
Noch wert voor loffelyc verwaant
Van 't Letter-volck, neus-wys vermaant
180 Den Stoysch, die syn huys liet branden.

Nu isser Rijckdom van 't ghemoet,
Die niet bestaat in gheldt en goet,
Maar int vernoecht en Godd'lijc leven:
Hy is de Rijckste die daar leeft
185 Wel vernoecht met het gunt hy heeft:
O wou mijn Godt die Rijckdom gheven!

Dees had Dyogenes in zijn Ton,
De welck hy wende na de Son,
Daar hy vernuft'liseerde schrander;
190 De Wereit-winner Sot en slecht,
Die noemt hy drijst der Knechten knecht,
Der Vorsten dwing'land Alexander.

Dees vergeselschapten van ghelijc
Den goederloosen Paulus, Rijck
195 Van Godsvrucht en van goede deuchden:

---

170. Ed. 1620: *Crato.*

173. Ed. 1620 in margine hierbij: *Judas.*

179. Ed. 1620. *die zijn huys liet afbranden.*

185. Ed. 1620: *En wel vernoeghd, met 't gunt hy heeft.*

159. *ghehouden*—gehuwden. 160. *doet zy staat*—geeft zij aanzien. 162. *souden*—moest. 175. *versmetst, versluymt*—versmult, verslempt. 177. *laster*—oneer. 178. *verwaant*—door eene (verkeerde) overtuiging bezield. 180. *Den Stoysch*—Stoïsche wijsgeer. 181—192 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 317—328. 189. *vernuft'liseerde*—philosopheerde. 191. *drijst*—driest.

Wie dese Schatten in sich vint,
En 't Hemels boven 't Aartsche mint,
Die leeft gerust in duysent vreuchden.

Dees misten Coningh Achab straf,
200 Die Nabots Wyngaard drieschten af
Door de Helsche slimme Isabelle.
Die de rust des ghemoets hier mist,
En onsen Heylandt Jesum Christ,
Dien is syn eygen hart een Helle.

205 So yemant laact het gheen ick prijs,
Die brengt my claar en goet bewys.
Cort om ick haat de Rijcke Fielen.
Dit is ghedaen met soeten lust,
Het werrecx eynde dat is rust:
210 Godt gheeft ons Ryckdom na der Zielen.

G. A. Bredero.

'T kan verkeeren.

Ghemaeckt in 't Iaar 1613.
Den 26. October.

---

211. In Ed. 1620 onderteekend: *'t Kan verkeeren.*
200. *afdrieschen*—afdwingen, met geweld ontnemen. 207. *fielen*, nu *fielten.*

LOF
VANDE
ARMOEDE.

GHy Gheesten, die niet gaaren rust,
Gheeft doch wat stilt, en hoort met lust
Een leeck een wonder spreuck bewysen:
Want ick wil, dat ghy 't wel verstaat,
5 De Armoed', die een yder haat,
Voor goedt en boven Rijckdom prysen.

Want d' Armoed' is van outs gheweest
Een op-weckster van kunst en gheest,
Een Dienst-boo van Philosophye,
10 Een goede gaaf van Godt den Heer,
Een Lief-hebber van Lof en Eer,
Een vyandin der hovaardye.

D' Armoede gheeft steets goedsn randt,
D'Armoede is een seeck're staat,
15 D'Armoede is onbesorght en veylich,
D'Armoede is nucht'ren en nut,
D'Armoede oock veel quaats beschut,
D'Armoede maect de Menschen heylich.

D' Armoede let de Helden niet
20 In staat te styghen, soo men siet
Aen Eumenes schalck en schrander:
Dees Voer-mans Soone wel begunst
Quam door gheswindicheyt en Kunst
Aen 't Swngerschap van Alexander.

25 En Tamerlann, die grooten Heldt,
Was eerst een Herder op het Veldt,
Die Bajazeth verwon met stryen;
Dees al van joncks tot hoocheyt clom,
En keerden Coninckrijcken om,
30 En brnchtse tot syn Heerschappyen.

Virgili den kloecken Poeet
(Die voorst van de Latynen treedt)
Was Soone van een Potte-backer.
Horntius Vader was een Slaaf,
35 Mner niettemin soo was hy brnnf,
Jne groot vnn Gheest, aardich en wacker.

Den Coninck Cresus machtich Rijck,
Die niemant wnanden syns ghelyck,
Quam Solons spreuck eerst in ghedachten

---

9. Ed. 1620. *Een dienstbood vande Philosophie.*
10. Ed. 1620. *Godt en Heer.*
11. Ed. 1620. *Een Lief-hebster.*
18. Ed. 1620. *maeckt de mensche.*
21. Ed. 1620. *Aan Cemene seer schalck.*
25. Ed. 1620. *In Tammerlaan.*

1. *Gheesten*- vernuften. 14. *seeck're staat*—veilige toestand. 19—24. Overgenomen in den *Angeniet* als vs. 101—106. 19. *let*—belet. 31—60 — in den *Angeniet* vs. 107—136. 31. *Virgili den kloecken Poeet* — Vergilius, de stoute dichter. 32. *voorst treden van*—den voorrang hebben onder. 36. *aardich*—geestig.

40 Als hy ghebonden lagh op 't vier:
Te weten, dat men niemant hier
Voor dat hy sterft sal salich achten.

Want Policrates den Tyran
Waar soo gheluck'ge rijcke Man,
45 Dat hy noyt ong'luck heeft ontfangen:
Dees Mensch, die noyt in ramp en viel,
Die liet noch 't leven of de Ziel,
Daar 't lichaem aen een koort bleef hangen.

Het is voor groote Heeren quaat
50 Te treffen ofte houden maat:
Haar vryheyt doet haer schendich doolen
Den schralen Man soo vaack niet dwaalt,
Vermits 't aen macht van ghelt hem faalt:
Door Armoet blyft veel quaats verhoolen.

55 Daer hier den Brasser of den Vraat
Sijn holle maagh tot swalpen laat,
En 't eel vernuft in Wijn verspillen,
Daar leeft den Armen heel ghesont,
Syn oogh en twist niet met de mont,
60 Sijn rechter haat met slincxsche willen.

De schurfden Laz'rus laf en lam
Quam inden schoot van Abraham,
Al wiert hy eerst so strengh en schamper
Van slempers slaven straf ghedriest:
65 Wie wellust soect zyn siel verliest.
Laas! met den prachtighe Slampamper.

De Armen vinden kunst en raat,
Sy schrandriseren vroegh en laat,
Als den paf-sack weydelijck coppert,
70 En smetst en smult, en snorckt en slaapt,
Of als hy an syn asem gaapt
Recht als een ruygh ghevoeten Croppert.

Sy hebben lust noch rust in 't lijf,
Haar hart en hooft dat is al styf,
75 Haar ooghen bol doen niet dan staaren,
Haar ooren groeyen toe van smeer,
Sy kennen Godt, noch Wet, noch Leer,
Doch Bacchus Feest sy vieren gaaren.

Dies sy verbuyst en dorstich zyn
80 Na sarpe of na geyle Wijn;
Dees doet verhit na boelen gyllen,

---

78. Ed. 1620. *Doch Bachus feest vieren sy gaaren.*

40. *'t vier*—de brandstapel, waartoe Cyrus hem veroordeeld had. 48. *Daar*—terwijl. 51. *schendich* –schandelijk. 52. *schraal*—armoedig, nooddruftig. 56. *tot swalpen* (lees: *swalpens*) *laat*—tot brakens toe vollaadt. 57. *verspillen*—verspilt 60. zijne rechte (goede) daden strijden niet met slinksche (verkeerde) neigingen. 61. *laf*—zwak, vermoeid. 64. *ghedriest*—uit de hoogte behandeld. 66. *Laas met*—wee over; *Slampamper*—slemper. 67—96 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 137—166. 68. *schrandriseren*—zich met vernuftige quaesties bezighouden. 69. Als de logge smulpaap terdege pokelt (den beker ledigt). 70. *smetst*—brast. 72. *ruygh ghevoeten Croppert*—ruigpootige kropduif. 76. *smeer*—vet. 79. *verbuyst*—bedwelmd door den drank. 80. *sarpe*— wrange, harde; *geyle*—prikkelende. 81. *na boelen gyllen*—naar mingenot haken.

Daar 't Lichaem licht'lyck van ontfanckt
Veel vuyle sucht, ja leempt of kranckt,
Die 't met veel sweets weer moet uytquylen.

85 De Armen zyn hier meest af vry,
Want starcken dranck, noch leckerny
En port haar tot gheen boose lusten.
Want die syn kost wint in syn sweet,
En cleyn Bier drinct, en droogh broot eet,
90 Die wenscht niet meer als wel te rusten.

De grootste quelt de grootste schrick,
Want rusten sy een ooghenblick,
Het minste dingh dat steurt haar slapen:
Sy vreesen voor haar Rijck of Kroon,
95 Of datmen haar in't bedd' sal do'on
Door list of kracht van snoode Knapen.

Den Armen in syn grauwe Py
Banct onbeschroomt zijn Wat'ren-bry
Tot onderhout van 't swacke leven.
100 Men leest seer veel van Prinschen-moort,
Maar niemandt heeft noch oyt ghehoort
Dat eenich Arm Man is vergeven.

De Mensch, die hier int Claag-huys sit,
En Godt met ernst ghestadich bidt,
105 Is die niet wel duysent maal beter
Als die int Lachuys vrolijck slempt
En met den Armen scharst en schempt?
Dat vraagh ick elck verstandich weter.

En seyt de Schrift niet claar en naact:
110 Weest nuchteren; ja bidt en waact?
Vergheefs en staat oock niet gheschreven,
Siet dat ghy u niet en verbrast,
Noch dat gh' u ziele niet verlast
Met sorghe van dit nietich leven.

115 Den Rijckaart licht zyn leven krenct:
Met sorgen leyt hy 's nachts en denct
Hoe dat hy dit of dat sal winnen;
Want goet en stopt gheen giericheyt;
Maar als den Armen neder leyt
120 Soo rust syn Lijf, zyn Ziel en sinnen.

Of als den Rijcken waact en braact,
Op dat gheen Dief met list hem taact
Zyn Huys-raet, Kleed'ren of Juweelen,
Soo leyt den Kalis bar gheponst
125 En ronct soo sorgh'loos dat het gonst:
Daar niet en is, can men niet steelen.

---

86. Ed. 1620. *want starckendranck, of leckerny.*

88. Ed. 1620. *want die zijn brood wint.*

83. *sucht*—ziekte; *leempt*—gebrek. 85. *hier... af*—hiervan. 89. *cleyn Bier*—in den *Angeniet: scharbier*, dun bier 98. *Banct*—eet. 107. *scharst en schempt*—schertst (spot) en schimpt. 113. *verlast*—overlaadt. 115—120, overgenomen in den *Angeniet* als vs. 173—178. 115. *krenct*—lett. verzwakt, dus: verkort. 118. want het goed verzaadt de begeerijkheid niet. 121—126, overgenomen in den *Angeniet* als vs. 167—172. 121. *braact*—nachtbraakt. 122. *taact*—ontsteelt. vgl. Eng. *to take*. 124. Dan ligt de arme nauwelijks toegedekt.

Door Leghers van Moes-koppers quaat
Den Armen Bloet al singend' gaat
Vry en vranck d'onvaylige straten;
130 Maar comt een Coopman in het Wout
Met fijn ghesteent en Oosters-gout,
Hy moet het gout en 't leven laten.

Een Arm Mensch (Rijc van goet verstant)
Acht al de Wer'lt syn Vaderlant,
135 Al is hy Ballinghslant ghebannen:
Hy Pilgrimmeert in syn ghemoet,
Acht yder een sijn naasten bloet:
Sijn dat gheen rechte Rijcke Msnnen?

Alchmenas Soone grof en groot
140 Heeft Monster-Dieren fel ghedoodt,
Oock Reusen ruych en snoo Tirannen;
Maar stercker wert met recht gheacht
Die zyn ghemoet neemt in zyn macht
En 't quaat met reden can uytwannen.

145 d'Een leeft vernoeght in Cel en Cluys,
Den ander in syn stroyen huys
Is met zijn Armoed' wel te vreden,
Woont by zyn Vroutge saart en kuys
Met grooter vreucht en kleynder kruys
150 Als wylen ons voor-Ouders deden.

Den Schoen-minck, glat en wel beteert,
Wel louter singht en quinckelleert,
Als hy het kosgie maar mach winnen;
De Coopmans gift hadt hem ontstelt,
155 Hy bracht hem weer zyn sorgh'lijc ghelt:
Hoe minder goet, hoe blyer sinnen.

Hoe meerder goet, hoe minder rust:
Dat is den Vroeden wel bewust,
Dies sy niet tydelijcks verkiesen,
160 Maar houden 't al voor Eb en vloet,
En, recht als't is, voor anders goet:
Die niet eygent, can niet verliesen.

De schat, die men met moeyt verwerft,
Met zorgh' besit, met droefneyt derft,
165 Doet menich mensch tot quaat bekoren,

---

128. Variant I: *wel singend"*
131. Variant I: *Met zijn Gestcent.*
144. Variaat I: *uytbannen.*
159. Variant I: *Dus sy niet tytelycx verkiesen.*
162. Variant I: *Die niet en eygent.*

127. *Moes-koppers*—straatroovers. 133—138, overgenomen in den *Angeniet* als vs. 179—184. 136. Hij keert tot zich zelf in. 139. *Alchmenas Soone*—Alcmene's zoon Hercules. 141. *ruych*—ruw. 142. *wert*—wordt. 144. *uytwannen*—wegziften. 148. *saart*—zacht. Hd. *zart*. 150. *wijlen*—indertijd. 151—174, overgenomen in den *Angeniet* als vs. 185—208. 151. *schoen-minck glat en wel beteert*—de van pik en teer glimmende schoenlapper; zie verder de aant. op *Angeniet* vs. 185. 154. *ontstelt*—onrust bezorgd. 155. *sorgh'lijc*—zorgen barend. 159. *tydelijcks*—aardsch. 161. *anders goet*—leengoed. 162. *eygent*—in eigendom heeft. 165. *bekoren*—verleiden

Tot dieft, onkuysheyt, twist of nydt:
d'Edele Ziel en duere tydt,
Laas! Minst gheacht, wert meest verloren.

De Doodt met bitt're smarte „quelt
170 Den Rijcke die zyn harte" stelt
Op der Fortuynen blinde gaven;
Gheen grooter schrick is hun alst graf;
Maar den berooyden naackt en laf
Dien is de Doodt een soete Haven.

175 Hoe Salich is den Armen man,
Die sich tot Godt wel gheven can,
En wederwaardicheyt can draghen
Met een stantvastich vroom ghemoet,
Die even neemt het suur als 't soet:
180 Wie mach oock so een Mensch beclagen?

D'Armoede is ghewisselijck
Van zonden arm, van deughden Rijck:
Dies is sy alder eeren waardich.
Socrates maact sy vroom en vroet,
185 Epaminondas strengh van moet,
Homerus kunst-rijck en goet-aardich.

Attallus en Diocletiaan
Sijn willich uyt haar Rijck gegaan
In onghedwongen Arremoede.
190 De Armen leven onbenijdt,
De Vorsten zijn niet sonder strijdt,
Noch sonder vrees of quaat vermoeden.

Door overromp'len van een stadt
Gheraecken somtydts uyt haar Schat
195 De Burgers rijck en oock d'Edelen,
Die men haer huys en Hof verbrant;
Dies dooleas' over Zee en Sant:
'T zijn al gheen Guyts die gaan beedelen.

De Trotsers die met macht ghebien
200 Sijn al gheen Deughdelijcke Lien,
Hoewel sy 't veeltyts willen blycken.
De grootste dief (ô 't is te snoodt!)
Verwyst de kleynste vaack ter doot:
Wat oordeel wil daar Godt op strijcken!

205 Maar die in weelden is ghewent,
En plotst, bedooven in elient,
Laas! met veel broodeloose buycken,
En zyn Ellende morrend' draaght,
En over Godt en Mensche klaaght,
210 Die can syn Armoed' ooc mis-bruycken.

---

173. *laf*—afgemat. 176. Die zich aan God kan overgeven. 181—192, overgenomen in den *Angeniet* als vs. 209—220. 198. *Guyts*—boeven. 199—210, overgenomen in den *Angeniet* als vs 221—232. 201. *blijcken*—schijnen. 206. En nêerploft, in ellende gedompeld.

De dinghen, die men sichtbaar siet,
En zyn voorseecker anders niet
Alsmense neemt of can verhand'len :
De reynen zijn sy alle reyn,
215 De Sotten doen sy int ghemeyn
Op slim on-weghen wand'len.

De Armen vinden troost aen Godt,
Als haar de Werelt schots bespot,
Verachtet als onnutte slaven:
220 Ghy Vroomen weest doch niet bedroeft
Als u de Heer door Armoed proeft:
De goede Godt gheeft goede gaven.

Godt maact ons Arm na den Gheest,
Op dat ons hongher aldermeest
225 Na 't Hemels broot (de Spijs der Zielen).
Sijn levend' Salich-makend' Woort
Soo wy dat nutten als 't behoor,
Hy sal zyn Rijck ons mede-dielen.

Dat worde waer.

SO wie met smaack dit hoort of leest,
230 Of die het lust hier op te schryven,
Sijt ghy begaaft met hoogher gheest,
En laatet inde Pen niet blyven,
Maar toont u leerlijck Rijm of Dicht
Voor elckerlijck verstandelaar :
235 De Kaers bestolpt en gheeft gheen licht
Als op den vryen Kandelaer,
Ghelijck de Son voor elck wandelaar.

'T kan verkeeren.

G. A. Bredero.

ANNO 1614. Den
vierden Januarij.

211—216 overgenomen in den *Angeniet* als vs. 311—316. 212. *anders niet*—niet anders. 213. Dan zooals men ze opvat of kan behandelen. 216. *onweghen*—verkeerde wegen. 218. *schots*—verkeerdelijk. 221. *proeft*—op de proef stelt. 234. Aan elk, die er verstand van heeft. 235. *bestolpt*—bedekt.

De Vaersen

OP DE

SINNE-BEELDEN

VAN

HORATIUS.

DEughts loon is selfs de deucht, oft int wel doen behagen,
Sy wacht van niemant yet, gheluck, ghelt, eer oft staat,
Noch wert door hoop beweegt, oft ooc door sorg verslagen:
Deught hevet al in haer, niet buyten haer sy gaet.

5 De gheen die tryompheert, en toont ghelijck de snooden
Sijn vyanden voor 't volck, die hy verwonnen heeft,
Raackt Jupiters ghestoelt, en is ghelijck de Goden:
Een kloeck en merck'lijck feyt een groote eere gheeft.

Een bloode duyn en quam noyt van een Arent moedich,
10 De stercke sijns ghelijck ghemeynelijck brengt voort,
Doch moet wel zijn gherecht door Pallas wijsheyt vroedich:
Leeringh' volmaackt natuer, en alles soo 't behoort.

Die groote prijs en eer door Wapens-daden winnen,
Oft door gheleertheyt, konst, verstant en wijsheyt groot
15 De Deucht den wech bereyt en voert ten Hemel binnen
Der Vromen naam de Deught beschermet voor de dood.

Titel — Daar Bredero geen Latijn verstond, heeft hij voor deze berijming zich door anderen eene prozavertaling of verklaring moeten laten geven van de Horatiaansche verzen, welke de beroemde schilder en plaatsnijder OTTO VAENIUS of VAN VEEN (Geb. te Leiden 1556 † to Brussel 1634), van opschriften voorzien, toevoegde aan zijne *Emblemata*, die hij aan Albertus van Oostenrijk opdroeg. 1—4. Vertaling van *Od.* III 2 vs. 17—20 en *Sat.* I 6 vs. 15—17. bij Vaenius getiteld: *Virtus inconcussa.* 3. *wert*—wordt; *beweegt*—in vervoering gebracht; *sorg*—vrees; *verslagen*—neerslachtig gemaakt. 5--8. *Epist.* I 17 vs. 33 vlg., titel: *Virtutis Gloria.* 5. *toont ghelijck de snooden*—als nietswaardigen in zijne zegepraal openlijk vertoont. 7, Verheft zich tot den troon van Jupiter. 9—12 *Od.* IV 4 vs. 29—35: *Naturam Minerva perficit.* 9. *duyn*, lees *duyv'*, Lat. *columba; quam van*—sproot voort uit. 11. *gherecht*—te recht gewezen; *vroedich*—verstandig. 13—16. *Od.* III 2 vs. 21—24: *Virtus immortalis.* 13. *prijs*—roem

Van Sotheyt wijsheyt wijckt, de Deught vlucht van d'ondeughden ;
Hoe dat sy zijn vervolght, sy vluchten even seer
Van dees' ziel-zieckten snoo, daer sy noyt me verheughden;
20 Want dinghen onghelijck vereenen nimmermeer.

Siet, tusschen giericheyt ende verquistingh staet
De miltheyt, sijnd' een Deught recht tusschen twe extremen;
Met Icarus hy doolt die niet hout middel-maet:
Die 't padt der Deught wil gaen, den middelwech moet nemen.

25 Den dwaes van 't snoo ghebreck, van giericheyt vol schanden
Tot de verquisting' vlucht, van 't een in 't ander quaet.
Charybdis hy soo vreest, dat Scylla hem doet stranden:
Den Sot onmatich is, gheen middel-wech hy gaet.

Soo de verborghen Deucht int doncker blijft verhoolen,
30 Niet verre sy verscheelt vande onachtsaemheyt,
Die langh begraven is inde vergheten hoolen:
De Deught moet door haar selfs oft and're zijn verbreyt.

Als by ons blijft de Deucht, wy spotten met haar schandich,
Maar laes! als sy vertreckt, wert deerelijck beclaaght:
35 Wy achten oock gheen Prins wijs, deughtlijck en verstandich
Dan als met lastich Jock een fel Tyran ons plaaght.

Die teghen syn natuer de diefte mijdt met pijn
Wt vreese vande straf, en 't quaet niet haat van binnen,
Oprecht niet vroom en is, hoe wel hy 't schijnt te sijn:
40 Wt Liefd' der deught alleen de Vromen deucht beminnen.

Het is alleens of ghy eens anders slave zyt,
Oft van u passien selfs, en in ghevaer u leven

17—20. *Epist.* I 1 vs. 41 vlg. *Od.* I 12 vs. 19 vlg.: *Virtuti Sapientia comes.* 19. *verheughden*—ingenomen werden. 20. *vereenen*—vereenigen zich. 21—24 *Epist.* I 18 vs. 9, *Sat.* I 1 vs. 106 vlg.: *In medio consistit virtus.* 22. *extremen*—uitersten. 23. *Icarus*—Daedalus zoon, die te dicht bij de zon vloog, zoodat het was, waarmeê zijne vleugels vastgemaakt waren, smolt, en hij in zee neêrplofte. 25—28. *Sat.* I 2 vs. 24, *Sat.* II, 2 vs. 54 vlg., *Ars Poet.* vs. 31: *Medio tutissimus ibis.* 25. *snoo*—armzalig. 28. *onmatich is*—weet niet van maat houden. 29—32. *Od.* IV, 9 vs. 29 vlg., *Od.* IV, 8 vs. 20—22: *Virtus in actione consistit.* 30. *onachtsaemheyt*—hier vertaling van *inertia*, dus: nalatigheid. 33—36. *Od.* III, 24 vs. 30—32, *Epist.* I, 1 vs. 53 vlg., *Od.* III 5 vs. 29 vlg.: *Virtus invidiae scopus.* 36. *Jock*—juk. 37—40. *Epist.* I, 16 vs. 52—54: *Amor virtutis.* 37. *diefte*—diefstal; *pijn*—moeite. 41—44, *Sat.* II, 7 vs. 58—61, *Sat.* I, 2 vs. 129 vlg.. *Epist.* I, 16 vs. 66: *Animi servitus.* 41. *alleens*—geheel hetzelfde.

Door u wel-lusten stelt, en 't nau bekisten leydt:
Veel heeten and'ren Slaef, en selfs onvry hen gheven.

45 Syt ghy den angst ontvloon, te vreesen ghy behoort,
Maer dwaesselijck ghy soeckt om wederom te schroomen:
Gheen Beest, die los haer vint, weer na de Keten spoort;
Dan gheen ghevaer den Mensch sijn Sotte lust kan toomen.

Na 't gheen in com of back, die nieuw is, eerst men doet,
50 Sal 't houden eenen reuck: Het gheen de Kind'ren leeren
Dat blijft hen altyt by, het sy quaat ofte goet:
Het gheen de jeucht eens vat, niet licht daer uyt sal keeren.

't Wel-leven stelt niet uyt, wilt wijsselijck aenvanghen,
Slacht niet dien Boer, die 't werck uyt set tot dat den vloedt
55 Sal af geloopen zyn, die altijt hout syn gangen:
Elck uur voor een begin sy altijt even goet.

Die het gewenste wit sal kloeckelijck gheraecken
Of't uyterste besteck, veel hy verdraghen moet,
Van joncks door hitt' en kou de Wijn met wellust staecken:
60 Eer men uytnemend' wert, veel arbeyts men ontmoet.

Van wellust, fraey vermomt met schoone schijn, wilt vluchten.
Want sy haer Dienaers loont met pijnelijckheyt hart,
Met sieckte, Armoe, noot, met knaging en versuchten;
Des wellusts korte vreucht, met lang bedroeven smart.

65 D'overdaedt krenckt het lijf, belet den gheest int goede,
De wijsheyt sy versmaet, en d'Edel deught verstoot,
De sob'rheyt wacker hout, doet vroegh op staen de vroede:
't Vroegh opstaen maackt gesont, en gheeft oock Rijckdom groot.

---

43. *'t nau bekisten leydt*—verdraagt, dat het in eene nauwe kist (*turpi in arca*) besloten wordt. **44.** noemen anderen slaaf en begeven zich zelf in slavernij. **45—48.** *Sat.* II, 7 vs. 68—71: *Animi servitus perpetua.* **45.** Zijt gij het gevaar ontkomen, dan behoort gij op te passen (*cavebis*). **46.** Maar dwaaslijk zoekt gij het gevaar, en daarmeê de vrees opnieuw op. **47.** *spoort*—jaagt. **48.** Maar geen gevaar beteugelt de dwaze begeerte der menschen. **49—52** *Epist.* I 2 vs. 69 vlg.: *Vis institutionis.* **53—56.** *Epist.* I, 2 vs. 40—43: *Incipiendum aliquando.* **54.** *uytset*—uitstelt; totdat de stroom, die eeuwig voortgolft, voorbij gevloeid zal zijn. *'t Werck* is dus: het doorwaden van den stroom. **57—60.** *Ars Poët.* vs. 412—415: *Fructus laboris gloria.* **58.** *uyterste besteck*—eindpaal. **59.** *den wijn met wellust staecken*—afstand doen van den wijn en de liefde tevens (*abstinere Venere et vino*). **61—64** *Epist.* I, 2 vs. 55: *Voluptatum usuræ morbi et miseriæ.* **65—68.** *Sat.* II, 2 vs 77—88 *Crapula ingenium offuscat.*

Die honger ende dorst is met 't ghereetst te vreden,
70 Na leck're spijs of dranck hy hong'rich niet en wacht:
Natuer gheeft Maet en Wet aen de begeerlijckheden,
Het noodich sy begeert, 't onnodich sy veracht.

Soo 't Vat niet suyver is, al wat hy daer in giet
Sal suer van smaecke zijn; so het ghemoet na wenschen
75 Niet wel gesuyvert is, u arbeyt is om niet;
Want alle dingh onreyn is voor d'onreyne menschen.

De wyse Schriften leest, hoort de gheleerde reden,
Hoe sacht'lijck met den tydt ghy over comen meught,
Van sorgh' en vrees bevryt, hoop en begheerlijckheden:
80 Der Wijsen leeringh' streckt den Mensch tot rust en deucht.

Ghy sult haest sijn verlost door het wel over-lesen
Van eenige Boeckskens wijs, soo u de eersucht quelt
En drijft om voort te zijn in staat seer hoogh gheresen:
De wijsheyt stilt 't ghemoet, 't welck d'Eersucht heeft ontstelt.

85 Soo nydich, toornich, traagh, so wildt is niemant niet,
Wijnsuypich of onkuys, hy can door wijse reden
Te hooren sijn ghetemt, dat hy de ondeucht vliet:
Goede leering wellicht verandert 's Menschen zeden.

De wijse vlytich is en vroegh met goet opset,
90 Voor dat den dach verschijnt, begint een dach-werck prijslijck,
Eer sulcks de snoode lust oft nydicheyt belet:
Die 't quaet door 't goet voorcomt, doet wel, en leeft seer wijslijck.

Ghebreeckt het Lichaem yet aen hand', aen voet, of ooghen,
Elk men om hulpe vraeght: des gheests ghenesing vroet
95 Men met den Tydt uytstelt, men wilt het niet ghedooghen:
Den Mensch sorght meer voor 't lijf dan voor het eel ghemoet.

69—72. *Sat.* I. 2 vs. 111—116, *Sat.* II, 2 vs. 19 vlg.: *Natura moderatrix optima.* 69. *'t ghereetst*—hetgeen het eerst bij de hand is. 73—76. *Epist.* I, 2 vs. 54, *Od.* III, 24 vs. 51—54: *Animus purgandus.* 75. *om niet*—vergeefsch. 77—80. *Epist.* I, 18 vs. 96—101: *Philosophia vitae magistra.* 78. Hoe gij kalm (*leniter*) den tijd kunt doorbrengen. 79. Vrij van vrees en zorg, van hoop en begeerte. 81—84. *Epist.* I, 1 vs. 32—37, *Sat.* I, 4 vs. 25 vlg.: *Minerva Duce.* 83. *staat*—rang. 84. *ontstelt*—van streek gebracht. 85—88 *Epist.* I, 1 vs. 38—40: *Disciplinæ animus attentus.* 89—92. *Epist.* I, 2 vs. 34—37: *Diuturna quies vitiis alimentum.* 89. *opset*—plan. 93—96. *Epist.* I, 2 vs. 38 vlg.: *Habenda inprimis animi cura.* 93. Heeft het lichaam eenig gebrek.

Hem t'ondersoecke self voecht wel een Deughtsaam Man,
Van ondeucht schandelijck u niet en laet verheeren,
Licurgus Jacht-hont traegh ons seer wel leeren can:
100 Ghewoonte can Natuer van' goet in 't quaet verkeeren.

Dees Man vraaght na gheen faam, noch haer oorke'tlijck vleyen,
Want hy rust aen dees Muer van harde stael ghewracht,
Die van d'ondeuchden snoo hem seker hout ghescheyen:
Om Famaas leughens al een goet consciency lacht.

105 Ter Werelt hy wel leeft de gheene, die mach lyden
Dat achter in sijn sack de Faam sijn daden siet,
En alles open stelt voor haer aen alle zyden:
Die doet al wat behoort, hoeft hem te schamen niet.

Den Heymelijcken raat wilt nimmer openbaeren,
110 Doet als Harpocrates, syn Leer in 't herte prent,
By dranck oft sijnde gram 't secreet wilt wel bewaren:
't Ghetrouw' stil-swijghen gheeft een goeden loon in 't endt.

Als 't Lichaam wert ghespijst en d'uyterlijcke sinnen,
Seer qualijck saacken hoogh van Geestelijcken gront
115 Wel konnen sijn verstaen en 't mergh ghesmaackt van binnen:
De Ziel en 't Lijf wil syn ghevoet na tijdt en stondt.

Een cleyne sotterny met oorsaack mengt somtijden
Tusschen u wijslijck werck vol ernst, moeyt' en pijn:
't Is soet na tydt en plaets wat sotlijck te verblyden,
120 By wylen moet als 't past den Boogh ontspannen sijn.

Den swacken Man 't starck Paert sijn staert uyt trak by haeren,
'T welck t'seffen niet con doen 't swack Paert den starcken Man.

97—100. *Sat.* I, 3 vs. 34—36: *Educationis et consuetudinis typus.* 98. *verheeren*—beheerschen. 101—104. *Epist.* I, 1 vs. 60 vlg. *Conscientia mille testes.* 101. *Dees Man*, namelijk die, welken de zinnebeeldige voorstelling van Vaenius te zien geeft; *oorke'tlijck*—oorkittelend. 102. *ghewracht*—gemaakt. 105—108. *Epist.* I, 16 vs. 17: *Honeste et publice.* 109—112. *Od.* III, 2 vs. 25 vlg., *Epist.* I, 18 vs. 37 vlg.: *Nihil silentio utilius.* 110. *Harpocrates*, de god der stilzwijgendheid, afgebeeld met den vinger op den mond. 113—116. *Sat.* II, 2 vs. 4—9. *A poculis absint seria.* 117—120. *Od.* IV, 12 vs. 27 vlg. *Amant alterna Camoenæ.* 119. *sotlijck te verblijden*—zich door gekheid te vermaken (*desipere*). 121—124. *Sat.* I, 10 vs. 14 vlg. *Festina lente.* 121. *by haeren*—haar voor haar; *den swacken Man* is hier onderwerp, evenals *den stercken* in den volgenden regel. 122. *t'seffen*—tegelijk.

Sertorius onderwees hier mede de Barbaeren :
Belachlijckheyt soo wel als strafheyt leeren can.

125 Het dreyghen des Tyrans, 't oproer en 't volcks gheschal
Den Vroomen sijn ghemoet int goet niet can ontsetten,
Den blixem sonder schrick hy dult en 's Werelts val :
Hy die rechvaerdich leeft, niet can sijn rust beletten.

Den goeden Mensch en heeft gheen Wapenen van noode,
130 Want sijn onnooselheyt en sijn Deucht hem bewaert,
Al ist door berghen woest en wreede Beesten snoode :
De Vroomen leeft gherust in alles onvervaert.

Den Koninck Dyonijs in 's Konincks-stoel eens stelde
Damocl', om dat hy prees den staat des Koninex meest,
135 Maer 't Swaert boven sijn hooft met schrick de waerheyt melde :
Gheluckich is hy niet, noch vry, dewelcke vreest.

Niet weynich leven wel, die 's Vaders goet genieten
Op hunne Tafel cleyn, wiens lichte slaepjens soet
Quaey lust niet wech en neemt, noch vreese doet verschieten :
140 't Ghenoegen met het sijn gerust'lijck leven doet.

Elck een de Coninck eert, elk doet wat hy ghebiedt,
't Schijnt hy alleen is vry en leeft als d'onvervaerden,
Maer Jupiters ghewenck den Coningh oock ontsiet :
Het is hier al onvry, en niemant vry op Aerden.

145 Die syn geest greetich temt, veel verder sal regieren,
Dan of hy voeghde t'saam veel Coningrijcken groot :
De sulcke comt de Deught met Croon en Lauren cieren,
Die met gheen slimme oogh aensiet veel hoopen root.

De Wyse alleen is vry, die selve hem ghebiedt,
150 Niet dat van buyten comt hem eenichsins can dwingen,

---

124. scherts (*ridiculum*) heeft evenveel invloed als strengheid (*acre.*) 125—128. *Od.* III, 3 vs. 1—8: *Mediis tranquillus in undis.* 126. *in 't goet ontsetten*—van het goede afbrengen. 128. *niet*—niets. 129—132. *Od.* I, 22 vs. 1—8. *Innocentia ubique tuta.* 130. *onnooselheyt*—onschuld. 133—136. *Od.* III, 1 vs. 17—24: *Mortis formido.* 137—140. *Od.* II, 16 vs. 13—16, *Sat.* I, 3 vs. 13—15: *Frugalitatis exemplar.* 137. *Niet*, lees *Met.* 141—144. *Od.* III, 1 vs. 5—8: *Potestas potestati subjecta.* 143. *Den Coningh*, eerste nv. 145—148. *Od.* II, 2 vs. 9—12, 17—24: *Quis dives? qui nil cupit.* 148. *gheen slimme*—geen schuin (*irretortus*); *hoopen root*, stapels rood goud. 149—152. *Sat.* II, 7 vs. 83—88 : *Sapientiæ libertas.* 149. die zich zelf beheerscht.

't Zy staat, Fortuyne, lust, doodt, armoe oft verdriet:
Die zijn ghemoet verheert, is boven alle dinghen.

Door onnutte Armoets-vrees gheeft wech syn vryheyt heerlijck
Dees' die d'onmaat maackt slaaf, en om 't goet met on-eer
155 Des Rijckaerts toom en sweep en moet-wil lijdt seer deerlijck:
Die veel begeert wert slaef, dien 't cleyn vernoecht blijft Heer.

Philleimon d'oude man en Baucis na vermoghen
De Goden onbekent onthaelden aen haer Dis
Met spijs en dranck, en hen herberghden uyt medooghen:
160 By nootdruft is niet Arm, die Rijck van herten is.

Gheluckich leeft den Man die ploeght zijns Vaders Landen,
Den Wijn-stock Houwelijckt aen d'Ollemboom met lust,
Van trotsche Rijckaarts vry en woeckerighe tanden:
Den Lant-man onbenyt leeft vrolijck en gherust.

165 Met ghelts vermeerst'ring groot veel sorgen volgen knaeghlijck,
En 't hebbens-lust te meer door 't ghelt seer hong'rich wast,
De sorghen pijnlijck zyn, maer 't ghelt is seer behaeghlijck:
Seer selden groot gemack is sonder swaeren last.

Gheen Knechten-wacht, gheen vlyt noch kracht en can verjagen
170 De sorghen van 't ghemoet, niet baet, staet, eer oft gelt.
In 't schoon ghewelfde Hof is 't nest van dese plaghen:
Den Machtighen wert meest met sorghen seer ghequelt.

De sorghen snel als wint de hooghe Schepen plaghen,
't Zy Ruyters of voetvolck sy nimmermeer ontstaen,
175 Sy sitten op hun rugh, en pijnelijck hen knaghen:
Hoe snel dat menich vlucht, hy can gheen sorgh ontgaen.

153—156. *Epist.* I, 10 vs. 39—41: *Nimius paupertatis metus libertati noxius.* 154. *die d'onmaat*—dien onmatige begeerte. 157—160. *Od.* IV, 9 vs. 45—52: *Sors sua quemque beat.* 161—164. *Epod.* 2 vs. 1—8: *Agriculturæ beatitudo.* 165—168. *Od.* III, 16 vs. 17 vlg.: *Avaritiæ malum.* 165. *knaeglijck*—knagend. 169—172. *Od.* III, 16 vs. 9—12, *Epist.* I, 2 vs. 47—50: *Mentis inquietudo.* 173—176. *Od.* II, 16 vs. 21—24, *Od.* III, 1 vs. 37—40. *Curæ inevitabiles.* 173. *plaghen*—de bedoeling is: men kan de zorg met de schepen niet ontvluchten (*scandit naves cura*). 174. *ontstaen*—verlaten.

Noyt sulcken wreeden pijn Tyran vercieren conden,
Pevilles stier soo streng noyt sulcken loon hem gaf,
Als wel de Nydt haer geest met knaging t'allen stonden:
180 De mag're Nydicheyt is selfs haer Beul en straf.

Die Maet bemint, sal zyn 't benyde Hof ontslagheu,
En vuyle hutten slecht; de snelle blixem slaet
De hooghe Thoorens meest, en smaet de Hutten draghen:
Gherust en veylichst is den middel-baren staet.

185 Den Lant-man, Schipper, Waert, Soldaet, ja elck daer neven
Seyt, arbeyt om te sijn in d'Ouderdom in rust,
Als Mierkens 's Somers doen, om 's Winters van te leven:
Den Mensch ghebruyckt veel lists, om decken 's hebbens lust.

Dees Man wert niet beweeght om 't winnen te begheven
190 Door hitte, kouw, onweer, Zee, Boeyen, Vier noch Swaert,
Ten eynde een ander niet als hy sou Rijcker leven:
De onvernoechde Mensch wil sijn voor al vermaert.

Die stadich 't goet vermeert en slaeft om meer te krijghen,
Van 't goet wert overlast, de Wapens hy verliest,
195 En 't padt om tot de Deught en Eeren-kerck te styghen:
Die deught om 't ghelt versuymt, om 't snootst' voor 't beste kiest.

Hoe verr' van 't Vaderlant te Water of te Lande
Onder een vreemt ghestert' dat mennich reyst en jaaght,
'T zy Oost, West, Zuyd' of Noord, by volcken veelerhande,
200 Niemant sich selfs ontloopt, hem selfs hy met hem draeght.

177—180. *Epist.* I, 2 vs. 57—59. *Grande malum invidia.* 177. *vercieren*—uitdenken. 178*Pevilles*, lees: *Perilles*—'t Is de door Perilleus gemaakte gloeiende, koperen stier, waarin men levend geroosterd werd; doch de vervaardiger zelf was de eerste, die er het slachtoffer van werd. 181—184. *Od.* II, 10 vs. 5—12: *Culmen honoris lubricum.* 181. *'t benijde Hof ontslaghen*—heeft geen benijd paleis (*caret invidenda aula*). 183. en de hutten zijn geminacht. 185—188. *Sat.* I, 1 vs. 28—37: *Multiplex avaritiae praetextus.* 186. *seyt, arbeyt*—zegt, dat hij arbeidt. 188. *om decken 's hebbens lust*—om zijne begeerte naar bezit te ontveinzen. 189—192. *Sat.* I, 1 vs. 38—40, 113: *Nihil auri cupidum refraenat.* 191. *als hy sou Rijcker leven*—rijker zou leven dan hij. 193—196. *Epist.* I, 16 vs. 67 vlg., *Sat.* II. 3 vs. 120 vlg., *Sat.* I, 4 vs. 25 vlg.: *Pecunia a bono et honesto abstrahit.* 194. *Van*—Uit; *de wapens*—den strijd. 195. *Eeren-kerck*—tempel des roems. 197—200. *Od.* II, 16 vs. 17—20, *Epist.* I, 11 vs. 22—27: *Cum fructu peregrinandum.* 198. *gestert'*—gesternte.

Die niet meer en begheert dan nootdruft, na 't behooren,
Wert nimmermeer bedrooft door Haghel of tempeest,
Die Wijngaerden bederft en 't voedsaam nutte Kooren:
Die hem met nootdruft lydt, in rust leeft onbevreest.

205 Hoe meer dees siecke drinckt, met watersucht beladen,
Hoe meer den Medecijn des kranckheyts swaere last
Bevint te nemen toe en daghelijcks te quaden:
Hoe meer den ghelt-gier heeft, hoe 's hebbens lust meer wast.

Die aen 't Fonteynken claer sijn kruyckskеn gaet vol schincken
210 Is sonder sorgh', maer hy die aen de volle vloedt
Het water schept, die lijdt perijckel van verdrincken:
Die het ghevaer bemint, 't ghevaer hem sneven doet.

Van slaep-sieckt wacker is Opimius opgheseten,
Door dien sijn gelt ghetelt van d'Erfghenamen wert,
215 Doch sterf veel liever dan een Pap te dier te eten:
Som tot de laetste uur in giericheyt volhart.

Meyndy sonder dat ghy van 't uw' me-deylen sout
Te houden vrientschap vast, sulck arbeydt is verlooren,
Al oft gh' een Ezel bot't wel-rijden leeren wout;
220 Want elck meest om 't geniet de vrundtschap heeft verkooren.

Gheen Wijf noch Kindt heeft lief, die 't ghelt meer als hen acht.
Maar wenscht ghesontheyt wel den milden goedertierich;
Den Medecijn en Godt' elck bidt voor hem met kracht:
Elck is des milden vrient, elck haet den Vrecken gierich.

201—204. *Od.* III, 1 vs.25—32: *Anxia divitiarum cura.* 202. *tempeest*—storm. 204. *hem lijdt*—zich tevreden stelt. 205—208. *Od.* II, 2 vs. 13—16, *Od.* III, 24 vs. 62—64, *Epist.* I, 2 vs. 56: *Quo plus sunt potae plus sitiuntur aquae.* 206. *Medecijn*—geneesheer.207. *te quaden*—in de richting van het kwade toeneemt, dus: verergert. 208. *den ghelt-gier*—de geldgierige. 209—212 *Sat.* I, 1 vs. 52—60, *Od.* III, 16 vs. 42—44: *Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optat.* 213—216. *Sat.* II, 3 vs. 142, 145, 147—159: *Avarus, nisi cum moritur, nihil recte facit.* 213. De bedoeling van Horatius schijnt door Bredero niet duidelijk te zijn weêrgegeven: De geneesheer wil Opimius, die aan slaapziekte lijdt, redden door zijne erfgenamen reeds aan het geldtellen te zetten en hem alzoo te dwingen, wakker te blijven. Dan geeft hij hem de keus tusschen eten of sterven, maar hij kiest het laatste, omdat het eerste te duur is. 216. *Som*—Menigeen. 217—220. *Sat.* I, 1 vs. 88—91, *Sat.* II, 2 vs. 104—106: *Amicitiam fovet munificentia.* 220. *geniet*—voordeel. 221—224. *Sat.* I, 1 vs. 80—87: *Liberali homini volunt omnes quam optime.*

225 De Koninghin van 't ghelt gebiedt oft wort gheboden,
Den vryen zy wel dient, die onder 't jock haer doet,
D'onvryen hout sy vast gheketent als de snooden:
Het ghelt maackt Heer oft Slaef nae elck is van ghemoet.

Een lang-gheoort Caproen en can niet overlasten
230 Den Gulden Plutus blint, na die hy niet en vraeght,
Door dien hem achten wijs om 't ghelt d'onwijse Gasten:
Den Rijckdom willich wel de sotterny verdraeght.

De Eerbaerheyt, de Denght, den Adel, hoogh van moet,
Te samen Plutum blindt, te samen dienstich eeren,
235 Ja selfs de Faam en d'Eer hem willich valt te voet:
Het gheen onwinlijck schijnt, den Rijckdom can verheeren.

Het ghelt breeckt deuren op, doordringht als blixem krachtich
De wacht bloot van 't gheweer, som werpt ter neer onsacht;
Danaë sterck bewaert verwan het Gout Almachtich:
240 Het ghelt vermach het al by hem die 't hoogh'lijck acht.

De Koningin van 't ghelt gheeft Huysvrou, Houw'lijcks goet,
Ja Vrienden trouw en Eer den wel-begelden vreuchdich,
Wijs maeckinghe verciert, 't welck Venus mede doet:
Door 't ghelt schijnt 't leelijck schoon, en d'oude Man heel jeuchdich.

245 Dees Rijck, doch Arm Man, by overvloet van Kooren
En Wijn, voedt hem met Kool en drinckt leck-wijn verschaelt,
Als d'Ezel die Wijn draeght, maer water drinckt als vooren:
Al heeft den Vreckaert goet, het soet gheniet hem faelt.

225—228. *Epist.* I, 10 vs. 47 vlg., *Epist.* I 16 vs. 63—66: *Varium pecuniae dominium.* 229—232. *Epist.* I, 18 vs. 29: *Stultitiam patiuntur opes.* 229. vlg. Een zotskap met ezelsooren kan den blinden god van den rijkdom niet benadeelen, daar hij er zich niet om bekommert. 232. *Den Rijckdom*, onderwerp van den zin. 233—236. *Sat.* II, 3 vs. 94—99: *Pecuniae obediunt omnia.* 234. *dienstigh*—met gedienstigheid. 236. Wat onverwinlijk schijnt kan de rijkdom vermeesteren. 237—240. *Od.* III, 16 vs. 1—11: *Quid non auro pervium?* 238. *som*—menigeen. 241—244. *Epist.* I, 6 vs. 36—38, *Juvenalis* XIV, vs. 207: *Pecunia donat omnia.* 242. *welbegeld*—goed van geld voorzien. 243. *Wijsmaeckinghe*—vertaling van *Suadela*, de Godin der Overreding; *verciert*—namelijk: den rijke. 245—248. *Sat.* II, 3 vs. 111—119: *Avarus quaesitis frui non audet.* 246. *leckwijn*—bij Horatius: *acre acetum*, d. i. scherpe azijn.

Een out Thebaens Wijf liet gheolyt vet haer draghen
250 Van een haer Erfghenaem te graef, op schoud'ren naackt,
Om hem t'ontslippen doodt, die sy noyt was ontslagen:
Som Erfgh'naem als een gier na 't doode Lichaem haackt.

De Armoe menich dringht door noottelijcke weghen ;
Van 't pat des Deughts en Eer drijft sy den Armen Mensch,
255 Hoe seer derwaerts 't ghesicht en 't herte is gheneghen:
't Moet sijn so d'Armoe wil, niet baet des Armens wensch.

Den wel-besinde Vrient de vrientschap hooger acht
Van een oprechten Vrient als Gelt, dat veel begeeren,
Of Rijckdom, Wellust, Eer, ja Heerschappij en Macht:
260 Een trouwen Vrient die is een Schat niet om waerdeeren.

Als ghy wel overweeght Vrients deuchden en gebreecken,
Sijn Deucht meer als 't ghebreck u milde gunste toont,
Op dat hy oock soo doe aen u, dits vrientschaps teecken:
Vrient kan wel vrients ghebreck, maer vrientlijck hy 't verschoont.

265 Acht Vrients ghebreck, ghelijck een Vader's Kints gebreecken,
Den slim schrij-been hy noemt, den scheelen, lonckaert soet,
Den Bult'naer, cort ghecromt, den staemlaer, lisp in 't spreecken :
De vrientschap Vrients ghebreck verschoont na Liefde goet.

Amphion om Zethus wil syn Lier begaf by vlaghen,
270 Om me ter Jacht te gaen en stillen zyne klacht,
Want Amphion nimmermeer met Zethus wou gaen jaghen :
Vrients wil door eyghen lust moet dickwils sijn volbracht.

Scherpsichtich siende dees als Linceus de ghebreecken
Van and're, die hy voor in synen twee-sack heeft,

249—252, *Sat.* II, 5 vs. 84—88: *Haeres instar vulturis esse solet.* 249 vlg. Eene oude Thebaansche vrouw liet zich, met olie vet besmeerd, door eenen harer erfgenamen op zijne bloote schouders grafwaarts dragen. 251. *die*—van wien. 252. *som*—menig. 253—256. *Od.* III, 24 vs. 42—44, *Juvenalis* III, vs. 164 vlg.: *Paupertatis incommoda.* 253. *noottelijck*—moeilijk (*ardua*). 257—260. *Sat.* I, 5 vs. 39—44: *Nil ego contulerim jucundo sanus amico.* 258. *veel*—velen. 260. *niet om waerdeeren*—onwaardeerbaar. 261—264. *Sat.* I, 3 vs. 69—72: *Amicitiae trutina.* 264. *kan*—kent. 265—268. *Sat.* I, 3 vs. 43—45: *Amici vitium ne fastidias.* 266. *slim*—krombeenig; *schrybeen*—beenzwaaier. 269—272 *Epist.* I, 18 vs. 39—44: *Idem velle atque idem nolle ea demum firma amicitia est.* 269. *Amphion* en *Zethus*, tweelingbroeders. 271. Bredero is hier onduidelijk; hij had moeten zeggen: ofschoon Amphion te voren nooit met Zethus ter jacht wilde gaan. 273—276. *Sat.* I, 3 vs. 25—28; *Domi Argus, foris talpa.* 273. *Lynceus*—een zóó scherpziend Argonaut, dat hij door alle dingen heen zag.

275 Doet dat sommighen oock op hem van achter spreecken:
Onwijs hy and'ren straft die selfs ghebreecken heeft.

Den Schilder, Ambachts-man, Poeet en Medecijn,
Ja elck in syn beroep behoort hem te bevlijten
Tot d'Alderhoochste Eer', elck latende in 't syn:
280 Die tre'en in anders werck, hen meest seer qualijck quijten.

Den Mensch in sijn beroep leeft selden met ghenoegen,
Den Os den zaal begheert, van 't lastich ploeghen vry,
En 't Paert, van 't doots ghevaer, van Toom en Spoor, het ploegen:
Een anders staet alleen gheluckich achten wy.

285 Waer Aristipp' te vreen met Kool, Diog'nes sprack,
Int Hof hy niet en bleef; cont ghy, Diog'nes, leven
Int Hof (seyt Aristipp'), ghy liet u Kool en back:
Elck staet, daer 't hart na treckt, can rust den Mensche gheven.

Die met den quaden scheept moet lijdtsaamheyt ghenieten:
290 Seer wel deed' Socrates te lijden sonder schult
Sijn toornich wijfs ghekijf, oock me haer Water-gieten;
Want 't onghenees'lijck quaet wert lichter door ghedult.

Een Simme blijft een Sim, hoe cierlijck die ghekleedt
In purper onder 't volck seer fraey en heerlijck wandert,
295 Sy hout altyt haer aert die nimmer sy vergheet:
Natuere of 't gheslacht Fortuyne niet verandert.

Dees Man, der Musen vriendt, in Zee dryft met den winden
De droefheyt ende vrees door hulp van Pallas goet
En van Apollos macht, bereyt tot hun verslinden:
300 Gheleertheyt maackt den Mensch gerust in sijn ghemoet.

---

275. Maakt, dat sommigen ook van achteren kwaad van hem spreken. 277—280. *Epist.* I, 14 vs. 44, *Epist.* II, 1 vs. 114—116: *Cuique suum studium.* 281—284 *Epist.* I, 14 vs. 43, 11, *Sat.* I, 1 vs. 1—8: *Sua nemo sorte contentus* 282. *zaal*—zadel. 285—288. *Epist.* I, 17 vs. 13—15: *In quocumque vitae genere philosophari licet.* 288. *staet*—leefwijze. 289—292 *Od.* I, 24 vs. 19 vlg. *Victrix malorum patientia.* 289. *scheept*—scheep is, in gezelschap is; *ghenieten*—betrachten. 291. *watergieten*—het leeggieten van eenen pot met water over zijn hoofd. 293—296. *Epist.* I, 10 vs. 24 vlg.: *Fortuna non mutat genus.* 293. *simme*—aap. 296. *Fortuyne* is onderwerp van den zin. 297—300. *Od.* I, 26 vs. 1—3: *A Musis tranquillitas.* 297. *drijft*, overganklijk ww.

Den Man, lof weert en Eer, de Musen met den tijdt
Onstervelijck om hoogh ten Hemel helpen binnen,
Wiens naem de Faam uytblaest ter Werelt wijdt en sijdt:
Gheleertheyt doet den Mensch d'onsterfflijckheyt ghewinnen.

305 Appollo altijt niet schiet, maar wacker maackt by vlaghen
De Mussen maackt by spel. Van schoon weer het gheniet
In onweer stelt u voor, en storm in claere daghen:
In tegenspoet u troost. In voorspoet wel toe siet.

Veel soeticheyt des Jeughts, als smaack, als slaep, en 't minnen,
310 Den tijdt verjaeght, maer gheeft voorsichticheyt in stee,
Doet middelmaticheyt den Ouden Man ghewinnen:
Veel soets verdrijft den tijdt, maer brengt veel goets weer mee.

Denckt tusschen gramschap, vrees', de hoop', en sorghe stuur,
Dat uwen laetsten dach ghestadich is voorhanden,
315 So sal sijn als ghewin elck aengename uur:
Na reghen volght schoon weer, en vreuchd' na droefheyts banden.

Met een dronck Wijns seer wel en wysselijck somtyden,
Ghelijck de Noorden Wint de donck're Wolcken schoort,
De droefheyt van u jaaght, en arbeyt drijft ter zyden:
320 Den droef en swaren gheest 't ghebruyck des Wijns behoort.

Den tydt neemt soo hy comt, in rust ghestadich blijft,
Wat quaet 't gheval brengt voort, beroert' of raesernye,
Die als een water-vloet het al ter neder drijft:
In schoon weer of tempeest de Wijss' is even blye.

325 Seer vrolijck leven sal die wel te vreden is,
'T zy of den tydt wech gaet of niet, sonder te wenschen
Sijn wedercomst, oft yet toecomende onwis:
't Begeeren te vergheefs maackt droef meest allen Menschen.

301—304. *Od.* IV, 8 vs. 28 vlg., *Od.* IV, 9 vs. 25—28: *A Musis aeternitas.* 305—308. *Od.* II, 10 vs. 13—24: *Post multa virtus opera laxari solet.* 305. *maackt* is als drukfout ingeslopen en moet geschrapt worden. 306. *gheniet*—genot. Stelt u bij slecht weer het genot van mooi weer voor. 307. *claere*—heldere. 308. *wel toesiet*—weest voorzichtig. 309—312. *Ars Poët.* vs 175 vlg.: *Varia senectae bona.* 310. *in stee*—daarvoor in de plaats. 311. *middelmaticheyt*—de gulden middelmaat. 312. *den tijdt,* het onderwerp van den zin. 313—316. *Epist.* I,4 vs. 12—14, *Epist.* I, 2 vs. 51—53: *Vera philosophia est mortis meditatio.* 313. *stuur*—onvriendelijk. 317—320. *Od.* I, 7 vs. 15—19, *Od.* I, 18 vs. 3 vlg., *Epod.* 13 vs. 17 vlg.: *Ex vino sapienti virtus.* 318. *schoort*—scheurt. 321—324. *Od.* III, 29 vs.32—41: *Tempera te tempori.* 321. Neemt aan, wat de tijd u brengt. 324. *tempeest*—storm. 325—328. *Od.* III, 29 vs. 41—48: *Tempus rite impensum sapiens non revocat.*

Den Hercules vermaert, die Monsters heeft verwonnen
330 En alles onderbracht dat wederstant hem boot,
Seyd' dat de nydicheyt hy noyt had temmen connen:
Door niemant wert de Nijdt ghetemt dan door de doodt.

Der Reusen stoutheyt bracht op een veel Berghen rotsich
't Was om te nemen in den Hemel met ghewelt;
335 Jupiters Blixem snel brack hun voornemen trotsich.
Vermetene moet-wil Godt straft en neder velt.

Den Tydt ons Ouders heeft veel argher voort ghebracht
Dan ons groot-Vaders out, en argher ons in stede;
Noch argher sal hy oock voort-brengen ons gheslacht:
340 Den Tijdt verarcht altijt, soo doen de Menschen mede.

U Ouders schult so lang sult ghy Romeynen boeten
Tot dat de Beelden schoon en Kercken ghy oprecht,
Vervallen en verstoort, vertreden met de voeten:
Die Godsdienst niet en acht, Godt hem verlaet met recht.

345 Hoewel men dickwils siet verkeeren met de goeden
Den Kercken-rover boos, den Godtloos Moorder fel,
Men moet hem daerom niet van straffe vry vermoeden:
Den quaden altijt volcht de kreuple straffe wel.

Gants Troyen wert verbrant en Griecken heel beroerde,
350 Ontallijck volck ghedoot, ghestort 't onnosel bloet
Om Helena ontschaackt, die Paris met hem voerde:
Der Princen sotheyt quaat het volck ghemeynlijck boet.

Dat yet op Eschtus hooft sou vallen hy gheloofde,
Dies hy int Velt hem hielt; maer op sijn kaele hooft

329—332. *Epist.*II, 1 vs. 10—14: *Post mortem cessat invidia.* 333—336. *Od.* III, 4 vs. 65—68, *Od.* I, 3 vs. 37—40: *Ne quid ultra vires coneris.* 334. *te nemen in*—te bestormen. 337—340. *Od.* III 6 vs. 45—48. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis.* 339. *ons geslacht*—ons nageslacht. 340. *verarcht*—gaat achteruit. 341—344. *Od.* III. 6 vs. 1—4: *Neglectae religionis poena multiplex.* 342. *ghy oprecht*—gij weêr opgericht zult hebben (*refeceris*). 345—348. *Od.* III, 2 vs. 29—32: *Culpam poena premit comes.* 348. het hinkende paard komt achteraan. 349—352. *Epist* I 2 vs. 14—16, *Od.* I, 15 vs. 1—8: *Principum delicta plebs luit.* 349. *Griecken*—Griekenland; *beroerde*—werd in beroering gebracht. 350. *ontallijck*—ontelbaar; *onnosel*—onschuldig. 351. *Om Helena ontschaackt*—om het schaken van Helena. 353—356. *Od.* II 13 vs. 13—20: *Tute, si recte vixeris.* 353. *Eschtus* — lees: Aeschylus, de treurspeldichter. 354. *in 't Velt hem hielt*—in het open veld bleef.

355 Een Arent vallen liet een Schilt-padd' die 't hem cloofde:
'tBeschick hem meest verheert, die't aldermeest ghelooft.

De uytcomst van den tydt, die noch staet toe te comen,
Godt seer voorsichtich deckt met eenen donck'ren nacht,
En wil niet dat den Mensch sal boven reden schroomen.
360 Vergeefs is 't ondersoeck, Gods wil moet sijn volbracht.

Sorght niet voor desen Tijdt, die weynich doch vereyscht,
Soo d'Ouderdom verjaeght de smaack, de slaep en 't Minnen,
En schoonheyt met de jeught van u te rugge deyst:
Die veel in sorghe leeft, leeft met bedroefde sinnen.

365 Ter werelt al vergaen de aenghename dinghen;
Hier en wert niet verschoont, den tydt vernieltet al,
So wel 't wel-spreecken eel, als gratyen sonderlinghen:
Al wat den tydt voortbrengt, den tijdt vernielen sal.

Seer prachtich menich bout, en Marmer doet duer saghen
370 Ten tijde van zijn Lijck, wanneer het Lichaam straf
De Ziel moet zijn ontruckt, om in het graf te draghen.
Onwijs hy veel aen grijpt, die d'een voet heeft int graf.

Men moet verlaten 't huys, het Aartrijck ende scheyden
Van Huysvrou aengenaam, en met de bleecke doodt
375 Maer een Cypressen boom ('s Graf-cieringh') wy me leyden.
Naackt wy ghecomen zijn, naackt scheyden wy en bloot.

Al wat ter werelt leeft de doodt niet can ontvlieden,
Elck overvaren sal met Charon Stygis vloet:
Oft Koningen wy sijn, oft arme slechte Lieden,
380 Den Tol van de natuur elck een betaelen moet.

---

356. Het noodlot treft hem het eerst, die er het meest aan gelooft. 357—360. *Od.* III 29 vs. 29—32, *Od.* I 11 vs. 1—4, *Od.* I 9 vs. 13—15: *De futuris ne sis anxius.* 357. *die noch staet toe te comen*—die nog te verwachten is. 359. *boven reden*—meer dan redelijk is. 361—364. *Od.* II, 11 vs. 4—12: *Quid enim velocius aero?* 361. *desen tijdt*—dit kortstondig leven. 362. *Soo*—naardemaal. 363. *deyst*—deinst. 365—368. *Ars Poët.* vs. 68 vlg.: *Aeternum sub sole nihil.* 367. *gratyen sonderlinghen*—bijzondere bevalligheden. 369—372. *Od.* II 18 vs. 15—19, *Epist.* II 2 vs. 175—179: *De rogo, non de domo extruenda senex cogitet.* 370. *straf*—onverbiddelijk. 373—376. *Od.* II 14 vs. 21—28: *Morte linquenda omnia.* 375. *wy me leyden*—voeren wij met ons. 377—380. *Od.* II 14 vs. 9—12: *Communis ad letum via.* 378. *Charon*—de bootsman, die de schimmen over de *Styx*, de rivier der onderwereld voert.

Wy vlieden te vergheefs Mars bloedich, ende vreesen
De Herftsche Winden straf en beeren van de zee,
Want sulcx de doodt niet acht, die niet verbeen can wesen.
De doodt is quaet t'ontvlien, sy comt tot alle stee.

385 Ten baet niet of ghy zijt van 't Rijck gheslacht ghesprooten
Van Cræsus oft slecht volck, indien u naem de doodt
Wt haer Lot-vaetken treckt, daer 's al in sijn beslooten:
Die 't lot ten deele valt, moet voort 't sy kleyn oft groot.

De bleeck' en droeve doodt met een ghelijcke voet
390 De hooghe Thoorens stoot en winckels kleyn van waerden;
So wel als d'Ambachts-man den Coning sterven moet:
De doodt 't zy hoogh oft laagh siet niemant aen op Aerden.

Na 's lijfs onsterff'lijckheyt wy niet en moghen hoopen,
So ons aenwijst het Jaer, de Tyden, Vier en Maen;
395 D'een d'ander volghen zy, gaan voort ende verloopen:
Sy keeren wederom, maer 't blijft met ons ghedaen.

Niet anders wy en zijn, als wy na clacht en weenen
Van 't leven syn berooft, dan schaduw' ende stof,
Oft als een roock, die haest is inde Lucht verdweenen:
400 De Menschen die vergaen als Bloemen en het Lof.

Als afghesneen den draet van 't leven wesen moet,
Niet gheeft u 't leven weer, Religie, noch 't wel-reden,
Noch Adel: dus soo wil aen u veel eer u goet,
Als aen den Erfghenaem, (die gretich wacht) besteden.

405 De Doodt is 't leste wit en 't eynde van ons vreuchden,
Van arbeyt, Boeyen, pijn, gheleertheyt, Rijckdom, eer,
Van Hooghcyt, Macht en staet, maer gheensins van de deuchden:
Den deuchdelijcken gheest en stervet nimmermeer.

EYNDE.

381—384. *Od.* II 14 vs. 13—16, *Sat.* II 6 vs. 94 vlg., *Od.* III 2 vs. 14—16: *Improvisa leti vis.* 382. *De Herftsche Winden straf*—de woeste herfstorkanen. 383. De onverbiddelijke dood slaat er geen acht op. 385—388. *Od.* II 3 vs. 21—28, *Od.* III 1 vs. 14—16: *Mortis certitudo.* 385. *Ten*—het en. 386. *slecht*—eenvoudig. 387. *Lot-vaetken*—lotbusje. 389—392. *Od.* I 4 vs. 13 vlg., *Od.* II 18 vs. 32—40: *Cunctos mors una manet.* 390. *stoot*—klopt aan bij. 393—396. *Od.* IV 7 vs 7—12: *Volat irrevocabile tempus.* 394. *Tijden*—jaargetijden; *Vier*—Zon. 395. *D'een d'ander volghen zy*—zij volgen elkaar op. 397—400. *Od.* IV 7 vs. 13—18, *Od.* I 4 vs. 15—17: *Nil aliud ac umbra atque flatus est homo.* 400. *Lof*—loof, bladeren. 401—404. *Od.* IV 7 vs. 21—26: *Inexorabile fatum.* 402. *wel-reden*—welsprekendheid. 405—408. *Od.* III 30 vs. 6 vlg., *Propertius* III 1 vs. 63 vlg.: *Mors ultima linea rerum.*

Onderlinghe Minne.

DE moeder, de natuur, heeft inde jonghe sinnen
Yet heymelijcx gheplant, dat ons beroert het bloedt,
En 't welcken dat ons port tot onderling beminnen
Der ghener die met ons ghelijck zijn van ghemoedt.

Willighe ghevanghenis.

5 Wel eertijdts was ick vry van hopen en verlanghen,
Maer alzo haest ick zach het helder aenschijn zoet
Mijns Liefs, zo gaf ick my vrywillighlijck ghevanghen,
Ghelijck als inde knip het kleyne vinckje doet.

Snel en vlytigh.

Suft niet, wanneer als ghy u meerder mooght bekouten,
10 Grijpt de gheleghentheyt daer ghyse schoonste vint
Eer dat zy u ontslipt. 't Gheluck dat helpt de stouten:
Noyt werde blooden bloedt van schoone vrou bemint.

Hoop voedt de minnaers.

Ghelijck de Zee-luy en de Visschers aen der stranghen
Op hoop van goede vangst gaen waghen lijf en goedt,
15 Zo werden de Minnaers met innerlijck verlanghen
Oock vande zoete hoop gheleyt en steets ghevoedt.

Liefde zonder rust.

Tot welcken eynde of de Liefdetjes hier stryen
En worstelen om 't zeerst? wat is hier af de zin?
Maer datter nimmermeer gheen rust en is in 't vryen,
20 Want dat heeft alle daagh zijn strijdt en onrust in.

De hier afgedrukte tekst wordt gevonden in: P. T. L. Thronvs Cvpidinis. Editio altera; Priori emendatior, et multo auctior. Amsterodami; Apud Wilhelmum Jansonium. 1618. 12-oblong.

2. Variant A, C en D. *gheplant, int Kinderlijcke bloet.*
3. Variant A, C en D. *Het welck, dat ons port tot onderlinghe Minne.*
7. Variant A, C en D. *Mijns Siels.*
10. Variant A, C en D. *Neemt de ghelegentheyt.*
12. Variant A, C en D. *Noyt wert den.*

De volgende vierregelige versjes, die in het bovengenoemde boekje van 1618 den titel *Emblemata Amatoria* (d. i. Minnebeelden) dragen, staan daar als bijschriften van fraaie gravures. 9. *bekouten*—aanspreken. 12. *werde* — lees met de variant: *wert de(n)*. 13. *aen der stranghen*—vermoedelijk: aan het strand. 17. *Liefdetjes*—Minnegoodjes.

De Liefd' is blindt.

Wat wijckt ghy, blinde min, van wijsheyt en van reden!
Ghy mist de wech des deughts door dien ghy 't dwael-pat kiest,
Door 't volgen van u lust en broetsche sinlijckheden,
Waer door ghy 't slechtste zoect en 't alderbest verliest.

De Liefde lijdt gheen macker.

25 Ghelijck de haanen trots hier om de hennen stryen,
Vermits den een 't ghebruyck den andren niet en gunt,
Zo mach de Minnaar oock gheen medemacker lyen,
Al waer hy schoon zijn broer of alderliefste vrunt.

Die 't vercken keelen wil, moet hem 't gieren troosten.

De leckre Cupido die stal met listicheden
30 De hoonich uyt de korf; de byen op het boost
Die quetsten hem de handt: hier door leert ons de reden,
Dat wie de zoetheyt wil, dat hy hem 't bitter troost.

Twee honden over een been comen zelden over een.

De Vorst mach gheen gezel in zijn ghebiedt ghedoghen,
Hy wil zijn rijck en troon beheerschen onghemeen:
35 De Minnaer is jalours schier van zijn eyghen ooghen,
Ja van zijn schaduw', die hy voor hem uyt ziet treen.

Hy bereyt loon den onverdienden.

Wat helpt u slaverny en u ghedienstigheden!
Ghy slacht den os, helas! die voor de Lantman ploeght:
De vruchten van u sweet, van u vermoeyde leden,
40 Die werden onverdient een ander toeghevoeght.

Ick jaagh en werdt verjaaght.

Jonckvrouwen, 't is gedaen, ick can niet meer verdragen
U weygeringhen dreuts, zo grilligh als verkeert.
Een yder wil de haes in zyne stricken jaghen,
Maer ick werdt over al verjaaght en niet begheert.

---

23. Variant A, C en D. *En volght uwe natuur en dwase sinlijckheden.*
26. Variant A, *den anderen*, C en D, *den and'ren.*
32. Variant A, C en D. *die hem 't bitter troost.*
33. Variant A, C en D. *Den Coninck gheen ghesel in sijn ghebiet can dooghen.*
42 Variant A, C en D. *soo Gallich.*

23. *broetsche sinlijckheden*—geile lusten. 28. *alwaer hy schoon*— ofschoon hij ware. 29. *leck're*—snoeplustige. 32. *hem troost*—zich getroost. 34. *onghemeen*—niet in gemeenschap met anderen. 42. *dreuts*—preutsch.

Welspreeckentheyt is Liefdes leytsman.

45 Wech, koude klappers, die verwaant meent wel te spreken!
U kunst is niet als wint, ten heeft noch val, noch gront:
De minnaers kunnen nu de staale slooten breken,
Want yder draaght van hun de slentels inde mondt.

Liefde buyght het al.

Indien ghy op u zijd' u Liefste zoeckt te winnen,
50 Weest voeglijck, leenigh en gedweeghjes van gemoet,
Want door ghehoorzaemheyt en reckelijcke sinnen
Zo buyghtmen 't maagd'lijck hart alsmen het hoepjen doet.

Onwederstandelijck.

Niemant kan u gheschut, o Cupido, verdraghen,
Ons borsten zijn te weeck, het is met ons ghedaen:
55 Al waarmen heel in 't staal bekloncken en beslaghen,
Zo kan men doch u kracht in 't minst niet wederstaen.

De Liefd' is listigh.

Langsaame looper ach! u doodt waer u ghebrouwen,
Ten zy dat zy, bekoort door 't goudt, haer hadt vergist:
Door dit beweeghlijck goedt verwintmen alle vrouwen,
60 En daer de macht ghebreeckt, daer zoeckt men heul an list.

Alleen beweegh'lijck door 't goudt.

De marb're tooren en de harde stalen dooren
Van Danae wijcken voor de gulde Godt Jupijn:
Alzo kan oock het goudt een steenen hart bekoren,
Dat anders niet beweeght door eenigh ding zond' zijn.

Werwaerts wend ick my?

65 Goddinnen, zeer versuft zo vind' ick my rechtvaerdigh,
Omdat ick hier de prijs van schoonheyt gheven zal:

---

45. Variant A, C en D. *Fy koude Clappers.*
46. Variant A, C en D. *U kunst die is maar wint.*
50. Variant A, C en D. *Weest voegh'lyck en ghedweegh van hart en van ghemoet.*
60. Variant A, C en D. *daer krijght men 't meest met list.*
64. Variant A, C en D. *van eenich dingh.*

50. *voeghlijck, leenigh en gedweeghjes*—buigzaam, lenig en gedwee. 51. *reckelijcke*—toegeeflijke. 58. *bekoort*—verleid. 60. *ghebreeckt*—ontbreekt. 61. *dooren*—deuren. 62. *gulde Godt Jupijn*—Jupiter, die Danaë bezocht in de gedaante van gouden regen. 65. *Goddinnen*, nam. Juno, Minerva en Venus; *versuft*—besluiteloos: *ick*, nam. Paris; *rechtvaerdigh*-met recht.

Mijns oordeels zijt ghy haer die alle drie wel waerdich,
Nochtans behaaght mijn een, dat 's Venus, boven al.

Liefde kent gheen staet.

De Cyprische Goddin, verwonnen van haer lusten,
70 Verlaat den hemel en het goddelijck cieraet,
En komt hier inde schoot van haer beminde rusten:
Voorwaer, volmaecte liefd' aenziet noch rijck, noch staet.

Al dient het den God der lusten.

Ghy watersteeckertjes, ghy kleyne swaenberyers,
Wat wil dit steeckspul, zeght? en waer toe dit gherucht?
75 Of ist om dat de pen van de verliefde vryers
De loflijckheyt haars Liefs trompetten door de lucht?

Niet langs wat wech, maer waer?

De strenghe stroomen, noch de overwoeste stemmen
Des grouwelijcke wints verzaagt geen trouw gemoet:
Leander gingh by nacht door 't holle water swemmen
80 Om het ghezelschap van zijn schoone Hero zoet.

Totter doodt.

Pyramus, leghdy hier, mijn waerde uytvercooren?
Ach spreect, indien ghy kunt! mijn smert die is te groot:
Ghelijck zijn wy, mijn Troost, ghewonnen en gebooren,
Ick gae met u ghelijck oock willich inde doodt.

De wijn verdrijft droefheyt.

85 Ariadne ziet op strandt haer lichte Lief ontvluchten,
Zy schreydt en klaaght met recht om haer bedroefde schijn;
Maer Bacchus, diese ziet en deerelijck hoort zuchten,
Vertroost haar en verdrijft haar droefheyt met de wijn.

Liefd' prickelt 't ghemoedt.

Hier staat Andromeda met keetens vast gheslooten,
90 Laas! an een steyle rots, het monster wreet tot buyt,

---

78. Variant A, C en D. *Des grouwelycken Zees vertsaecht het vroom ghemoet.*
88. Variant A, C en D. *inde wijn.*
90. Variant A, C en D. *Aen dese steyle rots, het Zee-monster tot buyt.*
69. *Cyprische Goddin*—Venus. 71. *beminde*, nam. Adonis. 84. *Ick*, nam. Tisbe. 85. *Lief*, nam. Theseus. 86. *schijn*—toestand.

Maer Perseus ed'le moedt heeft dit te zeer verdrooten:
Hy slaat en doot het dier, en trouwt haer tot zijn bruyt.

De doodt ontbindt de Liefde.

O ghy, valsche Troyaan, wat mooghdy doch begheven
U Dido, die haer zelfs mistroostich, laas! verdoet!
95. De waare liefde blijft zo langhe als wy leven,
De doodt schilvert alleen 't vereende trou-ghemoet.

De Min gheneest zich self.

Wat vlucht ghy, Nymphelijn, daar ghy u ziet vervolgen
Van Lantlooper noch bloedt, maer vande God der zee:
Mijn kuysheyt vlucht, Neptun, voor u wellust verbolgen,
100 Eer zy door 't zoete quaat oock wert bedroghen mee.

Onghedeelde Liefde.

Van waer komt doch, ô Nimph Salmacis, dat u vloeden
Nature zoo herschept? maar haar kracht is zoo stijf,
Dat zy verwandlen doet de mannelijcke moeden
En maacktse harteloos en weecklijck als een wijf.

De doodt scheydt de Liefde niet.

105 Wanneer dat haer oprecht twee harten eens verbinden,
Zo achten zij noch vreught, noch quelling, noch verdriet;
Zij liepen inde Hel, indien daer waer te vinden
De Liefste; want de doot scheyt waare Liefde niet.

Te veel ghesien is schadelijck.

Zo de brooddroncken jeught haar wilde laten raden
110 Van reden en verstant, zy quamen in gheen noodt;
Maer wellust doet haer zien de dinghen, die haer schaden,
En die teef bijdt zeer vaack haer eyghen meester doot.

---

101. Variant A, C en D. *o Nimph, dat u verliefde vloeden.*
102. Variant A, C en D. *Ghy herschept ende vervormt met uwe kracht so stijf.*
103. Variant A, C en D. *Dat ghy verwandelt flucx de.*
112. Variant A, C en D. *En die Teef byt haer seer met traghe beten doodt.*

93. *Troyaan*, nam. Aeneas. 98. *bloedt*—sukkel. 101. *Salmacis* — van de bron Salmacis in Carië bij de stad Halicarnassus werd verteld, dat haar water ontzenuwde wie het dronk. De aangesproken nimf is hier de bronnimf. 103. *verwandlen*—veranderen; *moeden*—gemoederen. 104. *harteloos*— lafhartig.

Kent u zelven.

Narcissus, als hy zach zijn eyghen schoonheydts stralen,
Wert hy van ongheneught en eyghen Liefde blieck:
115 Hoe menich zietmen in haer zelfsbehaghen dwaalen,
Want meest een yder mensch gaat an dat evel zieck.

Niet te hoogh.

Wacht u, ghy jonghelien, en wilt gheen minne draghen
Op yemant daer de hoop noyt kansse op en von:
De jonghe Phaëton wiert van Jovis hant verslaghen,
120 Om dat hy al te hoogh yets buyten hem beston.

Met groote Heeren kleyne kennis.

Brengt u het mildt gheluck by Vorsten en by Heeren,
Zo matight al u doen, hetzy ghy spreect of speelt;
Want het is zorghelijck by meerder te verkeeren:
Laat Haycinthus steets u wezen een voorbeelt.

Loon na verdienste.

125 Wel op, ghy Minnaers, op, wel op dan, ghy ghetrouwen,
Op dat u zelfs de deught met Lauwer-crausen kroont!
Siet hoe rechtvaerdich dat de wraake straft de vrouwen,
Die u oprechte jonst niet hebben wel beloont.

't Kan verkeeren.

G. A. Bredero.

---

116. Variant A, C en D. *een yeder nu is aen dat evel sieck.*
119. Variant A, C en D. *gheslaghen.*
126. Variant A, C en D. *Op dat ghy met Laurier ghenadich wert ghekroont.*
114. *blieck*—bleek. 119. *Jovis*—Jupiter. 126. *Lauwer*—Daphne, Apollo's liefde ontvluchtend, werd in eenen laurier veranderd. 128. *jonst*—genegenheid

GRILLEN.

JANUARIUS.

SPeulje Keuninghje, mijn Lief,
Treckt veur mijn oock een Lotje.
Is Krelis Keuningh insen Brief,
Wat schaat dat? men lacht om 't sotje.

FEBRUARIUS.

5 JOris krimpje dus by 't Vier!
Lanst, je selt je scheene branden!
Lambert Buer, ay kom, hoor hier,
Komt, me Vaer, en warmje handen.

MAERT.

REptje, Bouwen, ploeght en plant,
10 Mest jou Wijngaert, leghtje looten.
Dirck-Oom die is op sijn Lant:
Siet de Kerel ginsjes pooten.

APRIL.

KEesje spit en Klaesje ploeght,
'tHeerschip gaet hem wat vermeyen;
15 Lysjen heur tot sticken voeght,
Lange Jan tot Kooren zeyen.

MEY.

GYsje melckt de vaele Koe,
Al de stee-luy loopen speulen.
Trijntje bockt na Eel-hart toe,
20 Alsser Lubbert iens wil heulen.

JUNIUS.

SCheerjet Schaepje om zijn Wol,
Seght mijn lieve soete Meysje?
Neeltje, och ick word' schier dol,
Comt, men hart, soent me een reysje.

JULIUS.

25 MEtje Klaes, ghy bent soo moy,
Soo begon Branckje te kallen,
En hy wurpse neer in 't Hoy,
En hy isser oppe vallen.

AUGUSTUS.

GIertje smult en Arie drinckt,
30 Piet verblijt hem tot sijn ooren,
Gerrit roept en stoot en winckt.
Nu wel op, en maeyt het Kooren!

SEPTEMBER.

WErpt de Peeren in mijn manckt,
Ic plock Grietten en wat Aegjes.
35 Fobbert, ghy hebt goedt verstanckt,
Maer wat ist? het ley wat laegjes?

OCTOBER.

FRans die draaght en Jan die torst,
Symen sel de druyven trappen,
Dingenompje, hebje dorst,
40 Ick sel een Vaantje laten tappen.

NOVEMBER.

OSje moet doodt, doodt, doodt, doodt,
Soo riep onse malle Ebben,
Wech Jochemus en Jan-Sloot!
De Blaes moet Andriesje hebben.

DECEMBER.

45 DAtmen Sanders beck op snee
En behingh hem voort met bellen,
Men sou de Noor-man in Slee
Veur een Nar dan meughen stellen.

Ghemaect in November 1617.

G. A. BREDERO.

Grillen—Deze versjes zullen vermoedelijk in eenen almanak voor 1618 teruggevonden kunnen worden. 1. *Keuninghje*—Men denke aan het Driekoningsfeest, 6 Januari. 3. *insen brief*—in zijnen eigenwaan. 5. *krimpje*, nam. van de koude. 6. *Lanst*—Kerel. 15. Lijsje houdt zich bezig met stikken. 16. *zeyen*—zaaien. 18. *loopen speulen*—gaan uit spelemeien. 19. *bockt*—bukt. 20. *heulen*—zich tegen elkaar aan vlijen, en vandaar: zoenen. Voor *Lubbert* vgl. men *Klucht v. d. Koe* vs. 516 en *Molenaer* vs. 272. 34, *Grietten en Aegjes*—appelsoorten. 36. *het*, nam. het verstand. 40. *Vaantje*—Vier pint, zie de aant. op *Kl v. d. Koe* vs. 120. 45. *Datmen*—indien men. 47. *Slee*—narreslee.

Godtvruchtighe, vriendelijcke ende seer Deucht-rijcke jonghe Weduwe N. N. Ick wensch, dat u de Hemelsche God alsulcken smaeck en welghevallen int lesen van dit navolghende wil gheven, als ick uyt gantscher Siele bidde en begheere. Derhalven sal u ghelieven mijn oprechte reden in goeder herten
5 in te nemen, en met nwe verlichte wijsheyt het alderbeste keurich nyt soecken, en, daer ghy mijn slechtheyt van onkunstich schrijven siet, dat goedelijc verschoonen, ghelijck ick inder waerheyt het selfde u goedertierentheyt vertrouwe.
Den Eeuwighen, altijts prijs-waerdigen Godt, die alle dinghen weet en de herten der Menschen na sijn Goddelijcke wille bestuurt, die ist bekent, dat ick u met een
10 ongheveynst ghemoet hartelijck beminne, bemin en bemint hebbe corts na de doodt van u overleden, wylen saligher Man: Maer also my, Godt betert, de ghelegentheyt en de stoutichcydt heeft ontbroocken, so hebbe ick die soo langhe in mijn harte heymelijck gedragen, mijn selven steets voorschilderende uwe waardicheyt en mijn onvermeughen; doch na dien ick alle mijn twijffelen, vreese en schaamten
15 wel rijpradich hebbe overleyt en nagedocht, bespeur en bevinde ick, dat van niet te versoecken oock niet en comt, en dat het lang verbeyen den vertooner schadelijck is; Daer beneffens oock aenghemeret, dat uyt een eerlijck dinghe gheen schanden en can spruyten; mitsgaeders dat my het versoecken neffens andere Vry-heers vry staet; Soo versoeck ick dan met aller ernst van u, Eer-
20 waerdighe en wel beminde N. N., dat u gelieve my toe te laten, dat ick van dese saeck u selfs eens mocht spreecken, verhoopende n also te onderrechten, dat ghy gheen reden en sont hebben om u te beclagen van my dese onverdiende, maer seer ghewenschte weldaet te bewijsen en betoont te hebben. Wel is waer, Verstandighe en Lieve N. N., dat men n soeckt te coppelen aen een Rijcker,
25 maer wilde Voghelen-sangh: So en hoop ick niet van uwent weghen, dat die troost-rijcke Godt n verstant alsoo sonde laten betov'ren, noch n jonghe sinnen door quade raats-lieden misschien tot u bederf sont laten beweghen en vervoeren, voorsichtighe en goede N. N., soo u de Liefden der deuchden meer becoort als de snoode gelt-honger, en ghy mijn eerlijck en verliefd harte wilt
30 aenschouwen, soo verhoope ick aen Godt u alsoo lieven vriendelijcke Vriendt te verstrecken, als ghy immermeer selver sont mogen wenschen en verkiesen. Lieftaalighe Vriendinne, ick weet, dat ghy weet hoe gelucsaaligen en wenschelijck ding den Houwelijcken Staat is, daer se gheschiet inde vreese des Heeren, en bestaet uyt een hartighe Liefde van twee in een vereende min-
35 nende Harten, gelijck ghy door versochtheyt (Godt betert) wel hebt moghen bekennen; dan de verleden dinghen, gheschiet door d'Alderhooghste wille Godts, moetmen verduldich verdraghen en met een ander wijsselijck oversetten, Wetende dat de Goddelijcke Wijsheydt alle saacken ten besten toeschict, en dat syn eeuwighe raadt onwederroepelijcken is. Daeromme, myn Alderliefste, versoect
40 en proeft de ghetrouwe en waare Liefden, die ick u dragende ben, die nyt gheen blinde lust noch door geen wulpsheyt en spruyt, maer door het heymelijck prickelen en ingheven Godts, en die voorts door n Eerwaerdige deuchden in myn geboren syn. Ghy sult, ô myn volmaacte N. N., inder daat myn ghedienstich Harte en myn onophoudelijcke goede wille om u dienst te doen eenwelijc
45 en bestendich bevinden. Om dan hier toe te koomen so bidde ick nyt de gront

---

1. *N. N.* is voor ons nog steeds *N. N.* 6. *slechtheyt*—eenvondigheid, onbedrevenheid. 16. *niet te versoecken*—niets te beproeven, te ondernemen. 35. *versochtheyt*—ondervinding. 37. *oversetten*—verzetten, uit de gedachten stellen.

van mynder herten, dat ghy my, ô Lieffelijcke en Wyse N. N., wilt in Eerbaerheyt vergunnen, dat ick desen Avont te neghen uren u wat mach verselschappen, welck beleeft en harteijck versoeck my niet gheweygerdt behoordt te werden, ten aensien van soo eerlijcken versoeck. Hier mede een eynde,
50 bevelende u in de Heylighe bescherminghe Godts, die u Harte na mijn wenschen *kan Verkeeren.*

By my uwen in als ghetrouwe, en door u Deucht-Verliefde

G. A. B.

RUstighe, blij-geestighe en seer verstandighe Weduwe N. N. Ick hebbe niet konnen, noch willen nalaaten mijn toeseggheu metter daet te bezegelen. Want het Spaansche spreeck-woort seyt: *Syn beloften te breken is een vervloeckte saake.* Hoe wel dat ick 't langsaam heb ghemaeckt, overmits de dinghen,
5 die men schrijven wil, vereyschen meer tijt tot nadachtigh, rijpsinnigh beraat en sorchvuldich opsicht (vreesende schande) als 't geen datmen vluchtich spreect inde tegenwoordigheydt vande Persoonen, die de dinghen betreffen. De woorden diemen spreeckt vlieghen daer henen, maer die men schrijft, die blijven, en die syn oock meer oordeels onderworpen. Openhartighe en vrolijckmoedige N. N.
10 Ick denck niet, dat ghy mijn schrijven sult glorieus of ten quaatsten ondersoecken: Doch so bid ick u, dat ghyer den zemel wilt uytsiften, en 't beste meel daer uyt behouwen en trecken.

't Verwondert u misschien, dat ick soo kaarich en achtercousich int schrijven, en soo ruymhartich en renckeloos van leven ben, of dat ick soo wijselijck schrijf
15 en soo sotrijck spreeck. Eerbaare en kloecksinnighe Vrouwe, overleght en aenmerckt als de besloote Calvertges uyt haer nauwe-koye comen int groene en ruyme gras, hoe dat sy hippelen en springhen: also gheschiet het met my, die de meesten tijt een Cluysenaar ben in mijn stil en afghesondert Cluysgen: En of ick schoon somtyts al coom by de Lieden, so is nochtans de ontsach van mijn
20 Onderen soo groot; dat ick mijn gantsch binnens-huys moet myden van alle lichtvaardicheyt. Doen ick nu te Haerlem quam in die vrye blye tijdt; so heb ick so gantsch onbedwongen met uytgelaten vryicheyt en brootdroncken wangelaticheyt ghewoelt en geraest en ghesweet, het welck my inder waerheyt leet is, als ick de leelijcheyt met reden gae bedencken; maar wat ist? de sorge-
25 loose Jeught bedenckt selden het eynde. Ic biddet u, duydt mijn groote sottieheden met u ghewoonelijcke wijsheyt ten besten, en denct, o Adams kindt, dat wy al t'samen Kinderen zijn, die noch dagheliicx de verboden vruchten eten en smaacken. Hier mede U. E. in Godes hoede bevolen.

U dienst-schuldige, seer verplichte

G. A. B.

---

6. *opsicht*—oplettendheid. 10. *glorieus*—om er n op te beroemen, als eene coquette. 13. *achtercousich*—terughoudend. 14. *renckeloos*—zorgeloos. 23. *wangelaticheyt*—onhebbelijkheid.

Aan myn Heer TIBOUT.

Recht als het vrolijck sap der vreuchtmakende Wijn
Sich selven openbaart en stille niet can sijn,
Of als de wack're gheest sich niet bemoeyt met slapen,
Maar toont van inde Wiegh waer toe hy is gheschapen,
5 Alsoo vaut ick mijn jeught te draghen Liefd' en gunst
Tot d'oeff'ningh van 't gheweer, de Ridderlijcke kunst,
Waar aen ick heb besteet de Lenten mijner jaren
By sulcke Meesters die daer in bedreven waren,
Sulcx dat ick door 't bericht soo verre was gebrocht
10 Als ick en had gheleert, het welck my wel ghenoeghden
Met meer Lief hebbers daar ick daegh'lijcks my byvoeghden;
Zoo ist ter goeder uur, mijn Heer Tibout, gheschiet,
Dat ick u kennis kreegh, die 'k huyden noch gheniet.
Ghy waartet die de kunst van veel verscheyden Lieden
15 Met kloecke teghen-reen wist wederstaut te bieden,
In dier manieren dat door u wel-spreeckentheyt
De Leeringh' van voorheen ter neder wert gheleyt.
Ghy waart het, die de Kunst uyt wijt gheleghen Landen
In uwe Harsens droeght en brocht in onse handen,
20 Daar eerstelijck ons breyn met hap'ren teghen keef,
Tot dat u Goude tongh u Wetten in ons schreef,
En met ervarentheyt de Letters in ons prenten
Door de ghevoegh'lijckheyt van U gront-fondamenten
En 't aengenaem bewijs daer ghy also met werckt,
25 Dat yder u verstant en al de dwalingh merckt
Des ouden tydts verleen; ghy weet op maat te stuuren
De standen buyten Wet en reghel der natuuren.
Al dedy eerst verstaen u sin met redens klaar,
't Verand'ren van ghewoont' en handel viel ons swaar,
30 Want het ghewende en 't beproefde te verlaten
Om nieuwe moeyt' en Leer, valt lastich aen te vaten;
Maer u bescheydenheyt of weet-kunst die bewees,

Tibout — Met dezen wordt hoogst waarschijnlijk Girard Thibault d'Anvers bedoeld, die een handboek voor het schermen uitgaf, onder den titel: „L'Espée de Girard Thibault d'Anvers où se demonstrent par Reigles mathematiques sur le fondement d'un Cercle mysterieux la Theorie et Pratique des vrais et jus qu'a présent incognus secrets du maniement des armes à pied et à cheval. 1628 gr. folio. Het werk is versierd met prachtige gravures door de beste graveurs uit dien tijd. 5. *gunst*—genegenheid. 6. *gheweer*—wapen. 9. Na dit vers ontbreekt een versregel, zoodat de zin onverstaanbaar is. 15. *teghenreen*—tegenwerpingen. 23. *ghevoegh'lijckheyt*—gepastheid, juistheid. 29. *handel*—handeling. 31. *vaten*—vatten. 32. *bescheydenheyt*—verstand.

Waar uyt de dwaling eerst voornamelijcken rees,
En ghy weer-leyden die u tegen wilden spreecken
35 Met seeckerheyt uws doens en klaarheyt haars ghebreecken;
En aenghemerckt dat seer veel verscheyden Lien,
Ja Volcken wijt van honck en Oeffenaers, met wien
Ghy dickwils in het werck en woorden zijt ghetreden,
Tot sy u Meesterschap en dapperheyt beleden
40 En loofden uwe Konst en sochten openbaar
Na hare krancke kracht die selfs te volghen naar;
En aengesien dat wy niet vol en konnen prijsen,
Door de goetwillicheyt in ons te onderwijsen,
Waer in ghy selven naamt een lieffelijck vermaack,
45 En socht door daegh'lijcks doen het uyt-eynd van de saack:
Soo hebben wy ons plicht gaen naerstich onderwinden,
Waar in dat wy meer aarts en seeckerheden vinden,
Als wylen over langh, siet, door u gronden vast,
Door wijse Wis-konst wel en matelijck ghepast,
50 Der Velden deylingh en des lichaams stand' en stallen,
Na 't schuyven des ghewicht minder of meerder tallen,
Mits 't selven te ghelijck een-stemmich t'samen vlyt
Door den ghematighen en snelle vlugghe Tijdt,
Sonder de welcke al de gront-vest soude falen
55 En van haar waerdicheyt ter slincker zyd' afdwalen.
O Loffelijcke Kunst, waar in dat men beschout
De onghewisheyt daar wy hebben in vertrout,
Hoe dom was ons verstant! hoe kranck was ons vermoghen!
Wt welcken blintheyt heeft u wijsheyt ons ghetoghen,
60 O tweede Hercules! die uyt den weghe baant
De ruwe stoutheyt en vermetelheyt verwaant!
Door u gegronde Leer soo weet ghy te versachten
Het heftich buld'ren en de dulheyt der ghedachten!
O nieuwe Wapenaar! die soo wel als verweent
65 De wyse Kunst met kracht versamelt en vereent.

Gherijmt door G. A. Bredero.

'T kan verkeeren.

---

37. *wijt van honck*—ver van hier. 47. *aart*—kunst. 49. *matelijck*—nauwkeurig, naar eene bepaalde regelmaat. 50. *stallen*—stellingen, houdingen. 52. *t'samen vlijt*—overeenstemt. 64. *wapenaar*—schermmeester; *verweent*—sierlijk, schoon.

ANTWOORT

OP DEN BRIEF VAN

JACOB BARTHOUT

Feris soons Brief.

GHy negen-zangsters kloeck, op Helicon geseten,
Havent mijn ruw verstant en suyvert mijn geweten
Van oordeel vals of blindt, stiert in myn plompe pen
U redelijcke rijm met ware kennis, en
5 Schrandert mijn doffe gheest; want sonder u verlichten
Soo droomt de krancke kunst, so raaskalt al het dichten.
ô Jacob Bart-houts zoon! ghy kloecke minnaer bist:
Mijn waalbaer weeck vernuft dat redeneert en twist
Of ick mijn simpel werck voor uwe sneege sinnen
10 Sal toonen ofte niet. Ick schreum schier te beginnen,
Doch uwe vrundschap en u Broederlijcke Brief
Sijn my so aengenaem, so wellckom, so lief,
Dat ick mijn willigh troost 't berispen en het schelden
Van Midas slim en slecht: volmaeckt werck vindtmen selden:
15 Is qualijck hier van my geschreven of geseyt,
Verschoont dat, vriend, met uw wyse bescheydenheyt.
Ghy, die in 't heyligh' Choor der spitse Negelingen
U vaersen op de maet so sinnelijck kunt singen,
Dat mijn versufte ziel, als zy u letters las,
20 In twijffel trock of ick hier ofte elders was;
Maer doen zy wat bequam in haer gestalt en wesen,
Doen teegh ick met een smaeck aen 't mommelen, aen 't lesen:

Het nu volgende gedeelte, beginnende met dit gedicht, ontbreekt in A.

Jacob Barthout was een Schiedamsch rederijker. 2. *Havent*—Beschaaft. 5. *schrandert*—verheldert. 8. *waalbaer*—ongestadig, onzeker; *twist*—is in twijfel. 9. *simpel*—eenvoudig; *sneeg*—scherpzinnig. 13. *mijn troost*—mij getroost. 14. *slim en slecht*—verkeerd en onnoozel. 16. *bescheydenheyt*—verstand, onbevooroordeeldheid. 17. *spitse Negelingen*—scherpzinnige Muzen. 18. *sinnelijck*—zinbekorend. 22. *mommelen*—fluisterend lezen.

Ick sagh, ick weder sach, ick merckten uwe kunst,
U wijsheyt, u verstandt, maer boven al u gunst!
25 O wel-begaefde Held! wat Goddelijcke krachten
Stort die alwijse God in sterff'lijcke gedachten!
O glory van Schiedam, op Camers wijd vermaert!
Mijn tong en laapten noyt de Bron van 't vlugge paerd:
So ghy dan fael-greep ziet, of is hier yets vergheten,
30 Garbrande, denckt, en heeft niet beters dan gheweten,
Hy doet al wat hy kan, syn sinnen syn te aertsch;
Jacobe, u gedacht dat stijght vast Hemel-waerts
Door wind en wolcken heen, door dicke duysternissen;
Ghy treedt, en meet, ja weet 't geen and're nauw'lijckx gissen.
35 O hoogh verlichte man! voor u geswinde gheest
Was ick omsichtigh en so wonderlijck bevreest,
Dat ick mijn snelle handt te rugh heb moeten trecken
Uyt angste dat ghy sout met mijn gedichten gecken:
Ick dingh noch geer geen schand, hebb' oock geen eer gesocht,
40 Maer 't geen my kundigh was, dat heb ick voort gebrocht;
Al hebdy in u brief my veel te veel gepresen,
Geen roem-sucht noch hovaard en is in my verresen:
Wie hier uyt lust of nijt sijn naesten prijst of laackt,
Die wort van and'ren weer heel leelijck uyt ghemaackt:
45 Goet rondsche waarheyt geeft veel meerder nut en voordeel,
Den schalcken wort verschalckt van sijn schalckhaftigh oordeel,
Wanneer der dinghen schick valt anders dan hy waant:
Hy meynt hy mompt de luy, maar wat ist? sy verstaan't,
En vlieden voor den drogh, gelijck de oude snoecken
50 Het lecker lock-aas laet uyt vrees' der angel-hoecken:
Dus heeft de werelt oock haar aansicht geblancket:
Voorsinnigh is de man, die op haer staert-sleep let,
Dien sal de valsche vrucht niet lusten af te snoepen.
Jacobe, goede nacht, mijn eygen saecken roepen
55 My tot de schilder-kunst, en die tot soet gewin.
De rymery brengt lust en wat hooft kennis in,
Maer ware wetenschap moetmen van Gode leeren.
Mijn hart is, laas! verrockt: wil Godt, hy kan 't verkeeren.
Voorts weet ick waarde vrundt niet wat ick schryven sal:

---

24. *gunst*—genegenheid. 28. *laapten*—lepte; *de bron van 't vlugge paerd*—de Hippokrene of hengstebron. 39. *dingh noch geer*—zoek noch begeer. 46. *schalck*—bedrieger. 47. *schick*—loop: *valt*—uitvalt. 48. *mompt*—bedot. 49. *drogh*—bedrieger. 52. *voorsinnigh*—verstandig vooruitziend. 58. *verrockt*—van 't rechte pad gedwaald.

60 Mijn leven, staat en doen, dat weet ghy mooghlijck al;
Dat ick de Princen vaan hier loffelijck mach voeren,
Dat weet ghy in u brief wel kunstigh aen te roeren,
En wenscht my dies geluck, des weet u danck mijn hart.
Ick wensch u, dat ghy haest oock blyde Bruygom wart.
65 Ick wensch u Suster ook so veel heyls te beleven
In dese nieuwe staet, als Godt haer wel kan geven.
God spaer u Ouders langh welvarend en gesont:
Dit wensch ick u en my uyt gantscher zielen grondt.
Hier mede, vrient, vaert wel! ick weet niet meer te schryven,
70 Als dat ick hoop u vrund van eeuw tot eeuw te blyven.

Geschreven by uwen goetwillighe en toeghedane

G. A. Bredero.

In midd' somer Anno 1613. *'t Kan verkeeren.*

---

60. *staat*—toestand. 61. *Princen vaan.* Van der Plasse zegt in zijne Voorreden voor „Alle de wercken van Bredero," 1638 en 1644: „Sijn loffelijcke zeden hadden hem het Vaendragherschap van onse Borghery doen verwerven, die hy achtbaer gevoert heeft." Zelf spreekt Bredero nog van dit vaandrigschap der burgervendelen, waarvan er destijds elf de stedelijke schutterij uitmaakten, en van de opspraak, die zijne benoeming tot dat ambt verwekte, in een gedicht met het opschrift: „Een zekere Hartstocht oft ontroeringhe, waarghenomen uyt mijn woelende ghedachten, rechts voor mijn op-trecken met het vaendel" (in het begin van het *Aendachtigh Liedt-Boeck*). Bredero's vader was toen officier bij een der burgervendels. 64. *wart*— wordt. 66. *dese nieuwe staet*—de huwelijkenstaat.

Minne-Brief.

WAer u het hart bekent van die u dit doet senden,
So waer het niet van nood dit schryven voor te wenden;
Na dien, Eerbare Maegd, dat onkun maeckt on-min,
So is door Gods beschick my dit ghegeven in,
5 Dat ick mijn reyn versoeck met myne hand souw schryven,
't Geen ick uyt vreese laet om mond'lingh te bedryven.
Beleefde Dochter waert, 'k hebb' noyt by u versaemt,
Dies klaeght u nu mijn pen, 't geen haer de tonge schaemt
In d'eerste aenkomst u opentlijck te verbreden:
10 Mijn hartelijck begeer en goe geneghentheden.
Mijn goe genegentheyt en hartelijck begeer
Is nergens op geboudt, als op u deught en eer.
Indien het u belieft dat 'k by u mach verkeeren,
Ghy sult de waerheyt klaer door 't ondervinden leeren
15 Van mijn jonstdragend' hart en mijn verlieft gemoet,
Dat u Princes bemint boven al 's Werelts goet;
Boven al 's Werelts goet verkiesen u mijn sinnen
Om u in eerbaerheyt te dienen en beminnen,
Ten aensien van u deughd en Maaghdelijck cieraat,
20 Van uwe heusheyt eel en weeselijck gelaat,
Van u manieren braef, en wel voegende seden,
Van 't schickelijck beleyt van u bevall'ghe reden,
Die u lieflijcke mont so vrundelijck ontsluyt:
Dit wast beginsel daer mijn liefde voort uyt spruyt.
25 Al heb ick, God betert, noyt by u mogen wesen,
Ick heb dees gaven schoon uyt u voor-hooft gelesen,
U hooghe snel verstandt en over goede gheest.
Maar ick bid u, vriendin, dat ghy niet quaet en weest,
Dat ick in u, mijn troost, niet genoech en kan prysen:
30 Mijn wit is maer gheweest om d'oorsaack aen te wysen

---

2. *voor te wenden*—voor te leggen, te doen toekomen 6. Hetgeen ik schroom mondeling te doen. 7. ik ben nooit met u in gezelschap geweest. 9. *verbreden*—uiteen zetten. 15. *jonstdragend*—liefde koesterend. 18. *in eerbaerheyt*—in eer en deugd. 20. *heusheyt*—wellevendheid; *weeselijck*—zedig. 21. *braef*—schoon. 22. *schickelijck beleyt*—gepaste schikking. 27. *over goede*—voortreffelijke.

Van mijn getrouwe liefd' en minnelijcke gunst:
Ik heb, schoon lief, de wil, maar 't gebreck aen de kunst.
't Gebreeckt my aen de kunst om u schoonheyt te maalen,
Die met geen pen of tongh is moogh'lijck te verhaalen.
35 Wel aen, het moeter aen, de schaemt is aen een zy:
Ootmoedigh ick versoeck, ô Vriendinne, dat ghy
Over mijn stout bestaen u ten best' laet genoegen,
En my, u dienaar, hier een slachjen in te voeghen,
Al is schoon dat ick u tot noch ben onbekent,
40 Bekent, en onbekent, so veel als ghy my bent.
En belght het u niet, dat ick u niet laet weeten,
Waer dat ick woon of hoe ick ben geheeten.
Ick vrees, dat yemandt dees mijn brief quam inde handt,
Die u en my sou dan spreecken spot en schand.
45 Maer ghy meugt dien wel sien, ick wilt u wel vertrecken,
Alst my tot geen on-eer en schande soud' verstrecken.
Ick bid u hartelijck, dat ghy aen deure staat
Wanneer als morgen komt, dat de klock negen slaat.

By my, uwen tot noch onbekende ende wel besinde Vrundt, Lief ende Minnaer.

Siet hier, mijn goede Vriendt, mijn leege tijts verdrijf,
Vermerckt doch uyt wat hart dat ick tot uwaarts schrijf:
Omdat de goede Jonst by ons niet souw vervremen,
Was ick veroorsaeckt om de pen in handt te nemen
5 En schryven aen mijn vriendt so lief en waerde groet,
Als wenschen van mijn hart en gunst van mijn gemoet:
De gunst van mijn gemoet, dat is dat u Godt geve
Gesontheyt en geluck en hier na 't eeuwigh leven.

Leyder (Leydtse vriendt) u leydts vertreck is myn leyt,
10 Hoe wel verleyt van plaets geen rechte vrientschap scheyt;
Nochtans inder waerheyt so moyt my u afscheyden,
Voornaemlijck dat ghy my niet eens adieu en seyde:

---

38. en mij, uwen dienaar, in dit opzicht een voordeeltje laat genieten. 39. *Al is schoon*—Zij het ook. 41. *En belght het u niet*—wees er niet boos om. 45. *vertrecken*—vertellen.

3. *jonst*—genegenheid; *vervremen*—vervreemden, afnemen. 9. *Leyder*—helaas *leydts vertreck*—vertrek naar Leiden; 10. *verleyt van plaets*—verplaatsing. 11. *moyt*—spijt.

Wat ontschult hebt ghy doch, so ghy ontschuldigh zijt:
Beschuldight niet t'onrecht de vlugge snelle tijdt,
15 Want dat is niet een mydt, ghy moet daer niet op leggen,
Ghy hadt licht haest den tijt om eens adieu te seggen:
Ick denck dat uwe gheest hier niet en was gerust,
Wanneer ghy beelden voor de behaeghlijcke lust
Van 't lief geselschap, dat ghy te Leyden hadt gelaeten,
20 Besonder dat Meysjeu daer ghy so veel komt praeten:
Dan dats al even veel, genoech oock uyt geleyt,
Want een verstandigh Man is haest genoech geseyt.

Siet hier, mijn beloft en u vriend'lijck begeeren
Hebb' ick uyt goede Jonst volkommelijck voldaen,
25 Die ghy, gelijck ick hoop, in danck oock sult ontfaen,
En neemt mijn gunst voor kunst, en denckt het *Kan verkeeren.*
Met hulpe vanden tijdt sal ick wel beter leeren.
Wilt met een jongstigh oogh dit dickmaels schouwen aen,
So sal geselligheyt tusschen ons niet vergaen,
30 Maer eeuwigh blyven staen: waert anders, 't soumen deeren.

MINNE-BRIEF.

De bedroefde Gerbrande groet met verslaghener harte de blygeestighe ende wel verstandighe lief M. S. en wenscht haer in den Heer gheluck ende saligheyt, aen siel ende lijf, mitsgaders een goet ende wenselijck nieuwe Jaer.
5 Soo weynigh als het vyer kan wesen sonder hette, soo weynigh kan ick sijn sonder Nacht ende Dagh van u te droomen, ende mijn ellendigh harte te pynigen met treurighe ende swaermoedighe ghepeynsen, ende mijn levende gheest te begraven in dud-oorighe sufferyen, wt oorsaecke dat ick, helaas! op maendagh 's avonts
10 laest-leden te gast wierdt gehouden by G. G. V. ende sijn gheselschap, dat my verwachtende ten eten waren, ghelijck ick u

13. *ontschult*—verontschuldiging. 15. want dat beteekent geen zier. 18. wanneer gij u voorsteldet. 25. *ontfaen*—ontvangen. 29. *geselligheyt*—vriendschapsbetrekking. 30. 't zou mij spijten.

2. *M. S.* — MAGDALENA STOCKMANS JANSDR., geboren te Dordrecht 12 April 1598. Bredero heeft haar, ofschoon zij in Dordrecht woonde, te Amsterdam kunnen leeren kennen, waar hare zuster ELISABETH sinds September 1617 gehuwd was met den koopman JAN TELLER THOMASZ (zie Mr. CH. M. DOZY in het *Brederoo-Album* van *Oud-Holland*, 1885. bl 27—41). 8. *dud-oorighe*—dodderige, slaperige.

wel breeder mondelingh sal verwittigen, soo 't Godt belieft; waer
naer ick op Dijnsdaegh's morgens een mynen goede Vriendt ghe-
leydende na Haerlem ter begraeffenisse van een van mijn ken-
15 nisse, dies ick door 't aenporren van myn reys Broeder my liet
vervoeren, ende deur reuckloosen yver versloften ick de weet te
doen aen mijn Ouders, die tot mijn groote leedtwesen heel be-
kommert sijn geweest, beduchtende dat my eenigh ongeval over
gekomen was, 't sy inbreeck van ys ofte anders, gelijckmen doch
20 gaerne het swaertste eerst denckt, vermits sy aen my niet en
sijn gewent nyt te trecken sonder voorweten van haer-lieden.
Derhalven soo wil ick vrundelijck ende hartelijck hebben gebeden,
ghy wildt my dese mijn misdaet niet ten swaerste toe-rekenen,
maer duyen met u ghewoonelijcke wijsheydt mijn onvoorsigtighe
25 dwase daet ten besten, als ick aen u bescheydentheyt en al-
dervriendelijckste goedertierenheydt vertrouwe, hopende dat ick,
ô goedighe en alderbeste Dochter! niet bedroghen in mijn hope
sal wesen, door dien u aengheborene Deught u ghestadelijcke
pronckt ende verciert met lust om goet te doen; en 't kan niet
30 anders sijn, of u verstandighe ziele, bemerckende mijn waerach-
tighe onschult, sal betoonen dat zy is wijs ende wel gheleert,
als ghy mijn misslagh ten besten keert.

Voorders laet ick u weten (doch ongaerne), dat ick zieck ende
niet wel te pas en ben, vermits ick ongeluckigh met de slede
35 in 't ys gebroocken en ick met mijn lenden in 't water geseten
hebbe: waer op ick, als ghy wel dencken meught, dapper ver-
kouwt geworden ben, so dat ick nootsaeckelijck mijn kamer be-
waren moet, het welck my een onsegghelijck verdriet is, ten
aensien dat ick daer door ben verbannen van mijn siels aenge-
40 naem gheselschap; en daer en boven soo quelt my de schricke-
lijcke jalousye van den bruynen Brabander, vreesende door hem

---

16. *reuckloosen*—zorgeloozen. 25. *bescheydentheyt*—bezadigd verstand. 27. *Dochter*—Jonge juffer. 29. *pronckt*—tooit. 41. *bruynen Brabander*—nam. ISAAC WILLEMSZ VAN DER VOORT, geb. te Antwerpen, 30 Mei 1576, later woonachtig te Napels, vanwaar hij in den winter van 1617 naar Amsterdam overkwam. Inderdaad werd hij met MAGDALENA STOCKMANS 27 Mei 1618 te Dordrecht in ondertrouw, 18 Juni 1618 te Oud-Alblas in huwelijk verbonden. Zij vertrokken naar Napels, waar hij 29 Aug. 1629 overleed, aan zijne vrouw vier kinderen nalatend, waarmeê zij zich eerst te Dordrecht, later te Amsterdam vestigde. (Zie Mr. CH. M. DOZY, t. a. p.). Den 16den Maart 1638 werd zij daar in ondertrouw aangeteekend met den weduwnaar THOMAS VARWER, oud-burgemeester van Deventer en gecommitteerde raad te 's-Gravenhage. Zij overleed te Amsterdam in Juni 1660 (zie J. G. FREDERIKS, *Ned. Spectator* van 17 Dec. 1887, bl. 427).

te verliesen het weynigh dat ick aen u gewonnen hope, dies my
de uren daghen, de daghen Jaeren, ende de Nachten eeuwen duncken
te wesen; daerom, ô Alderliefste Lief, indien u de Menschelijcke
45 ghenegentheydt mede aen hanght, of so u Maaghdelijcke borst
oyt is doorstraelt geweest met de minnelijcke straelen van mede-
lyde tot u even Naesten, of soo ghy immermeer hebt ghevoelt
de vrundelijcke kracht vande verkiesinghe van d'een voor den
anderen te beminnen, soo laet u Minnaer niet hopeloos quijnen,
50 maer vertroost hem met een kleyn letterken van u ghenegene
Jonste, soo sal ick blyven in leven en sterven

Uwen altijdt getrouwe Dienaer en slave

G. A. Bredero.

Der Musen welkom.

Stemme: *O schoonste Persoonagie!* &c.

URANIA.

GEwapende Goddinne,
Die uyt het breyn uws Vaders zijt gebooren,
Ghy laat, uyt wnere Minne
En Liefd' tot ons, de heughelijcke Chooren,
5 U Borgery, de Hem'len bly,
D'Onuytdruck'lijcke saelen:
En ghy, alwaerde, komt goedich hier op aerde
By ons daelen.

Dees kruyderen en bloemen,
10 De heylighheen bekent en noch verholen,
Haer wel gheluckigh noemen
Door 't voelen van de platten uwer solen:
Waer ghy die stelt, het gras-rijck veldt,
De bergen, beemden, bladen
15 Vieren de treden van u grootachtbaerheden
Vol genaden.

De sterffelijcke lieden,
Als sy 't geruys van u vermaertheyt hooren,
Sy wijcken met eerbieden
20 En neyghen haest met needrigh hart en ooren
Voor u te voet in groot ootmoet
Dijn Majesteyt ter eeren:
Dies by u knielen de sinnen en de sielen.;
Om te leeren.

25 Vroe-Moeder vande reden,
Ghy Dochter vande groote Godt der Goden,
Ghy stichtersse van steden,
Ghy Koningin van wetten en geboden,
Voogdesse, die dees drymael drie
30 In u dienst hebt genomen,
Daelt af in vreden, en weest ons hier beneden
Wel gekomen.

PALLAS.

O Schoone Nimphe, die met sangh, met spel, met dansen,
Met treur en bly gerijm verdient de lauwere kransen,
35 Uw' stemmen mengingh en het lieffelijck geluyt
Der snaeren wel ghevoeght lockt my ten Hemel uyt.
ô Wonderlijcke kracht, die niet alleen de sinnen

Der Musen welkom — Waarschijnlijk in 1618 gedicht om in de Duytsche Academie voorgedragen te worden. 1. *Goddinne* — nam. Pallas Athene. 11. *Haer*—zich. 15. *Vieren*—vereeren. 25. *Vroe-Moeder vande reden*— voedstermoeder van het verstand. 29. *dees drymael drie*—de Muzen. 33. *Nimphe*, eig. Muze.

Der Menschen en beweeght, maer Goden en Goddinnen,
Die door u soetigheyt so hevigh sijn beroert,
40 Dat ghyse naer u wil opwaerts of neder voert.
Hoe groot is u geluck! de Hemel-lien verblyen
In 't wel vereenen van u wyse sotternyen.
Bly-gheestighe gheslacht, die jock en boertery
Naer tijts bequaemheyt schickt en strenghe ernst daer by
45 Met ingeleyt verstandt; d'opmerckende gemoeden
Die dwinghdy vaack tot lach, tot wond'ren en verwoeden
Over de snelheydt van u schickelijck beleyt
En 't wiss'len van gelaat tot gril of statigheyt.
Voorwaar ick prys veel meer u recht-geleerde sotheyt,
50 Als letter-wyse kunst van schermen na de Godheydt,
Die blinde slaghen door de wolcken henen slaet
Na dingen, die het breyn des Werelts niet verstaet.
ô Dolingh, laas, ghemeen by alderhande talen,
Hoe doet dy steden groot en heele landen dwalen
55 Alleen door misverstandt van eygen wil en waan;
Want elck halstarrigh blijft op sijn voornemen staan.
Een yder pooght veel meer te wesen een bet-weter,
Dan hy sijn selven soeckt door deught te maken beter.
ô Menschelijk gebreck! sy trachten kloeck in schijn
60 En heyligh inde Mondt en boos in 't hart te sijn!
Mijdt dese dolligheydt, mijn eygen Negen Nichten,
En voegt de matigheyt in u gekroonde dichten.
Maeckt datse sticht'lijck sijn en dat ghy, om 't cieraat
Der woorden op gepronckt, het pit niet buyten laat.
65 Begrijpt geen dingh soo groot dat ghy niet kunt om vaemen
Noch dat ghy seecker weet voor u niet te betaemen.
Den sotten Ikarus sijn dwase streecken schouwt,
Met Dedalus beraàn de middel weghen houdt.
De wulpse Phaeton sijns Vaders waghen stuurde,
70 Maer 't reuckeloos bestaen hy met de doot besuurde.
Dies stelt u lust een wet, beproeft eerst wat ghy kent,
En ooght, als ghy begint, voorsichtigh op het endt.

URANIA.

DEes dingen hebben wy, Goddin, naer ons vermogen
En swackheyt onses aarts, gestadelijck gheplogen;
75 Maar so de schaduw steets na 's Menschen lichaem schrijt,
So volght d'onnoos'le deught de bitt're blise nijt.
Want siet, de boosheyt selfs leyt toe op ons bederven
Het slimste dat hy kan: ick mocht die wijs wel derven,
Dat d'aldersnootste Mensch den alder-vuylsten smaet
80 Heel veyligh en gantsch vry en wel geoorloft staet,
En spreken schamperlijck op ons, u Susterlingen,
Van saken, die wy noyt noch dachten noch begingen.
ô Mannelijcke Maeght! Vorstinne vande kunst,
Toont ons in dese noodt u hullep-rijcke gunst,
85 Hebt deernis met u bloedt, verhoort ons klachtigh smeken,
En leert ons wijsselijck al sulcke woorden spreken,
Die so groot sijn van kracht, dat sy, in korten tijt,
Vermurewen het volck, dat heym'lijck ons benijt.

---

44. *bequaemheyt*—gelegenheid. 47. *schickelijck*—gepast. 50. Dan de boekengeleerdheid van hen, die zich met ijdele theologische bespiegelingen bezighouden. 62. *matigheyt*—zelfbeheersching. 67. *schouwt*—schuwt. 69. *wulpse*—dartele, vermetele; *sijns Vaders waghen*—den wagen van den Zonnegod. 74. *gheplogen*—gepleegd, bij de hand gehad. 76. *onnoos'le*—onschuldige. 81. *Susterlingen*—zusters kinderen.

Ach! doen met schande wy van Theben moesten breken,
90 Verlooren wy alleen niet onse lieve beken,
Hippocreen, Aganipp', Pegasus, hoef-slachs bron,
Maar oock ons waerde Bergh, den groenen Helicon,
En swerven doen in 't wildt, tot dat wy sijn gekoomen
In 't overmachtigh-rijck en wijt-vermaerde Roomen.

Op de Stadt ROOMEN.

95 Die Roem des Aerden kloots, die Vorstelijcke stadt,
Die, van sijn wasdom of, geen weergaa heeft gehadt
In bloeyentheyt en eer (danck hebb' de Ed'le kunsten,
Die daar wierden gevoet van wyser Princen gunsten;
Want de geleerde lien, die maacken haar so groot,
100 Dat haere naem noch trotst de krachten vande doodt;
De nydigheyt des tijts heeft wel de hooghe wallen,
Maer haer naem-haftigheydt in 't minste niet doen vallen.)
't Oudt Roomen leydt in 't sandt, beweit in puyn en stof:
Niet isser ongeschendt, als haer vernaemde lof.
105 Och! 't was wel eer de schrick van volck'ren en van landen:
Dan nu ist maer het graf der schranderste verstanden.
Uytnementheyt des gheests, die goddelijcke vonck,
Die daar so treffelijck in alle wercken blonck,
Is nu gantsch uyt ghedompt: wy sijn van daer verdreven
110 En hebben ballingh slants veldt vluchtigh moeten sweven
Tot in het France rijck, in 't oude Koninghs Hof:
Daer siet men noch van ons wat overblijfsels of.
Maer, moedighe Goddin, voorstandtster vande vromen,
Nu hebben wy ons rust in Amsterdam genomen,
115 Alwaer de lieden, eerst eenvoudigh en oprecht,
Geen neeringh dreven, dan haer visserije slecht,
En leefden wel vernoeght in arme strooje hutten,
Ter nauwer noot bequaem om Windt en weer te schutten
Zy stonden in ghenae en onghenae der Zee:
120 Dan niet te min was daer een luwe goede ree,
Waar door sy namen toe van Burgers en van Buren,
En hebben sich omheynt met eecken-houte muren,
Die, nauwelijcks gesteldt of nieuwelijcks geplandt,
Gantsch wierden tot de grondt vernielt en afghebrandt.
125 Maar dit kloeck-hartigh volck uyt haar vervallen assen
Sijn in een kleyne tijt tot grooter staet gewassen
En hebben voorts op nieuw eendrachtelijck van hout
't Geschonden niet alleen, maer wyder noch ghebout.

---

89. *breken*—opbreken, heengaan. 96. *of*—af. 103. *bewelt*—overstelpt. 104. *vernaemde*—befaamde. 109. *uyt ghedompt*—uitgedoofd. 116. *slecht*—eenvoudig. 122 vlgg. BREDERO ontleende deze mededeeling aangaande de versterking en verwoesting van Amsterdam in 1304 aan de kroniek van BEKA, evenals later ook VONDEL voor zijnen *Gijsbreght* deed.

SONNET.

Tot sulcken grootsheyt sal Amstelredam noch komen
Dat zy in treflijckheyt sal overwinnen Romen,
In deftigheyt van Raedt, in Mannelijck Gewelt,
In Oorelooghs Beleydt en machtigheyt van Geldt.

2.

Haer uytgeblaese Faem sal snorren door de wolcken
En dreygen met ontsagh de wydt gelegen Volcken;
135 *De Geel en Swarte Moor, de Turck en Parsiaen,*
Die sal haer mogentheyt om hulpe smeecken aen

3.

En Onder-handelingh met haer als Vrienden plegen,
Met Wissel oft met Waer, nae dat het komt gelegen,
En doen ghelijckelijck afbreuck en weder standt

4.

140 *Den Spanjaert, vyandt van ons waerdigh Vaderlandt,*
Al door 't bestieren van Godes voorsinnicheden,
En 't heerelijck beleyt der Staten onser Steden.

KLINCK-VAERS.

1.

Gaet, braefste Oorloghs-Heldt, die Holland oyt verliende,
Daer Delf op braveert, daer Rijn-landt over schreyt,
145 Daer 't Haaghjen over weent, want haer wort nu ontleyt
De beste kryger die de groote Maurits diende.

---

130. *treflijckheyt* – aanzien. 137. *Onder-handelingh* — Hier wordt gedoeld op de onderhandeling over een verdrag met Algiers, op 't eind van 1617 gevoerd door den Nederl. Consul aldaar, WIJNAND DE KEIJZER, waardoor bij de groote mogendheden hevige jaloezie en ergernis verwekt werd. 141. *voorsinnicheden* — voorzienigheid. *Klinck-vaers.* Ik houd het er stellig voor, dat dit klinkdicht het slot is van „Der Musen welkom" en daarmeê eene vertooning heeft uitgemaakt bij gelegenheid, dat GIJSBERT VAN HOGENDORP naar Venetië vertrok. Dat zal dan geweest zijn in het midden van 1618, toen er twaalf schepen met in ons land geworven troepen naar Venetië uitzeilden, om dáár de Venetiaansche republiek te dienen (zie o. a. *Brieven van Lionello en Suriano*, Utrecht 1883 bl. 312). HOGENDORP was officier der lijfwacht van Maurits in Den Haag en lid van de rederijkerskamer *De Rapenbloem* te Delft. Voor die Kamer maakte hij bij gelegenheid van het refereinfeest te Vlaardingen in Juli 1616 een *Spel van Xerxes*, een refrein en een liedeken. Met zijn treurspel van *De moordt begaen aen Willem Prince van Oraengiën* werd 23 Sept. 1617 de Duytsche Academie ingewijd. Later werd hij generaal in Zweedschen dienst, en was o. a. in 1635 commandant van Mainz, toen die stad door de Keizerlijke troepen belegerd werd. Na de overgave der stad keerde hij naar Den Haag terug, waar hij overleed. 143. *verliende* — schonk, opleverde.

2.

Gaet heen, groot-moedigh Man, en maeckt u so ontsiende
Van Spanjaert en Maraan door u vroom-hartigheyt,
Als ghy hier wert ghewenscht, ge-eert en weer verbeyt
150 Uyt gantscher zielen van u alderwaerste vrlenden.

3.

Venetia, staet op met al u Heerlijckheen,
En komt eerbiedelijck den Kryger tegen treen,
Die als een Diamant sal boven al uyt blincken.

4.

[illegible], Hóóghen-dorp, vaert wel, aen siel, aen lijf, aen le'en!
155 Wy sullen altemets wanneer wy sijn by een
Een groote Roemer wijns op u gesontheyt klincken.

KLINCK-RIJM.

1.

MArgriete Lief! mijn hart en wensche van mijn leven
So ghy alleen niet zijt mijn hoop en mijn Vriendin,
Of so mijn harte brand van iemandt anders min,
Of so ick heb mijn trouw aen andere gegeven:

5 So moet ick nummermeer so luckigh sijn verheven,
Of mijn vreughd' sy vol pijn en mijn begeert vol smart.
Maer ben ick u geheel met lijf, met siel, met hart,
Met wensche en met wil tot u alleen gedreven.

En so mijn sinnelijckheyt op niemandt anders sie
10 Als op ons hooghste roem, d'Eerwaerde Margariet,
En so mijn lust en goed sy al in u gelegen:

So aenschouwt en bekent, dat mijn levens geniet
Bestaat door uwe gunst, Goddin, die my gebiet.
Ghy zijt myn oogh, mijn kracht; tot u ben ick genegen.

2.

DE verwe van mijn bloem, wiens schoonheyt aengebooren
Klaer braldt en blinckt door al dat op de werelt is,
Het wit en 't vermillioen, so lieffelijck als fris,
Met uytgesonder gloor op dese Parlen glooren.

---

148. *Maraan*—Moor, en wel Spaansche Moor, vgl. de aant. op *Moortje* vs. 549.
KLINCK-RIJM. Wie de MARGRIETE van deze klinkrijmen is, weet men nog niet; maar zij was in elk geval 's dichters eerste liefde. 9. *sinnelijckheyt*—begeerte, lust. 12. *geniet*—genot.
4. *uytgesonder*—bijzondere; *Parlen* — De Grieksche naam Margarita beteekent parel.

5 Aentreckelijk gelaat, geluckigh in 't bekooren
Eere van ons landt, van reden-rijck en wis!
Mijn oogen sien u glans door dicke duysternis,
Om welcks soet genot ick alles heb verlooren.

Margrite Lief! ghy hebt mijn blygeestigh gedacht
10 En 't eerste glinstrend vier in mijne siel gebracht,
Mijn lieffelijcke pijn, mijn onverbloemde gunsten.

Ghy hebt mijn eerste zangh en mijn verliefde klacht,
Het welck schildert af de groote Min sijn kracht,
En om u dienst te doen so leer ick vrye kunsten.

KLINCK-DICHT.

3.

De soele Somer is so brandend' niet noch heet,
Dat door sijn hitte hy ten minste souw verdoemen
Die schoon volkommenheyt van mijn Hemelsche Bloeme
Met verwelkingh of droogt, of diergelijcke leet.

5 De wrange Winter is so wrevel niet noch wreet,
Al mocht hy van ghewelt hoogh pocchen, snorcken, roemen,
Van hagel, ys en sneeuw, of watmen meer mach noemen,
Ten let noch hindert niet haer wel vermaelde kleet.

De heftige Herfst kan mijn bloeme niet verstooren,
10 De lieve Lente leent van haer het weder-booren
Van kruyt en van gewas: sy geeft de planten kracht.

Haer schoonheyt is altijdt wit, levende in 't groeyen,
Haer blyicheyt is root en gloor-rijck in het bloeyen,
En aen mijn varsche Bloem en knaaght geen bitsche nyt.

4.

O Nacht, ô lange Nacht, my een getuyg en trouw
Van 't gene dat ick ly in mijn bekommert waken,
In die my vaack-loos houdt: doch om geen ander saecken
Dan om te mercken deur de schoonheyt van mijn vrouw.

5 Als ick de schaduw daer ten minsten van aenschouw,
Dat kan een soete slaep voor my bedroefde maecken;
Och, wilt die dicke wolck niet uyt mijn oogen schaecken,
Want in u duysternis ick my geluckigh houw;

---

8. *haer wel vermaelde*—haar schoon beschilderd. 10. *weder-booren*—herboren worden.

1. *getuyg en trouw.* lees: *getuygen trouw.* 4. *te mercken deur*—te doorgronden, te overpeinzen. 7. *schaecken*—rooven, wegnemen.

Ja meerder, och! veel meer dan als de gulde stralen
10 De laege Werelt hooght, en die begraven daelen
Met 't goude gloor vereiert van den schitt'renden dagh.

O soete droomen! heht meelyden met mijn sinnen,
Na dien de trouw, gejont mijn lieve Vyandinne,
In haer versteende hart so veel niet en vermach.

5.

Dlt groen besloten perck, dus genoechlijck gevlochten,
Krom loopende Dool-hof heeft so veel wegen niet,
Noch so veel strengel pa'en, hoe veel mender oock siet,
Ja al swierden 't noch in duysend, duysend bochten,

5 Of laas! mijn teeder hart wort omringht en bevochten
Van duysend duysenden gheschillen en verdriet,
Van duysend swaerigheen, van duysend strickjens hiet,
Die d'alvermogen Min nu breyd in mijn harts-tochten.

En geen Theseus hier noch elders en verrijst,
10 Die mijn vermoeyde ziel de rechte nytkomst wijst,
Om van den omwegh groot juyst na de Poort te loopen.

Een schoone heeft de macht, door haer vriend'lijck aensehijn
My uyt dees Kercker dicht, en uyt mijn soete pijn,
Oock al mijn banden swaer my lichtelijck ontknoopen.

Hoe vaeck heb ick mijn lief gebeden,
Menighmael om trouw gevraeght!
Maer sy steld my niet te vreden.
Och, dat moet God sijn geclaeght!
5 Wat ick haer vermaen of preeck,
Sy hout altijdt haer oude streeck,
Maer sint felten moet haer halen,
Laet zy my noch echter dralen:
Ick meen. sy sal wel heter koop
10 Gheven, teegh ick opter loop.

---

10. *die begraven daelen*—die in duisternis hegraven laagten.

2. *Doolhof*—Men denke hierhij aan het Doolhof door Peylder, tusschen 1614 en 1625, op den hoek van de Prinsengracht en de Looiersgracht in den tnin zijner herberg aangelegd (zie J. ter Gouw, *Volksvermaken* hl. 628 vlg. en D. C. Meijer Jr., *Oud-Holland* I hl. 32—36) en aan de beschrijving, die Vondel in 1617 gaf van een doolhof in de „Vermaeckelijcke Inleydinghe tot de Vorstelijcke Warande der onvernnftige Dieren." 3. *strengel paen*—kronkelpaden. 8. *breyd*—vlecht.

6. *Sy hout altijdt haer oude streeck*—zij gaat altijd haar ouden gang. 8. *echter*—na dezen, verder. 10. *teegh*—beter ware *toogh*.

KLINCK-DICHT.

ALso de Camers Prins heeft prysen opghesteecken
Voor het doorluchtigh volck, dat die rijm-konst bemi t,
Mijn danck-schuldigh gemoet werdt lichtelijck ghesint,
Om toonen metter daet hoe ick sijn wetten reecken.

5 Misschien de swarte Nijdt sal my daer schand af spreecken,
En slaen naer haer gewoont mijn opset inde windt:
Nutte berispers kloeck, als ghy mijn feylen vindt,
Verbetert, en scheldt hensch: denckt, yder heeft ghebreecken.

't Faelt my aen kunst, ick kent; dan doch die beter weet,
10 Ick wilde dat dien Mensch niet seyde, maer het deedt,
Vermits de wercken meest syn wetenschap bewysen.

Kunst-rijcke Broeder Prins, ontfanght mijn slechte gunst,
Mijn slechte Boertery by die verlichte kunst,
't Mijns sy dan so het wil, het mach sijn selven prysen.

MAer waerom ben ick niet soo ghelnckigh,
Als ghy, ô Tortel-duyfjen kleen,
Die nummermeer u Gayken druckigh
Verliest, dan door de dóódt alleen!
5 Och, waer de mijne de gaven gegeven
Van u liefs trouw en van sijn Min,
Of had ick de staet maer van u leven
Met dat vernoeghen in mijn sin!
Och waerom werd ick met mijn Margariete
10 Niet met de selfde snoer gheleyt
Als ghy, die veyligh mooght genieten
Den Hemel van sijn lieflijckheyt!
Of moet het Vee in redelijckheden
Den Edelen Mensch te boven gaen?
15 Wy, die betytelt sijn met reden,
Die mocten van haer een les verstaen.

---

1. *opghesteecken*—uitgeloofd. 4. *reecken*—tel. 6. *opset*—onderneming. 8. *scheldt heusch*—berispt beleefd. 9. *ick kent*—ik weet het. 12. *slechte gunst*—eenvoudige hulde.
3 *druckigh*—jammerlijk. 13. *Vee*—gedierte. 15. *betytelt sijn met reden*—den naam dragen van redelijke wezens.

Ian de voor-looper.

GRof sal volghen, sey de Boer, en hy scheet een Kalf:
't Sel 't verlooren Schaep slachten van Dr. Jan derde half:
Datsen rederijcker, moer, ja Vaer, dats een ghiest,
Schijt Koster, schijt Brero, een Koe is een groot Biest,
5 En maeckjeme quaet, ick segh noch wel: schijt dicke Jan,
En schijt de Drost, en nou segh ick 't wel, wat ist dan?
De voorschreve Docter het de kop vol rederijckers prullen,
Hy kackt Rondeelen, hy snuyt Refereynen en hy swiet hiele Spullen:
Dus komt het, dat hem so noo de Ouwe Manne-Vaers mogen missen;
10 Ick seghje dat, de Varcke-sluys souw hy stoffeeren met aers-wissen.
Och, nodige Jan, reptje, bekladt wat pampiers met een slinger,
Of de morsebellen veghen haer gat met haer Vinger.
Vaer, ghy bent al even wel een Doctor met oorlof eseyt,
Moytjes dan, en gheeftme daer op te minsten recht bescheyt.
15 Isset waer, datmen lestent seyde een heel ouwt Wijf,
Datmen de stopte aembeyen opent met het gevrijf
Van u ruwe stijl? segt, mijn Vaer, en wilt voort swygen:
So dientet my niet, ick mocht blaeren aen mijn poort krygen.

By my Hokus Bokus,

hier na een beter.

Jan de voor-looper—Jan de ijveraar, die bij alles de eerste vlool wil spelen. Blijkbaar wordt hier Dr. JAN FONTEYN (geb. 1574, † 1628) bedoeld, van wien het heet, dat hij „dertigh jaren langh Prince van de oude Kamer is geweest" (zie A. C. LOFFELT *Ned. Kunstbode* I, hl. 69), maar in 1618 factor der kamer was. (Zie opdracht van RODENBURGH'S *Wraeckgierigers Treurspel*). Het spel van 't verlooren schaep wordt ook zeer ongunstig beoordeeld in *De geest van M. G. Tengnagel* vs. 330 vlgg., waar het van den dichter heet, dat hij „wist van 't verloren schaep dat belachlijk spel te maken" enz. Platheid vooral wordt er in afgekeurd. Toch droeg VONDEL in 1620 zijn „Helden Godes" aan hem op. 2. *derde half*—twee en een halve stuiver of vijf groot, destijds de minste prijs van een drankje, vgl. *Symen* vs. 23. 3 *Datsen*—Dat is een; *ghiest*—overvlieger. 5. *dicke Jan*—misschien JAN SYBRANTSZ BONT, in 1618 prins der kamer. 8. *Rondeelen* —zie de aant. op *Kl. v. d. Koe* vs. 585; *Refereynen*—rederijkers-gedichten met telkens terugkeerenden *stok* of *refrein*. 9. *Ouwe Manne-Vaers*—Vaders van het Oude-mannenhuis? 10. *Varcke-sluys*— Over de O. Z. Voorburgwal, dicht hij het huis, waarin BREDERO van 1602 af woonde, en waar hij overleed. Waartoe de *Varcke-sluys* ook diende, en waarop hier gedoeld wordt, vindt men *Moortje* vs. 680. 11. *nodige*—onontbeerlijke; *met een slinger*—in een ommezien. 16. *stopte*—verstopte. 17. *voort*—verder.

Eerentfesten, Edele Heer, mijn Heer ende Vrundt
P. C. HOOFT.

ICk hebbe, waerde Heere, dese Sondagh ende Maendag tot de Fabricks ter Bruyloft gheweest, alwaer ick hebbe met blijdschap gesien, ende vrymoedelijck mondelingh ghesproocken met den wel gheleerden ende seer gheachte Grootius, Pensionaris van Rotterdam. Onder anderen gevielt, dat wy van u,
5 mijn Heere, oock quamen te spreecken, vermits de lustige Man my na u gesontheyt ende welvaren vraeghde, waer op ick hem hebbe ghedient na mijn beste kennisse. Hem voorder seggende, dat Muyden van Amsterdam maer twee mylen gelegen was, en oft hem gheliefde dat wy u 't samen eens wilde komen versoecken, het welcke hy wel goet vondt ende dat hy niet afslaen
10 wilde. Soo ick my hier in te buyten hebbe ghegaen, mijn Heere sal my daer in verschoonen, (vermidts ick niet en twijffelde of ick soude u daer een aengenaeme dienst mede gedaen hebben) en my verwittigen, of ick sal aenhouden ende comen met hem over, dan of ick het stilletjes wil laten sloeren ende blyven t'Amsterdam, van waer u hartelijck groet, Erentfeste,
15 Edele Heer, mijn Heer,

Uwen willighen ende ghetrouwen Dienaer

G. A. BREDERO.

---

1. Deze brief is vermoedelijk van 1616; van dien tijd toch dagteekent de vriendschap tusschen HOOFT en HUGO DE GROOT, en in dat jaar droeg hij zelf zijn *Rodderick* aan HUYGHE DE GROOT op. 9. *versoecken*—bezoeken.

Sr. Fransisco Badens.

De Deught bewesen het opreeht danckbaer herte,
Hoe weynigh die oock sy, wort t'geender tijt vergeten;
Maar d' ondanckbare keert haest 't wit in't swarte:
t Is quaet d' ondanckbare Deught doen, want sy willen 't niet weten.

5 NAer alle beleefde eerbiedinge ende vrundelijcke groetenisse
aen u, mijn lieve eerwaerdighe Heer ende beminde Meester,
Soo bidd' ick u uyt de naem van mijn Vader, die wel hartelijck
bid ende begeert, oft het u wille nu wel sou wesen ons te willen
leenen het gene ghy hem hebt toegeseyt (gelijck ghy weet het
10 stucxken van S. Vrancx), met welcke ghy mijn Vader een aen-
gename dienst en een over-groote vrundtschap sult doen, het
welcke wy niet onvergolden en sullen laten; sonder u daer en
teghen danckbaerheyt te bewysen nae u waerde, 't sy oock in
wat het sy, sult ghy my ende mijn Vader voor een goede, ja
15 over-goede Vrundt hebben. Ick weet wel dat ons begheeren groot,
stout ende onbeschaemt is, ende dat u 't selfde stucxken lief
ende waert is: nochtans vertrouwende op u jonst ende op u
gunstige belofte, soo hebben wy ons verkloeckt dit vrundelijck,
doch onnoosel, eenvoudigh Requestjen te bieden ende toonen aen
20 u goed-aerdige, milde heusheyt, verhoopende oock anders niet als
dat ons versoeck ons sal toegelaten worde. Waer tegen wy u
opofferen onse goede genegentheyt, macht ende wil, om naer u

Sr. (*sinjeur*) *Francisco Badens* — BADENS werd in 1571 te Antwerpen geboren, kwam kort na de Spaansche Furie (1576) met zijnen vader, die ook schilder was, naar Amsterdam, en bracht vóór 1604 vier jaar in Italië door, „also hy t'Amsterdam was d'eerste, die de jonghste schoon maniere hier in 't Lant bracht; des noemden hem de jonghe Schilders den Italiaenschen schilder." Zie VAN MANDER, *Het leven der Schilders*, bl. 211 b. 't Waren vooral historische en mythologische onderwerpen — vooral naakte figuren — die hij schilderde, en dat BREDERO zelf ook den trant zijns meesters volgde, blijkt uit de onderwerpen zijner nagelaten schilderijen: „een stuck van Davidt, een van David en Abigel, een van Piramus en Thisbe, en een, synde een Fortuyn" (Zie Dr. JAN TEN BRINK, *De Gids* 1887 No. 6). 4. *Deught doen*—weldaden bewijzen. 7. *mijn Vader*—namelijk de schoenmaker ADRIAEN CORNELISZ, geb. 1559 † 28 Juni 1646 (Zie JAN TEN BRINK, t. a. p.). 10. *S. Vrancx* — De Antwerpsche schilder SEBASTIAEN VRANCX, geb. 1573 † 1647, volgens VAN MANDER (t. a. p. bl. 208 a.) „seer aerdigh in Lantschap, Peerdekens en beeldekens"

believen die te ghebruycken; steltse vry te werck naer u eygen begeeren, ghy sult ons willich ende bereyt vinden; wie weet
25 waermen elckanderen kan te hulp comen: niemant leeft voor sich selfs. By aldien ghy ons dese jonste doet ende laet onse wensch gheschien, soo belooven wy u hier neffens, dat wy de Copy niet uyt ons huys sullen laten gaen, want het gheschiet alleenlijck om de sinnelijckheyt van mijn Vader, die 't selfde tot een cieraet
30 op syn plat bewaren wil by syn Juweelen ende schat, en 't souw my nu wel moghen beuren. Voordts weet ick wel dat ghy met overvloedt van woorden niet beholpen en sijt: den Verstandighen is haest ghenoech gheseyt, of: *a un bon Entendeur il ne faut qu'un parolle.* Ist u wil, hoe eerder hoe liever; dus doende sult wel
35 doen.

Wy wenschen u, myn Heer, soo veel gelucx en vreught,
En soo veel goets, als ghy u selfs wenschen meught:
Ghy doet my dickwils deught in veelderleye saken,
Doch ghy sult my nimmermeer meer als u dienaer maken.

G. A. Bredero.

---

27. *de Copy*—de bedoeling was dus, dat Bredero er copie van zou nemen. 29. *sinnelijcheyt*—lust.

De Amstelredammer Oude Camer, *Den Egellentier in Liefd' Bloeyende*, Vrede, vrientschap, gheluck en Eeuwigh wel-varen.

Na dien ick, Eerwaardighe Mede-borghers, hebbe vermerckt, dat eenighe van uwe Camer-broeders over eenighe Jaren doende waren de Neder-landtsche spraack te verrijcken en te eyghenen, die door het inne-breecken der uytheemscher taelen heel ver-armt en verbastert scheen, so dat wy ons eygen
5 moeders-tael, die doch na 't seggen van Becanes een tael-moeder is, selfs haar eyghentschap niet en wisten, noch haar Rijckdom niet en kende, maar huysmorsten en lorsten, met behulp der vreemder tonghen. Dese schandelijcke kancker heeft so seer inghegeten, dat menich waenden dat dese wonden ongeneeslijck ware: oversulckx sijn eenige van u voornaemste van u Cameristen, als voorna-
10 melijck Henderyck Spieghel, Gedeon Fallet saliger, en Roemer Visscher, beweecht met een kloeck-sinnighe yver, dese Nóóde-lóóse Pracherye eens af te schaffen en de Trogghel-sack met al de Beedel-brocken eens na Vranckeryck (ofte elders daer sy armer van schóóne woorden als wy sijn) te senden, ghelijck als sy lieden claarlijck bewesen in de Neder-duytsche Reden-kavelingh en Neer-

---

De Amstelredammer Oude Camer enz. — Van wanneer deze brief dagteekent, weten wij niet; Bredero werd zelf lid van die kamer in 1613, blijkens Coster's voorrede voor Bredero's *Spelen*, in 1617 uitgegeven, en Wagenaar, *Amsterdam* III 244. 3. *te eyghenen*—tot hun eigendom te maken; *inne-breecken*—binnendringen. 5. Bredero denkt hier aan de woorden in de *Twespraack*: „nochtans acht Becanus de onze voor de outste en volkomenste tael des werelds, uyt welcke meest alle talen haren oorsprong hebben" Johannes Geropius Becanus (geb. 1518 † 1572) betoogde dat in zijne werken *Origines Antverpianæ* (1569) en *Hermathena* (1580). 7. *huysmorsten en lorsten*—knoeiden en verbasterden. Bredero doelt hier op de woorden van Coornhert in diens voorrede voor de *Twespraack:* „datmen zo gantschelijk zonder alle nood ghewoon was te lenen en lortsen van vreemde talen 'tgheen wy zelve meer ende beter t'huys hadden;" *tonghen*—talen. 8. *heeft inghegeten*—is ingevreten. 9. *oversulckx*—daarom. 10. *Henderyck Spieghel*—Spieghel schreef in 1584 de beneden (15) als *Neerlantsche Spellingh* aangehaalde *Twespraack van de Nederduytsche Letterkunst*, waarin G. Fallet en R. Visscher sprekende worden ingevoerd, en in 1585 het *Ruygh-bewerp van de Redenkaveling*. 11. *Pracherye*—bedelarij. 12. *Trogghel-sack*—bedelzak.

15 lantsche Spellingh, en meer andere goede boecken, waer inne onse Rijckdom ten vollen blijckt, als inde Eeren-ampteren van Cicero en het stichtelijck boeck van de Wel-levenskunst, mitsgaders in het troostelijck boecxken van Boëthius, by Dierryck Volkaartsoon Kóóren-hart saligher den ghemeenen Duytschen in klaar duytelijck Duytsch verduytscht; 't zedert dese heerelijcke gront-legghers
20 hebben de Taal-enndige Neder-landers mannelijck opghetimmert haar voorghenomen werck. In sulcker voegen, datse nu geen taelen, spraecken noch Tongen hebben te wijcken. Dit mogen alle Lief-hebhers der Vader-lantsche Taal u, mijn Lantsluyden, met aller hillicheyt danck weten. Doch so daar yets son moghen aen ontbreecken, sal den gheleerden en seer kunstighe Steven Stevyn
25 om het gemeene beste gaarne volmaacken: Het waer doch te jammeren, dat een so spits-sinnighe volck, dat alle andere volckeren in't spreecken can nabootsen, haar eyghen Rijcke Taal so renckelóós souden verwaarlóósen. 't Is doch een geckelijcke zaeck van eenige opgehlasen verwaande sotten, die haer redeneeringh soecken te vercieren met Latijnsche, Fransche, Spaensche ofte Italiaensche
30 tarmen, recht oft eenighe bevallicheyt inbrachte, het welcke by de Recht-sinnighe recht anders verstaen wert. Lust yemant sijn wetenschap te bewijsen, die toontet in een onghevalschte, suyvere Taal: niet als dese Neder-lantsche Papegayen, die veeltijts niet en weten wat sy rabblen, als sy haer ghestolen of met groote moeyten aenghewende wóórden spreecken. Even als eertijts een seecker
35 Brabantsch Wijn-verlater dede, die t'elckens (als hy de milde Wijn met sijn leckere tongh door sijn botter-tanden spood) sprack: *par Dieu il est bon.* Waar over een goet Heer, hem dit menichmaal hoorende verhalen, (hem berispende) vraechde, of hy wel wist, wat hy seyde, als hy soo sprack? Neen ick (seyden hy); dan de Fransche segghen so als sy haar wijnen proeven. Waer op den ander
40 antwóórden: ghy vloeckt hy den Hóóchste, dat dese Wyn goedt is. Vergeeftet my, Heere (seyden hy): ick heb nyt onwetenheyt met mijn ghebreck gepronckt; ick sal naer dese niet meer so lichtvaerdich sweeren. En duysent diergelijcke dingen hoortmen daeghelijcx onder de eerlijcke Cooplieden, onder de naam-rechts-geleerde, doch oock insonderheyt in sommighe broetsche taal-mannen of goed-dunckende

---

16. *Eeren-ampteren*—de vertaling van CICERO's *De Officiis* door COORNHERT. 24. *Steven Stevyn*—de beroemde wiskunstenaar SIMON STEVIN († 1620), die over den rijkdom der Ned taal handelde in een opstel *Uytspraeck van de Weerdicheyt der duytsche tael*, gedrukt voor zijne *Beghinselen der Weeghconst*, Leyden 1586. 30. *inbrachte*—aanbracht; *Rechtsinnighe*—weldenkenden. 37. *verhalen*—herhalen. 43. *eerlijcke*—fatsoenlijke. 44. *broetsche taal-mannen of goed-dunckende Voorspraken*—windmakende advocaten of verwaande pleitbezorgers.

45 Voorspraken, oock in jonge Doctoren, die haer eyghen bral-woorden in haer moeders spraack niet weten te verduytschen. Daerse nochtans soo overvloedich in onse taal te vinden sijn: maer de brood-droncken luyicheydt is vervaart voor den arbeyt, om die te soecken : daerom behelpense haar met het ghereetste. O vreemde Hovaardy! die ons eyghen Lants-ingeboren een Revel-duytsch, een 50 krom-tongh en een Koeter-waal maackt! O ghy, Neder-landers! waackt op, schuurt u betóóverde óógen open, aenschouwt u eygen blindheyt, laat niet langher dese onwetende duysterheyt u helder gesicht benevele: jaacht dese hóóchmoedighe vreemdelingh, die hier dus langh de meester gemaackt heeft, onwaardich wederom naar huys, en haalt met Eerbiedicheydt u verjaachde en 55 schier ontmunte eygenaar in, gelijck als onse oude Cameristen met gróóte (doch willighe) moeyten hebben gepoocht, voor het welcke ick tot erkentenis van dese weldaat, &c.

49. *Revel-duytsch*—Nederlandsch-brabbelaar. 53. *de meester gemaackt*—den baas gespeeld. 55. *ontmunte*—afgesleten, van muntstempel of karakter beroofde.

SONNET.

Het heylich vat der Goon, waar in dat sijn gesloten
De plagen en de straf van 't menschelijck geslacht,
Is, laas! voor mijn ontdeckt, geopent onverwacht,
Want 'k hebber al bereets veel smarten af genoten.

5 Mijn sinnen met geweldt die sijnder af gesloten,
Mijn leden af geknaaght tot op het kaele been,
Mijn Hert dat is vol viers, en 't sendt sijn suchtjens heen.
Met laster en met lof gestrengelt en doorschoten.

Helaas! mijn hart meent u, Pandora, schóón en wit,
10 U, die het dient en smeeckt en viert ende aenbidt,
Om eens van u getroost in al mijn pyn te wesen.

O schoone! doet dan op, doet op het tweede vat,
Dat my verdrinckt en brant! doet op de waarde schat,
Daar al de Heyl in is, die my straex kan genesen.

KLINCK-VAERS.

Sy, die Aurora *plach in Verruw te ghelijcken,*
Wanneer sy 's morghens steech uyt 't logg' en 't vochtich bedt
Van haren Tithon *oudt, diens Sieltjen is nu net*
Een Aartsche voor-beeld en een glants der Hemel-rijcken.

5 *Onder dit Marmer leydt de Grieck*sche *Eer besloten,*
Hoe wel dat Griecken-landt mach roemen vry met reen,
De Nijdt en spijt ten trots, van een suyv're Heleen,
Die om haer Deucht een Doodt vol glory heeft ghenoten.

---

3. *voor mijn ontdeckt*—voor mij open gemaakt. 8. *laster*—smaad. 9. *Pandora* — Bredero vergelijkt hier zijne geliefde] bij de schoone vrouw, die Jupiter naar de aarde gezonden had met eene doos vol rampen, welke door Epimetheus onvoorzichtig geopend werd. Van de tweede doos vol geluksgoederen is in de oude mythe gewoonlijk geene sprake. 10. *viert*—huldigt. 12. *doet op*—doe open. 13. De zin dezer woorden is mij duister.

1. *Verruw*—verf, kleur, namelijk rozenrood. 3. *Tithon*—Aurora's grijze echtgenoot, die op haar verzoek onsterfelijk was geworden, maar voor wien zij verzuimd had ook de eeuwige jeugd te vragen; vgl. Huygens' *Voorhout* vs. 299 vlgg. 3. *diens Sieltjen*—hare ziel.

Den Hemel gaf haar wel Schoonheyt en suyverheyt;
10 *Maar was haar voort van hem een Wijs-man toegeleydt,*
So waar sy gants volmaeckt in haar geluck gebleven:

Zo had den Dollen bloedt, met beestich onverstant,
Jeloers en vol wan-hoops, haar niet met eygen handt
Onrechtelijck gebracht, tot sijner scha, van 't leven.

SONNET.

WEl, wat beklaach ick my van mijn lichtvaerdicheden,
Om dat ick nu begeer 't geen tegen d'Eere strijdt!
De Noot-wet wilt, ick voelt, dat mijn Lof voor een tijdt
De krachten van mijn wil moet uyt de wege treden.

5 Ick heb gehaent, geplant, gebouwt de lieve gronden
Van mijn begeerten en van al mijn wenschen soet:
Nu ist de Min haar ampt, dat sy die voort voldoet
Tot sulcken nut en endt, als ickse heb gevonden.

Ach Min! die in mijn geest bliest dese Lustjens sot,
10 Kort my het leven stracx of doet my door 't genot
Van sijne Lieflijckheyt in volle blijtschap rysen:

So sal ick seggen, dat ghy alderbest regeert
De harten vande mensch, en dat ghy so beheert,
Dat ick geen Godt so seer als u en weet te prysen.

AL hadt een mensch wat hy mocht wenschen
Van al watmen ter Wereldt slet,
Het hooghste goedt van sulcke menschen
Komt door een ramp, helaas! tot niet:

5 De Noot-wet brouwt hem met verdriet
Voor een Lusje hondert klachten.
Dus sit ick oock daghen en nachten,
Mijn laeuwe tranen en vergiet.

10. *voort*—terstond; *toegeleydt*—ten huwelijk gegeven.
3. *Noot-wet*—noodlot. 5. Ik heb de gronden geëffend, beplant en bebouwd.

Mijn grage Sieltjen moet ontbreken
10 Sijn soete voedtsel en sijn spijs:
Wat is dit anders als een teken,
Wat is dit anders als bewijs

Van mijn doodt? ach ick krys!
Want helaas! ick moet verliesen
15 Het soetste soet van mijn verkiesen,
Dat is mijn Aartsche Paradijs.

Wat is dit anders als 't ombrengen
Van mijn deeltjen! och, van die
Mijn Siel bemint. Och, 'k moet gehengen
20 Dat, o God! u wil geschie.

Als ick, onvolmaackte, sie
Mijn helfje van mijn helfje scheyden,
Och! vereenicht dan ons beyden
Nae mijn doodt weêr op een nie!

---

13. *krys*—krijt. 15. *verkiesen*—kens, smaak. 18. *deeltjen*—wederhelft. 24. *een nie*—opnieuw.

Geeft lust,

Erweerdige Heeren, mitsgaders ghy Eerbare Vrouwen en Vrome Jonge Lieden: Wy dancken u, dat 't u lieden heeft gelieft dese plaetse met u geselschap te vercieren ende ons met u aansienelijcke tegenwoordicheyt te vereeren.

5 Deught-rijcke Juffertjes! Wy sijn verwondert waarom dat eenighe Dochtertjes ons Spel niet en hebben komen besichtigen, maar hebben 't geschuwt, als of't een oneerlijck dinghen ware, daar sy nochtans wel sonder schaamte daghelijx met een nechtighe ernst naloopen de licht-voetighe Vreemdelinghen, die alle
10 schelmerijen schijnen gheoorlooft te sijn. En ist geen groot verwonderens waardich, dat een so loffelijcke Borgherye ende dese Eersame Ghemeente dus langh is begoogelt gheweest door de slimme trecken van dat hant-gauw en diefachtich Volck? Seght eens, ghy Voorstanders vande vreemde Lant-loopers, wat
15 leerelijcke redenen hebt ghy oyt van haar gehoort? wat stichtelijcke waarschuwinge, tot voordeel van andere, hebt ghy oyt van haar ghesien? wat deughdelijcke zedicheyt hebt ghy oyt an haar gespeurt? wat Coninglijcke waardicheyt hebben sy oyt vertoont? O ghy betooverde Lieden! Ick hadde gehoopt, dat u be-
20 sworen oogen door dese gheluckige rijm-eeuw souden gheopent worden. Maar wat is 't? Vele van u lieden blyven moet-willens

---

3. *dese plaetse*—de zaal boven de Hal, waar de De Eglentier hare vertooningen gaf. 7. *dinghen*, in de 17de eeuw gewone bijvorm van *ding*. 8. *nechtighe ernst*—ingespannen ijver. 9. *Vreemdelingen*—De reizende Engelsche tooneelisten, die sedert Leycester's tijd zeventig jaar lang herhaaldelijk hier te lande vermeld worden, te Leiden, Den Haag, Utrecht, Groningen, Franeker en Dordrecht (zie J. A. WORP, *Nederl. Museum* 1886) Te Amsterdam waren zij o. a. in 1615, blijkens *Moortje* vs. 1458—1464. Zij waren tegelijk koorddansers en potsenmakers. 15. *leerelijcke*—leerzame. 19. *besworen*—betooverde.

in blintheyt. Ghy rasende Menschen! En moet ghy niet beken-
nen, dat ghy maar hebt gesien ende ghehoort belachelijcke sot-
ticheden en veel dozijn-werck van ongevoechelijcke brabbel-
25 woorden en veel ondienstighe dartele licht-vaardicheden? Ick
wil niet tegen-spreecken, datter twee of drie tamelijck wel spelen:
Maar, lieve, wat is de reste? een deel ghepuffels, buffels, wraack-
goet, uytschot en houte heylichjes. Wat icker meer of sie, dat
laat ick de Verstandighe uyten. En noch soo durft de trotsche,
30 schotsche Engels-man wel segghen, dat yet treffelicx te leeren
maar kinder-werck is. Dan doch ghemeenelijck, datmen selfs
niet doen en kan, dat verachtmen gaern. Wy syn Rederijckers
en gheen gheck-makers. Voorts soo waarschuw ick al onse
verachters, onse scharpe Eglentiertje niet al te hart an te tasten,
35 of het souw haar opgeblasen glaasen kickers oogen en houten
baviaens-backesen heel open schrabben.

Wyse Toe-luysteraers! Al kan ick met geen Engelsche tonge
spreken: De Hollanders kennen oock wel wat schotsjes reden,
en daar heb ick oock vry wat schots of ghelcert, ende dat is
40 voor de Schotsen oock schots ten besten: Trouwen uyt liefde
van onse Camer en mijn Vaderlijcke Stadt.

Om de Quack-salvers niet te slachten, die haar kruyderen
hooch prijsen, soo stelle ick ons verschil an 't oprecht oordeel
vande sin-rijcke breynen.

---

24. *dozijn-werck*—slordig afgeraffeld werk. 27. *ghepuffel*—gepeupel; *wraack-goet*—afgekeurd goed. 30. *treffelicx*—voortreffelijks. 38. *schotjes reden*—schuine, ruwe praatjes houden.

Voor-reden vande Sotheyt.

HEt Volck, dunckt men, volght malkanderen start an start-
ghelijck de paerden (hoy Os) vande Valckenburghsche
marct, en dat haer lnst voor u gelt te hebben een betiel met
visch, met botter en mostert van mijn vermaeckelijckheyt. Maer
5 ick waerschuwje, datje wel bedroghen sult syn, indien ick wouw
mijn seem-leere montjen openen met mijn buffels-leer verstant,
ick souw niet mogen spreecken in een half uyr: Want wat
souwt ghy dan doch goede Luyden al verwachten? Ick souwje
raden om een kuyertjen te gaen aenden Overtoom, ende u aldaer
10 te vermaken ende eten een sootjen Span-Baers ende drincken
mekaar een half bier toe uyt broederlijcke liefde. Wel aan! Een
Advocaets spreeck-woort: Laat ons beginnen te drincken en
te spreecken. Waer van sullen wy't hebben? Ick weet het niet.
Voor my: Ick en ben niet gedistileert inde harsenen der in-
15 beeldinge van Plato, noch inde wellnstigheyt van Epicurns, noch
in d'ondersoeckinge van Democritus. Nu hebb' ick ghehoort
van mijn Besjen, dat wy niet en snllen reppen van 't ghene dat
ons te hoogh is, ende dat een Smit van yser ende kolen moet
praten, een Schoen-maker van syn leest, de Molenaer van syn
20 molen, de Kock van syn koken, van syn sieden, van syn braden,
van syn roosten ende van syn stoven, van syn smooren ende
van al de dingen, die de koocken aengaen. Maer aen wat eynd'
sullen wy beginnen? Ick en weet niet: Want vande Godtheyt
en verstae ick niet, vande weet of wis-kunst immers soo weynich,
25 vande wysheyt weet ick noch minder ende van al d'andere
wetenschappen er weet ick oock niet, God danck! Want voor
de Rechts-gheleertheyt (anders inde Rechten), u Labbekacken
hebben daer meer in gheleert als ick: die moghen u daer wat
afleeren: Sulcx dat ick niet waerdighs en kan voor uwe heer-
30 lijckheden, noch ick en weetje niet te prevelen van mijn daghe-
lijcx doen: dat ghetuyght mijn kleet, 'twelck niet en ruyckt na

Sotheyt — zotte klucht, die op rederijkerskamers na het ernstig spel vertoond werd. 3. *betiel*—verbastering van *plateel*, schotel. 6. *seem-leere*—zoete en zachte tegenover *buffels-leer*, grof. 9. *Overtoom*—De Overtoom, even buiten Amsterdam, was eene plaats van publieke vermakelijkheid, vooral 's Zondag, wanneer er palingmarkt was. Men at er visch en liet die duchtig zwemmen. Vgl. *Symen* vs. 526, *Sp. Brab.* vs. 1200 en het bekende liedje: „schuitje varen..... varen we naar den Overtoom, drinken er zoete melk met room, enz.' 10. *Span-Baers*—baars met den hengel gevangen. 11. *half bier*—half pintje, vgl. de aant. op *Kl. v. d. Koe* vs. 120. 14. *gedistileert inde harsenen der inbeeldinge*—doorkneed in de bespiegelende wijsbegeerte. 17. *sullen*—moeten. 22. *koocken*—keuken. 24. *immers soo*—minstens even. 27. *Labbekacken*—kwaadspreeksters.

de Philosophie, maer naer over-fyne ende klinck-klare Sotheyt;
en so ghy u niet gewaerdight my te hooren van dese rijcke stoffe,
ick geefje allegaer oorlof, ende ick scheldje quyt voor de rest;
35 maer nu ick jouw ooren soo open sien als een veurspraacx tas,
ick sal u seggen een woort of twee, of meer: Wel aen dan, hout
op je hant en sweertmen in heylicheyt van gemoet: Meenje
datje wyser bent als ick? soo ghy dat denckt, soo sydy ten
eersten ghevangen in d'eerste Sotheyt (want de verwaentheyt is
40 d'eerste lit vande dwaesheyt): hebdy niet ghelesen in Salomon
ende anderen, dat het getal der Sotten oneyndelyck syn? ende
dat de Menschelijcke wysheyt is pure narrigheyt by de eeuwige
wysheyt? Ay segt my eens, so ghy lust hebt my te betalen,
wie begaet meer geckheyt, ick die u ophouw met mijn Mallich-
45 eytjes, of ghy met my te hooren? Die u woorden vent, of
ghy diese coopt? Voor my, die mijn selfs kittel dat ick lach,
of ghy om dat ghy lacht, als ghy siet lacchen? Ick vind dat
ons verschil overeenkomt met het woort vande Romeynen: Sena-
tus Populusque Romanorum: maer met vier voor-letteren,
50 S. P. Q. R., of Stultus Populus querit Roma.

Ist niet een groote sotheyt vande huyrlingen van dit gheslacht,
dat sy haer lijf ende ziel vermoorden om veel goets te vergaeren
met ongeoorlofde middelen? Om van dese werelt te dragen
een ellendich slaeplaken. Ende laten al haer goet aen erffge-
55 naemen, die meerder geest hebben dan sy; want sy brengen meer
deur in een dach, alsmen haer souw kunnen toevoeren in een
jaer. Is niet de selve sotheyt in de Coopman die daer handelt
op zee, dat hy hasardeert syn leven ende welvaren inde spatie
van twee dry vingeren vande doot, om te deurgraven de mynen
60 van Peru, om hem te verrycken met een Metael, dat syn leven
geen oogenblick souw connen verlanghen? In Somma Sommarum,
om tot een eynde te komen: al de werelt is vol Sotten, ende
ghy toehoorders, mijn Nichten en Neven, Lacht wel.

Het rechte recht al vande kan
Is: drincket uyt en knoopet an.

G. A. BREDERO.

---

33. *gewaerdight*—verwaardigt. 34. *oorlof*—verlof om heen te gaan. 35. *veurspraacx tas*—de beurs van eenen pleitbezorger. 42. *narrigheyt*—dwaasheid. 43. *betalen*—te woord staan. 46. *kittel*—aanzet, aanspoor. 48. *Senatus Populusque Romanorum*—Senaat en Volk der Romeinen. — 50. *Stultus Populus querit Roma(m)*—het dwaze volk zoekt Rome op. 58. *hasardeert*—waagt.

Lof hebbe Godt in Amstelredam. Den 23 Maert 1611

Eersame voorsienighe KAREL QUINA,

DE oude liefde (tusschen ons beyde) en u steets vernieuwende weldaden, en mijn voorige beloften, vriendelijcke CHARLE, doen mijn onkunstige hand
5 de penne met schreumen aenvaerden; maar wetende, dat tusschen vrienden de woorden niet behooren ghewickt noch ghewoogen te werden, Soo dunckt my, dat ick my niet behoeve te schaamen, om sonder pluymstrijckery de goede, groote gunst mijnder harten te openbaaren an mijn vrienden. Want, so onse Zaalichmaker seyt, een goet mensch werpt uyt de goede dinghen
10 uyt de goede schat sijns harten, als oock het rechte tegendeel inden boosen. Voorts seyd' hy noch: den mondt die spreeckt vande overvloet des harten, ; Mattheus 9. staat: waarom gedenckt ghy quaat in uwer harten; Lucas int 2. schrijft: ende dijn eygen ziele sal een swaert doordringhen, op dat veel harten gedachten openbaer werden; voorders: ende sijn moeder behielt al dese woorden
15 in haar harte. Lucas 24. staat: Waarom stijghen alsulcke gedachten in uwer harten; en wijders: ô ghy dwaase en traaghe van harten inden gheloove. Voorts: en branden onse harten niet, doen hy met ons sprack op den wech. Johannes int 6. cap. verhaelt: En u harte sal sich verblijden, en uwe vreucht sal niemant van u nemen; int vervolch: Om dat ick sulcx tot u geseyt hebbe,
20 is u harte vol treurens geworden. 1 Cor. int 4. Ende hy sal openbaaren de anslaagen der herten. Gallat. 4. Heeft Godt gesonden zijnen geest in uwer harten, die daer roept Abba Vader; noch leesen wy elders van de toegeseyde eeuwige vreucht, die daer bereyt is alle Godsalige, datse noyt ooghe en sach, noch oore en hoorde, noch ten quam noyt in 's menschen harte de blyschap
25 die aldaar sal wesen. Dit alles schrijf ick, ô alderliefste Charle, om dieswille, dat ick oordeel en houde, dat uyt het harte de wille en alle gedachten gebooren werde, het welcke my van sommige wert gheloochent, en drijven heel waarschijnelijck. dat dit int hooft gheleghen is: soo ick hier in ongelijck hebbe, wilt my dat, vrient, vruntlijcker-wijse schrifteljck betoonen.
30 Ten tweeden so schrijf ick dit mede. om dat ghy souwt bekennen, dat ghy my een hartvrient zijt, dewelcke ic alle mijn harts vermogen schuldig ben te bewijzen, en hout dit niet, mijn beminde Charle, dat ick u met smekende woorden soeck na de mont te spreken; maer gedenckt, dat de woorden zyn het

---

Deze brief komt alleen in de uitgave van 1638 (D) voor en is daar geplaatst achter de „Grillen" (zie boven bl. 122.)

2. *Eersame voorsienighe*—geëerde, verstandige. KAREL QUINA werd ± 1586 geboren en stierf in Oct. 1649. Hij huwde 2 April 1619 met JOHANNA MERSIER en schreef onder de zinsprenk *Qui n'a Dieu, n'a rien* lofdichten op Bredero's *Roddrick*, *Griane*, *Lucelle* en *Moortje* (Zie J. H. W. UNGER, *Bibliographie* bl. 33 vlg.). 27. *drijven heel waarschijnelijck*—trachten door hunne redeneering waarschijnlijk te maken. 29. *betoonen*—betoogen. 32. *smekende*—vleiende.

werck-tuych om mijn jonstige geneegentheydt als met levendighe verwen af
35 te schilderen; hoewel de nijdighe dese seifde middelen oock veel gebruycken
soo haat ick nochtans haar doen tot in mijn doodt, en, so Thales van Melesien
seyt, de quade gewoonten der Hypocrijten is te haten, om dat haar tonge het
eene spreect en het harte denet het ander, vermits dat haar archlistich harte
dat voort beste geraden vint; vermaledijt, seyt Salemon, is dien, die een dobbel
40 harte heeft; mijn alderbeste Charle, soo ghy noyt en hebt vermerckt mijn goede
wille t'nwaars, so begeer ick dat ghyse anschouwt in dese (mijn beloofde
spiegel tegenwoordich. Mijn anghesicht en heeft tot veel maalen niet connen
bedecken de liefde mijnder harten, nu, op dat ick geen lief-cooser en sal schij-
nen, soo sal ick veel nalaaten te schrijven, 't geen my wel geoorlooft sou zijn
45 by vrienden van vrienden te verhaalen.

Mijn hart, mijn sinnen, mijn gedachten en alle mijne crachten hebben 't sedert
de kennise van u eerbaar leven vastelijck besloten u te beminnen tot het laatste
snackje mijns levens toe; ten ware, ô vroome Charle, u Godtvruchtich hart, u edel
verstant en u deuchdelijcke zeden, ick soude u in mijn soo hooch niet achten:
50 dunckt u dit, mijn Broederlijcke Charle, onbehoorlijck? ô Neen, want Byas Philo-
sooph en Prince van Prienensen seyt: Ten is noyt verbooden een mensch te prijsen
van sijn deuchden, maar wel om sijn Rijckdommen, die niet sijn eygen (maer
geleende) goederen zyn: Daaromme en duydet niet ten quaatsten 't gheen dat
hier mijn handt (door toelaatingh mijns harten) t'uwer eeren is stellende.

55 Den alder welsprekenste Cicero seyt van alle dingen, die door de wijsheyt
gegeven zyn om wel te leven: geene is grooter, schoonder noch bijder dan
de vrientschap. Martiales schrijft: de volmaackte vrientschap is tusschen
de goede en ghelijcke in deucht; gelijck Seneca bevesticht en seyt: ge-
lijckheyt van zeeden maackt en bindt de vrientschap; het welcke Plato be-
60 tuycht met dit vaersgen: De vrientschap is een eerelijcke vereeninge van
eenwige wille. De vrientschap (so sinte Ieronimus seyt), die sich eyndigen mach,
en was noyt warachtig: onse vrientschap en is van heeden noch van gisteren,
maer van onse kintsche dagen tot onse mannelijcke oude onderhouwen en met
alle Eerbaarheyt gehanthaaft en versterckt. Sy wast noch dagelijcx in mijn,
65 welcx gheheugenisse bereydet in mijnder ziele een blijde vreucht, vermits door
de lange kuntschap heb ic u bevonden waarachtich in u woorden en ongeveynst
van harten: Nadien ick dan, mijn lieve Charle, wetenschap heb van u deugden,
wat souw my dan verhinderen u te beminnen; want soo 't onghetwijfelt is, als
den voorgemelden Thales seyt, het is van noode te kennen eermen bemint,
70 en niet te beminnen eermen kent. Voorts seyt hy noch: den waaren vrient
heelt het secreet van sijnen vrient en troost hem inden noot; hy eert hem

---

43. *lief-cooser*—mooiprater. 50. *Byas, Prince van Prienensen*—Bias, een prins (?) van Priene, een der zeven Grieksche wijzen 63. *oude*—ouderdom, leeftijd. 66. *kuntschap* -kennis, omgang.

in sijn tegenwoordigheyt en prijst hem in syn afwesen. Dit selfde gevoelen heeft den hoog-prijselijcken Philosooph Solion Sollinnus mede en seyt: een warachtigh vrient verlaat sijn vrient nimmermeer inden last, alsoo dat den
75 daat van den eenen is het selfde werck vanden anderen: om dieswille dat alle dingen gemeen zijn onder vrienden. Voorts so beschrijft hy (o wel geliefde Charle) een vrient aldus, en seydt: een vrient is een welbegeerde Naam, een mensch diemen luttel vindt, een toevlucht inden noot, een ghevonden vryheyt (door grooten arbeyt), een versekerde ruste, een wel beminde geluckigheyt, een
80 sloffer der verborgentheden. Ghy zijt, ô mijn 's hertsen Charle, die my al dese gaven in u doet hebben; Daarom bid ick u, verblyt u met mijn geluck, och! of Godt beliefde, dat ghy soo alles aen my mocht vinden! hoe verheught souw u harte zijn. Maar al en heb ick, ô waarde Charle, de dinghen niet na ick die wel wensche, ick bidde de lieve Godt, dat hy myn gebreclijcheyt met sijn over-
85 vloedicheyt verryckt, om u uyt goeder jonste rijckelyc te beloonen de vrientschap an mijn beweesen in voortijden. Periander van Corinthen zeyt: de vrientschap, van langer hant verkreghen, behoort sorchvuldelijck bewaart te worden, datse niet ghebroken en wort deur eenige saaken, dat het zy; de vrientschap, die de Eerbaerheydt hout voor haar voornaamste ghemerck can seer
90 qualijck ghescheurt worden: sy mach ontnaden, maar sy can haar weder vereenigen door weldaden en soete woorden. Pythacus van Asien (die een so doorluchtigen Philosooph, als Eedelhartich in kunsten der Ridderschappen was) seyt: daer zyn lieden, die om de minste beusseling vande werelt haer niet en schamen te breecken een langhe en groote vrientschap; maer (seyt hy) sy en
95 zyn geen rechte vrienden, want den waaren vrient verdraacht de onvolmaaetheydt van sijn vriendt tot den eynde toe. Verkooren Charle, soo by ghebreecke van vernuft ofte door armoede van goede daaden ick my niet hebbe gequeeten na behooren ('t welck ick belijde tot mijnder schanden), Het selfde gelieve u met u groote redelijckheyt te verschoonen. Vroede Charle! doen
100 ick sochte soo hier en daar de dingen, die mijn tot dit mijn voorneemen dienstich waren, so docht my, sprack den wijsen Cleobulus, Philosoop van Lindien, tot my dese (doch sijn eygen) woorden: Denckt op de weldaat, die ghy van uwen vrient ontfangen hebt; op dat ghy hem vanden selven wederom doet met goeder harten ter bequaamer tijt, op dat ghy door sulcken middel
105 niet ondanckbaar wert geacht; want de gene die niet en bekent en vergeet de deuchden, die men hem gedaen heeft, en is niet waardich datmen hem meer vrientschap doet, het welcke my, die doch van selfs genegen was, te meer prickelden u desen maan-brief (of eysch-teken) te senden, tot een bekentenis van mijn schuldighe plicht; daeromme sult ghy weten (indien ghy 't niet

---

73. *Sollon Sollinnus* — Bredero schijnt hier den wijzen SOLON met den polyhistor C. JULIUS SOLINUS verward te hebben, of te bedoelen: *Solon van Soloi*, de stad op Cyprus, waar Solon eenigen tijd doorbracht. 90. *ontnaden*—lostornen.

110 en weet) so 't my ontbreeckt aende macht, het en schort my aen de wille niet om u te vergelden na behooren. Laat n de sprencke van Plautus wel bevallen, die daer seyt: den weldaat den goeden gedaen en is nimmer verlooren. En Marcns Aurelius seyt: den deucht-doender loont sich selven met een onendelijcke eer; voorwaer 't is wel een snoot mensche, die een weldaat
115 can ontfangen en niets wederom betalen en can; maar d'alder ondanckbaarsten ist, die een ontfangen weldaat vergeet, gelijc (so Plautus seyt) gemeenlijck doen de Rijcken; cortelijck hoe men weldaaden besteeden en aenneemen sal, beschrijft, als ghy weet, Lucius Annius Seneca wijtluftich genoech: daeromme meer verhaals.

120 Maar op dat ghy verstaat, ô deuchdelijcke Charle, het wit ende oorspronck van mijn schrijven: is alleen geweest, om u te betoonen het ghelijckmaacksel van mijn liefde tot uwers, het welck ick sochte met letteren af te maalen; maar ick bevinde inder daat mijn onbequaamheyt te groot en mijn verstant te cleyn, om sulcx fijn en wel te doen: derhalven sal u bescheydenheyt mijn
125 goede wille in dancke ontfangen, als ick hoope ja. Voorts om u niet langer op te houden van u gewoonelijcke oeffeninge en besighe ghedachten, sal ick dit myn getuymel en ongerymde dingen enden, Beveelende u die met soo goeder harten te anvaerden, leesen en beantwoorden, als ick u die met gunstiger en reynder ziele op-offere, sende en vertrouwe. Eyndelijck bid den
130 Alweetende, Almogende Harten-kenner, dat hy u bescherme voor alle ongeluck, en dat hy u zeegene met goede tijtelijcke en eenwighe goederen en onendelijcke zalicheyt. Amen!

By my, uwen al schuldigen ongeveynsden,
nedere, doch goetwillige

G. A. Bredero.

't Kan verkeeren.

E Y N D E.

---

121. *ghelijckmaacksel*—portret. 124. *bescheydenheyt*—verstand.

GROOT LIED-BOECK.

MET INLEIDING

EN

AANTEEKENINGEN

VAN

D^R^. G. KALFF.

BREDERO'S LIED-BOECK [1])

DOOR

DR. G. KALFF. [2])

INLEIDING.

DE 16de eeuw is ook hier te lande vruchtbaar geweest voor de ontwikkeling van de muzikale lyriek — van het lied.

Eeuw van hervorming en omkeer op zedelijk en maatschappelijk gebied, was zij juist daardoor bij uitnemendheid geschikt de gemoederen in beroering te brengen, het geestesleven op te wekken. Een ontroerd gemoed, een verhoogd geestesleven nu worden noodzakelijk vereischt, zal de lyrische dichtkunst — inzonderheid het lied — zich kunnen ontwikkelen. Hetgeen ik omtrent de 16de eeuw opmerkte, geldt voornamelijk hare laatste helft. Vele 15de eeuwsche liederen bleven ook in de eerste helft der 16de eeuw bewaard en in dien trant dichtte men voort, mocht ook de renaissance meer op den voorgrond treden, mocht ook het gehalte der liederen, vooral van die der Rederijkers, er niet bij winnen.

Nog altijd gaven de minnaars in liederen hun gemoed lucht: over de „tribulacie" en het verdriet, dat Vrouw Venus hen deed

1) *Boertigh, Amoreus, en Aendachtigh Groot Lied-boeck* van G. A. BREDERODE, Amsteldammer. Verçierd Met vele Klinckers, oock Bruyds-lof en Klaegdichten. Doormengeld met Sin-rijcke Beeltenissen. Alles tot vermaeck en nut der Jeughet, Sampt allen Lievers der Rijm-Konst. t'Amstelredam, Voor CORNELIS LODEWIJCKSZ: VANDER PLASSE, Boeck-verkooper, wonende op den hoeck van de Beurs, in d'Italiaensche Bybel. 1622. Met Privilegie voor ses Jaren.

2) Herdruk van het artikel in: *Brederoo-Album*, Feestnommer van *Oud-Holland* GEBR. BINGER, Amst. 1885) bl. 42—66.

lijden, over de „nydighe clappers" die hen bespiedden, zongen lofliederen ter eere van het „schoon liefken jent", dat bij een „welrieckende roosmaryn", bij een eglentier of violier vergeleken werd, of wel — en het was een teeken des tijds — lieten natuur en waarheid ook in het minnelied recht wedervaren en namen teleurstellingen in de liefde luchtig op; „een verloren, ses ander vercoren" luidde het dan of: „Al hebdy my begeven// Schoon lief, men vinter meer."

Nog altijd kiezen rederijkers en liedjeszangers het rijke volksleven tot stof hunner frissche, dartele, oorspronkelijke liederen. Daar hooren en zien wij het volk op straat, in de taveerne, op bruiloften en feesten; in die onbezorgde, vroolijke menigte zijn alle ambachten en neringen vertegenwoordigd tot het gilde der doorbrengers toe, de „gildekens" en hunne vriendinnen, de „meyskens net, schoon gheblanket// Die gaerne vreucht hanteeren." Nog altijd klinken de liederen van ruiters en landsknechten, hetzij ter eere van Maarten van Rossum of ter bespotting van de Guliksche en Cleefsche pochers, onder de muren van Munster, op de bierbank of terwijl zij „met hun liefken in den wijn" zitten.

En deze liederen werden slechts door een deel van het volk gezongen en met welgevallen aangehoord, al was dat deel zeker het grootste. Gansch anders luiden de geestelijke liederen, aangeheven door hen, die de „sotte, vleescelike liedekens" verfoeiden en als in de 15de eenw lofliederen dichtten en zongen ter eere van Maria, Jezus en de heiligen, zich met welgevallen verdiepten in de geschiedenis van Jezus' kindsheid, waarschuwden tegen de wereld en hare verleiding, zich zelf en anderen opwekten tot strijd tegen den Booze of God smeekten om kracht, als zij vreesden voor de verzoeking te zullen bezwijken.

Zulke liederen werden in de eerste helft der 16e eeuw door Noord- en Zuidnederlanders gedicht en gezongen, totdat de speelman kwam, die hen andere liederen leerde zingen, totdat de Spaansche trommels andere wijzen deden hooren.

De reusachtige worsteling ving aan.

Voor ons sceptisch geslacht, dat vroeg naar school gaat en lang op school blijft, dat zoo „knap" is in die verhalen van uitgebrande en uitgemoorde steden, maar voor hetwelk „heldenmoed" zelden meer is dan „een groot woord" — voor ons is het dikwijls moeielijk *werkelijk* onder den indruk van dat grootsch tafreel te komen. Maar niet licht zal men daarvan dieper indruk ontvangen dan bij het lezen (hoeveel meer bij het hooren!) van de liederen in die dagen aan zoo menig hoog kloppend hart ontweld. Waarlijk, deze liede-

ren rieken niet naar de lamp! Want daarin is nitgestort het geheele rijke, stormachtig bewogen gemoedsleven van de tegenstanders van Spanje en de aanhangers der nieuwe leer, deze liederen zijn gedicht in den kerker of op weg naar den brandstapel, zij verhalen al de wisselingen van den langdnrigen krijg, treuren over nederlagen of slaan den marsch „van dirredomdeyne" op de Geuzentrom en treffen met ruwen, bitteren spot de genegenheid der paters voor „Suster CLAERKEN" en „NELLEKEN", het „guychelspel der misse" en „den ouden man, die Duckdalve hiet" met zijne Spanjaards „valsch van gronde."

Het is waar, vele van deze liederen treffen ons voornamelijk of alleen door hunnen inhond; de vorm is dikwijls uiterst gebrekkig, de dichters worstelen met hunne stof en geven lang niet altijd blijk, dat zij die meester zijn. Maar juist die worsteling heeft vruchten gedragen. Onder den invloed van grootsche gebeurtenissen werd de uiterste krachtsinspanning aangewend, werd het Nederlandsch gedwongen dieper aandoeningen, heviger hartstochten te vertolken, dan het ooit te voren had gekend, werd onze taal gesmeed en bewerkt, verkreeg zij kracht en bnigzaamheid, rijpte de oogst, waarin HOOFT en VONDEL de sikkels zonden slaan. En dan — naast een tal van gebrekkig berijmde en des ondanks aangrijpende liederen vinden wij er vele, die in zangerigheid en welluidendheid den toets kunnen doorstaan, bevallige, dartele liederen, zuiver van taal en vorm.

De taalhervormers der 16[de] eeuw poogden aan te vullen, wat dezen liederdichters ontbrak. COORNHERT en SPIEGHEL dichtten beiden liederen. Reeds in 1575 verscheen COORNHERT'S *Lied-Boeck*, dat wel niet hoog staat, maar toch menig vloeiend lied bevat. SPIEGHEL'S liederen staan over het algemeen hooger dan die van zijn vriend „diens lust //En vreught// Was deught"; ik herinner aan menig dichterlijk lied, „op 't Vader ons", aan het weemoedig „Liedeken", waaruit blijkt, hoe weinig hij was opgewassen tegen de grootsche gebeurtenissen om hem heen, waarin hij klaagt:

> Een burgherlycke strijdt,
> Woecker, zorgh en nijdt
> Druckt deerlyk onze schouders,

en aan den vroolijken „Vryers-Sangh":

> Wel benje noch sieckjes, ghy sieter soo blieckjes
> Myn trouwhartige vriendt, het blyckt wel datje 't mient

waarin hij den spot drijft met „de gebreecken van minnende leecken." MARNIX' Psalmvertaling wordt terecht onder de beste poëzie der

16de eeuw geteld. Op den weg, door deze mannen bereid, ging het jongere geslacht voort. Nog vóór den aanvang der 17de eeuw (1591) zag een *„Nieu Amstelredams Liedboeck"* het licht, in den aanvang dier eeuw een *„Nieuwen Lusthof"* (1602) en een *„Nieu Amoureus Liedtboeck"* (1605); meiliederen, bruilofts- en tafelliedjes worden daarin bij menigte aangetroffen, terwijl ook eene vrijage menigmaal stof tot een vroolijk, zangerig liedje verschafte. De oude liederen zijn op eene enkele uitzondering na uit deze liedboekjes verdwenen, al bleven zij nog lang bekend; de renaissance doet zich daarentegen sterker gelden.

Hooft was de man, wien deze ontwikkeling onzer dichterlijke taal het eerst en het meest ten goede kwam. Reeds in 1601 schreef hij te Venetië strophen als deze:

> Ver ut de straten eng en woelige canalen,
> Als snachts slaeprige wint de zee sacht overweyt,
> Ick op de stille vloedt myn clachten sal verhalen,
> Die niet en antwoort dan 't geen datmen selve seyt [1]).

En pas was het eerste lustrum der 17de eeuw verloopen of de *Granida* verscheen en een aantal fijngevoelde, fijnbewerkte, welluidende liederen toonden, wat onze taal onder kunstenaarshanden vermag. Daar is het lied van Dorilea, verscholen in het bosschage, waar zij hoopt door haren ontrouwen minnaar gevonden te worden, waar zij weifelt:

> Mijn hartjen treckt my wel soo seer,
> Soo seer, dorst ick het wagen —
> Maer neen, ick waeg het nimmermeer.
> Haer minnen zijn maer vlagen.

Daar is Daifilo's zang, als hij Dorilea zoekt:

> Windeken, daer het bosch af drilt,
> Weest myn brack, doet op het wilt
> Dat ick jage,
> Spreyt de hagen
> En de telgen van malcaer,
> Mogelyck schuilt mijn Nymphe daer.

Ook het liedje tot de dartele meisjes, wien het leven „soo wel lust" en die hunne hartsgeheimen zoo licht verraden:

> Wanneer ghy aen de reye gaet
> En dat het schalcke lietje raedt
> Het diepst van u gepeinsen,
> Hoe qualyck cundy veinsen!

[1]) Gedichten (ed. Leendertz) I, 14.

Daar is zoo menig bekoorlijk lied, waarin de dichter toont, dat hij niet te vergeefs school had gegaan bij „Italiaenen ende Franchoyzen, voornaemste tongen der Christenen in sprekens gebruyck", zooals hij zelf zegt.

Ik heb in eenige groote trekken willen schetsen, hoe het met de Nederlandsche liederdichting geschapen stond omstreeks het jaar 1605, toen Gerbrand Adriaenszen Bredero ongeveer 20 jaren telde en, naar men mag aannemen, zijn eerste liederen reeds had gedicht.

Aan opwekking daartoe kan het hem niet hebben ontbroken. Immers, wie met een geopend oor voor alles wat om hem gebeurde, in en buiten het Amsterdam der 17de eeuw rondslenterde, die kon menig bevallig liedeken uit vroegeren tijd, menig dartelen zang, die voor het eerst gehoord werd, opvangen en onthouden. Beter dan iemand anders onzer groote dichters kende Bredero dan ook den schat van liederen, vooral van volksliederen, die in zijn tijd bekend waren. Men behoeft zijn *Lied-boeck* slechts te doorbladeren en te zien op hoeveel verschillende „voysen" zijne liederen gesteld zijn, om daarvan overtuigd te worden. Van de oude liederen noem ik: „*Het daghet uit den Oosten,*" dat bijzonder in zijn smaak viel. „*Onder de linde groene,*" „*Van een soo loosen Boerman,*" „*Te Mey als alle de Vogelen singen,*" „*Nachtegael! kleyn wilt vogelken,*" „*Nu spreyd uw kapjen nedere,*" „*Adelyn, bruynsmadelyn.*" „*'t Is huyden een dagh van vrolijckheyd,*" „*Ick heb de groene straten*" en andere, die alle nit de 15de of de eerste helft der 16de eeuw dagteekenen. Ook zijn er vele, waarvan ik niet zou kunnen bewijzen, dat ze in dien tijd gedicht zijn, maar die zich reeds door den eersten regel als volksliederen doen herkennen, zoo b.v.: *'t Waren twee Gebroeders stout,*" „*Wie wil hooren een nieu liet,*" „*Daer ick gister avond quam// daer scheen de maen soo claer,*" „*Als ick laetst van Holland voer,*" *Te Brug al binnen de mueren.*" Ook treft men de aanvangregels van vele Fransche liederen aan en een paar van Hooft (twee nit de Granida: „*Windeken daer het Bosch af drilt,*" „*Ghy lodderlycke Nymphen soet*" en „*Amaril de deecken sacht// Van de Nacht.*") Vooral de frissche volksliederen moeten den levenslustigen, jongen schilder hebben aangetrokken en tot navolging geprikkeld. Met zijn buitengewoon waarnemingsvermogen, zijn ontvankelijk gemoed, zijne zucht naar afwisseling, die hem later deed klagen: „Kon ick eens recht bedwingen// Myn vliegend wilt gesicht," moest Bredero in het volle leven rondom

hem steeds nieuwe stoffen opdoen, die hij, dank het hem aangeboren talent, met vlugge hand verwerkte.

Langs dien weg zal hij gekomen zijn tot het dichten zijner *„boertighe liedekens,"* welke zich aansluiten bij de volksliedjes zijner dagen. Eene zaak mag men echter niet uit het oog verliezen: BREDERO's liedjes verhouden zich tot de volksliedjes van zijn tijd min of meer als kunstpoëzie tot natuurpoëzie. BREDERO was kunstenaar. Zoo het ons niet bleek uit zijne liederen zelve, het zou ons reeds duidelijk worden uit de *„Voor-reden"* van zijn *„Gheestich Liedt-Boecxken* by hem selven uytghegheven." Met vele dichters onder zijne tijdgenooten staat BREDERO op het standpunt der rederijkers, die de poëzie als dienaresse der deugd beschouwden. De vroolijke liedjes, die hij „meer uyt lust als uyt laster" had gedicht en die hij zoo juist „de meer dartele als treffelycke kinderen van (zijn) blyden gheest" noemt, hadden desniettemin eene strekking. Met het oog op de „neus-wyse en naughesette Lieden," die zijne liederen misschien van lichtvaardigheid zouden beschuldigen, zegt hij: „swaerlyck sullen sy konnen gelooven, dat ick de sottigheden eenigher menschen met een lacchelycke manier beschrijf, soetjes berisp en haer dwaling voor de oogen houw".

BREDERO was er zich volmaakt van bewust, dat hij als opmerker stond tegenover het boerenvolkje, dat hij afbeeldde. Zoo zegt hij in den aanvang zijner voorrede, over zijne liedjes sprekende: „Sy hebben voorseker een aartjen van my haar Vader, die wel eer een sonderlinge wel-lustigheyt uyt der Boeren ommegang haalde, welcker boertighe treckjes sy op het levendigste naspelen en spreken sullen." En had hij als schilder zorg gedragen voor de keus en het mengen zijner verwen, hier gaf hij acht op de beteekenis en de kleur zijner woorden. Hij begreep, dat — zoo ergens — hier de onvervalschte, onverbloemde volkstaal moest worden gebruikt. Daarom zegt hij van zijne liedjes: „Veel ouwde en ghebruyckelycke woorden der Land-luyden hebben sy inne genomen, die sommige Latynisten..... veroordeelen en smadelyck verwerpen om dat syse juyst door onkunde niet en kennen." En terecht ergert hij zich daaraan en vraagt: „is het daeromme al in reden gegront, datmen dat ouwde verschimmelde Pot-gelt en de vierkante stucken zal verachten? Daar men nochtans door de oude lieden haer waardije ende an haar swaarte en kracht hare deugt wel kan gissen, berekenen en kennen." Hij zocht dan ook die „ouwe Pot-penningen" bij voorkeur op om ze te gebruiken, waar hij ze noodig had „om daar de eene tyt of d'ander yets goets na (s)yn behagen en vermogen af te maken."

Ook op de kleur zijner woorden gaf hij acht en was terecht van

meening, dat menig boerenwoord een deel zijner kleur zou verliezen, indien het niet goed werd uitgesproken. „Myne liederen," zegt hij, zullen u der landslieden „boertige treckjes op het levendigste naspelen en spreken, *indien ghy haar niet en steurt noch en verkort in haer eygenschap van uytspraac, de oude Aemsteldamsche en Waterlandsche Taal hebben sy so nagekomen als haar onse (doch te luttel) letteren toelieten*"

Indien men ooit genoten heeft van Burns of Walter Scott, van Fritz Reuter of Klaus Groth, indien men toestemt, dat de meesterlijke novellen van onzen Cremer geur en kleur zouden verliezen, indien zij in gewoon Nederlandsch werden overgebracht, indien men oog en oor heeft voor menig schilderachtig, klankrijk dialect van ons vaderland, dan zal men deze opmerking van Bredero begrijpen, dan zal men hem prijzen om die zorg voor de uitspraak, dan zal men het waardeeren, dat de letterteekens van het alphabet hem niet voldoende waren om voor anderen zichtbaar te maken, wat zijn scherp oor opving. Wie zóó trachtte het leven op heeterdaad te betrappen, zóóveel eerbied voor de taal toonde, zóózeer de waarde en de kleur van een woord besefte — hem zou men alleen daarom reeds den naam van kunstenaar niet mogen onthouden.

Bredero's streven was dat van een kunstenaar, al gelukte het hem niet altijd te verwezenlijken, wat hij zich voorstelde. Vele zijner liederen, vooral zijner minneliederen, zijn van geringe, dichterlijke waarde, gelijk wij zullen zien. Anders is het, wanneer hij schetsjes uit het volksleven geeft en ons den handel en wandel der boeren en kleine burgers voor oogen stelt. Een zijner best geslaagde stukjes is zeker het algemeen als: „Arent Pieter Gysen" bekende lied, dat tot opschrift voert: „*Boeren Geselschap.*" Op de fraaie gravure, die in waarheid van voorstelling, in bevalligheid van schikking, in losheid van teekening met het liedje wedijvert, zien wij eene ruime kamer in eene plattelandsherberg. Door de openstaande deur en vensters stroomt het volle licht naar binnen; slechts spaarzaam is het vertrek van huisraad voorzien; twee lange tafels, die een rechten hoek vormen, eenige er om heen geplaatste stoelen en banken, eene kast met opstaande borden en kannetjes, een trapladder, die naar den zolder voert — ziedaar alles; aan een der balken, waarop de zoldering rust, hangt boven de tafel een krans. Het geheele vertrek is gevuld met lachende, zingende, dansende, spelende, etende en drinkende boeren en boerinnen, die om de tafels zitten geschaard. Dat zijn Bredero's „huysluy," het onderwerp van zijn lied. Hij

zelf moet hebben deelgenomen aan het feest, dat slechts een ooggetuige zóó kon schilderen; misschien moeten wij hem zoeken onder de gedaante van den schalken speelman, die op een bankje tegen den muur staat en den strijkstok op en neer laat gaan. De dichter weet u alles te vertellen van het gezelschap, dat uitgegaan is om het barbaarsche „ganstrekken" bij te wonen en dat hij bij naam en toenaam kent. Dáár dansen de meisjes van de Vecht en van de Vinckebuurt, die hunne sieraden zoo blinkend hebben opgepoetst, daar zit Fij met den gordelriem, dien zij van lange Sijtje gehuurd heeft, daar dobbelen, eten of zingen Jan Schram en Jan de Doot en Keesjen en Teunis en een aantal andere boeren en boerinnen in hunne hardgeklenrde kleederen „in 't root, in 't wit, in 't groen, in 't grijs, in 't graeuw, in 't paers, in 't blaeuw," daar op den voorgrond zit ook met de kan aan den mond Arend Pieter Gysen „le coq du village;" hij alleen „so reyn int bruyn" en den hoed met bloemfluweel op zeven haren. Op den achtergrond vertoont zich een meisje met een pijpkan in de eene en een hoog opgeheven beker in de andere hand, gretig strekken een paar boeren de hunne uit. Straks als de wijn in den man en de wijsheid in de kan is, zal het feest van aanzien veranderen: dan loopen Mieuwes en het onnoozele Trijntje met elkander het huis uit en de hooiberg in, dan trekt de gemelijke Arent zijn mes, dan nemen de boerinnetjes de wijk, dan vliegen kannen en kandelaars door het vertrek en uit de ramen, dan ziet men bebloede aangezichten, dan getuigt een stervende boer, dat de vroolijkheid in bloedigen ernst is verkeerd. En het is, alsof de dichter den treurigen indruk, dien deze afloop moet te weeg brengen, wil wegnemen, wanneer hij besluit:

> Ghy Heeren, ghy Burgers, vroom en wel gemoet
> Mijdt der Boeren Feesten, sy sijn selden soo soet
> Oft kost yemant zijn bloet,
> En drinckt met myn, een Roemer Wijn,
> Dat is jou wel soo goet.

Het ruwe boerenvolkje met zijne kleurige kleederen, zijne barbaarsche vermaken, zijne bloedige bacchanaliën, is in dit elftal zangerige coupletjes uitnemend goed geteekend; de teekening is sober, maar getuigt van eene diepe kennis van het onderwerp, gepaard aan talentvolle uitvoering; tevens is het door de moraal aan het slot kenschetsend voor Bredero's richting.

Dat dit lied ook zeer in den smaak der tijdgenooten viel, blijkt uit het feit, dat het tallooze malen werd gebruikt om de wijs van een ander lied aan te duiden. 't Ware slechts te wenschen, dat de

dichter meer liederen in dezen trant hadde vervaardigd; wij zouden daarvoor gaarne ettelijke minneliederen willen missen. Een ander maal schildert hij den tocht van GIJSJEN en TRIJNTJE naar de kermis in een liedje, welks stemme: „Si c'est pour mon pucellage" misschien niet zonder opzet gekozen is. Elders schetst hij het „coquette" LOBBETJE, dat er behagen in schept haren vrijer FOBERT beurtelings aan te halen en af te stooten. Wordt hij wat handtastelijk, dan is het: „staat stil, bruer onbesuyst// Jy sout me smeerich maken" en „sy lyckt so quaet dan as en baers;" houdt de hals zich op eerbiedigen afstand, dan is het ook niet goed.

Wangt as hy hum wat koeltjes houwt
Wangt as hy hum wat koeltjes houwt,
So mient zy dat sen lieft verkouwt
En kittelt hem in sen zijen:
Waer duer hum Fobert dan verstouwt
En raeckt dan dus aen 't vryen:

O LOBBETJEN, dien ick oyt verhief!
O LOBBETJEN, dien ick oyt verhief!
Ick hebje so beseten lief,
Ick kan me niet besturen!
Wech, Wech (seyd sy) je hebt een brief,
Wech mit je malle kuren.

Her slot is echter, dat FOBERT, op nieuw teruggestooten, haar voor goed verlaat. De boersche galanterie, de ruwe liefkoozingen, de grofheid van toon en omgang — dat alles is uitstekend door den dichter weergegeven. Aan de oude liederen worden wij herinnerd door het stukje, dat ons JAEPJE JANS en haar „speulmeysje" FIJTJE FLORIS schetst, terwijl zij samen buiten wandelen, en in het welriekende hooi uitgestrekt, zich aan suikerperen vergasten. Het zachte, geurige hooi wekt in FIJTJE gedachten, die zij onbeschroomd uit:

JAEPJE, wil ick jou wat segghen?
'k Wouw MICHIELTJE by ons was!

Het speelnootje is het geheel met haar eens en uit wederzijdsche bekentenissen blijkt nu, dat MICHIELTJE een ruim hart heeft. Het eene woord lokt het andere uit en FIJTJE is juist op weg zich boos te maken, als hare vriendin een middel vindt om den twist te beslechten en zegt:

Wel laete wy er om opschieten
Wie MICHIELTJE hebben sel,
Rae jy kruys, soo rae ick munt:
Nou laet sien, wat Godt myn gunt.

Wel verliest FIJTJE het spel, maar MICHIELTJE, dien zij van „kost en biergelt" voorziet, blijft haar toch trouw.

Vele liederen uit het *„Boertigh Liedt-boeck"* handelen over het huwelijk; niet zoozeer over huwelijks*leven* als wel over vrijerij en huwelijksaanzoeken en zij sluiten zich daardoor aan bij de middeleeuwsche liederen over datzelfde onderwerp [1]). BREDERO houdt er van de oude lieden tegenover de jonge te stellen: „Petemuy" en Neef, Oom en Nicht of Moeder en Dochter geven in levendige, vroolijke samenspraken hunne uiteenloopende meeningen te kennen. Een huwelijk om geld of een huwelijk uit liefde — aldus wordt de vraag gewoonlijk door den dichter gesteld; de oude lui raden den jongelieden aan eerst te zien of er wel „klay an de kloet" is; gaven van geest en gemoed mogen hunne waarde hebben, BRECHTJES Oom geeft daar weinig voor — „Gaet daer iensjes wat van eten" zegt hij tot zijn nichtje met eene ook in onzen tijd geliefkoosde uitdrukking en vervolgt dan:

BRECHJE, volligh jy myn leer,
Laet jou BARTJE niet bekallen,
Wysheyd, Godsvrucht, Deught, en Eer,
Is by Ryckdom niet met allen,
Siet dat niemand iou verleyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Inde Stadt en op het langt,
Word de Ryckdom miest epresen:
Ter Wereld is gien mierder schangt,
Als beroyt van geld te wesen;
Geeft MARTEN tavond goed bescheyd,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Zoo tracht de Moeder te vergeefs hare dochter over te halen den rijken Warre-nar in genade aan te nemen; „EELHART, Moertjen, heb ick lief" zegt het meisje. „Dochter, deynckt om 't groote goet. Datsen Vaer mit hum wil geven" is het antwoord, maar liefde en jeugd zijn tegen de verleiding bestand.

Ofschoon het niet onduidelijk is, aan welke zijde de dichter zelf staat, heeft hij er toch behoefte aan zijne gevoelens onverbloemd en nog duidelijker uit te spreken. Evenals in de middeleeuwsche liederen laat hij gaarne „een oudt Bestevaertje" aanzoek doen bij een jong meisje of een „oud Besjen" bij een jongman en nu wordt het „oud mal" niet gespaard, maar onbarmhartig tentoongesteld:

---

[1]) Vlg. mijn *„Lied in de Middeleeuwen"* bl. 447 en het geheele hoofdstuk III.

LAMMERT. O JANNETJE myn soete beck!
Ey lieve, blyft wat staen:
JANNETJE. Wat schortje, seght jy ouwe geck?
Ick raetje, laetme gaen.
L. Al 't gelt, dat ghy hier legghen siet,
Dat is voor u al ree.
J. Wegh, Kael-Kop, ick en soeck u niet,
Dat jy soeckt, soeck ick mee,

Immers, ook LAMMERT zoekt „wat jongs." In dien trant zetten zij het gesprek voort:

L. Och Kijntjen, geefje mijn een soen,
Ick geefje al dit gelt.
J. Dat sal ick wel een jonger doen,
Al gaf hy niet een spelt.

En hoe „HANSJE HANGEBROECK" ook aanhoudt en op zijne deftigheid wijst, JANNETJE, die niet op haar mondje is gevallen, blijft hem afwijzen. Nog erger vaart HEEREMAN uit tegen de „oude totebel", die hem zoo rijk wil maken als het water van de zee. Heeft een meisje zich alleen door geldzucht laten leiden bij de keus van een wansmakelijken vrijer, dan treft haar en haren liefste des dichters toornige spot. Met grimmige scherts bezingt hij op de stem: „Meester CLEMENT, ghy vuyle vent" de bekoorlijkheden van DIEUWERTJE's vrijer.

Sen hayr dat is as sulver grijs,
Sen asingt daer beneven
Dat is so rongt (wynt-hongts gewijs):
Ist dat icket niet genoeg en prijs,
Dat moetje mijn vergeven.

Sen veurhooft is gebult seer hooch,
Gien schilder souwt so maken:
Daer by het hy ien slincker oogh
Dat is hiel leep en selden droogh,
Gheboort met rood scherlaken.

Daer toe het hy een groote Neus
Vol Parlen en Robynen,
Op het fatsoen van HEYNTJE PEUS:
Van veruw is sy hiel glorieus,
Miest uyt den karmosynen.

Levendig komen ons bij dergelijke schilderingen de weerzinwekkende en toch bewonderenswaardige troniën voor oogen, welke JAN STEEN en vooral ADRIAAN BROUWER zoo uitnemend wisten af te

beelden, al zou men — om de vergelijking voor Bredero billijk te maken — zich niet eens bij een enkel liedje mogen bepalen. Toch is het realisme ook dezer schilderingen in vloeiende verzen niet zonder verdienste. De spot is niet fijn, maar vroolijk en doeltreffend; Bredero geeselt niet, maar hij slaat er op in en hij doet dat zoo lustig en ongegeneerd, zijne slachtoffers verdienen het zoo ten volle, dat wij de strafoefening met een lach om de lippen bijwonen, terwijl het ons tevens goed doet den jongen dichter zoo flink te hooren opkomen voor het goed recht der liefde.

Nog verschillende andere onderwerpen worden in het „*Boertigh Liedt-boeck*" bezongen. Nu eens is het een gezelschap van drinkebroers, 17de eeuwsche „gildekens," die de Haarlemsche „drooge harten" uitdagen tot een drinkwedstrijd, dan eens eene schildering van Amsterdam bij nacht, nu een schertsend loflied op Truytje, de allemansvriendin, die het altijd even druk heeft „met jongen en met ouden// met vryen en getrouwden," dan weer een klaaglied over den treurigen toestand van het Egelentiertje, dat „niet bloeyt, gelyck het voormaels plach," nu eens een liedeken „op de nacht," dat, zooals uit het slot blijkt, eene rederijkersoefening is en een staaltje van onbeholpen rijmelarij vertoont, dan eens een moralizeerend lied, dat wij reeds om den aanvang eer in het „*Aendachtigh Liedt-boeck*" zouden verwachten:

> Die sich veynst/ waent of vermeet,
> Dat hy weet
> 't Geen hy niet en weet te weten,
> Werd met recht van elk bespot
> Ja een sot
> Of goed-dunckende geheeten.

een lied, welks banaliteit niet wordt opgewogen door eene vloeiende versificatie of door een enkel schilderachtig woord als „goud-nar" voor iemand, die „by een leelyck mensch verselt/ om het geld/ Met een weer-sin gaet vernachten." Bovendien treffen wij tal van minneliederen aan, die evengoed in de „*Groote Bron der Minnen*" zouden passen en den overgang vormen tusschen de twee eerste afdeelingen van Bredero's *Groot Liedt-boeck*.

De volgorde: *Boertigh, Amoreus en Aendachtigh*," zooals wij die op den titel der verzameling en ook in het boek zelf waarnemen, verleide niemand tot verkeerde gevolgtrekkingen. Omdat Bredero naar alle waarschijnlijkheid het meerendeel zijner „*Aendachtighe liedekens*"

in het laatst van zijn leven heeft gedicht, zou men zich misschien onwillekeurig gaan voorstellen, dat er een tijdperk was, waarin de dichter voornamelijk „boertighe" liederen schreef, dat hij daarna ook zelf „door de minne geraekt" zijn hart in minneliederen uitstortte en dat deze weer door de stichtelijke liederen, als door eene noodwendige reactie, werden opgevolgd.

Ik meen, dat deze voorstelling — vooral wat de twee eerste leden betreft — onjuist zou zijn en dat men aan de volgorde van den 17e eeuwschen uitgever niet al te veel gewicht moet hechten.

Reeds op zich zelf is het onwaarschijnlijk, dat schilderingen uit het leven van boeren en burgers de eerste voortbrengselen zouden zijn geweest van een jong dichter, die zoo verliefd was van aard als BREDERO; maar ook de stukken zelve wijzen het uit. De meeste „boertighe" liederen staan in dichterlijke waarde, in zangerigheid, in zuiverheid van vorm boven vele minneliederen, welke weinig meer dan slecht berijmd proza bevatten of smakelooze rederijkersoefeningen zijn. Hoe oordeelt men b.v. over poëzie als deze:

O on-eenighe zinnen;
O noyt ghehoord gheschil!
Want ick en myn vrindinne!
Syn seer verscheyden van wil.

Ongelijck wy van zeden,
Van wesen en van schyn,
En van gheneghentheden
Wy over tweedrachtich zyn [1]).

Of over regels als de volgende:

Daer nae ist soo gevaren,
Dat wy quamen te paren
In een seer soet vergaren.
Of gheselschap vol vreughden:
Daer anders niet en waren
Als dochters jongh van jaren,
Ick kan 't niet al verklaren
Hoe wy ons daer verheughden.

Daer na noch wat ghele'en
Hebben wy saem ghere'en
Ick en myn Lief by een,
Wy waren wel te vre'en.
enz [2]).

---

[1]) *B. L.* 45.

[2]) *B. L.* bl. 81. Vgl. verder nog: *B. L.* bl. 41: 54; 59; 63, 7: 74; 75; 78, 3; 79; 81; 90. *Gr. Br. der M.* bl. 51—52; 83; 88; 99.

Wèl mocht Bredero aan het slot van een ander kreupeldicht zeggen: „en siet niet na de konst", want waarlijk de kunst is ver te zoeken in deze klappermanspoëzie. Maar juist daarom moeten deze en dergelijke liederen door den dichter vervaardigd zijn, toen zijn talent zich pas begon te ontwikkelen, evenals het kreupelrijm op de bruiloft van Jacob Haesbaert door Vondel vóór zijn 20ste jaar geschreven werd.

Bredero heeft veel liefgehad. Zijn zwervend oog zag telkens iets nieuws, in zijn lichtbewogen gemoed ontkiemde telkens eene nieuwe genegenheid. Hij zelf zegt het ons in de naieve bekentenis, die aanvangt:

> Kon' ick eens recht bedwingen
> Mijn vliegend wilt gesicht!
> Maar ick misbruyck dees dinghen,
> Daarom is 't hart so licht:
> Tlust altijt na wat varsch,
> Verandering is goet
> Tnieuw maackt my 't oude warsch
> Tverandren is so soet.

Nu is het Margariet, dan Annetta, Walburc, Chlorint, Eleonore, Florinde, Egtillen [1]) en hoe zij meer heeten mogen. Uit die liederen alleen iets te willen afleiden omtrent de personen, tot wie ze gericht zijn, beloont de moeite niet, ook zijn verschillende dier namen blijkbaar verzonnen; slechts indien nieuwe gegevens ontdekt worden, kan men door nieuwe combinaties tot meer licht komen [2]). Het aantal dier minneliederen is zeer groot en overtreft verre dat der „boertighe" en „aendachtighe" liedekens. Voor het meerendeel bevatten zij lofliederen op de schoonheid of de geestesgaven van 's dichters „princesse," klachten over nog onbeantwoorde of versmade liefde, betuigingen van trouw of andere uitstortingen van een hart, waarin de liefde heerscht. Dikwijls ook klaagt de dichter over zijn gemis aan rijkdom en over het verschil in stand tusschen hem en zijne liefste.

Indien Bredero, als Hooft, eene geletterde opvoeding had genoten, misschien ware uit hem een goed minnedichter geworden — nu, kan men niet meer zeggen dan: sommige zijner minneliederen zijn fraai, zeer vele middelmatig en andere slecht. Hij had een gevoelig hart,

---

[1]) Omzetting van: Nellitge (Nelletje) *B. L.* 69, 3. Deze naam werd tot dusver niet opgemerkt.

[2]) Gelukkig is deze bewering reeds gestaafd door de belangrijke ontdekking van den heer Dozy. Overigens houde men bij dit punt rekening met Prof. Moltzer's uitvoerige studie over Bredero's Lied-boeck (Studiën en Schetsen).

maar zijn geest was niet beschaafd, rijkdom van taal stond hem ten dienste, maar het was voornamelijk de taal van het volk, hij had oor voor rhythmiek, maar geene kennis der metriek en terwijl zijne natuurlijke gaven hem in staat stelden eenige fraaie liederen te dichten, schoot hij in de meeste andere gevallen te kort. Het kost geene moeite een aantal bevallige, vloeiende liederen te noemen, die getuigen van dichterlijken aanleg en heerschappij over de taal. Zoo b.v. het Liedeken „op de Stemme: 's morgens voor daegh int velt, al by den wege," waarin een buiten de deur gesloten vrijer zijn hart lucht geeft en zijn wedervaren verhaalt:

> Ick gaf een klop
> Met vreesen en met hopen/
> En seyd: „doe op!"
> Sy seyd: „ick doe niet open,
> Wy sorghen seer,
> Komt morghen weer!
> Wilt borghen
> Tot morghen.
> Komt morghen weer
> En eyscht dan u begeer" [1]).

of het Liedeken „op de Stemme: Het daghet uyt den Oosten," dat aanvangt:

> Waer vlucht ghy Liefde henen?
> Waer streckt de loop dus heen?
> Wat proefdy nu u beenen
> En wack're vlugge le'en?
> Of u schichten moordadigh
> En genadigh?
>
> Treet vry, so ghy wilt treden,
> En gaet vry-moedigh voor,
> Ick schrye in u schreden
> En stappe in u spoor,
> Al soud' ick tot de Polen
> Met u dolen [2]).

Ook in de „*Groote Bron der Minnen*" is menig fraai lied aan te wijzen. Ik noem b.v. „Amoureus Liedtjen," waarin een verleid meisje haren ontrouwen minnaar aan vervlogen dagen herinnert:

> En weet ghy dan nu nergens van, van 't helsen noch van 't strelen?
> Noch hoe dat ghy met dievery de cuskens placht te stelen?
> Doen u gesicht, so valsch als licht, myn aenschijn stijf aenschouden,
> Doen ghy my hadt so lief gevat en myn de vingers douden.

[1]) *B. L.* bl. 66.
[2]) *B. L.* bl. 104.

Doen stroyde ghy de Boevery in onse soete Koutjens,
Ick lietet toe en nam 't in 't goe, dat maeckten u so stoutjens,
Dat ghy ontdeet, 't is my nu leet, de haken van myn Lijfjes
Myn Borsjes ront, hert en gesont verschickte ghy de schijfjes.

Ten was nau los, of 't roode blos quam op myn wangen dringen
enz [1]).

Ook het bekende: „Ick sie je wel// Al gae je snel" „Moy AELTJEN ist soo haest vergheten// Myn langh vervolgh van dagh en nacht?" en menig ander lied. Dikwijls wordt men getroffen door de gemakkelijkheld, waarmede de verzen vloeien en de rijmklanken aan des dichters pen als ontstroomen, maar van den anderen kant is deze gave hem ook tot nadeel geweest; BREDERO weet dikwijls niet van ophouden, zelden of nooit bespeurt men bij hem die zelfbeheersching, waaraan men den meester kent.

De kennismaking met de letterkundigen, welke hij in den Eglentier of in den kring van ROEMER VISSCHER ontmoette en het voorbeeld van HOOFT, wien hij hooge achting toedroeg, hebben zeer zeker invloed geoefend op BREDERO's talent en op de richting, waarin het zich ontwikkelde. Die invloed was ten deele gunstig, ten deele ongunstig. Gunstig — want hij kwam tot het inzicht, dat hem veel ontbrak, hij leerde hooger eischen stellen, hij kreeg betere modellen onder de oogen, zijn geest werd beschaafd. Maar ook ongunstig — het eten van den boom der kennis had ook zijne slechte gevolgen en deze vertoonen zich het duidelijkst in zijne minneliederen.

Men bedenke, dat het de tijd was, waarin de gemaniereerde GONGORA, in Spanje (misschien nog meer in Italië) den toon aangaf en MARINI, de prins der „concetti", een Europeeschen naam had, dat LILLY's Euphues algemeen bewonderd werd, dat de Fransche dichters van naam, die het Hôtel de Rambouillet bezochten en dáár gelegenheid vonden MARINI te bewonderen (1615) om strijd de Italiaansche en Spaansche poëzie beoefenden en navolgden. Zoo ontstond in geheel West-Enropa — want ook Duitschland bleef niet verschoond — eene soort van mode in de poëzie, waaraan elk, die dichter was, zich geheel of ten deele moest onderwerpen. Het was eene poëzie, die hare kracht voornamelijk zocht in vergelijkingen, hoe overdrevener, hoe beter, in tegenstellingen — fraaier, naarmate ze meer gezocht waren, in superlatieven, in verkleinwoorden, in gezwollenheid, die voor verhevenheid moest doorgaan, in kunstigheid van uitdrukking, kortom in *manier* van elke soort. Voegt men nu daarbij den

---

[1]) *Gr. Br. der M.* bl. 31. Vgl. verder: *B. L.* bl. 34, 47, 94, 101. *Gr. Br. der M.* bl. 6, 11, 31, 57, 72, 76, 92.

invloed, dien de Spaansche en Fransche romans oefenden door hun conventioneel idealisme en hunne hoofsche sentimentaliteit, vereenigd met den invloed der Renaissance en wat nog van middeleeuwschen vrouwendienst in de poëzie was overgebleven, dan kan men zich ten minste eenig denkbeeld vormen van de poëzie, waarop ik het oog heb. Ook naar ons land kwam die mode, ook hier nam men haar van Franschen en Italianen over, ook hier deed zij zich het sterkst gevoelen in de minne-poëzie. Ieder meisje of jonge vrouw werd voor den dichter eene „princesse," een „godinne," voor wie men „brandde" of blaeckte;" eene zon, door wier stralen men „gezengt" werd; de liefde, die zij opwekten, was een „vier" dat de borst des minnaars des noods „stoofde," dat hun dag, noch nacht rust liet, hen deed zuchten en kwijnen, indien de „schoone toveresse" afwezig was, of „duysent dooden sterven," als de „wreede" zich „al te ongenadigh" betoonde.

Wie nu, als HOOFT, toegerust was met klassieke ontwikkeling, met geoefenden smaak, met eene uitgebreide kennis, waardoor hij in staat was zelf de Italiaansche en Spaansche dichters te leeren kennen en begrijpen, die kon deze mode volgen, zonder dat de voortbrengselen van zijn dichterlijk genie daardoor al te veel schade leden: HOOFT's Marinisme heeft hem niet belet tal van liefelijke, bevallige minneliederen te schrijven — niet aldus BREDERO. Overtuigd dat hij in vele dingen bij anderen ten achter stond, heeft hij blijkbaar al zijn best gedaan zich te ontwikkelen, om te kunnen meedoen. Vandaar dat wij dan ook reeds in het „Boertigh Liedboeck", maar nog veel meer in de „Groote Bron der Minnen" dezelfde modepoëzie aantreffen, waarvan boven sprake was. Zoo lezen wij in een zijner minneliederen:

O schoonste schoonheyt wreet!
Hoe pynicht ghy myn hert
Met quelling van lief en leet,
Met sacht en strenge smert?
Wat bitterder pyn, mach soeter syn
Wat bitterder pyn, mach soeter syn?
O pynbanck van myn rust!
O Beulin van myn bloet!
O Godin van 't gemoet!
O myn waerdichste goet,
Dat myn hier is gewust,
Ick brandt en blaeck van aenghename lust [1]).

[1]) *Gr. Br. der M.* bl. 50.

en elders:

De moeyelijcke strijt, en d'Amoureuse tranen,
Die 'k biggelende stort, al rokende vol damp,
Kunnens' u teder hart, bewegen noch vermanen
Tot de Siel-meestery van u benaude ramp?

D'ijdle hartstochten wuft, en vruchtelooze pijnen
En d'onrust inde slaep, en 't suchten van mijn geest
Doen mij als 't was voor 't vier, versmelten en verdwijnen
Ick swijm de gene niet, die 'k voormaals ben geweest [1]).
enz.

De klachten over de „wreede schaamte" en over den strijd, dien schaamte en liefde in menig meisjeshart voeren, klachten, welke zoo dikwijls in de uit Amadis-romans getrokken tragi-comediën voorkomen, vinden wij ook in de minneliederen.

Maar BREDERO heeft zich nooit in dien vreemden tooi kunnen schikken. Zij was hem als een kleed, dat hij niet met den behoorlijken zwier wist te dragen en dat hem slechts lastig was in zijne bewegingen. Ten duidelijkste blijkt dat, wanneer hij van tijd tot tijd — den dwang moede — het kleed wegwerpt, zich vertoont zooals hij is en zonder omwegen uitspreekt, wat in hem omgaat. De mode schreef voor, dat een teleurgesteld minnaar bleef zuchten en kwijnen en onze dichter heeft dikwijls gehoorzaamd. Maar toch niet altijd, immers wij lezen ook uitdrukkingen als: „Dan ick en ben so niet versot// Of 'k kan u wel vergeten" en: „Wel en wildy niet?„ Soo loopt dat ghy swiet [2])." Zoo geeft hij in een „Nieuw Liedeken" aan een zijner liefjes de verzekering:

Wat dat u lust, dat lust oock mijn,
Vereent so sijn ons willen,
Ghy wilt, dat ick gherust sal sijn
En dese moeyten stillen?
En dat met reen, ick ben te vreen,
So lief als mijn 't verwerven is
Oock 't derven is,
Ghy benter niet alleen.

Ick set myn hart op een goe stec,
Ick macher niet van praten:
Also ghy wilt, so wil ick mee
Al wou jy my verlaten,

---

[1]) *Gr. Br. der M.* bl. 63. Men vergelijke verder aldaar: bl. 5, 7, 12, 13, 34, 36, 49, 52, 56, 57, 66, 67, 80, 81, 82, 85—7, 90, 91, 94, 102, enz.
[2]) *B. L.* bl. 44, 42.

Of 'k u ontbeer, daer synder meer:
Ay hout u dan so trotsjes niet,
So schotsjes niet.
Adieu! ick kom niet weer [1]).

Eens zelfs drijft hij blijkbaar den spot met die modepoëzie. En het moet ons verwonderen daarvan niet meer staaltjes aan te treffen, want BREDERO was te goed Hollander en te spotziek om niet getroffen te worden door het overdrevene en onnatuurlijke dier richting. Hij wil het meisje, tot wie hij het woord richt, nu eens niet prijzen „met logens stout"; wat hij daaronder verstaat, verklaart hij aldus:

Ick sal met valsche vondt,
Niet seggen ongegrondt,
Als dat u lieve kleyne mondt
So veel Parfuyms en Ambers heeft.
Als ons Saba en Injen geeft.

Noch dat u hayren schoon,
Veel grootscher staan ten toon
Als d'alderbraefste goude kroon:
Noch dat ick in u oogen vin
Een woonplaats voor de geyle min.

Zoo gaat hij voort verschillende conventioneele loftuitingen uit de poëzie dier dagen op te sommen en in scherpe tegenstelling daarmede laat hij er op volgen:

Ghy syt so hups een Tas
Als hier in lang oyt was,
Dit segh ick, als het komt te pas:
Ja so, dat om een soete soen
Een Heremijt sou sonde doen.

Maer dat is niet geseyt,
Van u onsterflijckheyt
Ghelijck ghy 'thier en daer verbreyt:
Doch so u lichaem godlyck is,
Struylt Rooswater in plaets van pis [2]).

Het is alsof BREDERO hier uit weerzin tegen de conventioneele vleitaal der modepoëzie (het teekent hem en zijn tijd, dat hij die voor „loghens" uitmaakt) er behagen in schept eenige platheden daartegenover te stellen. Maar tevens ziet men, hoe dun het vernisje was, waarmede mode en beschaving de frissche, doch ruwe oorspronkelijkheid van GERBRAND ADRIAENSZEN hadden overdekt.

---

[1]) *Gr. Br. der M.* bl. 97.
[2]) *Gr. Br. der M.* bl. 54.

Waarschijnlijk oordeelde hij zelf niet zoo ongunstig over een deel zijner minneliederen, als wij dat hebben gedaan. In het gedicht „*Aen de Nederlandsche Jonckheydt*," dat hij Apollo laat uitspreken en dat, naar ik meen, eigenlijk vóór de „*Groote Bron der Minnen*" behoort te worden geplaatst, onderscheidt hij twee klassen van dichters. Tot de eerste klasse behooren degenen, die „tolcken en taal-lien der Goden" zijn, die

> By volcken zyn ge-eert, by Princen zyn gerreest
> Als toom der Vorsten en als schrick der dwingelanden.

Zij bezingen:

> .... der vromer helden daden
> Der vrienden sege-winst en der vyanden schaden,
> De hitten van de krijch, 't bloetstorten in de slach,
> De nederlaagh soo naackt ofment voor oogen sach,
> Tuytschudden van de kle'en, het plund'ren, 't ondersoecken
> Der befreysemde [1]) liens verholen knoppeldoecken,
> Hetwelcken alles werdt soo levend' afgebeelt,
> Soo dat de schilder vaack syn stoffe van haar steelt.

Zij toonen den menschen, dat de „kostelyckste Mynen" niet in 's aardrijks ingewanden te vinden zijn, maar „in den Hemel schoon":

> En hoe elck in syn selfs kan goude bergen vinden
> Wil hy maar innerlyck 't opmercken onderwinden.

Deze dichters (waarschijnlijk bedoelt Bredero de *epische* dichters) worden door Apollo genoemd: zijne „naeste maegschap," zijne „neefs en bloetverwanten." Zijn „eygen kroost" echter zijn de minnedichters. Immers op de volgende bladzijde lezen wij:

> En ghy myn eygen-kroost, veel! sal ick u vergeten?
> Die om myn dienst te doen soo veel tijds hebt versleten,
> Wanneer als ghy met vlijt mij nwe deuntjes schonckt,
> Als ghy in u kantoor of yewers wandlend songht:
>
> Hoe u de kleyne God der Minnen heeft gheschoten.
> Ick wil het loochnen niet, ghy zyt uyt my gesproten:
> Want siet, u werck en geest my geensins oock versaeckt,
> Voorwaar het eelste hert werd allereerst geraeckt.

Wanneer men nu hierbij in aanmerking neemt, dat de dichter van zijne „boertighe" liederen getuigt (in de bovenvermelde voorrede

---

1) Oudemans verklaart dit woord door „met doodschuim overdekt," dat wel in dezen zin past, doch waarvoor hij geen enkel citaat opgeeft.

van het *„Gheestich Liedt-Boecxken)*: „Ick voor my ick hebbe se altoos myne malle Liedekens geheeten," dan zal men wel mogen vermoeden, dat hij zijne minneliederen niet onder de minste voortbrengselen van zijn talent rangschikte.

Wat hiervan zij, er kwam een tijd, dat den dichter de lust om minneliederen te dichten verging. Meer dan eens had hij beproefd bij eene der door hem bezongen „princessen" tot de waardigheid van prins-gemaal te geraken, maar telkens was het hem mislukt. Toen gaf hij het op en zocht zijn troost elders — lager. WIJNTJE en TRIJNTJE moesten de wonden heelen, die GRANIDA, CHLORINDE, ELEONORE en andere „godinnen" geslagen hadden. Maar het middel bleek erger dan de kwaal. Hij zelf zegt het ons in zijn *„Aendachtigh Liedt-boeck"*

Een hooft vol wint en wijn,
Een hart vol suchts en pijn,
Een lichaem gants vol qualen
Heeft Venus en de kroes,
Of selfs die leyde droes
My dickwils doen behalen.

Och een bedroeft gemoet,
En een hert seer verwoet
Van duysent naberouwen
Van overdaet en lust,
Met een ziel ongerust
Heb ick in 't lest behouwen[1]).

Dat er in de laatste jaren van BREDERO's leven een omkeer plaats had in zijne levensbeschouwing, mag men aannemen op grond van sommige liederen uit het *„Aendachtigh Liedtboeck"* en van hetgeen wij bovendien aangaande hem weten. Toch moet men zich dien omkeer niet al te absoluut voorstellen. Het was, naar ik meen, eer een gedurig vallen en opstaan, al was ernst — meer dan vroeger — de grondtoon van 's dichters leven geworden. Zoo hooren wij hem dan ook klagen, dat hij zijn „ongebonden sotte wil nimmer recht kan dwingen" en smeekt hij God om sterkte, opdat hij zijn „vliegend woest gedacht" moge beheerschen. Zoo bekent hij in een „Liedeken van mijn selven:"

Want my verleyt en vleyt het vleyschelijck verkiesen,
Als ick na wensch en wil my lodder in de lust.

---

[1]) *Aend. L.* bl. 6.

In een „Geestigh Liedeken op de Stemme: uyt den diepten, o Heer!" lezen wij:

> Helaes! ick ben te gierigh
> Na myn verderf en schant,
> Ick volgh noch al te vierich
> Myn beestich onverstant:
> Ick ben vervreemt van reden,
> Myn sinnen wilt en woest
> Vol ongeregeltheden,
> Die hollen even noest.

en elders weer:

> Ach God! hoe dick en menig reys
> Weer-streeft dit stribblich weelich vleys
> Myn redelyck vermogen!
> Wel duystmael (leyder!) op en dach!
> Heer, geeft dat ick verwinnen mach
> De(n) Vader van de logen [1]).

Het „Aendachtigh Liedt-boeck" werd dus, naar ik mij voorstel, niet geschreven in een tijd van volkomen reactie, waarin somberheid en ziekte den dichter voortdurend hielden neergedrukt, maar het bevat de geschiedenis van zijnen strijd — een strijd, waarin zijn beter ik dikwijls zegevierde, maar ook niet zelden bezweek. Slechts deze of een dergelijke opvatting kan bestaan nevens het feit, dat de *Spaansche Brabander* in 1618 het licht zag, dat Bredero's gedicht „tot den leser" dateert van „Anno 1618, den 6 Juny," terwijl hij op 23 Augustus van datzelfde jaar stierf. Of zou men meenen, dat de dichter een paar maanden vóór zijn dood zich zou hebben bezig gehouden met de uitgave van een tooneelspel, waarin de komische ader zoo rijkelijk vloeit, waarin de polsslag van het volle, frissche leven klopt — indien slechts de gedachte aan de ijdelheid van dit leven hem vervuld hadde, indien het zijne voornaamste zorg ware geweest, zich voor te bereiden op het leven hiernamaals? Mij dunkt, dat voor zulk eene opvatting niet veel grond bestaat. Maar toch — ernst is de grondtoon van het „*Aendachtigh Liedt-boeck.*" Bredero moge dikwijls een moeilijken strijd hebben gehad, een strijd voor den vurigen, prikkelbaren, jongen dichter zwaarder dan een koudbloedig Farizeër zich kan voorstellen, hij moge niet zelden bezweken zijn, wanneer zijne driften in verbond met een onbevredigd verlangen naar liefde en gemelijkheid over de ondervonden teleurstellingen hem te machtig werden — den goeden strijd heeft hij gestreden tot het einde.

[1]) Vgl. *Aend. L.* bl. 20, 22, 24, 55, 27.

Maar die strijd, dat berouw na een nieuwen val, die oogenblikken van somberheid en gedruktheid maakten hem ernstiger, deden hem inkeeren tot zich zelf, riepen andere behoeften in hem wakker. Vandaar dan ook in het „*Aendachtigh Liedt-boeck*" die opwekkingen tot zich zelf en tot anderen om vroom te leven, die gebeden om kracht en sterkte in het geloof, die waarschuwingen tegen onnutte wijsheid en tegen het twisten over godsdienstige vraagstukken, die overpeinzingen van de ijdelheid dezer wereld, van het vergankelijke van ons leven, die bespiegelingen over den dood en die stervenszucht in den „uytgeqneelden man van soberen gestalt," die den dollen vaandrig van vroeger had vervangen.

Ook in het negental Bruiloftsdichten, waarvan ik tot nog toe niet sprak, geeft de dichter blijk van die veranderde levensbeschouwing [1]). Naar alle waarschijnlijkheid heeft hij ze in verschillende tijdperken van zijn leven gedicht en welk een verschil tusschen het drietal van het „*Aendachtigh Liedt-boeck*", vergeleken met de overige uit het „*Boertigh Liedt-boeck*", en de „*Groote Bron der Minnen*".

Die in de twee eerste afdeelingen zijn, gelijk wij ze van den lustigen BREDERO zouden verwachten. Wel wordt hier en daar een Catsiaansche toon aangeslagen, wel wordt het jonge paar een enkele maal opgewekt elkanders „korselheën" door de vingers te zien, elkanders gebreken te verschoonen en niet „een gul-hertigh spreken" te „doorkloven tot een hayr", wel herinnert zulk een passage levendig aan het „Soet verdrach van Philetas en Psyche" of een dergelijk stukje van CATS, zoodat de dichter ten slotte zelf zegt: „Tis buyten myn beroep hier over disch te preecken," maar toch spreekt uit de zes eerste gedichten een gansch andere geest dan uit de drie laatste [2]). In die uit het *B. L.* en de *Gr. Br. der M.* is BREDERO blijkbaar nog geheel onder den invloed van zijn geleerde vrienden en kennissen. Bijna nergens stalt hij zooveel mythologischen opsmuk uit als hier en levert maar al te duidelijke bewijzen, dat die uit de tweede hand verkregen kennis der klassieke wereld op vele dichters eer na- dan voordeelig werkte. BREDERO mythologische opsiersels zijn als die

---

[1]) *B. L.* 21, 48, 65, 83: *Gr. Br. der M.* 19, 69: *Aend. L.* 11, 28, 47.

[2]) Uit eene mededeeling van den Heer DOZY bleek mij later, dat ik nog te zeer onder den indruk ben geweest van de volgorde van den 17de eeuwschen uitgever. waartegen ik zelf waarschuwde. De Heer D. deelt mij nl. eenige datums mede van de bruiloften, welke BREDERO bezingt. Nu heeft eene in de *Gr. Br. der M.* (bl. 19) bezongen bruiloft plaats gehad op 27 Maart 1618 en eene in het *Aend. L.* (die van Benoyt) in Dec. 1617. Al blijft nu de *strekking* mijner bewering dezelfde, haar inhoud zal toch gewijzigd dienen te worden, wanneer de datums der verschillende bruiloften gepubliceerd zijn.

van de meeste dichters, welke in zijn geval verkeerden: is hij ernstig, dan wordt hij boertig ondanks zich zelf; wil hij boertig zijn, dan is zijne vermakelijke mythologie onverdragelijk voor elk, wien de verheven schoonheid der klassieke godenwereld ook maar ten deele geopenbaard werd.

Ernstig is hij b.v. bij de schildering van een godenvergadering door „Jupijn" samengeroepen:

> In zijn besonden zaal quam MARTEM seer verwoedt
> En lickten van zijn swaart het glibberige bloedt
> Om dattet in de schee soud' uytslaen noch verroesten.

Van „Jupijn" zelf, die zich gereed maakt tot spreken, lezen wij:

> Drie mael so hemden hy, versetten zich drie mael
> En in de leste schick doen sweech de gantsche zaal.

De boertige behandeling treffen wij dikwijls aan. Cupido wordt b.v. een „kleyn kneubesje" genoemd, Apollo „moesjanckt," van Venus heet het:

> De Moeder nam haar kint, de Moeder nam haar sluyertje
> Blint-hockte soo syn hooft en sant hem om een kuyertje.

En als alle Goden door Cupido's pijlen getroffen zijn, schildert de dichter ons de gevolgen daarvan in bewoordingen als deze:

> Wat wasser een krioel! men snobbelden, men kusten,
> Den Diamanten saal die branden van de lusten.

Ook van de bovengenoemde modepoëzie treffen wij hier staaltjes aan. Zoo wordt van de liefde gezegd:

> O Pynelose pyn! beulinne der verstanden!
> Hoe dickmael deed' ghy 't hert van TRIJNTJEN STANSSEN branden
> Hoe dickmaels branden sy van maeghdelijcke schaemt,
> Als WYNANT BARTELSZOON zyn naem maar wierdt ghenaemt.

Maar kwalijk past die vreemde tooi bij de Hollandsche goedrondheid van TRIJNTJEN STANSSEN en WYNANT BARTELSZOON.

Evenals de meeste bruilofsdichters maakt ook BREDERO de gewone toespelingen op den „oversoeten doodt," bespiedt hij de bruid, die haren bruidegom zoo „steelwys" en „syelings aankijkt

> „Al loer-ooghent ter sluyck om 't vollick te bedrieghen"

en verzwijgt hij niet, wat hij ziet, of meent te zien, hoe „sy brant en blaeckt van Min". Ook hij wekt de speelnootjes op het huwe-

lijksbed met maechdenpalm en groen en tuyltjes" te bestrooien en de bekranste bruid te geleiden. Kortom, hij laat niets achterwege van hetgeen op zulke feesten met meer verwonderlijke dan behagelijke openhartigheid placht te worden uitgesproken. Echter schilderde niet elk bruiloftsdichter eene blozende bruid in wel niet onberispelijke, maar toch van talent getuigende regels als deze:

.... ter silverblancke krop
En styghen anders niet als roode roosen op,
Die tusschen vel en vleys vast vlammende doordringhen
En schild'ren wangh en kaeck.............
Het dommelt sich in een, haer effen voorhooft glat
Heeft van dees hooghe verf een aartjen oock ghevat [1]).

Echter zongen de speelnootjes niet altijd bevallige coupletjes als het volgende, waarin de dichter de nimfen oproept, die eens om het wiegje stonden van het kind, dat nu den bruidskrans draagt:

Waer sydy nu ghy Nuery-dillen,
Die menichmael uyt jonsten quaamt
Dit schreyend wicht met singhen stillen
En steelwys uyt het het wiechjen naemt
Met deuntjens soet „wel slecht maar goet,
Met deuntjens soet „van „tsuye nani pop,"
Heft nu u stem tot hooger stoffen op [2]).

Hoe geheel anders is nu de geest der bruiloftsdichten uit het „*Aendachtigh Liedt-boeck!*" „Cupido reyst van hier! ghy zijt hier niet bescheyden" lezen wij reeds dadelijk vóór het eerste gedicht *Liefde* niet *Min* is het, waarover de dichter spreekt en welke hij scherp onderscheidt volgens het 17de eeuwsch taalgebruik, dat aan het woord *min* slechts de beteekenis van: zinnelijke drift toekende. Hier vinden wij geene toespelingen meer als die, welke ik zoo even noemde. maar herinneringen aan de preek „t'achternoen door Godts Geest ingesproken// En andermaels vernieut door syn heyligh Gesant," hier wordt de „ijd'le roem" van lichaamsschoonheid behandeld, vangt de dichter een gedicht aldus aan: „O ongeboren God, drievuldigh onverscheyden," waarop hij het geheele scheppingsverhaal laat volgen en verklaart hij bij den aanvang van een ander met nadruk:

De God, de Bruylofts-God niet de Poëtsche Hymen
Aenroep ick met gesmeeck, dat hy my leere rymen [3])

---

[1]) *B. L.* bl. 51. Den leelijken stoplap: „ô watte wondre dinghen!" verban ik voor een oogenblik hierheen.
[2]) *B. L.* 64 (72).
[3]) *Aend. L.* bl. 47.

Werd het uitzicht op huwelijkszegen vroeger door BREDERO gelijk door alle bruiloftsdichters, zelden of nooit onvermeld gelaten, nu waagt hij zich slechts op dit pad, gedekt door eene aanhaling uit de schrift: „Gaet! vollicht Godes woort: wast en vermenichvuldicht!" en het ergste, dat hij zich veroorlooft, is eene toespeling op het overonde volksgebruik om op den eersten dag van Bloeimaand een meiboom te planten.

In dichterlijke waarde staan de liederen van het *„Aendachtigh Liedt-boeck"* niet hooger, maar ook niet lager dan die der twee andere afdeelingen. Wij vinden hier dezelfde gemakkelijkheid en losheid, ook hier worden de verzen blijkbaar zonder inspanning voortgebracht en zijn ze doorgaans vloeiend en welluidend. Maar van den anderen kant treffen wij ook dezelfde gebreken aan als elders: zijn de verzen al zonder inspanning voortgebracht — het blijkt maar al te dikwijls, dat eenige inspanning zeer wenschelijk ware geweest, niet zelden stuit men op een verkeerden klemtoon, op een stoplap, op herhalingen, op noodelooze uitweidingen; ook hier treft ons dat gemis aan zelfbeheersching, aan beperking, waardoor ééne gedachte tot vervelens toe wordt uitgesponnen. Zoo beschrijft de dichter ons in een veertigtal alexandrijnen „op de Stemme: o nacht, jalonrsche nacht" het „heel seltsame dier, datmen hier *Ellick* hiet:"

> Het veelhoofdige *Elck* is over al geboren
> *Ellick* leeft hier en daer, *elck* is verr'ende hent,
> *Elck* schuylt in 't Nederland en by de swarte Moren,
> En *ellick* woont in *elck*, maer *ellick* onbekent.
>
> *Elck* slooft om schat en goud, *elck* jacht na 't goed archlistigh
> *Elck* heeft sich selfs lief, *elck* doet syn selfs leyt.
> enz [1]).

Men gevoelt, dat dit gedicht weinig anders dan gemeenplaatsen kan bevatten en dat het slechts van den dichter afhangt, hoe lang hij den draad wil uitspinnen. Een dergelijk lied is het „Liedeken van myn selven," waarin regels als: „Ick *selve* ben mijn *self* en God den Heere tegen" tot in het vervelende terugkeeren. In meer dan een „Aendachtigh lied" treft men die opeenhoopingen van beelden aan, welke dikwijls meer van vernuft dan van dichterlijk gevoel tuigen, maar die zeer in den smaak der 17de eeuw vielen en waarin vooral HUYGENS het zoo ver had gebracht. In dien trant zijn b.v. regels als:

> De doodt die is een slaep, een moeder aller droomen,
> De doodt die is een dief van alles wat hier leeft,

1) *Aend. L.* bl. 18.

Sy is der boosen straf en 't loon oock van de vromen.
De doodt is een ontsich, daer elck voor sucht en beeft [1]).

Ook deze coupletten, die overigens toch weer hunne verdiensten hebben:

Het arme schepsel leeft gestadigh in zijn sterven,
Grenst aen zijn laetste nacht, gaept na de laetste sucht,
En moet, eer hy dat denckt, het waen-schijn-leven derven,
Hoe mach 't een leven zijn, dat schichtigh van ons vlucht?

Recht als 't speel-siecke kind met pijpjens gaat op-blasen
Zijn bellen rond en hol tot in de dunne wind!
So is dit leven hier; daerom ghy aerdsche dwasen
Tast, grijpt en siet, wat dat ghy dan al vind!

Och arm! een groote Niet is al het menschen leven,
Een schaduw en een droom, een vertooning, een spel,
Een-schijn-ried, een onrust, een kruyce daer beneven,
Een heel onseecker ding, een doodelijck gequel [2])

Diepe of stoute gedachten moet men in het *Aendachtigh Liedt-boeck*" niet zoeken. Bredero gevoelde wel levendig, maar niet diep en ook was het hem niet gegeven in de diepten van het gemoedsleven te kunnen afdalen. Hij zong zijne „aendachtighe liedekens" meerendeels slechts om zijn eenvoudig, maar dikwijls hevig ontroerd gemoed lucht te geven en de mensch overheerschte dan gewoonlijk den kunstenaar of liever — zijne behoefte aan schoonheid was niet zoo sterk, dat zij hem dwong naar volmaaktheid van vorm te streven. Aan de frischheid en de waarheid van het gevoel, dat uit vele dier liederen spreekt, hebben zij hunne bekoorlijkheid dan ook grootendeels te danken. Zulke frissche, eenvoudige, vloeiende liederen zijn in het *„Aendachtigh Liedt-boeck"* niet zeldzaam. Ik herinner aan dat, hetwelk aanvangt: „Mijn sieltje schreyt, het sucht en weent" of „Wie boven al syn God bemind" en andere, welke men zelf moge lezen; bovenal aan het vrome morgenlied: „'t Sonnetje steeckt syn hoofjen op." Zijne algemeene bekendheid heeft dit lied voornamelijk te danken aan de eerste coupletten, welke aan een der fijn gepenseelde stukjes van den fluweelen Breughel of van Paulus Brill doen denken; de laatste helft van het lied moge den indruk van vromen weemoed, dien het geheel ons geeft, nog versterken — de dichterlijke waarde wordt er niet grooter door.

---

[1]) *Aend. L.* bl. 41.
[2]) *Aend. L.* bl. 20, 44 en verder: bl. 6, 7, 21, 27, 51, 54, 57, 61, enz.

Bredero's rijk en forsch talent leende zich beter tot het drama dan tot de lyriek; zijn oog was meer naar buiten dan naar binnen gericht en zeker staat hij als dramatisch dichter hooger dan als lierdichter. Niettegenstaande heeft hij ook in die laatste hoedanigheid onbetwistbare verdiensten. In een tijd, toen de overdreven navolging der klassieken in verbond met den Spaansch-Italiaansch-Franschen invloed nadeelig op onze letterkunde werkte, heeft hij de rechten van waarheid en eenvoud in de lyriek gehandhaafd, al offerde ook hij soms onder den drang der omstandigheden op het altaar van Koningin Mode. Hij is een middelaar geweest tusschen volkslyriek en kunstlyriek in een tijd, toen deze twee stroomingen — mede door den invloed der Renaissance al verder en verder uiteenliepen.

Hij heeft onze dichterlijke taal buigzamer en rijker gemaakt, onzen voorraad van metrische en rhythmische vormen vermeerderd en eindelijk ons een dichterleven in liederen geschonken, zooals vóór hem nog geen lyrisch dichter had gedaan.

De vraag of Bredero bij een langer leven zijn dichterlijk talent zou hebben ontwikkeld en aangevuld, wat hem ontbrak, kan natuurlijk niet met eenige zekerheid worden beantwoord. Gewoonlijk neemt men aan, dat hij, die zooveel beloofde, nog veel zou hebben volbracht. Ook de tegenovergestelde zienswijze echter heeft recht van bestaan. Men herinnere zich, dat bij Jan Luiken, die zijne bevallige liederen vóór zijn 25ste jaar dichtte, een dergelijke omkeer plaats greep als bij Bredero, dat deze dichter daarna trachtte de voortbrengselen zijner dartele jeugd te vernietigen en nog slechts stichtelijke poëzie van twijfelachtige waarde in het licht zond.

Maar ook al bestond dit feit niet, dan nog zou ik er aan twijfelen, of Bredero als lyrisch dichter immer een veel hooger standpunt zou hebben ingenomen. Bij zijn dood toch had hij reeds den leeftijd van 33 jaar bereikt, een tijdstip, waarop de eerste ontwikkeling van een dichter pleegt te zijn afgeloopen. Ware Vondel op dat punt zijner loopbaan gestorven, men zou met recht mogen vermoeden, dat hier groote verwachtingen onvervuld waren gebleven; bij Bredero heeft men daartoe m. i. niet zooveel recht. In hem, die als tooneeldichter geniaal mag heeten, missen wij echter die fijngevoeligheid, dien aangeboren smaak, dien eerbied voor den vorm, die behoefte aan schoonheid, zonder welke geen lyrisch dichter immer tot een hoogen trap van ontwikkeling komt. Bredero's talent als lierdichter, zooals het zich in zijn „*Liedt-boeck*" heeft geopenbaard, herinnert aan zijn zoo even vermeld „*Aendachtigh Liedt.*" Reeds is de jonge dag geboren:

'tSonnetje steeckt zijn hoofjen op
En beslaet der Bergen top
Met zijn lichjes,
Wat gesichjes,
Wat verschietjes verd en flauw
Dommelter tusschen 't grau en blauw.

Nog slechts de toppen der heuvels zijn verlicht, hier en daar opent zich een wemelend verschiet, maar grauwe nevel en schemering houden de velden verborgen. Zoo ook BREDERO's talent. Het heeft al de frischheid — niet al de schoonheid — van den morgenstond, dien het verheerlijkt, hier en daar zijn hooge punten verlicht: hooren wij een geestig, dartel lied, een bevalligen rhythmus, een aangrijpenden toon, wordt ons oog gestreeld door schoonheid van vorm of kleur, maar overigens heerschen nog nevel en schemering — dun en doorzichtig, wel is waar — doch welke de zon niet heeft kunnen verjagen.

11 Februari 1885. G. KALFF.

De herdruk van BREDERO's *Liedt-boeck* is gevolgd naar de uitgave van 1622, te Amsterdam bij C. L. VAN DER PLASSE verschenen. Zie mijn *G. A. Brederoo, Een bibliographie* bl. 14.

Voor de gedichten, die in den vroegeren druk van 1621 (zie mijn *G. A. Brederoo* bl. 12) voorkomen, zijn de varianten aan den voet der bladzijden opgenomen.

J. H. W. UNGER.

Boertigh, Amoreus, en Aendachtigh

Groot Lied-boeck

VAN

G. A. BREDERODE,

AMSTELDAMMER.

Verçierd

Met vele Klinckers, oock Bruyds-lof- en Klaeg-

Dichten. Door-mengeld met Sin-rijcke Beeltenissen. Alles tot vermaeck en nut der Ieughet, Sampt allen Lievers der Rijm-konst.

t'AMSTELREDAM,

Voor Cornelis Lodowijcksz. vander Plasse, *Boeck-verkooper, wonende op den hoeck vande Beurs, in d'Italiaensche Bybel.* 1622.

Met Privilegie voor ses Iaren.

Extract uyt de Previlegie.

Die Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, hebben geconsenteert ende geoctroyeert, consenteeren ende octroyeren mits desen, Cornelis Lodowijcksz vander Plasse, Boeck-verkooper ende Borgher der Stadt Amstelredam, dat hy voor den tijdt van Ses Iaren naestkomende alleene inde Vereenighde Nederlanden sal mogen drucken, ofte doen drucken, uytgeven ende verkoopen de Wercken soo Spelen, Poëmata, Emblemata ende andere Rymeryen vanden treffelijcken Amsterdamschen Poët Gerbrand Adriaensz Brederode Saliger, Verbiedende alle ende een yegelijck Ingesetenen van dese Landen binnen den voorschreven tijd van Ses Iaren naestkomende de voorschreven wercken vanden voorsz Poët Gerbrand Adriaensz Brederode, in't geheele, of ten deele, in't groote ofte in't kleyne te her-drucken, uytgeven ende verkoopen, ofte elders nagedruckt inde Vereenigde Provintien te brengen, om verkocht te werden, sonder consent vanden voorschreven Cornelis Lodowijcksz vander Plasse, by pene van verbeurte van sulcke naghedruckte Exemplaren, ende daer-en-boven vande somme van dryhondert Carolus guldens, T'appliceren een derden-deel daervan tot behoef vanden Officier die de Calengie doen sal, het tweede derden-deel tot behoef vanden Armen, ende het resterende derden-deel tot behoef vanden voorsz Cornelis Lodowijcksz vander Plasse. Gedaen ter vergaderinge vande Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael, In 's Graven-hage opten negenden Aprilis sestien-hondert twee-en-twintigh, ende was geparagrapheert E.vander Marck ut Leeger stond,

Ter Ordonnantie vande Hoogh-Gemelte Heeren Staten-Generael, ende was onderteeckent

C. Aerssens.

Groot Lied-boeck

VAN

G. A. BREDERO

Amsteldammer.

1622.

'T Amsteldam,
*By Cornelis Lodewyx
vander Plasse.*

Tot den

Sang-gierighen Leser:

ALsoo ick voor vele jaren herwaert, grooten vlijt en naerstigheyt hebbe gepleecht, int drucken der ghedichten en rymerijen, van den soet-vloeyenden Poët G. A. Brederode; als genoechsaem blijckt by de Spelen, Ghedichten ende Lieden, soo voor als naer des selven Poëts overlyden van my int licht ghebracht: is doch evenwel onder anderen, voornamentlick eene tot Rotterdam, die onaenghesien de billickheyt van niet in eens anders doent te treden, moghelijck ghehoort hebbende dat ick doende waer omme alle de Spelen en Ghedichten by een te vergaderen, hebbe naer ghedruckt de spelen ende ghedichten by my voor desen in druck ghegheven, de selve benoemende met den op-schrift van alle de spelen en gedichten van onsen Poët, daer ick noch drie spelen hebbe en verscheyden ghedichten die noch noyt druck gesien hebben. Heeft daer en boven noch oock 't ghene hy ghedaen heeft, jammerlijck met vele fauten bekladdet en mishandelt. Dan beminde Leser, de vremde koe lickt het vremde kalf. Ick sal maken dat ghy int mijn wel haest wat anders sult sien. Hier is voor eerst het dryvoudich Liede-boeck, dat u lieden den Poët selve al by sijn leven hadde toegeseyt, gelijck ghy uyt syn volgende voor-reden genoechsaem kond verstaen. Hier in hebt ghy alle syne Liedekens, immers alle die ick naer ongelooffelicke moeyte hebbe weten te bekomen: die de sommige (soo hy my meerendeels in syn leven geordonneert hadde) met schoone sin-rijcke beeldenissen van koper gedruckt, zijn verciert en uytgebeeldet. Hier mede moogt ghy voor eerst uwen Sangerigen lust boeten, tot ick oock eer niet lange uwen Lees-gierigen geest kome verlusten met alle syne Spelen en Gedichten, die u lieden hebt te verwachten van .

U lieden dienstwilllighen

CORNELIS VANDER PLASSE.

---

boeten—voldoen.

In BREDERO's *Geestigh Liedt-Boecxken* (1621) luidt deze opdracht aldus:

Tot den Leser.

VRundelijcke Leser: Wijn die wel verkocht wordt, behoeftmen geen krans uyt te hangen, so is het oock onnoodig u. L. dit boecxken veel aen te prysen, dese syne vierde verniewinge in den druck ghetuyght sulcks selve ghenoegh: te meer; daer ick het nu naerstich hebbe doen oversien ende vermeerderen, met veele boertighe ende zin-rijcke Liedekens, tot een monsterken ende staaltjen van noch welover de twee hondert andere, die het licht niet ghesien en hebben, by uwen overledenen Poët G. A. BREDERODE gerijmt, die ick u. L. beneffens zyne andere verscheyden wercken met ten eersten sal mede deelen, daer ick tegenwoordig mede bezigh ben, om die selve met schoone, in koper ghesnede, af-beeldinghen naer haren eysch ende behoorte te verçieren, de welcke u. L. ghelieve al singhende met vreuchden te verwachten.

U. L. Dienst-willighen.

CORNELIS LODEWYCKSZ. VANDER PLASSE.

Voor-Reden

Van

G. A. BREDEROOS

Geestich Liedt-Boecxken,

by hem selven uyt-ghegheven.

Lustighe en vrolijck-moedighe Maagden en Jonghelingen, die u geneuchte en vermakinge in soete tijtkortinge neemt: ick offere u Lieden op, myne Blygeestige Kindertjes, om te leeren en tot uwen dienst te ghebruycken, het sy in vrolijcke Maaltyden, Gheselschappen, en Bruylofts-Feesten, of om voor u selven van swaermoedige gedachten te ontledigen met haare boertige vermakelijckheyt, want sy hebben voorseker een aartjen van my haar Vader, die wel eer een sonderlinge wellustigheyt uyt der Boeren ommegang haalde, welcker boertighe treckjes sy op het levendigste na spelen en spreken sullen, indien ghy haar niet steurt noch en verkort in haer eygenschap van uytspraac: de oude Aemsteldamsche en Waterlandsche Taal hebben sy so nagekomen als haar onse (doch te luttel) letteren toelieten. Veel ouwde en ghebruyckelijcke woorden der Landluyden hebben sy inne genomen, die sommige Latynisten (die doch eer en meer uytheemsch dan duytsch geleert hebben) veroordeelen en smadelijck verwerpen om dat syse juyst door onkunde niet en kennen: Maer ghy Toetsers en Proef-Meesters van ons Goude Nederlandsch, die soo vrypostich de Hollandtsche woorden aen den Steen van u sinnelijckheyt strijckt, en daar en boven stoutelick de selve voor ongoet, valsch of biljon verklaart, keurt ende marckt verbiet, om dattet by u niet gangbaer noch bekent en is, is het daeromme al in Reden gegront, datmen dat ouwde verschimmelde Pot-gelt en de vierkante stucken sal verachten? Daar men nochtans door oude lieden haar waardije ende an haar swaarte en kracht

---

Komt ook voor in het „*Geestigh Liedt-Boecxken*, Amst. 1621. De tekst hierboven is gevolgd naar dien in het *Boertigh, Amoreus, en Aendachtigh Groot Lied-boeck*, Amst. 1622.

Regel 8. *sonderling*—aanmerkelijk; reg. 19. *strijckt*—toetst; reg. 20. *biljon*—goud of zilver, met ander metaal vermengd.

hare deugt wel kan gissen, herekenen en kennen. Voor mijn deel ick hekent, dat ick met dit nieuwe Leydsche gevoelen niet over een en kom, en dat ick met een kettersche stijf-sinnigheyt aan het onwde hange, ja dat al ben ick geen schroyer, geen Goudt-smit, noch Munt-meester, die ouwe Pot-penninghen met voordeel op soeck, om daar de eene tijt of d'ander yets goets na mijn hehagen en vermogen af te maken. Het is mijn al goet als 't hier-landsche onvervalschte onvermenghde munte is, als ick weet dat het hy de ghemeene man in de dagelijcksche handeling en ommegangh gewraackt noch geweygert, maar by haer lieden voor goet gekent, en ontfangen wort: Het is myn alleens, of ick van een machtich Coning of van een arm Bedelaer leer de kennisse van mijn moeders tale, en of de woorden uyt het vuylnis-vat of uyt de cierlijckste en grootste Schat-kamers van de werelt komen: doch moet my elck na haer waarde gonde, silveren en koperen gelde verstrecken. Sekerlijck ick en sal my nimmermeer soo seer niet binden ande Eenrinstigheyt van sommige Een-sinnighe Schryvers, die meer der vreemdelingen hoecken door-snoffelen, als de ghewoonte van 't spreken haarder mede-Burgheren en Lands-luyden, doorsoecken, en op haar eyghen in-vallen en inbeeldingen onversettelijcke kercken bonwen, die dickwils nae wat onder-gravens lichtelijck daer henen storten en vallen. Wat my helangt, ick heb anders geen Boeck geleert als het Boeck des gebrnycx, so ick dan door onwetenheydt der uytlandscher spraken, wetenschappen, en konsten hebbe gedoolt: verschoont my ongeleerde Leke-hroeder, en geeft den Duytsche wat toe: want ick heb als een schilder, de schilder-achtige spreucke ghevolcht, die daer seyt: *Het zijn de beste Schilders die 't leven naast komen*, en niet de gene die voor een geestich dingh houden het stellen der standen buyten de nature, en het wringhen en huygen der geleden en ghebeenderen, die sy vaack te onredelick en huyten de loop des hehoorlickheyts opschorten en ommecrommen. Ick hebbe soo veel als ick vermocht de boertorijen met de soetste Boere-woorden uyt gedruckt: het gene hier inne door versuymelheyt is misbandelt, over geslagen, ofte vergeten, wilt dat met u al-wetende geleertheyt, en ghewoonlijcke goedigheydt verbeteren, soo sult ghy alderhest hetoonen

Dat hy is wijs en wel gheleert.
Die alle dingh ten besten keert.

Eenige Nens-wyse en nau-gesette Lieden, met een voor-oordeel inne ghenomen zijnde, sullen dese mijne Liedekens van lichtvaar-

Regel 4. *schroyer*—geldsnoeièr; reg. 7. *hierlandsch*—inheemsch, binnenlandsch; reg. 16. *eenrinstigheyt*—koppigheid, het zijn eigen weg gaan; reg. 25. *Duytsche*—Hollander. Nederlander.

digheyt beschuldigen, al eer sy de moeyten sullen doen van te ondersoecken waarom, waartoe, en hoe die ghemaackt zijn, swaarlijck sullen sy konnen gelooven, dat ick de sottigheden eeniger menschen met een lacchelijcke manier beschrijf, soetjes berisp en haer dwaling voor de oogen houw, straffe, en andere waarschonwinge doe, om die dwaal-wegen bequamelick te vermyden. Veel dinghen heb ick op sijn boertsch gheset, die nochtans voor ettelijcke Ste-lieden haar Rekeninghe zijn, die ick, vermits ick hare sieckte, kranckheyt en schurfte kende, aldus heb moeten handelen, wetende datter anders al te korresyvich, bitter en te scharp byten soude, en om dat het by velen niet qualijck genomen sonde werden, gaan sy al vermomt onder boeren ghedaanten daer henen met veranderde namen en bekleedinge: De uytlegginge hebben sommighe haar renckeloos genoech onderwonden, maar mijns bedenckens noyt gevonden: Daar ick my in verblyde, want ick en ben met eens anders schande niet verkuyst, en om de waerheyt te spreken, ick heb haest vyanden genoech, al en maeck icker geen meerder. Ick hebbe dese malligheytjes meer nyt lust als uyt laster verdicht, om in Banckettou, Gast-gheboden, Waart schappen en andere uytspanningen des Gemoets, my, en mijne vrienden en vriendinnen wat te verlustigen, met de verquickelijckheyt der Nienwigheytjes, die ick voor dese van niemandt anders veel gesien hebbe; nochtans was ick noyt van sinne bekoort om dese grillige grilletjes door den druck ghemeen te maken, want my docht altoos datter wispeltnrigheyts en D r n c x genoeg inde werelt was, maer yemandt van myn voortreffelijckste Vrunden (die daer meer wercx van maakten als ick selve) heeft die naarstich en schriftelijck bekomen, en met een heerlijcke en groote Voor-Reden vereert, en de naam van Geestich gegeven (oft het selve verdient, laet ick de verstandighe en die daar lust in hebben, oordeelen, voor mijn ick hebse altoos mijn malle Liedekens geheeten) en zijn by Govert Basson tot Leyden eerstmael gedruckt, die de selvige in een heel seltsame en ongelooflijcke kortheyt van tyt versonden en verkocht heeft, en is in sulcker voegen begeert gheweest, dat ick selver gheen exemplaer en heb mogen behouwen, om het de een of d'ander reys te doen herdrucken: Doch is het ten tweedemale t'Amsterdam van eenige Gesellen, sonder mijn weten ghedruckt, met sommige on-eerlijcke en ontuchtighe Liedekens, die al op mijnen naam loopen, maer de eer die my daer mede geschiet is, en de danckbaerheyt die ick haar hier over schuldig ben, sal ick haar ter gelegentheyt met een vriendtschap vergelden, die haar heugen sal. Want waarlijck alle

---

rg. 15. *niet verkuyst met*—niet gediend van

suyver-hertige en Edel-moedige menschen sullen sich voortaen wachten yets geneugelicx te laten uytgaan, nu de ongeoorloftheden soo groot zijn, datmen onder den deck-mantel van yemandt anders sijn vuyligheydt uyt-stroyen mach.

Ghy Rymers, en ghy brave Dicht-Schrijvers van dese frayigheytjes, ick bedanck u, en bidde u dat ghy voorder mijn wercken niet meerder met de uwe en vermenghelt, want ick ben te vreden dat ghy al mooght maken wat u lust, maar ick en begeer niet dat ghy mijn deuntjens an de uwe koppelt en kettingt, ick en sta na niemandts oneere, en ick gunne u uyt goeder herten de lof die u toe komt: doch zijt ghy heel Eer-gierich, betoont u Edele Geest en klaarheyt van u verstant, en schrijft sulcke dinghen die alle menschen verschricken en ontsetten, en laat my by mijn soete sotternijen blyven, en besteet u medelyden en verkeerde bermhertigheydt aen yemandt anders Armoede, voor mijn, ick ben uwe hulp voor dese tijdt noch onbehoeftich (God danck) want ick laat my voorstaan (al luytet wat verwaandelijck) dat icker al heel veel meer van die slach sou konnen voortbrengen, als 't my eers genoech was, gelijck ick met eenighe nieuwetjes, hier in ghevoegt, bewesen hebbe: Maer wat is dit? ick praat hemel-val, ick springh van 't een op 't ander. Eerwaerde Maeghdekens, en lustige Jongelinghen, ick stuur u dit kleyne Voor-loopertje voor uyt, het welcke u komt waarschuwen dat ick u eer lang meene toe te eygenen een grooter Lied-boeck, genaemt *Bron der Minne*, waar inne ick het meesten-deel van alle mijn Jammertjes, Klachten, Lyden, en Vermakelijckheyt aanden dagh sal brengen, indien ghy dit naar uwe ouwde goetheyt in danck ontfangen en aanvaarden sult, daer ick niet aen en twijffel, vermits ick daar nu tot tweemael toe, soo openbare proeven hebbe af ghesien: Op dit vertrouwen dan, soo wert u (O Sangerighe Keeltjes!) van gantschen gemoede toegeheylicht en toege-wijt, de meer dartele als treffelijcke Kinderen vande blyde geest, van uwen alle

Eer, en dienst-schuldige Vrundt en Dienaar

G. A. Bredero.

APOLLO

Den Voor-sangher der Musen, spreeckt tot de Nederlandsche Ionckheydt.

WYckt met eerbiedigheyt besitters van der aarden,
d'Onsachlijkheydt mijns staats heerlijcke hooge waarden,
En knielt met ootmoed' neer, en roept mijn Godtheydt aan,
Als den Mooren-lantschen danckbaren Indiaan,
5 Die met dienst-knechtigheyt mijn bidden en aanbieden
Een offer vande vrucht, van vee, van land' en lieden,
Om mijn groot-acht-baarheydt, en Godd'lijck aangesicht,
Want ick ben 's werelts ziel, haar eenich oogh en licht,
Ia 't hert der Hem'len die sich mengelend' verwarren:
10 De hooft-man vande Maan, de vader vande Starren,
De geest en heyligheyt, die dese schepsels geeft
Dat tint'lend' blick'ren dat soo vrolijck in heur leeft.
Den jeuchlijcken Vier-vorst der geluck-sal'ger salen
Ben ick! en d'opper-Prins der heugelijcker stralen,
15 Die 's aardrijcx boesem stooft en streelt daer soetjens uyt
De weelderige jeucht van bloemen en van kruyt:
Wiens geylle dart'le tier de velden en Revieren
Met lovers en met loof van groene franje cieren.
Der boomen kruynen en het swoort der bergen hooch,
20 Dat kruyf ick schoon met blaan, en netse vande looch
Des frisschen vuchtens-dauws versulleverde droppen:
Het welck met weerschijn ciert haer ruyge groens noppen.
Ick ben 't die 's morgens vroeg verdrijf het droeve swerck,
En toou mijn glans-ryck hooft de spitsen vande kerck,
25 Doch loop te post voor uyt den heeten lieve-loosen

Gedrukt met het opschrift: „Apolloos aanspraack totte Nederlandtsche Jonckheyt" in: „Apollo of Ghesangh der Musen. t'Amsterdam, by Dirck Pietersz. Boeckvercooper, op 't Water. 1615" 4°. oblong, bl. 8—14, zonder tekstverschil.

2. Versta: voor de ontzagwekkende, heerlijke, hooge waardij van mijn staat. 17. *Revier*—jachtperk; in 't algemeen: beemd. 19. *swoort*—zwoerd; dikwijls van de aardkorst gezegd. 20. *kruyven*—opsieren. *netten*—zuiveren, ontdoen van. 25. *den heeten lieve-loosen*—Tithon, de oude bruidegom van Aurora.

Aurora dicht besnuwt van wit en roode roosen,
Ick ben der boeren vriend, hoe swart dat ickse brand,
Ick ben al segh ick 't self de schoonste van het land.
Ick ben de klaarheyds merch, dat derf ick my verboogen,
30 Noyt sagh mijn volheyd mensch met sterffelycke oogen.
Ick ben 't die alle ding door-oogh' met gauw op-merck:
Wel kundy my noch niet? dat 's wel een wonder-werck
't Schijnd of ghy-lieden noyt mijn helderheyd en sagen:
Siedy niet wie ick ben? ghy siet my alle dagen,
35 Ick treck de dampen op, de nevel en de mis,
En 't swarte kleed des nachts aklige duysternis.
Mijn stralen die ontsien de kerckeren der Hellen
Met al haar hof-gesin van zielen en gesellen.
Ick ben een Voogt des Luchts die wyders mach gebien,
40 Als ick u seggen kan of als u sinnen sien.
't Palleys daar ick in woon staat op seer hooge posten,
Gewrocht van fynen goud (onschatt'lyck watse kosten)
't Gewelfsel is yvoor, 't voor-burgh silver, waer of
De konst kost meerder dan de kostelycke stof:
45 Want Vulcaan heeft daar in gegraven en gegoten
Hoe dat des aarden-kloot met water is besloten,
Hoe sich den Hemel buygt over de wilde zee,
Waar in de blauwe Goon van lauwe liever-lee
Haar naackte boven-lijf vast blickeren en blakren,
50 En in de kracht mijns deugds haar roosteren en bakren:
Voornamelyck Triton die de kinck-horen set
Aan zijn watrige mond, waar op hy wel trompet:
Voorts Protheus wispeltuur in 't koelen en verwarmen,
Daar sietmen Egeon met zijn seer lange armen
55 Omhelsen vriendelyck de Wallevisschen groot:
Hier geeft haar Doris oock met al haar dochters bloodt,
Van welcker schijnd een deel op Dollephyns te swemmen,
En andre haar groen hayr te droogen en te kemmen:
Al zijn zy onderling wat ongelyck van schijn
60 Nochtans is 't wel te sien dat zy gesusters zijn.
Oock isser in gebootst uyt gulle geests versieren
De aarde, machtigh, ryck van menschen en van dieren,
Van allerhande slagh, van beecken en van land:

---

26. *besnuwt*—besneeuwd. 29. *verboogen*—beroemen. 35. *mis*—mist. 43. *voorburgh*—voorhof (faubourg). 45. *gegraven*—wat wij met een bastaarduitgang noemen: gegraveerd.

Ach! watte wonderheen begrypen hun verstand,
65 Die al den ommeloop so weten na te rek'nen,
En stellen op zyn plaats des Hemels twaelf tek'nen.
  In dees vermaalde troon so sit ick in myn kracht,
Wel rycklyck opgetoyt, van Purper is myn dracht,
Myn mantel is bestickt met dierbare gesteente,
70 Daar by ben ick omringt met dese myn gemeente,
Te weten, eerst het jaer, en gantsch de maenden al,
De dagen kort en lang, de uren groot van tal,
De nieuwe Lenten met zyn krans van groene blaren;
De Somer moeder-naackt met al haar rype aren;
75 De gruysigen Herrefst vol-lyvigh, laar en vet
Van al de druyven dien hy op-gegeten het;
De Winter gants in't bond doet niet dan klipper-tanden,
En uyt kont-vorstigheyd staag blasen in zyn handen.
Dit zyn myn trawanten, myn krygs-lien, en myn stoet,
80 Die van myn schatten meest zyn 't saart en wel gevoedt.
Myn hooge af-komst trotst' de Goden alle-gader,
Want Jupijn is myn vaer, Saturnus myn groot-vader,
Mijn moeder Latona van tweelingen gelach,
Een dochter met een soon, de gloor van nacht en dach.
85 Waer van het maagdekijn int baren van haer broeder
Een vroede-vrouw verstrack, haar swacke swangre moeder;
De seld-saamste geboort daarmen van lesen mach.
Doch is het oock al vreemt dat Juno met een slach
Die sy vertoorent smeet op 's aardens harssebecken
90 De Typhon straf en streng oon mans hulp gingh verwecken?
Om dat der Goden smit Mulciber had gekloofт
De wijse Pallas uyt het breyn van Iupijns hooft:
Maar waar toe loop ick uyt het spoor van myne reden,
En kundich u niet voort al mijn naamhaftigheden?
95 Geen roem en prickelt my tot eygen lof en prijs,
Van tytels sonder endt: doch dat ick hier bewijs
De grootheyt van mijn macht is om u aan te leyden
Tot een erkentenis van u ondanckbaerheyden:
O moeden onverlicht! swaar van begrijp, en traach

---

67. *vermaald*—beschilderd, met teekeningen bedekt. 75. *gruysig*—groezelig, vuil: *laar*—opgeblazen, voos. 78. *kout-vorstigheyd*—vrees voor koude. 83. *gelijgen*—bevallen, in de kraam komen. 97. *aanleyden*—opwekken, aanleiding geven tot. 99. *moeden*—gemoederen.

100 Tot die goetwilligheyt en gunst dien ick u draach;
Maar yverich en snel int soecken van u schaden:
Ick sal noch andermaal de vorige weldaden
Met nieuwe denchden u herdencken doen: misschien
Of ghy dan overtuycht u feyllen quaamt te sien:
105 En dat de billicheen u herten soo beroerden
Dat sy aandachtich u tot innicheden voerden;
Doch waar u wel van nood' dat ghy eerst wel bekent
De gene die ghy meest te dancken schuldich bent;
Siet daerom sal ick u mijn namen meer belyen,
110 Ick ben de voorste Vorst en God der Artsenyen,
Æsculaep was mijn soon dien ick by Chiron sant,
De welck hem queeckten op met met mellick van verstant.
Mijn naaste maagschap voorts, als neefs en bloet-verwanten
Zijn tolcken en taal-lien der Goden: ja Gesanten
115 Des hoogen Hemel-rijcks die door haer ed'le geest
By volcken zijn ge-eert, by Princen zijn gevreest.
Als toom der Vorsten, en als schrick der dwingelanden,
Die de bloet-honden straf recht in het voor-hooft branden,
Brandt-mercken van haar schand', smaat-drucken vuyl' veracht,
120 Tot eenwich lastering van hem en syn geslacht:
Dies schijnen veel uyt vrees gedweege sachte mannen
Die in haer hert nochtans syn wreede snoo tyrannen,
Dan doch de ware Prins die uyt lieft mint de deucht
Die bruyckt myn waardich volck tot syn vermaack en vreucht,
125 Als hy haer rymen doet der vromer helden daden,
Der vrienden sege-winst, en der vyanden schaden,
De hitten vande krijch, 't bloet-storten inde slach,
De neder-laagh soo naackt ofmen 't voor oogen sach,
'T uytschudden vande kle'en, het plund'ren, 't ondersoecken,
130 Der befreysemde liens verholen knoppel-doecken.
Het welcken alles werdt soo levend' afgebeelt,
Soo dat de Schilder vaack syn stoffe van haar steelt.
  Mijn dichters zijn vernoecht meer als de rijckste menschen,
Niet hebbend' zijn sy rijck, en hebben wat sy wenschen.
135 O Koninglijck geslacht! van 't suyverlijckste bloedt,
Die heym'lyck by u draacht het alderbeste goet.
Ghy die door eygen deucht soeckt eerelick te schynen:
Ghy die de menschen wijst de kostelyckste Mynen,

---

119. *smaat-druck*—stempel der schande. 130. *befreysemd*—met doodschuim overdekt? 130. *knoppel-doeck*—saamgeknoopte doek.

Niet in het ingewandt der aarden vuyl en grof,
140 Maar inden Hemel schoon van klaarheyt en van stof.
En hoe elck in syn selfs kan goude bergen vinden,
Wil hy maar innerlijck 't opmercken onderwinden,
Van zijn gedacht' en doen, en overleggens' met
De Wetten die ons God en de nature set;
145 Dan speurtmen na het goed', dan leertmen 't quaat vernielen,
Dan krijghdy in u hert de schatten dyner zielen,
Dien ick u alle gun, ô suyverhertigh volck!
Die meer de pen gebruyckt als de vervloeckte dolck,
Der menschen moorders lust: dan, u vermaackt de reden,
150 De Moeder van d'eendracht, de stichter vande steden:
De sadichster van twist, de herte-stroockster soet,
De hooghste Koningin van 't menschelijck gebroet,
Waar na sich kleyn en groot gesamentlijck moet setten,
Sy stelt de keuren en de burgerlijcke Wetten,
155 Die yeder in 't gemeen moet wesen onderdaan:
Tot voorstant vande goen en strafic vande quaan,
't Gemeene-best te nut, als oock het 's lands welvaren.
Dit was Amphions konst, waar met hy de Barbaren
En wilde woeste lien so wijslijck heeft geleyd,
160 Tot eenicheyd van wil en tot gehoorsaamheyd.
Al so de hoofden kloeck het groote lichaam meenen,
Meer als de eyghen-baat, so voegen sich de steenen
Eendrachtelijck te saam, yder doet zijn behoord,
So vestmen wallen, en metstmen muyrr' en poort.
165 En ghy mijn eygen-kroost, wel! sal ick u vergeten?
Die om myn dienst te doen so veel tijds hebt versleten:
Wanneer als ghy met vlijt my uwe deuntjens schonckt,
Als ghy in u kantoor of yewers wand'lend' songht,
Hoe u de kleyne God der Minnen heeft geschoten?
170 Ick wil het loochnen niet, ghy zijt uyt my gesproten:
Want siet u werck en geest my geensins oock versaackt,
Voorwaar het eelste hert werd aller eerst geraackt:
Hoe dickwils sucht ick hier uyt vaderlijck mee-lijen,
Als ick de klachten hoor van 't ongeluckigh vrijen.
175 Dat ghy somwijls te kroes uyt eygen-wil bestaat,
En vollight meer de lust als de gegronde raat,
En ghy blijft even sterck geketent aen't versotten,
Tot haar een ander krijght, en ghy het spytigh spotten.

---

175. *kroes*—driftig; *eygen-wil*—eigenzinnigheid.

Of als 't laf-beckje jongh slinghs met u omme gaat,
180 En doet u minnen een die u van herten haat,
Ghelijck als Daphne, die myn schichtigh pleegh te schuwen:
Hoe bitter is 't, helaes! die wonden te vernuwen?
Maar ghy Sangh-meesters eel, bekranst, belauweriert
Met eeuwigh bloeyend' groen, ten alderbraafst vercierd,
185 Ick sal u danckbaarheyd en u gewoone klachten,
En u vermaarde naam onsterffelijck doen achten,
Tot een vergeldingh van u weldaad en u deughd,
Op dat u volgh' in 't goed' de nakomende jeughd.
De liedjens die ghy hebt gesongen en geschreven
190 Ter eeren van u lief, was ick gesint te geven
De blije wereld, maar ick heb mijn nu bedacht
Die te vereeren aan het Maaghdelijck geslacht:
Dat vriendelijcke volck heb ickse willen schencken,
Op datse an u leyd' en lyden leeren dencken,
195 Op datse al u smert, op datse al u pijn
Met lieve weder-loon u so gedachtigh zijn,
Tot dat zy zijn bekoort u selven te verlichten,
Sulcx dat ghy haar en myn mooght loven met gedichten.
Nu ghy sacht-zinnigh volck! ghy Venus borgery
200 Neemt dese gaaf in danck, al waar kleen haar waardy,
So werdse u nochtans gejont en aangeboden
Van my Apollo! selfs een vande grootste Goden,
Die al de heerschappy des Hemels oversiet,
En watter op den gront des aarden-kreyts geschiet.
205 Ontfangt mijn gift in goed', ick geef geen quade gaven:
Het is den offer van u seer verliefde slaven,
Die na u hoochste eer, die na u vroomheyt staan,
En die ghy daeg'licx siet om uwent wil vergaan;
En lyck-wel met de Swaan de droeve jongelingen,
210 Haar hertelicke smert, en eyndel-vaersen singhen,
Met blyder kelen uyt: 't valt swaar, al waert maar schyn,
Van binnen droevich en van buyten bly te zyn.
Doch ghy, o Maagdekens, mocht wel vrypostich lesen
Haar rijmkens so geschickt, dat ghy niet hoeft te vreesen,
215 Noch dorperheyt, noch schand, noch wisseling van bloedt:
Ten syse u de Min al prickellende doet:

---

182. *vernuwen*—vernieuwen. 210. *eyndel-vaersen singhen*—euphem. uitdr. voor: sterven; hier tevens in den eig. zin gebruikt. 215. *wisseling van bloedt*—eene kleur krijgen, blozen (van schaamte).

Wanneer als ghy daar siet beschildert en beschreven
D'ellende van u liefs rampsalich stervend' leven:
Veroorsaackt door u streng en ongenadich hert,
220 Dat door haar staag gebet niet eens beweegt en wert:
Die daarom alle uyrs een nienwe doodt ontfangen,
Om dat sy missen daar sy't meeste na verlangen.
De strafheyt voecht u niet, Venus is sacht van aart,
U moeders warent oock, van wien ghy sijt gebaart.
225 Of wildy beter zijn als oyt de vrouwen waren?
Dat's een vermeetle wil, ten aansien van u jaren,
Gebruyckt u jonghe jeught, het is u beste tydt.
Gedenckt de gene dan die u van herten vrydt;
Bemint die u bemint, ghy lieffelycke lieden,
230 Doet andren als ghy wout dat u selfs sou geschieden.
Indien ghy by geval soo doodlyck waert gewondt,
't Geen ghy dan soecken soudt nu aan u dienaars jondt:
Nu aan u dienaars jond die ghy-lie hebt by scharen,
Die u lof-singen hier op zangerige snaren:
235 Soo deftigh en soo grootsch, soo heerlijck en soo eel,
Van wien ick geen en noem, om datse zyn soo veel
Dat 's al on-noemlyck zyn, want soo 'k maer een'ge roemde,
Ick deed groot ongelyck die ick dan niet en noemde.
Sy zyn ten minsten u stil-swygend wel bekend,
240 Vermidts ghy Juffertjes de styl wel zyt gewend
Van u beminners konst, en minnelycke klagen:
Indiens' u smaken wel, of soos' u soo behagen
Als zy u doenmaal deen, dat ick niet reppen mach,
Soo sal ick u eer lang meer brengen aenden dagh.
245 Of zydy nu soo grof dat ghyse gaat verachten,
Soo wilter voor een wyl geen andere verwachten,
Neemt dese dan voor lief: het is myn beurt te gaan,
Want in myn plaatse dringt de silver-verwe Maan.

't Kan verkeeren.

---

223. *strafheyt*—strengheid. 238. *ongelyck*—onrecht.

Ghy die door groot gemoed, en op-getogen sinnen
Vaack boven het gemeen u wack're geesten voert:
Leest hier hoe Bred'ro met de slechte Wereld boert:
Leest hier hoe heerlijck hy verheerlijckt heeft het minnen:
Leest hier hoe dat zijn ziel van Godlijckheyd geroert
Heel Gaer-brand van de vlam die gevoelt van binnen.

Virtutem Fortuna timet.

R. L.

In Effigiem.

Unus et orbis Amor Batavi, quem cernitis hic est,
Parte tamen facies haec moliore caret:
Quam quoquè si vigili Cupitis pernoscere cura
Volvite divini sedulò vatis opus. R. L.

Aen de Liefhebbers.

Treurt niet, maer lieft ghy hem so gunt hem 't eewigh leven.
Hy blijft toch Bred'ro, die hy altijd is geweest,
Hy leeft, al rot zijn lijf, daer leyd niet aen bedreven,
By Gode rust zijn ziel, hier sweeft zijn groote Geest.

S. C[1]).

[1]) Samuel Coster.

HIer herbergt 't lijf wiens goet in schertsen munten uyt,
En met veel boerterij steets swanger ginck van herssen,
Wien Charon willigh voerd om sunst in d'oude schuyt,
Vermidts de zieltjens droef noch lachten om zijn farçen.

J. v. V[1]).

VRaegt ghy wat BRED'RO dee' de doodt?
De Geest die was het lijf te groot:
Nu hebben met hem Spel, en Kluyt,
En alle soete Deuntjens uyt. *H. C. H*[2]).

DAt niet door leer alleen den Aar' der Poësyen
Ontspringht in ons: maer door natuur oock werd geteelt:
In Gerbrand Bred'ro blijckt, dit door zijn Rymeryen
Zijn gheestighe Natuur in eeuwigh lof verbeelt.

P. S[3]).

[1]) J. van Vondel.
[2]) H. C. Hooft, de broeder van den Drost van Muyden.
[3]) Waarschijnlijk Petrus Scriverius.

In Editionem Poëmatum, nobilissimi

BATAVI POËTÆ

Gerbrandi Brederodij.

Roma sibi placuit divinâ capta Poesi.
Dum placet argutis Accius illecebris;
Aut rediviva suis ardentia Pergama flammis,
Quaeque gravis veterum digna cothurnus habet;
Aut tristes elegi, aut satyrae mordentia verba,
Aut festivus amor, compositive sales.
Quid sibi non placeat Batavum caput Amstelodamum
Illa peregrinos iactat, at illa suum.
Adde; quod innumeri vix praestitêre Poëtae
Unus, sacra iocos tristia laeta dedit.

H. C. Hooft.

Tot Lof vande Voor-treffelijcke

Rymer

G. A. BREDERODE.

KLuchtige Rymer, die u deuntjens hier laet hooren
Vol soete Boertery, de Min heeft u verkoren
Van kindsche jaren af, doen ghy noch teder waert,
Doe is de Rymery in u, door min, gebaert.
5 De min u Meester was, die dwongh u om te singhen
Zijn wijd-beroemde lof, en nae den Palm te dinghen.
Poët om 't breyn bekranst met een Lauwriere Kroon!
Hoewel hy u onthield u wel-verdiende loon,
Een Griecksche, of Roomsche, of een der Bataviersche Vrouwen:
10 Die ghy wel hadd' verdiend, en waerdigh waert te trouwen.
Maer de jalonrsche min die heeft u sulcks belet,
Op dat ghy roemen soud de kracht van Venus Wet,
En aen de dorpels van haer heylige gestichten,
Versteken van u Bruydt, hem offren u Gedichten.
15 Dit was een loos bedrogh daer hy u meed verriedt.
't Welck ghy ter rechter tijd vernaemt, en hem verliet,
Die met zijn netten u socht dieper te verwerren:
En naemt een hoogher wegh, en sweefden na de Sterren,
En songht den Hemel lof, soo deftigh en ondieft,
20 Dat flucx den Schepper selfs werd op u gheest verlieft:
Verdragende te nood dat 't logge lichaem druckte
Een dichter soo vermaert, hem door de wolcken ruckte.
Hier liet hy ons zijn dicht, verstroyt, maer wel doorwrocht
Dat onsen Drucker wijd en breed heeft op-gesocht.
25 Wy zijn op 't hooghst verblijd dat ons noch is voor handen
Dit werck 't welck word gelooft by d'Edele verstanden.
Het Kluchtigh tot vermaeck, de Minne voor de jeughd,
Het Sedigh tot een spoor van sedigheyd en deughd.

Waarde Liefde blijft.

SONNET.

Wat al een Minnaar doet in zijn verliefde sin,
Hoe dat hy bid en smeekt, hoe dat hy traant en vlait,
Hoe hoog hy die verheft die in zijn sinnen lait,
Wat gaven groot en veel hy mede siet daer in.

5 *Wat heylsaam staat het is te leven inde min,*
Wat dat hy bied en geeft, versweert en haar toeseyt,
Wat eyndlyck hy versoeckt voor zijn gedienstigheyt,
Ons Bre'ro rijmde froy en song't me in't begin.

Maar als hy sag daar naar dat sulx hem niet cond' baten,
10 *Soo walchden hem zijn doen; en heeft zijn Stijl verlaten*
En dichten over kloeck tot deuchts en konst-vermeering

Gedichten veelderley, en sangen geestelijck,
Nalatende ons die (te singen blydelijck)
Tot les voor ons al t'saam, en tot zijn waar bekeering.

Hope troost.

SONNET.

Comt, ghy Leer-gierge, komt, wild noch van Breedroo leeren
't Geen u sin-rijkigh streckt tot stichting en vermaack,
Doorsiet zijn kloeck Vernuft en vloeijend Rijm, is Baack
Boven veel and're die door Studi hun beweren.

5 Daerom hy waerdigh is den Lauren-Krans der eeren,
Al is schoon 't Rif verhuyst, hier klinckt zijn duytsche spraack,
Die d'Echo vaack na-bootst her-halende de saack
Zijns wijdt-beruchte reen, die tuyghen *'t Kan verkeeren.*

Verkeert so is 't met dees Poët van onse tijd,
10 Niet twijflend' dat hy hem in d'hooghste waard verblijd,
Daer veel Poëten noch hun meeste glory derven.

Hy is ons uyt 't gesicht met 't Lichaem, maar den Geest
Van yder werd bekend, die zijne wercken leest,
Dies sal by ons zijn Naam noch Lof hier nimmer sterven.

G. G. *Wie faalt mach keeren.*

LOF-DICHT.

Zind *Garbrand Bredero* de wereld is gesturven
Heeft zijn ver-Eeuwde Geest hier zonder lijf geswurven,
En drong somwylen ons met aengenaam geluyt
Ter ooren in, dan vloogh flucx tot den mond we'er uyt:
5 Zulks dat wy van hem slechts met de gedachten spraken,
Dan d'ooghen mochten haar met *Brero* niet vermaken.
Waar elck misnoeghden aan, en lasterde den dood.
Cornelis vander Plas (wien dit verlies verdroot
Op 't alder-zeerste) tradt na 't Outaar der Poëten,
10 En heeft de Lauwerier met armen op-gesmeten,
De vlam doen blakeren tot boven by de Goon,
Zijn' yv'righe Gebeen (meer als zy wel gewoon
Van Menschen waren) so ten Hemel op doen steyg'ren,
Dat zy beweeght, hem niet zijn bede konde weyg'ren,
15 En deden *Breroos* geest, ons alle tot gerijf,
O wonderlijcke saak! weer keeren in dit lijf,
Dat *vander Plassen* ons komt mildelijcke gheven,
Daer zy herboren in sal eeuwelijcke leven.

S. C[1]).

EER-DICHT.

W*Aer zijt ghy* Romen *met u Dichten? ô* Athenen*!*
Warwaerts verschuyld ghy u? wel hoe! sydy bedeest!
Verschijnd, en komt her-voor; met aendacht singt en leest
Dit soet-vloeyend' Gerijm, 't geen wy u niet ontlenen.

5 *Bejaerde Grysaerts, die de lust niet is verdwenen*
Om 't lieffelijck Gesang te uyten, en u Geest
Te senden hooger als oyt sterflyckx is geweest:
Hier vind ghy stof, ja meer, ja meer als ghy sult meenen.

Ghy Nimphjes van ons Eeuw, u noodigh ick, met een,
10 *Om met dijn Minnaers aen de* Groote Bron *te rusten,*
En daer u Zieltjes eens te laven, en verlusten

Met Minnelijck Gesangh, *of* Boertigh Ongemeen.
Vraeght niet wie dat u nood, 't is Brero *een* Hollander,
Der Rijm'ren pronck, die was, is, en blijft sonder ander.

I. I. Scheep-maker.

---

[1]) Samuel Coster.

S O N N E T.

SInght held're keeltjens, queelt soetjens jonge sinnen,
U stemmetjens vereent, spreeckt vrolyck Reden-rijck,
Siet, hartjens, hier is, stof, hier hebje ware blijck:
Hier leeft u *Bred'ro* weer, hier sulje hem weer vinnen:

5 Siet wat hy u hier jond, zijn *Groote Bron der Minnen*,
Waer in vermaeck en deughd ghy vind gelijckelijck;
Als in een kleene Werld. Dus haters neemt een wijck
Vermids ghy hatigh draeght zijn eelheyds doen van binnen.

Neemt soo veel penn' en inckt als ghy wenscht na begeer
10 En schrijft in Rymery tot lof van Prins of Heer,
'k G'loof ghy u leven lanck niet beters en soud maken.

Want sinds op sijn Rijm ghy sloeght u oogen neer,
En roepen over luyd u *Breed'rood's* komt de eer,
Kroont hem met Lauwerier, Fy haters, die hem laken.

Wie ghenoeght?

Boertigh Liedt-boeck

VAN

G. A. BREDERODE,

AMSTERDAMMER.

t'AMSTELREDAM,

Voor Cornelis Lodowijcksz. vander Plasse,
Boeck-verkooper, wonende op den hoeck vande Beurs,
in d'Italiaensche Bybel. Anno 1622.

Met Privilegie voor ses Jaren.

SONNET.

*T*Ot *sulcken grootheydt sal* Amstelredam *noch komen,*
Dat sy in treff'lijckheyd sal overwinnen Romen,
In deftigheyd van Raed, *in* Mannelijck gewelt,
In Ooreloghs-beleyd, *in* Machtigheyd van gelt.
5 *Dat haer geblasen* Faem *sal snorren door de Wolcken,*
En dreygen met ontsagh de wijt-gelegen volcken,
De Geel *en* Swarte-Moor, *de* Turck *en* Persiaen,
Die sal haer mogentheydt om hulpe smeecken aen,

En onderhandelingh met haer als vrienden plegen
10 *Met* Wissel, *of met* Waer, *nae dattet komt gelegen,*
En doen gelijckelijck af-breuck en weder-stant

Den Spaengiaert, vyandt van ons waerdigh Vaderlandt,
Al door 't bestieren van Godes voorsienicheden,
En 't heerelijck beleydt der Staten *onser Steden.*

'T Kan verkeeren.

BOEREN GESELSCHAP.

Stemme: *'t Waren twee Gebroeders stout, &c.*

ARent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaap en Leen,
En Klaasjen, en Kloentjen, die trocken 't samen heen,
Na 't Dorp van Vinckeveen:
5 Wangt ouwe Frangs, die gaf sen Gangs,
Die worden of ereen.

2. Arent Pieter Gysen die was so reyn int bruyn,
Sen hoedt met bloem fluwiel die sat hem vry wat kuyn,
Wat scheefjes en wat schuyn,
Soo datse bloot, ter nauwer noot
10 Stongt hallif op sen kruyn.

3. Maer Mieuwes, en Leentjen, en Jaapje, Klaas en Kloen
Die waren ekliedt noch op het ouwt fitsoen,
In 't root, in 't wit, in 't groen,
In 't grijs, in 't graeuw, in 't paers, in 't blaeuw,
15 Gelijck de Huysluy doen.

4. Als nou dit vollickje te Vinckeveen anquam,
Daer vongdese Keesjen, Teunis, en Jan Schram,
En Dirck van Diemerdam,
Mit Symen Sloot, en Jan de Doot,
20 Met Tijs en Barent Bam.

5. De Meysjes vande Vecht, en vande Vinckebuurt
Die hadden heur tuychje te wongderlijck eschuurt,
O se waren so eguurt,,
Maer denckt iens Fy, had lange Sy
25 Heur Onger-riem ehuurt.

Boeren Geselschap. Ook te vinden in het *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621.
4. *sen Gangs, Die worden of ereen*—doelt op het barbaarsche spel van het ganstrekken. 7. *kuyn*— schots, op zeven haren.

6. Sy gingen iu 't selsip: daar worden so eschrangst
Gedroncken, gesongen, gedreumelt en gedangst,
Gedobbelt en gekangst.
Men riep om wijn, het most soo sijn,
30 Elck Boerman was en Langst.

7. Maer Mieuwes en Trijntje, die soete slechte sloy
Die liepen met menkander uytten huys in 't Hoy,
Met sulck geflickefloy,
En suck gewroet, och 't was soo soet,
35 Mijn docht het was soo moy.

8. Aelwerige Arent, die trock het ierste mes,
Tuege Piete Kranck-hooft, en Korselige Kes,
Maer Brangt van Kaallenes,
Die nam een greep, hy kreegh een keep,
40 Mit noch een boer vijf ses.

9. De Meysjes die liepen, en lieten dat geschil,
Kannen noch kandelaers, noch niet en stonger stil:
Maer Kloens die stack, en hil
Soo dapper uyt, dat een Veen-puyt,
45 Daer doot ter aerden vil.

10. Symen nam de rooster, de beusem en de tangh
En wurrepse Ebbert, en Krelis vuer de waugh,
Het goetjen gingh sen gangh,
Het sy deur 't glas, of waer 't dan was,
50 Mijn blyven was niet langh.

11. Ghy Heeren, ghy Burgers, vroom en wel gemoet,
Mydt der Boeren Feesten, sy zijn selden soo soet
Of 't kost yemant zijn bloet,
En drinckt met mijn, een roemer Wijn,
55 Dat is jou wel soo goet.

't Kan verkeeren.

---

42. Variant Ed. 1621, *niets.*

25. *onger-riem*—gordelriem, waaraan sleutelring, etc. hingen. 26. *selsip*—gezelschap. 27. *dreumelen*—in het rond springen. 28. *kangsen*—een kansspel doen. 30. *langst* (landsknecht)—heer. 31. *slechte sloy*—eenvoudige, goede sloof, 36. *aelwerig*—gemelijk, korzelig. 44. *Veenpuyt*—veenkikker, boer.

VAN GIJSJEN, EN TRIJN LULS.

Stemme: *Si c'est pour mon pucellage.*

SO haest as Gijsjen had vernomen
Dattet Kermis was in Stee,
Nam hy sen tuyg, sen poppe-goed mee,
Om wat eerlijck uyt te komen
5 Stack hy veeren op syn hoedt,
Waugt de Eer is 't waertste goedt.

2. Gysjen is nae Stee gevaren
Met Trijn Luls syn lieve Sangt,
't Was de moyste Meyd van 't langt,
10 Dus most hy zijn eer bewaren
Daer hy in was op evoet,
Wangt de Eer is 't waerdtste goedt.

3. Als de Kramers Gysjen sagen,
Riepen sy: kom koop wat vaar!
15 Wilje niet? ick houme waar,
Gysje dorster niet na vragen,
Soo eerlijck was syn gemoedt,
Wangt de Eer is 't waerdtste goedt.

4. Door 't gequel en stadigh bidden,
20 En op Trijntjen Luls versoeck
Koft hy noch ien lange koeck,
Die brack hy doe juyst in 't midden.
Deynckt! wat Liefd' en Eer al doet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

25 5. Gysjen gingh wringen en duwen
d'Hiele koeck in sen holle mongt,
Sagger uyt soo kakel-bongt,

Van Gysjen en Trijn Luls. Ook te vinden in *Apollo of Ghesangh der Musen* 1615 en in *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621.
1. Variant Apollo: *Soo haest Gijsjen.*
3. Variant Apollo: *sijn pop-goet.*
5. Variant Apollo: *Stack sijn veeren.*
12. Variant Apollo: *Want sijn eer.*
15. Variant Apollo: *Wil jy niet? ick hou mijn waer.*
19. Variant Apollo: *en 't stadigh bidden.*
26. Variant Apollo; *in d' holle mont.*
8. *sangt*—heiligje.

Datter ien mensch schier souw of gruwen,
Soo eerlijck had hy gewroet,
30 Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

6. Onder 't brassen en dit slempen,
Wou noch Gys enckel te bier:
Sus, sey Trijn, 't is geen benier,
Stee-Luy souwen daer op schempen,
35 Latet 't is de beste voet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

7. 's Nachts ging Gysjen Trijntjen prysen,
En hy sey: gy bint soo moy,
Was ick nou met jou in 't hoy
40 Daer sou ick jou iens bewysen
Hoe men liefde eeren moet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

8. Sus, sey Trijntjen, houwtje hangden,
Of ick word aers uyt me kraft,
45 Wilje wat doen, soo doettet saft,
Hebje gien Eer! wat duysent schangden,
'k Rae niet Gysjen datjet doet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

9. Ongder dit stormen en dit woelen,
50 (Seyden hy:) wel Trijntjen Luls,
Maackje hier om soo veul spuls!
Ghy meught immers mijn wel voelen
Van men hooft al tot me voet,
Wangt mijn Eer is oock mijn goet.

---

41. Variant Apollo: *Hoe men 't liefje eeren moet.*
Ed. 1621: *Hoe men wet-liefs eeren moet.*
42. Variant Apollo: *want mijn eer.*
43. Variant Apollo: *hou jou hangden.*
44. Variant Apollo: *uyt mijn kraft.*
48. Variant Apollo: *Want mijn eer is al mijn goet.*
49. Variant Apollo: *Ondert stormen.*
51—58. Variant Apollo: *Maeck iey hierom dus veel spuls?*
Welje jy meught my wel voelen
Van mijn hoofde tot mijn voet,
Want mijn eer is oock mijn goet.
Nou sey Trijn, nou laet die worden,
Praet my niet meer van de eer,
Als jey wilt, so komt vry weer,
Ick docht dat je me woudt vermoorden.

44. *aers*—anders; *uyt me kraft*—boos (vgl. ons: het met iem. in de kracht krijgen.)

55 10. Nou Gijs (sey sy) laet die woorden,
Praatme niet mier vande Eer,
Maar as je wilt soo komt vry weer,
Ick miende, ghy sout mijn vermoorden,
Och het eyndt dat was soo soet!
60 Adieu mijn eer mijn waerdste goedt.

11. Vrome Dochters rijck in Eeren
Soo ghy vreest de schande groot,
Geeft u selven niet soo bloot:
Wilt van Gijsjen niet begeeren,
65 Wildy sijn ge-eert, gegroet:
Wangt mijn Eer is 't waerdste goedt.

't Kan verkeeren.

Aenspraeck vande Petemeuy, tot de Neef.

Stem: *Helaes! Amour wat gaet my aen?*

MArten Aepjes eerje gaet
So hoort hier noch ien kleyn beetje,
'k Raeje Neefje datje staet
Noch ien lutje byje Peetje,
5 Gaet dan vry by Brangjes Brecht,
Datsen vryer! datsen Knecht!

2. Gaet benierlijck by de wegh,
Liert jou woortjes wel beleggen:
Hoortme seun wat ickje segh:
10 Ierst-in, asje wat wilt seggen,
Siet dat gy genuvent segt,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

---

61. Variant Apollo: *Jonghe dochters.*
62—66. Variant Apollo: *Soo jey vreest dees schande groot,*
Gheeft jou doch so ver niet bloot,
Wilt van vryers niet begeeren.
Wilje zijn gheeert, ghegroet
Want de eer is 't waerste goet.

Aenspraeck van de Petemeuy. Ook te vinden in *Apollo ofte Ghesangh der Musen* 1615 met het opschrift: „Boeren-clucht" en in het *Gheestigh Liedtboecrken* 1621.

7. *benierlijck*—welgemanierd.

3. De Noom en ick die sin al klaer,
Gae jy moytjes byje Vryster:
15 Datsen Man! wat so men Vaer!
Trouwen vriendt, gy keunt te byster,
Heer! je gaet so regel-recht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

4. 't Is ien werrelt van een Man,
20 Van lijf en le'en uytgelesen,
Hy spenlt soo aertigh mit de Kan,
Dat hy 't puyckjen plech te wesen
Van Diemen en Duyvendrecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

25 5. Neefje, gaeje dan soo voort?
Lustje noch niet wat te eten?
Hemsick Marten: noch ien woort,
Je slonckse hebje noch vergeten,
Wel me kijnt dat was te slecht,
30 Datsen Vrijer! datsen Knecht!

6. Marten segh ick, koomt in huys,
Sin j'al vry van Symen Sijtjen,
Van Schele Stijn, van Griete Gruys,
Van Pieter Paters dochter Fijtjen,
35 Sinjer oock me inden Echt?
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

7. De Jongers hadden langt noch goet,
Daerom schat ick binje scheijen,
Tot Brechjes is klay an de kloet,
40 'k Sie een hylick nyt je beijen,
Gaetmen vaer, en maecktet hecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

8. Mach 't met Brechje niet geschien,
Of en keunjet soo niet meuy'ren,
45 'k Son niet meer na henr om sien,
In ick sou na Stee gaen keuy'ren,
Gaet mijn langst, doet as-je plecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

---

19. *ien werrelt van een man*—een man uit duizenden. 39. *klay an de kloet*—geld, goederen. 44. *meuy'ren*—modderen, schipperen.

9. Al quam in Ste soo plompen boer,
50 Als ien'Kinckel oyt mocht maken,
Al quam mall' Oene met sen moer,
Had hy gelt hy sou anraken,
Siet Marten datjet wel belecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

't Kan verkeeren.

AENSPRAECK

VANDEN OOM TOT DE NICHT.

Stem: *Helaes! Amour wat gaet my aen?*

NIfjen, Nifjen, o gy dingh!
Wilje noch niet aen het knechje?
Klufje Klonters susterlingh
Sprackme lestent: hoort iens Brechje
5 Het! hoe legje staegh en neyt?
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Soo men moer! wel immers kijnt,
Klufje kalde veul van Marten.
't Is wongder (sey sy) hoe hy 't pijnt,
10 Soo lief hetty jou van herten:
Brechje, sit hy staech en seyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

3. Heer! die knecht is soo estelt,
15 Datsen hooft draeyt as ien meulen,
Sen Peet hetme soo veul vertelt,
Spullen soumer wel of speulen,
Brechje leyt hy snachts en greyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Aenspraeck vanden Oom. Ook te vinden in: „Apollo of Ghesangh der Musen", 1615 met het opschrift: „Boerinne-clucht" en in het „Geestigh Liedt-boecxken" 1621.
1. Variant Apollo: *o je dingh.*
5. Variant Apollo: *wat hoe legje.*
9. Variant Apollo: *Tis wonder saeghje.*
14. Variant Apollo: *En sijn hooft.*
15. Variant Apollo: *Sijn Peet het mijn.*
52. *anraken*—aan een meisje raken.
3. *susterlingh*--zusters kind. 17. *greyen*—grijnen, huilen.

4. Is Marten murru, 't is gien noot.
20 Hy het Apen en Meerkatten:
Sen Peet hetme sen goet egroot,
't Is een Boom vol Spaensche Matten:
Gaeje Niffje, ierje scheyt?
Datsen Vryster! datsen Meyt!

25 5. Seght Kees Jong Kees, en Klaes Kloet,
Datser spillen vry op steken:
Van Proost, van Pronck, noch van Jaep Soet
Daer wil ick niet iens van spreken,
Siet dat jyer jou uytdreyt,
30 Datsen Vryster! datsen Meyt!

6. Je hebt op Bartje sin estelt,
Maer wat souwjer me beginnen?
Marten die het langt en gelt,
Dat en hoeftmen niet te winnen,
Ick raeje, datje noch wat beyt,
35 Datsen Vryster! datsen Meyt!

7. Bartje (seghje) is ien geest,
Die zijn weetje weet, te weten,
Dat hy moytjes schrijft en leest,
Gaet daer iensjes wat van eten!
40 Nicht bedwinght jou sinlijckheyd,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

8. Brechje, vollight jy mijn leer,
Laet jou Bartje niet bekallen,
Wijsheyd, Godsvrucht, Deught, en Eer
45 Is by Rijckdom niet met allen,
Siet dat niemand jou verleyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

---

20. Variant Apollo: *Sijn Peet het mijn sijn goet.*
22. Ed. 1621: *'t Is een bom vol Spaansche matten.*
27. Variant Apollo: *Van Pros, van Praal en van Jaep Soet.*
32. Variant Apollo: *Wat sou jyer nu.*
34. Variant Apolle: *Dat behoeft me.*
41. Variant Apollo: *Nifje bestuurt jou sinlijckheyt.*
43. Variant Apollo: *Brechje volgh je mijne leer.*
19. *murru*—slap. 40. *sinlijckheyd*—neiging.

Inde Stadt en op het langt,
Word de Rijckdom miest epresen:
50 Ter werreld is gien mierder schangt,
Als beroyt van geld te wesen:
Geeft Marten tavend goed bescheyd,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

't Kan verkeeren.

TWEE-SPRAACK VAN
Twee Buur-Vyven.

Stem: *'t Schaep dat voer naer Alleckmoer.*

A. Lieve kyeren wat en deun?
Lieve kyeren, etc.
Styve Pietje Stayl-oors seun.
Die sel de Bruygom worden.
5 N. Wat segje van die snarre Teun,
Neemt zy die slechte Jorden?

2. Die kraftige Teun, dat spytig vel,
Die kraftighe, etc.
Jemeny moer, ja wel, ja wel,
10 Ick binder in verwongdert:
Hoe komtse an die reyn gesel?
't Is ien giest wat geltet hongdert.

3. Aalle-buur, ja watje secht!
Aalle-buur, etc.
15 Hoe raecktse an de moye knecht,
Dat dreutsche trotsche Teuntje?
A. Al sin sen klieren wat boers en slecht,
't Is al ien weeligh seuntje.

4. Niesje-buur, ay kom, hoor hier,
20 Niesje-buur, etc.
Hy was tot lange Jaap te bier,

---

51. Variant Apollo: *Dan beroyt.*
Twee-spraack van twee Buur-Wyven. Ook in het „Geestigh-Liedt-Boecxken" 1621.
5. *snar*—spijtig, stuursch. 12. *wat geltet hongdert*—24 in een lood.

Daer quam zy oock aenproncken,
In hy was wat op zijn benier,
Hiel over-stalligh droncken.

25 5. En zy was t'ongenaertigh net,
En zy was, etc.
Te euvelijcke mooy: by get!
Tros yemes vande meysjes:
Sy liepen mit in kaar te bedt,
30 Ick weet niet hoe veul reysjes.

6. As Jorden dus met Teuntje lagh,
As Jorden, etc.
Van 's aves totten lichten dagh,
Verleckert op dit snoepen,
35 Quam lange Lijs daer op het slagh,
En die begon te roepen:

7. Bruylift, Bruylift allegaer,
Bruylift, etc.
Hier leggender twie by in kaer.
40 Al 't Jong spul quam mit kannen
Ierst in, soo wees dit jonge Paer
De saeck an goede maunen.

8. As Styve Pietjen in 't selsip kam,
As Styve, etc.
45 Hy gaf ien tonne-bier, ien ham,
En vyf-en-twintigh koecker,
Hier; mag're Marry van Billerdam
Die ging de Bruydt daer doecken.

8. Heer! het stonger so net om 't lijf,
50 Heer! het, etc.
Doe dronckme daer so fel en stijf,
Ja mannen ende vrouwen,
Hoe licht komt Jorden an ien wijf,
Hy sel en Sundagh trouwen.

't Kan verkeeren.

---

24. *overstallich*—bovenmate, buitensporig. 41. *so wees* etc.—de beslissing der zaak opdragen aan.

Een oudt Bestevaertje,
met een jong Meysjen.

Stem: *Pots hondert duysent slapperment, &c.*

L. O Jaunetje mijn soete beck!
Ey lieve blijft wat staen:
I. Wat schortje, seght jy ouwe geck?
Ick raetje laetme gaen.
5 L. Al 't gelt dat ghy hier leggen siet,
Dat is voor u al ree.
I. Wegh kael-kop, ick en soeck u niet,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. 2. Van landen, zanden, gelt en goed
10 Soo ben ick machtigh rijck.
I. Dat acht ick niet, o suffe bloed!
Ick wacht na mijns gelijck.
L. Het goed is 't daermen wel ofvaert,
Dus Meysjen weest gedwee.
15 I. Ghy zijt mijn al te oudt bejaert:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. 3. Och kijntjen geefje mijn een soen,
Ick geefje al dit gelt.
I. Dat sal ick wel een jonger doen,
20 Al gaf hy niet en spelt.
L. Gelooft, Lief, dat ick u versoeck
Ter eeren en ter Ee,
I. Wegh, wegh, wegh Hansjen hangebroeck:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

25 L. 4. Ick sel jou koopen watje lust,
En doen wat jy gebiedt.
I. Ey Lammert Vaertje houdtje rust,
Want jy en dientme niet:
Waer jy maer twintigh jaren oudt,
30 Misschien of icket dee:
Maer nou so zydy oudt en koudt:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Een oudt Bestevaertje. Ook in het „Geestigh Liedt-Boecxken" 1621.
23. *hangebroeck*—spotnaam voor een mager oud man, wien de broek om de niet langer gevulde dijen en beenen in plooien neerhangt.

Dit is een Lansjen na mijn sin,
Vol vrolijckheyd en vreught,
35 Die ick niet om sen goed bemin,
Maer om zijn jonge jeught:
U krachten die zijn oudt en af,
Dus laetmen in mijn vree:
En vrijd geen Vryster, maer een graf:
40 Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. 6. Mijn dochter laes dees mellick-muyl,
En neemt een deftigh man.
I. Och nam ick sulcken ouwen uyl,
Wat raed ging my dan an?
45 'k Sou immers by u levend lijf,
(Waer vintmen meerder wee?)
U Maegt zijn, en u Weenw, jou Wijf
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

7. Vaertwel dan ouwe Rochelaer,
50 Ick blijf by mijns gelijck:
Weet jy niet salige Beste-vaer,
Dat *Wie genoeght* is rijck?
L. Ey staet toch stil, God segen ongs,
Verhoort doch dees mijn bee.
55 I. Ay Lammert-Vaer, jy soeckt wat jongs:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

't Kan verkeeren.

Een oud Besjen met een Jongman.

Stem: *Pots hondert duysent slapperment, &c.*

B NU Heereman, nu Jong-gesel,
Hoort toe, en houwt wat stal.
H Nou laet mijn gaen jy ouwe vel,
Wat schortje? sinje mal?
5 B Hoe komt dat ghy u soo verhaest?
Ay lieve houwt wat stee.
H Wegh, ouwe Totebel, ghy raest:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

2. *stal*—stand. 6. *houwt wat stee*—vertoef een weinig. 7. *razen*—gek zijn.

B 2. Hoe valt u dit so euvel in,
10 Dat ghy my soo versmaed?
H Wegh quijl-bab met u kevel-kin,
Wegh met u malle praet.
B Ay Jonghman geeft my wat gehoor,
Het is mijn eerste bee.
15 H En prevelt my niet meer an 't oor:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.]

B 3. Dit schenck ick u, o jonger Helt!
Daer toe mijn lijf, en goed.
H Nu Besje, laet mijn ongequelt,
20 En soeckt een gierigh bloed.
B Ick maeck u, Jongeling, soo rijck
Als 't water vande Zee.
H Ghy zijt my al te ongelijck:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

25 B 4. Ick sal u houden als een Graef,
In 't gouwt, in 't silver stijf.
H Daer voor souw ick dan zijn een slaaf
Van een verschrompelt wijf.
B Dat kleuter is te wispeltuur,
30 Al is sy blanck as snee.
H En ghy zijt my te goons en suur:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

5. Wech taye tandeloose Best,
Wech druyp-neus, wech root-oogh,
35 Gaet haelt ien kooltje in u test,
En settet vry wat hoogh,
En raest en blaest daer leven in,
En laet mijn in mijn vree.
Dit is een Meysjen na myn sin!
40 Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B Den ouderdom is wijs van raet
Daer toe suynigh en vroet,
H Ghelijckheyd in den Echten staet
Baerd vruntschap in 't gemoet:

---

31. *goons*—knorrig.

45 Wat is hier lieffelijcker dingh,
Of 't alderdroefste wee,
Als goe, of geen vereenigingh?
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

7. Al waer de Rijckdom van u schat
50 Als al de wereld groot:
En eer ickse met u besat,
Ick was veel liever doot:
Wech Morssebel gy hebt een gongs:
Gaet door ghy ouwe quee,
55 Och Beste-moer ghy soeckt wat jongs
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

't Kan verkeeren.

Van
Fobert en Lobbetje.

Stem: *'t Schaep dat voer naer Alleckmaer.*

ONse Lobbetjen is so blijt.
Onse Lobbetjen, etc.
So datset over de buurt sehier krijt,
Hoe zy-er vryer laet pracchen,
5 Maer sachje hoe dat Fobert vrijt
Je souwtje sticken lacchen.

2. Fobert is fiju en wel bespraackt,
Fobert is, etc.
Daer om as hy an 't praten raackt,

---

53. *een gon(g)s hebben*—een slag van den molen weg hebben, half dwaas zijn. (Oud.)

Van Fobert en Lobbetje. Met het opschrift „Cluchtich Boeren-Liedt" in *Apollo* 1615).

1. Variant Apollo: *Onse Lobrich.*

4. Variant Apollo: *Hoe dat se'r vryer.*

6. Variant Apollo: *Jy soudt je an sticken.*

4. *pracchen*—smeeken. 6. *sticken lacchen*—in stukken lachen (vgl. ons: zich kapot lachen, barsten van het lachen enz.).

10 Kan wongder hy versieren,
O Lobbetje (seyt hy) wie het je maackt
Deuse verweende klieren?

3. Noch se staanje om 't lijf so juyst,
Noch se, etc.
15 't Is t'ongenaertigh wel ekuyst,
Een mensch die souwje schaken,
Staet stil (seyt sy) bruer onbesuyst,
Jy souwtme smeerigh maken.

4. Fobert die miend strick stracx al waers,
20 Fobert, etc.
Sy lijckt so quaet dan as en baers,
En 't is maer klinck-klaer jocken:
Maer dit doet die door-trapte Flaers,
Om hum noch mier te locken.

25 5. As Lobbetjen seyt, ay sus sit stil,
As Lobbetjen, etc.
Dat is so veul, as 't is mijn wil:
Maer moetet so wat decken.
En dat hy schoon zijn hangden hil,
30 Sy souwter seer aentrecken.

6. Wangt as hy hum wat koeltjes hout,
Wangt as, etc.
So mient zy dat sen lieft verkouwt,
En kittelt hem in sen zijen:
35 Waer deur hum Fobert dan verstouwt,
En raackt dan dus an 't vrijen.

---

12. Variant Apollo: *Des moy verweende.*
13. Variant Apollo: *Sy staen je om 't lijf soo reijn, soo juyst.*
15. Variant Apollo: *O 't is onaertich moy ekuyst.*
21. Veriant Apollo: *Want s'is soo quaet dan assen baers.*
25—30. Omschreven in *Apollo.*
33. Variant Apollo: *Soo mient sy dat hy is verkout.*
34. Variant Apollo: *En sy kittelt.*
36. Variant Apollo: *En hy raeckt aldus aen.*

10. *versieren*—bedenken. 12. *verweend*—prachtig, kostbaar, weelderig. 28. *flaers*—uie, leelijke vrouw (Kil. flere). 29. *hil*—hield.

7. O Lobbetjen! dien ick oyt verhief,
O Lobbetjen, etc.
Ick hebje so beseten lief,
40 Ick kan me niet besturen:
Wech, wech (seyd sy) je hebt en brief
Wech mit je malle kuren.

8. 't Is mit Fobert al' edaen,
't Is mit Fobert, etc.
45 Wangt Lobbetjen hiet hem altoos gaen
En dat oock hiel ongwaerdigh,
In zy word (so ick heb verstaen)
Hiel spytigh en hovaerdigh.

9. Hoort nou alle guyse-gaer,
50 Hoort nou alle, etc.
Fobert en vraeght oock niet na haer,
Hoe seer hy haer ierst minde:
En is 't gien Lobbetjen, 't is ien aer,
Hy sel sen diel wel vinden.

't Kan verkeeren.

Twee-spraeck

Van de

BESTE-MOER MET HAER NICHTE.

Stem: *Den Admirant, den Admirant.*

ICk bin vervaert veur Heyntjeman,
Ick bin vervaert, etc.
Ay Besje! rater Weyntjen an,
Die hetty lief, die hetty lief,
5 Ick binder liever een eyntje van,
As by de brief.

---

40. Variant Apollo: *'K en kan my niet.*
51. Variant Apollo: *Fobert vraeght.*
41. *je hebt en brief*—gij veroorlooft u te veel. 49. *guyse-gaer*—verbastering van gansch en gâar.
6. *brief*—bluffer, kwast.

2. Siet! wat sen harsebecken maeckt.
Siet! wat sen, etc.
Dat t'elckens versche gecken maeckt,
10 En 't valt hem licht, en 't valt hem licht,
As hy slechts dwarsche trecken maeckt
Met zijn gesicht.

3. Sen asingt dat speult spullen vlack,
Sen asingt dat, etc.
15 Die kop is hum op rullen strack,
Hy breect veul wijnts, hy breect veul wijns,
O! 't is ien rechte bulle-back,
Hy hoeft gien grijns.

4. Men zieter so veul datjes in,
20 Men zieter so veul, etc.
Men zieter sprootjes en wratjes in,
Och 't is so milt! och 't is so milt:
Men sieter honckjes en katjes in,
En watje wilt.

25 5. Besje, seght ongse naeyster Tiet,
Besje, seght ongse, etc.
Datse na ien goet mayster siet,
Die 't ongs iens kuyst, die 't ongs iens kuyst,
't Is best datmen 't in plaeyster giet,
30 So hebmet juyst.

6. En steltet in de Warmestraet,
En steltet inde, etc.
By hem die dus zyn armen slaet.
En leelijck kijckt, en leelijck kijckt,
35 'k Wet as hy wat by Harmen staet,
Dat hy 't gelijckt.

7. 'k Wouw ick hum iens na 't leven had,
'k Wouw ick hum, etc.
En dat hy hoogh verheven sat,
40 Ick acht de lien, ick acht de lien,
Die souwen daerom geven wat,
Om hem te sien.

---

13. *asingt*—aangezicht. 18. *grijns*—mombakkes. 29. een afgietsel in pleister maken.

8. De maysters, Besje, op de Kolck,
Die maysters, etc.
45 Die meugen hum huyren tot ien Tolck,
Hy klapt uytheems, hy klapt uytheems:
Of laten hum sien voor al het volck,
Wangt 't is wat vreems.

9. Ey lieve Besje! sus, swijght stil,
50 Ay lieve Besje, etc.
Ick wouw dat jy jou mongt wat bil,
Hoe quelje mijn? hoe quelje mijn?
't Sel, of men sin op hylicke vil,
Gien Heynje zijn. *'t Kan verkeeren.*

Twee-spraeck
Vande
MOEDER EN DE DOCHTER.

Stem: *Helaes! Amour wat gaet my aen.*

D. EEl-hart, Moertjen, heb ick lief,
En die selmen altoos minnen.
Warre-nar die het en brief,
In hy is so stuers van sinnen.
5 M. Ast ien van beyen wesen sal
Ist niet beter quaet as mal?

2. Moertje 't is ien mallen bloed,
En so haestigh daer beneven.
M. Dochter: deynckt om 't groote goed,
10 Dat sen Vaer mit hum wil geven:
Ast ien van beyen wesen sal,
Ist niet beter quaet as mal?

D. 3. Al was sen goet noch iens so groot,
So mach ick de nar niet hooren:
15 Om myn bloet, noch om myn dood,
Leltme niemeer an men ooren:
Was hy geck, of quaet 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

4. Comt hy op myn camer weer,
20 Moer, ick seghtje van te veuren,
Ick schop de Kay van boven neer.

M. Kijnt je moetje niet versteuren:
Ast ien van beyen wesen sal,
Ist niet beter quaet as mal?

25 D. 5. 'k Weet niet, moer! 'k wil om de keur
Niet iens van de balliek vallen:
Het hy niet ien dolle breur?
En al 't geslacht dat is vol mallen;
Was hy geck of qnaet, 't was frey,
30 Maer nou is hy 't alle bey.

6. Moertjen, as de man is geck,
Broets, en groots, en onbescheyen,
De Vronw die krygt oock dat gebreck,
In die kyeren worden keyen:
35 Was hy geck, of quaet, 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

7. Was hy kranksinnigh en qnaet,
Men mocht hem in 't dolhnys sluyten.
Maer Moertje-lief, ick weet gien raet,
40 So gaet War-nar hnm te buyten:
Was hy geck, of qnaet, 't was frey,
Mar nou is hy 't alle bey,

8. Geeft men Eel-hart die ick min,
Wilje Moertje? seg, ay lieve!
45 't Is ien langhs-knecht na men sin.
In ick houw toch van gien brieven:
't Is mit War-nar niemendal,
Wangt hy is korsel, geck, en mal.

't Kan verkeeren.

Van gierighe
GERRIT, EN MODDE VAN GOMPEN.

Stem: *Daer ick gister avond quam, daer scheen de, &c.*

DE Gierige Gerrit, die lebbige dief,
Die vrijt nu zijns ghelijck,
Die vrijt nn, etc.

---

34. *keyen*—gekken. 45. *langhs-knecht*—borst.
1. *lebbig*—spijtig, knorrig.

Wangt hy het Modde van Gompen liet,
5 Die leelijck is en rijck,
Die leelijck is en rijck,
Die leelijck is en rijck.

2\. Sy het ien asingt ruym van vel,
Niet muysvael, noch niet bongt,
10 Niet muysval, etc.
Na 't rotte-graen gelijcket wel,
Maer swart wast inde grongt,
Maer swart wast, etc.

3\. Haer tangden zijn Kastangie bruyn,
15 Heur lippen pimpelpaers,
Heur lippen, etc.
Se het ien veurhooft tot heur kruyn,
En hier en daer wat haers,
En hier en daer, etc.

20 4. In haer vermaelde wangen blieck,
En in heur moye kin,
En in heur moye kin,
Daer sietmen 't leger vande Grieck
En trotsche Troyen in,
25 En trotsche, etc.

Se is geborst, gebuyckt, gebilt,
En louter inde vangh,
En louter inde vangh,
Praet van Rosbaijer soo ghy wilt,
30 Dees het ien ander gangh.
Dees het ien ander, etc.

6\. Dit monsterum oft ongediert
Dat voert soo hooghen pracht,
Dat voert, etc.
35 Daer wort ghien snof, gien snee versiert,
Of't is heur daegh'lijcx dracht,
Of't is heur, etc.

---

20. *vermaeld*—glansrijk, helder. (iron.) 27. *louter inde vang*—in haren vollen bloei. 29. *Rosbaijer*—Ros Beyaart. 35. *snof*—snuf; *snee*—snit.

7. Gerrit is wat root, en wat blaeu,
Wat paeıs, wat kakelbongt,
40 Wat paers, wat etc.
Sen tangden as ien wouwe klaeu
Staen averechts in sen mongt,
Staen averechts, etc.

8. Hy sieter nou soo Jongetjes uyt,
45 Wangt hy het corts ehaert
Wangt hy het, etc.
Na dat hy schoon was uyt eruyt,
Kreech hy sen twiede baert,
Kreech hy sen, etc.

50 9. Hy is soo anxstelijck moy,
Men vreest datmen hum siet,
Men vreest datmen hum siet,
Sijn Vaer het brieven van Octroy,
Men macht na-drucken niet,
55 Men macht nae, etc.

10. So yemandt noch een stempel vindt,
Die kaptse vry an twee,
Die kaptse vry, etc.
En drijftse met die woeste wint,
60 Diep inde Zuyer Zee,
Diep inde Zuyer Zee.
Diep inde Zuyer Zee.

Twee-spraeck, tusschen

Kniertje Knelis

en Lijsbet Leffers.

Stem: *Wie wil hooren een nieu Liet, &c.*

K. HOu sick hou, goen dach in 't huys:
Wel is hier nou niemant t'huys?
L. Ja Kniertje komt vry binnen,

---

45. *ehaert*—van haren gewisseld. 53. Zijn vader heeft octrooi gekregen, dat niemand een zoo „anxstelijck moy" kind (als het zijne) mag krijgen.

En siet iens waer wy sinnen,
5 K. Wel, 't is hier nou wel in jouw bouw,
Dus besich staech met spinnen?
Maer wat ick jou segghen souw:

2. Lijsbet Leffers weet jy 't niet
't Is van sen leven niet eschiet,
10 Ala moer de Franse
Wou niemant met me dansen
Noch jonge Jan, noch ouwe Jan,
Noch Ariaen, noch Jan Jansen,
Noch Jan oom Janses Jan.

15 3. Is hy waert dat hy Broot eet
Die oude dencht so haest vergeet?
Jae! mocht zyn Vaer opkijcken,
Hoe sou hy hem doorstrijcken?
L. Mar, segje dat? wat Jan so prat,
20 Liet hy jou daer staen prijcken?
Kniertje Knelis, wat! wat! wat!

4. Wat! dat lijckt seper niette mijt.
K. Ja, meenje dattet men niet spijt:
Ick heb hum hiele daghen
25 Op desen arm edraghen!
Wat dat bednyt, staech wou hy uyt,
Ick heb hem inden waghen
Soo menichmael ekruyt.

5. Heer! Lijsbet moer, wel ick bekent
30 Ick was totte jonghe so ewent,
Ja ick en kon niet eten
Had hy niet me egeten,
Sneed' ick ien stick, en smierdet dick,
Wy beten beet aen beten,
35 Dan hy, en dan weer ick.

---

33. *stick*—boterham

Twee-spraeck tusschen

JAEP JANS ENDE FIJTJE FLORIS.

Stem: *Bange suchjes gaet nu spelen.*

J. FYtje Floris myn speulmeysje
Wiljo me na buyten gaen?
Kom myn beckje noch ien reysje,
'k Selje dan wat nieus verslaen.
5 F. Sus Jaep Jans, ay! swijcht stil,
Hoe gaeren sinje op ten tril.

J. 2. Fijtje! wille wy gaen varen
Met ien schuytje na 't swart huys?
Ick mach gien broot voor vrienden sparen,
10 'k Heb noch moye negen duys
Mit ien blanckje van mijn Oom,
Heer! ick eet so garen Room.

F. 3. Jaepje meuchje wel suycker-peeren?
'k Hebse in mijn lincker-manckt:
15 Get, hoe wille wy bancketeren!
Gaeuwe sitten op die kanckt,
't Is hier soo ondiefte moy:
Maer! hoe soetjes ruyckt dat hoy!

J. 4. Fijtje! gaeje daer so leggen
20 In dat natte langhe gras?
F. Jaepje, wil ick jou wat segghen,
'k Wouw Michieltje by ons was!
Noch die knecht die is soo groen:
'k Weet niet wat 'k hem wel sou doen.

25 J. 5. Men souwer seper op verlieven.
F. 't Is de warret: Maer neen kijns,
Ick heb veer de outste brieven:
Wangt Michieltje is goet mijns,
Ja so seer, ick weet niet hoe,
30 Dat's alliens, as daer en toe.

---

4. *verslaen*—vertellen. 17. *ondieft*—buitengewoon. 23. *groen*—vurig, wellustig 26. *warret*—volksuitspraak van *waarheid*.

6. Michieltje wouwme lestent trouwen
Met ien veter, in hy sprack:
'k Selje koopen ien nuwe Bouwen
Mit ien schorthaeck, en ien Jack:
35 Wilje, seyd hy. 't is edaen?
En ick nam 't op mijn beraen.

J. 7. Hoort iens, Fijtje, songer jocken:
Michieltje boodme flus noch trouw,
Hy swoerme by de groote Klocken,
40 Dat hy mijn toe-maken souw,
Voor ien Prins: en 't is eschiet.
Het hy-me lief, of het hy niet?

F. 8. Je selt hem by gort niet genieten,
Al waerje siet noch iens so fel,
45 J. Wel, laete wy-er om opschieten
Wie Michieltjen hebben sel,
Rae jy kruys, so ra ick munt:
Nou laet zien wat Godt mijn gunt.

9. Fijtjen hettet spul verloren,
50 Mar hy doeter wat hy wil:
Al het hy Jaepjen hooch ghesworen,
Daer is al wat aers in 't til.
Deynckt, of sy niet kloeckjes spint,
Dat s'hem kost en bier-gelt wint!

VAN BESJE MET LIJSJE HEUR
Dienst-meyt.

Stem: *Ach ongheluckighen dach!*

L. HOort hier iens Bestemoer!
Hoe ick by Hansje voer,
Die myn wel ier sen trouwe swoer,
En met sen tongh soo heeft verdooft,
5 Dat ick van sinnen schijn berooft,

40. *toemaken*—uitdossen. 43. *by gort*—basterdvloek (bij God). 45. *opschieten*—opgooien (een muntstuk nl·)

B. Lijsje! weet jy noch niet.
Dat dit altoos gheschiet
Van die hier milst sen dienst aenbiet?
Liert Lijsje, liert me lieve kijnt!
10 Dat woorden syn niet mier as wijnt.

3. Veul sijn vrient met de praat,
Of met een schoon gelaat,
Mar weynich zijnder inder daat:
Deynckt, as heur jonst soo haest verdwijnt,
15 Dat woorden syn niet mier as wijnt.

4. Wie dat hier licht vertrouwt,
Doet haest dat hem berouwt,
Siet Lijsje, datje dit onthouwt,
As jy u by die praters vijnt,
20 Dat woorden zyn niet mier as wijnt.

L. 5. Die ick niet wel en wil,
Daer teughen swijgh ick stil:
Maer hy swoer dat 'k hum wel bevil,
En blies-men so veul in men hooft,
25 Dat ick van sinnen schijn berooft

6. Veul lichter dan het stof
Gaen hem de woorden of:
Al sijn sy schoon vol gunst, en lof:
Ick selt gedeyncken hoe hij 't pijnt,
Dat woorden syn niet mier as wijnt.

30 B. 7. Zo doeje assen meyt
Ier iemet jou verleyt,
So looft niet altoos watmen seyt:
Mar deynckt, as hum een knecht verbynt,
Dat woorden zyn niet mier as wijnt.

35 8. Al waertje beste vrient
Die mier spreeckt as hy mient,
Jou hert noch ooren nimmer lient:
Hoe degelijck dat Hansje schijnt,
Deynckt woorden sijn niet mier als wijnt.

40 L. 9. Besjen, ick segghet jou,
Men vynt by Man en Vrouw

(Godt betert) al te luttel Trouw.
't Is miest geveynstheyt, ick bevynt
Dat woorden sijn niet mier as wijnt.

Van
Dieuwertjes Vryer.

Stem: *Meester Clement ghy vuyle vent, etc.*

Dieuwer is verlieft (by get)
Op sukken reynen vrijer:
Mar s'hetter niet iens op elet
Hoe slim dat hy sen bienen set,
5 Ghelijck en kreup'le Snijer.

2. Wangt asse mar sen asingt siet,
Sy kander niet uytkomen:
Sy weet dan van haer selven niet,
Sy staet wannier heur dat gheschiet
10 Al waer sy op euomen.

3. Dan Dieuwertje je hebt jou reen,
Die jou daer toe andrijven,
Je siet op zijn volmaeckte leen:
Die ick van boven tot beneen
15 Na 't leven sal beschrijven.

4. Sen hayr dat is as sulver grijs,
Sen asingt daer beneven
Dat is so rongt (wijnt-hongts gewijs:
Ist dat icket niet genoech en prijs,
20 Dat moetje myn vergeven.

5. Sen veurhooft is ghebult seer hooch,
Gien schilder souwt soo maken:
Daer by het hy ien slincker oogh
Dat is hiel leep en selden droogh,
25 Gheboort met root scherlaken.

---

1. *by get*—basterdvloek (bij God). 4. *slim*—scheef. 10. *op enomen*— in vervoering, in hoogere sferen.

6. Daer toe het hy een groote Neus
Vol Parlen en Robynen,
Op het fatsoen van Heyntje Peus:
Van veruw is sy hiel glorieus,
30 Miest uyt de karmosynen.

7. Sen kneveltjes staen hum so schots,
Steyl boven sen propre monckje,
Die hy ierst stijfden mit wat snots:
Nou kyck hy deur de hayrtjes trots
35 Recht as en Ys-langs honckje.

8. Sen lippen sijn veur al niet swack,
En zyn Trompetters wanghen,
Die staen soo stijf, so straf, soo starck:
Men souw met soo een Bulleback
40 Wel jonghe nickers vanghen.

9. Sen kinnetjen is so wel edaen:
En waer het niet vol puysten,
Men souwer klauwen op of slaen:
Mar isser yemant om begaen,
45 Die slaetse plat met vuysten.

10. Het ongse Diewer dan gien recht,
Dat zy leyt al heur sinnen
Op dees verweende moye knecht?
Ick bidje (vrienden) datjet seght,
50 Wie souw hum niet beminnen?

11. Wangt (siet) hy het mar ien gebreck
An al sen lijf, en leden:
Dat mier is, 't is ien hoddebeck.
Een lompe loer, ien groote geck
55 Van boven tot beneden.

12. Mar Diewer die is wijs en vroet,
Niet vleesschelijck noch biestigh:
Sy lieft sen vleys niet, noch sen bloet,
Mar s'is genegen tot sen goet:
60 Bemints' hum dan niet giestigh?

't Kan verkeeren.

---

31. *schots*—scheef. 53. *hoddebeck*—kakelaar.

Bruyd-Lofs-Gedieht,

Ter Eeren

DIRCK PIETERSZ. VOSKUYL,

Ende

AAFGEN WILLEMS DR.

LAest als ick gants alleen, alleen was uyt getogen,
Der Minnen blinde God quam aen mijn zy ghevlogen,
Hy sprack, ô slechte Mensch! die steeds van 't aartsche maalt:
Klimpt op mijn schouders gaeuw, flucx hooger stoffe haalt,
5 Het oude is men warsch, wat nieuws verquickt de Vol'cken:
Met greep hy my om 't lijf, en vlooch stracks door de Wolcken,
Tot in het Eeuw-Palleys, zyn alderhoochste kruyn,
Hy sprack verheught tot myn, (in 't Aackelighe bruyn)
U selden-satte lust versadicht hier nae wenschen,
10 Vertelt myn wond're kracht de nieuws'gierighe menschen,
Nu teeckent, dicht, onthouwt, het gheen ghy siet en hoort,
Wt had hy: en hy tradt by die vergad'ringh voort.
Dees cleene, groote God, stak met sijn held're stralen,
Der Goden throon in brandt, in vlam de gulde zalen,
15 Wurp poppen inden hoop, van d'onsterff'lijcke Goôn,
Die gants dit nieuwe vier noch waren onghewoon:
Dies 't vrolijck rustich Rijck, raeckt schielijck aen het warren,
De Hemel dondert, siet! de weerlichtende starren
Met scheemer gloeyend-gloor, beschittert 't schoon ghewelff,
20 Dees floncker-vlam die brandt der Goden Vader selff,
Want d'heete meng-lust na zyn Suster hem deed joocken,
Die worst'lend hy verwan, door troetelen en 't stroocken,
De gantsche Hemel was vol Minnelijck ghewoel,
Een yder roemden van dat lieffelijck ghevoel,
25 Een yder roemden van dat vriendelijcke strijen,
Een yder claachden van dat bitter soete lijen:
Een yder claachden van den kouwden heeten brandt,
Die yder snerckten in zyn raesend inghewant.

---

3. *slecht*—eenvoudig, alledaagsch. 8. *bruyn*—duisternis.

Maer 't eunjer Goodje loech, en clapten in zijn handen,
30 En riep met groot ghejouw haar openbaare schanden,
Nn Dichter (seyd hy) schrijft hoe dat de grootsche Godt
Door dees mijn kindtsche booch, is dwaesselijck versot,
Siet al de narrery van die verwyffde Goden.
Jupijn is grammelijck ken-schuldich vluch ghevloden
35 (Wraackgierich door de spijdt) nae 't schrickelijck gheweer,
En sloech den Lecker trots met d'eerste stoot ter neer.
Dewijl Cupido noch vast wispelt met ghewemel,
Wiert hy gheworpen voort al dwarlend uyt den Hemel,
De Goden hielden Raat: maer Venus was beswaert
40 Als haren lieven Soon voor Ballingh wiert verclaert,
Die na den aff-val bleef noch inde lucht wat hanghen,
Om mijn swaar-wichtich lijff, voorsichtich wel te vanghen.
Want doen Jupijn den Al, herstelde in zyn stee,
Smeet hy ten lesten my van boven neder mee,
45 De Goden lachten om myn overstont vermeten,
En wat sy deden meer dat is my schoon vergheten.
  Doch t'Heylichje my bracht, weer op mijn eerste plaats,
Daer wierden wy te saem de alderbeste maats,
Hoe dickwils sach ick hem, sijn kuurtjes loos bedryven!
50 Hoe dickwils gaf hy my een oorsaeck om te schryven!
Hoe hy syn Pijltjes schoot op 't Geyle woeste wilt,
Dat nae den ander noch soo tochtich, loeyd' en gildt!
Hoe hy sijn Pijltjes schoot op Boeren en Boerinnen,
Die spelen noch om stryt, het lieff'lijck spel van Minnen!
55 Hoe hy syn Pijltjes schoot op d'Edelinghen weeck,
Die terende vergaen, door teed're Joff'ren bleeck;
Hoe dickwils schoot hy uyt zyn wijdt-vlieghende Pijlen,
Qnetsende door 't ghehoor van over hondert mijlen!
Hoe dickwils menghden hy, die Suycker-galle smart,
60 Die door de ooghen daalt in't onbekende Hart!
Dit wonder kleene Kindt kan met zyn vlammigh blaacken,
't Onsichtber menschen Hart so juyst in 't midden raacken!
Dit wonder kleene Kind, de aldersterckste man
Met een gesicht alleen, so licht verwinnen kan!
65 Dit wonder kleene Kind temt wilde Jongelinghen;
En den ouden grijs doen jenghdelijcke dingen!
Dit is Heer Bruydegom het selfde loose wicht,

---

29. *eunjer*—(toovenaar) doortrapt, loos. 34. *ghevloden*—gesneld. 35. *gheweer*—wapen (de bliksem). 36. *lecker*—knaap 37. *wispelen*—zich her- en derwaarts bewegen. 52. *tochtich*—(harts)tochtelijk, met vurige begeerte.

Dat noch zyn zetel houwt in 't lodderlijck gesicht,
In 't lodderlijck gesicht van u beminde Vrouwe,
70 Daar hy, sint ick hem sach, heeft heym'lyck hy onthouwen
Dit is Heer-Bruydegom den brant van uwe borst,
Die ghy uyt-suchten wel, maar niet uyt-spreecken dorst.
Dit is den Seyl-steen, die, die u so menich maalen
Het harte dicht by haer uyt 't lichaem konde haalen.
75 Dit is Eerwaerde Bruyd, het dient u uyt geleyd,
Het geen den Bruygom u so dickwils heeft geseyd,
Dit zyn Eerwaerde Bruyd de sachte felle wonden,
Die gh' in u Bruygoms hart so lieff'lijck hebt gesonden,
Ghy zyt de oorsprongh van zyn lieve layde pijn,
80 Die van u goede gunst weer moet gebetert zyn:
Ghy hebt hem eerst gequetst, ghy moet hem oock genesen,
Ghy hebt hem eerst gequetst, ghy moet de Artsney wesen;
Recht als het yzer van Achilles Lancy was,
Die Princen wonden, en de selfde weer genas.
85 Hoe bloosdy dus Vrou-Bruyt? wat meughdy u bedwingen?
Ick sie wel dat de Min wil uyt u oogjes springen,
Om 't minneloos ghelaet niet meerder nu en peynst.
Wech met de kouwde grijns, 't is langh ghenoech gheveynst,
Siet hier de lieve Nacht, betorst en wel befackelt,
90 Wat popelt u ghemoet? hoe sit ghy dus en quackelt?
Wech met de doode vrees, ghy hebt in 't minst geen noot,
Ghy sult gaen sterven nu die oversoete doot:
Ick wedt ghy sult hier na het onghewoone leven,
Voor uwen Maachdom niet in Wissel willen gheven.
95 Wat is die Maachdom doch? de spitse vande lien
En heeft de Maachdom noyt met ooghen eens ghesien.
O Maachden! siet ghy niet die oversijtsche loncken,
O Maachden! siet ghy niet den Bruygom Minne-droncken?
(Staet op) soet gheslacht! gheeft haer den lesten soen.
100 Het overblijfsel sal den Bruydegom wel doen.
Gaat aan Speel-noots, gaat aan, wilt haer te bedde leyden,
Den Bruyd'gom sal terstont van al 't Geselschap scheyden:
Sy rijst, sy staet, sy coemt, sy pieraarst, neen sy gaet;
Comt morghen ons doch by, maar in een ander staat;

---

68. *lodderlijck*—verleidelijk. 70. *hem onthouwen*—zich ophonden. 79. *layd*—leed, onaangenaam. 89. *betorst*—van toortsen voorzien. 90. *quackelen*—beven. 97. *oversijtsch*—steelsch. 101. *aangaan*—aanvangen, beginnen. 103. *pieraarsen*—aarzelen

105 Comt morghen ons doch by, vertrect dan dese Maachden
Hoe dattet u staet an, hoe dattet u behaachden.
Gheluckich Onders die 't ghewenschte houw'lijck siet,
Gheluckich boven al die dit gheluck gheniet,
Wy wenschen dat u God soo veel vreuchde wil gunnen,
110 Alsmen op d'Aarden-creyts beleven souwde kunnen;
Wy scheppen uyt u heyl int minste gheen verdriet,
Soo wy betuyghen met dit nieuwe Bruylofts-Liet:

't Kan verkeeren.

Bruylofs-Liedt.

Stem: *Het daghet uyt den Oosten, het licht, &c.*

COmt hellipt vrolijck singen
Vrou Venus Borgery:
Bly-gheestighe Jonglinghen
U held're Kelen bly,
5 Laet voor ons graaghe ooren
Nu eens hooren,

2. Singht op Bruylofts-ghenooten,
Hoe dat dit lieve Paar
Den Hemel heeft beslooten
10 Te houwden by mel-caer
Tot dat de Doot haer beyden
Comt te scheyden.

3. O ghy versaamde menschen
In een vergaart soo soet:
15 Wy gunnen: en wy wenschen
U '*tAlderbeste-Goet*,
Dat d'Hoochsten u kan gheven
Nae dit leven.

Dit siel-meugend vergaaren
20 Sal hy Waap'nen voor druck,
Begiften met wel-vaaren.
Van steets bloeyend gheluck,
En maken u Eer-waardigh
Recht goet-aardich.

---

105. *vertrecken*—verhalen.

25 5. Staet op ghy blije-Lieden,
Nu *Bruydegom* treed aen,
Die soete strijdt moet schieden
Die 'ck wensch: dat moet vergaen
Dat van n twee, den derden
30 Haest mach werden.

6. PRINS laet *In Liefde bloeijen*
Dees twee vermenght in een,
Haer herten doet begroeijen
Soo dicht: dat ghy alleen,
35 Of den *Dood*, t'uwer eeren
t' Kan Verkeeren.

AEN-SPRAECK VAN EEN GHETROUWDE VROUW, en een ghevryde Vrijster.

Stem: *Cupido geeft my raet om mijn liefs hart, &c.*

NEen Trijntje, doetet niet:
Wilt op het goet niet kijcken:
Ick raeje datje siet
Na een u tijdts ghelijcken:
5 Wangt neem-je ien oude rijcke,
En afgheleefde man,
Diens krachten vast beswijcken
Ghy benter qualijck an.

2. Of schoon u Moeder praet
10 Van wongderlijcke dinghen
Van hem, en van sen staet,
Van kostelijcke ringhen,
En and're benselinghen,
Van Geer-aerts groote goedt
15 Laet u daer door niet dringhen
An sucken suffen bloedt.

3. Het bloemtje van u jenght
Laet van geen Droogert plucken,
Of ghy sult al de vreught

---

4. *tijds ghelijcke*—tijdgenoot. 14. *Geeraert*—woordspeling met (be)geeren. 18. *Droogert*—uitgedroogd man.

20 Uws levens onderdrucken;
In veul bedroefde stucken
Van quellingh en verdriet:
't Sal selden soo ghelucken
Dat het na wensch gheschiet.

25 4. Ist dat u Eel-hart vrijt,
Soo ghy my komt verklaren,
O! sijn ghelijcke tijt
In ouderdom van jaren,
Sal mier vernoegings baren,
30 Dan al des Geer-aarts gelt,
Die met sijn kaarich sparen,
Sijn siel en lichaem quelt.

5. Vervloeckt so sy de uur,
Doenmen my ierst aen dienden
35 Van Melis ons ghebuur,
Die my van herten miende,
Mar korts daer op mijn Vrienden
Die gaven my een knecht,
Rijck, kreupel, en stick-siende,
40 Van lijf en sinnen slecht:

6. Die nimmermier en doet
't Gheen hy hoort te bestellen:
Ick schaamt my in myn bloet,
Ick macht u niet vertellen,
45 As my die lieden quellen,
Of praten van wat soets,
Mijn aderen die swellen,
Ick wordt schier tjats en broets.

7. Al is hy noch soo groen
50 En tot my micst gheneghen,
Hy staet as ien kapoen,
En kan hem niet beweghen,
't Is nimmer iens te deghen:
'k Ben by sen levend' lijf
55 (Wat batet doch versweghen?)
Syn meyt, syn weeuw, syn wijf.

---

16. *mienen*—minnen. 39. *stick-siend*—bijziend. 48. *tjats*—vurig. *broets*—hitsig.

8. Wangt dese rechte vent
Weet van gien and're saken,
Als dat hy wroet, en went,
60 En wentelt in het laken,
En mient my te vermaken
Allienich met sijn slaap:
Mar! hoe mocht ick doch raken
Van dese drooghe Jaap?

65 9. Ick volchde vrienden raat,
Dan 't is myn wel berouwen:
Ten is niet altoos quaat,
Na eyghen sin te trouwen,
Trijntje wilt dit onthouwen,
70 En overlegget wel:
Men kan te samen bouwen
Ien Hemel of ien Hel.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stem: *Pavane d'Espangie, &c.*

OM dat ick heb ghepresen
Mijn waerde, soete, Beck;
Moet ick daerom nu wesen
Ghehouden voor een geck?
5 Dit 's u grootste ghebreck
Die uwe faem verslimt,
Dat ghy soo licht vergrimt,
En bitter schelt en schimt.

2. Doch twee ghewenste gaven
10 Verleent u de natuur:
Dat 's overvloet van haven,
En schoonheyt van statuur:
Maer denckt, o Creatuur!
En onthout dit van mijn,
15 Dat dese dinghen zijn
Niet anders als een schijn!

---

7. *vergrimmen*—boos worden.

3. Dit maeckt meest alle Vrouwen
Hoovaerdigh en verwaent,
Dat sy te veel vertrouwen
20 Haer lieffelijck ghedaent:
En alsmen haer vermaent
Dat een lustigh ghestalt,
Somwijl schielijck vervalt,
Soo heeftmen sich verkalt.

25 4. Een rijcke Vrou is lastich,
Een schoone trots, en stout,
Een middelbaer stantvastich,
Wel hem die sulck een trout:
Die vint hem niet vervrout,
30 Ghelijck men, leyder! siet
Dat nu soo veel geschiet,
Daer 't Wijf de Man ghebiet.

5. Ick merck Lief u begeeren,
En u ghedachten hoogh,
35 Die sien na weytsche kleeren
Die cierlijck staen in 't oogh,
Al heeft de man geen boogh,
Is 't een schalck, of een brief,
Is 't maer een rijcke dief,
40 Om 't goet hebt ghy hem lief.

6. Comt na u een minder kijcken
Oprecht, vroom van gemoet,
Die durft ghy wel uytstrijcken
Ja schelden voor een bloet,
45 Ghy kent u schier te goet
Dat ghy hem eens siet aen,
Off by hem wat te staen,
En dwingt hem stracx te gaen.

7. Maer, Lief, het spijtich spreken
50 Van een mont snaver-snel,
Noch dreutsche, scheetsche treken,
Of een stuurs wesen fel,

---

24. *zich verkallen*—zich verpraten. 29. *vervrout*—door eene vrouw beheerscht. 37. *geen boogh hebben*—niet zijn om op te bogen. 38. *schalck*—schavuit. 43. *uytstrijcken*—den mantel uitvegen. 50. *snaversnel*—(snel van snavel) snapziek, babbelachtig. 51. *dreutsch*—preutsch spijtig.

En voeghen niemant wel;
Besonder, so men seyt,
55 Past voor een Jonghe Meyt
Beleefde vriend'lijckheyt.

8. Want 't rat van Avonturen
De rijckdom licht verkeert,
En schoonheyt mach niet duren
60 Soo d'ondervindingh leert,
Dus eer ghy dees ontbeert,
En eer 't u qualijck gaet,
Betoomt u woest gelaet,
En straffe sinnen quaet.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stem: *Cupido geeft mijn raet, &c.*

HEb ick u niet gheseyt
Dat ghy noch eens sout missen
U rustighe schoonheyt,
Of u wackere frisschen,
5 Blijde ghestaltenissen,
Door sieckt of qualijck vaert?
Segt my, segt nu, waer isse
Daer ghy soo trots me waert?

2. Recht als een vaste Roots
10 Sich niet en kreunt aen winden;
Soo was u hart te groots
Voor al die u beminden:
Maer nu men siet verswinden
U schoonheyt (voor verhaelt)
15 Nu can men licht bevinden
Dat uwe grootsheyt daelt.

3. Wat werd hier op ter aert
Meer als schoonheyt gepresen?

---

63. *gelaet*—gebaren, manieren, gedrag.
3. *rustigh*—kloek. 6. *qualijck-vaert*—onspoed, ongeluk.

Als deughd daer by vergaert,
20 Met reden en met wesen:
Ey, dat 's een uytghelesen
Schoonheyt die niet verdwijnt,
D'ander bereyt veel vresen,
En s'is niet dat sy schijnt.

25 4. De schoonheyt van t' aensicht
Can haest een man verdoren,
En doet een vrou seer licht
Tot snoode lust becoren.
Maer recht schoon wert geboren
30 Uyt een Hemels ghemoet,
Ghy hebt het valsch verloren,
En vint het dierbaer goet.

5. Te voren en mocht u
Schier niemant sien of raken:
35 En tegenwoordich nu
Staet ghy yeder te spraken:
Ay wat seltsamer saken,
En wonderlijcker daat,
't Verlies dat doet u maken
40 Een seer veel schoonder staat.

6. De schoonheyt die ghy wint
Can ick ghenoech niet eeren,
Die wert van my bemint
Met hertelijck begeeren:
45 't Welck niet en kan verkeeren
Door tijt, nochte door druck:
Siet hier aen meuchdy leeren
U groot, en goet gheluck:

7. Soo wie een schoone siet
50 En daer op stelt sijn sinnen,
Wanneer hij 't schoon gheniet,
Het geen hy wenscht te winnen,
't Bedroeft hem haest van binnen
Soo sijn schoon yets vervalt:
55 En soo licht is syn minne,
Als haer wanckel gestalt.

26. *verdoren*—verdwazen.

8. Siet hoe die schijn verlebt
Door een weynich beswaren;
De schoonheyt die ghy hebt
60 Verbetert door de Jaren,
Over sulcx sal oock varen
Mijn liefd' met u int graff,
Indien ghy kunt bewaren
't Geen u u sieckte gaff.

65 9. Neemt dese spiegel voor,
En spiegelt u ghedachten,
Ick weet ghy sult hier door
U wel voor hoochmoet wachten:
Alsulcke groote crachten
70 Uyt sellifs-kennis rijst:
Wilt niemant seer verachten
En middelmatich prijst.

't Kan verkeeren.

Koortsigh Lietje.

Stemme: *Onlangs vroeg in 't morgen-rood, &c.*

ALs Dirckje in syn Koortse lagh,
Die hem het bloed besmette,
Met een brandende herte:
Hy sloech sijn ooghjens op, en sach
5 Dat syn lieve Lijsbette,
De selve sieckte lette,
Doen heeft hy gheseyt:
Mijn vriendelijckheyt,
Hoe deert myn u leyt!
10 Och sterft niet, maer beyt,
Want siet ick ben bereyt
Mijn ziel u by te setten.

2. De vlammen steghen an sijn hart,
Sijn tongh hield op van klaghen:
15 Sijn pols begon te jaghen:
Het scheen dat hy veel styver smart,

16. *styf*—hevig.

Ja doodelijcker plaghen
Om harent wil moest draghen,
Dan doch niet temin,
20 So nam hy noch in
Sijn soete vriendin,
En sieckts-ghesellin
Met siel en met sin,
Een wonder welbehaghen

25 3. Sy sloot haer ooghjens hallif toe,
Als hy hem neder spreyde,
En totter doot bereyde:
Sy sach wel an sijn lipjens doe
Hoe sijn ziel arrebeyde,
30 En al zyn kracht uytbreyde.
Sy riep doen so seer,
Met een stemmetje teer,
Mijn Enghel! mijn Eer!
Ick swijm, och mijn Heer,
35 (En ick seyd') hy weer,
Gae van mijn sieltje scheyden

4. De woorden kleefden an de tongh,
Sy bleven legghen swoegen,
Met lieffelijck vernoeghen:
40 Haer Herten hijghde, en de Longh,
En dat in sulcker voegen,
Dat al de Aders sloeghen:
Die tuychden ter noot
Haer jammeren groot,
45 En quellinghen snoot,
Hy sturf in haer schoot
Een suyckerighe doot,
Daer sy haer slap om loegen.

't Kan verkeeren.

Een eerlijck Vrijsters antwoort-lied.

Stem: *Van een eerbaer vrou en haren man, &c.*

NU hoort mijn vrient gepresen
Na dien ghy hier vermaent,
Van mijn beteutert wesen,

En mijn verschrickt gedaent,
5 Mijn waughen nat betraent
Die moet ick eerst af drooghen:
De anxst die 't herte waant
Maeckt beecken van mijn ooghen.

2. Al wat ghy hebt gedreven
10 Is redelijck en goet
Na d'kuntschap (o mijn leven)
Die 'k heb van u ghemoet:
Maer laest was hier een bloet
Die my van u yets zeyde
15 't Welck ick soo heb begroet
Dat hy met schaemte scheyde.

3. Meent ghy myn uytvercoren
Dat ick den dieren eedt,
Die ick u heb gesworen,
20 Soo lichtelijck vergeet?
O neen dat waer mijn leet:
(Al is dit veel by vrouwen)
De beloft die ick deedt
Sal ick in waerden houwen.

25 4. Ick heb wel connen mercken
De jonst die ghy my droech,
An u verliefde wercken
Daer ick dickwils om loegh,
Als ick 't oogh op u sloegh
30 Ick kon my niet versaden
Staet op het is genoegh,
Ick bid u om ghenade.

5. Het sal uyt mijn gedachten
Gaen nu noch nimmermeer,
35 Hoe hooch ghy my ginght achten;
Mijn vrient, mijn lief, myn Heer,
Mijn glorij, en mijn eer,
Al moet ick u ontbeeren
Ons lieffelijck begeer
40 Sal Godt ten besten keeren

6. En ick sal al myn daghen
Waer in ick can, of mach
U soecken te behaghen,

Dus maeckt gheen meer geclagh,
45 Soo haest als ick u sagh
Ontvoochde ghy myn zinnen
Die tot mijn laesten dach
Ghetrou u sullen minnen.

7. Kan ick u lieff ghenesen,
50 Ghelijck ghy mijn ontbiet,
Alleen met myn bywesen,
Verblijt u nu t'gheschiet,
Dat ick het voormaels liet;
Was uyt vreese voor schande,
55 Staet op mijn lief en siet
Hoe ick in minne brande!

8. Ick bid u Prins verstandel,
Met beschaemd' kaacken root,
Dat ghy dees lieven handel
60 Ten snootsten niet ontbloodt:
Of anders voor mijn doot
Sou ick veel dooden sterven,
Ghy sout door liefde groot
U reyne Dienst-maecht derven.

't Kan verkeeren.

LIEDT.

Stemme: *Pavane d'Espangien.*

AL mijn begeerlijckheden
Gaen noch in liefde voort:
Hoe wel dat mijn gebeden,
Of't alderminste woort
5 Niet meughen zijn verhoort
Van u, o mijn vriendin!
Dien ick met hart, en sin,
Doch hopeloos bemin.

Die mint 't gheen hy moet derven,
10 Sijn meerder, off partuur,
Die sterreft voor sijn sterven,

---

46. ***ontvoochden***—van voogd berooven, machteloos maken. 50. ***ontbieden***—te kennen geven.

Duysent mael in een uur.
Och lieff, t'valt my soo suur,
Ja een hart dootlijck leyt,
15 Dat d'onghelegentheyt
Ons van den and'ren scheyt

3. Mijn *Gaerne brant* van minnen
Blijft onbluslijck, en groot,
Ick sal met trouwe sinnen
20 (Hoe seer van hoop ontbloot)
U lieven tot mijn doot.
O soet maagdeken teer!
Die ick na mijn begheer
Niet ghenoegh prijs en eer.

25 4. Godt weet, 't gheen voor de menschen
Is onsienlijck en bedeckt,
En na wat wit mijn wenschen
Sich t' eenemaele streckt,
En hoe mijn herte treckt
30 Na uwe frissche jeucht,
En u bloeijende deucht.
Is mijn ghewenschte vreucht.

5. Moet ick soo 't (schijnt ontberen)
U, om t'geen dat ghy weet,
35 So durf ick u wel sweren
Met een seer hooghen eedt,
Dat ick sal draghen leedt
Niet met rou-cleeders swart,
Maer binnen in mijn hart,
40 Daer 't niet ghesien en wert.

6. Maer wou Fortuyn eens wenden,
Of was 't Godts lieven wil,
Een goet middel te senden
Om slechten het gheschil
45 Dat tusschen ons eens vil;
Och een soo eenich stuck
Sou dooden haest myn druck;
Ach! had ick dat gheluck.

---

14. *hartdootlijk*—hartverscheurend. 26. *onsienlijck*—onzichtbaar. 45. *vil*—viel.

7. Ick sou van blijdschap springhen,
50 En singhen seer verblijd,
Hoe dat des wereldts dinghen
Verkeeren metter tijd,
Tot troost van die noch lijd
Van minne soet ghewelt,
55 Eer hem wan-hope quelt,
Die 't ghemoet seer ontstelt,

8. Princes ick sal verwachten
U graci met gheduld,
En hoop dat ghy myn clachten
60 Noch eens verhooren sult:
Als de maat is vervult
Van uwe wreetheydt straf,
Die haest moet nemen af;
Of ghy brenght my in 't graf.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Als ick laest van Hollant voer, Ick voer &c*

NA dien ick van mijn trouwe dienst
Het loon langh heb verwacht, etc.
So vind ick my op 't onversienst
Van u dus schots veracht,
5 Van u dus schots, etc.

2. Is dit mijn hoop? is dit mijn danck?
Is dit dan mijn waardy? etc.
Gingh ick hierom myn leven langh
In straffe slaverny?
10 In straffe, etc.

3. Te spaed wert ick mijn sotheyt kunt,
Maer doch het is my leet, etc.
De eer die ick u heb ghegunt
Was aen u niet besteet,
15 Was aen u, etc.

---

11. *kunt werden*—erkennen, beseffen.

4. Had ick u noyt soo wel be-ooght,
Soo waer ick niet ghequetst, etc.
Soo had ick noyt soo hooch gheboocht,
Of schadelijck geswetst,
20 Of schadelijck, etc.

5. Want dees eer, en u groote goedt
Doen dat u sotte hart, etc.
Vol op gheblasen hooghemoet
Nu dus hoovaerdich wart,
25 Nu dus hoovaerdich, etc.

6. Siet na u nuwe vrijer nu
Daer ghy dus hoofs om pronckt, etc.
Maer hy en siet niet eens na u
Hoe ghy loer-ooght en lonckt,
30 Hoe ghy, etc.

7. Of ghy al schoon hem scheets vertreckt
Mijn kintse liefde sot, etc.
Daer ghy (soo 't schijnt) dan met my geckt,
Daer wert ghy selfs bespot,
35 Daer wert ghy, etc.

8. Want nu ghy 't hem dus openbaart
t'Geen u toe was vertrout, etc.
Soo acht hy u (niet recht) met waart
Dat hy met u wat kout,
40 Dat hy met, etc.

9. Al kruyft ghy 't hayr, en ciert u hooft
U kunst dat is maer wint, etc.
Hy veynst het gheen dat ghy ghelooft,
Dat is dat hy u mint,
45 Dat is dat hy etc.

10. O meysjen! soo ghy and'ren doet
Soo wert u weer gedaen, etc,
Mijn eerste liefde was wel goet,
Maer die is nu vergaen,
50 Maer die is nu, etc.

---

18. *bogen*—roemen. 29. *loer-ooghen*—steelsche blikken werpen. 31. *scheets*—smalend, *vertrecken*—verhalen. 41. *kruyven*—krullen.

11. Princesse die ick eerst verhief:
Ick wensch u goeden nacht, etc.
Adien mijn suure, soete lief,
Ick soeck dat ghy verwacht,
55 Ick soeck dat etc. *'t Kan verkeeren.*

Avondt-Liedt,

Op de Stemme:

Als ick laetst van Hollandt voer,
Ick voer van Amsterdam.

ACh proper dier waer wildy heen
Dus inde nare nacht?
't Is sorghelijck te gaen alleen
My tot Convoy verwacht,
5 My tot Convoy verwacht, etc.

2. Hoe komt dat ghy so schichtich bent,
En vliedt van my dus vert?
Geen vyand Lief is u omtrent,
Waer toe dit loopen hert?
10 Waer toe dit etc.

3. Vreest ghy niet dat de boeven, Vrou
U sullen randen aen?
En sy u misdeden, ick sou
Van rou en smart vergaen
15 Van rou en smart, etc.

4. Ick heb u dit so dick gheseyt,
Oock vande liefde mijn:
Ghelijck het hout in 't vier gheleyt,
So legh ick inde pijn,
20 Soo legh ick inde, etc.

5. Hoe dickwils heb ick my vermant
Om u te loopen naer,
Niet eens aensiende eer of schant:
Ick achtent niet een haer,
25 Ick achtent niet een haer, etc.

Avondt-Liedt. Ook, zonder tekstverschil in 't *Geestigh Liedt-Boeckxken* 1621.
4. *Convoy*—geleide 7. *vert*—ver.

6. So vreemt als gh'u in 't loopen toont,
So vreemt zijt ghy in als:
Blijft al mijn moeyten ongheloont,
Soo is de kaart heel valsch.
30 So is de kaart heel, etc.

7. Als ick noch denck om d'oude vreucht,
En om de laetste praat,
Dan is myn hartje heel verheucht,
Wat sou nu doen de daat?
35 Wat sou nu doen, etc.

8. Waarom toont ghy so vreemt een schijn,
Daer ghy mijn wel meucht sien?
Ick bid u, troost, ontdecktet mijn,
De oorsaeck van dit vlien,
40 De oorsaeck van, etc.

9. Nu ghy my dit te kennen gheeft,
En opentlijck vermont,
So sal ick u myn Lief beleeft
Beminnen t' aller stont,
45 Beminnen t' aller, etc.

10. Princes moet ick scheyen alree,
So beveel ick u d' Heer,
Die wil dy: my bewaren mee,
Adieu mijn lief vol eer,
50 Adieu mijn lief vol eer.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *van Pironelle.*

WAt mach ick dwaes toch minne leggen
Op een soo hooghen braven stam?
Indien mijn liefde te voren quam.
Ach! elck sou van mijn sotheyt seggen

42. *vermonden*—te kennen geven.

5 2. Was ick van meerder doch gheboren,
Off immers maer mijn lieffs gelijck,
Soo had ick hoop: maer dat's verloren,
Want ick ben arrem, en sy is rijck.

3. Nu dan mijn hart, nu dan mijn leven,
10 Ick sal ten minsten haer dienaer sijn,
Soo den Hemel my 't gheluck wil gheven
Dat ick be-oogen mach haer schoon aenschijn.

4. Mocht ick haer aenschijn steeds be-oogen,
Mijn last hoe swaer, veraart in lust,
15 Ick sou met vreughd mijn smart gedooghen,
Ja noemen al mijn moyten rust.

5. Soo veel vermach het soet aenschouwen,
Van dees croon-waerde wijse vrou,
Om wiens wille ick alle vrouwen
20 By my in heel groot achtingh hou.

6. Waant ymant dat mijn groots verkiesen
Sijn Lichaem vormt uyt haer macht
Die doolt seer swaer: want ick ben diese
Verr' boven s'werelts rijckdom acht.

25 7. 'Tis al geen goet dat goet werd g'heten,
Maer veel een middel tot groot quaad,
Wee hun, die denghd om gelt vergeten,
En wijsheyd om wat slijcx versmaad.

8. De rechte rijckdom werd ghevonden
30 In een vernoeghd en vroom ghemoed.
Lief, dat u God die kennis jonden,
Dat ghy woud kiesen eer voor goed.

6. Ick sou mijn sorgh dan laten varen,
Maer nu ick twijffel of ick wil
35 Mijn liefde heelen, of openbaren
Doch vrees voor schande, seyt swijght stil.

10. Als my de min na u gaat sturen,
Terstont vervollicht my 't ghesicht
Der loose lieden, die my zien gluren,
40 En loeren na myn lief, mijn licht.

---

7. *verloren*—vergeefsch. 14. *veradren*—veranderen. 31. *jonnen*—gunnen

11. Mijn lief, mijn licht, wilt hier aenmercken
Hoe dat u beelt'nis in mijn sloop:
Maer soo ghy siet mijn sotte wercken
Duyt die ten besten, mijn troost, myn hoop.
't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Belle qui m'ave blesse d'un traict, Ce doux &c.*

O Parl! en puyck der vrouwen!
En bloem van onse tijd!
Twee steden sijn om u in strijd,
Elck wil hier houwen
5 Den lof van uwe deucht,
Van u vermaertheyt, en u jeught.

2. Drie en vier Griecksche steden
Die streden oock aldus
Om de eere van *Homerus*,
10 Yder had syn reden
Dat hy wiert, bleef en quam.
Soo *Hoorn* heeft, en *Amsterdam*.

3. Ghy *Hoorn* meught wel noemen
Als dat ghy hebt gheteeld
15 Een wel besneden suyver beeld:
Wy sullen hier roemen
Door 't heele *Amstellandt*.
Van haer vermaert verlicht verstandt.

4. *Sappho* door u ghedichten,
20 En varsen, vol vernuft
Sijn veel verwondert, en versuft.
En door u ghesichte,
Ghy blixemt ende gheeft
Het vier daer in myn ziele leeft.

25 5. Wat soete sachte vlammen?
Wat walen van ghemoet?
Wat schielijck wandelen van bloet?

---

26. *walen*—wankelen, ongestadig zijn (vgl. ons *wielen*). 27. *wandelen*—veranderen.

Wat lieffelijck vergrammen
Ontsetten myn ghedaent,
30 Als ghy my moeten onbewaent?

6. Te swack soo sijn myn sinnen,
Of heb ick te veel stof
Om van u deughd, om van u lof,
En oock om myn minnen
35 Te uyten met bescheyt,
Soo schort mijn, laes! welsprekentheyt.

7. Natuur heeft u ghegheven
Het beste dat ick weet:
Wilt ghy niet sijn vernaamd voor wreet?
40 Soo neemt, o mijn leven!
Al mijn bittere smert
Uyt mijn verteerd verliefde hart.

't Kan verkeeren.

NIEUW LIEDEKEN.

Stemme: *Als 't begint.*

SOndagh, Sondagh lest-leden,
Op eenen St. Jans-dach
Ben ick buyten ghetreden.
Daermen veel waghens sach,
5 Met soo veul omme-slach,
Het volck quam met hoopen
Al by de voer-luy loopen,
En maeckten daer verdrach.

2. De Kneukels en de Boeren
10 Die hadden 't op ghestelt,
Sy wilden niemand voeren
Dan voor ghedronghen gelt,
Dit (docht mijn) was ghewelt,
Ick wandelde met lusten,
15 En gingh myn selven rusten
In 't groen gheschilderd veld.

---

30. *onbewaent*—onverwachts. 39 *vernaamd*—bekend.
5. *ommeslach*—drukte (?). 8. *verdrach*—overeenkomst (aangaande een rijtoertje).
9. *kneukel*—kinkel. 10. *opstellen*—beramen, afspraak maken.

3. De gladde paerden renden
Langhes de harde slijck,
De Voerluy diese menden
20 Klatterden vreesselijck.
De dorre drooghe dijck
Die was besaeyt met Menschen,
Ick sach het al na wenschen
In mijn begraselt rijck.

25 4. Flucx quam daer an rumoeren,
En raesden sonder roy,
Heele waghens met Hoeren,
Die wierpen vast met hoy,
Dit dunckt die lieden moy.
30 Sy riepen en sy kreten
Al haddens niet ghegeten
Dit goore gorle goy.

5. Wel eer wouw ick wel weten,
Waer van, of hoe het quam,
35 Datmen mal plach te heeten
Het volck van Amsterdam:
Maar als ick dit vernam
Ick barsten uyt van lacchen,
Het schijnt wy komen pracchen,
40 Der droogers Speck of Ham.

6. Waer heen ghy broetsche lieden.
Ay lieve, blijft in stadt:
Laet hier u roockt-vleys sieden
En monckelt hier noch wat,
45 Tapt eens uyt 't beste vat,
Laet die gulsighe wespen
Haar geel-garstighe Hespen,
En haer kranck-hoofdich nat;

7. Ghewoonten, en Landts-zeden
50 Heeft u te seer verleyt:
Ey luystert na de reden,

---

20. *klateren*—met de zweep nl. 24. *begraselt*—grazig. 26. *sonder roy*—onwelvoegelijk. 32. *gorlegoy*—schuim, schorremorrie. 39. *pracchen*—bedelen. 41. *broetsch*—weelderig, dartel. 44. *monckelen*—eten, kauwen. 47. *hespe*—ham, *geel-garstich*—geel en garstig.

Betoomt u sinlijckheyt:
Vertoeft, een luttel beydt,
Wilt my hier in gherieven,
55 Bestelt my dese brieven,
By *Jaap Haas* Majesteyt.

8. Drogisten uytghenomen.
Wy sijn dit vollick moe,
Als sy tot uwent komen,
60 Soo sluyt u poorten toe,
Tot ick se open doe,
Of sydy so bescheyden,
Stiert dit ghespuys tot Leyden,
Ick neem 't u of in 't goe.

65 9. Sanckt Ridders wilt niet pocchen,
Omdat ghy Meesters bent
Over dees slechte Jochen,
Diemen u willich sent,
Warenser maer ghewent
70 By u gebooren beuken
En hallif gaeren kreuken
Die rouw waer al ghe-ent.

10 De velden en de stoepen
Met wijven sijn beseyt:
75 Waer heen, waer heen sy roepen
Na Haerlem gilt en meyt,
Met so veul vrolijckheydt:
Maar als sy weder komen,
Is haer de vreucht benomen
80 't Alleluya is gheleydt.

11. Onder so menich hongdert
Was nau een deeg'lijck Man,
Ick was blydt en verwongdert
Dat wy'er so raeckten van,
85 Quaemt ghy op een Sint Jan,
Sanckt Ridders ons versoecken,
Ghy souwt in onse kloecken
U wel verdwalen dan.

---

57. *drogist*—droog man (hij, die niet gaarne drinkt). 74. *beseyt*—bezaaid.

12. Ghy Princen en ghy Heeren,
90 Of nieus-gierighe lien,
Ghy meucht wel weder keeren,
Want hier is niet te sien,
Of lustet u misschien
De waghens eens te tellen?
95 Of die voer-luy te quellen?
Dat wil ick niet verbien.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Onder de linde groen daer ick laetst, &c.*

BEvallijcke schoone maaght
Hoe comt dat ghy dus vlied?
Voor u lief, en dienaer trou,
Daer ghy weet, o brave vrou!
5 Dat hy u garen siet;
Daer ghy weet wat my behaaght,
En hoe seer het my verdriet
Als ick u, of niet anschou.
Mocht ick u sien als ick wou,
10 Soo sou ick treuren niet.
Nu hoordt,, een woord
En blijft wat staen,
En met lust,, wat rust
Vant' gaen,
15 Ghy wilt op u loopen
Immers niet vercoopen?
Wel hoe sulcken haest!
Waer heen dus verbaest?
Spreeckt doch een mensch eens aen.

20 2. Mach my van u lieve mont
Soo veel jonst niet gheschien,
Dat ghy myn bedroeft ghemoet
Verquickt met een blije groet?
Laet m'u ten minsten sien,
25 Vertoeft een corte stont

En beyt noch wat mitsdien,
Selden seytmen doet het goet
Grooten haest of snellen spoet;
Waer toe dan t'yvrich vlien?
30 Hebt ghy,, op my
Eenighe nijdt:
Ghy mijn,, aenschijn
Dus mijdt.
Seght uytvercoren
35 Hebt ghy versworen
Dat ghy nimmermeer
Sult doen mijn begheer?
Want ghy myn vlucht altijdt.

3. Loopt niet van die u mint,
40 Maer vlucht van die u haat
Had ick uwe eerbaerheyd
Yet oneerlijcx voorgheleyd,
Soo waert ghy te rechte quaat:
Nu ghy geen schult en vindt
45 In woorden of in daat,
Want ick heb u noyt misseyt,
Voor myn dienst en arrebeyd
Werd ick dus dreuts versmaadt.
Gaet heen,, vry treen
50 Daart u behaaght
Maer siet,, dat niet
Ghy nae beclaaght:
Ick socht u ter eeren
Doch het kan verkeeren,
55 Wel en wildy niet?
Soo loopt dat ghy swiet
Ghy hebt my wel geplaacht.

4. U trotse sotte pracht,
En malle hoovaardy,
60 Maeckt u soo verwaent, verweend,
Dat ghy in u selven meent
Dat het u al staet vry:
Door u uytheemsche dracht,

42. *oneerlijc*—onfatsoenlijk, onbehoorlijk.

En wilde pronckery,
65 Dunckt u dat ghy zijt verneert
Als u maer u minnaer eert,
O slimme sotterny!
Waer door ghy u,
Noch niemandt kent
70 Want ghy meend dat
Ghy 't waerdich bent
U hooghe ghedachten
Mijn slechtheyt verachten,
Ja als 'k by u stae
80 Soo dunckt u bynae
Dat u eer is geschend.

5. Princesse wulps, en wups
Mijn liefde is vercout,
En myn min verkeert in spijt
85 't Verandert alles metter tijt
Wat dat men hier aenschoud:
Eertijts scheend ghy schoon en hups,
Ja een Werelt van Goudt
Wat ist of ick mijn tijd verslijd?
90 Ghy loont my met smaat en spijd
Het welck my seer berout!
Wie weet,, wat leet,
Wat druck, wat rou,,
Ick nu,, om u
95 Verdraghen sou,
Liet ghy u tooren,
En woud aenhooren
't Gheen dat u dienaer seyt
Die u met dienstbaerheyt,
100 Sou dienen schoon Jonckvrou.

't Kan verkeeren.

---

67. *slim*—erg, kwaad. 78. *slechtheyt*—eenvoudigheid, geringheid. 82. *wups*—wuft.

LIEDT,

...nme: *'t Schaep dat voer na Alleckmaer om te comen, &c.*

HOut u soo kost'lijck als ghy meucht,
Hout u soo, etc.
En glorieert me in u vreught,
Joffvrou ick macht wel velen:
5 Ghy sult niet meer mijn blije jeucht
Sijn soete vryheyd stelen,

2. De tochtighe lust van 't wullips hart,
De tochtighe lust, etc.
Die door het oogh gheboren wert,
10 En ghevoedt door 't begeeren,
Kan door een spijd, die bitter smart,
In ooghenblick verkeeren.

3. Mijn hartsen liefde was soo groot,
Mijn hartsen liefde, etc.
15 Soo dat my docht dat eer de dood
Mijn leven sou verslinden,
Eer dat ick u door lust of noot,
Sou laten, o beminde.

4. Maer ick sie dat mijn naarstigheyd,
20 Maer ick sie dat, etc.
U liefde die ick heb gheleyd
Op u mijn uytvercoren,
Is tijt-verlies en arrebeydt
In ydel hoop verloren.

25 5. 'K heb liever dat mijn lichaem rot,
K' heb liever dat mijn, etc.
Eer ick van yeder wert bespot,
Of m' ongheval verweten;
Dan ick en ben soo niet versot
30 Of 'k kan u wel vergheten.

6. Wel an Jofvrou, wel an, ick ga,
Wel an Jofvrou, etc.
Maer doch misschien tot uwer scha:

---

1. *kostlijck*—op prijs (zich op prijs houden).

Hoe schijn hoogh u verkiesen:
35 Ghy sult, ducht ick, weten hier na
De grootheyt uws verliesen.

7. Die om het aarts verganck'lijck goet,
Die om het aarts, etc.
Neemt een straf, onwetend bloet;
40 Die is sich sellifs teghen.
Want my dunckt dat in het ghemoet
De rijckdom is gheleghen.

8. En of ghy schoon (o meysjen) had,
En of ghy schoon, etc.
45 De geen die ghy lieft om sijn schat,
En niet om deughd' en eeren
Als ghy in onvree, met hem dat
In treuren moest verteeren.

9. Ghy hebt my meer als langh beproeft,
45 Ghy hebt my meer, etc.
Ick heb oock wel te langh ghetoeft,
Ick mach mijn gaen bereyden:
In plaetse van te sijn bedroeft,
Sal ick met blijschap scheyden.

50 10. Adieu moy meysgen quicx, en tjats,
Adieu moy meysgen, etc.
Ghy mint, u liever, om wat schats,
En acht mijn clachten, kluchten,
Paeyt and'ren oock soo snar, en bats
55 Met uwe blaeuw uytvluchten.

11. Vaert wel, mijn lief, Adieu ick ty,
Vaert wel mijn lief, etc.
Van hier, en soo ghy yets van my
Somtijdts noch wilt verhalen,
60 Bevleckt mijn eerelijck gevry
Bid ick, met geen schandalen.

12. *Princes* ick vraacht, eer ick dit sluyt,
Princes ick vraacht, etc.
Dunckt u dat dit wat spijtich luyd,

---

55. *blaeuw*—niets beteekenend, wat slechts voor de leus geschiedt.

65 Wilt d'oorsaeck overleggheu
Dat die uyt u geveynstheyt spruyt
En u ghemaackt afsegghen.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Van een soo loosen boerman, &c.*

O On-eenighe sinnen!
O noyt ghehoord gheschil!
Want ick en myn vriendinne
Sijn seer verscheyden van wil.

5 2. Onghelijck wy van zeden
Van wesen en van schijn
En van gheneghentheden
Wy over tweedrachtich zijn.

3. Min ick haer uytermaten,
10 Gelijck sy merckt en siet,
Sy en macher of hooren praten
In het alderminste niet.

4. En als ick schijn te branden
In minne van myn vrouw,
15 Dan blaest zy in haer handen
Van pure liefde kouw.

5. De hette doet verdwijnen
En smelt mijn vleys en bloet
Zoo dat ick van banghe pijnen
20 Met mijn hooft int kussen wroet.

6. De kouw gaet haer soo plaghen
Dat zy het bedde houwt,
Tis niet om te verdraghen
Soo gants machtich is sy verkouwt.

25 7. Mijn hart dat is vol smerten,
Vol koortsen en vol brand.
En sy heeft ys in 't harte,
En loot en steen int inghewand.

8. Ick ducht sy is ghebooren
30 Int noorden wrangh en wreet,
Want haer ziel schijnt beswooren
Van een te strenghen planeet.

9. Wat vreemde loon der starren
Heeft in mijn ziel gheboet
35 Dit vier? daer ick in verbarren,
En dat my noch wonderlijck voed.

10. Lief wilt u doch erbarmen
Ick ben schier uytghewoelt
Ghy sult u proper verwarmen
40 Soo ghy myn grooten brand verkoelt.

't Kan verkeeren.

LIEDT.

Stemme: *Ick heb de groene straten, &c.*

DIe sonder hoop moet minnen,
Dien isser ellendich aan,
Die dwarlen al sijn sinnen
In Idelheyt en waan.

5 2. Ick spreeck laas! uyt versoecken
Want ick hebt selfs versocht:
Dus mach ick wel vervloecken
Mijn dwaesheyt onbedocht.

3. Soumen wel sotheyd vinden
10 Soo groot (helaes!) als mijn,
Die min, en langh' beminde
Die my niet eygen kan sijn?

4. Ick min en heb verkoren
Die 'ck met behaghen sach;
15 En ick weet van te voren
Dat ickse niet krijghen en mach.

---

35. *verbarrenen*—verbranden.
5. *versoecken*—ervaring ondervinding.

5. Nochtans voel ick myn drijven
Van seecker tocht tot haer,
De welcke my doet blijven
20 Een hoopeloos minnaar.

6. Want veel die my wel gunden
Ten minsten inden schijn,
In plaats van waare vrunden
Luas! mijn vyanden zyn.

25 7. Daerom waart wel van nooden
Dat ick myn doorheyt quaat
Met reden eens gingh dooden.
Maar ach! myn hert wat raat.

8. Geen dwang en kan afschricken
30 Mijn al verwonnen sin.
De lusten my verquicken
In mijn bespotte min.

9. Die wijslijck niet can delven
Syn sotten yver snood;
35 Die martelt, laes, sijn selven
Met een langsame dood.

10. Die hier sijn sinlijckheden
Den toom gheeft volle ruymt,
Of die mint sonder reden
40 Sich selfs met my versuymt.

't Kan verkeeren

Der Goden Waertschap.

Stemme: *Sal ick langher met heete tranen, &c,*

LAetst als Goden bancketeerden,
En lurckten vanden Nectar soet,
So s' over disch juyst redeneerden
Van 's menschen alderhoochste goet,

---

18. *tocht*—(harts)tocht. 26. *doorheyt*—dwaasheid. 33. *delven*—begraven.
Der Goden Waertschap. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, zonder tekstverschil.
2. *lurcken*—zuigen (drinken).

5 D'een sprack 't waer lust,, d'ander t' is rust,
D'een sprack 't waer lust,, doe sey den God Jupijn
Waer toe dit kibb'len laet ons vrolijck zijn?

2. 't Is hier een tijt van quinckeleren,
Het aartsche volck woort-twist, en kijft,
10 Ick wens, en wilt ghy Hemel-heeren,
Dat yeder juycht, en vreucht bedrijft,
Viert mijn gheboon,, o groote Goon,
Viert mijn geboon,, singht, springht, hippelt en lacht
Dit was geseyt, gehoorsaemt, voorts volbracht.

15 3. De salen die als sonnen bloncken,
Waren terstonts met vreughd vervult.
Als sy haer meugh hadden ghedroncken,
En haer wel sat hadden ghesmult:
Hier gingh den een,, daer lach de geen,
20 Hier gingh den een,, daer Venus met haer pol,
De Nortsche Nydt steegh uyt haer helsche hol.

4. Haer fel vergift heeft sy gheblasen
Door den verguldcn Hemel wijdt:
De Goden buys raeckten aen 't rasen,
25 Aen 't wrocken, voort aen twist, aen strijdt,
Want Pluto bits,, heeft met een krits,
Want Pluto bits,, heeft Cupido verleemt,
Sijn booch en Pylen hy hem al beneemt.

5. De Musen die met Phebo songen
30 En Pallas, met den Bloedt-God Mars,
Sijn al vermeestert en bespronghen
Van den drie-hoofden Cerb'rus bars:
Men sloecht al doodt,, 't was kleyn of groot,
Men sloecht al doot, de Moeder vande min
35 Heeft weynig (of schier gantsch geen) leven in.

6. De Sulpher-Vorst die leert nu minnen,
Met woorden van silver en gout.
De deucht noch eer, noch ed'le sinnen

---

17. *meugh*—zooveel als zij *mochten*, lust hadden (vgl. ons: tegen heug en meug). 20. *pol*—minnaar, boeleerder. 24. *buys*—dronken. 27. *verleemen*—verlammen, krachteloos maken. 36. *Sulpher-Vorst*—(zwavel-vorst) vorst der Onderwereld, Pluto, tevens de god van den rijkdom.

Sijn niet geacht van jongh noch oudt:
40 Is 't hoer, of dief,, 't is even lief,
Is 't hoer, of dief, sijn sy versien van gheld,
Sy werden voor den vromen nu ghesteld

7. Daermen een Hemel plach te bouwen,
Daer vestmen nu een droeve Hel,
45 Dat doen sy die om 't ghelts wil trouwen,
Een lompen loer, of leelijck vel,
Dies maeckt de droes,, de kop hun kroes,
Dies maect de droes, selden tijt sonder strijt,
Daer d' ander als in't Paradijs verblijt.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Datmen een reys van drincken spraeck, &c.*

WAer dat cleyne guytje blint
G'lijckmen 't uytgeschildert vint
Ick leed dan in mijn ziele niet
Dit lieffelijck en swaer verdriet.

5 2. Maer 't loose boefje siet seer snel
't Onsichtbaer hertjen raeckt hy wel
Die Crijghsluy stout hy niet en vreest
Doch d'onbesorgde treft hy meest.

3. Sijn boogh, sijn pijlen, sijn gheweer
10 Die quetsen diep, maer doen gheen seer,
Sy coomen vaeck al lachend an
Geen blauw litteecken, blijfter van.

4. Nu 't pottertje my heeft ghewond
Nu biet het my sijn lieve mond,
20 Nu wil hy peys, hy looft en sweerd
Te geven wat myn hert begheerd.

Liedt. Dit lied komt ook voor in *Rodd'rick ende Alphonsus*, zie deel I, bl. 23.
13. *pottertje*—guitje, boefje.

5. *Cupido*: wel dit is mijn Eysch
Tot borrich-tocht van onse peys
Begheer ick nu gheen ander dingh
25 Als de stoute Jonghelingh.

6. Het schelmpje is nu soo voldoent
Nu 't hier me mach weer sijn versoent,
Hy seyt my toe, dat ick eer langh
Zal krijghen mijn begheerts ontfangh.

30 7. Hierom myn hert, u troost, en denckt
Dat grooten druck, het leven crenckt,
En dat de sorgheloose vreughd
Ons macht vernedert en verheughd.

8. Wel op mijn siel in vreughde leeft,
35 De droefheyt, stracx zijn afscheyt gheeft,
En plaetst u *Rodd'rick* inde stee
Van uwe minlijck hart en wee.

9. Den waer dat kleyne guytje blint
Ghelijck men 't uyt-gheschildert vint,
40 Ick leed dan in mijn ziele niet
Dit lieffelijck en straf verdriet.

't Kan verkeeren.

Bruyd-Lofs-Gedicht,

Ter Eeren

CORNELIS JANSZOON SCHOONEMAN,

Ende

MARYA ARENTS DE LANGE.

Wilt ghy den Echten-staet in vrede staende houwen,
De twist, en haer oorsaeck, die moet ghy voor al schouwen
Waerdighe *Bruydegom*, gaet voorts u *Bruydt* wel voor:
Haer deuchdelijck ghemoet sal volghen in u spoor.

---

26. *voldoent*—verplichtend.

5 Breeckt ghy dijn korselheyt met wijse raet en reden,
Sy sal haer spieg'len dan, in u leenighe zeden,
En printense in haar hart, en leerens' an haer ziel
Door dag'lijcx oeffnen na, op dat, oft soo gheviel
Dat eenich mis-verstant, van dese wech u leyden,
10 Sy, dan met lijtsaemheyt, dat buytje mocht of beyden,
En swyghen voor een wijl, tot dat d'oploop van 't bloed
Besaedt is en ghestilt, ghelijck 't onweder doet
Dat maer een vlaagje dunrt, al tiertet opgheblasen
En buldert hevich nyt met roepen en met rasen,
15 Met stormen, met gheweldt op eenich klip of bergh,
Die sick niet seer en kreunt an al dat woest ghetergh.
Soo sal u brave *Bruydt* de winden van u Toren
Met een stantvastich hart verduldelijck anhooren.
Doch wildy al te straf beheerschen, en ghebien,
20 Ghy maeckt u licht ghehaat, ghevreest, en seer ontsien,
't Welck luttel vrientschap baart, maer speurt ghy in u sinnen
Van haer ghelief'd' te zyn, soo moet ghy eerst haer minnen,
Gheeft dy de swackheyt toe van u lieve Mannin,
Soo sal de eene jonst de ander brenghen in,
25 Soo sal uyt d'eene dencht veel and're denchden vloeyen:
Soo sal de goedheyt Gods, u doen *In liefden bloeyen.*
Soo sal de seghen rijck van voorspoet, en van vree
Den Heer u voeren t'huys: God is de liefde mee;
Verschoont uyt liefden dan des anderens ghebreken.
30 Maer wildy juyst een saeck, of een gul-hertich spreken
Doorkloven tot een hayr, versteurt van bloet en breyn
Soo ist begrijp wel groot, soo is u liefde kleyn,
Soo suldy nyt u huys, de vrede gantsch verjaghen,
Soo krijghdy in haer stee de tweedracht, met haer plaghen
35 Van ongheluck, van ramp, van laster, quaet-vermoe:
Tot wien de Bulle-back stracx licht sijn fackel toe.
Dus kan ick u gheen goedt, ghelieven, meer aenprijsen
Als dat ghy wilt u plicht elckanderen bewijsen
Ghelijck als ghy verstaet uyt 't Goddelijcke woord
40 Dat ellick Christen mensch sijn echt-Ghemael behoort:
T'is buyten mijn beroep hier over disch te preecken
Doch ist my niet verboon somwijls wat goets te spreecken,

---

10. *ofbeyden*—afwachten. 12. *besaedt*—(bezadigd) tot rust gekomen .32. *begrijp*—het berispen, het maken van aanmerkingen. 36. *Bullebuck*—een naam voor den Duivel.

Maer hier by jonghe lien besonder by de wijn,
Ten dunckt my waerlijck niet dat het sal willen zyn;
45 Dies ick my nechtelijck, en gantsch eerbiedich keere
Tot u, ons *Bruydegom*, die in u hoochste eere
In dese Bruylofts-feest nevens u speelknechts sit,
En blaackert u int oogh van 't bastert bruyne git
Van u ghekroonde *Bruyt:* de welcke, ick van varren
50 Bekranst sie met een krans van tintelende starren:
Haer Maaghdelijcke kroon, wiens goude lovers fijn
Een glans gheeft an het dof en droeve Roosmarijn,
Ghevlochten, en gheswiert door het gheswinde sling'ren
Van u speel-maechden schoon haer ted're langhe ving'ren.
55 Ay siet Heer *Bruydegom* hoe dat de *Bruyt* al prijckt,
En hoe steel-wijs dat sy u syelinghs an-kijckt,
Al loer-ooghent ter sluyck om 't vollick te bedrieghen,
Dan 'k sie dijn oogen soet wel lonckend' overvlieghen:
Met lieffelijcke list. o Minnelijcke vondt!
60 Hoe snackt haer heete hart, hoe veynst haar wijse mondt,
De Alderliefste lust die ghy 't saam met verlanghen
Soo dickmael hebt ghewenst in dese staat t' ontfanghen:
Die blyde tijdt ghenaeckt van u ghewilde wensch,
Die meest begheerde vrcucht ter wereldt voor de mensch.
65 O meer als noem'lijck goedt! voor die u recht verkoosen
En bruycken op syn maet, ick dool, sien ick niet bloosen
De Lely-witte *Bruydt?* ter Silver-blancke krop
En stijghen anders niet als roode-roosen op,
Die tusschen vel en vleys vast vlammende doordringhen
70 En schild'ren wangh' en kaack, ô watte wond're dinghen!
Het dommelt sich in een, haer effen voor-hooft glat
Heeft van dees hooghe verf een aartjen oock ghevat.
Ick raas in myn verstant in dien men niet kan lesen
Al de bevallicheen in haer aanminnich wesen,
75 Siet nu de schoonheyt an, die ghy wel eer soo preest,
Doch is haer lichaem schoon, noch schoonder is haer gheest,
Die blinckende steeckt uyt, meer als ick kan versieren
Van d' edelheyt haars ziels bevallighe manieren,
Met deftigheyd bedaart, niet reuckeloos, noch wuft,
80 Let hoes' haer woortjens kleynst door 't seeffje van 't vernuft,
En hoe sy alle dingh ten orbor kan besteden,

---

45. *nechtelijck*— met ijver, met oplettendheid. 80. *kleynzen*—(klein maken) ziften.
81. *orber*—nut.

Tot nootdruft en tot nut, 't blijckt hy d'ervarentheden
En d'ondervindingh selfs, versocht soo menich Jaer
Int raadelyck voorsien, waer het van noode waer.
85 Vergheeftet mijn *Vrouw-Bruydt* al gae ick niet beschryven
U deuchden teenemael die onghenoemt noch blijven,
Door overvloedt van stof: of door ghebreck van kunst
Mits ick my niet ghenoegh, na grootheyt van mijn gunst.
Speel-meysjes! wildy niet het *Bruylofts-bed* bereyden
90 Daer ghy ons waarde *Bruydt* ghesint zijt heen te leyden?
Bestroyet doch met palm, met Tuyltjes, en met groen
Ghelijck als men ghewendt na lands-wijs is te doen,
Verciertet op 't verweenst met loovers en met bloemen,
Met sulcken aardicheyt als ick u niet can noemen;
95 Ghy weet dat selver best: of is het al beschickt?
Ick sie wel 't is al klaar, sy het my toegheknickt.
Ghenooden rijst wat op, Speel-nootjes tijdt doch heenen
En helpt de droeve *Bruyd* haer maaghdom doch beweenen.
Gaet volcht nu het ghebruyck van onse maachden t' saart:
100 Maer diese dus verliest die heeftse best bewaart:
Dus is het noodeloos te schreyen of te schreeuwen,
Knoopt *Bruyd'gom* met u *Bruydt De Langhe* draat der eeuwen.
Door teelen van de vrucht en vreughden, langh verwacht,
En boet u lusten wat voor 't eynde van de nacht,
105 Op dat ghy na-maels meucht met blijdtschap noch aenschouwen
Van u lien voortghebracht veel *Schoone Mans* en Vrouwen,
Die ghy door onderwijs alsoo voor-leven meucht,
Dat sy voorts wassen op als spruyten van u deucht
Dat gun u *Israels-Godt!* dien ons allen wil gheven,
10 Na dees *Bedroefde tijdt het blyde, eeuwich leven.* Amen.

't Kan Verkeeren.

Bruilofts-liedt:

Stemme: *Ick hebber een uyt verkoren, &c.*

O *Bruydegom* en Heere,
U waerde *Bruydt* wilt eeren
En beminnen als u ziel.
Wilt ghy wijs'lijck regeeren?

93. *op 't verweenst*—op het prachtigst. 97. *tijen*—trekken, gaan. 99. *tsaart*—(Hd. zart) teer.

5 Voor-doende, moet ghy leeren
'tGeen ghy gaaren onderhiel.
Swijgt, en verdraecht,, en kreunt noch claecht
Of u wat swaers voor-viel.

2. Wilt Godt u saeck bevelen
10 Die sal u mede deelen
'tGheen sijn Godtheyt kent voor goedt.
En soeckt niet te krackeelen,
Te twisten noch verscheelen,
Komt den ander wat te moet
15 Met goed bescheyt,, en reed'lijckheyt
Sacht reckelijck, en soet.

3. *Vrou Bruydt*, die 't gildt der Vrouwen
Voortaen sult onderhouwen
Mits ghy uyt de Maachden scheydt:
20 Wilt ghy de tweedracht schouwen?
Ghy moet u Man vertrouwen
De huys-sorgh en al 't beleyt.
Doet alst behoort,, leeft 't samen voort
In goed' eendrachticheyd.

25 4. Door eendracht zyn de steden
In alle eenicheden
Vast vermenghelt en vereent.
De Landen, en de leden
En d' Opper-vooghden meden
30 Is het hof, voor 't hooft verleent
Wat dat ghebied,, oock stracx gheschiet
By goedighe ghemeent.

5. Salmen het Oorloch voeren,
Men moet die Crijchs-lien snoeren
35 Door de wetten van een Prins,
Wiens wijsheyt, kan beroeren
Dat 't haghel-schut, de boeren
Noch het volck, verlast gheensins,
Maer dattet tracht,, al na eendracht
40 Soo gaatet meest na wins.

---

16. *reckelijck*—inschikkelijk, toegeeflijk. 37. *haghel-schut*—uitschot.

6. De eendracht, hout die dinghen
Des Hemels, onderlinghen
Gantsch verbonden en verstrickt
In vrientschap, die gheringhen
45 Haer alleen so kan dwinghen
Datter niemant knort noch kickt.
En morter yet,, het gaet tot niet
Soo heeftet Godt beschickt.

7. Ghelieven, schickt u sinnen
50 Tot eendrachtighe minnen
Die de vrede onderhoudt,
Soo suldy Gods rijck winnen:
Maer wildy twist beginnen
Soo is het, laes! te vroech ghetroud.
55 Want uyt de mensch,, sy wil en wensch,
Hy Hel of Hemel bouwt.

't Kan verkeeren.

Een beklach-Liedt,

Ter Eeren

Een welbekende, over 't verlies van sijn Alderliefste.

Stemme: *van de* 5 *Psalm.*

REden om met recht te claghen
Heb ick, eylaes! deur groot verdriet;
Doch menich weet die oorspronck niet,
Waerom ick ben dus seer verslaghen
5 In dese daghen.

2. Wullipsche Jeucht, vol dartel zeden,
Waant niet dat ghy dan zijt in rust
Als ghy door liefde boet u lust:
Een blijen schijn, die kan u hede
10 Bedrieghen mede.

---

44. *gheringhen*—snel, spoedig.

3. Ick minden een dochter met eeren,
Meer als eenich ander jongh mensch,
By wien ick quam naer lust en wensch
Seer vriendelijcken te verkeeren
15 Na myn begheeren.

4. Onghestadich Fortuyn, u winden
My, onverwacht, hebben verneert,
Ggy hebt myn Vrucht in smart verkeert,
Mits dat ick nu 't verlies bevinde
20 Van mijn beminde.

5. Ay wreede doot! heel moortdadich,
Heerscht ghy noch met soo groot ghewelt?
Ghy hebt so menich mensch gheveldt:
Hadt ghy haer maer gheweest ghenadich,
25 Mijn lief ghestadich.

6. Soo waer gheweest myn vrucht volcomen,
So ghyse slechts eerst had besocht,
Maer neen, haestich, en eerment docht,
So hebt g' haer en myn vreucht ghenomen
30 t' Mijnder onvromen.

7. O korte blyschap, 's werelts vreughde!
Begheerte, wellust, en dat meer
Teghen de deucht strijt, schu ick seer
En volch mijn voorbeeld vande deuchde
35 De bloem der jeuchde.

8. Spieghelt u aen my, ghy Minnaren,
Denckt dattet u oock mocht gheschien,
't Bedroeft wesen, drijf ick door dien,
Om dattet met my dus is ghevaren,
40 't Welck ick verclare.

't Kan verkeeren.

---

30. *onvrome*—nadeel.

Toover-Liedt,

Stem: *Ach ongheluckighen dach, &c.*

O Du Toversche kol,
Wat karacters ghelol,
Laest ghy uyt een onsichber rol,
Doen ghy mijn siel belaest, beswoert,
5 Als sy mijn yligh wert ontvoert.

2. Ach toomeloose tongh!
Die mijn besnoert bedwongh:
Ick twijffel wat u daer toe drongh,
Dat ghy so met guychellery
10 Mijn vrijheyt brocht in slaverny.

3. Naemt ghy uyt hovaerdy,
Over my heerschappy,
Om dat myn slechte Rymery
Met onvercierd' Poeetsche pen
15 Sou singhen ick u slave ben.

4. Oft en mocht ghy misschien,
Als die uydighe lien,
Mijn goedt en groot geluck niet sien,
Of hebdy aen myn ziel ghedacht
20 Te toonen eens u kunst en kracht?

5. Want voor dees toovery
Was ick helaes so bly!
So vroom, so vrolijck, en so vry,
Soo redelijck en so gerust,
25 Mijn leven was een lieve lust.

6. Ick was verheucht van gheest,
Licht-hertich onbevreest,
Ick docht niet eens dat inde Feest
Daer niet dan jonst was, of 't was schijn
30 Alsulcke Kollen souden sijn.

Toover-Liedt. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621, zonder tekstverschil.

1. *Toversche kol*—tooverheks. 2. *karacter*—in den zin van geheimzinnige letterteekens. 9. *guychellery*—bedriegerij.

7. Als die 't Kerck-hof betre'en,
En der versturven le'en
Met vertwijffelde sno gebe'en,
En grill'ge grepen, stout en straf,
5 De dooden driesschen antwoord af.

8. O *Circes!* ghy gaeft mijn,
Een schael met leck're wijn,
Op dat ick wellekom sou sijn,
De woorden die ghy daer by spraeckt,
40 Die hebben myn te seer vermaeckt.

9. O heymelijck verstant!
Ghy naemt my by der handt.
En brocht my aende Ledekant,
Daer mijn lichaem, als sonder ziel,
45 In slapen van syn selven viel.

10. 'k En kon noch wit noch swart,
Ick mommelde van smart,
Ick was verandert in een hart:
Ick meende wel te spreecken yet,
50 Ick had de wil, 't vermoghen niet.

11. Och dit ghebeurtmen staegh!
Dus sucht ick alle daegh:
Ick sucht als ick myn droefheyt klaegh
Ach 't is gheen snuyven van een beest
55 Maer clachten van myn stomme gheest!

12. Ach wijse toveres!
Spreeckt een woord vijf of ses,
En maeckt myn weder fris, en fres,
Doch woorden sonder herten-gunst,
60 Is groot bedroch en kleyne kunst.

't Kan verkeeren.

---

5. *afdriesschen*—op drieste wijze afeischen. 47. *mommelen*—prevelen.

Nieuw Liedeken,

Stemme: *Te Brug al binnen de Muren, &c.*

HAarlemsche drooghe harten nu,
Komt toont hier wie ghy zijt,
Wy Amsterdammers tarten u
Te drincken eens om strijt:
5 Ellick die drinckt een volle kan,
Al wart de buyck geswollen dan,
Soo loopt niet als een dolle man,
Blijft by den dronck altijd.

2. W' hebben soo vaste sitters hier,
10 En gladde keelen fris,
'k Verdwael in ons Kitters schier,
Dat hier soo meenich is:
Komt, maeckt onse Bier-hanen moe,
En brengt elckaer met vanen toe,
15 Ghy verliest na mijn wanen vroe,
Ons drinckers zyn te wis.

3. Een rustich vaandel Vrijers fijn,
Die eysschen u te veld:
Maer dat 't Wevers noch Snijers zijn,
20 Die men ons teghen ghesteld.
Roept lustigh al u Baasen vry,
Segt datse rustich blaasen by,
Maer brenght kannen en glaasen by,
En bruyckt vry u gheweld.

Nieuw Liedeken. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621.
5. Variant ed. 1621. *Ellick dronck.*
7—8. Variant ed. 1621. *Loopt niet als een dolle man,*
Maer blyf by den dronck altyd.
9. Variant ed. 1621. *Wy hebben.*
11. Variant ed. 1621. *Ick verdwaal.*
12. Variant ed. 1621. *Omdat hier.*
15. Variant ed. 1621. *Ghy verliestet.*
19. Variant ed. 1621. *Maer moeten Wevers, noch.*
20. Variant ed. 1ô21. *Die ons tegen werden gestelt.*
21. Variant ed. 1621. *Roept al u lustighe Baasen.*
11. *kitter*—drinkebroêr.

25 4. Wy hebben een soo vaardigh gast,
Verkoren tot Cornel,
Die dese staet seer aardigh past,
Want hy drinckt stijf en snel,
Als hy de vocht maar schuymen siet,
30 So sal hy hem versuymen niet,
Niet veel hy op sijn duymen giet,
Want hy macht al te wel.

5. De Capiteyn een stouter Man,
Die oock gheweldich veeght,
35 Die dese kunst soo louter kan,
Die kan schier stadich leeght,
Een half vat kan hy stuwen hoort,
En weetet soo te duwen voort,
Wie weet hoe menich nuwe woort
40 Hy daer wel onder pleeght.

6. De Luyt'nant sal gheen Molick zyn,
't Is te nobelen baas
Hy wil soo garen vrolick sijn
Al by de jonghe Maats,
45 Op allerley manieren klaer,
Drinckt hy de heele bieren daer,
By drijen of by vieren, maer
Doch sonder veel gheraes.

7. Ons Vaenderich is dol ghenoegh,
50 Die inde kan soo slooft,
Drie vier daghen over een boegh:
'k Haddet schier niet ghelooft,

---

25 en 26. Variant ed. 1621. *Een fray, een seer aardig gast. Verkiesen wy tot Cornel.*
29. Variant ed. 1621. *Wanneer hy.*
36. Variant ed. 1621. *En de kan schier.*
37. Variant ed. 1621. *Een half-vat neemt hy te stuwen hoort.*
39. Variant ed. 1621. *Hoe menigh nuwe woort.*
42. Variant ed. 1621· *Het is te nobelen.*
45. Variant ed. 1621. *Op alderhande manieren.*
51. Variant ed. 1621. *Ja dry vier dagen.*
52. Variant ed. 1621. *Ick haddet.*
31. Na een glas te hebben leeggedronken keerde men het om en hield het met den rand op den nagel, om te laten zien, dat er geen wijn in het glas was overgebleven.

Daer hy soo trots wil ande kan.
Hy vat die met syn tanden an,
55 En houter oock sijn handen van,
En slingerts' over 't hooft.

8. Ghelooft dat het wat wesen moet
Die men kiest tot Sergeans,
Daer een gelach voor vreesen moet,
60 Zijn immers al wat mans,
Al schijnen 't slechte sullen sneech,
Sy drincken groote pullen leech,
Sy roepen: laetse vullen veech,
Aars hebben wy gien kans.

65 9. Ons Korperael wat druystigh is
En daer by al wat vet
Wonder hy niet meer puystich is,
Daer hy noyt stort noch set
Hy sal 't doch niet ontloopen neen:
70 Hy stuert 't met heele stoopen heen,
Souwer noch wel an knoopen een,
Was 't anders maar ghewet.

---

53. Variant ed. 1621. *Daar hy soo lustigh wil.*
57. Variant ed. 1621. *Die wy kiesen.*
60. Variant ed. 1621. *Die zijn.*
61. Variant ed. 1621. *En 't schynen slechte.*
64. Variant ed. 1621. *Of anders hebben.*
70—71. Variant ed. 1621. *t' Is wonder, nu dat hy soo druystigh is*
Te weten ons Corperael,
En dat hy niet meer puystigh is
Daar hy soo stort en set,
Hy sal 't niet ontloopen, neen
Hy steurtet met heele stoopen heen,
Hy souwer noch wel an knoopen een.

vs. 54—56. Dit gebruik schijnt al zeer oud te zijn. Ik lees in de *Wodana* van Wolf (XV) een citaat uit de verhandeling van Johannes Lasicz „de diis Samagitarum ceterorumque Sarmatarum et falsorum Christianorum" het volgende: „Sacrificulus enim quem Wurschaiten appellant, tenet dextra obbam cerevisiæ plenam, invocatoque daemonii nomine decantat illius laudes..... hac cantilena finita dentibus apprehendens obbam ebibit cervisiam nulla adhibita manu, ipsamque obbam ita mordicus epotam retro super caput jacit."

Wolf voegt er nog bij, dat dit een oud Germaansch gebruik schijnt te zijn geweest; hij wijst er op, dat ook kinderen een uitgevallen tand over het hoofd werpen om een nieuwen te krijgen. Verder verwijst hij op Grimm's D. M. n. 101, 773, 848, 926, 1059, 1093, 1107; op de geschiedenis van Deucalion en Pyrrha en op de Jacoba-kannetjes. 63. *veech*—drink uit! 65. *druystigh*—onbesuisd.

10. De schrijver seyde noch onlanx
Selven tot ons Forier,
75 Dat hy ghesoffen had viel dranx,
En dat van Wijn en Bier.
Selden dat desen Broeder pocht,
Nochtans oock al syn goeder vocht,
Seyd' hy niet in een voeder mocht,
80 't Offici staet hem dier.

11. W' hebben ons Adelborsten vier,
En Lansmissaten mee,
Wiens keelen altijdt dorsten schier,
Niet weynich praten mee,
85 Met ons Provoost wy brommen seer,
Die drinckter so uyt kommen meer,
Hem droncken eer ick omme keer,
En kent wel laten mee.

12. d'Ouwe soldaten winnen prijs,
90 Die drincken met verstant,
Haer selven en haer sinnen wijs:
Is dat niet Triumphant?
Nu voort an ghy optreckers treckt,
Die garen wel wat leckers leckt,
95 Siet dat ghy nu als streckers streckt,
En tart het heele Landt.

13. Beklaagd u niet ghy Princen eel
Ick van u naem niet roem,
Want seker daer zijnder soo veel,

---

74. Variant ed. 1621. *Selven tegen onse Forier.*
76. Variant ed. 1621. *Te weten: van Wyn en Bier.*
77. Variant ed. 1621. *Selden desen Broeder,*
78. Variant ed. 1621. *Nochtans al syn.*
84. Variant ed. 1621. *Die niet weynigh.*
86. Variant ed. 1621. *Doe drinckt so uyt.*
87. Variant ed. 1621. *En hy kent.*
89. Variont ed. 1621. *De ouwe soldaten.*
93. Variant ed. 1621. *Nu voort ghy.*
94. Variant ed. 1621. *Die garen wat.*
95. Variant ed. 1621. *Siet dat ghy nu streckers.*
98. Variant ed. 1621. *Dat ick van u naam.*

79. *voeder*—(voêr) groot wijnvat. 85. *brommen*—pralen, pochen. 93. *optreckers*—doordraaier.

100 Dus so ick yemandt noem:
D'ander die souden schelden my,
Dat icker hen niet stelden by:
Van op-spraeck is men selden vry:
Wy missen noch een bloem.

105 14. Siet hier nu ghy Drogisten droogh,
Ghy bent het niet alleen:
W'hebben hier oock kannisten hoogh,
Die 't oock konen, soo 'k meen,
Wasser maar geld te winnen mee,
110 O bloed! wy souden minnen mee,
Wy mosten strax beginnen mee,
Dan waren wy te vreen.

15. Onse Crijghsraat ghesloten heeft,
Wat vroom of kloeck soldaat
115 Die aldermeest gegoten heeft,
Te vereeren met staat.
Maackt de Waardin veel trompe diets,
En soeckt haer te ontmompen yets,
En gheeft haer vande lompen niets,
120 Ghy krijght de hoochste graat.

't Kan verkeeren.

---

100. Variant ed. 1621. *Dus soo icker eenige noem.*
102. Variant ed. 1621. *Omdat icker hen.*
103. Variant ed. 1621. *Is men doch selden.*
104. Variant ed. 1621. *Maer hier missen wy noch.*
110. Variant ed. 1621. *O bloed! hoe souden wy.*
112. Variant ed. 1621. *Dan willen wy syn te vreen.*
113. Variant ed. 1621. *De Cryghsraat.*
115. Variant ed. 1621. *Soo wat vroom.*
116. Variant ed. 1621. *Met een staat.*
117. Variant ed. 1621. *Nu maackt.*
119. Variant ed. 1621. *En gheeft ghy.*
117. *trompen*—leugens. 118. *ontmompen*—stilletjes ontnemen.

LIEDT,

Stemme: *Te Mey als alle de vog'len singen &c.*

L*Ichtvaerdige* Minne neemt u afscheyt,
En quelt haer, die door ledicheyt,
Versuymen al haer daghen:
Sulck lief en leyt,, die geen bereyt
5 Die u pack moghen draghen.

2. Becommerde sinnen, alsomen bediet,
Die en meughen dit soo wel lijen niet:
Breught die geen liefd' voor ooghen;
Maer lacy! siet,, wat myn gheschiet
10 Ick schuws' en moetse doogen.

3. Aenmerckt de sotte Minne blint,
Ick min een dochter, en wert bemint
Van een ander met beven,
Mijn liefde wint,, eer haer begint
15 Die mijn verkort het leven.

4. Niemand en kan in sulcken kas
Dienen dese twee te pas
Sonder minnen, of haten,
Ick laet dees ras,, maer die 't eerst was
20 Dien sal ick niet verlaten.

5. Al syn al mijn oorsaecken goed,
Nochtans voel ick dat mijn ghemoed
Hier deur is te onvreden
Men seght my soet,, siet dat ghy doet
25 Als ghy wout dat m' u deden.

6. Vliet wech dan ghy minnaers tyrant,
Flucx vertreckt dan in een ander kant
Want ghy sult hier niet winnen;
Hier ist u ontmant,, deur een jongh quant
30 Sijn staech-doende sinnen.

't Kan verkeeren.

---

2. *ledicheyt*—werkeloosheid, luiheid. 16. (fr. cas) geval. 21. *oorsaeck*—bedoeling (?). 29. *ontmannen*—afwinnen.

Nieuw Liedeken,

Stemme: *E Gielle mette.*

WAt last is liefd',, ja recht een sware last
Voor myn 't ondiefd',, dit spreeckwoort gaet vast,
Dat voel ick nu wel in myn sin
Want ick moetse nn draghen:
5 Dus durf ick het claghen,, vry waghen
Van dees vervloeckte min.

2. O Raserny,, 't onrecht men u liefd' noemt,
U dwaeserny,, met schoonen schijn verbloemt
Nu heel het jonghe hert,, dat wert
10 Door nwe glans bedroghen
En door dijn vermoghen,, ghetoghen
In dees siel-sieckt soo vert.

3. Dat schijn bedriegt,, dat wert ic nu wel waer,
U faem die vliecht,, van n deucht hier en daer
15 Ick gh'loofden u ghelaet,, en praet;
Maer foey myn licht vertrouwen
Nu mach ick 't onthonwen,, dat vrouwen
Sijn te licht van beraet.

4. 't Scheen of n hert,, aen 't mijne waer gehecht,
20 Maer wat een pert,, hebt ghy nu aengherecht,
Ghy verlaet mijn arm bloet,, om 't goet
Moet ick myn Lief verliesen:
Dns moet ick van biesen,, nu kiesen
Een dor ghevlochten hoed.

25 5. U Mins ghedaant,, heb ick te haest gelooft
Vergheefs gewaant,, en voor niet al geslooft
Geen grooter onghelnck,, of stnck
En mach myn overkomen:
Want 't is my door schromen,, ontnomen
30 En ick blijf inde druck.

---

20. *pert*—streek. 23. een hoed (krans) van biezen zette men een afgewezen minnaar op het hoofd.

6. Maer noch Goddin,, kan ick u haten,, niet
Door ware Min,, al ben ick verlaten,, siet;
Maer weest hier op niet trots,, noch spots
Ick denck het *Kan verkeeren,*
35 Dat u den tijdt sal leeren,, begheeren
Die ghy nu weyghert schots.

P R I N C E,

7. *Princes* ick roem,, van u groote cracht
Een Jongebloem,, hebt ghy t' ondergebracht
Myn voetsel is vercort,, verdort
40 Alleenlijck door u t' derven,
Ick wens menich werven,, om 't sterven,
Of dattet beter wort.

't Kan verkeeren.

AMSTERDAMS KLAAGH-LIEDT.

Stemme: *Cupido gheeft my raet, &c.*

HIer legg' ick af-gheslooft,
Ick *Amsterdam* vol treuren,
En kan mijn treurich hooft
Door 't kermen nauw opbeuren:
5 Om dat my komt versteuren
Een heymelijck verdriet,
Want die ick was te veuren,
Och die ben ick nu niet.

2. Mijn Susters, *Delf* en *Dort,*
10 Hoe meuchdy my soo vraghen
Wat dat my let of schort?
Of wat my dus doet claghen?
Het sijn de bittere plaghen
Die in my sijn gheteeld,
15 Om dat ick niet kon draghen,
Mijn aengheboren weeld.

Amsterdams Klaagh-Liedt. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken,* 1621.

3. Die in weeldt is ghewendt,
En in armoed' moet keeren,
Die smaeckt de swaarst' ellendt,
20 't Versoeck met smart doet leeren
Mijn kind'ren waren Heeren
Gheacht, en seer ghe-eert:
Sy volchden haer begeeren,
't Welck haer en my nu deert.

25 4. Hoe dick heb ick er-kauwt
Dees myn bedruckte krachten:
Hoe dick was ick benauwt
In die donckere nachten,
Wanneer mijn kinders brachten
30 Haer ghelt onsinnich deur,
En ick most sitten wachten
Gantsch vruchteloos nae heur.

5. Ick krijt myn ooghen uyt,
Ick moet met wee uytroepen
35 Hoe sy henr Sondachs-duyt
Verquanslen en versnoepen,
An Jotthoon, en an Poepen
In kroech, in kuf, in kot,
Of somwijls inde stoepen,
40 Door hoere liefde sot.

Als die vermoeyde straat
Wat ruste waant te grasen,
Menich kroes onverlaat
Ontweckt haer door het rasen,
45 Of als hy als de dwasen
Stribblich bevecht de wacht,
Of bruyckt op broosche glasen
Sijn onbekende macht.

7. Doen konnen Herbergiers,
50 Glaas-makers, Medecynen,
Pock-meesters, en Barbiers,
Wel wat te winnen vynen:

---

45. Variant ed. 1621. *Wanneer dees stoute dwasen.*
48. Variant ed. 1621. *Haer onbekende macht.*
37. *Jotto*—lomperd. (hij, die uit Jutland en aangrenzende landen komt?) 51. *ockmeester*—hij die venerische ziekten geneest.

Want als d' hetsighe wynen
Gheklautert sijn in 't hooft
55 Werd de Mensch sonder pynen
Van sijn verstant berooft.

8. Die soo reuckloos versluymt
Mijn sorrich-rijck besparen,
Eng ick zijn wije ruymt,
60 En leer hem nu bewaren:
Ja *tuchten* en bedaren
Door een *Heylighe-wech*,
Of, siet, ick laetse varen
Maar eens na *Indien* slech.

65 9. Wel *Haerlem*, waerdtste Sus,
Wat doet u so mees-muylen,
Noost u mijn kommers dus?
Dat belch ick my met pruylen:
Mijn roode ooghen puylen
70 Door myn schuerend' gheween,
Als ick lach, sult ghy huylen,
Dat leyt my op myn leen.

10. Medooghend' ick beclaagh
Myn Susterlingh verheven,
75 Siet die bedroefde *Haach*
Schijnd' te lillen en beven,
Om dat sy heeft ghegeven
De middel tot haer smert,
Haer kinders wilde leven,
80 Verdruckt haer moedich hart.

11. Al die ghelycke leyt
Met my hier moet besuren,
Werden van my beschreyt;
Besonder mijn Naburen,
85 Wild uyt mijn droefheyt puren
Een voordeel en een vreughd':
De jonghe Jeughd wild sturen
Met reden tot de deughd.

---

62. *Heylige-wech*—zinspeling op het tuchthuis in die straat te Amsterdam. 67 *noosen*—leed doen, kwellen.

12. Om dat ick t' *Amsterdam*
90 Haer niet en gingh bedillen,
Maar al mijn vreughde nam
In haer broodt-droncken grillen,
Tot haer dertele willen
Myn sotheydt geld toe-gaf:
95 Nu lijd ick na 't verspillen
De recht-verdiende straf.

't Kan verkeeren.

Der Musen wellekom.

Stemme: *Si tanto Gratiose &c.*

GHewapende Goddinne,
Die uyt het brein uws vaders sijt geboren
Ghy laet uyt ware minne
En liefd' tot ons de heugelijcke Choren,
5 U borghery
De Hem'len bly
d' Onuytdrucklijcke zalen;
En ghy alwaarde
Die komt hier opter Aarden
10 By ons dalen.

2. Dies kruyderen en bloemen,
De heylicheen, bekent en noch verholen,
Haer wel gheluckich noemen,
Door 't voelen van de platten uwer zolen
15 Waer ghy die stelt
Het gras-rijck velt
De bergen, beemden, bladen
Vieren de treden
Van u groot achtbaerheden,
20 Vol ghenaden.

Der Musen wellekom. Ook afgedrukt met belangrijk tekstverschil in de *Nederduytsche rymen*, zie boven deel III bl. 135.
7. *onuytdrucklijk*—onbeschrijfelijk.

3. De sterffelijcke lieden
Als sy 't gheruys van u vermaertheyt hooren,
Sy wijcken met eerbieden,
En neyghen deft met nedrich hart en ooren
25 Voor u te voet
In groot ootmoet,
Dijn majesteyt ter eeren:
Dus by u krielen,
De sinnen en de sielen
30 Om te leeren.

4. Vroe-moeder van de Reden,
Ghy dochter vanden grooten God der Goden
Ghy Stichsters vande Steden,
Ghy Koningin van wetten en gheboden.
35 Voochdesse, die
Dees driemael drie
In u dienst hebt ghenomen:
Daalt af in vreden,
En weest ons hier beneden
40 Welghekomen.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Si c'est pour mon Pucellage &c.*

Wilt aenschouwen met medoogen,
Naer u beusheyts aert bequaem
't Gheen dat ick te clagen schaem:
Laes, ghy siet de proef voor oogen
5 Van 't gheclach, daer ick van raem
In 't gedicht op uwen Naem.

2. Ach, hoe licht is dit te mercken
Aen myn quynende gelaet,
De waerheyt van dees droeve staet
10 Als ghy siet myn sotte wercken
Dat 'k u volch, waer dat ghy gaet,
Daer ghy nochtans myn dienst versmaet.

3. Laestent ('t is my noch indachtich,)
Steurd ick Neeringh onverhoets,
15 Doch ick wens u alles goets!
Soud ghy daerom wel waerachtich
Van my begheeren meerder boets
Als dees gheleden teghenspoets?

4. Beeld 't u Vrouwelijck in, mijn vrouwe,
20 Dat ghy oock de Vrouwen slacht,
Die van Naturen sijn heel sacht,
Daer ick u oock sal voor houwen,
Maer wanhoop seyt dach en nacht:
Wel ghesien maer weynich gh'acht.

25 5. Vliet dan haestich, o myn clachten,
In het herde hart, geveert,
d'Inwendighe sinnen leert,
En druckt vry in haer ghedachten
Dat haer deucht mijn ziel verheert,
30 Op dat haer mijn druck eens deert.

6. Ruymt doch u quade wreethede
Mijn *Princes*, die 't hert ghebiet,
Hoe wel u slaef u dit hiet,
Verschoont my doch door myn bede
35 Soo boven 't behoor gheschiet
Ghenoeght u aen dit verdriet.

7. Coortsen hiet het lichaem schaden,
Hieter Coortsen quelt myn ziel,
Noyt hittigher vier en viel
40 Om d' inwendich mensch te braden,
Als min, die my ontroert hiel
Het vernuft en 't beckeniel.

8. *Princes*, lief, in mijn af-wesen,
Denckt om my als 't komt te pas,
45 Neemt dit lied in handen ras:
Willet singhen ofte lesen
Of ick u eens hulp, helas!
Ick wou ick altijdt by u was.

't Kan verkeeren.

---

14. Stoorde ik de bijeenkomst van u en een ander.

Stemme: *'t Enghels Schoenlappertjen.*

WAerom sijt ghy, o wreede schaemt!
Mijn minnaer, nu dus tegen?
Dat hy hier niet meer en versaemt,
Maer soeckt de omme-wegen,
5 En vliet van my, die hy begheert,
Om datmen soo niet mercken,, souw
Syn wercken,, trouw
Als ghy hem dus turbeert?

2. Ach! noch verandert my 't ghelaat
10 't Coleur door 't over peinsen,
Want als hy my moeten op 't straat
Wy conden bey niet veinsen,
Daer quam de liefde voor den dagh
Wy wierden beyd bevanghen,, bloot
15 Met wanghen,, root
Als hy my, ick hem sach.

3. Denckt wat u wreetheyt mijn ontreckt
En dieflijck gaet ontrooven,
Als ghy myn suyver min ontdeckt,
20 En doet yder ghelooven:
Dit mijt hy; daerom comt hy niet,
Dus derf ick sijn presency,, waart,
D' absency,, spaart
Voor een die u verdriet.

25 4. Wast een manier oock hier te landt
Ick wouw op u niet passen;
Mochtmen gaen mommen sonder schant
Ick souw u wel verrassen,
Als ick secreetlijck was vermomt
30 Wat wou 'k op u dan schaffen,, meer
Ay straffen,, Heer
Die dus int root uyt komt?

---

26. *passen op*—zich storen aan, geven om. 32. met zinspeling op zijn blozen toen hij haar zag.

5. O schaamt! o wreede schaamte boos!
Wat doet ghy ons al lijen:
35 Want het is 's nachts soo prijckeloos
Van 't gheboeft, dat by ontijen
Gaen woen en doen de goen, ghewelt,
En my verdriet het wachten,, langh
De nacht en,, dwangh
40 Van vrees en schaamt ons quelt.

6. Voor *Cupido* ick protesteer
Van 't onghelijck en schade
Om den intrest van mijn hart-seer
Gheleen door u onghenade.
45 Verlaet my schaemte, 't is u best,
Of ick sal u doen vanghen,, voort,
Doen hanghen,, hoort,
Verliest ghy het protest.

7. *Princen*, de dach is wel soo goedt
50 Om die minne te tooghen
Dat voor-comt wt een reyn ghemoet
't Lieflijck onthael van d'ooghen
Ontroert den mensch in al syn bloet,
t'Wellick noch meerder pooghen,, doet,
55 Meedooghen,, soet
Hebt met myn schaemte vroet.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Ghedicht,

Ter Eeren

WYNANT BARTELSZOON

Ende

TRYNTJEN STANSSEN.

IN ouder eeuwen langh voor vele duysent jaren
Ter werelt driederley gestalt van Menschen waren:
Te weten, Man en Wijf, oock alle-bey te saam,
Die by ons maer bekent alleen zijn met de naam

---

42. *onghelijck*—onrecht.

5 Dit volck, dit vreemde volck, soo de Poëten schrijven)
Had dubb'le hoofden, en vier voeten, met twee lijven,
En handen twee-mael twee, en oogen oock soo veel,
Van alle leden had een yder dubbel deel.
Dit seltsaam Schepsel rondt was ruggelingh ghewassen
10 Aan een heel wonderbaar, gantsch sonder naad of lassen.
Dit monster ronde volck dat pratten met haer macht
Van Sayelingen cloeck en wonderlijck van dracht,
Die 't banghe Aerden-creyts een groote schrick an-joeghen;
De Hemel trilde self, de Hel had geen ghenoeghen
15 Aan dit wanschapen goet, van dubbelt klem en gheest,
Want oulangh was te voor *Jupijn* bestoockt gheweest
Van het verwaant gheslacht der Reusen grof en groot,
Die 't oorlogh eynde met haer schandelijcke doot.
Den Opper-hemel-voocht heeft inder ijl ontboden
20 Sijn mind're, niet te min, aensienelijcke Goden:
In zijn besonden zaal quam *Martem* seer verwoedt
En lickten van sijn swaart het glibberige bloedt,
Om dattet in de schee sond' nytslaen noch verroesten:
Zijn ooghen branden om te moorden en verwoesten.
25 *Neptunus* met zijn vorck, en *Liber* met geweer,
Hercules met zijn knods, en *Pallas* met haer speer,
Apollo dicht bestuwt met neghen zijn *Godinnen*
Tradt met dit selschap voort ter gulden Camer inne:
De geestige *Vulcaan'* met syn verleemde voet
30 Quam hinckepincken an en roock van ròòck en roet,
En zyn verschroockte borst van anxsten dapper trilden.
Hy meenden datmen weer den Hemel stormen wilden,
Hy droppelde van vrees dat naare koude sweet,
De Goden gants verhit geraeckten voeglijck t' zeet:
35 En kort daer op *Jupijn* is in zijn Troon gestegen,
Dies tot erkentenis sy al eerbiedig negen.
Drie-mael zo hemden hy, versetten sich drie-mael;
En inde leste schick doen sweech de gantsche zaal.
Ghy Hemel-vorsten, ghy onsterffelijcke scharen,
40 Van eeuwich-durend' zaat; d'oorsaeck van dit vergaren

---

9. *ruggelingh*—met den rug. 10. *las*—lasch. (samenvoeging, verbinding). 11 *pratten met*—prat zijn op. 12. *Sayelinghen*—Zaailingen. (kinderen, zonen?) 21. *besond*—door de zon beschenen. 29. *verleemd*—lam. 31. *verschroockt*—verzengd, verschroeid. 33. *droppelen*—laten afdruppelen. 34. *t'-zeet*—op hunne zetels. 38. *schick*—(het aannemen van eene) houding.

Is groote swaricheydt, die ick met reden maack,
En roep u rijpen raet in dese sware zaack.
De Mensch, de dubb'len Mensch van zinnen en gedachten,
Van preutscher herten, werd stoutmoedich op sijn krachten.
45 Sy dwingen 't Aardrijck vast, sy kruyssen vast de Zee,
Sy driesschen vast de Hel, ja zelfs den Hemel mee;
Soo wy haer opzet stout niet breydelen en kneusen,
Sal 't arger gaan met hun als met de fortse Reusen.
Ghy Helden hoog verlicht, almachtich int bestaen,
50 Wat middel dunckt u best in dese saack gedaen?
De hoofden gingen t'saem, 't ging op een ondervragen,
Op redeneren, en op wijsselijck raatslagen:
Het meerderdeel heeft nut en noodig oock geacht
Men soude royen uyt het Menschelijck geslacht.
55 Het vonnis wiert beweert, met dat sy inne brachten,
Soo hebben wy van haar geen muytery te wachten.
De schrandere *Mercur'* loos van begrip en zin
Weerhield dit oordeel streng: *Jupijn* viel daar op in.
Heylige Prinsen, hout; de Goddelijke wetten
60 Vereysschen groot gesicht om op elck punct te letten:
Merckt: doody nu den Mensch (gelijck ghy-lien besluyt)
Soo is al onsen lof en al de Gods-dienst uyt.
Ick heb gedacht, en sal (doch met u wel-gelieven)
Den drijsten dubb'len Mensch verenckelen en klieven,
65 So wert het off'ren meer, en minder hare kracht:
Dit wiert strax goedt gekent, gheboden, voort volbracht.
Daer stont den open Mensch van syn weerhelft gescheyden,
Prometheus met een naald de rug weer t'samen neyden,
Herstellende het hooft en alle ding beknopt,
70 En heeft een blakend' vuyr voort inde borst gestopt.
Daar was een woest ghesnor, men sach van blijtschap weenen,
Elck socht (ghelijck als nu) op 't naeste te vereenen:
Sy seyden onderlingh wy willen wesen stil,
En niet weer-streven meer den Donder-man zyn wil,
75 Hy mocht ons anderwerf smal-deelen en door-kloven,
Of met zijn blixem snel dit soete leven roven.
Sy juychten voort van vreughd, sy hippelden om strijt,
Harmophraditus volck dat was te wonder blijdt,
Als 't aan den and'ren quam te paren en te Echten,
80 Dees comen noch als voor gheheelelijck ten rechten.

---

55. *beweeren*—met redenen omkleeden, motiveeren.

Ick heb dees wetenschap uyt *Venus* boeck ghehaelt,
Om dat ghy weten zondt van wien ghy zijt ghedaelt:
Brandende Bruydegom, nyt dit gheslacht ghesproten,
Van d'Hemel met gheluck begifticht en begoten,
85 Siet hier u lieve helft, siet hier de schoone ziel,
Siet hier u suyv're Bruydt die u soo wel beviel:
Siet daer u lieve helft die barst van vier'ge voncken,
Sy brant en blinckt van Min, haer ooghen zijn beschoncken;
Sy voelt dat levend' vuyr vast krieuw'len in haer borst;
90 Sy wenscht en snackt om u, ô! die het segghen dorst.
Blakende Bruydegom dit vuyr dat deed' u jachten,
En wenschen om u Lief die leyder-langhe nachten.
Hoe menichmaal, helaes! ghevoelden ghy de smert.
De soete prickelingh in u ghezaaghde hert?
95 Hoe menichmael, helaes! en wist ghy wat u deerden,
Of wat u lusten, ach! veel min wat ghy begheerden?
Hoe menichmael, helaes! ghetuychden u ghemoedt
Die lieffelijcke smart door 't wandelen van 't bloedt?
ô Pijnelose pijn! beulinne der verstanden,
100 Hoe dickmael deed' ghy 't hert van *Tryntjen Stanssen* branden:
Hoe dickmaels branden sy van Maeghdelijcke schaemt
Als *Wynant Bartelszoon* zijn naem maar wiert ghenaemt?
Hoe dickmaels woud' sy niet bekennen noch belyen
Haer heymelijcke min, en stille vryeryen.
105 Hoe dus? Vrou-bruydt, hoe dus verwondert en ontstelt?
Wien my u suyv're jonst soo levend' heeft vertelt,
En d' eyghenschappen van u swijgende verlanghen?
(Daer wassen Roosen aan haer silver-witte wanghen)
Dat kleyne kneubesje dot steets zyn Moeder vleyt,
110 Dat heeftet my al stil soo eyghentlijck geseyt.
Vierighe Bruydegom, en siedy niet het loncken
Dat onder 't prijcken u soo minlijck wert gheschoncken?
By vlaghen snapter oock een hong'rich suchtjen uyt:
Nu weyd dyn ooghen in de schoonheydt van u Bruydt.
115 Siet haer verweende Ziel verciert met goede zeden,
Hoe lieflijck vloeyt haer mont van aanghename reden.
O denghden sonder tal! ô wel-gheschapen Maacht!
Die op u waerdich hooft de kroon der eeren draacht.
Bemint u Bruydegom met ware liefd' en trouwe,
120 Hy sal u neffens Godt in hoogher achtingh houwen

---

109. *kneubesje*—dreumes.

Beleeft het geen ghy weet, en doet soo ghy behoort,
Lieft Godt, u lief, en elck, dit is Gods eygen woort.
Ick wensch u dat ghy wenscht, dat wenschbaer is te wenschen,
Gernstheydt van gemoedt, en vrede met de Menschen.
125 Wel Rijmer wat is dit, zydy verrockt of zot?
Eerst meldy van de Goôn, nu spreeckt ghy weer van Godt.
Sacht *Argus* wickt u werck: mijn gunst heeft my verleyt:
Ick ben Poët noch Klerck, ick bruyck mijn vryicheyt.
Schoone Speel-maagden wilt een weynich opwaert rijsen,
130 Gelieftet u de Bruydt die heusheyt te bewijsen?
Denckt by u eygen hert, en is het noch geen tijt
Dat sy begeeft haer tot die minnelijcken strijt;
Die soete lieve strydt van 't lieffelyck versamen.
Nu Bruydegom gaet aen, vereenicht u Lichamen:
135 De deelen die so lang verscheyden zijn gheweest.
Helaes! de Bruydt verbleeckt, hoe nu? zydy bevreest
Om sotte clapperny oft malle vollicx praten,
Dat ghy u Maagdom daer te pant sult moeten laten?
Wat dat de Maagdom is dat heb ick noyt verstaan:
140 Ist Vis, of Vleys, of niet? ick gis het is een waan.
Het is dan wat het is: soudy u lieve leven
U waerde Bruydegom niet wel op woecker geven?
Wat vreesdy voor een ding dat niemant heeft gesien,
Noch zelfs 't waanwijse volck en spitsinnighe Lien,
145 Die met de vreemde kunst van nieu-gevonden brillen
Door Hemels driemaels drie doorsichtich kijcken willen,
En tellen op haer duym de fackels die daer staen,
Of hoe veel werelden daar leggen inde Maen?
Of hoemen op een prick met tal van graden meten,
150 Der ronder Sterren loop, of grootheydt der Planeten.
Geeft uwen Bruydegom nu uwen Maagdom dan,
Die van een Maagd alleen veel Maaghden maken kan.
Siet daar *Aurora* zelfs bedoven inde Rosen
Stuyft uyt het pluymich bed, en laet den liefdelosen
155 *Tyton:* sy spant, sy spant de roode Paarden in:
Siet daer vrou *Venus* Koets met *Anteros* en *Min*
Die in het Bruylofts bed u comste gaen verbeyden.
Snyv're Speel-maaghden wilt de Bruyd te bedde leyden:
Ghy Speel-knecht danst noch eens op Bruydegoms begeert,
160 En draecht haer binnen soo de flaauwe Bruydt haer weert,

121. *beleven*—naleven.

Speelnootjes staet wat af, en wilt met ons niet kyven,
Voort 't leven van de Bruydt wil ick wel borge blyven,
De Bruydegom die gaet nu in sijn soete dood,
Daer 't graf sal wesen, ach! sijn lieve liefjes schoot:
165 Och mochten wy ghelijck oock sulcken endt verwerven,
Hoe willich souden wy die soete doot gaen sterven?
Vaart wel gheluckich paer, gheluckich recht gheacht,
De eyndeloose liefd' verzel u dagh en nacht.
O heyl'ghe Eendracht! comt met Goddelijcke vrede,
170 En zalicht desen staut van eeuw tot eeuwicheden.
Ghelieven denckt op ons wanneer het u wel gaet,
En comt ons morghen by, doch, in een ander staet:
Siet daer den Bruyloft Vorst, den gheneuchelycken *Hymen*,
Laet ons (ghelyck als hy) wat boerten, zinghen, rymen.

't Kan verkeeren.

BRUYLOFTS-LIEDT,

Stemme: *Sal ick noch lang met heete tranen &c.*

GHy wack're Nimphjens en *Dryaden*,
Raept bloemtjens die hier *Flora* stroyt
Siet *Bacchus* schut sijn Wijngaert-bladen,
Hy clucht, hy singt, hy springt, hy poyt.
5 *Io jo, Poean,, jo jo Poean*
Io, jo, Poean,, roept *Hymen* vrolijck uyt:
En huwt de zangh aan sijn luchtighe Luyt.

2. Waer sydy nu ghy Nuery-dillen,
Die menichmael uyt jonsten quaamt,
10 Dit schreyend' wicht met singhen stillen,
En steel-wijs uyt het wiechje naamt,
Met deuntjens soet,, wel slecht, maer goet
Met deuntjens zoet,, van 'tsuye nani pop,
Heft nu u stem tot hoogher stoffen op.

15 3. De liefdekens die sijn ghekomen
Met haer bevallick schoon cieraed,
En hebben haer woonstee ghenomen

---

8. *neury-dil*—neuriënd meisje. 15. *liefdekens*—cupidootjes.

In 't vriendelijck soet ghelaet,
Van onse Bruydt,, met deucht vertuyt
20 Van onse Bruydt,, die wijlen was een kint
Die wert nu vanden Goden selfs bemint.

4. Heylighe liefde groot van waerden,
U ooghen op dees Lieven slaet:
Sackt neder op de logge Aerde
25 En vesticht desen Echten staet,
Dats aen haer disch,, soo goet als fris
Dats aen haer disch,, kints kind'ren moghen zien,
Laet hare wensch en d'onse oock gheschien.

5. Ghy Vorst des lichts, en Heer der Heeren,
30 Maackt dat de Liefde stadich bloeyt.
Wilt tweedracht, twist, van haer afkeeren,
Waer door dat alle sonden groeyt:
O Vader goet,, u wille doet
O Vader goet,, dien goeden gaven geeft,
35 Maackt dat dit paer na dijn wille leeft.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stemme: *'S morghens voor daegh, in 't velt al by den wege, &c.*

MAar siet! sy sluyt,
Ach Lief, wilt soo niet sluyten,
Siet eerst eens uyt
Wie dat ghy hier laet buyten
5 U deurtjen gaen,
Compt fleurtjen aan
Aen 't scheurtjen,
Een eurtjen
Aant deurtjen staen
10 Aenhoort mijn kleyn vermaen.

2. Ach! wildy niet?
En ist dan u behaghen
Dat ick 't verdriet
Hier op de straet moet klaghen

15 Voor nijers boos,
Voor vrijers loos,
Noch wijder,
Voor yder,
Voor vrijers loos
20 Of yemant die my siet?

3. Ick gaf een klop
Met vreesen en met hopen,
En seyd doet op,
Sy seyd' ick doe niet open,
25 Wy sorghen,, seer
Koomt morghen,, weer,
Wilt borghen
Tot morghen,
Komt morghen weer
30 En eyscht dan u begeer.

4. Ick bent, mijn roem!
Mijn waerde uytghelesen!
Die ick schier noem
Mijn eygen hart te wesen;
35 Sy vluchten toe,
Ick suchten doe,
Sy vruchte,
Ick duchte,
Ick suchte doe:
40 Hoe wee was ick te moe.

5. 'k En kan voorwaar
De heele nacht niet rusten,
Maar dacht om haar,
En veel verscheyden lusten
45 Temteerden,, my,
Het deerden,, my
't Ontbeerde,
Begeerde
Dies keerd' ick my
50 Van d'een op d'ander sy.

6. Wel op mijn hert,
En wilt niet langher treuren,
Noch voor u smart

Haer jonst u niet ghebeuren,
55 Soo laatse,, snel,
Maer praatse,, wel,
Soo staatse,
Ter plaatse,
Soo staatse wel
60 Daermen haer eeren sel.

7. Princesjen eel!
Als ick by u quam praaten,
Wast een te veel,
Daerom sal ick u laten
65 Ghy maacktet,, trots,
Ghy spraacktet,, schots
Ick laacket,
En staacket,
Ghy maacket trots,
70 't Hadt seker niet veel slots.

't Kan verkeeren.

Kockje.

Stemme: *Schoon Lief wilt myn troost geven, &c.*

TRuytje ick moet u loven,
Want ghy weet meer te hoven
Als d'alderbraefste Kock,
Met kunsjens te versieren,
5 Met schicken en schockieren,
Dat 's seker sonder jock.

2. 't Sy waer het is besproken
In Kamer of in Koken,
Ick vind' u even drock,
10 Met jongen en met oude
Met vrye en getroude,
Dat 's seker sonder jock.

3. Met Burgers en met Boeren,
Met Heeren en met Hoeren,

Kockje. Komt ook voor in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621 zonder tekstverschil.
2. *hoven* – opdisschen. 5. *schockieren*—schakeeren.

15 Die ghy kent by de schock:
Met Waerden, en Waerdinnen,
God gheef oock hoese sinnen,
Dat 's seker sonder jock.

4. Met Wevers, en met Snyers,
20 Met Voer-luy, met Paert-ryers,
Met Boef, met Bedel-brock,
Met Aaterlinghs, met Basters,
Met luy vol lofs en lasters,
Dat 's seker sonder jock.

25 5. Met snoode Duyvel-jaghers,
Met Broeders en met Swaghers,
In eenich hoeck of hock,
Met Botters, valsche Speelders,
Met Heelders en met Steelders
30 Dat 's seker sonder jock.

6. Met Schooyers, en Wijn-koopers,
Met schraepers en laegh-loopers,
Wel hoe ick krijgh de nock:
By Armen, en by rijcken
35 Laet ghy u goetheyt blijcken,
Dat 's seker sonder jock.

7. Ghy slacht de goede Paerden
Ghy werpt niemant ter aerden,
Het valt als in Gods block:
40 U goetheyt is rechtvaerdich,
Wel een root rockjen waerdich
Dat 's seker sonder jock.

8. Maer als sy 't u verwyten,
Seght: die een [illegible] wil smyten,
45 Die vint wel haest een stock:
Maer kundy u verbyten,
't Sal haer te meerder spyten.
Dat 's seker sonder jock.

---

15. *schock*—zestigtal. 32. *laegh-looper*—die op het [illegible] van een ander loopt, klaplooper. 33. *de nock krijghen*—aan het [illegible] raken door het [illegible] spre[illegible]en (?) 39. *Gods block*—kist voor aalmoezen in [illegible] kerken en elders.

9. Die u hier over laken,
50 Laat sy 't eens beter maken,
Het zy om ringh of rock:
Maer ofse schoon wat praten,
Ghy seltet toch niet laten,
Dat 's seker sonder jock.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Tobias tot sterven gheneghen, &c.*

DOor jeuchdich blinde, domme, sinnen,
Begaf ick my oock tot het minnen,
Dies 't hert,, verwert
Meest alle daghen
5 Int treurich claghen.

2. De Schoon die my dit spel bereyde,
Is d'oorsaeck dat icker uytscheyde,
Deur 't schijn,, 't welck myn
Dus had ghetoghen
10 Heeft my bedroghen.

3. Ick eenvoudighe slechte Herder,
Dus reuckeloos en docht niet verder,
Dan dat,, ick hadt
Nu wel te deghen
15 Een Lief verkregen.

4. Vertreckt ghy malle fantasije,
Flucx versiet u mijn willich lije,
Wech voort,, 't paspoort
Wert u ghegeven,
20 'T is al geschreven.

5. Ick ban u uyt mijn hart noch vaster,
Ghy rust-roover, dijn stercke laster,
Gheveynst,, maar peynst
Het sal u missen
25 Hier meer te vissen.

---

9. *ghetoghen*—(aan)getrokken. 12. *reuckeloos*—onbezonnen. 16. *fantsaije*—inbeelding. 17. *versiet u*—voorzie u (nl. van een ander dan mij).

6. Ach Minne! daer ick dus voor vreese,
Ick kan noch mach sonder u niet wese,
't Hert kout,, onthout
Mijn groeysel hede,
30 En mijn vreuchd mede.

7. Mijn klare Son, deur het schoon weder,
Straalden in en op de ooghen teder,
Van haer,, dienaer
Die heeft ontfanghen
35 Schaem-roode wanghen.

8. Na dees stuur-Herfst comt den Somer,
Die mijn gront verwermt ende vromer
Begon,, mijn son
Te laten dalen
40 Haer gulde stralen.

9. De dorre stam gingh ick soo snoeijen,
Datter nu nieuwe vruchten groeijen,
Ja meer,, dan eer-
tijts is bevonden
45 t Eenigher stonden.

10. Mijn vrou, 't is tijt, wilter op passen
De vruchten rijp sijn schoon volwassen,
Comt ras,, 't ghewas
Mach niet meer toeven,
50 Tijt stracx an 't proeven.

11. Alst windich suchten my verdroten
Heb ick met traanen nat begoten
De stam,, die quam sich droef vertonen
Voor veel personen.

55 12. Adieu mijn Son, fleur de Goddinnen,
Mijn moyten is licht, mach ick verwinnen
Mijn leedt,, ick weet
En hout secreter
Wist ghy, 't waer beter.

't Kan verkeeren.

---

36. *stuur-Herfst*—sture (onaangename, barre) Herfst. 37. *vromer*—met meer kracht. 50. *tijt*—gaat; *stracx*—dadelijk.

LIEDT,

Stemme: *Met een Minnelycke sin, Com ick u, &c.*

ACh dach! wenschelijcke dach,
Vol schoon gheleghentheyt,
Dat ick menschelijcke mach
Met mijn gheneghentheyt
5 Mijn Goddin doen bescheyt
Op 't gheen dat sy my seyt
Deur haar praat,, of in daat
Hoe het gaat,, in wat staat
My 't gheluck rechte voort leyt.

10 2. Sijn dit wrevelinge,, niet?
Neent, droomend Fantasij?
Flucx, wech revellinge,, vliet
En maeckt u knap van my,
Wech droeve dampen ghy,
15 De schoone dach naackt bly
't Suchten vlie,, ick door die
'K weet wel wie,, dien ick sie
Hier sitten an mijn groene sy.

3. Sijt ghy 't, Egtillen,, jent,
20 Ick bid u dat ghy spreeckt;
Sijn 't weer dolle grille,, blent
Die de begeert ontsteeckt?
Mijn oogjens onbevleckt
Sien u, mijn lief perfeckt,
25 Ja voorwaer,, schoon en klaer,
En geen aer,, het schort maer
Aen u dat ghy my dit ontdeckt.

4. In sulcken cierelijcken staet
Gheloof ick nauw te sijn,
30 Dijn soet manierelijcke praet
Die ick staech an u vijn,
Nochtans is dit geen schijn,
Ick siet voor d'ooghen mijn:

---

13. *knap*—vlug. 21. *blent*—blind. 30. *manierelijcke*—welgemanierd.

Ick twijffel,, met ghequel
35 Of ick wel,, die ghesel,
Die ick thans was, wel souw sijn.

5. In d'onbegrijpelijcke,, vreucht
Wentelt mijn wuft ghedacht
Te sien u rijpelijcke,, deucht
40 En jonst dus onverwacht,
Dat ick my gh'luckich acht
Boven 't mensch'lijck gheslacht:
Want Keyser braaf,, Prins noch Graat
Heeft sulcken gaaf,, als u slaaf
45 Die 't gheluck so soet toelacht.

6. Och of ghy deelachtich,, waert
Die vrucht die ick gheniet,
Die in my soo crachtich,, vaert
Dat my 't vernuft ontvliet,
50 Laes! een dinck my verdriet
Dat u gheen eer gheschiet
Deur vreuchden soet,, mijn ghemoet
U niet groet,, als 't herte doet
Dat ghy naer wensch ghebiet.

55 7. Cleen souw de danckbaerheyt, sijn
Indien dat ick verstont;
Dat is inder waerheyt,, fijn,
Te spreecken was goet ront
Met menschelijcker mont,
60 Die weldaet my ghejont
Die 'k wardeer,, hooch en seer,
Eeuwich eer,, na 't begeer
Ben ick, helaes! te swack ghegront.

8. Spreeck ick beroemlijck,, yet
65 Princes myn schult vergeeft:
Voorwaer onnoemelijck,, siet
Syn u deuchden beleeft.
U lof ten Hemel sw...

---

64. *beroemlijck*—snoevend.

Daar 't sonder twijffel leeft.
70 Ick bid Godt,, dat hy tot
Volle slot,, na 't ghebodt
Ons met trou liefd 't samen cleeft.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stemme: *Pasemede Cicillie.*
Wilt nu al, groot &c.

ICk veracht,, heel de nacht:
Doch ick doe 't met rede:
Want mijn gewoonlijckhede
Was inde nacht, heel laet
5 Te wand'len by der straet.
Eens 't gheschacht,, dat verkracht,
't Ghemoet in eenichede,
Dat siddrich van lede
My dese borst noch slaet,
10 Als 't hart dat dencken gaet,
Lust en begeeren,, willen dit beweeren
Door eyghen wanen,, recht,
Lust tracht te leeren,, begeer probeeren
Mijn cleyn vermoghen slecht,
15 Dits 't begin,, om den sin
Hier van uyt te voeren,
In speci te roeren
Het stuck, en volgens dien
Van 't hooren en het sien
20 Dat my beancxst deed vlien.

2. Inde nacht,, wert ghewracht
Al d'onkuysche dinghen
't Onnut geroep, en singhen
Van menich droncken vent,
25 En heeft, so 't schijnt, geen end.
Den dief tracht,, dan heel sacht

---

6. *'t gheschacht*—het geschiedde. 7. *eenicheyt*—eenzaamheid 11 *beweeren*—tegengaan.

Met list te weech te bringhen
Dat sloten vast ontspringhen,
En rooft al soo behendt
30 's Heeren straat wert geschent.
Hier hoortmen crijten,, daer hoortmen smijten
Van 't Goddeloos gheboeft
De goten en hecken,, ter neder trecken
't Welck den vromen bedroeft.
35 s' Nachts de nijt,. toont met vlijt
Haer moetwillighe grillen,
Placken oock pasquillen,
En alle boosheyt groot,
Ja den verrader snoot
40 Kiest den nacht tot 't exploot.

3. 's Nachts men hoort,, aen menich oort
Honden schrickelijck huylen,
Het droef ghekrijt der uylen,
Der Katten naar ghecrol
45 Als 't vervaerlijck gelol
Men bespoort,, en verstoort
Vander dooder kuylen,
De Geesten die daer schuylen,
Die verschricken hen oock,
50 Het waren en 't ghespoock
't Sijn ijdel schimmen,
Wat noch schijnt te glimmen
Als vier is verrot houwt
De vreese klimmen,. int hert, en nimmen
55 't Hart al sijn stoutheyt stout:
Datmen siet,, is doch niet,
Soo men seyt gheloghen,
Maer van een schijn bedroghen
Staet den mensch heel bevreest,
60 En loopt alsoo bedeest
Al liep hem nae een Geest.

4. Nacht ick haet,, u voor quaet,
Dood-sond' uyt u rijsen
Dat wil ick u bewijsen,

37. *pasquillen*—schimpdichten, schimpschriften.

In u hijster heerschappy
65 Lijt ghy die Toovery,
Den dach versmaat,, sulcken daat
Met recht om of te ijsen;
De Natuur heeft een afgrijsen
Ja heeft beanext in my,
70 Oock in yder wie het sy.
Want daer verschijnen,, swaerlijck met pijnen
d'Onsichtbaer Geesten swart,
Die schielijck verdwijnen, leghe plaets dan vynen
't Verdoolt menschelijck hart
75 Schuwt den dach,, soo 't best mach
Want 's daaghs ist claerder,
's Nachts duyster en naarder
Bequaem, na haren wensch.
Voor den wanhoopich mensch
80 Die verloochend sijn Prins.

5. Te veel stof,, is hier of,
Dus wil ick 't kort make
Eer icker diep in rake,
Segh ick in myn besluyt
85 Dat de nacht valt te buyt
Cleyne lof,, verachtingh grof,
Ider hoort haer te laken
Want haer eyghe sake
Die gheven sullicx uyt
90 Dat dit die waerheyt duyd.
Seyt hier ymandt teghen,, die tijt op weghen
En gaet des nachts sijn gang,
Die 't snachts-gaen plegen,, onversiens kregen
Som een bacxjen an haer waugh,
95 Nu wel an,, laet ick dan
Het teghenwerp hooren,
Ick sal met open ooren
Op merck nemen vroet
Mijn werck neemt in 't goet
100 Een klerck leeren moet.

't Kan verkeeren.

---

73. *vijnen*—vinden.

LIEDT,

Stemme: *O nacht! jaloerse nacht, &c.*

DE harde winter streugh, met al haer wrede buyen,
Vertrecken met der vaart, de Son vergroot sijn kracht,
De Mey in overvloet baart schoone bloem', en kruyen:
Maer, ach! wat baart een Mey al viers in myn gedacht?

5 2. Myn diep begraven vier, van kouden schijn bevroren,
Ontdoyt sich van myn Son, of, souwt wel syn van 't weer,
Ho neen! dat 's misverstant, dus singh ick als te voren
Dees Mey die toont haer kracht, mijn Son noch tienmael meer.

3. Verwachte Somer soet, die 't swaer hart kan vermaken
10 U ken ick an u lof, an Oyvaer, Dieck, en Kieft,
Verquickt myn droomich hart, bid ick voor alle zaken
't Wellick nu leyt en smoockt, ja brand soo seer van Liefd'.

4. Gheneuchelijcke Mey wilt my dit Meyken jonnen,
Dat Meyken dat myn ziel dus fel bestrijdt en swaar.
15 Op dat haer schaduw koel voor 't heet broeyen der sonne,
Mijn groene borst bevry voor dampen bangh en naar.

5. Groeyt met het weer de Min, warhooft in heete dagen,
Ick brant soo veel ick mach, voorwaer ick weet geen raet,
Erbarmt u koele Mey, erbarmt over myn claghen,
20 Verkoelt myn heeten brand eer 't met my ergher gaet.

6. Is dit niet arch ghenoech dat dit siel-sieckich quellen,
My 't inghewant verteert, verheert myn goe natuur?
So meuglijck als ghy kent des Hemels sterren tellen,
So meuglijck telt vry mee de vlamme van myn vuur.

25 7. Prius, een jong Meyken schoon jont my doch uyt genade,
Baaden sal ick in vreucht en wislen soo 't verdriet,
Jont my doch dit gheluck, het kan u weynich schade,
Doch ter eeren van u soo singh ick nu dit liedt.

't Kan verkeeren.

---

10. *lof*—loof. *Kieft*—kievit.

LIEDT.

Stemme: *O ghy Nimphe hooch vermaart, &c.*

WEet ghy Maachden arm en rijck,
Hoe dat ick ben verlieft,
Op een Jonghelinck mijns gelijck,
En die my mint ontdieft
5 Tis sijn hart, een groote smart,
Als hy van myn scheyden moet,
En een vreucht, voor ons jeucht
't Selschap valt ons beyde soet,
Siet wie daar ginder staat
10 Ist myn beminde? jaat,
Ay siet toch wat hy doet.

2. Siet sijn graasselijck wesen an,
Dat soo van schoonheyt blinckt,
Siet die uytghelesen man,
15 Hoort hoe sijn lietje klinckt,
Hoort hoe eel, dat sijn keel,
Draeyende beven kan
Siet mijn lanst, hoe hy danst,
Siet hoe hy leven kan,
20 Siet nae sijn weelicheyt,
Siet dan sijn eelicheyt,
Die hy daer nemen can.

3. Och sijn hertjen en het mijn,
Komen wel over een,
25 Maar ick toon met myn aenschijn
Al of ick het niet en meen
Mijn begheer, ick ontbeer
Lacy door men veynsen, siet
Of dees helt, my al quelt,
30 Hy can myn ghepeynsen niet,
Waer toe salt strecken nu
Al myn bedecken schu,
De wijlt my selfs verdriet.

16—17. Doelt op trillers, waarin de zanger uitmuntte. 18. *lanst*—borst.

4. Oprecht Prinsselijck ghemoet,
35 Dat meer van deuchden hout
Als van al het aertsche goet,
En kiest die eer voor 't gout
Siet mijn geest, mint en vreest,
U uyt goeder minnen weer
40 Ick maack noch, n Hertoch,
Van myn goet en sinnen Heer,
Wilt nu ghebieden maer,
U wensch sal schieden, vaar,
Myn roem, myn lust, myn eer.

't Kan verkeeren.

Nieuw liedt,

Stemme: *Daer ick lach en sliep, in een prieel van bloemen, &c.*

VArt buyten 't volck alleene
Beweech ick, door myn weenen
De konde harde steenen,
Deur mijn liefs onghenade:
5 Ay Goon ghy kent verleene
Ons hulp eer wijt meene
Want myn is daer verscheene
Een Maacht in groen ghewade
Bly-gheestich, schoon, en licht,
10 Behaaghelijck voor 't ghesicht,
Een lief, een levendich wicht,
Soo tengher, snocker, en spicht,
Haer braef, dierbaer cieraden,
Waren verciert met bladen;
15 Maar 't schijnt sy was beladen
Met my, en heeft myn heuslijck opghericht,
Sprack, u lief die duyt ten quaden.
U klachten en weldaden
Ick ghebiese u te versmaden
20 Vergeetse in myn lusthof vol en dicht.

---

1. *vart*—ver. 12. *snocker*—rank.

2. Ick sach u worstelen en strijen,
Tegen 't broot-droncken vrijen
Ick kreech terstont meelijen
Recht so ghy 't hier siet blijcken;
25 Gaet u nu wat verblijen,
Ghy meucht varen en rijen
Besient aen alle sijen,
Hier is ghenoech te kijcken,
Kijckt hier of darrewaert,
30 Siet wie daer rijdt of vaert,
Siet die Koe en dat Paardt,
Siet wat hem openbaart
Kijckt elck by sijns ghelijcke
Daer gaet een paertjen strijcken
35 Die willen de Son ontwijcken
In myn groen duyster verholen boomgaart,
Siet hier lantschappe rijcke,
Casteele, huyse, dijcke,
Laet haer t' uys sitten prijcken
40 Die haer jonst soo kostelijck nout in waart.

3. Ick stelt al in u handen,
Bosschen, wouden en landen,
Mijn wateren en stranden,
Voorts alle myn vermogen
45 Gheniet ghy 't ghenot vanden
Beemt, Boomen, Duynen, Sanden,
Maar ay, wat duysent schanden
Mijn tijt is haest vervloghen,
Weest vrolijck bly, mijn Heer
50 Boet danckbaar myn begheer:
Adieu ick neem myn keer,
Ick koom noch wel eens weer,
Nu werd ick u ontoghen,
Besietet, 't is geen logen
55 Ick heb u noyt bedroghen
Ghelooft my dan des te seeckerder of meer:
Nu vlie ick uyt u ooghen,
Adieu en wilt u poghen
Verheffen, roemen, booghen,
60 Verbreyt vry over al de Mey haer eer.

4. Princes tot allen stonden
Blijf ick an u verbonden,
Om dat ghy myn maer jonde
Dat ick naar lust vermeije,
65 Ick sal met sanghbaer monde
U lof en prijs verconde
Waer toe hielt ghy ghewonden
Mijn ooghen alle beije?
Dies 't hart verwondert staet,
70 En vraacht de sinnen raet
Die houwent niet voor quaet
Dat ick dees hooghe daet
Een yder gaa verbreyen
En raet van de min te scheyen:
75 Nu laet ickse pruylen en schraijen
Die myn eerst verachtelijck heeft ghehaat
De boomen schudden en weyen
Sy swieren, swerlen, Sweyen
En gaet d'aerde bespreyen
80 Met dorre blaaden, nu ghy ons verlaet.

't Kan verkeeren.

Nieuw Liedt,

Stemme: *O Keyserlijcke vrouw! verheven en ontsien, &c.*

IN twijffel en met schreumt soo hef ick op dit liedt
Beducht zynde voor schant, en of ick wil of niet,
En dat ick hier myn liefd, 't welck my de schaamt ontraat,
En een raet-rijck op merck beschut ons voor veel quaet.

5 2. Beschut ons voor veel quaet een raet-rijcke op merck,
Wat sal ick dan bestaan in dit mijn sinn'loos werck?
Och! sal ick? ja, ick moet haer klagen in myn noot,
Soo ick myn noot verswijch ick wert een wisse doodt.

3. Ick werd een wisse doot soo ick myn noot verswijgh,
10 Soo klaagh ick dan op hoop dat ick noch troost vercrijgh

---

opheffen—aanheffen.

Van die my heeft ghewont, van die my heeft gheraackt
Met haer omsichtich ooch, dat my haer volgher maackt.

4. Dat my haer volgher maeckt met haer omsichtich oogh
En haer eerbare deucht, ick opentlijck verbooch
15 Hoe ick met al myn hert vernedert legh en kniel,
En draech myn af Goddin in't binnenst van myn ziel,

5. Int binnenst van myn ziel draech ick myn af Goddin
Om noodt van wederliefd', ick aldus krachtich bin:
Myn lieve *Angneets Dei!* ten hanght niet op myn borst,
25 Maer pronckt staegh in myn hert daar sy niet in bemorst.

6. Daer sy niet in bemorst maer pronckt staagh in myn hart
Dese afgodery, daar ick in ben verwert,
Dit is myn soetste vreucht die in myn sinnen speelt,
De liefde van myn lief, myn alderliefste beelt.

30 7. Myn alderliefste beelt, verkoren Koningin,
Princesje van myn ziel, Bevoochster van myn sin,
Versteurt u daer niet in soo ghy mijn sotheyt merckt,
Maar denckt dat liefd en min somtijts veel grillen werckt.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Soet Roosje. Of Jan sloot „bier en broot „een pot vol.

MYn sinnen„ siet„ die minnen„ hiet
U overschoone Maacht,
Met liefde vast„ als een trouw gast,
Die reyne liefde draacht.
5 U klaer aenschijn„ verheuchtet harte mijn
Als u klaarheyt„ inder waerheyt
By my slech mach syn.
Droefheede„ vlucht, de wreede„ sucht,
Met al 't verdriet en pijn
10 Tot niet ist haest ghebracht
Myn rouwe„ snoot, o vrouwe„ groot,
Als ghy my maer toelacht.

Liedt. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken,* 1621, zonder tekstverschil.
12. *omsichtich*—rondziend. 14. *verboogen*—roemen.

2. Ick b'nijd,, en haet, met spijd,, en smaat,
Dat ghy soo bent verkuyst
15 Met die gesel,, ghy kent hem wel,
Die t'uwent dickwils ruyst
Als ick by u wil gaen,, sie ick hem by u staen,
Ick gae weder,, op en neder,
Swaermoedich belaen,
20 Mijn yver,, klaacht, die styver,, jaacht,
En port het hart vast aen
Dat willend' niet en mach,
Door teghenheyt, gheleghentheyt
Verwacht ick nacht en dach.

25 3. Doch selden,, tijt, oft quelt,, en spijt,
My staach in myn ghemoet
Dat ghy hier lijdt,, of wert ghevrijdt,
Van sulcken slechten bloet,
Wiens roem is syn gheslacht,, en is selfs niet geacht
30 Van ellick,, een,, het wellick,, gheen,
Kennis geeft de macht.
De luyden,, nu,, sien huyden,, nu
Al nae de weytse dracht
Doch is sy best bewaart
35 Die mercken,, set,, op wercken,, let,
En op goe geest en aart.

4. Verkoren,, schat,, te vooren,, hadt
Ghedocht en dan de daat,
Wel voor u siet,, alst is gheschiet,.
40 Berouwt het meest te laet,
Al raed' ick u hier toe,, ghy meucht wel segghen hoe,
Dus beladen,, met myn schaden,
Raackt u wat ick doe?
Dan waarde,, maacht,, die d' aarde draacht.
45 Duyt myn goe sorch in t' goe,
U welvaert ick besin,
Kend' u letten doch, Annetta, och
Dat ick u dus bemin?

5. U waerdigheyt en aardigheyt
50 Heb ick noyt eer ghedaen,

---

14. *verkuyst syn met*—gediend zijn van, behagen scheppen in.

Als 't wel betaamt, dies ick beschaamt
Voor u altijt sal staen.
Ick heb u, lief, gelaeckt, en ben selfs niet volmaeckt
Ick soud' wel laten, had sijn praten
55 My eerst niet gheraeckt,
O braven dier, 't begraven vier
Na u begheeren haackt en siet niet na de konst,
Lief, ick ten deele, my beveele in u goede jonst.

't Kan ***verkeeren.***

Liedeken,

Stemme: *Wil Paris nu helaes verlaat &c.*

WEch segh ick en vertreckt,
Haas op ghy Raaserije
Die myn 't vernuft bevleckt
Met nieuwe sotternije.
5 Die 't eyghen komt ontvrije
Met een lastich gebiet
Van opperheerschappie
Dats min, die my dit hiet
En of ick wil of niet
10 Ick moet mijn willich vlyen
In't aengenaem verdriet,
Om soete smart te lyen
Isser wel meer verblije
Als liefde noemt my iet?
15 Als sy aen weder sije,
Trouw en oprecht geschiet.

2. Ick prijs de min zyn deucht
Vert boven alle dinghen;
Ken acht geen ydel vreucht
20 Van spel, van dans, van singhen
Dat sijn maar beusselinghen
By d'eele min deuchtsaam
Die het ghemoet kan dwinghen,

---

2. *Haas op*—Aan de jacht ontleende uitdrukking, in beteekenis gelijk met: „Weg! 5. *ontvrijen*—van de vrijheid berooven.

Het leyt maeckt aenghenaam.
25 Tot grootmakingh zijns faem
Segh ick dat hy kan dringhen
Twee zielen in een Lichaem
Hy kan te samen minghen
Die woeste vreemdelinghen
30 Door sijne deucht bequaem:
Ick voel veranderinghen
Als ick eens hoor sijn naem.

3. Lecht my te voren vry
Wilt gheen matery sparen,
35 Of 's werelts lusten bly
(Ghenomen) by een waren,
Soud' men meer vreuchde baren
En oordeelt niet verkiert,
Dan die met lust verclaren
40 Het oogh en hert door-viert,
Soo 't onverstant hier tiert
In sullicx on-ervaren,
Ten bosch hem stoutelijck stiert
Dat hy daer siet vergaren
45 D'een wilde boom met d'aren
Sich lieffelijck 't samen swiert:
De Min doet doch al paren
De mensch, 't vee en ghediert.

4. Loffelijck is de min
50 En sterck daer beneven,
Grootmoedichlijck van sin,
Wiens Majesteyts verheven
Doet vreesen en beven
Menich sijn onderdaen,
55 Wie is hier in dit leven,
Die hem durf teghenstaen?
Hy grijpt wijs, starck, aen,
En doet 't ghedachte sweven
Veel hoogher als de Maen
60 Wat heeft hy niet bedreven?
Van cracht en van 't gheschreven

---

40. *doorvieren*—vurig maken.

Moet hy de lof ontfaen
Hy heeft middel ghegheven
Met lust eer te begaen.

65 5. Is Honing-suycker soet
Marmallaed, Syroop van smaken
'T gheen so 't overdaet doet
Den mensch weer uyt moet braken.
De soete Min haer saken
70 Die sijn van ander kracht
Ay my, myn sinnen raken
In een ghewenst ghedacht
Ghy heerscht by dach en nacht
Vermompt al onder 't laken,
75 Stroyt 't soetste datmen acht
In het vriendtlijck ghenaken
Doch Keulen en Aken
Sijn op gheen dach volbracht
Souw ick 't elck een wijs maken
80 Dat waer niet in myn macht.

6. Wil yemand segghen, dat
De Min oock geeft veel pijnen:
't Is waer, proeftet sure wat
Ghy sult het 't soeter vijnen:
85 Die dampen haest verdwijnen,
En men verwacht schoon weer,
Die lieve Son coemt schijnen
Helder en claerder seer,
En in haer bouten teer
90 Sal u de Min ontbijnen
Met noegingh van 't begheer
Ontlaad u droevich quijnen
In die wellustighe mijnen
Wel wat begheert ghy meer?
95 Int sluyten ten fijnen
Gheeft doch de min sijn eer.

't Kan verkeeren.

---

84. *vijnen*—vinden. 90. *ontbijnen*—ontbinden.

NIEUW LIEDEKEN,

Stemme:

Daer ick lach en slep in een prieel, &c.

ICk moet met sangh vertalen
De Min myns jenghd afmalen,
Die my treurigh deed dwalen,
Tot dat ick qnam te praten
5 By haer, wiens ooghen-stralen
Mijn ziels krachten ontstalen,
Myn levens lust onthalen,
Sonder dat sy my haten:
Want haer lieflijck ghemoet,
10 Is vriendelijck en goet,
Ick had haer wel gegroet,
Ghelijck een Jongman doet,
Maer noyt eenighe reden
Van myn gheneghentheden,
15 Gebruyckten ick daer mede,
Maer brochten deur den tijd
Met boerterije soet.

2. Daer nae, ist soo ghevaren,
Dat wy quamen te paren
20 In een seer soet vergaren,
Of gheselschap vol vreughden:
Daer anders niet en waren
Als dochters jongh van jaren,
Ick kan 't niet al verklaren,
25 Hoe wy ons daer verheughden.
Daer na noch wat ghele'en
Hebben wy saem gere'en,
Ick en myn Lief by een,
Wy waren wel te vre'en,
30 Ick docht doe niet dat treuren
Myn blijdtschep sou versteuren,
Der Minnen wille-kenren
Die gheven in 't ghemeen
Voor wat vreuchts veel gheween.

---

1. *vertalen*—vertolken.

30 3. Noyt had ick meer verblijen
Als 's winters in het rijen,
Dat wy deden somtijen
Seer lieffelijck en lnstich,
Maer als ick wat sou vrijen,
35 En klaghen haer myn lijen,
Wierd ick door fantasijen
Swaer-hoofdigh en onrnstigh,
En mijn ghepeynsen swaer
Streden tegen malkaer,
40 Mijn schamel hart eerbaer,
En dorst niet melden daer,
Myn inwendige klachten,
Myn verbayend verwachten,
En hoe myn ziel ging achten
45 De reyne ende klaer
Suyerheyd van haer.

4. Nu noch onlangs geleden,
Heb ick met haer gereden
Hier binnen deser Stede,
50 Op de geveegde banen,
Soo jonstigh wy dat deden,
Soo minnelyck vol vreden,
Het bedroeft my noch heden,
Als ick hier van vermane,
55 Hoe snelle dat de tyd
Ons lieve vrenghd afsnyd,
Ons geluck werd benyd,
Van die 't sagen met spyt,
Met afgunst en met smarten,
60 Haer boos en valsche harten,
Toonden haer oude parten
Wt scheldens uyt
Met schamperlyck verwyt.

5. Met al myn hert en sinne
65 Ick dees Dochter beminne,
Maer ick durf 't niet beginne
Myn liefde te ontdecken.
Dus kermt myn ziel van binne,
En mis-trout te verwinne
70 Het hart van myn vriendinne

Die ick met jonst wil trecken,
Och wou dees weerde Vrou
Als ick wel wil en wou,
Wt goeder harten sou
75 Sy antwoorden myn trou,
Al derf ick 't niet klagen,
Sy siet meest alle dagen
Al myn verliefde vlagen,
Myn innerlycke vreucht,
80 En heymelycke rou.

6. Princesse, Lief verheven,
Wt ziel yver gedreven,
Met erenst en met beven,
Versoeck ick u genade,
85 Waer is u jonst gebleven
Die ghy my placht te geven,
O Sonne van myn leven!
Beschuttet doch de schade,
Die my wan-hoop voorstelt,
90 En doet Natuur geweld,
Vloeckt, en veracht het Geld,
Daer mennich om verseld
By cen, die hen met pynen
Het leven doet verdwynen,
95 Laet Lief u jonste schynen,
Als my myn geest alleen te voren spelt.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Ghedicht,

Ter Eeren

GUILLEBERT DE FLINES,

Ende

ANNA CORNELIS VAN GROOTEWAL.

COrts als de vaack en slaep mijn ooghen sacht bestreden,
Bestormden sy mijn hert, bestormden sy mijn leden;
Mijn slappe lichaem liet zijn ampteren bevreest:
Als my de vaack verwan, vervloogh mijn vlugge gheest,
5 Recht als de Toover-riem de Collen doet verscheppen,
Die vlieghen inde schijn, en 't doode lijf niet reppen:
Soo lach mijn aartsche block, soo lach mijn laffe romp
Onweerbaer, af-ghesslooft, verstandeloos en plomp.
Een labber-koele-wint die heeft mijn gheest gheheven
10 Van d'aarde flucx om hooch) en door de Lucht ghedreven
Tot in de hooghste plaats, tot inde hoochste tip,
Van waer ick over-sach 't onmetelijck begrip:
Van waar ick over-sach den grooten Raadt der Goden,
Die juyst op dese tijdt daar waren t' saam ontboden:
15 Een yeder heeft sich in zijn setel neer-gheset;
Sy keurden daar een keur; sy stemden daar een wet.
Een lieffelicke wet, dat al de Dochters souwen
De eerbaer Jonghmans reyn vry vriendelick aenschouwen;
En wie uyt bellich-sieckt dat weygherde te doen,
20 Die sou dat boeten, of ten minsten met een soen:
Wie op een goede vraagh antwoorde dreuts of koentjes,
Die mocht dat coopen af met vyf en twintigh soentjes.
De Goden hielden dit den mensch te wesen nut,
Op dat voor alle twist sy souden zijn beschut,
25 En dooden soo door Liefd' het nydich fel vergrimmen.

Bruylofts-Ghedicht, Ter Eeren G. de Flines Ende A. C. van Grootewal. Ook te vinden in *Apollo of Ghesangh der Musen* 1615.

GILBERT DE FLINES, zoon van GILBERT DE FLINES en van SUSANNA VAN VOORSPOEL, geboren 1 Februari 1589, overleden in 1648, huwde 25 Maart 1612 met ANNA VAN GROOTEWAL, oud 24 jaar, dochter van BARENT BANJAERT en van WYNTJE VAN NECK; zij overleed in 1654.

1. *vaack*—het verlangen naar slaap. *slaep*—de rust zelve. 5. *Kol*—tooverheks. 6. *inde schijn*—in de door haar aangenomen gedaante (terwijl haar menschelijk lichaam op de aarde blijft liggen als dood. 12. *begrip*—wat de oogen omvatten (begrijpen).

Cnpido 't cleene wicht gingh op een heuvel climmen,
Met Boogh en Coocker vol van Pijlen hardt verstaalt,
Die hy eerst vande Smits nieuws-gierighe had ghehaalt.
Gheeft lust (sprack hy, o Goon!) g'hebt recht in u ghesetten;
30 Maar reden ist dat ghy vōldoet n eyghen wetten.
Sy deunden met het Kind, en namen 't niet in 't goedt,
Dat Venus haren Soon soo stout had opghevoedt,
Dit speet hem euvel seer, hy nam een van zijn pylen,
Die hy op voordeel had drie-cantich laten vylen,
35 Hy sleep het vinnich punt, en leydse op zijn boogh,
Die door zyn styve treck hem snorrende ontvloogh,
Tot in Jupijn zyn borst, daerse vast schnddend' lilden;
Syn wel-ghetroffen hert stont als de pijl en trilden.
Hy voelden in zijn ziel een jeuckerige pijn,
40 Die maar van Jnno cost alleen genesen zijn.
De jeughdelijcke Godt (begaeft met 't licht der Sonnen,
Die Python 't ysselick Serpent had overwonnen)
Drang door de dichte schaar, tradt met een trotse tred,
En heeft zyn grootsche gangh nae Cupido gheset:
45 (Hy sprack:) douw Hoeren-soon, gheeft hier dyn gulde boghen,
Dijn handen zijn te weeck, te kindts is dijn vermoghen;
Soo groote gaven zyn aan dy doch niet besteed;
Ick hebbe clem en kunst die die te hand'len weet.
Cupido nam zijn wraack, van 't smadelick verachten,
50 Twee pylen scherp en spits, doch van verscheyden crachten;
De een ontstack in Min wie hy daar mede schoot:
Den ander, wien hy trof, de Min met angsten vloot.
Den Jonghen sprack, wel-aan, ghy sult tot voor-beelt strecken,
Der ghener die met mijn, of met de cleyne gecken;
55 Met schoot hy d' eerste pijl in Phœbns herte diep;
Maar Daphne kreegh de schicht die voor de Minne liep.
Hy moes-janckt, claaght en bidt, die eerst soo dapper swetste.
Soo haast Cupido cleyn den braven Schutter quetste,
Sant hy een heeten straal na Plnto bles en grijs,
60 Die zynde gantsch verdoort, sich elck een waant te wijs.
Het oud' verkleumde bloed en cost dit niet verdraghen,
Hy socht door 't eene vyer het ander te verjaghen:
Hy woelden te vergheefs, hy woelden al om niet,
Tot Proserpina qnam hem blnsschen zyn verdriet.

---

31. *deunen*—spotten. *niet in 't goedt nemen*—kwalijk nemen, euvel duiden. 34 *op voordeel*—om beter te kunnen treffen. 45. *douw* (du)—jij. 46. *weeck*—zwak teêr 59. *bles*—kaalhoofdig. 60. *verdoort*—verdwaasd.

65 De grillighe Neptun Cupidoos Toortsen puften,
Hy spotten met de Goon dat sy soo schielick suften.
Maar desen snorcker stracks oock klaaghden van een wee,
Die hy niet lesschen con met water vande Zee.
Hy dompelde zyn hooft, hy is geheel ghedoken,
70 Syn brand de koude vloedt deed' preutelende koken.
Dewyl dat dit gheschach, soo gluurden over dwars
Den forschen Wapen-heer, den strenghen Strydt-god Mars
Maar als Vrou-Venus hem eens lieffelick belonckte.
Syn Krijghs-bloet-dorstigh hert vlam-vyerigh hem ontvonckte.
75 De lachende Goddin, als sy vermerckte dit,
Bewees hem meerder jonst als haar beroockte Smit.
De sachte Venus door de Troetel-kunst verkeerde
De handen die wel eer de Worstel-grepen leerde.
De handen die wel eer lobberde in het bloet,
80 Die creghen doen de weet van 't minne-stroken soet.
De Moeder nam haar Kint, de Moeder nam haar sluyertje,
Blint-hockte soo zyn hooft, en sant hem om een kuyertje.
Doe schoot hy blindelingh zyn pylen inden hoop;
Daar baten niemants vlucht, daar baten niemants loop.
85 Wat wasser een krioel! men snobbelde, men kusten;
Den Diamanten Saal die brande vande lusten,
Het was my daar te heet, jae dat ick door de vlam
Beangst en wel verhetst weer tot my selven quam.
Cupido riep my nae met vriendelicke woorden,
90 Die 'k tuymelende nauw, maar dit nochtans wel hoorden.
Seght uwen Bruyd'gom doch, dat hy zyn lieve Bruyt
Myn Moeders Wonder-boeck heel naacktelick beduyt:
En seght de nieuwe Bruyd dat sy nu moet begheven
Den Maaghdelicken staat om een veel soeter leven,
95 Hy sprack; Ick coom beneen; met daalden hy seer licht
In 't lieflijck gheslacht haar minnelick ghesicht.
Nu Bruydegom siet op, siet op 't loer-ooghend gluren,
Die steel-wys u de Bruyd soo heymelick gaat sturen.
Siet hoe de suyv're Maaghd met schaamte sit en prijckt,
100 Haar held're schoonheyd nu met aandacht wel bekijckt:
Hoe tockelt haar ghelaat, hoe stryen in haar sinnen

---

65. *puffen*—trotseeren, tarten. 70. *preutelen*—pruttelen (van water, dat aan de kook raakt). 79. *lobberen*—plassen. 82. *blindhokken*— eig. van een valk of havik gezegd: met geblinddoekte oogen in een donker hok opsluiten; hier = blinddoeken.

De koude vreese en de soete brand van minnen:
Haar hertje springht van vreucht, haar hertje angsticht trilt,
Als sy ghedenckt dat sy moet in het Vrouwen-gilt,
105 Soo murmelt haar ghepeyns met een bedwonghen swyghen,
Om dat sy die niet mach dan om haar Maaghdom kryghen,
Wat is den Maagdom doch? Niet anders als een woord,
Datmen van onder Eeuw eens segghen heeft ghehoord.
Vrou-Bruyd weest niet bedncht, en twifelt niet, want diese
110 Dns eerelijck besteet, en canse niet verliesen:
Maar ghy krijght voor uw' gunst nu we'er een heele Man,
„Die van een Maaght alleen veel Maaghden maken kan.
Den witten dach die dringht door glasen en door spleten,
Wilt doch Speel-maaghden niet u plicht noch ampt vergheten:
115 Leyd die ghecranste Bruyd na het gheluckigh bedt,
De jonghe-lieven doch haar lusten niet belet.
Staat op, o waerdigh Volck! staat op, staat op Jofvrouwen
En wilt ons waerde Bruyd niet langher teghen-houwen:
Sy staat, sy gaat, sy staet; sy schoor-voet, sy staet stil,
120 Ach! haar eergierigh hert en weet niet wat het wil,
Sy gaat na 't lieflijck endt, van al ons bitter lyen,
Sy gaet na 't lieflijck end, van al ons heftich vryen;
„Speel-nootjes maacktet cort, gheeft haer de leste soen;
„Het ander dat ghy laat dat sal de Bruygom doen.
125 De Bruyd'gom sit en peynst met een inwendigh malen,
Hoe hy syn lieve Bruyd op 't soetste sal onthalen.
Daar zyn de Maaghden weer: nu Bruydegom gaat voorts,
En sweet met vreuchden uyt u sonderlinghe Coorts.
Nu Bruydegom treet aan en pluckt de soete vruchten
130 Van 't daghelicks gheklagh, van u verliefde suchten.
Nu Bruyd'gom saeyt en plant in u ghewenste Oest,
Op dat het vruchtbaar land verwellickt noch verwoest.
Vaart wel en leeft met vreucht ghy twee vereende menschen;
Onseg-baar is de gunst die wy u beyde wenschen,
135 Maar als ghy 't loon gheniet van uwe soete pijn,
Ons arme strijers wilt dan eens ghedachtich zijn.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Liedt,

Stemme: *Ghy lodderlijcke Nimphen soet, &c.*

DE reden door de Tijd bevijnd,
Dat niets so vreemt alhier verschijnd,
Noch immer is verschenen,
Of 't streckt om te vereenen.

5 2. Natuur heeft alles wel beschickt,
Der dinghen wesen soo verstrickt,
Vermaeghschapt aen de Vrede,
Door eendrachtige zede.

3. Hoe stribb'ligh, oock nochtans vergaert,
10 Vyer, Water, Lucht, de swarte Aerd
Door onderlinghe krachten,
Haer al tot paren trachten.

4. De Visschen inde wilde Zee,
En 't geyle menigh-formigh Vee
15 Dat joockt al na den ander,
En menght sich met malkander.

5. Den over-hooft van al 't gediert,
De Mensche, met vernuft verciert
Door harts-tocht, en beweghen.
20 Tot minnen is geneghen.

6. De Wereld souw haest ydel zijn,
Ten waer de lieve-leyde pijn,
Die wy soo tochtigh voelen,
In onse herten woelen.

25 7. Ghy *Bruygom* hebt oock wel gesmaeckt
Hoe dat de min de herten raeckt.
De *Bruydt* kan 't oock getuyghen,
Hoe hy ons sin kan buyghen.

8. Gaet aen, gaet aen, geliefde Lien,
30 Ter plaetse daer 't ghevecht sal schien,
Daer niemand van u beyden
Sal roepen om te scheyden.

---

15. *joockt*—verlangt. 21. *ydel*—leeg.

9. Gaet dringht twee zielen in een lijf,
En komt dan uyt als Man en Wijf,
35 En weest so de voor-beelden
Van ons verhoopten weelden.

10. Be-yvert doch soo desen staet,
Op dat de Wereld niet vergaet.
Blijft ghy *In liefde bloeyen.*
40 Gods heyl sal u toe-vloeyen.
't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stemme: *Poolsch Amanje, &c.*

DE lieve, waerde, soete Mey
Die toont haer vruchten menigerley,
En pronckt haer op so hups en frey,
In 't lieflijck groen gekleed;
5 Mijn ooghe dien ick vluchtigh drey,
Sien uyt de hard' en schrale cley,
En grasigh groeysaem, vette wey,
Daer 't hong'righ vee van eet,
Het dorre Bos,, seer haestelijck begos,
10 En schielijck bewos., vol bladeren en Mos
Wt d'aerde koud,, dies 't waerde Wout
Is duyster van 't beblaerde hout
Dat sich soo wild verspreedt.

2. Denckt hoe 't de schoone Mey verciert,
15 Die haer so lustigh went en swiert,
En ons so rustigh send en stiert
Haer gaven onbeloont,
Kijckt hoe hy 't velt met bloemtjes ciert:
Siet hoe 't gevoghelt en 't ghediert
20 Vermenighvuldight en vermiert,
En hoes' alle dingh verschoont:
Haer jonste soet,, stoote wy mette voet,
Namen wy in 't goed,, gelijck sy 't ons wel doet,

---

9. *begos*—begon. 10. *bewos*—bewies. 20. *vermiert*—vermeerdert.

Wy verghelden, siet, te selden yet,
25 T'onrecht mach zy ons schelden niet
Voor ondanckbaer van gemoed.

3. Langs 't waterigh moras en poel,
Onder de frissche schaduw koel
Ontvluchtmen Son en hette swoel,
30 Die 's somers vinnigh steeckt:
D'een kiest het Bosch, d'ander de Doel,
Den derden die mijd het ghewoel,
Voorts deur naturelijck ghevoel
Is tot grooter brand verweckt,
35 Wt oorsaeck, want,, de Minne somers brant
Heftigher dan 't,, 's winters, na mijn verstant:
Dat breeder is,, soo 't weder is,
De mensch die swack en teder is
Van gemoed en ingewant.

40 4. Ey siet; hoe 't vrolijck versch gewas
Van 't dierbaer kruyt, schoon bloemen, gras,
En hoord der honden fel ghebas.
Vervolghen 't inde vlucht
't Wilde Swijn, 't Hart, of Das:
55 Hoe slingert de Jagher met zijn tas,
En 't water schijnt als spiegel-glas.
De mensch, 't geboomt', en lucht,
Ey siet toch, siet,, hoe daer de wey-man schiet,
De visscher vanght niet,, de hanghelaer heeft yet,
60 De valckenier,, met balcken hier,
Ey siet, hoe dat zijn schalcke dier
Die voghels hoogh bespiet.

5. Jeughdighe Mey, Princes vermaert,
Ghy verquickt 't herte seer beswaert,
65 Ghy verquickt out en jong bejaert
Door u bevalligheyd soet,
Ghy doet dat het gheveughelt paert,
Ghy maeckt datmen rijd of vaert
In plaets daer wullips of bedaert
70 De soete malligheyd doet.
O Meye eel,, u deughden zijn so veel,

31. *de Doel*—de Doelen. 58. *wey-man*—jager.

Ick noemer maer een deel;
Laets' andere noemen heel,
Die meerder zijn,, gheleerder zijn.
75 Seer garen ick verneder
Onder hooge Gheesten waert.

't Kan verkeeren.

Cupidoos Liedt,

Stemme: *Als ick uyt wandelen gae, &c.*

IC hadde noyt gevoelt in mijn voorleden wylen
De schichten noch het vyer, noch de vliegende wind,
De hongerighe vlam, noch 't woeden, noch de pylen,
Noch oock de fackel heet van 't wreede Schutter-kind,
5 *Ick hadde door 't gesicht geleppert noch geloopen.*
Dat schadelijck vergift, de smaeck van 't lieflijck hopen
Dat in mijn ingewant soo nestelde met kracht,
En heeft my duysentigh krackeelen toe-gebracht,
Ja duysent stryden straf, en duysent soete vrede,
10 *Die in mijn jong gemoed schermutste ende strede,*
Ick wist niet of mijn hart (soo minneloos en kout)
Sou lyden wel den bvand, die elck onlijdlijck hout.
Ick waende, 't dwase wicht most swack onmachtig wezen.
En dat zijn kindsche kracht was noodeloos te vresen,
15 *Maer als ick heb gesien dat hy de hooge Goon,*
De Hemel en de Aerd so dwang met zijn geboon,
De Bodem vande Zee, en d'afgrond vande Helle,
Die beven voor zijn macht, die schricken voor zijn quelle,
Een yder zéverbeckt voor dese kleene Godt,
20 *Die 't al in all's bestiert, met zijn dwingend' gebodt.*
Ha! wreede (seyd' ick doe) die met u felle smarten
De Lichamèn verkracht, verdruckt de vrome harten
Die alle macht verniet, die 't al is onderdaan,
Laet my mijn vrydom vry, sonder my dus te slaan.
25 *Bedeckt ô stoute! niet mijn geest, noch oock mijn oogen,*
Noch die levende kracht der Zielen groot vermogen,
En roof mijn oordeel niet, mijn vryheyd of mijn schild,
Als ghy mijn vaste sin streng'lijck beproeven wild.
Maar laas! doen ick hem bad met ootmoedige beden,

---

19. *zeverbecken*—zeveren (van angst).

30 *Heeft hy geschoten los (heel buyten recht of reden)*
Van zynen esschen boogh, so vluchtigh en so ras,
De doodelyckste schicht die in zyn koker was.
Hy heeft hem af-gelost en in myn hert gesonde,
Daer het verstaalde punct boorde so groot een wonde,
35 *Een grondeloose wond, een wonde onbekent,*
Wiens smarte niet gedooghd datmense tast of end.
Het yser soude my een snelle dood bereyde,
Indien de Minne niet de hand daar aen en leyde,
En quetste met een schicht op een gelijcke stond,
40 *Der gener die mijn hert geroofd heeft en gewond.*
Dies schoone klaarheyd hel, dees Cupido, dees stralen
Die my in haar gesicht so levendigh af malen:
Dat syn de mid'len van mijn eenigh groot geluck;
Maar zy herkennen niet myn trouheyd noch mijn druck.
45 *Ach zy herkennen niet de trouwe van mijn Ziele!*
En ick gevoele wel haar wreedheyd my verniele:
Sy kennen niet mijn dienst, noch 't herte dat dus vlampt,
Geen van mijn sinnen vijf, voldoen haer eygen ampt.
Also het vonckend' vier, de vleugelen, de schichten,
50 *En mijn beroerde geest so woesten brand gaan stichten,*
Met yser en met vlam, en met een styve wind.
Waar toe myn suffe hert gantsch geen remedy vind.

't Kan verkeeren.

Een soete stryd,, tot kortingh van tijd,
Is om een Ruyckertjen geresen,
Van een lief paar,, die de Minne daer,
Bloems-gelijck tuyghden bewesen.

Jonghman.

O Leyder Minne!
Ghy quelt mijn sinne:
Want dien ick min die gaet mijn hate,
Hier tegen en baet mijn geen schoon prate,
5 De liefd' is sonderlingh
't Is wel een selzaem dingh,
Of ick myn al bedwingh,
't Mach mijn niet baten.

---

32. *aflossen*—afschieten.

Dochter.

2. Benaeuwde harte,
10 Tot boet van smarte,
Gebruycken die eele Medecyne,
Tot verlichtinge van haer pyne,
So doen dees Bloemtjes soet
Deur haare reucke soet,
15 In mijn bedroeft gemoet
D'onlust verdwynen.

Jonghman.

3. Mijn lief gepresen,
Moet welkom wesen,
Wat's d'oorsaeck van u droevigh suchten,
20 Daer ick van merck u klachtigh duchten?
Wat bedien dees Bloemtjes veel,
Die ghy Princesse eel
Gebonden hebt te deel?
Spreeckt sonder vruchten.

Dochter.

25 4. Ick sal de rede
Van mijn droefhede
t'Uwen geval, u gaen verkonde:
Gelijck dees sachte zijd houd gebonde
Seer hard dees Bloemtjes jent,
30 So houd myn in torment
De soete liefde blent,
Dit 's mijn vermonden.

Jonghman.

5. Maar dese fleure,
Schoon van koleure,
35 Verdorren haestelijck en verdwyne:
En d'op-rechte liefde is vol pyne,
Sy duurt en blijft altijd,
Sy vermeerd, en wast subijt,
Dat dit een Minnaer lijd,
40 Voel ick an 't myne.

---

32. *vermonden*—mededeeling.

Dochter.

6. U redon wennen
My tot bekennen:
Hoe wel sy haest verdorren seere,
d'Aerde, haer moeder, brenghtse weere,
45 Ander inde plaetse daer,
De liefd is oock vruchtbaer:
Verlaet ons een pijn swaer,
Sy dubbeltse weder.

Jonghman.

7. Dat's praet verlore
50 Mijn uytverkore,
Want sulcke nieuwe baringh van bloemen,
Kund ghy in uwen bond niet roemen,
Na dien ghy 't niet bewijst,
't Geen ghy op 't hooghste prijst,
55 Want in u niet verrijst
't Geen wy weer-lieft noemen.

Dochter.

8. Ick gelijck 't byde
Band, sacht van syde
Die dese bloemtjes by een kan houde,
60 Oock wel kenne diene soude
Tot bosjes meniger hand,
So houd der Minnen band
In een beroert verstant
Het langh vertroude.

Jonghman.

65 9. Och Princes aerdigh!
Ghy sluyt te vaerdigh,
Want dees Bloemtjes lieflijck ruycken,
Schoon en behaeghlijck om te pluycken,
En de liefd is, dunckt mijn,
70 Een wreet gevoel met pijn,
Hoese haer gelijck zijn?
Wilt re'en gebruycken.

Dochter.

10. Prins, alle saken,
Die bly of droef maken,
75 Die van beminde persoone komen,
Die werden altijd in 't soet genomen
Vande Minnaer wel verwacht:
Waar van dat hem 't gedaent,
Veel soeter is ick acht,
80 Dan dese Bloemen.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stem: *Nu spreyd u kapjen nedere,*
Het is so moyen wedere, &c.

MOcht ick verwerven 't geen ick wouw,
Of soo 't na wensch gevil,
Ick kreegh een schoone wyse Vrouw:
Maer hoe-wel dat ick niet en trouw,
5 't Schort my niet aende wil,

2. De angst die in 't verkiesen leyd
Beswaert mijn hart soo seer,
Dat mijn arme geneghentheyd
Seer selden siet geleghentheyd,
10 Soo ick die wel begeer.

3. Sie ick een aenschijn lief en soet,
Slecht, nedrigh, ongeacht,
Doch vroom, en eerbaer van gemoed,
Maer sonder eenigh haef of goed,
15 De liefd' en heeft geen kracht.

4. Soo ick dan nae een rijcker sie
Van schat, van pracht, en staet;
't Is noodigh dat ick dan van die
Soo seer als van de arme vlie,
20 Wil ick niet zijn versmaet.

---

2. *gevil*—geschiedde (geviel.)

5. Verkies ick dan een schoone Maeghd,
Bevalligh, hups en snel,
Die my in alles wel behaeght:
So ist oock al om niet gevraeght,
25 Geval ick haer niet wel.

6. So ick (als veel) om 't loose geld
Een leelijck wijf ansla,
So sie ick staegh 't geen dat my queld:
De liefde door af-keer versmeld,
30 Geen treck heb ick daer na.

7. Vaert wel die ouwe weeuwen vrijdt,
Ick bender veur vervaert,
En die zijn soetste jonge tijdt
Met sulcken ouwe Queen verslijt,
35 Die is geen eere waert.

8. Vry ick een jeughdigh wacker dier,
Die ben ick schier te ouwt,
Want die waent in haer sinnen schier,
Dat in my al het minnen-vyer
40 Is nyt-gedooft en kouwt.

9. De quade die begeer ick niet,
Het by-zijn is onsoet,
Van die met een wellust aensiet
Haer goede vrome mans verdriet,
45 Voor die ben ick te goed:

10. Maer hoord deugd-rijcke Vrou, beleeft,
Voor-sichtigh, goed en wijs,
Mijn hart u alles over-geeft,
Door dien het u genomen heeft
50 Voor zijn aertsch Paradijs.

11. Die mijn hier voor neuswijs beschempt,
Of lastert trots met lust,
Die doet noch goed, al luyd het vreemt,
Want t'wijl dat hy mijn eer beneemt,
55 So heeft een ander rust.

't Kan verkeeren.

---

34. *queen*—wijf.

LIEDEKEN.

Stem : *Amaril de decken sacht, vande nacht, &c.*

DIe sich veynst, waent of vermeet,
Dat hy weet
't Geen hy niet en weet te weten,
Werd met recht van elck bespot,
5 Ja een sot,
Of goed-dunckende geheeten.

2. Die alleen zijn oogen slaet
Op 't gewaet,
Sonder eens na deughd te kijcken;
10 Machmen die door dit gebreck,
By een Geck
Om zijn geckheyd niet gelijcken?

3. Die boven alle dingen acht
Het geslacht,
15 Sonder de persoon t'aenschouwen;
Machmen die oock niet wel voor
Dwaes of Door
Om zijn grove sotheyd houwen?

4. Die by een leelijck mensch verselt,
20 Om het geld,
Met een weer-sin gaet vernachten,
Machmen die met alle recht
Niet voor slecht
Of voor eenen gouwt-nar achten?

25 5. Die al waent, en houwt voor goedt
't Geen hy doet,
En eens anders acht voor leuren,
Datmen die in sulck geval
Noemde mal,
30 Souwmen daer oock an verbeuren?

---

6. *good-dunckend*—die een te hoogen dunk van zich zelf heeft. 24. *gouwt-nar*—hij, die om der wille van het goud als een dwaas handelt.

6. Die staegh op een ander siet,
Scheld en schiet
Met veel spitse woorden vinnigh,
En die sich selfs niet en kan
35 Recht sien an,
Noemtmen die oock niet uytsinnigh?

7. Die men klaer voor oogen leyd
Zijn dwaesheyd
Sonder omslagh of bewimpel,
40 Die zijn trouwen vrunden raed
Grootsch versmaed,
Die acht ick noch nesck en simpel.

8. Ghy waert so quaed doen ick sey
Dat de key
45 U achter 't oor leyd en lottert:
't Is mijn schult, 't is waer, ick kent,
Want ghy bent
Maer een onbeschaemde spottert.

9. Spiegeld in dees spiegel wel,
50 Niet u vel,
Om dat cierlijck op te toyen,
Vind ghy eenigh vuyl of swart
In u hart,
Soeckt dat wijslijck uyt te royen.

55 10. Als ick (Lief) in mijn selfs ga,
En sie na
Al mijn eygen liefdsche trecken,
So dunckt my dat ick in mijn
Alles vijn
60 Dat ick in and're wil begecken.

't Kan verkeeren.

44—45. een kei in het hoofd hebben in plaats van hersens.

Rhetoricaas Lof-Liedt,

Op de Stemme:

Si tanto gratiose, &c. Of: *O schoonste Personage! &c.*

GHy drye-mael-dry Godinnen,
Apollos bloed, Mercuri naeste Nichten,
Schrandert en spitst mijn sinnen,
Heldert mijn breyn, en leert my deftigh dichten,
5 Hoe wonderlijck
De Redenrijck
Met Pallas is geboren,
Doe Vulcaan kloofde
Jupijns bevruchten hoofde
10 Hier te voren.

2. Als dit de Rymers singhen,
En gheestigh hier van vernufteliseren,
Men achtet dolle dinghen,
't Belul-loos volck weet van geen redeneren,
15 Noch datmen kan
Wt d'herssen-pan
Veel puyck van lessen smeden:
De suy're breyen
Sijn kloecke kond-fonteyen
20 Vande reden.

Dit was 't geluyt der snaren
Van Orpheus Lier, die stillen kon de stromen,
Dien oock wist te vergaren
De beesten bot, ja beemden, berghen, bomen,
25 De reden-konst.
Vind kracht en gonst
Om Landen te versetten
Sy kan de lieden,
Hoe wilt, hoe woest, gebieden
30 Met haer Wetten.

4. Scepters en heerschappye
Vonnis onthiet, en 's werelts grootschen handel
Die gnocken haer vooghdye
Van u wijsheyd, hooghe Princes verstandel,

6. *Redenrijck*—de Rhetorica (een staaltje van volksetymologie).

35 Ghy weet de schijn
Van 't ware zijn
Te schiften, en te scheyen,
En door u tolcken
Kund ghy verweende volcken
40 Te recht leyen.

5. Lof Reden-rijcke konste!
Lof weet-Godin, van wien de Rymen vloeyen!
Ghy baert 't leven der jonsten,
Ghy stiert tot deught, en doet in liefde bloeyen,
45 Ghy leerd met vreught,
Ghy sticht de Jeught,
Ghy blinckt van glans op glanssen,
Dus wy vercieren
U hooft met Lauwerieren
50 Varsche kranssen.

't Kan verkeeren.

Loff-Liedeken,

Stemme: *Aenhoord doch mijn geklagh, ghy Ruyters, &c.*

O Roem van Amsterdam!
O Trots van alle Steden
O Hooft-tack van u Stam!
O Dochter! die daer quam
5 Van Phœbus! en die nam
U voedsel uyt de vlam
Van zyne Godd'lijckheden.

2. O Schoon! ja Sonne schier,
Die mildelijck laet dalen,
10 Wt jonsten, goedertier
Op my, u Dienaer hier,
Met sulcken soeten swier,
Dat ick brand van een vier
Geboren uyt u stralen.

15 3. Wanneer u klaerheyd groot
Met blixem, en met blaken
Haer voor mijn oogh ontbloot:

Ick schaem mijn in mijn doet:
't Hart word so kouwt als loot:
20 Nochtans een bloosend' root
Dringt door mijn wang' en kaken.

4. Als ghy (o mijn Vriendin!)
U levendige lichten
My slaet ter zielen in;
25 So schrickt mijn hart en sin:
Doch met een lieve min,
Door dien ick groot bevin
De kracht van u gesichten.

5. O kracht! die alle kracht
30 Mijns lichaems kan verplanten!
Van waer komt u die macht?
Of heeft u Venus, sacht,
Wt het kleed vande nacht
Twee Starren schoon gebracht
35 U hooft tot Diamanten?

6. O Licht van onse Tijd!
O Gloor voor duysend Eeuwen!
O Glans, gebenedijd!
Wie u siet, hem verblijd,
40 En werd zijn selven quijt:
Att'lanta werd gevrijd
Van Hollanders en Zeeuwen.

7. Wie dat u eens aenschouwt,
En kan de dood niet vresen:
45 Maer werd moedigh en stouwt,
Om met u in het Wouwt
Te loopen, ick vertrouwt
Hadd' ick 't bekoorlijck gouwt
Ick sou verwinner wesen.

't Kan verkeeren

Liedeken,

Stemme: *Aenhoort doch mijn geklag ghy Ruyters, &c.*

DIe voor een dooven preeckt,
Wat schoons brengt voor een blinde,
Hem selfs in moeyten steeckt,
Daer hy zijn hooft me breeckt,
5 Want hoe hy 't klaeght of smeeckt,
Te vergeefs ist wat hy spreeckt,
So ick 't nu waer bevinde.

2. Ick souw eer 't yser koudt,
En rotzen hart bewegen,
10 't Wilt-gediert in het woudt,
Of 't ruygh-bewossen hout,
Verand'ren steen in goudt,
Eer sy die op haer bouwt,
Tot my souw zijn genegen.

15 3. Want sy bespot, belacht
Smaed'lijck mijn waerde minne,
Bescheldt 't verwaent gedacht,
Myn dienst sy oock veracht,
Maer waer ick groot van macht,
20 Uytheems en weyts van dracht,
Sy souw my wel besinne.

4. Mijn Lief heeft 's werelts aert,
Sy geeft de slechtste 't meeste
Geluck, schat en wel-vaert,
25 Voor 't eel vernuft vermaert,
Dat met recht 't hoochst' is waert
Geeft sy het minst, en spaert
Het eelst' voor grove geesten.

5. Maer ghy die u niet kreunt
30 Aen mijn seer droeve klachten,
Daer schier u huys van dreunt,

---

11. *ruygh-bewossen*—ruigbegroeid.

Dat ghy wel boeten keunt,
Trots op u schoonheyt steunt,
Maer daer ghy dus op leunt,
35 Verliest so haest zijn krachten.

6. U dreutsich weyg'ren sult
Ghy, sorgh ick, noch beklagen,
Als verblick door u schnlt
U blondigh hayr vergult,
40 Ja net en braef gehnlt,
Hoe wel 't nn dartel krult,
Het mocht u noch wan-hagen.

7. Als 't laat-onnut-berouw
U 't harte knaeght, met reden,
45 Over mijn Liefd getrouw,
Dien ick u droegh, myn Vrouw,
Ghy verliet my, doen ick wonw,
Als ghy wel willen souw.
Sal ick u verlaten mede.

50 8. Eer ghy verliest u fleur
Door wreede wraax onthalen:
Eer noch u tijdt gaet deur,
Ick raad u als een Breur,
Neemt nu ghy hebt de keur,
55 De vruchten soet van geur,
En rijp uyt gulde schalen.

9. Eer betrens-Tijt ontbreckt,
Bid ick, weest op u hoede,
Het be-vliesde oogh ondeckt,
60 En lnystert doch perfeckt,
Dubbeld nnt het verstreckt
Voor u, en die u treckt,
En raed tot alle goede.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stemme: *Fortuyn, helaes! bedroeft, &c.*

EN had ick noyt bemint de witte reyne Deuchd,
So waer ick niet verliefd op u Maeghd'lijcke Jeucht,
So waer mijn hart noch vry van quelling en verdriet,
So voelden ick in my oock dese vreuchde niet.

5 2. Och! wat een blyschap ist wanneer als ick aenschouw
U suyver schoon Aenschijn? O eer-waerdige Vrouw!
Ghy! die met u gesicht u eerbaerheyd verrijckt,
Waer door mijn hart in 't zien van vreuchde gants beswijckt.

3. In wat een droeven stroom, werd ick gedompelt dan;
10 Als ghy, mijn lieve helft, u aengesicht draeyt van
U Minnaer? die u mindt, so u wel is bekent,
Maer u af-keerlijckheyt veroorsaeckt mijn ellent.

4. Dat al de werelt eert, is van my niet geacht:
Ick haet de hoovaerdy. Maer u eerlijcke dracht,
15 En stille statigheyd, en nederigh gelaet,
Verciert u Lief veel meer als 't prachtige gewaet.

5. 't Op-sichtigh poppen-goed geeft wel een schoone schijn,
Doch die blinckende deughd kan in geen kleeren zijn,
Maer in een Eer-rijck hart, en denghdelijck gemoed,
20 O Maeghdeken! dit is het alder-beste goed.

6. Waart ghy niet op-gepronckt met dees heerlijcken schat,
Ick hadd' u in mijn ziel soo lief oock niet gehadt:
Ick hadd' u nimmermeer soo achtbaar aengesien,
De gaven van 't gemoed ick meer als 't lichaam dien.

25 7. De gaven van 't gemoed, en 's lichaams schoonheyd schoon
Steld ghy voor 't kenrlijck oogh wel rijckelijck ten toon:
Dies blijft ghy mijn Princes in vreughd, en in gequel,
Ick offer u mijn hart, 't welck snackt na u bevel.

8. Ick hoor u, Lief, geheel, ick ben niet langer mijn,
30 Mijn ziel kan langer niet van u verscheyden zijn,
Smeld onse herten t'saam, vereend ons wille nu,
Of laat ons metter daad gaan mengen my in u.

't Kan verkeeren.

Klaagh-Lied,

Stemme: *Uyt Liefden siet,, Lijd' ick verdriet, &c.*

MYn sinlijckheyd,, heb ick geleyd,, op een die ick moet derven :
Die my onthoudt,, 't welck myn so rout, dat ick vaack wensch om sterven:
Niet dat ick haar,, mijn Lief eerbaar, yet quaets souw willen gunnen,
Ja woud' ick al,, (dat ick niet sal) 'k en souw voorwaer niet kunnen.

5 2. Want d'oogjens bly, die sy tot my, eertijts so lieflijck keerde,
Die heeft sy noch, waer door ick, och! haer hertelijck begeerde.
En haer wel-vaert, is lief en waert, in mijn getrouwe sinnen,
Souw 't hart van mijn, wel konnen zijn, sonder haer te beminnen ?

3. Neen't, seker neent, het sucht en weent, als het mijn Lief siet lijen,
10 En in haer vreucht, schep ick genencht, en over groot verblijen,
Want sy besint, die haer bemint, soo 't onberoemt mach blijcken,
Geen last of noot, sal voor de doot, my van mijn Lief doen wijcken.

4. Hoe soud' ick, siet, beminne niet, die so men mach bemercken ;
Is wijs van Raad, arrem van praat, en rijck van goede wercken :
15 Hier door 't oogh viel, op d'ed'le Ziel, van mijn Lief uytgelesen,
In wien ick, ach! docht dat ick sach het alder-schoonste wesen.

5. Kleyn is mijn roem, of ick schoon noem, haer wel-geschickte zeden,
Want d'Ouders die, gaen so ick sie haer aen Rijcker besteden.
En die haer eerst, scheen wel begeerst, gaat vluchtigh sy verlaten,
20 Maer die aen-neemt, voor eygen, vreemt, laet sich door 't geld bepraten.

6. Het duyvels Geld, heeft oock geweld, sie ick in 's menschen ziele,
Want die quaat doet, kan metter spoet, de Liefde licht verniele.
Geen Liefd maer schijn, want siet an mijn, of het my *Kan verkeeren*,
Daermen Jonst koopt, hoe dat af loopt, sal ons de Tijd wel leeren.

't Kan verkeeren.

Stemme: *Si tanto gratiose, &c.* Of: *O schoonste Personage! &c.*

ACh! blije Jongelingen
Kondy mijn liefd aen mijn ghelaet niet merken?
So luystert na mijn singen;
Of liever ooght op mijn verwonnen wercken:
5 Den Hemel wil,
Ick krijt, ick gil,
Hoe ick ben overwonnen,
Waer zijn mijn krachten?
Mijn levende gedachten
10 Zijn verslonnen.

2. Den Basilisq doet sterven
Wie hem ontmoet, of anders komt aenschouwen,
So moet ick oock verwerven
De dood, door 't sien van n al-waerde Vrouwe,
15 O machtigh volck,
Die mijn harts-kolck
So swoeler swoelt doet glooren,
'k Heb uyt so menigh
Alleen een eenigh eenigh
20 Uytverkoren.

3. Schoon Lief wilt u niet storen,
Dat u mijn hart ootmoedigh soeckt te dienen,
Ick bender toe geboren,
Maer, waerde Vrou, wat kan ick u verlienen,
25 Ick heb geen macht,
Ick heb geen kracht,
Of isser yets te vinden,
Uyt harts begeeren,
Sal ick't u strax ver-eeren,
30 O beminde!

4. Mijn Ziel-gelijcke zeden,
Verselschapt van u goede hooge sinnen,
Leert my Natuur en Reden
Verr' boven al 's werelts pracht te minnen,
35 Ick vraagh na bloed,
Na praal noch goed,
Na hoogheyd, noch Na-magen,

Mijn Lief! mijn vreuchde,
U schoon gepronckte deuchde,
40 My behagen.

5. O Sleutel van mijn leven!
O Lust-hof van mijn cuysche lieve lusten?
't Geen ick u heb gegeven,
Laet dat so lang in mijn plaets by u rusten.
45 Lief zijt niet norts,
Ick hoop noch korts
U hart gemoet te buygen,
Wilt uyt mijn dichten,
Die ick uyt liefde stichten,
50 Geen quaet suygen.

't Kan verkeeren.

Stemme: *Ick kan nu niet bedwinghen mijn uytgelaten vreught, &c.*

HOe lustigh is 't te spreken
Met verstandighe Lie'n!
Die geen ooghen gebreken,
Noch kennis om te sien
5 Op yder dingh,, soo sonderling
Als 't mooghlijck kan geschie'n.

2. Want die gemeene wetten
Van een scherp-sinnigh hooft,
Is; met op merck te letten
10 Eer 't toe-stempt, of gelooft
Der boosen vond,, of loosen mond,
Die 't sot hart licht gelooft.

3. De Kloeckaarts onderscheyden
Het wesen vande schyn:
15 Geen schaduw kan haar leyden
Van het waarachtigh zyn,
Haar oordeel sift,, het schilt, het schift,
En schuymtet grof van 't fyn.

4. Naar een beslepen schrand're
20 Heb ick alt'sints bespeurt,

---

45. *norts*—norsch.
3. *gebreken*—ontbreken. 13. *kloeckaart*—wijze (Hd. klug).

En, onberoemt, uyt and're
Een sulcken een gekeurt,
Die mijn gemoed,, so heel voldoet
Als 't nau van duysent beurt.

25 5. Myn Sappho kan stracx mercken
De grontvest, en het wit
Van alle ed'le wercken,
De zenuwen, en 't pit,
En waar de kracht,, van het gedacht
30 In rauwe bolster sit.

6. Haar snelle geest kan dringen
Tot in het ingewant
Van d'alderfynste dingen
Diemen op aarden vant,
35 Of vinden sal,, 't Sy van wat stal,
Sy kleynstet door 't verstant.

7. O spits-zinnige zinnen!
Geleerd, en op-gevoed
Om zielen t'overwinnen
40 Van 't alder-klaarste bloed.
Hoe haast naamdy,, u heerschappy
Over mijn swack gemoed?

8. U gesicht doet beswymen,
Men sach 't aan mijn geschie'n:
45 Ghy toovert met u rymen
De voor-barighste lie'n,
Die ghy versuft,, als zy 't vernuft
Van u besinningh zien.

9. Ghy puft de school-geleertheyd
50 Met u vloeyend gedicht,
Want 't is niet dan verkeertheyd
Dat dwinght, en niet en sticht,
U Poësy,, of rymery
Is innerlijck verlicht.

55 10. Ons vriend'lijck redeneren,
Vol heusheyd, sonder maat,

---

35. *stal*—gedaante. 36. *kleynzen*—ziften, schiften. 49. *puffen*—tarten.

Dat sal, noch *Kan verkeeren,*
Het gaat hoe dattet gaat.
Maar siet, dat ghy,, o Sappho! my
60 U Phaon niet verlaat.
't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stemme: *Het daget uyt den Oosten. &c.*

WAer vlucht ghy Liefde henen?
Waer streckt de loop dus heen?
Wat proefdy nu u beenen
En wack're vlugge le'en?
5 Of u schichten moordadigh,
En genadigh?

2. Treet vry so ghy wilt treden,
En gaet vry-moedigh voor,
Ick schrije in u schreden,
10 En stappe in u spoor,
Al soud' ick tot de Polen,
Met u dolen.

3. Ick volge sonder vreesen
U wreet, en soet gesicht,
15 Dat sal mijn Noord-Ster wesen
En 't licht dat my verlicht,
Myn bolwerck hooch verheven,
Ja mijn leven.

4. 't Sy ghy het windigh Oosten
20 Oft 't luwe Westen kiest,
'k Salt my geduldigh troosten
Hoe seer't int Noorden vriest,
Al onse twee Lichamen
Blyven t'samen.

25 5. De vlam-vierige linie
Of 's middaegs heeten brandt,
Noch 't Zuyen, noch Oostinie
Dat warme Sonne-landt,
En sal my niet af schricken.
30 Maer verquicken.

6. Als ick maer mach aenschouwen
Dat blinckend Starrelijn,
Dat licht van alle vrouwen,
Wiens klaerheyt schoon van schijn
35 Ick nimmer kan genaken
Noch aenraken.

7. Ach! klaerheyt hel, en heyligh
Die sacht is, en so soet
Mijn waerde vryheyt veyligh,
40 Dus rooft uyt mijn gemoedt:
Ach! geeft mijn weer mijn krachten,
En gedachten.

8. Want dit lief-oogen, wijsen
Dit locke-broodt, dit aes
45 Kan my niet langer spijsen
Yet beters wensch ick, laes!
Hoe wel 't my in droefheden
Stelt te vreden.

9. Mijn hartje woeldt in lusjes,
50 En snackt vast in zyn grondt
Na die soet-sape Kusjes
Van u beminde mondt,
Daer ick wensch aen te kleven
Al mijn leven.

55 10. Om so mijn lust te blussen
Aen u, o mijn Vriendin!
Met een gesuyckert kussen.
Maer wondert u mijn Min?
Ick soeck naer 't geen de Goden
60 Selfs na vloden.

11. Komt ghy my niet bespoelen
Met uwen adems vocht,
Noch desen brand verkoelen;
Voorseker, Lief, ick mocht
65 Wel op de aerde sacken,
En verswacken.

12. Ick ben, laes! die haert-stede:
Ghy 't vier dat mijn verteert:

---

49. *soet-supe*—zoetsappig. zoet van sap? Vgl. *Griane* (In het Sonnet (vóór het stuk) onderteekend:: *Non Nobis:* „sapen Honich.")

Ach! ghy kund uyt mijn smede
70 Het geen dat ghy begeert.
Helaes! ick sal ontmenschen
Wildy 't wenschen.

13. En in een beest verkeeren,
Of heel te niete gaen,
75 Gevoel, en spraeck ontberen,
En sonder reden staen;
Ist dat ghy weer mijn klachten
Wilt verachten.

14. Ach! hebt dan mede-lyen
80 Heylige vriendschap soet,
Met mijn begeerlyck vryen,
Met mijn verliefd gemoed,
Wild mijn siel met den uwen
t'Samen huwen.

't Kan verkeeren.

Liedeken.

DE blijdscap komt van mijn:
Een yeder juyghd van vreughd,
Een woningh vande pijn
Is, laes! mijn jonghe jeughd.
5 Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wild
Om d'ontrouw die ick doe,
Ay Hemel! al mijn klachten stild,
't En quam by my niet toe.

2. Speelt, springht, en quinckeleert,
10 Vervrolijckt, u verblyd:
Myn droevigh hart begeert
Wat vryheyd, en wat tijd.
Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wilt
Om d'ontrouw die ick doe,
15 Ay Hemel! al mijn klachten stild,
't En quam by my niet toe.

3. Besadight u, mijn hart,
Hoe holdy dus ontoomt?
Helaes! van enckel smart

---

1. *komt van mijn*—verlaat mij. 8. Het kwam niet door mij; het was mijn schuld niet.

20 't Gesicht van tranen stroomt.
Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wild
Om d'ontrouw die ick doe,
Ay Hemel! al mijn klachten,, stild,
't En quam by my niet toe.

25 4. De leckernye soet,
Die, proevende, vermaeckt,
In mynen mond als roet,
Of bitt're galle smaackt,
Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wild?
30 Om d'ontrouw die ick doe,
Ay Hemel! al mijn klachten,, stilt
Ten quam by my niet toe.

5. De blije sang en spel,
Luyd-klagend' in mijn oor,
35 My dunckt dat ick seer hel
Mijn Lief daer suchten hoor.
Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wilt!
Om d'ontrouw die ick doe,
Ay Hemel! al mijn klachten,, stilt
40 Ten quam by my niet toe.

6. De lieffelijcke Lucht,
Dat is my niet dan stanck,
De Reuck die and'ren helpt,
Die maackt my flauw en kranck,
45 Ay! hoe bochten mijn gedachten,, wilt!
Om d'ontrouw die ick doe,
Ay Hemel! al mijn klachten,, stilt
Ten quam by my niet toe.

7. Ick doe niet dan ick suf,
50 Afwysich, schuw, en koel,
'k Heb in mijn Man geen puf,
Noch lieffelijck gevoel.
Hoe bochten mijn gedachten,, wilt?
Om d'ontrouw dle ick doe.
55 Ach Hemel! al mijn klachten,, stilt,
Ten quam by my niet toe.

't Kan verkeeren.

---

51. *puf*—trek, lust.

LIEDEKEN.

W*At onvertel'bre vreucht, en wat verwonderingen,*
Wat lieffelijck onthael, wat heughelijcker Feest,
Mach komen onbewaant met een getuymel dringen
En ploffen plotselijck op mijn verdeelde geest?

5 2. *O vriendelijcke vreucht van uytghenomen krachten!*
Hoe sweefdy van myn Ziel tot in mijn harssen-pan,
Die ghy also beroert, dat ick met mijn gedachten
U niet begrypen, noch veel min uytdrucken kan.

3. *Ach! d'oorsaek van mijn vreucht zijn u vergode sinnen.*
10 *En u gebleyckt vernuft, en hel versont gemoet,*
Waer met ghy zijt gewent in wijsheyt te verwinnen
De oordeel-rijckste en de suyverste van bloet.

4. *De klaarheyd van u geest, en u verstandelheden,*
Die blincken in u werck gelijck een sonne-schijn,
15 *O volheyt van mijn vreucht! O sonne vande reden!*
Waer voor het klaerste licht schijnt duysternis te zijn.

5. *Hoe dickwils sou mijn tong u groote kennis loven,*
Indien ick waer versien, goddinne na mijn wensch,
Maer u waerdijen gaen de aertsche lof te boven,
20 *Hoe veel te meer dan van mijn onvermogen mensch.*

6. *En dese schoone Ziel, rust in so lieve leden,*
Van omme-treck so net, so poeslich en so sacht
Van goddelijck gesicht, en so vol proper-heden,
Als immermeer de kunst sou toonen in haer kracht.

25 7. *Te kunstigh heeft u hand mijn slechte stijl gepresen,*
Dies ick met Hector *spreeck (hoe-wel uyt soeten dwang)*
Van geloofden glooft ist loffelijck te wesen,
Maer, ick heb anders niet als ick van u ontfang.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stemme: *Nachtegael kleyn wilt vogelken, &c.*

VRaaght ghy, waerom sucht ghy so seer,
Dat doet my wel nu:

Liedeken. Ook opgenomen in BREDERO's *Angeniet*, zie boven deel II, bl. 364.
3. *onbewaant*—onverwachts. 20. *onvermogen*—onmachtig.
2. Versta: dat verwondert mij zeer.

En ben ick u Lief, ick ben u niet weer?
Ja Vriendinne,, mijn sinnen,, die minnen
5 Alleenigh u.

2. U by-zijn mishaeght my niet, ach!
Noyt liever stond;
Maer dat ick niet by u blyven mach
Doet mijn suchten,, ja vruchten,, en duchten
10 O rooder mond!

3. Ick wensch dat ghy genieten meught
't Geen ghy my geeft,
Dat is een over-soete vreught,
Die begeerlijck,, en heerlijck,, doch eerlijck
15 Om 't herte sweeft.

4. De vreese van 't verand'ren haest
Doet my suchten soo,
Soo dat mijn blijdschap suft verbaest,
U uytghelesen,, ghepresen,, eel wesen
20 Derf ick seer noo.

5. U lodderlijck wesen braef en fris
Verheught my 't hart,
Maer ick weet wat my nakende is,
Door u derven,, te erven,, een sterven
25 Daaglijcks met smart.

6. Is dan dit suchten soo sonder reen,
Seght liefste dra?
Ick acht wel ghy sult seggen neen:
Op mijn jaghen,, en klaghen,, of vraghen,
30 Seght daer op ja.

7. Princes, mijn liefde is soo groot,
Sy neemt niet af,
Sy blijft by my tot inder dood,
S'wil lijen,, verblijen,, of glijen
35 Met my in 't graf.

't Kan verkeeren.

---

9. *vruchten*—vreezen. 18. *verbaest*—terneergeslagen.

Liedeken,

AAl ben ick schoon Liefje niet machtig rijck,
Ick ben ten minsten als mijns ghelijck,
Wat geef ick om 't goet,
Wat geef ick om 't goet,
5 De beste rijckdommen leggen in 't gemoet.

2. Ick laet den gierigaert na schatten sien,
En staet-suchtigen na het gebien,
Ick geer, o mijn schoon!
Ick geer, o mijn schoon!
10 Geen Konings scepter, noch Keysers kroon.

3. Want de rust en opperste wel-lust leyt
In een onbekommerde vernoegelijckheyt,
En niet in het geld,
En niet in het geld,
15 Dat staegh zijn meester met sorgen queld.

4. Daerom Princesse so acht ick aldermeest
De gaven van u doorluchtigen geest
En u hooch vernuft,
En u hooch vernuft
20 Dat al de werelt braveert en puft.

't Kan verkeeren.

Aen Jan Jacobsz Visscher,

Schilder en Glaes-Schryver.

Stemme: vanden xxiiij. Psalm, *De aerd is onses Gods voorwaer, &c.*

Die op het Rusland-stil,
Leyd zijn vernoeghde leven.
Werd dees brief (so God wil)
In eygen hand gegeven.

Met vriendt die God bewaer.

VRaegh ontfaen, gesien, bedacht,
Heeft in een twyffel my gebracht,
Die schielijck stoof in mijn gedachten:

8. *geer*—begeer.

Te weten, of ick uwe kunst,
5 Of uytgenome goede gunst
Voor 't grootst sal oordeelen en achten.

2. Cort om, ick pluymstrijcken niet,
't Is gulle gunst 't geen ghy hier ziet,
Geen diep verstant noch schrand're spreucken,
10 Maer ondervinden, niet uyt waen.
Dan seecker weten, en verstaen
Van waere en van valsche breucken.

3. Waerom het *Eglentiertjen*, ach!
Niet bloeyt gelijck het voormaels plach?
15 Is Vrundt u vriendelijcke Vrage:
De meeste mangel die ick weet,
Dat is: dat elck zijn plicht vergeet,
Want niemant wil den ander dragen,

4. Dies d'Eendracht vlucht nu voor de twist,
20 De Eenvoud' voor de schalcke list,
De oude trouw is gantsch gebroken,
De Liefde van de kunst is sieck,
Of yver-loos door spijt of pieck
En wert gedicht noch rijm gesproken.

25 5. Daer d'Overheyt niet wel en staet,
En d'ongeregeltheyt toe-gaet
Van bengels woest, en grootse gecken,
Daer ellick voert het hooghste woort,
Daer niemandt doet als hy behoort,
30 Daer moet het al ten quade strecken.

6. Dies wertmen wette-loos, en slof.
De goede zeden raecken of,
En die 't hem schoon te recht wil moeijen:
Die wert beguygelt en belacht,
35 Gelastert, en smaedlijck veracht,
Hoe sou den *Eglentier* dan bloeijen?

7. Heeft yemant nu een Spel gemaeckt,
Daermen (doch lachend' niet) aenraeckt
Met moeyten, en met tijdt verliesen,

---

16. *mangel*—gebrek. 18. *dragen*—verdragen. 23. *pieck*—Fr, pique. 34. *beguygelen*—begekken, bespotten. 38. Versta: dat toch veel werkens kost.

40 Alsmen de rollen dan uyt-deelt,
Den een die wrockt, d'ander krackeelt,
Elck souse selfs wel willen kiesen.

8. And're brengen haer rollen weer.
And're willen niet spelen mee
45 't Valt swaer veel hoofden te besturen,
And're willen, en kunnen niet,
Zo hier geen beterschap geschiet.
Zo mach ons Rijck niet langer duren,

9. Ghy *Princen* rijck van goed verstant,
50 Die *'t Eglentiertjen* hebt geplant,
Wilt inden noot niet van ons wijcken,
Mijn Vriendt, God geef u blije rust,
Laet ons te samen, als 't n lust,
Met stichtingh geest'lijck Reden-rijcken.

De feylen die, helaes! op onse Kawer groeijen,
Heb ick, met krancke kunst, bewesen en geseyt,
Nu wacht ick, van mijn Heer, op dese vaers bescheyt,
Dan sal de Reden-Rijck in ware Liefde bloeijen.
't Kan verkeeren.

Hier siedy 't werck,, van een jong Klerck,
Doch 't is uyt jonst gheschreven
Soo ghy hier siet,, 't geen u verdriet,
Mijn slechtheyt wil toe-geven.
U vriend blijft al zijn leven

G. A. Bredero.

LIEDEKEN.

Stemme: *Lavagotte, &c.*

SChoon Eerbaer Maeght, gepresen,
Ick min u alsoo seer,
In 't hart zijt ghy geresen
Boven al d'ander veer,
5 Want u persoon,, die spant de kroon
Voorwaer op deught en eer.

2. Altoos sal ick beminne
U eerbaerheyd en deught,
Op u soo staen mijn sinne

Liedeken. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 221.

10 Nu in mijn jonge Jeught,
U klaar aanschijn,, keerd doch tot mijn,
En mijn jonck hart verheught.

3. Wat sucht ick bitter suchte
Inwendigh, met verdriet,
15 't Uwaerts doen ickse vluchte,
Maer, laes! ghy weet het niet.
Och! mocht ick nu,, verhalen u
Het gheen dat my gheschied.

4. Soo soud ick my verblijen
20 Noch eens in mijn torment,
Mocht ick tot een'gen tijen
Mijn liefd' maken bekent,
Met soet reen,, soud' ick verbreen
Mijn vreught en groot ellent

25 5. Ick neem dickmael mijn ganghe,
En ga verby u deur,
Doch sonder troost t'ontfanghe
Van u, wel reyne Fleur!
Het hart verflouwt,, want ghy mijn houwt
30 Alleen in dit getreur.

6. Niemand mach mijn vermaken
Dan ghy, wel eerbaer Maeght!
Ghy weet, en kend mijn saken,
Geen liever mijn behaeght,
35 Men seyd seer goed,, na 't suur komt 't soet.
Verhoord de geen die klaeght.

7. Oorlof *Princes* verheven,
Van my werdy bemind,
Mocht ick den dagh noch leven
40 Dat ick oock word besint
Van u alleyn, o Maghet reyn!
Versint eer ghy begind.

't Kan verkeeren.

Genomen uyt de Fablen

ÆSOPUS

Wie dat sich belght an dit, geloof ick niet dat schranckdigh is,
Hy stoot sich an een stroo, die sot en onverstanckdigh is.

EEn plompen Esel sagh met oogen, dwars verkeert,
Hoe dat de wyse Leeuw van yder was ge-eert,
Van yder was bemind, van yder was gepresen:
Dit sotte Beest, dat socht gesien oock soo te wesen.
5 Hy trock na 't Diepe-Land, daar men van onder eeuw
De dieren licht vervormt in Aecxters, Vos, of Leeuw.
Het geld, het loose geld deed hem in schijn verand'ren.
Soo quam dit domme Dier hier als een Leeuw an-wand'ren,
Verkleydet inden huyt van een spits-sinnigh beest.
10 De neske Esel, trots, van op-geblase geest,
Kon wesen, noch gelaat recht na de kunst bestieren:
Bekend zijn sotheyd werd van die vernufte Dieren,
Want d'erge Vogels, kloeck, en 't redelijcke Vee
Die dreven haren spot, en haren denn daar mee.
15 Sy schreven an de wanckt, en gingen daar an schryven:
Wie dat een Esel is die moet een Esel blyven.
Flucx Garen-wat gaat wegh, wegh Weet-niet met u schijn,
Jy bint een Plompaart, en jy wild een Kloeckaart zijn.
Met qnam daar een krioel van Jongen en van Onwen,
20 En juighden uyt den Nar met hondert dnysent jonwen,
't Kan verkeeren.

MIsschien een wrockend Geest, of een swaarhoofdigh bloed
Sal, schrollende met schemp, dit mijn versieren,, laken,
Denr dien hy, als te wijs, gelooft, noch en bevroed
Dat een-maal is geschied, dat stomme Dieren,, spraken:
5 Men moet koer-Ossen fel: oock weer als Stieren,, raken:
Ghy Helden weest getroost, noch moet ick tot besluyt seggen:
Men kan somtijds een Man met moye klieren maken,
Mijn Heeren, 't is mijn schnld kan ick mijn sin niet uyt-leggen.

G. A. BREDERO,
't Kan verkeeren.

Genomen uyt de Fablen Æsopus. Dit gedicht is blijkbaar een spotdicht op TH. RODENBURG, vgl. JONCKBLOET, *Geschiedenis der Ned. letterkunde in de zeventiende eeuw*, (3e druk), bl. 139.

schranckdigh—schrander. 5. *Diepe-land*—Spanje. 9. *spits-sinnigh*—scherpzinnig 10. *neske*—zwakhoofdig, dwaas. 20. *jouw*—geroep van: jou! jon!

2. *schrollen*—spotten, afgeven op iets; *versieren*—verzinsel.

DE
GROOTE BRON
Der Minnen.

Van

G. A. Brederoo.
Amſterdammer.

T'AMSTELDAM,

Voor Cornelis Lodewijckſz vander Plaſſe/ Boec-verkoo-
per/ woonende op de Beurs in d'Italiaenſche Bybel. 1622.

Met Privilegie voor ses Iaren.

Onder eene Gravure:

Komt klimt op Idalus blygeestigh, en aenschouter
De Jeugd, die nederknielt voor Venus heiligh outer,
En offer-handen brengt voor haer en voor de Min,
Die't al set na syn hand, en heeft de werreld in.

---

4. *in hebben*—in zijne macht hebben.

AMOUREUS NIEU LIEDTJEN,

Op de Stem: *Als ick uyt wandelen gae, &c.*

1.

O Keyserlijcke Vrouw, verheven en ontsien
Geboren soo ick hou om Zielen te gebien
Niet van 't ghemeene volck onaerdich grof van bloet
Maer van, maer van, maer van, de grootste van ghemoet.

2.

5 De cloeckste van verstant en wijsheyt wel gheleert.
Die door het heele Landt gheacht zyn en gheeert
Die knielen voor u neer eerbiedich en bevreest
Met schrick, met schrick, met schrick, voor dijn alwaerde geest.

3.

O Goddelijcke Ziel! vervult met Hemels goet
10 Hoe ootmoedelijck viel, mijn Hertjen u te voet
Doen ick u schoonheyt sach uyt glinst'ren als de Zon
Daer ick, daer ick, daer ick niet teghens zien en con.

4.

U klaerheyt en u Glans mijn ooghen sloeghen neer
Maer inderlijck nochtans erkenden ick niet eer
15 U hooghe achtbaerheyt en heusheyt, doch ick kint
Dat ghy, dat ghy, dat ghy, veel meerder waerdich sint.

5.

Wanneer ick u waerdy gae schatten in mijn breyn
Waerachtich dan dunckt mijn de Werrelt al te cleyn

---

4. De herhaling der woorden *maer van*, evenals die der andere in den laatsten regel der volgende coupletten, geschiedde alleen ter wille der melodie. 14. *inderlijck*—innerlijk.

En t'Aerd'rijck al te Arm van Rijckdom en van Pracht
20 En ick, en ick, en ick, te lomp in mijn ghedacht.

6.

Om u na wil en wensch te toonen al mijn gonst
Doch meerder als een Mensch en Menschelijcke const
Soud' ick daer toe besteen, indien ick had' de macht
Ghy zout, ghy zout, ghy zout dan zien hoe ick u acht.

7.

25 Vaert wel mijn Keyserin van herten grootsch en braef,
Ziet dan meer op de Min, alst middelen van u slaef
Hoe wel zyn moedich Hert veel groote dinghen laet
Zoo neemt, zoo neemt, zoo neemt zyn jonste voor de daet.

't Kan verkeeren.

AMOUREUS-LIEDTJEN,

Op de Stem: *Indien het claghen can.*

1.

AY schoone Dochter Blont, die 't Hulzel en Paruycken,
Des Gouden Dagheraets verwelickt en verdooft,
Die den Snee witten melc en Lelyen doen duycken
Van 't Silver blancke vel, van u Eerwaerdich Hooft.

2.

5 O Margarieta schoon, o uytghelesen Bloeme
Stroyt uyt u braef vergult en lang Goudt dradich Haer
Dat de Sonne beschaemt verwondert is en hoe me
De Roosen, en 't Yvoor zoo Marmelt door malcaer.

3.

Ontdect mijn Lief, ontdect t'Meester stuc der natuiren
10 Dit sonderlinge werck, dit uytnemende raeck
Dees Appel Borstjens hert dees lieve naghebueren
Die het lustgierich oogh beloven soet vermaeck.

---

28. *jonste*—genegenheid.
8. *marmelen*—dooreenmengen, gelijk de kleuren in het marmer. 10. *sonderling*—verwonderlijk, *raeck*—kunstwerk (?) Vgl. Mnl. *welgheraect* (?)

4.

Cust mijn: mijn soete: Ha cust my en cust my weder
Ha ha: ick sterf ick sterf de Ziele my ontvlooch
15 Na uwen adem soet mijn Hert springt op en neder
En swoecht noch na de cracht die my u vier ontsooch.

5.

Ick swym ay my ick swym t'leven wil my ontslippen
Ach ghy ontsinget mijn dat lieffelijck Ghebloemt
Dat ick te plucken plach van u Purpere Lippen
20 Van 't Corael Rijcke Hooft, en Roosen velt voornoemt.

6.

Paeyt doch mijn groot verdriet, en wilt genae gebruycken
O schoone die myn Ziel volcomelijck bezidt
Geeft my de Bloemkens weer die so soet geurich ruycken
Gheeft my haer oude cracht haer leven en haer pit.

7.

25 Mijn oogen syn verstaart, met schimmer blint geslagen
Belamphert zoete Lief u Goddelijck ghesicht
O Vriendelijcke Mont ick en can niet verdraghen
U Flonckerighe brant, en vonckend' ooghen licht.

8.

Omhelst my waerde Lief en laet my troost verwerven
30 Bluscht uyt mijn glimment vier, bluscht uyt mijn heete vlam
Die my op eenen stondt doen leven ende sterven
't Waer scha dat onse Vreucht int midden eynde nam.

't Kan verkeeren.

KLAEGH-LIEDT,

Stem: *Van d'Engelsche Fortuyn.*

EDele siel verheven, groots en schoon,
Die u cieraet en huysingh stelt te toon,
Voor 't brave volc van ongemeen verstant,
Dat u aenbidt, als Goddin van ons Lant.

Klaegh-liedt. Ook afgedrukt in *'t Geestigh Liedt-boecxken,* 1621, bl. 188 zonder tekstverschil.

21. *paeyen*—stillen. 25. *schimmer*—glans. 26. *belampheren*—omsluieren.

5 2. Gheluckich, ach! gheluckich zijn de lien,
Die u schoonheyt gestadich moghen sien:
Niet salich slecht, maer heylich was de dach,
Doen ick u geest eerst door syn vensters sach.

3. Diens Godlijckheyt heeft my terstont ontroert
10 En uyt zyn troon mijn siel tot slaaf vervoert,
Ja gants berooft, daer en bleef niets in mijn
Als d'yle romp of d'uyterlijcken schijn,

4. Mijn siel-loos lijf dat eerst te voorschijn quam,
In't Graefrijck groot vermaerde Amsterdam,
15 Leyt nu gescheept recht voor de schans, en beeft,
Vermits myn siel so arm in't Tessel leeft.

5. Wat ist of elck het schip-rijck Eylandt prijst,
Myn arme sielen wert daer met gespijst
Als slechts met sien: oft nauwelijcx ter noot
20 Met water brack, en sober daeglijcx broot.

6. De Vader grijs, den grooten Oceaen:
Komt ongevraecht myn schip aen stucken slaen:
Daer is geen hoop ick wend' 't wel vande wal,
Maer ick ben laes! aldaer ick sterven sal.

25 7. Een ander lijt schip-breuck van gelt en goet,
Dan ick laet meer, ick laet haer myn gemoedt,
Tijd'lijcke schat daer geef ick weynich nae,
Want siel verlies is wel de grootste scha.

8. Daer sinck ick del, gebooren is myn tijdt,
30 Ick raack mijn siel, mijn lijf, mijn leven quijt,
Helaes! ick smoor, mijn adem gaet so flauw,
Van anxst en sorgh, syn nu mijn hayren grauw.

9. Ghy Visschers die de dooden pluyst op't strant,
Vindt ghy mijn lijf geworpen op het landt,
35 Wascht my van 't sant, en graeft my inden schoot,
In 't Tessel self, de oorsaeck van mijn doot.

---

8. de oogen werden (in de minnepoëzie voornamelijk) dikwijls *vensters van den geest* genoemd. 12. *yl*—ledig. 29. *del*—omlaag. *g.i. myn tijdt*—mijn stervensuur is gekomen. 33. *pluysen*—uitschudden, plunderen.

10. Vint ghy mijn rif, of d'uytgebrande asch,
Soo 't yet ghelijckt van dat ick voormaels was,
En brenghdy 't voor niet datelijck by heur,
40 Soo sal mijn geest staech waaren voor u deur.

11. Goddinnen rijck van 't schreyer hoec en Ty,
Verhaelt myn doot aen al de werelt vry,
't Sy waer ghy treckt, het sy met schip of vloot,
Vereert myn lijck ten minsten met een schoot.

45 12. Velt-Nymphjens die ten Burrich op de plaets
Te samen singht u deuntjens met de Maets:
Ghedenckt myn doot, gedenckt myn groote pijn,
En hoe dat ick verscheyden doch moet syn.

't Kan verkeeren.

Amoureus Lied,

Op de Voys: *Est ce Mars le grand Dieu des Allarmes.*

WAar is nu dat hart? waer de gedachten?
Waer 't gemoet?
Datso Mannelijck conde verachten
's Weerelts goet
5 Dat de Croon
En de Heerlijckheen
En de, s' Cepters schoon
Sou trots vertreen.

2. Dat Staten, en Steden, en Vorstendommen
10 En t' gewelt,
En t' rammelen in Riddelijcke somme
Van hart gelt?
Jae t' Cieraet!
En 's Aartrijcx hooghste pracht
15 Vaack heeft versaet
En groots veracht.

3. Dat hart, kan sich breydelen noch bedwingen
In syn leet,
Dat soo grootmoedelijck alle dinghen

---

41 *'t schreyer-hoec*—de bekende Schreyerstoren op den Buitenkant.

20 Eerst versmeet.
O verdriet!
O pijn! o quaal! o smart!
Ghy maalt tot niet
Dit groote Hart.

25 4. Dat alle hoocheden heeft versmeten
Inde Wint:
Dat kan lofhartich niet vergeten
't Geen 't bemint
T' is te sot!
30 En al te langh gevrijt
Die met my spot,
En deunt altijt.

5. Op wien sal ick meer wrocken en wrijten
Dan op mijn!
35 En sal ick het oock myn oogen wijten,
Of de schijn
Vande gunst
Die my wel is geschiet?
Ach! 't was maer kunst
40 En anders niet.

6. Betoont nu de cloeckheyt van u sinnen
O myn hart?
Int wel vermeesteren, en verwinnen
Van u smart,
45 En volcht raat
Met vlaagjes wat vervreemt
Ten is so quaat
Nies als gij 't meent.

7. Ach! het valt myn so swaer te verlaten
50 Myn Vriendin!
Al had ick oorsaeck om u te haeten
Niet te min
O Joffrou!
Ick blijf in lust of noot
55 U noch getrou
Tot inder doodt.

't Kan verkeeren.

Op de Voys: *Daar ick lach en sliep, in een Prieel &c.*

MOcht ick de Goude Zaalen
Doen op der aarden daalen:
En dat my niets mocht faalen
Noch waardicheyt, noch staaten:
5 Lief! ick sou u doen haalen,
Met Fuckelen, met straalen,
Met Pronckerij, met Praalen,
Van Heemelsche Soldaaten:
Van Sol nam ick de schijn,
10 De Blixem van Jupijn,
Ghy sout de sonne zyn
En aldernaast aan mijn
Hoe souden wy gaan streeven
In dat vergoode leven?
15 De Nichten en de Neven
Van Jove souden slechts onse dienstbooden syn.

2. Of mochtet noch gheschieden
Dat ick maer mocht ghebieden
De Landen ende lieden
20 Met opper Heerschappije,
Ick souder stracx ontbieden
En inder yl uyt wieden
Dat oncruyt, die u rieden
Mijn gheselschap te mye
25 Maar laas! dits veer van daar
Mijn ongheluck is te swaar,
De vreesen bangh, en naar,
De wanhoop, en 't ghevaar
Die volghen my met drachten
30 Maar ick puf al haer crachten
En Spieghel mijn ghedachten
En d'eedel groote gheest, en 'tclaar verstant van haar.

3. Van haar die Ziel en zinnen
Ghewoon is te verwinnen,
35 Hoe preutsch oock datse binnen
Sy gheevent haast verlooren.
Voochdesse der Goddinnen
U neghen ghesellinne:
Ghy moedighe Heltinne!

40 Wt Jupijns Hooft ghebooren
Mijn Pallas onvertsaacht
Het schijnt dat u behaacht
Te blyven eewich Maacht
Dat naemaals wert beclaacht
45 Wanneer de Jeucht, en Jaaren
Syn snellijck door ghevaaren
En weet ick niet hoe gaaren
Ghy! leevent afghedruckt u beeltenisse saecht?

5. Den Heemel heeft met reden,
50 Met Goddelijcke zeeden,
Als met vier d'aachse kleeden
U ziele gaen vercieren.
En volmaackte leden
Wel juyst, en jent besneden,
55 Versien met aardicheeden
En gheestighe manieren.
Dit aansienlijck ghelaat,
Dees schoonheyt sonder maat
Syn u ghejont (verstaat)
60 Op woecker, en om baat
O Hooft van alle Vrouwen!
Als ick u wil beschouwen
Ick kan myn soo niet houwen
Of mijn hart (door dyn oogh getrocken) my ontgaat.

65 5. De Vorsten en de Heeren
By u souden verkeeren
Indien de lust van leeren
Haar prickelde om maatich
En wel te redeneeren
70 Van wat dat zy begheeren
Te weeten en beweeren
Verstand'lijck en staatich
Want alsmen hier krackeelt
U sinrijck breyn dat speelt
75 Opt dinghen selfs, en t'eelt,
Soo dattet niet verscheelt

51. *vierdaagsche*—Zondagsche. (de kleederen, die men op een *vierdag* (= feestdag) draagt.

Ghelijck de klaarste kloecken
(Versleeten inde Boecken)
Bekende int versoecken
80 Dat zy haar noyt soo veel en hadden inghebeelt.

6. Princesje Lief verheeven
Met ziel yver ghedreeven
Met errenst, en met beeven
Versoeck ick u ghenaade.
85 Waar is u jonst ghebleven
Die ghy myn pleecht te gheeven?
O Sonne van mijn leeven!
Beschuttet doch de schade
Die mijn wanhoop verstelt
90 En doet natuur ghewelt
Ach! sout ghy om het ghelt
By eener syn verselt
Die u noch sal met pynen
Het leeven doen verdwynen
95 Met quellen, en met quynen
Ghelijck als my de Geest uyt voorsicht nu al spelt.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Op de Stem: *Schoon Liefjen jent seer excellent.*

Lief weest ghegroet,, ghy die mijn ghemoet
Soo sachjes kunt streelen
En lecker voet,, met weer als Hemels goet
En lieve lonckjens soet
5 Die u ooghjens my beveelen.

2. Als ghyse slaat,, en lieflijck gaat
Daer lodd'rend me speelen
In mijn ghelaat,, soo voel ick inder daat
Een Vreuchde sonder maat
10 In al mijn Lichaams deelen.

---

77. *de klaarste kloecken*—de helderste verstanden. 79. *versoecken* (*int*)—toen zij het ondervonden. 96. *uyt voorsicht*—(mijn) vooruitziende (geest).

3. Want door u leen,, soo vloeyen heen
Lieffelijcke straalen
Soo onghemeen,, mijn verstant is te kleen
Om levendich, met reen
15 Mijn blytschap af te maalen.

4. Mijn bloet dat walt, dat bruyst, dat bralt
Met innich kryoelen
In dier ghestalt,, mijn hart van vreucht ontvalt
Maer 'trecht sich weder bald
20 Door 'thueghelijck ghevoelen.

5. Dat ghy hier bent,, doch ick bekent
Voor u myn Vriendinne
Als ghy afwent,, u ooghjens, en die sent
Na yemant, hier ontrent
25 Soo mis ick schier mijn sinne.

6. O daagheraat,, wanneer ghy staat
En and'ren hoort spreecken
Of met haer praat,, 'tvermoeden dat is quaat
Mijn dunckt ick wert versmaat
30 Dies wil my 't hartje breecken.

7. Als op u schoot,, door vryheyt groot
De Jonglinghen vielen
En kusten bloot,, u Roose Lipjens root
Ick sacht, en socht myn doot
35 Met bitterheydt der Zielen.

8. Ghebenedyt,, sy unr en tydt
Want mijn uytverkooren
Heeft mijn verblyt,, en van Wanhoop bevryt
Vermits sy (wien het spyt)
40 Haer trouw myn heeft gheswooren.

't Kan verkeeren.

---

16. *wallen*—koken.

Amoureus-Liedtjen,

Op de Voys: *Phebus die is lang over die Zee.*

NU dobbert myn Liefje op de ree
Op de woelende springhende baaren
Vande wytluchtighe groote Zee
Dien hy elacy! nu sal bewaren:
5 Vaart heen, vaart heen vaart voor de windt
En denckt altoos waar datje sint
Op haar die u bemint.

2. Och had ick twee ooghen als de Son
Die de gantsche Werelt beschouwen
10 Of dat ickje troosje volghen con
Ick souw u steets gheselschap houwen:
Maar of 't lichamelijck niet gheschiet
Vermits de eerbaarheyt 't mijn verbiedt
Mijn Ziel en latet niet.

15 3. En al mis ick Dedalus kunst
Die door de Lucht syn Lief con draghen
Ick sal u gheleyden: met mijn gunst
Mijn waarste Lief, mijn wel behaghen
Waar ick ontslaghen vant lodsich vleys
20 Myn Geest trock met u op de reys
Nu doetet mijn ghepeyns.

4. Waar ick versien met Stentors stem,
Ick souw ghedurich met u spreecken
Maar laas! mijn keeltjen te cleen by hem
25 Kan door de Wolcken soo niet breecken:
Dan doch al vaardy noch eens soo vart
Ick sal nochtans u druck en smart
U spreecken met mijn hart.

5. Had ick Medeas Tovercracht
30 Ick sou Aeolus in syn klippen
Bekollen met syn volle macht
Dat niet een wintje hem sou ontslippen

---

3. *wytluchtigh*—uitgestrekt. 19. *lodsich*—vadsig. 26. *vart*—ver. 31. *bekollen*—betooveren.

Of borster een stoocker uyt syn sack
Die sou ick in u seylen strack
35 Gaan stuuren met ghemack.

6. De winden 'twater en de vloet
Hipplende Starren en vaste Polen
Die worden nu mijn hoochste goet
Mijn Lief, mijn licht, mijn leven bevolen
40 O goedertieren Gode vermaart
O regheerders van Hemel en aart
Mijn waarde Ceyx bewaart.

7. Alcyonen u lieve Bruyt die schreyt
t'Haar wil heur van droefheyt scheuren
45 Om dattet dus buldert, stormt, en wayt
Doet u Tortelduyfje niet dan treuren
O Ceyx! o Cyex! waardighen Man!
Wat hartseer gaat u Vroutjen an
Die van u niet syn en can.

50 8. Nu dobbert mijn Liefje op de ree
Op de woelende springhende baaren
Vande wytluchtighe groote Zee
Die hy Elacy! nu sal bewaaren
Vaart heen! vaart heene! vaart voorde wint
55 Maar denckt altoos waar datje bint
Om haar die u bemindt.

't Kan verkeeren.

AMOREUS LIEDEKEN.

Op de Voys: *Edel Carsou &c.*

WEl op met vreught, met blyschap moet ick loven
Eerwaarde wijse Maaght!
U groote deugt, en vrienschap daer en boven
U schoonheyt mijn behaaght.
5 Wat mijn hier jaecht: kunt ghy hier uyt versinnen
Tis jonst, die u mijn hartje draacht uyt sonderlinge minne.

---

6. *sonderling*—bijzonder groot.

2. Deuchd'rijck, beleeft, zedich, en goedertieren,
Gheleerde Dochter braaf
U eel ghemoet, u schoonheyt van manieren!
10 U hooghe Zaarheyts gaaf
Die doen u slaaf (helaas!) woorden ghebreecken
Om hier een volcomen Lof, van u verstant te spreecken.

3. Och mocht mijn hart! het roemde t'aller uren
Van u jonst, o Vriendin!
15 Ick moet met smart, af synde veel besuuren,
Maar als ick by u bin:
'K stelt uyt mijn sin, ick gaa mijn ooghen weyden
En went'len in 't schoon gesicht van Ziel en lichaam beyden.

4. Gods mogentheyt,, en crachten onvolpreesen
20 Die syn te mercken licht
In de volheyt,, vant meer als mensch'lijck wesen
Dat in u is ghesticht:
Ach aengesicht! vol son-ghelijcke straalen
Hoe kundy mijn arme Ziel haar levens lust onthaalen.

25 5. Dit jaaght mijn hier, dit doet mijn vierich joocken
En jancken, ach ick brant,
Ick moet u Lief wat kussen, streelen, stroocken
En drucken aen de hant
Of mijn verstant gaat t'eenemael verlooren.
30 Soudy om mijn soeticheyt u konnen wel verstooren.

6. Mijn grage wil,, myn verborghen gedachten,
Mijn yverich ghemoet:
Die pooghen stil,, al hoopende te wachten
Nae uwe weerliefd' soet,
35 Mijn troost mijn goet! laet ons de jeught ghebruycken
Eer de Roosjens door den tijt verdroge op haer struycken.

't Kan verkeeren.

---

10. *zaarheyt*—teederheid, liefelijkheid.

Klaegh-Liedt,

Stem: *Hoe lang sal ick met heete tranen, &c.*

MOy Aeltjen is't soo haest vergheten,
Myn lang vervolg van dagh en nacht?
De schoone tijd die 'k heb versleten,
En met u wil heb door ghebracht:
5 In vriendelijckheydt, in vrolijckheydt,
In vryicheydt, en soeticheydt van praet,
Van 's nachts tot 's morghens en des avonts laet?

2. Myn Vrienden smaet, en 's Vaders toren,
Die heb ick om u, in 't begin,
10 Met sware dreyging moeten hooren:
Maer 't gingh soo haest my uyt als in,
Dat bleeck soo dick, wanneer als ick
Een blinck of blick, van u schoon oogen sach
Soo bleef ick by u den geheelen dach.

15 3. Hoe dick nam ick u ted're handen,
En drucktens' aen myn slincker borst?
Daer my het binnenst' scheen te branden,
Van t' geen dat ick nauw spreken dorst:
Daer wenst' ick myn,, een vensterkijn,
20 Van Kristalijn, of van fijn spieghel glas,
Dat ghy mocht sien hoe ick te moede was.

4. So'k by myn hart had konnen komen,
Ick hadd' het met eerbiedicheyt
Stracx uyt syn legher-stee genomen,
25 En in u lieve schoot gheleyt,
Soo lief waerd dy,, de siel van my,
Docht ick dat ghy, so wulleps waert van sin,
En so lichtvaerdich oock in uwe min.

5. Daer ick ter Weerelt heb genooten,
30 De vreucht diemen verkrygen kan:
Daer wert my nu de deur gesloten,
En men hout daer een ander an.

Klaegh-Liedt. Ook te vinden in 't *Geestigh Lied-Boecxken*, 1621, zonder belangrijk tekstverschil.
1. *haest*-snel. 11. Versta: het eene oor in, het andere oor uit.

Hoe sydy nuw,, voor my soo schuw?
Of wien heeft u, so schandelijck gheraen,
35 Dat ghy my hebt dees trots en spijt ghedaen?

6. Wat moochdy in u selven dencken,
Wanneer als ghy eens over siet:
Myn leurtjens en kleyne gheschencken?
Of 't geender by ons is geschiet?
40 Soo hier, so daer,, ghy weet wel waer,
Met wat gebaer, en gantsch verslingert hert,
Was ick gestaech in uwe min verwert.

7. Wat woorden synder wel gesproken,
Bedencktse eensjens in uw geest?
45 Wat Eden hebje myn ghebroken?
't Is wonder datje niet en vreest:
Dat ick u eens,, met vry wat reens,
Yet ongemeens,, sal spelen op een tijd,
Is dat myn liefde noch verkeert in nijdt.

50 8. Gaet heen geveynsde Kourtesane,
Begoghelt d'oogen, en het breyn:
Met uwe Krokediele trane,
Van den verdwaesden Kapiteyn:
Dien blooten bloet,, van wien ghy 't goedt
55 Meer als 't ghemoedt en dat men reden acht,
Versteurt my niet, vaart wel en voort genacht.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Op de Wyse: *O schoonste Parsonagie.* Ofte *Si tanto Gratiose.*

1.

HA! licht vervlooghen wyllen
't Herdencken van u weelde maact my druckig
Wat nyt doet u soo yllen?
Laas! tot mijn ramp, daer ick scheen soo gheluckich,

---

38. *leur*—kleinigheid (lor). 52. *kokedriele tranen*—krokodillentranen.
1. *wyllen*—uren.

5 Ja soo verweent
Dat de ghemeent
My Loffelijck verhieven,
Als ick met Dichten
Een yder soght te stichten
10 En believen.

2.

Doe was my d'Hemel gunstich,
De Werelt loegh op my soo Vriendelijcke,
Ghy Lief noemde mijn kunstich
Om dat myn lust, een reeden te verrijcke.
15 U heusheydt wast
Die wel, en vast,
Mijn harde Rymeryen
Wist te versmeden,
En op syn rechte steeden
20 Jnyst te vlyen.

3.

Daar mijn de vroome wenschen
De troost van Lief, met ontelb're ghelncken:
Het schuymsel van de Menschen
Soeckt daar myn Heyl nu nydich te ontrncken,
25 Want Out, en Jongh
Met gifte tongh
Mijn Eere my berooven,
Seer licht, de lieden
Het goed ten quaaden dieden,
30 En ghelooven.

4.

Dit pynnight mijn mit smarte,
En martert laas! mijn afgemende Ziele
Lief magh dit van u harte
Dat ghy n Vrient onschuldich laat vernielen,
35 Om s'vollicx praat
Of ymants haat
Vol enckel snoode looghen?
Mijn troost, mijn vreughde
Ach! hebben nu de deughde
40 Gheen vermoghen.

---

32. *afgemend*—afgemat.

5.

Soo g'lijck ghelijck doet Minnen,
Wat doetje dan my van n denr afwysen!
Helaas! d'eedele sinnen
Die ghy voor snlcx uyt jonsten pleeght te prijsen
45 Sullen sy mijn
Een oorsaack syn
Van ballingh steets te blyven?
Soo magh ick vloecken
Pampieren, Pen, en Boecken
50 En het schrijven.

6.

Want had ick niet gheschreven
Soo son mijn naam nu niemant met Trompetten:
Ick, waar oock niet verheeven
Noch niemant son op my soo nauwe letten,
55 De achterclap,
Noch lachtertap,
En son my nu niet quellen:
Men son mijn treeden,
Mijn passen, noch myn schreeden
60 Dus niet tellen.

7.

't Schijnt dat de groote Gooden
(Vermoeyd van mijn haer troetelkint te speelen)
Deese strenghe ghebooden,
En leyder wet, u lieve Mont beveelen:
65 Om dat mijn druck
En ongheluck
Te lichter my sou vallen
Nu 't can verkeeren,
Want Boeren worden Heeren
70 Berghen dallen.

8.

't Gheluck dat stuurt in staaten
Weet-nieten Rijck, en overstoute plompen:
Haar onbescheyden maaten
Doet dees mijn Borst met diepe suchten pompen

75 De traantjens al
Die by gheval
Bevroosen van mijn schieten.
Als fijne Parlen
Die ick hou voor het dwarlen
80 Van Margriete.

9.

Vaart wel, vaart wel Joffrouwe
Ick dool op't Lant by 't hooghe Huys te Muyen
Mijn Liefd' sal niet verkouwen
Al loost de Wint stormwinden Haghelbuyen
85 Ja vlocken grijs
Jaght Sneeu en Ys
Smelt voor my vier met schande
Kunt ghy niet rusten
Soo denckt onder u lusten
90 Op Garbrande.

't Kan verkeeren.

Amoureus Liedtjen,

Op de Voys: *Van Coridon.*

1.

Uyt Liefden com ick dagelijcx nu
By u deur dus henghelen,
En soeck myn hartje met het u
Heel in een te strenghelen,
5 Want u ghestalt
Myn schoon bevalt
Van al de aartsche Enghelen.

2.

U levendighe Gheest gheswind
Munt uyt seer eel, en waardich
10 Ick sie dat ghy de deught bemint
Dies syt ghy recht eerwaardich:
Voort wat ghy doet
Dat is al goet,
Bevallich, soet, en aerdich.

3.

10 Ja gheen Penceelen, tongh, noch Pen,
Sou u schoonheyt wel treffen,
De gunst die ick u schuldich ben
Is niet te bootsen effen:
Doch mijn hart sal
15 Meest over al
Standich u Lof verheffen.

4.

Om u ist dat ick swerf, en swier
Als sinneloos, en droncken;
En somtyts coom ick weder hier
20 Dan als een Pau aenproncken,
En ghy slaat neer
U ooghjens teer
Met oversydts beloncken.

5.

Ick weet dat niemant en vernoecht
25 Een onbeschaamt aankycken,
By schoonheyt gants niet wel en voecht
t'Onwaardich, smaalich prycken
Een reyn ghesicht
Niet trots noch licht,
30 Can d'eerbaarheydt verrycken.

6.

Och waer de Liefd' in u soo groot
Als sy in my is crachtich:
Soo hoopten ick noch voor myn doot
U Jonst te syn deelachtich:
35 Maar of ick Mensch
Wel bidt en wensch
Dat weet de Heer almachtich.

7.

Och soo men my delft int aartryck
Door een troost'loos verscheyen,
40 Een droeve sleep myn rouwich lijck

---

13. *bootsen*—afbeelden (vlg. nabootsen). 16. *standich*—bestendig. 23. *oversydts beloncken*—zijdelingsche blikken.

Sal volleghen met schreyen:
En naar ghehuyl
Sal men myn cuyl
Met Bloem, en Palm bespreyen.

8.

45 Doch soo een onverhoopt gheval
Myn u noch stelt in handen,
Wie weet wat vreught dat wesen sal
Dan in myn Vaaderlanden:
Een heugh'lijck vier
50 Sou yder schier
Om myn noch gaeren branden.

9.

Vergunt ons beyen Prins het best,
En wilt u wil uytrechten:
Nu bid ick u Lief noch int lest
55 Helpt myn knoopen, en hechten
Ons Zielen t'saam
In s'Heeren naam:
O wel gheluckigh vlechten.

't Kan verkeeren.

SONNET.

VAn dat *Aurora* vroech den dach begint te kippen,
En toomt haar Paarden woest, met teughel en ghebit,
En viert haer Standaart uyt, van Rossen root en wit,
De Torens schoon vernist, en schittert op de Clippen.

5 Dan schijndy O mijn Lief! my crachtich te ontslippen,
Wanneer ick waande meest te raaken uyt besit
Van Min, van lust, mijn Hart, mijn Troost, wel hoe, wat's dit?
En cleefden ghy niet stracx u Lippen aen mijn Lippen.

Laas 't is gheswinde droom nu ick het wel bekijck,
10 Wat doet de layder Dach de Nacht al onghelijck,
Want ick en kon mijn vreucht ten vollen niet betoomen.

---

1. *kippen*—doen doorbreken.
10. *onghelijck*—onrecht.

Vervormt my soo de schim, van een vermeynde schijn?
O Goon, hoe zoet! souw dan, het eyghen wesen syn:
Vergunt my dat *Juppijn*, of laat my eeuwich droomen.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Dicht,

Ter Eeren

DANIEL VORSTENS

Ende

CORNELIA MICHIELS.

T'Is Musen u bekendt, datmen sich niet kan gheven
Tot Dicht of Rymery, ten sy men wort ghedreven
Van eenigh God of Geest, die 's menschen hart en breyn
Optrecken van de snoo en aardsche dinghen kleyn,
5 Tot hooger stoffen groots: Want anders is't verkeertheyt,
Hoe wel gewoont en lust, met hulpe van geleertheyt,
Somtyts verrichten yet dat helder staet en bromt,
Soo ist de beste kunst die van den Hemel komt.
Daarom roep ick u aan, ô Dochters alle Negen!
10 Die tot u woonplaats hebt den dubbel-top gekregen,
Beweeght *Apollo* selfs, dat hy bestiert myn handt,
En reynicht myn vernuft van 't lompe onverstant
Op dat ic mach met kracht, en klaarheyt schoon beschryven,
De dinghen die ick wensch in heugenis te blyven
15 Van eeuw tot eeuwicheyt. Want ick en kan niet soecken,
De ouwde zielen uyt de aal versturven boecken,
Als de geleerde doen, dus komt my leeck te baat,
Die toch niet liever schrijft dan dat hy selfs verstaat.
Genade, ach wat kracht slaet in myn swacke ooghen!
20 Ick kan de blinckentheyt des Godtheyts niet ghedoogen,
Ick sie wat flonckerings van verre, ach het licht

---

10. *dubbel-top*—den berg met twee toppen (Helicon).

Bruylofts-Dicht, Ter eeren Daniel Vorstens ende Cornelia Michiels. Volgens den door Mr. CH. M. DOZY in het *Brederoo-Album* bl. 39 bekend gemaakten datum, ondertrouwden zij op 27 Maart 1618. Zij werden aldus ingeschreven: „Daniel Vorstens, oud 24 jaer, geassisteerd met Hans Vorstens, zijn vader wonende in de Warmoesstraet en Cornelia Michiels, oud 18 jaer, geassisteerd met Lysbeth Vorstens, wonende als voren."

Dat valt te schichtich op myn sterffelijck gesicht!
De onverwachte slach des donders, en het blicken,
Verbasen my gheheel. Wat maeh den suffert schricken,
25 Daar hy de hoochste wensch der bester nu geniet:
Dat's dat hy't heylich Choor der Hemel Vorsten siet,
Die uyt haer selfs beweegt tot goedtheyt en tot deuchden,
Nu sacken nederwaerts om hondert duysent vreuchden
En vrolijckheden bly te menglen inde Wijn,
30 Die op de Bruyloft-Feest nu moeten genutticht zyn.
Ick ben *Jupijn*, siet op! Mijn schencker komt u schincken
De soete *Nectar*, die de Goden sober drincken.
Dan nu ick selver kom, dat ick doch selden doe,
So brengh ick u al t'saem de Bruyts gesontheyt toe.
35 En u Heer-Bruydegom geluck, en wel te varen
Tot in den ouderdom van u ghewenschte Jaren,
Dit is de Bruylofts-Gaaf die ick u meen te doen:
Nu moet ick my om hoogh we'er naer den Hemel spoen,
Ick treck onsichtbaar heen: Mijn Dochter! lief komt nader,
40 En vuldt de plaatse van u eyghen Heer, en Vader.
Zalige Jonge-Lien, die niet met wel-lust blindt
Maer die met Eer en Deucht u Echt met God begint.
Ick sal u van dees tijdt tot in u stramme grijsheyt
Begiften met een gift van onbesproken wijsheyt,
45 Onthout dit tot een les, lieft God in u gemoedt,
En doet u naasten als ghy wilt datmen u doet,
En schuwt de eerste saak daar ou-min mocht uyt rijsen,
En wilt malcanderen jonst en vrientschap steets bewijsen;
So suldy sien u lust, en alle dingh na wensch,
50 De Zegen van u Godt, en liefde by den mensch.
Maer of het Avontuur u qualijc quam te slagen,
Ic sal de tegenspoet u leeren lijdtsaem dragen:
Neemt met ghelijck-gemoedt u Heyl en ongeluc,
En maticht met bescheyt u blydschap en u druck,
55 Want alles heeft zyn tydt, en wilt g' u daer na schicken,
So sult ghy niet te seer bedroeven noch verquicken
In't tyttelyc geval, dat doch niet vast en staat,
Maar dat sich beurts-gewijs bequaam verschuyven laat.
En soect ghy gantsch getroost in u voorval te wesen?
60 So mooght ghy Senecam zyn brave brieven lesen;
Daar vindy in van als, so wel van leyt als lust,

---

51. *Avontuur*—het Lot.

Hy wijst met Reden aan der zielen soetste rust.
Ick heb voor eerst volscheyt, en datter mach gebreken.
Sal ic u door de Tijdt met wijsheyt inne spreken.
65 Brandende Bruydegom, wie waant ghy dat ghy siet,
Ic ben de Bruylofts-Godt, wel kendy *Hymen* niet?
Dat geeft my al te vreemt: En siedy niet het blaken
Van myne fackel heet? en siedy niet de daken
Met heugelycke vlam, van glans en gloor vervult,
70 Hoe stady dus en dut? het is u menscheyts schult,
Want vleesch noch bloed, noch breyn dat wy niet selfs doen rypen.
En kan de Godheyt noch zyn wesen niet begrypen,
Siet! van myn klaarheyt nu de kamer blinct en blaackt.
Waar ic hier niet Vrou Bruyt de vreucht waer niet volmaect,
75 Ic sal u dese nacht, en al de nachten schencken
So veel soetheyts en lusts, als ghy niet kunt bedencken,
Dus gae ic na u bedt, waer ic u sal doen spre'en
Lieflijcke Eenicheyt van Lichaem en van Le'en,
Van onbegryplijc goedt, van anders-ziel te suygen
80 Waar van ghy morgen best sult kunnen af getuygen.
Ic gae, want ginder komt de schoone *Venus* bly
Met haere lieve soon *Cupido* aan haar zy.
Lodd'rende Jonge-lien, die met verliefde sinnen
Bemantelt en bemopt u heymelijcke minne,
85 Staat op eerbiedelijc, en haalt met heusheyt in
De Hemelsche *Venus*, de moeder vande min,
Die met haar groote schulp komt door het Ye swieren,
Om met haar aansien groots de Stacy te vercieren.
Hoe is de Jeught dus kouwt, (dat kan ic niet verstaan)
90 Dat sy myn te gemoet niet feestelijc en gaan?
Maar koele Bruydegom! die t'ansjens scheen te branden
Van ongemeende lust, als ghy soo water-tanden.
Hoe sydy nu soo traach, nu ghy myn hoocheyt siet,
Dat ghy myn niet meer eers noch wellekooms en biet?
95 Daar ick u heb de Bruyt de lieve Bruyt gegeven,
En koom u leeren hoe dat ghy met haar sult leven
In alle vriend'lijcheyt, en soetheyt onbesmet,
Op 't onbesoedelt en gewenschte Bruylofts-bedt.
Ay slaat u oogen op, en siet, de suyvre kycken,
100 Siet wat een zedicheyt laat sy op 't voorhooft blijcken,
Met wat een staticheyt, (u waarde) siet en pronct,

84. *bemoppen*—bedekken geheim houden. 91. *tansjes*— zoo even.

En immers is heur borst wel levendich ontfonct.
O Go'on! wat is 't een smart van binnen jonst te dragen,
En daar't de schaamt verbiet de noot eens uyt te clagen,
105 Ic hebbet selfs versocht. Strijt vromelijc Vrou-Bruyt,
O Bruydegom! daar snapt een hartlijc suchjen uyt:
Ghy hebt geen ongelijc. Vrou-Bruyt nu eens gedroncken,
Want den benauden is de Wijn nodich geschoncken.
Die trec heb ic versiert, want brengdyt eensjes om,
110 So mooghdy vry en bly besien u Bruydegom,
Die lang ter sluyp wel sach u zyelincxse loncken,
So brandend' als myn Smits vierige goude voncken.
Wel aan, ic gaan voorheen. Maar *Daniel* peurt wat aan,
En bidt *Cornelia*, myn daadlijc na te gaan,
115 Want ic vrees, seyd' ic hier de minnelijcke saken,
Ic sou misschien de Jeught belust of nydich maken,
Van uwen Echten-stant. Wilt ghy my jonst aan doen,
Soo geeft uyt *Venus* naam u Na-gebuur een soen.
Vaart wel Nu is't myn beurt. Ghy brave jongelingen,
120 Siet myn niet aan voor kints, ic doe geen kintsche dingen,
Al schijnt dit uyterlijc een kinderlijc geweer,
Ic vel hier me de Goon, en stoute Reusen neer,
De Helden hooch gemoet, de Ridderlijcke borsten,
Dat weet den Bruydegom, myn slave *Daniel Vorsten*,
125 Die ic heb met een Pyl in't hart gheraect wel juyst,
Ic tem, ic breec, ic dwingh, wat my komt voor de vuyst.
Maar hier koom ic met vreucht my by u neder voegen
Om nu met blyde lust u zieltjens te vernoegen.
Ay vriendelijc geslacht! O *Venus* borgery!
130 Myn Nichjes, en myn Neefs van myn Vrou-moeders sy,
Weest vrolijc en verheught, wil kussen, stroocken, streelen
En Minne-deuntjens, en lieflijcke Liedjens qneelen.
Bruydegom en Vrou-Bruyt ghy lieden wert verwacht.
Selfs vande Bruylofts-Goon, van my, en vande nacht.
135 Gespeeltjens wilt doch stracx de Bruyt te bedde leggen.
Nu Dichter ryst, ic gae: Segt kort dat ghy wilt seggen.
Gesegende Twee-Een, ic ben so opgenomen,
Door 't schricken, dat ic niet kan tot wel-spreken komen,
De Goden hebben u, dunct my, genoech geseyt,
140 Nu schorter anders niet als myn genegentheyt.

109. *trec*—streek, list; *vercieren*—uitvinden, bedenken; *om brengen*—allen gasten toedrinken. 137. *Twee-Een*—Twee-eenheid; *opgenomen*—ontsteld, van zijn stuk gebracht.

Vaart wel, vaart Eeuwig wel, met al datmen can wenschen
Dat zalich is en nut voor alle goede Menschen,
Dat *Kornelia* van u mach werden voort gebracht,
Een soo deughdsaem en groot een heerlijc braef Geslacht
145 Dat ghy daar mede meught braveren alle Vrouwen,
Wanneer als sy u doen haer kostelijc tuygh aenschouwen:
Gelijck de Dochter van de Roomsche *Schypio* deet.
Niet hooger voor dees tydt ic u te gunnen weet;
Dan dat ghy met een sleep van *Vorsten* en van Heeren
150 Hier op het marrect-veldt mooght comen aan brageeren,
Met jonge *Vorsten* hoogh, en godlijck van gemoet,
Die niet verbastren, noch veraarden van haar bloet,
Maar die met *Vorsten* cunst haar weten te generen
Haar selfs, en 't landt te nut, en God en u ter eeren.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Liedeken,

Op de Stemme: *Onder een Linde groen &c.*

G'Luckige Jonge L'ien, wy wenschen u met vreught
Al het geen dat ghy begeert,
Of dat u kan zyn vereert,
Van's Hemels milde deught,
5 Daar by, dat ghy mooght sien, van uwe lichaams Jeught
Jonghe *Vorsten* van u zaat,
Soo van macht, en sulcke staat
Als ghy haar wenschen meught.
Daniel Vorstens siet eens an
10 De *Vorstin* die u verwan,
Met haar groot gemoet,, Met haar schoonheyt soet,
Met haar wijsheyt vroedt,, en al 't ander goedt
Dat ick niet noemen kan.

2. Speel-nootjens bly van gheest, ay Loddert eens ter zy!
15 Met u ooghjens lief en schoon,
Hoe dat sy malkander noon
Op ander leckerny,
Diemen pluckt in't groen Foreest van *Venus* borgery,

---

146. *kostelijc tuygh*—kostbaarheden.

Wie dat daar meer eens af eet,
20 Al zyn leven hem vergeet
In soete fantasy.
Speel-Meysjen wilt ghy 't bestaan?
'k Wil met u oock wel eens gaen
Daarmen soeut, en kust, Daarmen soetjes rust
25 Daar een mensch zyn lust,, Wel een weynich blust,
Maar nimmer kan versaan.

3. Is dat geen groote saak, gheen vreuchde sonder ent
Dat een mensch een smaak geniet,
Die hem nimmermeer verdriet,
30 Hoe zeer men 't hem geweat?
Och 't is een zoet vermaack! doch 't is my onbekent,
Maar ick heb somtijts gehoort,
Hier en daar somwijls een woort,
Van daar of daar ontrent.
35 Nu Vrouw-Bruyt gaat an, ay gaat!
Daar dat soete Lief-kruyt staet.
Siet de Bruydegom!,, Siet so dickwils om,
Siet, hy wencktje stom,, Komt myn Liefje kom,
Komt gaan wy 't is al laat.

40 4. Vaart wel, vaart wel Vrou-Bruyt, wy wenschen u goe nacht,
Met de grootste vriendlijckheyt.
Ach daar wertse ons ontleyt!
En voort te bed ghebracht.
Ay Speel-nootjes krijt niet luyt! maar maacktet doch wat sacht,
45 Als ghy haar Maagdom beschreyt,
Want het is een mallicheyt,
Daar ellick een om lacht.
Komt Bruygom, komt, drinckt met myn
Eerst een frissche Roemer Wyn.
50 Wat ghy zyt te stil,, Drinckt een halve gril:
Wat so, doet myn wil,, Treckt nu opter tril,
Ghy sult te vryer zyn.

't Kan verkeeren.

Den Droevigen Vryer.

Stem: *Arent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaep en Leen.*

WAt baat my den dranc daer ellick vreughd uyt suygd?
En dit lief gheselschap dat nu dus singht en juyghd,
Met bly en soet gelach?
Als 't oogh hier niet de liefste siet,
5 Die ick so gaeren sach.

2. Speelt ghy, en danst vry de lieve lange nacht,
Laet my myn selven vermaken met myn clacht,
Die 't hart uyt droefheyt dicht:
Ick sal in myn smart vrolijc syn
10 Of ten minsten wat verlicht.

3. Ach! daer een ander gheluckich hem bevindt,
Nevens de gene die hy van herte mint,
Daer sit ick hier alleen:
Diens groot gheluck, vermeert myn druck
15 Met droeve treuriche'en.

4. Niet dat ick yemant syn voorspoet hier beny,
Maer ick beklaegh het wreet geval, dat my
Dus dompelt in 't verdriet:
Hierom ben ick, niet in myn schick,
20 So ghy hier merck'lijck siet.

5. Gaet hene Speelnoot, verheucht de jonge lien,
Ick sal myn selven van binnen wat besien,
En dromen van myn Vrouw,
Al ist bedroch, het sal my noch
25 Verquicken in myn rouw.

6. Gaet hene, gaet hene, wat hebdy noch al praets,
Misschien sal u een ander afwinnen nu de plaets,
En 't Meysjen oock daer by:
Ick danck u seer, van al de Eer,
30 Die ghy bewijst aen my.

Den Droevigen Vryer. Ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 157 zonder tekstverschil.

19 *schick*—de eigenlijke beteekenis was: gedaante, vorm, houding.

7. Helaes Princesje! helaes waer sydy nu?
Helaes myn leven! wat ben ick sonder u?
Een schaduw' en een schijn,
En geen ding min, als die ick bin,
35 Als ick by u mach zijn.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Op de Voys: *Ick bender een arme Pellegrim siet.*

DE Minne die in mijn hartje leyt,
Die sal niet eynden noch sterven,
Al schijntet dat ick door tegheuheyt,
Mijn Lief sal moeten derven.

5 2. Al reys ick te Landt, en over Zee,
En swerf in vreemde Steede,
Mijn Liefs Beeltenis draach ick mee,
In mijn gheneeghenthede.

3. Al ben ick daer my veel jonst gheschiedt,
10 Het buycht gheen van mijn crachten,
Maar als 't hart op mijn Lief eens sient,
Soo juyghen mijn ghedachten.

4. Al syn meer andere schoon en Rijck,
Sy kunnen my niet verwinnen,
15 Doch als ic mijn Jufvrous duechd' bekijc,
Aan bidden haar mijn sinnen.

5. Tsint dat mijn oogh op haar schoonheyt viel,
So socht ick haar te behaaghen,
En heb met eerbaerheydt in mijn Ziel,
20 Haer reyne jonst ghedraghen.

6. Heylich en eerelijck syn gheweest,
Ons Minne, kusjes, boerteryen,
Want haar ghesuyverde goede Gheest,
Gheen dorperheyt kan lijen.

Amoureus-Liedt. Tusschen dit en het vorige „Amoureus-Liedt" vindt men in *den Grooten Bron der Minnen* nog een „Amoureus-Liedtjen," dat reeds opgenomen is in deel I, bl. 49 dezer uitgave.
24. *dorperheyt*—oneerbaarheid.

25 7. Haar heusheyt en ooc mijn Liefde groot
Ons Vrientschap daer beneven,
Die sullen duuren tot de doodt,
Ja mueg'lijck na ons leven.

8. Of by ghevalle dees rasery,
30 Mijn Liefjen quam in handen,
Haar Wysheyt redenkavelt my,
Ten konfer of ten branden.

9. Mijn ruwer begrip, en stompe styl,
Verwerckt die, o mijn Goddinne!
35 Met die sneedighe scharpe vyl,
Van u gheleerde sinnen.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stem: *Si tanto Gratiose.*

GHekroonde Keyserinne,
Veroveres der snedichste verstanden,
Die d'alderkoutse sinnen
Slechts met een wenc doet blaeckeren en branden,
5 Ghy die bespringht,
En 't leeger dwinght,
Der Menschelijcke krachten.
Ghy schrickt de volcken
Met dese stomme tolcken.
10 Der gedachten.

2. O overgoude Sonne!
Geen sterflijck ooch kan u ghesicht verdraghen,
Een yeder geeft 't verwonnen,
Als weerloos hem ghevanghen en gheslaghen,

---

29. *dees rasery*—doelt op dit liedje. 32. *konfer*—komfoor.
Liedeken, Ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 215 zonder tekstverschil.
11. *overgoud*—met goud bedekt.

15 Wie niet en vlucht,
Moet met een sucht,
Sijn sieltjen stracx op gheven,
De wel ghesienste,
Die acht veel meer u dienste,
20 Als syn leven.

3. Ick sie de gulde waghen
Met u ghepronckt, met Cranssen van Laurieren,
Daer achter komen klagen
Veel slepen van geboeyde Batavieren,
25 De eelst van bloet,
De grootst van moet,
De alder preutst van allen,
Comt met gebeden
Uwe ghenadicheden
30 Te voet vallen.

4. De doorluchtichste Gheesten,
Daer Nederlant groothertich op mach roemen,
Die offren u geen Beestēn
Noch Stieren wit, verciert met gout en bloemen.
35 Maer Vaersen soet
Dat u ghemoedt
Sich niet ghenoech verwondert.
Mits sy die slachten
Op 't Altaer der ghedachten,
40 Meer als hondert.

5. Ghy acht noch vuyr noch bylen,
Noch roomsche pracht, noch heydensche manieren
Ghy wilt wanden noch stylen,
Met Schilt noch Helm van u verwonnen cieren,
45 Noch Vaen, noch Lans,
Noch Troon, noch Crans,
En steldy op u Vesten.
Maer ghy doet stichten
De eerelijckste dichten
50 Vande besten.

---

35. Men lette op de (trouwens verre van geestige) woordspeling: *vaersen—verzen.*

6. Verwinster aenghebeden,
Wanneer ick laest sou in u handen stellen
De sleutels vande steden,
Laes! van myn siel, ick kent u niet vertellen,
Want dan ick souw,
O brave Vrouw!
My gheven als ghevanghen.
Och! aen de tipjes
Van uwe lieve lipjes
0 Bleef ick hangen.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedtjen,

Op de Wijse: *Demophon, dewijl de Son.*

O Valschen droch vol droch vol loch, vol ongetrou beloven,
O snooden boef door wien ic proef de saussen vande Hoven,
O Hem'len bly, ic clage dy mijn ongemeene rouwe
En vreeckt u van de slimste Man, en alderslechste Vrouwe.

5 2. Die ghy hier siet gedenckt u niet, gedenct u geender wijsen,
Verrader boos geveynst en loos hoe ghy my pleecht te prysen,
Met woorden soet, die myn gemoet opt heftichst noch door snijden,
Myn Maeghd'lijc hert creegh met u smert beweechlijc medelijden

3. En weet ghy dan nu nergens van: van t'helsen noch vant strelen,
10 Noch hoe dat ghy met dievery de cuskens pleecht te stelen,
Doen u gesicht so valsch als licht myn aenschijn stijf aenschouden,
Doen ghy my hat so lief gevat, en myn de vinghers donden.

4. Doen stroyde ghy, de boevery, in onse soete koutjens,
Ick lietet toe, en namt int goe, dat maeckten u so stoutjens,
15 Dat ghy ontdeet, 't is my nu leet, de haken van mijn Lijfjes,
Mijn Borsjes ront, hert en gesont, verschickte ghy de schijfjes.

---

1. *droch*—bedrieger. 11. *stijf*—wij nog in: stijf (strak) aankijken. 12. *douwen*—drukken. 13. *boevery*—oneerbare praatjes.

5. Ten was nau'los, of troode blos, quam op myn wangen dringen,
Hoe sot was ic, maer in u schick, waert ghy te sonderlingen,
Ghy waert so groen, cond' ick vermoen, op de verborgen netten,
20 Die ghy beleyt, vol schallicheydt, voor myn onnoosle wetten,

6. O litsert schalck, gelijc een Valck, een Duyfjen vangt int vliegen,
So quaemdy my, met loosheyt by, myn slechtheyt te bedriegen,
Bedriegen fiel, guyt sonder Ziel, hoe hebdy aengehouwen,
Maer twou niet zyn, doen gaefdy myn, u honwelycksche trouwen.

25 7. Waerom helaes, ic sucht ic raas, en ic en cant niet keeren.
Ghy hebt gerooft, t'geen dat myn hooft, by ider een deed' eeren,
Myn crans myn Croon, wel eer so schoon, en crachtich on het blincken
Dat selfs de Son, daer noyt op won, maer liet syn stralen sincken.

8. Dan nu de lust, wat is geblust, u geylheyts onvernoegen,
30 Die gaet u zin, met nieuwe min, weer op een ander voegen,
En ghy laet myn, in smart en pijn, in duysent swaricheden,
O wreede och, en heb ic noch, niet leets genoech geleden.

9. Siet vast myn schult, ick heb gedult, dat ghy een ander minden
Maer wat ghy doet, in myn gemoet, zuldy geen misdaet vinden,
35 Doch so ghy gaet, en d'ooch eens slaet, int binnenst van u sinnen,
Daer zuldy snel, sien claer en hel, de lichtheyt uwer minnen.

10. En oft geviel, dat hier myn ziel, van t'lichaem sich wou scheyden,
Ick sou myn doot, dan maken groot, door myn gestadicheyden,
Ick sturft zo lief, als ghy eerdief, te leven sonder rusten,
40 Dats sonder trou, met lang berou, in vleyschelijcke lusten.

't Kan verkeeren.

SONNET.

ORsus Adieu Amour, adieu Espoir et Crainté,
Vous troubleras non plus mon Ame ni mon Coeur.
Alors, je prie toy mon Dieu et mon Sauveur!
Allumez mon Esprit d'Amour devot & Saincte:

19. *groen*—dartel, geil. 21. *litsert*—looze vos. 22. *slechtheyt*—eenvoud, onnoozelheid. 25. *razen*—gek zijn.

5 *l'Amour du Monde n'est que tromperie et fainte*
Leger et inconstant, vollant, et sans valleur
Sans rayson, sans Conseil, accompagnie de peur,
En amitie faus, contrefaict par contraintè.

Mays l'Amour de vertu est seulement fondée
10 *A l'unique de la Divine Trinitée,*
Qui gouverne le Ciel, qui gouverne la Terre!
O Pere eternel scrivez avecq tes doicts
Au millieu de mon Coeur, tes belles bonnes Loys
Due je t'en puis servir d'un amour volontaire.

'tKan verkeeren.

Faict par Garbrant de Brederode.

Amoureus-Nieu-Liedt,

Op de Wyse: *O schoonste Parsonagie, &c.*

VRiendelijcke ooghen
Sijn seer seltsaem, en dubbelt van vermeughen!
Sy doen mijn smart ghedoghen,
En wederom heel hartelijck verheughen,
5 Wanneer als ghy
U oogjens bly
My toeschiet van tersyen,
Dan kan ick voelen
Mijn hart cryoelend' woelen,
10 Door 't verblyen.

Maar als ghy die gaat stuuren
Uyt lust, of vrees, afkeerich tot een ander:
En veynst voor u ghebuuren,
Of ghy niet saaght, hoe treurich dat ick wander,

1 *wander*—Zwerf, ga.

15 Laas dan tuyght mijn
Bedroeft anschijn
Mijn heymelijcke smarte,
Die ick by vlaghe
Soo gants vermomt moet draghe,
20 In mijn harte.

Als ghy my laast ghemoeten
Kost ick van vreuchd' mijn wesen niet bedwinghen,
In plaats van u te groeten,
Begost mijn tongh van blyschap schier te singhen·
25 Ick had dier tijdt
Soo harden strijdt,
Ick dorst u niet anranden
Mijn hart met lusten
Soo seer smackmondent kunsten,
30 Uwe handen.

U Kars blos roode lippen
Ontsloot ghy Lief soo lieffelijck t'was wonder,
Ick sagh u oock ontslippen
De soete gunst, die daar noch schuylden onder:
35 U goede luym
Mijn plomp versuym,
Doe mijn in mijn selfs praaten
Wrocken, verkauwen!
Dit gaat mijn Ziel benauwen
40 Uyter maeten.

Och kost mijn Mont uytspreecken
Het lief lijden van mijn verliefde sinnen,
Een steenen hart sou breecken
Door mijn seer groot, Ja meer als trouwe Minnen,
45 Ach soo 't u noost
Mijn Lief mijn troost,
Mijn hartje mijn beminde,
Ick soeck met schromen
Tot uwent eens te comen
50 Laat u vinden.

Princesse.

Alwaarde starcke Vrouwe
Ghy vangt, ghy wint de harten van de Mannen

45. *nosen*—leed doen.

Alleen met u aenschouwen
Soo kunt ghy haar an u ghekeetent spannen:
55 Ghy brenght tot niet
Ons vryheyt siet
An mijn het eyghen Beelden:
Ons droeve pynen
Noch door de Minnen schynen
60 Blye weelden.

't Kan verkeeren.

AMOUREUS-NIEU-LIEDT,

Op de Voyse: *Van de Furiliere.*

WIe sou hem niet verblyen
In u aenschijn verheught,
Ick wilt voor u belyen
Ghy syt mijn troost, mijn Vreucht
5 Mijn stam, mijn Heer
Mijn Afgodt teer.
Mijn lust, en mijn geneucht.

2. Ick sal voor waarheyt houwen
Dat mijn ghesicht u siet
10 Och Lief stelt u betrouwen,
Op t'wanckelbaare niet,
Eer u t'gheluck
Bereyt veel druck,
En my een swaer verdriet.

15 3. Wat hert sou niet beweeghen
Door u mistroosticheyt,
Ick was stracx soo gheneeghen,
En behulp'lijck bereyt,
O Jonghelingh
20 Of ick schoon singh,
Mijn hart inwendigh schreyt.

4. 'k Sal my te vreden stellen
Nu ghy't op mijn begheert,
Lief wilt u niet meer quellen,

25 Dewijl 't mijn hartje deert
Dat ghy om myn,
U bly aenschyn
Soo droeffelijck verkeert.

5. Ghy kent soo veel uytbeelden
30 Ja Schilderen int claer,
U ghebreck en u weelden
U vreuchden, en misbaer,
Dat sie ick licht
In u ghesicht,
35 En Spieghel my aldaer.

6. Had my niet seer verdrooten
U ellend' en u smert,
Ghy had nu lang ghenooten
De jonst al van mijn hart,
40 U eel ghemoet
En heusheyt doet
Dat ick gants moe werd.

7. Hertogh van myn ghedachten,
Mijn Prins van mijn ghemoet
45 Met u wil ick verwachten,
Gheluck en teghenspoet
Wat ons Godt gunt,
Mijn Lief en Vrunt
Het sy dan suer oft soet.

't Kan verkeeren.

Nieu-Liedeken,

Stem: *Phœbe qui ce mesme Jour, &c.*

ALs ick in myn gedacht
Der scheps'len aart deur-schouw,
'k En vind geen meerder macht
Als 't vermogen van de Vrouw,
5 Die met haer ghesicht

Nieu-Liedeken. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621, zonder tekstverschil.

'sMans moed verlicht, die met, &c.
Van haer last, van haer leyt,
Van haar smart, van haer smaet,
Van haer quael, van haer quaet,
10 Van haer schoon, van haer haet
Die sick ter vlucht verspreyt,
Door een swenckje van haer vriendelijcheyt.

2. O Vrou! o 's werelts pracht!
O Aerd-rijckx prael en pronck!
15 Ghy smoort der Reusen cracht,
Met een minlijcke lonck:
De moedichste Heldt,
Of man in't velt, De moedichste, &c.
Die verschrickt, die verschiet,
20 Die verblickt, die verblauwt,
Die verloomt, die verlauwt,
Die verflout, die verflaauwt,
En sackt in soet verdriet,
So haest als hy u schoone oogen siet.

25 3. De Koningh vol ghewelt,
Of d'aldergrootste Prins
Van moghentheyt, en gelt,
Is nietich, kleyn, en kints;
Al schijnt hy verwoet,
30 Of groots van moet, Al schijnt hy, &c.
Op syn macht, op't gebien,
Op syn staf, op syn staet,
Op zyn rijck, op zyn raed,
Op zyn deughd', op zyn daed,
35 Op zyn land, op zyn lien,
Hy word gedweeg door't Vrouwe-Beeld **te sien.**

4. Ist te verwond'ren dan
Dat ick verwonnen ben,
Daer dwinger noch Tyran
40 Geensins bestaen en ken?
Al waer ick een Graaf,
Ick wierd een slaaf, Al waer ick, &c.
Van de Vrouw die ick min,
Die ick lief, die ick loof,

12. *swenkje*—wenkje.

45 Die ick stroock, die ick stoof,
Die ick huys, die ick hoof
In myn ziel, in mijn sin:
Want in mijn hart daer woont een Jongh-vrou in.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Op de Stemme: *Psalm* 23.

BEdaart en toeft
Mijn verbysterde sinnen
Hoe wel ghy proeft,
Veel lydens door dit Minnen
5 U wel besint,
Weest verduldich int lyen,
Aanstaan verwint
Soo 't blijckt tot alle tyen,
Dus weest te vreen,
10 Wilt u tot hoope stellen,
Laat sorghen gheen
Noch pyne u meer quellen

U starcke cracht
O Minne uwe zeeden
15 Verheert met macht,
Mijn ted're swacke leden,
Vernielt met pijn
Door 't groot ghebreck van lusten
Can't ghedacht mijn,
20 Nauwelijcx laaten rusten,
Soo dat mijn Ziel
Hier seer is mee becommert
Met treuren hiel
Is mijn jonck hert beslommert.

25 T'sal aen mijn niet
Maar lief aan Liefde schorten?
O Minne siet

---

46. *hoven*—onthalen, hulde bewijzen.
7. *aanstaan verwint*—de aanhouder wint.

Wilt toch u Minne storten.
30 In myn liefs gront,
Op dat weer-liefd' mach groeyen
Na t'recht verbont,
Laat reyne Minne bloeyen,
Soo sal myn hart
35 Veel beter syn te vreden,
So sal de smart
Oock lichter syn geleden.

Maar siet o Heer!
Het is veer vant verwerven,
T'schijnt nu wel eer
40 Dat ick haer nu sal derven,
Sy vliet, wanneer
Ick haar com te ontmoeten
Of vriend'lijck Eer,
En heusselijck wil groeten
45 Door 't hart geneycht
Tot dienen en tot eeren,
Dus wantrou dreycht
Om metter yl te keeren.

Maar schrick of noot
50 Can mijn Liefd' niet verkouwen,
De bleecke doot
Sal t'Lichaam eer behouwen
Int doncker graf,
By de verrotten dooden,
55 Gheen wreetheyt straf,
Gheen soo ancxtighe nooden,
Gheen suur noch soet,
Kan mijn Liefde vermind'ren
Doch haar ghemoet
60 Dat kan my meest behind'ren.

't Hart van mijn Vrouw,
Was eertijts vol medoogen,
En van mijn rou
Schreyden haar teere Ooghen,
65 Sy hiel mijn druck
In haar hartje met vreesen,

En myn geluck,
Scheen haar geluck te wesen,
Maar doch den tijdt
70 Die 't alles kan verkeeren,
Verkeert in nijt
Haar lieffelijck begeeren.
't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedeken,

Op de Voys: *Van Spaininielette.*

KOn ick eens recht bedwingen
Mijn vliegend' wilt gesicht
Maar ick misbruyck dees dingen,
Daarom is t'hart so licht:
5 T'lust altijt na wat varsch,
Verandering is goet,
T'nieuw maackt my t'oude warsch,
T'verand'ren is so soet,
Voor een die 't doet
10 Dat werd' ick vroet,
Door wanckelbaar gemoet.

'tOogh doet mijn cort beminne
Een frisse suyv're Maacht,
Een bruynooghd' Coninginne
15 Heeft dees weer haast verjaaght,
Heur Hair was langh, en blont,
Heur Oogjens swart als Git,
Heur lachend' roode Mont,
Heeft tandetjens snee wit,
20 Soo blanck als dit
Is elcken lit
Dat an haar Lichaam sit.

Als t'hart schier heeft vercreghen,
t'Gheen mijn oogh garen siet,
25 De reeden seyt daar teghen
Voorwaar ten dient u niet,
Anmerckt wat ghy verkiest

Ansiet wat ghy begheert,
Hoe haest een Mensch verliest
30 Daar ghy s'om mint en eert,
Schoonheydt verkeert
Versochtheydt leert,
Ghy mint dat u meest deert.

Doe heb ick uyt verkooren
35 'T geen my wel nut syn sou,
Een deuchd-rijck, wel gebooren,
Bescheyde wyse Vrou,
Recht is het dobble rou
Als het komt anden dagh,
40 Die mogend' niet en wou
En willend' niet en mach:
Ick wou wel siet
Maar sy wou niet
Doe bleef ick int verdriet.

45 Dit duurden eenige poosen
Dat ick dus was belaan
Men siet soo schoone Roosen
Wassen, als daar vergaan,
De Schepen of, en aan
50 Syn vast in een waardy,
Wat wil ick mijn verslaan.
't Versoecken staat doch vry
Een goet ghesel,
Dus denck ick snel
55 Wil d'een niet, d'ander wel.

Ick koos een Meysjen aardich
Van minnelijck ghelaat,
Van leeven heel eerwaardich,
Van middelbare staat,
60 Beleeft en heus van praat,
Oprecht, vriend'lijck, en trou,
Maar buyten Vrienden raat
Sy gantsch niet doen en wou,
En 't was haar sin,
65 Maar niettemin
Soo derf ick mijn Vriendin.

---

32. *versochtheydt*—ervaring. 46. *belaan*—met droefheid nl.

PRINCEN.

Al moet ickse verliesen,
Ick set daerom geen smart
Ick maack door myn verkiesen
70 Een Gast-Huys van myn hart,
Verandering van spijs
Maackt lust en appetijt,
T'verand'ren ick seer prijs.
k' Verander metter tijt,
75 Daar syn soo veel
Schoon, Rijck, en Eel
Ick crijgh oock licht myn deel.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Lied,

Op de Stem:

1.

Schoon Lief wilt my troost geven.

MYn brosche ted're sinnen
Die d'winghen my te Minnen
Een mannelijcke Maagnt
Soo wijs en uytghenomen
5 Als immermeer mach comen:
Of als de aarde draacht.

2.

Het gheen my eerst becoorde
En plotselijck verdoorde
De Ziel en sin te saam,
10 Dat was het deftich prysen,
Soo dat in gheender wijsen,
Ick vraaghde haaren naam.

3.

Want 't cunstich cloeck verclaaren
Deed' my ghedachten staaren

---

4. *uytghenomen*—uitstekend, voortreffelijk. 8. *verdooren*—verdwazen.

15 Op haar volmaackte jeucht
En schoonheyts crachtelheden
Versiert met rijcke reden
Vol onvolpresen deught.

4.

't Is wonder! boven wonder!
20 Ick hoorde noyt ghesonder
Noch onverlemder reen,
Gheknurrist, noch ghebroocken
Maar gheestich, glat ghesproocken,
Met alle voeg'lijckheen.

5.

25 In 't onderscheydt der dinghen
Soo blinckt sy sonderlinghen
Als punt van Dyamant,
Natuur had lust te baeren
In groene jonghe Jaeren,
30 Een grijs en grauw' verstant.

6.

Haar Ziele die can siften
De Bloem uyt de gheschriften,
Die sy andachtich leest:
Met gauw en goet opmercken
35 Pickt sy uyt schoone wercken,
Het merrich ende Gheest.

7.

Haar oordeel is doorsichtich!
Dat wickt, en weeght, hoe wichtich
De eyghenschappen syn:
40 Van uytghelesen kunsten
Van veynsery, en gunsten
Van wesen, en van schyn.

---

21. *onverlemd*—lett. onverlamd; hier: krachtig, flink. 22. *gheknurrift*—door een knurf (knobbel in een rietstengel, die de geledingen van elkander scheidt) verdeeld. Hier dus =, vloeiend. (*niet gheknurrift*). 25. *onderscheydt*—het onderscheiden. onderscheid maken. 32. *bloem*—denk aan ons: bloem van meel, de bloem der ridderschap. 37. *doorsichtich*—dat zaken en menschen doorziet.

8.

Oock weet sy wel te spreecken
De deughden, de ghebreecken:
45 Het goed, en quaad beleydt,
Van alderhande daden,
Ick can my niet versaaden
Van haar bescheydentheyt.

9.

Maar hoe sal ick haar noemen,
50 De Moeder van my roemen
't Is Juno: neen t'is niet
't Is Venus aan haar wesen,
Of Pallas is verresen
In schijn van Margariet.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Opde Voys:

Meester Clement, ghy vuyle vent, &c.

SOo haest als ick u (lief) aen sach
Soo sloop ghy in myn sinne,
Daar ghy vermeught, wat ick vermach,
Ghy syt mijn vreucht, en myn geclach,
5 O wonderlijcke Minne.

2.

Het huys daar ghy vriendin in sat
k' Sach van boven tot onder,
O dacht ick dit vervallen gat,
Bevanght soo hooghen schoonen schat:
10 O wonderlijcke wonder.

3.

Och u verweende schoonheyts glants,
En u vermogen crachten,

---

48. *bescheydenheyt*—verstand, scherpzinnigheid.

Vermeesterde myn sinnen gants
Al ist myn leet, ick moet nochtans
15 U voor een wonder achten.

4.

Wat ist of ick u schoonheyt vier
Met bidden en met smeecken,
Vergeefs so com ick dickwils hier,
Want met u jonst bent ghy te dier,
20 En wonderlijck te spreecken.

5.

Ghy wonderlijcke lieve Beelt,
Die soo licht kant bedwingen,
t'Hart dat ghy sonder schande steelt
Het welck al doet wat ghy beveelt
25 Met groote verwonderingen.

6.

Wanneer myn hartge sucht en claacht
Dat schijnt u te vermaaken,
'T is wonder uytvercooren Maaght
Hoe dat u Vroulijck hart behaaght
30 Dees alte wreede saecken.

7.

U schoonheyts waerde Lof en eer
Kan ick na wensch niet uyten!
Maar het verwondert myn noch meer,
Hoe uyt soo soeten Maghet teer
35 Kan sulcken strafheyt spruyten.

8.

Ghy syt Princesse die my doet
In mijn ghepeyns bedelven,
Besitster van myn hart en goet,
Bestuurster van mijn jongh ghemoet
40 Ick min u als mijn selven.

't Kan verkeeren.

KLACHTICH

Maeghden-Liedt,

Stem: *Het daghet in den Oosten, &c.*

HElaes! ick heb verlooren
De Vorst van myn ghemoet,
Den Ridder hoogh ghebooren
Van klaer en Prinslijck bloedt,
5 Dus mach ick zijn verscheyen, wel beschreyen.

2. Nu sal ick niet meer hooren
Dat lieffelijck gheluydt,
Dat my de siel ten ooren
Soo soetjes troonden uyt,
10 Met aartigh minlijck smeken,, en schoon spreken,

3. De Spieghel sal verdwynen,
Daer ick myn aengesicht
Soo helder sach in schynen:
O lief, en vriend'lijck licht.
15 U luyster en u brallen,, sal vervallen.

4. U wel ghedane wanghen,
Van my soo vaeck ghekust,
Met hartelijck verlanghen
En sonderlinghe lust,
20 Die sullen wormen, Slanghen, nu ontfanghen.

5. En met een smaeck op eten
U tongh en kuysche mondt,
Die inde leckere beten
Een lieve wellust vont,
Sy sullen met behaghen, knauwen, knagen.

6. De neus daer ghy te vooren
Me roockt u spijs en dranck
Die weet nu van geen smooren,
Noch sticken van de stanck,
30 Sy sal nu inder kuyle,, gants vervuyle.

Klachtich Maeghden-Liedt. Afgedrukt 't *Geestigh Liedt-Boecxken,* 1621 bl. 184 zonder tekstverschil.
15. *brallen*—pralen.

7. Ghy syt sonder gevoelen
Van lichaem en van hart,
Ach, kon ick so verkoelen
Myn ongemeene smart,
35 So souw' ick nu niet weenen,, noch niet steenen.

8. Nu wil ick my begheven
In een kleyn kloosterkijn,
En eynden daer myn leven
En heymelijcke pijn,
40 En sal myn doodt beklagen,, al mijn dagen.

9. Doch ick sal u doen bouwen
Hier op dit Graf een Huys,
Daer ick my met vertrouwen
In eenicheyt myn kruys
45 In myn rampsalich vrijen,, mach verblijen.

10. Nu moet ick my gaen ylen,
En decken myn aenschijn,
En draghen swarte wylen
Ter eer de liefste myn,
50 Ick sal hem noch vereeren,, met rouw kleeren.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Liedeken,

Stem: *O schoonste Personagie.*

Gheluck vereende Menschen,
Den Hemel wil u staet ghebenedijen:
Ghelijck als wy u wenschen,
Om tydelijck en eeuwich te verblijen.
5 Met soo veel goets,, Met so veel soets,
Met soo veel vrolijckheden,
Met soo veel eeren,, Als ghylien kundt begeeren,
Hier beneden.

2. De Goddelijcke Minne
10 Die door haar kracht vereenichden u beyden,
Die maack u ziel en sinnen

---

48 *wylen*—sluiers.

Tot inder doot in alles onverscheyden.
Geliefjens hoort,, Leeft na Gods Woort
In Eendracht, en in Vreden,
15 Als u in 't trouwen,, Te noen is voorghehouwen
Met goe reden.

3. Soo sal de rijcke zeghen
U Echten-Standt gheluckelijck doen bloeijen:
Ghelijck een dichten Reghen
20 Het groene Gras bevochticht en doet groeijen.
Of als een Boom, Die by den Stroom
Hem uytschiet 't allen zijen:
Soo sal u handel,, U leven, en u wandel
Oock ghedijen.

25 4. Nu is de Tydt gheboren.
De uyr ghewenscht komt met veel duysent vreuchden
Siet daar u uytverkoren,
En brave Bruyt gheciert met duysent deuchden,
O Bruydegoom! „Nu ken gheen Toom
30 Haar lieve Oogjes dwinghen,
Wy sien de lonckjes,, Als barrenende vonckjes
Haar ontspringhen.

5. Vrou-Bruyt ay staackt u suchtjes!
U duchjes, en al u verliefde kunsjes.
35 Maer watte soete kluchjes!
De Bruydegom dwaalt in zyn verwonnen gunsjes
Wat soeticheyt, Is u bereyt
In den anstaanden morghen?
Wel waarom lachje?,, Of ist om 't leste nachje
40 Van u sorghen?

6. Gaat aan, en wilt niet vresen,
Daar is geen noot, laat varen alle klachjes,
Het sal veel soeter wesen
Alst immer oyt verscheen in u gedachjes.
45 Soetertjes soet,, Weest wel ghemoet,
Gaat aan en houwt u koentjes,
En boet u lusjes,, Met hondert duysent kusjes,
En met soentjes.

---

41. *aangaan*—beginnen.

7. Rijst op, rijst op Speelnootjes,
50 Het is gheen tijdt om langher hier te blijven.
De Bruyt die wort soo rootjes,
Sy is beschaamt, of sou sy willen kijven?
Dat denck ick niet,, Ay siet! zy siet
Dan op, en dan weer neder,
55 Vaart wel Getroude,, En komt als Nieu-Gehonwde
Morghen weder.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedtjen,

Op de Voyse: *Schoon Liefjen jent, seer excellent, &c.*

1.

DE Liefde doot,, mijn schaemte root
Door t' fel bedwinghen
Dwingt my de noot,, nu aen een twijffel groot,
Merckt o Mondeken root
5 Met een voordacht, op mijn singhen.

2.

Mijn hart voorwaer,, dat sucht seer swaer,
Met inwendich my claaghen
O lief eerbaer,, Isset u wille maer
Ghy moet, dit haest van daer,
10 Met u lieve jonst, verjaeghen.

3.

Wilt ghy myn leyt,, en mijn droefheyt
Ghy sont met reeden
Haest syn bereyt,, met troostelijck bescheyt
't Welck van my wert verbeyt,
15 Met grooter Lytsaemheden.

4.

Och tis mijn pijn, van u te syn
Waerde Vriendinne,
Soo wert ghy mijn,, die u oprecht en fyn
En niet met valschen schyn
20 Maer met mijn hart beminne.

5.

Dat ghy o Maecht,, de Vlammen saecht
Die mijn verteeren
Of t' geen my plaeght,, antwoort soot u behaecht,
En soud (u Lief) ick vraeght
25 Mijn droeve smart niet deren.

6.

Ick meen wel jaet,, Maechdelijck saet
Bloempje der Vrouwen,
Met raet en daet,, u dienaer comt te baet
In dees bedroefde staet,
30 Soo ick deught u vertrouwe.

7.

Voorts ick begheer,, met u in eer
Vreetsaem te leeven,
Al nae de leer,, van onse Godt den Heer,
Dat hy ons Menschen teer
35 Tot stichtingh heeft ghegheven.

8.

Mocht ick dit sien,, nae wensch gheschien
O Vrouw vol waerden,
Hier voor de lien,, sou ick u Liefste bien
Mijn trouwe als ghy dien,
40 In t' goet wilde aenvaerden.

't Kan verkeeren.

Eenicheydt is Armoedt,

Stem: *Als ick uyt wandele, gae &c.*

WAt baat u de voochdy van Landen en van Steen?
En 't prachtighe ghebouw vol duure kostel-heen,
Daer ghy in woont verseldt met princelijcke stoet,
Als ghy des nachts alleen in't bedde slapen moet?

Eenicheydt is Armoedt. Dat liedje komt ook voor in 't *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621, bl. 165 met tot opschrift: „Den droevigen Vryer."

Eenicheydt is Armoedt. Aan dit liedje gaat in BREDERO's *Groote Bron der Minnen* een „Amoureus-Liedjen" vooraf, dat reeds voorkomt in *Lucelle*, I, bl. 340 en *Het daget uyt den Oosten*, II, bl. 26

5 2. Wat baat de groote sleep der Joffren blanck en bly?
En 't Vorstelijck ghevolch der Princen groot en vry?
Wat baat dat yeder u als Godd'lijck bidt en groet
Als ghy des nachts alleen in't bedde slaepen moet.

3. Wat baat dat ghy een myl van Musck en Amber rieckt?
10 En dat ghy leckerlijck met Wijn zijt op ghequieckt?
En dat de dertelheyt u jonckheyt heeft ghevoet
Als ghy des nachts alleen in't bedde slaepen moet?

4. Wat batet of ghy schoon uyt gulde vaten eet?
En dat ghy aanden disch de hoochste plaets bekleet?
15 En of u al de lust vaeck kittelt, sacht en soet
Als ghy des nachts alleen in't bedde slaepen moet?

5. Wat baat de schoonheydt die ten ooghen uyt u blinckt
Soo edel, dat de Son, de gulde Sonne sinckt,
En deckt sijn glansich hooft met purper en swart bloet
20 Als ghy des nachts alleen in't bedde slaepen moet?

6. Wat baat dat u verstant soo wijs is en gheleert
Dat al de werelt dat verwondert acht en eert?
En dat de Fame u onsterflijckheydt aen doet
Als ghy des nachts alleen in't bedde slapen moet?

25 7. Behalven alle de vreucht, soo slaeptmen soet en warm,
Ick wensch gheen meerder schat, als mijn Lief in den arm:
Ghy syt de armste mensch, al sydy rijck van goet,
Als ghy des nachts alleen in't bedde slapen moet?

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Op de Voys: *Esprits qui soupirez.*

ADieu schoonheden preuts vol sachte tooveryen,
Terwijl ick segh adieu verhoort mijne droeve klacht:
'T is nu niet meer gheveynst mijn doot sal u beleyen,
Dat ick mijn sterven soet, en scheyden bitter acht.

---

13. *of ghy schoon*—of gij al.
Amoureus-Liedt, Komt ook voor in *Apollo of Gesangh der Musen*, 1615.
3. *bedeyen*—te kennen geven.

2.

5 Adieu Godlijck ghesicht een oorsaeck van mijn ende,
Dat om mijn heete vlam te coelen tranen schept
d'Ondanckbaer tranen gaen, mijn ziel blijft vol elende,
Dit maeckt mijn sterven zoet, dewyl gh'er lust aen hebt.

3.

Adieu gebloosde Mont, daer in verscheyden woonen,
10 Soo soete lieve reen, en daer ick uyt bespeur
De teghensangh van mijn bedroefde dootsche toonen?
Daerom ick deur t'adieu meer als om sterven treur.

4.

Adieu handen die bint met onghemeene banden,
Mijn handen, oogen, hert, mijn leven, en mijn spraeck,
15 Die ick mijn vryheyts vreught in slavernije spanden,
Waerom ick deur t'adieu mijn leven oock versaeck.

5.

Adieu verheven stem, vermoghend' om t'ontsteken,
Van herde rotsen hert den alderhertsten hoeck
Hoe is dees lieve lust mijn hert dus hert ghebleken,
20 Dat ick den sachten doot voor't bitter scheyden soeck.

6.

Adieu Yvooren hals daer ick mijn leven hoopte,
Dewyl ick sterven moet weest my zoo veel te wil
En graeft beneen u borst, het hert dat ghy soo noopte,
Soo siet ghy dan hoe soet dat my mijn sterven vil.

't Kan verkeeren.

AMOUREUS-LIEDEKEN,

Op de Wijse: *Verheven hoochste Ziel.*

MAer waerom is myn hert niet uytgebrant tot asschen?
Van waer comt t'water dat myn oogen steets bespoelt,
De Stroomen van de Zee en souden niet afwassen
De brant de heete brant die t'jonger Hert gevoelt.

5 2. Waerom wilt ghy myn doot, segt uytvercooren Vrouwe
Hoe zydy doch so wreet, waer toe dees felle straf
Ick brande in u min en die sal niet ophouwe
Voor dat ic Geesteloos legh uytgerect int Graf.

3. Mijn tong vergeet zijn ampt, myn oogh durft niet aenschouwen
10 De Hemelsche schoonheyt die men in u beschout,
Mijn herte vlieght om hooch, met vleugels van myn trouwe
Tot dat zy in u Hert mijn Ziel een zetel bout.

4. Helaes! can myn verdriet, en ernste gebeden
Niet stillen u gemoet niet buygen uwe zin.
15 Mijn ooge waer ghenoecht om u myn zoete wrede
Te toonen door gesicht hoe seer ick u bemin.

5. De diepe suchten die uyt bange Borst opsteegen,
Getuygen van myn smert Trompetten van myn rouw
Mijn waere tranen heet cunnen u niet bewegen
20 Tot medelyden Lief, so doetet om myn trouw.

6. Siet myn belast gemoet, vermast van Druck en lyen
Neemt acht op myn elent, en jammerlijcke pijn,
Wilt ghy my gansch de wech, van uwe gunst afsnyen
Het sal u dienaers doodt, en syn verderven zyn.

25 6. Jouffrou tot uwen dienst, is Hert en Ziele vaerdich
Bruyckt my waert u belieft, ick volligh u gebien,
Maackt my door uwe deught, doch so veel eere waerdigh
Dat ick u nacht en dach, nae myn vermogen dien.

---

21. *vermast*—overladen met, bedolven onder.

8. Helaes! myn waerde Vrou, belet myn droevich sterven
30 Mijn leven is het lest, myn lyen is te groot,
Soo 'k van u lieve mont, geen troost en mach verwerven
So spreeckt het vonnis van myn leven of de doodt.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Op de Wyse:

Al van een eerbaar vrou en hare Man.

SEght my, seght my Vriendinne
Waarom verbercht ghy u?
Om dat ick u beminne
Syt ghy daarom soo schuu?
5 Het schijnt ghy crycht een gruu,
Als ghy my siet aencoomen
Laat my toch weeten nu,
Wat u voor my doet schroomen.

3. Heb ick buyten t'behooren
10 Teghen u sin ghedaen?
Dat u verweckt tot tooren,
Ay doet my dat verstaan,
Een valsche Tongh of waan
Kan somtijts veel quaats wercken?
15 Daarom wilt u beraan,
En op de waarheydt mercken.

3. Is dit dat ghy bekende
Doe ghy my hebt gheseyt
Dat nimmermeer sou enden,
20 U trouwe sinlijckheyt,
Die ghy hadt doen gheleyt
Op my maar t'syn maar vlaghen?
Want die lichtvaardich scheyt
Wat Liefde can die draaghen

---

5. *gru*—afschrik, afgrijzen. 20. *sinlijckheyt*—genegenheid

25 4. Immers wist ghy te vooren
Hoe hooch dat ick u hiel,
Voor tgroost by my vercooren
Jae als mijn hart mijn Ziel:
Och oft noch soo gheviel
30 Dat ghy u eens wont wenden,
Om my die voor u kniel
Te troosten in d'ellenden.

5. Ist u Lief al vergheeten,
Dat ghy in mijn ghedacht
35 Mijn werelt plach te heeten,
Mijn ick, mijn al, mijn cracht
O goude Mensch gheacht
In myne jonghe sinnen,
Hoe onghesien verwacht
40 Ick noch u jonst te winnen.

6. Soo langh sal ick u dienen
Met eerbaarheyt en schaamt,
Als Godt my sal verlienen
t'Leven dat in my aamt:
45 Och of ghy selfs quaamt
U Dienaars smart aanschouwen,
Ghy sout werden ghepraamt
Met deerenis mijn Vrouwe.

7. Maar als my quam bestraalen
50 Het vlick'ren van u ooch,
Sou dan mijn kracht verhaalen
Alleen door u vertoogh:
Al comt my laat en vrooch,
U beelt in mijn ghedachten,
55 Ick kan de schyn soo hooch
Niet als het weesen achten.

8. Princesje Lief verheeven
Door u verborghen haat,
En laat de Liefde leeven
60 Weer in syn eersten staat,

---

47. *pramen*—persen. 51. *verhalen*—zich herstellen (vgl. ons: op zijn verhaal komen). 52. Versta: doordat gij u vertoont.

U rijpelijck beraat,
En wilt gheen waan ghelooven,
Noch snoode clappers quaat
Die d'eere van my rooven.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedeken,

Op de Wijse:

Adelijn, Bruyn smadelijn, ghy bent so hups en fijn.

MYn tongh die moet nu boogen
Van t'geen my hart behaacht,
Want met bekoorde ooghen
Heb ick ghezien een Maacht,
5 Beenopt van dracht,
En rendelijcken
Niet met pracht
Wt wendichlijcken
Gelijck men 't nu wel draacht.

2.

10 Sy weet haer wel te cieren
Met degelijck gelaat,
Met bequame manieren
Met cort, en heusche praat,
Niet lichtvaardich,
15 Wangelaatich,
Maar eer waardich,
Ende statich
Een Maachdelijck cieraat.

3.

Met vierige dienst en willicheyt,
20 Vult sy het hart van mijn,
Door haar stemmige stillicheyt
En suyver soet aanschijn,

---

63. *clapper*—lasteraars..
6. *rendelijck*—reinlijk, schoon, netjes. 14 *wangelaatich*—die zich onbehoorlijk gedraagt. 17. Versta: een sieraad der Maagden.

Oock als haar mont
My seer lieftalich
25 Een cus my jont
Ick acht my salich,
En vol gelucks te syn.

4.

Sy nayt met lust seer sinnelijck
De traacheyt haar verdriet
30 Och als ick denck hoe minnelijck
Dat somwijl sy op siet,
En siet sy my
Ver by gaan wand'ren
So moeten wy,
35 Van cleur verand'ren,
Soo dickwils alst geschiet.

5.

Con ick met kunst en vreuchden
Verhaalen al haar Lof
Maar haer rijckheyt van deuchden
40 Is myn doel, en lust Hof,
Daar ick niet weet,
Wt te raacken
En ick vergeet,
My door t'vermaacken
45 In d'overvloet van stof.

6.

Dees die in alle punten
Soo graas'lijck is bedeelt
Dat men haar siet uytmunten
Als spiegel en voorbeelt,
50 Van ware deucht
En rype reden,
Die in haar jeucht
So grijpe steden
Dat syer myn hart mee steelt.

7.

55 De Maaght die my doet roemen,
En is niet wijt van hier

---

39. *doel*—Doelen (waar de jongelui van beiderlei sekse in de 17de oeuw dikwijls samenkwamen).

Maar ick en durf niet noemen
Dit reyn en eedel Dier,
Want ick vrees haer,
60 Te versteuren
En t'sou voor waar,
My gebeuren
Waar sy niet goedertier.

8.

Ick sal met vriend'lijck spreecken
65 Haar leggen t'vier so naar
Tot dat wy door myn smeecken
Te samen syn een paar,
Of so t'gevalt,
Den Heer der Heeren
70 Hoemen kalt
Het kan verkeeren
Den mensch is wanckelbaer.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN, op een Fransche Voyse:

Phebe qui ce mesme Jour.

O Schoonste schoonheyt wreet!
Hoe pynicht ghy myn hert
Met quelling van lief en leet,
Met sacht en strenge smert?
5 Wat bitterde pijn, mach soeter syn? Wat, etc.
O pijnbanck van mijn rust,
O Beulin van myn bloet!
O Goddin van 't gemoet!
O myn waerdichste goet!
10 Dat myn hier is gewust,
Ick brandt en blaeck van aengename lust.

2. O ghy lieffelijck ghesicht!
Vol blixems en vol glants
Als ghy maer u luyckjes licht,
15 Myn zieltje wort vol brants.

Liedeken, komt ook voor in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621 bl. 135.
10. *gewust*—bekend. 14. *luyckjes lichten*—de oogen (oogleden) opslaan.

O wonderlijcke brant, voor myn verstant, O, etc.
Lieve brant die myn geest
So beset, so beschroeft,
So bepuert so beproeft,
20 So verheucht, so bedroeft,
Soo verblijt, so bevreest,
Waer ick sonder u, ick waer dood geweest.

3. 't Is een monster of een hout,
Die noyt en voelde vlam:
25 En offer alsoo kout
Ter Wereld yemand quam,
Dat hy meerder scheen, een beeld van steen, Dat etc,
Ja een mensch heel van loot
Heel van tin, heel van stael,
30 Heel van glas, heel metael,
Heel van ijs altemael,
Sach hy u schoonheyd groot,
Hy wierd wel levendigh alwaer hy doodt:

4. Dees levend-makende kunst
35 Van Goddelijcke kracht,
Bestaet in goede gunst
Van u minnelijcke macht.
Maer vertrout dit deel, niet al te veel, maer etc.
Nu vaert wel myn Chlorint,
Nu vaert wel soete mont,
Nu vaert wel schoonheyt blont,
40 Nu vaert wel, blijft gesont,
En als ghy u wel vint,
So denckt om hem die u te seer bemint.

't Kan verkeeren.

Amoureus Liedeken,

Op de Voyse: *Galiarde tortellerie,* Ofte *reyn van manieren, is den Echten Staat.*

GEtrou van zeeden
Is der minnen,, bant
Voel ick door u reeden
In myn sinnen,, want

5 Die binnen,, brant
Int hert oock so gevoelt
Dat syn verstant
Inwendich leyt en woelt.
Door 't soet, begeeren,, swaar,
10 Noch moet, ontbeeren,, haar,
'T is goet,, om leeren,, maar,
Langsaam t'vercoelt.

2. Alsmen gebonden,, is
In gelijcken,, graat
15 Die Bloem gevonden,, is
Die 't blijcken,, laat
Op rijcke,, staat
Sulck minnaar niet en denckt,
Die wijcken,, gaat
20 Al doot het Lichaam crenckt:
Merckt int hantieren, veel
'T welck doet vercieren,, heel
Dat syn manieren,, eel
Die Zielen mengt.

25 3. Redelijck en matich
En Godvruchtich,, net,
Haar wesen statich
Sy heel tuchtich,, set
En luchtich,, tret
30 Over haar cootgens,, gaat
Eersuchtich,, met
Haer reyn Speelnootjens, praa
Dat soet,, en aardich,, is,
Sy doet,, dat waardich,, is
35 Dat goet,, rechtvaardich, is
Kust sy voorbaat.

4. Brant ick dan binnen
In mijn jonge,, hart
Want ick vant,, minnen
40 Dus gedwongen,, wert,
Gedrongen,, smart,
My op te leggen,, slecht
De tonge,, tart

28. *tuchtich*—ingetogen.

U tot dit seggen,, recht
45 So ghy't,, goedaadich,, quijt
My toch genadich,, zijt,
Die dus gestadich,, lijt
Ick ben u knecht.

5. Nadien dus heftich,
50 My t'verlangen,, quelt,
En ghy dus deftich
U gevangen,, velt,
Laas bange,, helt
Wat sult ghy maacken, gaan,
55 Laas d'wange,, t'gelt
Ick sie myn saacken,, aan,
En t'onderwinsel,, vroet,
'T was een beginsel,, soet
God wil myn binsel,, goet
60 Hecht binden aan.

6. Belieft u Vrouwe
Meerder teecken,, nu,
Van myn getrouwe
Mins treecken,, nu
65 Als beecken,, nu,
Streckt om vermanen,, wat
Toont meerder jonsten,, vry,
Slecht is de Const van my,
Het schiet uyt gonste,, by,
70 Reyn Eed'le schat.

7. Princes myn claagen
Is verdreven,, toch,
Ick hoop die dagen
U beneven,, noch,
80 Te leven,, och,
Dit is het winschen,, mijn,
Verheven,, doch
Meer als het Prinschen,, schijn,
Want nae myn weynich,, leyt
85 Sal noch myn kleynicheyt,
Wat myn Liefs reynicheyt,
Vergolden zijn.

't Kan verkeeren.

AMOUREUS-LIEDEKEN.

Op de Wijse: *O Schepper fier, hoe lustich ist om wesen, &c.*

GRanida schoon
Oorspronck van myn quellagie,
Zyt ghy suyver imagie
Mijn Coninginne soet?
5 Een slecht persoon
Verwacht van u de gagie,
Dus u Slaaf en pagie
Te meer u minnen moet,
Toecomend' lief doet my verblijen
10 Dese druck of duldich lijen:
Want ick u voorwaer
Nu kies en laat een aar.

2. Den lastige last,
Van mijn versotte sinnen
15 Willich ick beginne
Door hoop te dragen,, wel,
Vertrou oock vast
Op het aanstaand verwinnen
Hoe wel ick binnen
20 Dien tijt scer clagen,, sel
Die Fortuyn sal ick verwachten
En door deughd naer u te trachten
Met een reyn gedult
Sal't wel worden vervult.

25 3. Geen druck hoe groot
Sal my van u Liefd' trecken,
Dat seg ick sonder gecken
In myn begonnen,, min:
Of ziet de doodt
30 Sal myn begeerten decken,
Ay wilt toch verwecken
Lust in verwinnen,, sin,
Siet naa t'aanschijn nat van traanen
Die u tot de min vermaanen
35 Rou en onbeschaamt,
Geljjck u recht betaamt.

4. Meer lofs voorwaer
Sal u u dienaer geven
Als een Prins verheeven
40 Van Hooch beroemden,, stam
Wiens minne maar
Tot boellen is gedreven
Schijnen heel te streeven
Doch met verbloemde,, vlam:
45 Dus Princes wilt wijss'lijck kiesen,
Wilt het goed om liefd verliesen,
t'Goet baart veel onrust,
En Liefde baart veel lust.

5. Daar is verscheel
50 Soo veel int overgeven
So ghy bent genegen
Tot het bescheyden,, recht,
Siet Princes eel
Op t'onderscheyd te deegen
55 Datter is ghelegen
Tusschen ons beyden,, segt,
Al syt ghy slecht, ick sal u beminne
U Liefd oprecht, vernoecht u sinne,
Die ghy toont en draacht
60 Het Heerschen my mishaacht.

Princes gentiel
Soo dit eens mocht geschieden,
Maar myn slecht eerbieden
Is van te cleene,, macht,
65 Och mocht myn Ziel
Verhuysen Granide
Diet' tuycht te dieden
Dat tot vereenen,, tracht
Inwendich ons Zielen t'saamen
70 Syn gewassen die Lichaamen
Syn geworden een
Seer qualijck om te scheen.

't Kan verkeeren.

72. *scheen*—scheiden.

Nieu-Liedeken,

Stem:

Ach ongeluckighe dach! Die 'k wel beclagen mach.

ICk wil Juffrouw (vertrout,)
Om al het Weerelts gouwt
U prysen met geen logens stout:
Want deed' ick dat, het soude myn
5 En u, tot een beschamen sijn.

2. Ick sal met valsche vondt
Niet seggen ongegrondt,
Als dat u lieve kleyne mondt
So veel Parfuyms en Ambers heeft,
10 Als ons Saba en Injen geeft.

3. Noch dat u hayren schoon,
Veel grootscher staan ten toon
Als d'alderbraefste goude kroon:
Noch dat ick in u oogen vin
15 Een woonplaets voor de geyle min.

4. Of dat haer glans verwon
De starckheyt van de Son,
Daer noyt klaerheyt by komen kon:
Want al het licht dat ons bestraalt
20 Syn levend' luyster van haer haelt.

5. Noch dat u Lipjens soet
Vol suyver blinckend' bloet
Een schant an Kraal en Karsjes doet:
Noch dat u Tantjes, Parlen fijn
25 Gheset syn in brandend' Robijn.

6. Noch dat u hooge ze'en,
Of treffelijcke reen,
De mensch verkeeren kan in steen,
Of dat ghy met u groote Geest
30 De wijste maeckt een botte beest.

Nieu-Liedeken, Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621 bl. 169.
6. *valsche vondt*—verzinsel.

7. Ghy syt so hups een Tas
Als hier in lang oyt was,
Dit segh ick als het komt te pas:
Ja so, dat om een soete soen
35 Een Heremijt sou sonde doen.

8. Maer dat is niet geseyt,
Van u onsterflijckheyt,
Ghelijck ghy t'hier en daer verbreyt:
Doch so u lichaem god'lijck is.
40 Struylt Rooswater in plaets van pis.

9. Dus spreeck ick, o Joffrou?
Op datmen mercken souw
Hoe veel ick van u schoonheyt houw,
Waar aen myn lust syn tijdt besteet
45 Wanneer ick niet te doen en weet.

10. Ghy siet wel mijn Vriendin
Hoe seer dat ick u min,
Al gae ick hier vast uyt eu in:
Maer kosten elcken tree een duyt,
50 Ic quam termaent misschien eens uyt.

11. Al segdy soete dier,
Dat ick segh: dat ick schier
Om u verteer in't minne-vier:
Het is wel waer het is geschiet,
55 Ic hebt geseyt, maer 'k meenden 't niet.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedt,

Op de Voys van Susanna: Ofte, *Esprits qui souspirez.*

IA mijn bedroefden geest cund ghy in vreuchd herscheppen
Ach langh geliefde, en mijn wel beminde Vrou:
Wanneer als ghy maar wilt de lieve oogjens reppen
En drayen die met jonst naar u Dienaar getrou.

---

31. *tas*—meid, meisje. 40. *struylen*—wateren.

5 2. So stuyft flucx inde wint mijn siecten, en het suchten,
En snapt een troostbaar woort dan uyt u soete mont:
Den wissel van myn staat doet mijn in twyffel duchten
Of ick dan ben de gheen, die ick noch was terstont.

3. Hoe meuchdy waarde Lief dat soete aanschijn wenden
10 Van my? die ghy hier door so wonderlijc vermaect:
En keunt, wan ghy maar wilt my t'leven of doot senden,
Na u t'erbarmen in u wreede sin gheraackt.

4. Wist ghy het vast opset, of het besluyt mijns harten
In 't lieven van u eer, en 't minnen van u jeught:
15 De weerpijn van mijn druck sou u meelyd'lijck smarten
En gunnen om mijn trou my een veel blyder vreugd.

5. Meestres ist u een vreughd mijn pynelijcke quaalen
Soo doet en leeft met my na u lust en ghebien,
Al sou ick tot myn doodt dus Hoofdeloos gaen maalen:
20 Maar dese strengheyt Lief kan ick uyt u niet sien.

6. Wout ghy myn trouheyt eens met uwe gunst beloonen?
Ick leede met verdrach op hoop van 't soet dit zuur
Ick sou myn staticheyt, soo heel volmaeckt vertoonen
En leeven in ghenaa van u, en 't avontuur.

25 7. Weygert ghy my de naam, of t'weesen van verwinner,
Van hulp, van Vrient, van troost, van Lief, van hooft, of Prins
Mijn blyft de tytel doch van een getrou bevinner,
U wreetheyt, tyt, noch doot, ontvoert my die gheensins.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Clacht-Liedt,

Op de Wijse: *Esprits qui souspirez.* Ofte, *Indien het clagen can.*

OCh snelle winden wilt mijn overdroeve klachten
Gaan draagen nu te vlucht, in d'ooren van mijn Vrou,
Van daar tot in haar hart, de borne der ghedachten,
Op dat ick voor myn doot haar Beelt noch eens anschou.

---

17. *Meesterse*—meesteres. 22. *met verdrach*—geduldig. 24. *'t avontuur*—het Lot
3. *borne*—bron.

2.

5 Klaaght haar weemoedelijck mijn ongemaackte suchten
Mijn seer benaut verdriet, en mijn aanstaande noot,
En hoe vertwyffelt my wanhoop het quaast doet duchten
En hoe mistroostich ick verwacht, en roep de doodt.

3.

Maact mijn beklach heel groot, en mijmmert hare sinnen
10 Tot dat haar Maagd'lijc hart deur 'tkarmen sy beweegt
My met volmaackte Liefd' volcomentlijck te minnen,
En datse voort an my haar waare heusheyt pleeght.

4.

O winden swetst en sucht, seer heftich onder 't klaghen,
En daar ick my versuym voeght daar van t'uwe by,
15 Gelijck zy cunstich doen die jets wat over draghen,
Verhaalt dus op het grootst, het geene dat ick ly.

5.

Ha wreede sult ghy noch u Dienaer langher proeven
Die ghy soo hebt ghetoetst, die ghy soo hebt versmaat?
Soo sal u eyghen daat eer langh u Ziel bedroeven
20 Soo haast als ghy syn doot, en u hulp siet te laat.

6.

Sal 't niet een schoone roem voor u, o Vrouwe weesen
Dat ghy den oorspronck syt, dat hy soo deerlijck sturf?
Doch soo 't gheschiet, syn Graf, salt yder een doen leesen
Hoe dat hy voor syn tijdt de doot van u verwurf.

7.

25 Ghy sult een oorsaack syn, door u felle manieren:
En door syn trouheyt hy, dat langhe naa syn tijdt
Veel Dichters cloeck in Rijm wonder sullen versieren
Tot syn leevendich Lof, eu u eeuwich verwyt.

8.

Al de Werelt sal u hertneckigheyt misprysen,
30 Dat hy die u soo bat, niet eens en hebt verhoort:
De Kinders sullen u met vingheren na wysen
En sult van alle man voorts raacken op het woort.

---

5. *ongemaackt*—ongeveinsd. 32. *op het woort raacken*—in opspraak kome

9.

Hy seyt u nu adieu, hy gaat soo heughlijk sterven,
Om dat hy heeft ghedaen soo een minnaar betaamt,
35 Hy sal een goede Faam noch naa syn doot verwerven
Als ghy kenschuldich sult veracht syn en beschaamt.

10.

En of de bleecke doot nu dobbert op syn lippen.
Soo noch u lieve mont (seer Heemels van gheluyt)
Wat woortjens soet van troost, geseegent, laat uytslippen
40 Soo gaat wanhoop of doot haar Heerschappije uyt.

11.

Doch dorst u na syn doot? soo komt u in syn leven
En laaft u met syn bloet, naa uwe wreede wensch,
Of deert u syn verdriet, soo wilt hem hulpe gheeven,
En sallift met u jonst 't hart vande kranckste mensch.

12.

45 O winden als ghy haar dus hebt ghestelt in roeren
Soo brengt haar hier by my, of t'geene dat sy seyt:
Wilt op u vleughels fluck mijn bootschap over voeren,
En t'vonnis van mijn doot, of eens ghewenscht bescheyt.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stem: *O lyden en pijn, droefheyt is mijn.*

AL waert dat mijn, de Godt Jupijn,
Of yemandt vande Goden,
Haer glants, of schijn, of gants haer sijn
Van Godlijckheyt aenboden,
5 Dat ickse mocht verkiesen,
En ick u most verliesen,
Ick gingh tot haer met dese reen,
Ick blijf veel liever hier beneen

Liedeken. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken,* 1621 bl. 201.
36. *kenschuldich*—van schuld overtuigd.

In myn armoed opter aerden,
10 In becommeringh, en verdriet,
Eer ick wouw die last anvaerden,
En hebben daer myn liefste niet.

2. Of lieten sy, de toom eens vry
Van 't Coninghlijck ghebieden,
15 En gheven my, de heerschappy
Van Landen en van Lieden,
Dat ickse most beheeren
Dat sou ick wel begheeren,
Niet om rijck, Landt noch gelt,
20 Niet om aensien noch ghewelt
Niet om scepters noch om kroonen
Noch om al het Werelts goet,
Maer om dat ick u sou toonen
Mijn gunst, en grootheydt van ghemoet.

25 3. Ick sou de lien, wel grootsch gebien
U achtbaerheyt te eeren,
Op bloote knien, u doen ontsien
By Princen, en by Heeren,
Ick sou der Keyseren Vrouwen,
30 Voor u staet-dochters houwen,
Mijn Koningen de grootst van lof,
Die souden u steets in mijn Hof
Met eerbiedigheyt gheleyden,
En setten in u setel sacht,
35 Die ick eerst sou doen bereyden
Met de kostelijcke pracht.

4. Van Elpen-been, vol vremdiche'en
Soud' ick u troon doen maken
U vloer bespreen, met ed'le kle'en,
40 Van Turcks, en goude laken,
Met beelden en met bloemen
So schoon alsmen kan noemen.
Ick sou bewijsen door u dracht,
Hoe dat ick u deuchden acht,
45 Hoe dat ick u hooghe zeden
Meer bemin als 't lieve gout,
Dat ick rustich sou besteden,
Daer, en waer ghyt hebben wout.

5. Maer 'k weet dat ghy, geen hovaerdy
50 Hebt in dees malle dinghen,
Oock draagh ick bly, meer goets by my,
Als al de Hovelinghen,
Al syn sy rijck van goede,
Ick ben 't in den ghemoede:
55 Ick weet wel liefje datje weet,
Dat onder een verwurpen kleet
Wel wat grooters kan verschuylen.
Als syn meerder wel vermoet,
En datmen vaeck wel slechte uylen,
60 Hier bevinden seer begoedt.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stem: *Fortuyn eylaes bedroeft.*

PRrincessen preutsch en prat met al u pronckery
Van noode-loose pracht: staet op en wijct ter sy,
Maer groet eerbiedelijck met neygingh en ghekniel,
De triumphante Vrou van myn verwonnen ziel.

2.

5 Waer toe dit marren? ach! ghy jonge Jufferschop
Spreyt die Tapyten neer, en stroyt daer soetjes op
Ghemalen gout, oock zy, op dat de harde aerdt,
Haer ted're voetjes niet en quetse noch beswaert.

3.

Ghy grooten dicht bestoet met Vorstelijck gesnor
10 Gebiet de Volcken, dat sich niemant drijft, en por
Te naken aen haer kleyt, te stooren haren gangh,
Op dats haer niet verblaes, noch quade lucht bevang.

Liedeken. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 197.
60. *begoedt*—gegoed. *bevinden*—meervoud achter *men;* dit was vroeger niet zeldaam.
9. *bestoet*—omringd, omstuwd. *vorstelijck gesnor*—weidsch, vorstelijk gevolg.
12. *hem verblasen*—uitblazen; vandaar: stilstaan, ophouden. *n. g. l. bevang*—Versta: opdat zij geen onaangenamen reuk bemerke gewaar worde.

4.

Sy komt, o Goon! sy komt: de Princen staen als stom:
De verslagen gemeent stort van een swenckjen om:
15 Als met haer wyse tong basuynt een helder woort,
Het dondert, en het wert met wonderingh ghehoort.

5.

Een yeder riep met my wat vruntschap en wat jonst,
Wat Goddelijcker glans, wat wijsheyt en wat konst
Heeft Jupijn oock gebruyckt, wanneer hy heeft verlicht,
20 Dit schepsel dat ons sloech met blixem int gesicht?

6.

't Is Venus, Venus ist, daer ick wel eer of las,
Die van het pekel-schuym der Zee geboren was
Die met een holle schulp door vloeden vlet en vlot
Ick hielt voor narrery, en beuselingen sot.

7.

25 Ach Heyl'ghe rymery, ick vonnisten verkeert
Want eenich geest, of God heeft dit geprophetеert,
Op dat de werelt en myn tijt gelijcke lien,
Haer gulde Godtheyt niet onwaerdich souden sien.

8.

Voordeel in 't gulde jaer van 'tsuytsche Cipres quam,
30 Mijn soete Cithera in 't schip-rijck Amsteldam,
Daer sy den rouwen hoop van 't graeu en groots geslacht.
Heeft aen een sachten aert door les en leer gebracht.

9.

Der ouden boosheydt snoot en d'ondanckbaere jeucht.
Vergolden na met spijt de wel-daet en de deucht,
35 Mijn Venus die vertrock, o leydt! o quaet! o doot!
Sy sturf indiense kon in 't Dorp van Ackersloot.

't Kan verkeeren.

Claech-Liedt,

Op de Wijse:

Het daget uyt den Oosten, &c.

MEt Edel hooch begheeren
Mijn Ziele wert gevoet
Ick wille my verheeren
In mijn gedachte soet,
5 Ick smaecke onder t'lijen
Een verblijen.

2.

Den lof van d'onde daden
Is my soo lief en waard,
Dat sy my doen versmaden
10 Den druck die myn beswaart
Hoe wel dat my de pijnen
Doen verdwijnen.

3.

Die'ck ly met goeder harten,
Cloeckmoedich ick verdraach
15 Haar strafheyt en myn smarten
In dees myn nederlaach,
Can d'eer van myn begheeren
Niet verkeeren.

4.

Laet vry een ander singhen
20 Van Wapens en ghewelt
Van Crijghs-tochten bespringhen
In het bestoven velt
Ick sie van and're machten
My vercrachten.

5.

25 Want hare flucxse handen
Soo forts zyn inde strijdt:
Als sy my croes vermanden

15. *strafheyt*—hevigheid.

En vlack ter neder smijdt.
Haar aanval op myn sinnen
30 My verwinnen.

6.

d'Onsienelijcke wonden
Veel schaadelijcker zyn:
De quetsuer onverbonden
Int Lichaam smelt met pijn
35 De Sotten Artz door 't doolen
Helpt aan Koolen.

7.

Koolen die glommend' gloeyen
In mijn hart en verstant
Ick voel myn siele broeyen
40 Door sweeler swoele brandt,
En schaamt maackt my een swijger
Vanden Crijger.

8.

Ach Crijch Heer die myn leven
Soo sacht en ruych aantast
45 En soo veel lusts cundt geven
Als myn verdruckte last,
Hier doet myn swacke leden
Sacken heden.

9.

Aenhoort de droeve clachten
50 Myns commer-leyd, ghy sult
Meelyelijcken achten
Op 't afgesloofd ghedult,
Veel liever wil ick sterven
Als u derven.

10.

Verwerpt niet myne gave
55 O Crijch-Heer als te slecht:
Ick noeme my u slave

---

40. *sweel-swoel*—broeiend warm (vgl. het *zweelen* van het hooi). 48. *sacken*—neigen, bukken.

En overtrouwe knecht
Mijn gheest buycht ond'r u stamme
Trots en vlamme.

11.

60 Rooft, Brandt, en Moort mijn Ziele
Soo wrev'lich als ghy wilt,
Ick salse naa 't verniele
Noch toeheylighen milt
U soet en straf begheere
65 Tot een eere.

12.

Als ick u slechs mach prijsen
Met dees myn offerhandt
Die my alleen mach spijsen
Met lust en leven, want
70 Wat sou ick sonder minnen
Doch beghinnen.

13.

Con sonder minne dwalen.
Mijn vreuchdeloose hart,
Den Hemel met zyn stralen
75 Souw duyster zyn en swart:
Hoe wel sy inder waerheyt
Is vol claerheyt.

14.

d'Aarde becleet met bloemen
Van veelderleye kleur
80 Wiens schoonheyt veel beroemen
Maar laas haar soete geur
Doet my niet anders proeven
Als bedroeven.

15.

Doch myn begheerten rusten
85 In den Apolle braaf,
De Sleutel van myn lusten
Ick sie syn aanschijn gaaf:
Ick hoor zijn stem uyt breecken
Tot my spreecken.

16.

90 Ach doorschijnende claarheyt
Die myn gheluck verclaart
Ach stercke wanckelbaarheyt
Die my de Siel beswaart
Wilt dese myn ellenden
95 Haastich enden.

17.

Wat baat dat my het leven
Wt u instort en spruyt
Als ghy myn Hert wilt gheven
De wreede doot tot buyt,
100 Wilt my u min ontdecken
En vertrecken.

18.

Wat berghdy, o myn schoone:
't Gheen men niet veynsen moet,
Wilt de claarheyt vertoone
105 Van u weer-liefde soet,
Soo sullen lief wy beyden
Nimmer scheyden.

19.

De Helften te vergaaren
Wt reynder jonste naackt
110 En 't Siel vereenicht paaren
Volmaeckte vrientschap maackt:
Soo wijse t'samen sneede
Met de vreede.

't Kan verkeeren.

108—109. Versta: kom (genaak) om de helften (u en mij) te vereenigen (?)

Aen mijn Heere J. Rutgers,
Raedt van den Coninck van Sweden,
wenscht G. A. Brederoo
gheluck op de reyse.

Voyse: *Phebe quy le mesme Jour.*

GHy stroom Goddinnen gladt
Die met u snellen vloet
* De Bataviersche Stadt
Maeckt Rijck, en mild'lijck voet,
5 Wiens Vader de Rijn,, met eed'len Wyn,, Wiens etc.
Met syn Garst, met syn Graan
Met syn Steen, met syn Staal
Met syn Hout, en Metaal
Gants de Wal, gants de Waal
10 Bestapelt, en doet staen,
Ist u om roem, stelt Rutgers boven aen.

2. O Eer van 't Vaderlandt
Cieraet van 't groot gheslacht
Door wiens begaaft verstant
15 Batavy is vol Pracht,
Want Heerlijcker Man,, noyt Moeder wan,, Want etc.
Voor wiens raat, voor wiens Gheest
Selfs de Turck, selfs de Tart
Selfs de Pers, selfs de Parth
20 Selfs de Pool, en Sarmart,
De minst en oock de meest
Vol angst, vol schrick, des Rutgers syn bevreest.

3. Maer ghy betraent, bedoudt
Nu bos Goddinnen syt,
25 Zilvanus in het Woudt,
Wert nu syn vreuchde guyt:

(*) *Dordrecht.*
11. *Ist u om roem*—Zoekt gij iem. op wien gij roem moogt dragen. 16. *noyt Moeder wan*—werd nooit geboren. (*Man* staat in den Acc.) 23. *bedoudt*—bedauwd (met tranen nl.)

Al 't springende goet, heeft nu geen moet, al 't springende, etc.
Pan die sucht, Pan die schreyt,
Pan die roept, Pan die raast,
30 Pan die bloet, Pan die blaast,
Pan verdwynt, Pan verdwaast,
De Satyrs is het leyt
Dat RUTGERS uyt haer soet gheselschap scheyt.

4. Ghy Gooden vander Zee
35 Ghy Heylicheytjens goet
En ghy Sirenen mee
Comt singhet hem te moet,
Komt Hemels gheclanck,, comt soeten sanck,, Comt etc.
Verdryven syn verdriet
40 Speelt op Lier, speelt op luyt
Speelt op Schulp, speelt op fluyt
Speelt om 't Schip, speelt om schuyt,
Een hooch, en God'lijck Liedt
Op dat RUTGERS gheen ongheneucht gheschiet.

45 5. Ick sie hy is ghelandt
Ick sie hem moedich gaen,
Op 't Rijcke Sweetse strandt
Den Koningh spreecken aen,
Den machtighen Heldt,, den Vorst van 't Velt,, Den etc.
50 Hooch van hart, hooch van handt
Schoon van lijf, schoon van leen
Eel van Ziel, eel van 'een
Wijs van raet, wijs van reen
Nu synd' in ons verbant
55 Om Mosch en Pool te brenghen heel tot schandt.

't Kan verkeeren.

---

5 *Mosch*—Moscoviet, Rus.

LIEDEKEN,

Stem:

Nu spreyt u kapjen nedere
Het is so moyen wedere, &c.

MOcht ick verwerven 't geen ick wou
Of soo 't na wensch geviel,
Ick kreegh een schoone wyse Vrouw:
Maer hoewel dat ick niet en trouw,
5 't Schort my niet aen de wil.

2. De ancxt die in 't verkiesen leyt
Beswaert myn hart soo seer,
Dat myn arme gheneghentheydt
Seer selden siet gheleghentheydt,
10 Soo ick die wel begheer.

3. Sie ick een aanschijn lief en soet,
Slecht, nedrich, ongheacht,
Doch vroom, en eerbaar van ghemoedt,
Maar sonder eenich haaf of goedt,
15 De liefd' en heeft gheen kracht.

4. Soo ick dan nae een rijcker sie
Van schat, van pracht, en staet:
't Is noodich dat ick dan van die
Soo seer als van de arme vlie,
20 Wil ick niet zijn versmaet.

5. Verkies ick dan een schoone Maeghd,
Bevallich, hups en snel,
Die my in alles wel behaacht:
Soo ist oock al om niet gevraecht,
25 Gheval ick haer niet wel.

6. Soo ick (als veel) om 't loose ghelt
Een leelijck wijf ansla,
Soo sie ick staegh 't gheen dat my quelt:
De liefde door af-keer versmelt,
30 Gheen treck heb ick daer na.

7. Vaart wel die ouwe weeuwen vrijt,
Ick bender voor vervaert:
En die syn soetste jonghe tijdt
Met sulcken ouwe queen verslijt,
35 Die is gheen eere waert.

8. Vry ick een jeuchdich wacker dier,
Die ben ick schier te ouwt,
Want die waant in haer sinnen schier,
Dat in my al het minnen-vier
40 Is uyt gedooft en kouwt.

9. De quaade die begheer ick niet,
Het by-zijn is onzoet,
Dan die met een wellust aensiet
Haer goede vrome mans verdriet,
45 Voor die ben ick te goet:

10. Maer hoort deuchd-rijcke Vrou, beleeft,
Voorsichtich, goet en wijs,
Mijn hart u alles overgheeft,
Door dien het u ghenomen heeft.
50 Voor syn aertsch Paradijs.

11. Die myn hier voor neus-wijs beschempt,
Of lastert trots met lust,
Die doet noch goed, al luyd het vreemd,
Want t'wijl dat hy myn eer beneemt,
55 Soo heeft een ander rust.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stemme: *Esprits qui souspireez.*

DE moeyelijcke strijt, en d'Amoureuse tranen,
Die 'k biggelende stort, al rokende vol damp,
Kunnens' u teder hart, bewegen noch vermanen
Tot de Siel-meestery, van myn benaude ramp.

---

34. *queen*—wijf.

2.

5 D'ijd'le hartstochten wuft, en vruchteloose pijnen
En d'onrust inde slaap, en 't suchten van myn geest?
Doen my als 't was voor 't vier, versmelten en verdwijnen
Ick swijm de gene niet, die 'k voormaals ben geweest.

3.

Dies laster ick de min, om uwe wreede handel:
10 Ick wissel van verkies, met eenen dolle sin?
De wispeltuere keur, ick weder cnaps verwandel
En schenck myn dienstbaar hart, myn pruytsche schoon Goddin.

4.

Ick vollech u Goddin, met ioock ende verlangen
Meestresse die myn Siel, kerckert in u gewout,
15 Ick hoope door myn dienst, u hartgje noch te vangen,
In gijssel voor het myn, dat ghy ghecluystert hout.

5.

Maar laas de schildery, verschrickt al myn gedachten
Vervloecte maalcunst die, myn lust vervormt in smart,
O spiegel-rijcke Leer: o wonderlijcke crachten?
20 Door een ghesicht verkeert, Acteon in een Hardt.

6.

'T lust myn Diana oock, myn wesen te vervuylen
Want myn stuersche Goddin, de blijdschap van my bant:
S'herschept mijn vreucht in rou, myn lachen laas in huylen
Myn edel hooch vernuft, in beestich onverstant.

7.

25 Wanneer mijn oogjens maar, eens steelwijs nechtich guwen
Na d'afgod van myn hert, daar ick dus laach voor kniel
Als myn dwarsche Jofvrou, my helpeloos gaet schuwen
Dan stijcht de vlamme in, myn leucker-laauwe Siel.

8.

Sout ghy o wreede wel, in mynen doodt verheugen?
30 Ach ghy martelt met lust, dit troosteloose hert:

11. *verwandel*—verander 16. *in gijssel*—gijzeling. 18. *maalcunst*—schilderkunst. 25. *nechtich*—oplettend, aandachtig. *guwen*—gapen, staren. 27. *dwarsch*—afkeerig, onwillig.

Helaes myn trouwe dienst, is nietich van vermeugen
Want u ijscoude Siel, niet eens ontfonckt en wert.

Princes.

'K wil dat u eygen mont (het vonnis van myn sterven
Ter vierschaar van u hert) vrypostich stout nyt spreeck
35 Of laat my door u hant, het heylich-cruyt verwerven
Van u gewenschte gunst, daar ick u steets om smeeck.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stemme: *Amaril de decken sacht, vande nacht.*

DIe sich veynst, waent of vermeet
Dat hy weet
't Geen hy niet en weet te weten,
Werd met recht van elck bespot,
5 Ja een sot,
Of goed dunckende gheheeten.

Die alleen syn ooghen slaet
Op 't ghewaet,
Sonder eens na deughd te kijcken,
10 Machmen die door dit ghebreck,
By een Geck
Om syn geckheyt niet gelijcken?

3. Die boven veel dinghen acht,
Het gheslacht,
15 Sonder de persoon t'aanschouwen,
Machmen die oock niet wel voor
Dwaas of door
Om syn grove sotheyt houwen?

4. Die by een leelijck verselt,
20 Om het ghelt,
Met een weer-sin gaet vernachten,

Liedeken. Ook te vinden 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621.
6. *goet-dunckend*—laatdunkend.

Machmen die met alle recht
Niet voor slecht
Of voor eenen Gout-nar achten?

25 5. Die al waent, en hout voor goet
't Geen hy doet,
En eens anders acht voor leuren,
Datmen die in sulck geval
Noemde mal,
30 Soumen daer oock an verbeuren?

6. Die staech op een ander siet,
Scheldt en schiet
Met veel spitse woorden vinnich,
En die sich selfs niet en kan
35 Recht sien an,
Noemtmen die ooc niet uytsinnich?

7. Diemen klaar voor oogen leydt
Syn dwaesheydt
Sonder omslach of bewimpel,
40 Die syn trouwe vrunden raet
Grootsch versmaet,
Die acht ick oock nesck en simpel.

8. Ghy waert so quaet doen ic sey,
Dat de key
45 U achter 't oor leyd en lottert:
't Is myn schuld, 't is waer, ic kent,
Want ghy bent
Maer een onbeschaemde spottert.

9. Spiegeld in dees spiegel wel,
50 Niet u vel,
Om dat cierlijk op te toyen,
Vind ghy eenigh vuyl of swart
In u hart,
Soeckt dat wijslijck uyt te royen.

---

24. *gout-nar*—die dwaas handelt ter wille van het geld. 32. *schiet*—denk aan ons: schimp*scheut*. 40. *syn trouwe vrunden raet*—den raad zijner trouwe vrienden. 42. *nesck*—dwaas. 44. *de key lottert u*—gij zijt gek (hebt een kei in het hoofd in plaats van hersens.)

55 10. Als ick (Lief) in mijn selfs gae,
En sie nae
Al myn eygen liefdsche trecken,
Soo dunckt my dat ick in myn
Alles vyn,
60 Dat 'k in and're wil begecken.

't Kan verkeeren.

EEN LIEDT,

Op de Wijse: *Het was een Rijck Burgers kint.*

ACh strenghe Liefd ghy schijnt seer soet
En lieff'lijck int beginne
Maer die u vind in teghespoet,
Die moet met smarte Minne
5 Soo ghy aen my mach 't leeren
Die door te seer begheeren
Van Liefde sterf
Om dat ick derf
Mijn Lief soo menichwerf.

2.

10 Als ick des daachs verby haar gaa
En meen in Huys te snappen
Een yghelijck die siet my naa
Dies vrees ick dan voor 't klappen,
Mijn opset moet verand'ren
15 En ick gaa dan vast wand ren
Ja gins en weer
Op ende neer
Tot dat ick 't huyswaarts keer.

3.

Wil ick des avens by haar gaan
20 Om met haar wat te spreeck‹ n
Soo sie ick imant by haar staan
Of wert van die bekeeken,

---

57. *eygen liefdsche treken*—de parten, die mijne eigen i fdo mij speelt
13. *'t klappen*—het praten, babbelen.

't Doet mijn wel heele nachten
In een stoep sitten wachten,
25 Ghekreuckt, ghekromt
Wel dicht vermomt,
Tot dat dander uyt komt.

4.

Als ick in mijn eenigheyt streef
In mijn bedroefde klachten
30 Och t'is gheen leeven dat ick leef
Maar swaare doot te achten,
Want mijn Liefgiens afweesen
Doot mijn door duysent vreesen,
Dus t'herte raast
35 En denckt verbaest
Een ander is de naest.

5.

Wel opentlijck ick hier beken
Dat ick haar niet kan laaten
En als ick schoon al by haar ben
40 'K en kan niet metter praaten,
Noyt kunst sy van myn hoorden
Maar veel ghebrooken woorden,
D'aer Liefde siet
t'Vernuft ghebiet
45 Is de reden te niet.

6.

Och Lief hoe dick heb ick versocht
Mijn Minne te bedecken
Dus nam ick voor te doen een tocht
Om buyten t'Slans te trecken,
50 Doen ick de Zee aenschoude
Terstont het mijn beroude,
Ick kreech berou
Dat ick soo sou
Verlaaten mijn Jonckvrou.

7.

55 Als ick haer bruyne Oghen sie
Soo moet ick mijn vergaapen

---

35. *verbaest*—terneergeslagen, uit het veld geslagen. 39 *als-schoon*—ofschoon.

In haar soo schoone schoonscheyt die
Soo Heerlijck is gheschaapen,
Die my niet kan verveelen
60 Het ghesicht of het streelen
Van haar aenschijn
Och wou sy mijn
Soo trou als ick haar syn.

8.

En of't mijn schoon na wensche gingh
65 Na langhe trouwe proeve
Dat sy my tot haar Lief ontfingh,
Een dingh sou ons bedroeven,
Want siet ons ghesintheyden
Syn int gheloof verscheyden,
70 Dit maeckt altijdt
Een harden strijdt
Op 't laatst of haat en nijt.

9.

Al wat de Heere heeft versien
Kan gheen mensche beletten
75 En ist Goods wil het sal gheschien,
Na schickingh syner wetten
Wat wil ick mijn dan quellen
'K sal mijn betrouwen stellen,
Op God diet al
80 Best schicken sal
In allerley gheval.

t Kan verkeeren.

Een Liedt,

Op de Wyse: *Ghy Lodderlijcke Nimphe soet.*

AY Gulde Maan hout op u jacht
Laat ick mijn Lief in deese nacht,
Mijn afscheyt gaen berayen
Op dat ick bly mach schayen.

5 2. Goddin de wyl ick schayde moet
Ghedoocht dat ick mijn lusten boet,
En jont mijn dat de reeden
Gheniet de leste beeden.

3. Ick bid indien het weesen mach
10 Dat ghy vertoont den klaren dach,
Van u vercierde Ooghen
Die nu de Son vertooghen.

4. Gheluckich sal ick schayden dan
En achten ooc gheen sterflijck Man,
15 Onder veel duysent lieden
Soo waard' oyt kan gheschieden.

5. Maar neen u hert blyft hart als steen
Als wint en damp syn mijn ghebeen,
Voor u verstaelde Ooren
20 Die niet syn om becooren.

6. Jofvrou ic ga ick schay van hier
En laat tot pant u een Revier,
Van uytghestorte traanen
Waar in mijn Ziel moet baanen.

25 7. Nu slaapt indient u slaepen lust
Blyft langh ghesont in soete rust,
Adieu adieu Goddinne
Mijn Vrou en Coninghinne.

't Kan verkeeren.

EEN LIEDT,

Op de Wijse: *Nu leef ick in't verdriet.*

GOddin o Venus schoon verweet in mijns Liefs hert
Een soet gherechte loon voor mijne droeve smart,
Ick kan doch langher niet leeven in dit ellent
Ick brant, ick brant int vier der minne sonder ent.

---

6. *boeten*—voldoen. 12. *vertooghen*—vertoonen. 24. *baanen*—varen (op een baan)?
2. *gherecht*—billijk, rechtvaardig.

2.

5 Eer ick u schoonheyt kon, of oyt met Ooch aensach
So docht mijn nieuwers Son, ter werelt scheen geen dach,
De Lucht was sonder Gout of sonder braef cieraat
Daar sy, daar sy, nu op het hoochst verheeven staat.

3.

De Nevel en de Mis, de dagheraat verjoech
10 Dampen en duysternis, de schoone middach sloech,
Het aarderijck dat lach ghewentelt in een klomp
Ten had gheen ooch, het scheen een maxselloose romp.

4.

Het Hemels vier docht mijn, was doof en gans ontgloort
Het scheen wel doot te syn, of gans en al versmoort
15 De vlammen sterck vol schyn, vol leevens en vol brands
En sagh ick niet, of nau, wat flick'ring van haer glands.

5.

En 't waater wel eer bly, en quix en snel ter loop
Dat stout bedroeft ter sy ghestaapelt over hoop
Met Wolleken en wint verselschapt en door sprenght
20 Want Aart, want Lucht, en vier, was t'eenemaal vermenght.

6.

Maar even alsoo vaack, als ghy o Son verscheen
De groote Heemel brack, 't licht quam met u beneen,
De aarde neech en stroyde Lovers en groen kruyt
En waar ghy gingt of stond quam een versch Bloempjen uyt.

7.

25 De wyde lucht ghekleet, met Starren Son en Maan
Die stelden haar ter zeet, om op u dienst te staan,
Doch eer sy sitten gingh soo schonck sy u dat licht
Dat licht, dat licht, dat my betoovert int ghesicht.

8.

Het heyligh vier bevreest, doch suyverlijck en reyn
30 Vereerden met syn Geest, u Lichaem en u breyn
Dus quam de wackerheyt in u verheeven Ziel
Daar eerst mijn Oogh, en mijn ghenegentheyt op viel.

---

5. *kon*—kende. 9. *mis*—mist. 13. *ontgloort*—ontluisterd. 17. *quix*—levendig.
26. *ter zeet stellen*—doen neerzitten.

9.

De wilde blancke Zee, aenziende dit ghebruyck
Die quam oock seer ghedwee, aenbieden u de Pruyck,
35 Die op u eedel Hooft soo hel en glinstrich straalt
Dat noch Goddin, noch Nimph, int minste by u haalt.

10.

O Lief! o nieuwe Son! ick offerden u op
Mijn Zieltje soo ick kon met deese Goude Kop,
Drie Roemers dronck ick uyt, hoe kranck oock dat ick schijn,
40 Als ick dan mocht u slaaf, en lijf eyghen zyn.

't Kan verkeeren.

SONNET.

HOe wondert u mijn smart, en moeyelijcke vlaghen,
Die't innerlijcke deel op't alderswaarste praamt,
Met onvernoegen groot? ja grooter als ghy raamt,
Of als my moog'lijck is om immer uyt te claghen.

5 Wat mach myn jongh gemoet, met meerder strafheyt plagen,
Als dat een ander hier dus wel ghesien versaamt?
Of datmen my, O druck! om mijn geringheyt schaamt?
Of dat ghy laes verheelt u minne voor u maaghen.

Dit raast en rammelt my ghestadich door het hooft,
10 So dat ick al gheheel van zinnen schijn berooft,
En vat een Mooker swaar van droefheyt en van trueren.

Ist dat ghy waarde Lief, na wensch hier in versiet,
Soo wart mijn Hart ontlast van quellingh en verdriet,
Soo niet het sal myn Ziel! tot inde gront verstueren.

't Kan verkeeren.

---

34. *pruyk*—hoofdhaar. 38. *kop*—beker (Fr. coupe).
2. *pramen*—drukken. 6. *wel ghesien*—gaarne ontvangen, welkom gast. 14. *verstueren*—verstoren.

Bruylofts-Dicht,

Ter Eeren

DIERYCK GERAERTS DOOTS-HOOFT,

Ende

HARMINIA PIETERS Dr. VINCKX.

DOen laestmael alle sorgh en angst my was ontoghen,
  Verleyt door het ghedacht, dat gins, en weder sweeft,
Is myn vermoeyt ghemoet, door mymeringh, ghevloghen
  Ter plaetsen daer 't wat vreemts, en nieus vernomen heeft
De goude Son vertrock, om van 't ghe-ren te rusten,
  De schaduw werde groot, want, siet, den avont viel.
Het Purpur-root verschoot, den droom-God yling susten
  Al juyterend in slaep. Des Wint-heers woeste siel,
Die sweem, hy valt, hy vat, en knelt syn sack met winden.
10 Tot datse tocht, noch storm, maer swoele suchtjens snoof:
Voort quam de nacht de open locht verblinden,
  Vermits sy't bruyne kleet voor al de Wolcken schoof.
Doen gaven sich in rust 't ghevoghelt, en de dieren,
  De redelycke mensch, en 't onvernufte vee,
15 De hard-geschubde vis, de raesende revieren,
  Jae selfs den grooten Al was in syn legher-stee.
Maer de verliefde Maen, verselschapt met haer sterren,
  Die nam dees schoonen tydt, so wel gheleghen, waer,
Sy scheen haer bloode lief, Endimeon, te serren,
20 Om dat hy soude eens verneuckelen met haer.
Maer wat? Den droomaert liep en is verbaest verscholen,
  Om dat sy dede dat de minnaer best betaemt,
Waer over de godin heel hoofdeloos ginck dolen,
  En cierde 't blonde licht met root-verwige schaemt.
25 Strackx quam daer een gekrack van blixem ende donder,

---

7. *droom-God*—Hier: onderwerp. 8. *juyteren*—juichen? 12. *bruyn*—donker, zwart. 16. *Al*—Pan. 20. *verneukelen*—zich vermaken.

Gerrit Geurtsz. „in 't Dootshooft", melkkooper op 't Rokin bij de Beurs, [illegible] o.k. 1622 Sept. 6, Elias p.. Pieter Vinck, houtkoper, [illegible]ndijk 1560–1637 Raad 1618–1637.

Van balderend gebarst die scheurde 't groot gewelf:
Ick hoordent, ende sacht, ô goden, ist niet wonder!
Dat ick schier hallif doot, noch raeckte tot myn self?
Den Hemel glom als vyer, de schitterige stralen
30 Bemisten 't doncker velt, versilvert door den douw:
Met sach ick Venus Koets al sachtjens neder dalen,
Waer op sy selver sat, wel statigh inden rouw,
De Min, haer Soon, die socht zyn Moeder te verquicken
Met troetel-treckjes, en met scharsery en boert,
35 Met duysent Fabeltjens, met kussen, sabbren, licken,
Dan het was al om niet, sy was te seer ontroert.
Terwijl den Jongen haer naer wenschen niet kon paeyen
Soo heeft hy lange-wyl al stommeling ghepruylt,
En als hy sagh zyn Mem soo bitterlijcken schraeyen,
40 Heeft hy luyd, op zyn kints, geballickt, en gehuylt,
Vrou Venus om zyn druck een weynigh te versachten,
Geveynsende haer leet, verbloemdent wat voor hem.
Doen 't nocken was gestilt, heeft sy dees haere klachten
Al weenend' voortghebracht, met een ghebroken stem;
45 Myn Soon, myn lieve Soon! myn eenigh welbehaghen,
Waer is u scherp gesicht? waer is u groct ghemoet?
Hoe mooghdy doch dien trots, en kleynicheyd verdragen;
Diemen u Majesteyt, en my u Moeder doet?
Siedy niet, slechte Kindt, hoe dat wy zyn verschooven?
50 Hoe Pallas ons vervolght met den beslanghden schilt?
Eylaes ick vrees, ick vrees, men schopt ons haest van boven
Op't aertrijc, daer geen mensch ons mind, noch hebben wilt.
Ten is haer niet genoegh de goden af te locken
Van onsen dienst en eer, maer maecken ons verdacht
55 By 't weeligh werelts volck, die sy soeckt aen te focken
Tot grondigh onderganck van 't menschelijck geslacht
Sy prijst de eensaemheyd, en haet het vrindlijck paren.
Sy is waer datse kan u Hoocheyd inde weegh.
So ghy dit niet belet, sal min als hondert Jaren,
60 Het Lieden-rijcke ront zyn menscheloos en leegh.
Hier toe heeft sy den Boef Mercurium verkregen,
Die door zyn pratery een yeder schier verwint.

---

26. *balderen*—bulderen. 34. *troetel treckjes*—liefkoozingen. *scharsery*—grapjes. 38. *stommeling*—zwijgend. 39. *mem*—moeder. 49. *slecht*—onnoozel. *verschooven*—verschopt.

Dees staen my alle bey vyandelijcke tegen,
 En schrollen al te bits op u myn kleyne kindt.
65 Siet daer mijn Soon, siet daer, het puyck der jongelingen
 Is door 'ken weet niet wat tot eenigheyd verleydt,
Hy die nu in zyn fleur ons Lof-Lied hoort te singen,
 Die lacht, ja schimpt met ons, ô wat een bitterheyd!
Waer is u taeyen Boogh? waer zyn u wisse Pylen?
70 En hebt ghy klem noch konst, wat isser daer't aen faelt?
't Moer-Liefje, seyde Mem, ick hebse laten vylen,
 Sy zyn nu wel versien, getempert, en verstaelt,
Dat Pallas hem beschut, en keere myne schichten
 Nu metten beucklaer van door-sichtich Kristalyn,
75 Sy neme nu tot hulp haer schotse Negen Nichten,
 Die by den Heynsten-Bron met singen besig zyn.
Maer ken ick haer te recht, sy sal haer dat wel wachten,
 Haer spiegelende inde mislach vande Son,
Die overdwaels verwaent stont op syn eygen krachten,
80 En snorckte smaedelijck op't schamperst dat hy kon.
Myn kroese bloed is my uyt myn teentjen geronnen
 Tot in myn hooftjen, dat vast yvrigh is om wraeck,
Ick heb in arren-moet den trotsen overwonnen,
 Die selfs verwonnen had den vreesselijcken draeck.
85 Sint is den bitsen Nijt ter sinnen in gevaeren,
 Vanden gekransten god, en zyn gekroont geslacht
Van groene Rymelaers, die konstelijc verklaren
 My minder inde mont, maer meerder inde macht.
Hy nam zyn Boogh, en Pyl in bey zyn soete vuysjes,
90 Hy staet, hy mict, hy trect so hartich als hy mach,
Het peesje snapten los, en 't pijltje dat vloogh juysjes
 Recht in de slincker borst, daer hy het hartje sach.
Den Jonghman voelende de ongewone krachten
 In zyn verloeyde borst, veranderde van hoot,
95 En heeft zyn hart, zyn ziel, zyn snackende gedachten
 Gedweegh, gelyc een Lam, geworpen in haer schoot.
Den schoot van de Vooghdes, die hem had overwonnen
 Door sonderlinge macht, door krachten van het kindt.
Door treeking, door gelock, door tint'len vande Sonne,

---

64. *schrollen*—schimpen. 71. *Moer liefje*—moeders lieveling, verwend kind (vgl. het Hd. *muttersöhnchen*) 72. *temperen*—mengen (van metaal). 74. *beucklaer*—schild. 79. *overdwaels*—overmoedig. 81. *kroes*—driftig.

100 En duysent stricken meer die m'inde minne vindt.
Onnosel, die noyt was het lose net ontvlogen
Des vangers, die hem had een *Loc-Vinck* voorghestelt.
Die hem door koosery in swym'ling heeft getogen,
Mits sluyt hy't gaeren toe, hy was in haer gewelt.
105 Willighe slaverny! seer licht wort hy gevangen
Die wilt gevangen zyn (die als een graege Mus
Verbeten op het saet) verlust is op de wangen
Syns Nimphs, om eenmael te genieten 't soet ghekus.
Doen sprack Venus, myn Soon, myn glory, myn vermogen,
110 Myn kleynen dwingelant, wiens handen loos en fel,
Des Hemels grooten troon soo dickmael hebt verbogen,
En naer u sin verwrickt de stoelen van de hel.
Ghy die het hofgesin der Kroon-dragende Goden
Met slaverny, en last van soeticheyt beswaert.
115 En praelt met uwen sleep van becepterde Boden,
Die ghy met eenen winck sent op en neder-waert.
Gedenckt het Godlyck ampt, en uwer heyligheden
Genadigh oud ghebruyck door goetheyt van u geest.
Erbermt u zyner doch, myn Sone, het is reden
120 Dat die ghy hebt gewont, dat ghy die oock gheneest.
Den strengen weest gestreng, maer handelt sacht den sachten,
Aenschout syn dweegh gemoed gants leenich en bereyt,
Om tot een offerhand zyn sinnen u te slachten
Tot teecken van zyn dienst, en u groot achtbaerheyt.
125 Hoe moogdy grooter saeck, en straffer straffe wenschen,
Syn herte trild, en smilt, zyn dolheyt is hem leet,
Daer gaet een edel spreuck by d'alderbeste menschen,
Dat is, weldaet gedencken euvel doen vergeet.
Hoe? sullen nu de gôon van land en water-lieden
130 Gaen leeren eene les? dat's ons te veel verneert,
Wy die op't alderhoochst' de schepselen ghebieden
Tot die goetdadicheyt, doen selven gants verkeert;
Waert dat u Godheyt noyt van hen en had genoten
Eerbiedicheyt noch gift van duyf, of swanen bloet,
135 Ick ston't u wreetheyt toe, maer dick heeft hy begoten
U heylichjen, u beelt, met tranen van 't ghemoet.
Ach of u eens de kracht van d'onroerlycke tranen

---

107. *verbeten op*—tuk, belust op. 114. *last van soeticheyt*—de last der liefde. 119. *het is reden*—het is billijk. 122. *dweech*—buigzaam, zacht. 132. *goetdadicheyt*—het goed doen

Met haer beweechlyckheen, als my, om 't herte voer,
Ghy soud, en sult nu naer u moederlyck vermaenen
140 Zyn Ee-gaed jonnen hem. Doen sprack de *Minne-broer*,
Salige Moedertjen, ist saecke dat myn krachten
Van sulck vermogen, als die van myn broeder zyn,
So sal ick *Theodoor* syn weedom doen versachten,
En quetsen ooc zyn lief met een gelycke pyn:
145 So sal de eene wondt des anders salve wesen,
Soo sal de eene min de and're brengen voort.
Doen heeft hy uyt den tros een pyltjen uytgelesen,
En heeft daer me de borst *Harmeniae* doorboort,
Het boefjen stond en loegh, ja knipten op syn duympjen,
150 Om dat het schutterlyc, en doel-recht had gemict.
De blonde Venus lach terwylen op haer luympjen,
En heeft haer droevich hart een weynichjen verquict.
Ach soete schuttertjens! hoe crachtich syn u schichtjes!
Alwaer de borst van stael oft diamant geweest.
155 Ghy breect de hardicheyt met uwe dopjens lichtjes,
En jaechtse door het vlees tot binnen in den geest.
Ghy hebt de soete *Vinck* aen 't roer voor u gestellet,
Tot lockaes van de geen die ghy gevangen hebt,
Nu hy is in u macht het Vincjen ghy bekneller,
160 En spantse in't gareel, daer ghy u vreuchde schept.
Hoe wonder is u cracht! ghy doet het *Doots-hooft* bloeyen,
Ghy maect hem dweeg als was, die voor was als verstaelt
Ghy doet door uwe cracht uyt *Doots-hooft* aaren groeyen,
Waer van het *Vinckjen* nu seer graegh haer voedsel haelt.
165 Sy vloogh alleen in't bos van velen wel gevryet,
Doch door verborgentheyt voor dese man bespaert.
Sy sprong van tac op tac, den keur haer die bestryet,
Doch ghy hebt in haer hert tot *Doots-hooft* lust gebaert,
Mits namse ernstich voor haer nestjen te gaen bouwen
170 Op 't *Doots-hooft*, tot den tyt, oft dood haer dat ontwringt.
Hier op staet haeren sin, hier op is haer betrouwen.
Hier is haer hart, haer lust, hier sitse staeg en singt,
Dit doet de soete kracht van u door-togen Jonge,
Die stadich vlecht, en bindt de waerde Zielen t'saem.
175 En stadigh vleyt, en koost met geconfyte tonge,
En dwinght dien die u haet, te prysen uwen naem.

---

141. *Salig*—lief, waard. 147. *uytgelesen*—uitgezocht. 167. *den keur* etc.—de keus (uit zooveel vrijers). 173. *doortogen*—doortrapt, geslepen (Vgl. het 17de eeuwsche *doortrocken*).

Dat weet ghy Bruydegom, op wien noyt Flitz en hefte,
En spotte van te voor met u, en u gewaet,
Tot dat de deughd des Bruyts hem inden boesem trefte
180 Het middel-punt zyns harts, daer sy noch vast in staet.
Geen grillery, noch kracht heeft u ziel overwonnen,
Maer't komt van hoogher hant u sacken in het bloet.
De Godheyt doet u zien twee oogen als twee Sonnen,
Een onbesproken Maecht van Goddelijck ghemoet.
185 Van treffelijc geslacht, van welgebooren maghen.
Gebonden aende eer in allen deuchden rijck,
Wiens hensche, lieve Ziel de uwe sal behagen.
Want 't kan niet anders, als, gelijc bemint gelijc.
De Maar borst schielijck uyt, nam haer trompet in handen
190 En blies met vollen mont *Harminiacs* deugden uyt,
Dit nam den Bruydegom geboeyt in starcke banden,
Ick heb u selfs bereyt dese vermaerde Bruyt,
Ick Venus ben waer voor de reyne minnaers knielen,
Myn heylicheyt en is met geylheyt niet besmet,
195 Ick splits en rijgh aen een de alderschoonste Zielen,
En smiltse 't samen in een onbesoetelt bed,
Gerechticheyd en trouw, myn lieve Gesellinnen,
Die zijn gekommen vanden hoogen Hemel af,
Op dat ghy trou en recht malkand'ren sout beminnen,
200 Met waere kuysse Liefd, die u myn godheyt gaf.
Wel aen de Liefdekens, en de bevallikheden,
Die gaen ter Sale-waert tot aen de Ledekant,
Die sy met maachde-palm en soete roosjens spreden,
Mijn Soontjens warmen't bet gaet aen eer dattet brant.
205 Ghevrinden rijst, en gaet, om immers niet te letten
De lievers in de lust van haer so lang verwacht.
Ic kom u selver by, en sal my neder setten,
En blyven hier in huys de lieve lange nacht.
Leeft langh ver-eenicht paer in verghenoechden vrede,
210 Wy wenschen u gheluc, en heyl, in desen staet,
En dat ghy naemaels moocht des Hemels-sael betreden,
Daer vreuchd op vrenchde is, die nimmermeer vergaet.

't Kan verkeeren.

Doot synde, leeff ick.

---

189. *De Maar*—de Faam. 201. *Liefdekens*—Cupidootjes. 204. *aengaen*—beginnen.

Adieu-Liedt,

Stemme: *O schoonste Personagie, &c.*

VAert wel mijn Lief, mijn leven:
Hoe kranck is, laes! 't vermoghen by de Menschen,
In Godt bestaet het geven
Van 't luck en heyl, dat wy den and'ren wenschen.
5 'k Wensch dat de Heer
U wint en weer,
En voorspoet gheef in't varen,
'k Hoop Gods ghenade,
Sal u voor alle schade
10 Wel bewaren.

2. O ghy weeldighe vloeden,
Brootdroncken, licht, en neetlich vol beroeren,
Wilt met dit buyich woeden,
Des noorden wints, geen strijt, noch oorlog voeren:
15 O Zuyer Zee,
Van liever lee
Laat doch u rugh doorsnyen,
Wat sy door seylen,
Sal weer sonder verdeylen
20 't Samen vlyen.

3. Voor d'Amsteldamsche palen
Lach 't bruyne Schip, met swarte taeckel Touwen,
Dat mijn Goddin quam halen,
In plaets van koets, voor 't puyck van alle Vrouwen,
25 Was 't vunstich ruym,
Het witte schuym,
De voor-boech nat bevochten:
Maer als ghy scheyden,
Mijn ooghen u gheleyden,
30 Soose mochten.

4. De Son met goude Stralen,
Brack met ghewelt door blauwe Wolcken henen,
De Winden my ontstaelen
Het Schip, en lijf, die allenghs vast verdwenen,

Adieu-Liedt. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621 bl. 192.
20. *vlyen*—zich voegen.

35 't Hert wiert als loot,
Roer-loos als doot,
Door in-beeldinghs bewelven,
Naer langh af-sond'ren
Soo quam ick met verwond'ren
40 Tot myn selven.

5. U seer verlichte zinnen,
De myne Lief, in alles overstreven,
Behalven in het minnen,
Daer moet ghy my de volle prijs af gheven,
45 Ick wint in gunst,
Ghy lief in kunst,
In wijsheyt en in reden,
In aengheboren,
En eyghen selfs vercoren,
50 Brave zeden.

6. Ghy die uyt soute baren
't Vlam-vierich hooft onuytghedooft liet blijcken,
Schift doch de gryse schaeren,
Voor 't driftigh Schip, laat golven angstich wijcken,
55 Blancke Goddin
Voert mijn lief in
De wel ghewenschte steden,
En brenght mijn Vrouwe
Gheluckich, en behouwe
60 't Huys met vreden.

7. Al wat een Mensch can dencken
Om aen syn Vrient, of waarde lief te gonnen,
Dat soud ick, troost, u schencken
Waer 't Godes wil het selfde my te jonnen.
65 Ach! denckt om my,
Als ick aen dy
Met yverich verlanghen:
Al mijn ghedachten,
Die snacken en verwachten
70 U 't ontfanghen.

---

37. *bewelden*—overweldigende macht. 51. *Ghy die* etc.—de Zonnegod (?) 53 *schiften*—scheiden. *gryse schaeren*—de grauwe golven.

SONNET.

VRoegh in den dageraet, de schoone gaet ontbinden,
Den Gouden blonden tros, Citroenich van coleur
Gezeten inde Lucht, recht buyten d'achter deur,
Daer groene Wijngaert loof oyt louwen muer beminde.

5 Dan beven Amoureus de lieffelijckste Winden,
In 't gheele zijdich hayr, en groeten met een geur
Haer Goddelijck aenschijn, op dat hy dese keur
Behielt, van dagelijcx haer daer te laten vinden.

Gheluckich is de Kam, verguldt van Elpen been,
10 Die dese vlechten streelt, dit waerdich synd' alleen:
Gheluckigher het snoer, dat in haer dickte tuyten.

Mijn Ziele my verbint, en om 't hooft gaet besluyten,
Hoe wel ick 't liever zie wilt geluck na syn jonst,
Het schoone van natuur passeert doch alle const.

't Kan verkeeren.

SONNET.

DAt ic u nacht en dach mijn groot geween laet hooren
Dat ghy des morgens vint mijn tranen voor u deur
En dichten die daer syn vervult met myn ghetreur,
Mijn Lief daer gaet ghy u te dapper om verstooren.

Maer laes! wat sal ic doen, wie sal mijn brant dan smooren
Als ick aen u mijn Lief geen Hoop van hulp bespeur,
Ghy neemt het al te hooch dat ick by nacht versteur
In uwen eersten slaep, met mijn gheschrey u ooren.

Dan soo hier in u gheest soo dapper is ghequelt
Ick bidd' u om ghenaed', laet zincken het ghewelt
Van uwen toorn verwoet, wilt my dan Lief vergheven,

Dat ick u schoon gesicht heb al te seer bemint,
Want zoo ghy al mijn doen te rechten wel verzint
Dat is alleen mijn schult meest teghen u bedreven.

't Kan verkeeren.

Nieu-Liedeken,

Op de Voyse: *Aenhoort doch mijn gheklach, ghy Ruyters, &c.*

O Oghen vol Majesteyt
Vol grootsche Heerlijckheden:
Hoe komt dat ghy nu scheyt
Van u Eerwaerdigheydt
5 En soete aerdigheyt:
Laas! wat lichtvaerdigheyt
Aanneemdy sonder reden?

2. Van waar komt dit versmaan?
Voorwaar ick kant niet sinnen,
10 Noch geenerwijs verstaan
De oorsaak van dit gaan:
(U quelt misschien, een waan)
Soo ic u heb misdaan
'T is met te veel te minnen.

15 3. Die Waan quelt u misschien.
Dat ic u soeck te vryen
'K heb noyt soo hoogh gesien
Of ic wist wel op wien:
Want die machtighe Lien
20 Die soecken te ghebien
En dat can ic niet lijen.

4. Ick ben te groot van moedt
Om yemandt yet te achten
Om Rijcdom, of om goedt

Sot is hy die 't ooc doet:
25 Ic prijs u Edel bloedt;
Dat God'lijc is ghevoedt
Met Hemelsche gedachten.

5. Daar ghy, myn vaack met speest
30 Als ic hier quam verkeeren
Ootmoedich, en bevreest
Voornaamlijck aldermeest
Om u geswinde gheest!
'K heb noyt soo stout geweest
35 Dat ic u dorst begheeren.

6. Maar lieve oogjens bly
En heught u niet het wencken?
En t'gluuren van ter sy?
En t'loncken teghens my?
40 Soo vriendelijc als vry?
Nochtans op vryery
Heb ick noyt willen dencken.

7. Hoe sou eender van staet,
Als ick, dat dencken kunnen?
45 Hy mocht: door feyl van raat,
Oft om syn eygen baat:
O Vrouwelijck Cieraat!
Ick sou u soo veel quaat
Om myn niet mogen gunnen.

50 8. Ghy ziet mijn Liefde in,
Met inderlijck meedooghen,
Ick kent, dat ick (Vriendin)
U als myn Ziel bemin,
Maer eer ick meer begin,
55 Ghy sluyt my uyt u sin,
En bandt my van u ooghen.

9. Ooghen! ist dat ick dan,
Myn lantwinning moet derven?
So bid ick ziet eens an,

---

47. *Vrouwelijck Cieraet*—sieraad der vrouwen.

60 My! d'alderdroefste Man
Die oyt Moeder ghewan:
Overmits dat ick van
De braefste ziel moet swerven.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stem: *Als ick uyt wandelen gae, &c.*

GOddinne die de naam van 't schip-rijck Eylant voert
Die met geen Tooverkracht Hemel en aart beroert
Maar die met u ghesicht en Goddelijcke kunst
De grootste man beweegt doet snacken na u gunst.

2.

5 De grootheyt van u macht ick noyt soo hooch en hiel
Als ick de hoocheyt doe van u verheven ziel
Die op den top des Lofs ten pronck des werelts staat
Sulcx dat de Zon beschaamt syn ooghen neder slaat.

3.

Als hy eerbiedich u eerwaerdicheyt aenschout
10 Hy schimmert en hy staart: en 't ciert syn hooft met gout
En bromt soo voor u deur daer hy een lonckje pracht
Waar met dat hy volnoecht voldoet syn groote jacht.

4.

Smorgens voor danw voor dach, en in den dagheraat
Wanneer hy opghetoyt uyt syn slaepkamer gaet
15 Als ghy noch legt en slaapt met al u Huysghesin
Dan komt den brallert aen door glasen Vensters in.

5.

Hy kyckt hy wederkyckt en siet u schoonheyt door,
U Silverblancke vel vergult hy met syn gloor

---

1. *Tessel* (Tessel-Scha). 10. *schimmeren*—schemeren, in glans verminderen. 11. *brommen*—pralen; *prachen*—vleiend afsmeeken. 12. *volnoecht*—vergenoegd, te vreden gesteld. *voldoet s. g. j.*—zijn vurig verlangen bevredigt. 16. *braller*—praler.

Ghy voelt de luwte van syn straalen soet en sacht
20 En toont hem al het t'gunt hy meest op Aarden acht.

6.

Hy doet al wat hy wil en wat hem best behaaght
Dan gaet den snoepert deur, hy schent so menich Maagt
Maer dat die Vrouwe Man maer steelwys eens insluypt
Hy vint gheen Vrouwtje die hy niet in slaap bekruypt

7.

25 De leste reys Goddin als hy u wel besach
Doen ghy u in diepe rust en onbekommert lach
Doen stal hy uyt u Hooft op 't aardichst dat hy kon
U ooghen en hy liet voor elcken Ooch een Son.

8.

Soo komet by Goddin dat ick en alle lien
30 Die dese Majesteyt vol Heerlijckheden sien
Door 't blincken van u snel en weesselijck ghesicht
Waar met dat ghy myn siel inwendich noch verlicht.

9.

Dit is myn hooghste vreucht daer ick my in verbly
Dat ghy u ooghjens slaet uyt goetheyt eens op my
35 Als u ghenade my eens vriendelijck aensiet
Ick ruylden dat gheluck om al de Werelt niet.

't Kan verkeeren.

Dochters Klach-Dicht,

Van de ongetrouwicheyt van een die sy bemint.

Op de Wyse: *Alst begint.*

MAch ter werelt eenighe pijn
Hier des menschen herten quellen?
Macher eenighe droefheyt syn
Die ons altijdt gaat versellen?
5 Om onsen grooten ongheluck
Te doen kennen door de druck.

---

19. *luwte*—zach te warmte. 31. *weesselijck* (*weselijk*)—zedig, bescheiden.

2.

Soo de smarten ons nemen af
En de menschen vast aencleven
Tot int verrotte stinckend' graf,
10 Soo aenschouwt mijn droeve leven
En hoe dat de Fortuyne snoot
Mijn Jonckheyt spysset metter doot.

3.

Het Jaar verjaert sich alle Jaars
Steedts vernieuwen haer de dinghen,
15 Latende hier ghebeuchnis schaars
Door de buerts veranderinghen
Sleept soete Lent de Somer heet
En gure Herfst de winter wreet.

4.

De ys-keeghels van cleyne vreucht
20 Die de koude vorst mach senden:
Die werden vervormt en verjeucht
Haar wranghe kild' slist int ende,
Als des goude Sons blond ghesicht
De Ram vergult met glantse licht.

5.

25 Maer eylacy myn banghe last
Is geplaatst soo gants stantvastich,
En myn ongheluck blyft oock vast
Mits 't ghevalle overlastich
My flucx ontrooft de soetste vreucht
30 Van myn tedere groene jeucht.

6.

'T onweer noch de gillende wind
Becrijcht soo niet de Zeebaren.
Niemandt hem soo beangst en vindt
Om ghevaerlijck snachts te varen,
35 De Zee niemant soo seer en schent
Als my dit ongheluck vol ellent.

---

22. *wranghe kilde*—snerpende koude.

7.

Soo de schaduw' de Ziel verbeeldt
Een ontgloorde doove koole.
Myn klaarheyt ghy oock soo ontsteelt
0 Dies moet ick int duyster doolen:
Wech doode hoop vol valsch bedroch
Wat pluymstrijckt ghy mijn harte noch?

8.

Indien het vervolch van myn smart
Waar gheboawt op hoop of reden
45 Ick leed' gherust, ghetroost van hart
Seer wel ghenoeght, ja te vreden
Ghy soudt myn seer schuldige vlyt,
En trouwe plicht mercken altyt.

9.

Maar Hope is syn sterckheyt quyt
50 Dies moet ick het onrecht lyen,
Want voor mijn liefde crijch ick spijt
Voor mijn trouwheyt een vermyen:
Ach! ick onschuyl het claar ghesicht
Van 't doorluchtich heldere licht.

10.

55 Eylacy! recht als 't ruyghe cruyd'
Op 't ghebercht, en diepe dalen
Niet sonder vocht, voort en spruyt:
Soo loop ick lusteloos dwalen
Als haar dat werelts ooghe rept
60 Dat alle maanden sich verschept.

11.

Had ick Medeas Rieme cracht
'K souw die Toverkunst gaan leeren
Ick sou haast crijghen in myn macht
Myn ontroofde lief en Heere
65 Ick soude hopen dat ick dan
Hem sou ghenieten voor myn Man.

---

37. *verbeelden*—voorstellen. 60. *sich verscheppen*—zich vervormen, eene andere gedaante aannemen.

12.

Maar ic heb wapen cruyt, noch kunst
Noch verboden gogel-weten
Om u trecken tot mijn gunst
70 Ach hoe meuchdy my soo vergheten?
In dees myn troosteloose noot
U liefde voert my in de doot.

13.

Laas waar is de bedroefde trouw
Waar is de naam van u vrouwe:
75 Siet hoe heylich dat ickse houw
En u trouw, is onghetrouwe,
Gants meyneedich heel gheveynst
En myn eed is noch op het reynst.

14.

Ach moet ick claghen dus om u!
80 Moet ick met myn laauwe tranen
De rulle aarde sprenghen nu?
Ach ick smelt door het vermanen,
Maar ghy wreede, scharst en lacht
Met myn droefheyt, en myn clacht.

15.

85 Sal ick soo heel schots syn versmaat
Sal ick soo verlaten werden?
Sonder schult van eenigh misdaat?
Ach lief siet myn trouw volherden,
Verleden jonst of deught en eer
90 Ghedenckt ghy liefste die niet meer?

16.

Ick ben niet slingerliefd, noch licht
Noch van weyffelbare sinnen.
Noyt en becoorde myn ghesicht
Een ander lief, als u te minnen,
95 Als u: door wien myn jonge Ziel
Hem wel eer gheluckich hiel.

---

68. *gogel-weten*—wetenschap der tooverij (goochelkunst). 81. *rul*—mul (gul.) 83. *scharsen*—schertsen. 91. *slingerliefd*—veranderlijk in mijne liefde.

17.

'T quaatste lief dat ick begeer,
Is dat ick u myn trouw wil gheven
Myn eenighe troost, naast God den Heer
100 Hier in myn beschreylijck leven
Och can u myn commerlijck leyd
Niet brenghen tot medogentheyd?

18.

Dat ghy my om een minder laat
Dat en can ick niet verdraghen
105 Waar sy noch van een hoogher staat
Soo sou ick soo seer niet claghen!
Of my toe-schick, of nood-lod raackt
Myn trouheydt blyft even volmaackt.

19.

Comt myn Lief, myn hart, myn vreugt
110 Comt omhelst ons oude minnen
Als ick u sie, myn Ziel verheucht
Dan vernieuwen haer myn sinnen
Myn hart syn cracht by een vergaart
Myn leven wert voor u bewaart.

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedeken,

Op de Stem: *Alst begint.*

DE Liefd' die myn begeert verveelt
End' oorsaec van myn smerten teelt,
Ja van myns Ziels genuchten,
Ontsteeckt int midden van myn Hert
5 Een vyer, een oorsaeck van myn smert
End' van soo heete suchten.

2.

Dat 't blint verstant 't welc is in myn
Hoe wel het lijdt een vreemde pijn,
Niet merckt zyn eygen lijden,

10 Want siet het qneelt, het sterft daer heen,
Het can gantsch geen gheluck betreen
End' 't noemt dit noch verblyden.

3.

Helaes! ick voel niet dat de smert
Begint te mind'ren in myn hert,
15 Als ick by u mach wesen
'k Moet in u teghenwoordicheyt
Noch 't selfde vreucht, end' 't selfde leyt
Als in u afsijn vreesen.

4.

Hoe soud' dit Hert dan van syn quaet
20 Ghenesen, d'wijl het selfs de staet,
Nau van syn lyen kennet,
Ach Lief, ghy wetet maer alleen
Die deur u schoone trotse zeen
Al myn gedachten mennet.

5.

25 Want dit Hert dat wel eer was mijn
Is 't nu niet meer, maer gantschlijc dijn
Het heeft van u zijn leven,
Het voedt hem in u gonst altijdt
End' als het wreetheyt van u lijdt
30 Begint het voort te beven.

6.

Dus my doch nu niet meer verbaest
Maer om my te vertroosten haest,
Hoort doch ws Slaefs gebeden,
Verlicht dit Herte dat ghy hont
35 In u gebiedt, end' staech benout
Stelt het doch weer te vrede.

7.

Siet wat ick doe om vasticheyt
Mijns hoops te sien in 't Herticheyt
Van de gheen dien ick eere.

34—35. *dat ghy hont in u gebiedt*—dat gij in uwe macht hebt (houdt).

40 Siet hoe myn Hert om gonste slooft
Om Liefd' end' om te syn ghelooft
Van myn Eleonore.

8.

'T vermetel Mahometisch heyr
Gewapent in haer vol geweyr
45 Sou myn Ziel niet verschricken,
Nochtans soo gaet het zitt'ren staech
Om hem naer uwen dienste graech
(Ach lieve lief) te schicken.

9.

Ten is gheen bloote vrees van pijn
50 Dien ick voel in myn hert te zijn:
Maer 't is een yvrich haecken,
Ick voel my sonder sterckte neer
Gheslagen, sonder dat ick weer
Hulp van myn vrouw genaecke.

10.

55 Stelt weer u Ridder in zijn cracht
End' hem doen voor u Krijger acht
Want hy dient u getrouwe,
Soo ghy hem meer in twijffel hout
End' met zyn laffe geest herbout
60 Men sal voor wreet u houwen.

11.

Wreet salmen u noch noemen dan
End' yeder een sal weten van
Myn trouheyt end' u strafheyt,
Dan salmen my staech geven prijs
65 Maer van u singen dese wijs
Een trotsert hier in 't graf leyt.

12.

Het was een soete schoonicheyt
Vermengt met bitt're strafficheyt
Een vrientschap loos, bedeckt doch,
70 Neen, neen sal myn geest seggen juyst
(Wanneer sy uyt dit Lijf verhuyst)
Haer Liefde na my treckt noch.

13.

Maer Gods wil was ons in de weech
End' de Fortuyn en wou gheen deech
75 Om ons beyd' te vereenen.
Want sy en wilde niet de hit
Van dese kool dus maecken mit
Haer coude hert gemeene.

't Kan verkeeren.

LIEDT.

Op de Engelsche Fortuyn.

HOu, Herder slecht,, waar treckt de loop dus heen ?
(De Liefst oprecht,, te Off'ren myn gebeen
Ja hert en sin,, in will'ghe slaverny)
Wech met de Min,, t'is niet dan kasserry.
5 Het is wel waar,, ick ken myn cleene macht,
Dat niet een haar,, Ick, by heur ben geacht
Maar t'out gepeys,, van dese schoon Goddin
Siet int Fourneys,, myn Ziel door heete Min.
Want als ick weer,, aensie dees waarde Vrouw
10 Vermeert 't begeer,, en 't verdubbelt myn rouw,
Haar schoone glans,, en lieffelijck ghedaant
My nu althans,, tot d'ouwe Liefd' vermaant.
Door u ghesicht,, so lijd ick *Garen Brandt,*
Wiens Fackels licht,, verlicht myn dom verstant
15 Hoewel ick swerf,, na 't geene dat myn schaat
Ja leevend' sterf,, veel duysent dooden quaat.
Doch in ootmoedt,, werp ick my sellifs neer
Voor u te voet,, verschoont myn trots begeer
U heuschen aardt,, laat blijcken op het minst
20 Ick bendt niet waardt,, al wens ick dese winst.
Waar belght myn Vrouw,, dat een so slechten slaaf
Als ick my houw,, staat na de waartste gaaf:
Maar niet dat ghy,, maer ick sal u ontsien
Heerscht Liefste vry,, wat wilt ghy my gebien.

---

4. *kassery*—bedrog. 8. *fourneys*—fornuis. 13. *Garen Brandt*—woordspeling met den naam: *Gerbrand.*

25 Wat u Hert lust,, ghy crijcht wat u behaacht
Van die d'Aard kust,, die uwe Voeteu draacht
K' droech u op d'hand',, nam ghy 't Princes int goet:
Komt sulcken brand',, ws dienaers te gemoet.
Princes te hooch,, ick myn begeer gevoel
30 Voorwaar sat ooch,, waart ghy myn wit myn doel,
Och soot syn mocht,, maar soot niet mach geschien?
Nemt u genocht,, in my dat ick u dieu.

't Kan verkeeren.

SONNET.

GHy Moeder van de Min, die met u held're lichteu
Verjaagt de woeste Wint, end' 'trasende tempeest,
U boorte plaets de Zee, u leven is geweest
Om hier int groote rout, u soeticheydt te stichten.

5 O Venus waarde Vrou, doet doch de Winden swichteu,
Diens bulderent gewelt, verschricken mynen gheest,
En maacken 't water vadt, end' mynen vaart bevreest.
Want haer spuwend gewelt, myn verderf schijnt te dichten.

Geleydt myn Schip, myn Vrouw, end' ghy gunstige Star,
10 Drijft van den Hemel wech dees duyster Wolcke var.
Op dat ic lichteloos niet heel en ga verloren,

Sonder u blinckend' hooft, end' glinsterich Aenschijn
Schijn ic in wanhoops Zee, begraveu schier te syn,
Wiens water-ad'ren my, gantsch driegen te versmoren.

't Kan verkeeren.

---

2. *tempeest*—onweer, storm. 7. *vadt*—onstuimig? 8. *dichten*—veroorzaken.

SONNET.

ICk twijfel lieve Lief wat my eerst mocht vercrachten
De schoonheyt van u Ziel: of van u rijpe Jeucht:
Of u verlicht verstant, of u volmaackte Deucht
Of wat ick sal voor 't Eelst van dese dingen achten.

5 O soete straffe strijt! o stribblighe gedachten
Hoe stoot en stommel dy *Garbrande* inde vreucht
Die van syn selven nau een trisseltje en heucht
Want siet vergetel dranc, dronck hy verscheyen nachten.

Door de beschouwing van niet Werelts noch niet cleyns
10 Maer, van u schoone ziel! die waerlijcx niet gemeyns,
Heeft, met dit aertsche volck van logge lompe sinnen.

O soetheyt! laet my noch een weynich nuchter Breyns
Op dat ick in myn hart met erenst overpeyns
Of ymandt meer als ick deuchden mach beminnen?

't Kan verkeeren.

Liedeken,

C'estoit une Fillie de noblecoeur.

DEur myn verschalckte ooghen
Is aangenaam myn smert
Sou ick myn onwil dooghen,
Seyt, myn verwonnen Hert
5 T'is een soet strengh ghebiedt
Van myn Princes ghepreese
Die ick ghehoorsaem vreese
Waart anders, t'waar my liedt.

---

1. *vercrachten*—overweldigen. 7. *een trisseltje*—een weinigje, een kriezeltje. 8. *vergeteldranc*—drank, die vergeten doet.

Ick ben met Liefd ghevangen
10 Met een bedeckte list
Int hertelijck verlanghen
Schnylt, inwendich, een twist
Behalven dit soo ist
Noch onbekent die gheene
15 Die my hulp kan verleenen
Ick wout wel dat sy 't wist.

Een twist om strijdt te maacken
Tusschen myn schaamt, en Min
D'een tracht, nae het genaacken
20 D'ander vreest, het begin
Wel hoe verwerde sin
Ledt toch eens op u zaacken
Daar ghy niet uyt sult raacken
Maar wort'len dieper in.

25 Waar toe dan lang verborgen
Verborghen, groote strijt
Waarlijck het is te sorghen
Dat haar een ander vrijt
Ondeckt t'is over tijdt
30 T'is lang genoech gheleede
Kiest doch voor morghen, heede
Eert u berout, en spijdt.

Laast, had ick voorgenomen
Myn noot te klagen koen
35 Helaas! int by een komen
Sonck my t'Hert inde Schoen!
Fy! ick dorstet niet doen,
d'Ov'rhand heeft schaamt gehouwen
Bloot hart minde noyt Vrouwe:
40 Ick wil my anders spoen.

Al moet ick dus veel lijen,
Ick reekent voor gheluck
En treck een groot verblijen
Wt dees vrolijcke druck
45 De lust maackt t'sware, licht,
d'Onlust t'licht, swaar doet schijne?
'Verbly my in myn pijne
Deurt waardich aangesicht.

Princes wie sou uyt spreecken
50 U Deuchden, of aanval
Myn smert daer by geleecken
Is grooter van getal
Op hoop ick leven sal
En denck de tijd sal leeren:
55 t'Gheluck dat kan verkeeren
'T geen my is teghen al.

't Kan verkeeren.

SEcht wiens gebruyck, hout ghy voor 't puyck
En eerlijcxst, soo sy faalen
Die door schaamte swijcht, of te stout vercrijcht
Belach'lijcke schandaalen?
5 U oordeel rijp met reen, van gewichte wilt vertaalen
Wie van haer stoot de scheen, om licht een kous over te haalen.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Op de Wyse:

Wellustige jongelingen dat eedele.

SNachst' rusten meest de dieren,
Oock menschen goet, en quaat,
En mijn Lief goedertieren
Is in een stille staat:
5 Maer ick moet eensaam swieren,
En cruysen hier de straat.

2.

Ick sie het swierich dryven,
Ick sie de claare Maan
Ick sie dat ick moet blyven
10 Alleen mistroostich staan,
Ach lief wilt my gheryven
Met troostelijck vermaan.

---

50. *aanval*=bevalligheid.

3.

Ach Lely hoogh verheeven
Verheven in mijn sin,
15 Mijn hoope van mijn leven,
Ghewenste, schoon Vriendin,
Wilt my u jonstich gheven
Een lieve weder min.

4.

Met hoop en vrees bevanghen
20 Met een ghestaeghe stryt
Van sorghen en verlangen
Verwacht ick nu ter tijdt
Van u myn troost t'ontfangen
t'Woort, daar men lang om rijt.

5.

25 Myn vruchteloos verwachten
Myn commer niet en blust,
Sult ghy my heel verachten
Och voester van mijn lust
Maer siet ick onbedachte
30 Claagh nu, sy leyt en rust.

6.

Och slaapt ghy myn behagen,
Dewyl ick doe myn clacht?
Wat baat my dan myn claagen
Nu ghy den dooven slacht,
35 Ick salt gheduldich draagen,
Ick wensch u goede nacht.

7.

Adieu Prinsesge jeughelijck
Mijn Vrou van mijn gemoet:
Adieu en droomt gheneughelijck,
:0 En slaapt gerust en soet:
Ach tis my soo onmeuchelijck,
Te rusten als ghy doet.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Op de Wijse: *Fortuyn eylaes bedroeft ben ick tot &c.*

EN had ick noyt bemint de witte reyne deughd,
So waar ick niet verlieft, op u Maagd'lijcke jeught
Soo waar myn hart noch vry van quelling en verdriet
Soo voelden ick in my oock dese vreuchde niet.

2.

5 Och welcken blyschap ist wanneer als ick aanschou
U suyver schoon aanschijn, o eerwaardighe Vrou,
Och die met u ghesicht, u eerbaerheyt verrijckt,
Waar door myn hart int sien van vreuchde gantsch beswijckt.

3.

In wat een droeve stroom wart ick gedompelt dan,
10 Als ghy mijn lieve helft u aanghesicht drayt van
U minnaar die u mint, soo u wel is bekent,
Waar u afkeericheyt, veroorsaackt mijn ellent.

4.

Dat al de Weerelt eert, is van my niet gheacht,
Ick haat de hovaardy, maar u eerlijcke dracht,
15 En stille staticheyt, en nedrich ghelaat,
Verciert u Lief veel meer, als Prachtighe ghewaat.

5.

'T opsichtich Poppen goet, geeft wel een schoone schijn
Dan die blinckende deught can in geen cleeren zijn,
Maar in een eerlijck hart en deuchdelijck gemoet
20 O Maaghdeken dit is het alderbeste goet.

6.

Waart ghy niet opghepronckt met dees Heerlijcken schat,
Ick had u in mijn Ziel oock niet soo lief ghehadt,
Ick had u nimmermeer, soo achtbaar aanghesien:
De gaven van't ghemoet ick meer als 't Lichaem dien.

7.

25 Den gaven van 't ghemoet, en Lichaams schoonheydt schoon,
Stelt ghy voort keurich oogh, in 't licht rijck'lijc ten toon

9. *wart*—word. 18. *Dan*—maar.

Dies blijft ghy myn Princes, in vreugd', en in geqnel,
Ick offer u mijn hart, t'welck snackt na u bevel.

8.

Ick hoor u Lief gheheel ick ben niet langher mijn,
30 Mijn hart kan langher niet van u verscheyen sijn,
Smelt onse harten t'saam, vereent ons wille nu,
Of laat ons metter daet gaen mengen my in u.

't Kan verkeeren.

Nieu droef-schey Liedeken,

Op de Voys:

Ic peyns om een persoone, nacht ende dach.

K'Heb u noyt lief geheeten
Om u kost'lijck gheweyt:
Noch ooglust, of waanweeten
En heeft myn niet verleyt:
5 Maar om u deugd', en reynicheyt
Maar om u deugd', en reynicheyt
Mijn quaat gheluck
Druckt myn in druck
Deur dient my van u scheyt.

2.

10 Ach scheyden bitter scheyden,
Scheyden met droefheyt groot:
Ghy gaet myn Jeugd' bereyden
Een overdroeve doodt
Ach comt o troost aensiet myn noot,
15 Ach comt o troost aensiet etc.
Siet hier mijn hart
Vol pijn en smart
Van lief en hulp ontbloot.

3.

Viert Maagden Jongelingen
20 Met schreyen myn uytvaert,
Myn lof met rou wilt singhen

10. *Ach scheyden bitter scheyden*—herinnering aan de oude afscheidsliederen.

Alsmen my stopt in d'aart,
Stelt op myn graft dees woorden waert,
Stelt op myn graft, etc.
25 *Dees Steen bevat*
Die te Lief hadt,
En sturf van Liefd beswaart.

4.

Wil d'doot mijn leeven spaaren,
Soo sal k' indien ick kan
30 T'eynde der werelt vaaren,
Soo sie'k mijn leyt niet an:
Maar ick mistroostigh' jonge Man
Maar ick mistroostigh' etc.
Waar dat ick gae,
35 Waer dat ick staa,
Het volght my achteran.

5.

Soo ick de doodt moet smaacken
Begeer ick dese beed',
De Huysen met swart Laacken
40 Rouwich en statich cleet:
Luyd op het droefste dat men weet
Luyd op het droefste etc.
O draaghers hoort
Gaat niet ras voort
45 Maar droeve schreeden treet.

6.

Ben ick hier toe gheschapen
Te lyden deese strijt,
Kunt ghy met rust noch slapen
Lachen, of syn verblyt?
50 Mijn bleecke schim met naar ghecryt,
Mijn bleecke schim etc.
Sal u voorwaar
Noch volghen naar,
Na 't eynde van mijn tijdt.

7.

55 Adieu ick schey met smarten
Van u die ick verhief

Adieu seg ick van harten,
Adieu ontrouwe Lief:
Denckt om myn treurige Minne-brief
60 Denckt om myn etc.
d'Welck was beklat
Met traantgens nat,
Tuygende t'ongerief.

8

Adieu Vriend' en Vyanden
65 Die m' gunnen goet of quaat
Ick treck in vreemde Landen:
En troosteloos verlaat
Mijn gheboorte Stadt ende staat
Mijn gheboorte Stadt etc,
Adieu ick ty
Lief denckt om my
Alst wel, of qualijck gaat.

't Kan verkeeren.

Voor-sangh.

Stem: *Hansje sneed dat kooren was. &c.*

ICk sieje wel, al gaeje snel
U in het bosch vertrecken
O Maechdekijn! u klaar aenschijn,
En kundy niet bedecken.

2.

5 Voor die u mint, myn Lief! ick bint,
Ay! went u snelle voetjes:
En ist u wil, so staet wat stil,
Of gaet ten minsten soetjes:

3.

Laet mijn doch yet, verwerven siet,
10 Op mijn lieve gebeetjes,
En schort u gang, die my te langh
Valt, door u vlugghe treetjes:

Voor-sangh, Ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 139.
8 *soeties*—zachtjes.

4.

Komt vlyt u weer, by my hier neer,
In dese groene blaatjes,
15 Als wy verle'en, de Sondach de'en,
Des avonts al wat laetjes.

5.

Als ick noch denck, om het ghewenck,
Om al ons blye kuurtjes.
Van ons ghevry, en hoe dat wy
20 Vertelden avontuurtjes:

6.

Daer wy den tydt, met wierden quyt,
En van die nieuwe dansjes.
En was daer geen, dan ghy alleen,
D wan de Roose-Kransjes.

7.

25 Komt weest niet schuw, t'is hier so luw,
Vol dichte Eglentiertjes:
Mijn hart verheught hier door de vreucht,
Van die vrolycke diertjes:

8.

't Wildt danst en springt, 't ghevoghelt singt,
30 't Is hier vol blije lusjes,
Waert ghy hier nu, ick segghet u,
Ghy kreecht wel duysent kusjes.

9,

Ick gis ghy vliet, uyt vreese niet
Voor dese dreygementjes:
35 Maer wilt misschien, na hooger sien,
Of na de jonge ventjes,

10.

Die ghy bekoort, en licht verdoort
Door u beveynsde grilletjes,
Daer ghy uyt suycht u lust, en buycht
40 Haer hertjes na u willetjes.

---

24. een krans was vroeger het gewone loon van hem of haar, die het best vóródanste.

11.

Wie eens aenschout, u hayr als gout,
Of u ghebloosde wanghen,
En roode mont, die is terstont,
Al eer hy 't weet, gevanghen:

12.

45 Want u ghesicht, boeyt ons seer licht,
In onsichtbaere kluysters:
En u schoonheyt, ons voort verleyt,
Door haer besond're luysters.

13.

t'Hert dat ghy neemt,, ghy flucx vervreemt
50 Van alle sijn vriendinnetjes:
Mits ghy ons stelt, in 't soet ghewelt,
Van uwe lichte sinnetjes.

14.

Die troertigjes,, en boertigjes,
Vloeyen van soete kluchtjes:
55 Daer ghy wel weet,, dat ghy me smeet
Soo veel verliefde suchtjes.

15.

En 't is genoech, ick hijgh en swoegh.
Mijn uytverkooren Troosje!
Ick ben so moe, doet als ick doe,
60 En rust u hier een poosje.

16.

Hoe moochdy mijn,, so hatich sijn,
So strafjes, en soo fiertjes?
Ick sieje wel, al gae-je snel,
't Zijn u dreutsche maniertjes.

't Kan verkeeren.

AMOUREUS-LIEDEKEN,

Op de Wijse: *Esprits qui Souspirees.* Ofte *van Susanne..*

AY hooch verheven Ziel,, en overschoone Vrouwe
Godinne vande Goon,, ghebiester van mijn hoop,
Waerom vliet ghy van mijn,, is dit oprechte trouwe
Soo smelt mijn braadent,, dat ick met traenen droop.

2.

5 Mijn Vrou mijn teer gemoet,, vermeestert met gepeynsen
Jaecht my nu nae de deur,, van u gheluckich Huys,
Ick coom hier raesent heen,, ick kan niet langer veynsen,
Maer laes de deur is toe,, dat is mijn t'meeste cruys.

3.

Ach deur, ach wreede deur,, is dit dan u vermaecken
10 Behaecht u mijn verdriet,, en onghemeene smart,
Laet my ten minsten toe,, dat ick eens mach ghenaecken
Het straalen van haer ooch,, dat mijn ghemoet verwart.

4.

Gheluckich zyt ghy huys,, die in u hebt beslooten
Des werelts hooghe roem,, en sijn ghecierde pracht,
15 Al dees ghewenste lust,, hebt ghy alleen ghenooten,
Gheluckich sijt ghy wel,, maer meerder niet gheacht.

't Kan verkeeren.

Een Nieu Liedeken,

Op de Voyse: *Het vryde een Wals Walinneken.*

En moet met het Lietje vers om vers ghesongen worden,

Wie sou hem niet verblijden. Fol 405.

K'En kan u niet bedwinghen
Mijn uytghelaten vreucht
Van blijdtschap moet ick singhen,
En roemen van u deucht,
5 O schoon Jonckvrou,
Die ick noch hou
Voor t'puyckjen van de jeucht.

4. *droopen*—bedruipen.

Ick leef op hoop en vreesen
En twijfel in mijn sin
10 Oft waer sou moghen wesen
Dat ick hier by u bin,
Tis waer ick siet,
Maer loof het niet,
Mijn soete Coningin.

15 Voor u gheluckigh ooghen
Ghy zijt de schoone Maeght
Ghy zijter vol medoghen
Ghy doet dat my mishaecht
U pijne wreet
20 Jammer en leet
Dat ghy soo t'schijnt beklaecht.

Enghelken weest te vreden
Want ick heb dese smert
Verduldelijck gheleden
25 Stilswijghent in mijn hert
Hoe wel t'aenschijn,
Door druck en pijn
Somtijdts verandert wert.

Het aenschijn wordt gheleecken
30 Een spieghel int ghemoet
Siet hier in wordt ghekeecken
Watmen inwendich doet
Of hy het lijdt,
Of hem verblijdt
35 Of hy quaet is of goet.

Prince.

Glory van mijn ghepeynsen
Soo ghy van herten mient
Hoe kan hem een mensch veynsen
Voor syn recht waerde vriendt
40 Ghy sult van my,
Hebben voochdy,
Van 'tgheen ons Godt verlient.

't Kan verkeeren.

Een Liedeken,

Op de Wijse: *Alst begint.*

HOe soet singht ons de Nachtegael
Elck Vogeltje singt zijn eyghen tael
Hoe sou ick my bedwinghen
Mocht ick mijn schoonliefste smal
5 Spanceren in het Roosendal,
Spanceren,, lief 't was mijn begeeren.

2.

Haer Oochgens bruyn, haer mondetgen root
Haer Borsgens ronder dan een cloot
Sy doet mijn Vleys verteeren,
10 En ben ick niet wel in lyden groot
Sy heeft mijn Hooft in haren schoot,
Ghegreepen,, dat block dat moet ick sleepen.

3.

Haer handetjens wit, haer vingertjens broos
Mijn docht sy waeren my veel loos,
15 Doen ick haer laest aenschoude
Sy toonden my een seer lieflijcken gloos
Doen ickse tot mijn soete lief koos,
Met luste,, Lief mocht ick by u ruste.

4.

Een troostelijck woort, moet icker ontfaen
20 Al eer ick hier van daen zal gaen
Al sout ghy my ontlyven
Ick laeter soo meenighen natten traen
Al over mijn bloosende wanghen gaen
Met rouwe,, wel eelder schoon Kersouwe.

5.

25 Schoon lief doet mijnder toch eens gherief,
En schrijfter my toch een minnebrief,
Als ick van u moet scheyden

---

12. *dat block* etc.—doelt op de liefde, die hem gekluisterd houdt, vgl. ook vs. 36. 16. *gloos*—gloor glans. 21. *ontlyven*—ontzielen. 24. *kersouwe*—madeliefje.

Want ghy beroofter mijn sinnetgens vijf
Daer toe hebt ghy der mijn jonghe lijf.
30 Bedurven,, Liefste waer ick nu ghesturven.

6.

O Venus weest my nu ghetrou
Besprouckelt my met den koelen dou,
Gaarbranden al mijn leeden
Snijt nu ontween, dat minne tou
35 Ick hebt ghedragen op mynen mou,
Soo suyre,, dat block wil ick verhuyre.

't Kan verkeeren.

NIEUW-LIEDEKEN

Stem: *Engelsch Schoenlappertjen.*

GHy weet mijn lief wie u bemint
Met waer en reyne minne,
Ick ben lichtvaerdich noch verblint
Wispeltuurich van sinnen,
5 Mijn liefde groot, sal totter doot,
So ghy my wilt, ghenadich sijn,
Gestadich sijn,
In vreuchden en in noot.

Geen winter kout, geen Somer hiet,
10 Geen reghen, wint noch donder,
En konnen my beletten niet
Mijn liefd (en ist niet wonder?)
Mijn liefd' staet vast, in lust of last,
Door kracht van mijn genegenheydt,
15 Geen tegenheydt
Heeft oyt mijn Liefd' verrast.

De langhe wech mijn gewoone gangh
Verdriet my niet met allen,
Geen naer gekrijt en maeckt my bangh,
20 Noch wat my mach voorvallen.

Nieuw-Liedeken. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621, bl 221.
15. *tegenheyd*—tegenspoed.

In 't ghevecht op straet, van boeven quaet,
Mijn liefd' leert my sorchvuldich sijn
Gheduldich sijn,
Met voorsicht en beraet.

25 Geen smert, geen druck en geen hartsweer
Geen nijdt of spijt, geen quellen,
En komen mijn dit lief begeer
Niet uyt mijn hert ghestellen,
Want dus ondieft, ben ick verlieft,
30 Maer of dit langh sal blijven staen
Of dryven gaen,
Ick doe wat u belieft.

Wat dat u lust, dat lust oock mijn,
Vereent so sijn ons willen:
35 Ghy wilt dat ick gerust sal sijn
En dese moeyten stillen,
En dat met reen, ick ben te vreen,
So lief als mijn 't verwerven is
Oock 't derven is,
40 Ghy benter niet alleen.

Ick set mijn hart op een goe stee,
Ick macher niet van praten:
Alsoo ghy wilt so wil ick mee
Al wouw jy my verlaten,
45 Of 'k u ontbeer, daer sijnder meer:
Ay hout u dan so trotsjes niet,
So schotsjes niet,
Adieu ick kom niet weer.

't Kan verkeeren.

Een Klach-Liedtjen,

Op de Wyse: *Hansje sneed dat Kooren was lanck.*

O Droeve tijdt,, die ick verslyt
Met vruchteloos beklaghen
O aertsche Hel,, doot mijn ghequel,
Door t'snoeyen van mijn daghen.

---

25. *hartsweer*—hartzeer. 29. *dus ondieft*—in zoo hooge mate. 41. *stee*—plaats

2.

5 Ick ben alleen,, verd van de geen
En tegen danck gebannen,
Helaes! van die,, ick t'liefste sie
Van alle jonghe Mannen.

3.

Ach ongheluck,, ach leyde druck
10 Sult nimmer ghy ophouwe,
Dit haer ghewelt,, dat nu dus knelt,
Dees teer benaude Vrouwe?

4.

O schraele doot,, comt en doorstoot
Dees vrouwelijcke Borsten,
15 Ach! strengh gemoet, dat so verwoet,
Na u Kints bloet gaet dorsten.

5.

Mijn Moeder wreet,, doet my dit leet
En ghy versufte Grijser:
Een Keysers Kint,, om dat het mint,
20 Besluytmen straf int Yser.

6.

U fel ghegrim,, u wreetheyt slim
U dreyghen, noch u sweeren,
Geen schric noch noot,, noch duyvel doot
En can myn Liefde deeren.

7.

25 Maer als ick sal,, int traenen dal
Door ongheneught verdwynen,
Mijn schim bebreest,, of bleecke gheest,
Sal nae myn doot verschynen.

8.

En quellen swaer,, myn Ouders maer
30 Mijn Echte Man ghepreesen,
Die sal ick dan,, waer in ick can,
Noch even dienstich weesen.

9.

Mijn Prinsch vertoeft,, weest niet bedroeft
Bedaert, u wilt verlanghen,
35 Mijn hart blyft u,, al ist lyf nu,
In een Kercker ghevanghen.

10.

De trou en eed,, dien ick u deed
Die zullen geensints lieghen
Hoopt, en vaert wel,, de dinghen snel,
40 Op aerden licht vervliegen [1]).

't Kan verkeeren.

Amoureus-Liedeken,

Op de Wijse:

Maaghdeken jent, Princesken suyverlijcks &c.

O Soete tyt ay schoone Soomer vlaaghen,
Hoe haast verkeert u blat?
Want met jolyt leefden ick eens dry daaghen
Dat ick mijn lusten hadt
5 Doen ick by haar sadt,
Maar laas 't is te beclaaghen,
Ghy reeckent nu mijn dat
Soet wel voor duysent plaaghen.

2.

Mijn sinnen vyf souden niet connen vinden
10 Gheen liever tijdt noch stont,
Of tyt verdrijf als doen mijn beminde
Haar jonst my heeft ghejont.
Wt een goede gront
Docht ick sy my besinde,
15 Nu thoonse haar goet ront
Of sy my niet en kinde.

---

1) Na dit lied volgt in den *Grooten Bron der Minnen* een „Maechden Klagh Liedetjen, Op de Voyse: Amaril de decken sacht, van de nacht, &c", dat reeds afgedrukt is in den *Stommen Ridder*, deel II bl. 300.

38. *lieghen*—falen, in gebreke blijven.

14. *besinnen*—zijne zinnen op iemand gesteld hebben.

3.

t' Gesicht vant Bos of wel geswierde Mayen
Daart vlietend' Waater ruyst,
Geen wilde Mos af aenghenaam vallayen
20 Van Berghen onbesuyst,
Is niet ick ben verkuyst,
t'Ooch na haar te drayen
Die my met weenen kruyst:
Doch als sy wilt kan payen.

4.

25 Geen woest ghetier, van blye Vogels keelen
Hoe vrolijck wel ghebeckt
Jaa Harp of Lier, Bondol Luyt noch Veelen
Hoe wel ghespeelt coreckt,
My sulcken Vreucht verweckt
30 Als dit vermakelijck queelen,
Dat meer reeden ontdeckt
Als het ghewayt en speelen.

5.

Wat reucken secht is t'liefelycxt en hoe men
Die aygentlijck beduyt,
35 Ist wel gevlecht een crans van schoone bloemen
Ghesochte ruyckers uyt,
Muskus Noot of Cruyt
Is soo waart niet om roemen
Als d'asem van een spruyt
40 Die ick niet darf noemen.

6.

Geen wyn hoe eel, geen leckere bancquetten
Hoe groot van overdaat,
Die Dienaers veel ordentelijck op setten
Gout Silver tot cieraet
45 't Graach begheer versaat
Van d'inwendighe hetten
Als haar goeden raat
Voor dees strenghe wetten.

---

20. *onbesuyst*—woest, (Kil. ferus, immanis) 21. *verkuyst syn met iets*—gediend zijn van iets.

7.

Wie sou hier voor onder 't Vee willen woelen
50 Hoe sacht van Wol of Pluym
Had' ick mijn keur ick koos schoone boelen
In plaats van sulck schuym.
Die naar kostuym
Ons haer sachtheyt doen voelen
55 Met soete kusjens ruym
Die nochtans niet en koelen.

8.

Princes ick Sie u over schoone gaven
Ick Hoor u grooten Lof,
Ick Smaack troost die my een weynig can laven
60 Ick Ruyck u Deuchtlijck Hoff,
Ick Voel slechts en groff
Mijn eyghen kleynheyt draven,
Al sterft ghy mijn off,
't Hart leyt by u begraaven.

't Kan verkeeren.

Nieuw Liedeken,

Stem:

't Eerste gebodt eer Adam wert, &c.

ALs de ooghen schoon,
Die myne siel besworen,
Mijn steel-wijs noon
Met anminnich bekoren,
5 Soo moet ick doon,
Soo moet ick doon
Mijn wrevle moet, gheboren
Wt spijt en hoon.

2.

Soo veel vermach
10 De waertste Vrou der Vrouwen,
Dien ick aensach

Nieuw Liedeken, Ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 172.
5. *doon*—(dooden) bedwingen.

Met al te groot betrouwen:
O hart ghelach!
O hart ghelach!
15 Vervloeckt soo moet ick houwen
Die layde dach.

3.

Doen ick verkoor
Om eeuwelijck te minnen,
De glans en gloor
20 Der Amstelsche godinnen.
Nu is te loor,
Nu is te loor
't Goetduncken van mijn sinnen,
Dat mijn quam voor.

4.

25 Want doen quam my
Met holle hoopen asen
Pluymstrijckery,
Vol wints en opgheblasen
Van Hovaerdy,
30 Van Hovaerdy,
En licht gheloof, der dwasen
Aarts Kettery:

5.

Dit is de seckt,
En dwaling van de wysen:
35 Die 't breyn vergeckt
Van jonghe en van grysen,
Dien sy bedeckt,
Dien sy bedeckt,
Beveynst weet aen te prysen,
40 Daar 't hert na treckt.

6.

Ach ydelheydt!
Ach nietich overmoghen
Door 't onderscheyt
Van waerheyt en van loghen:
45 Ben ick bekeyt,

16. *layd*—(Adj.) leed. 23. *goetduncken*—verwaandheid, laatdunkendheid. 26. *asen*—spijzigen.

Ben ick bekeyt,
En vind my selfs bedroghen
Door 't quaet beleyt.

7.

Wel die met raet
50 De saken overweghen,
En voor de daet
Afmercken eens te deghen
Het goet en quaet,
Het goet en quaet,
55 En watter is gheleghen
An 't schoon ghelaet.

8.

Dat was dat mijn
Soo licht'lijck kon verleyen:
Ach schoone schijn!
60 Ach troetelen! ach vleyen!
Ach Maechdekijn!
Ach Maechdekijn!
Hoe bitter doet ghy scheyen
Den Dienaer dijn?

9.

65 Al waer verwoedt
Van nijt mijn hart ontsteken,
Al soodt mijn bloedt
Wt lust, om my te wreken:
Een lonckje soet,
70 Een lonckje soet
Sou ick de gramschap breken
Van mijn ghemoet.

't Kan verkeeren.

46. *bekeyt* (key)—bekaaid, teleurgesteld. 67. *soodt*—Impf. van: zieden.

Requeste,

Lief uytverkooren,, Lief tryumphant.

T'Vertoont sich Vrouwe,, in alder ootmoet
U Lief ghetrouwe,, en Dienaar goet,
Met weenend' ooghen,, bedenckt, beschaamt
Versoeck meedoogen,, Prinses vernaamt,
5 Mijns lyder smart
Dees wetten hart
Sijn veels te vart
Van een goed Maacht befaamt.

2. Ick onderdanen,, heb nacht, op nacht
10 Veel sucht en traanen,, ja clacht, op clacht,
Ghestort, ghegooten,, met bitter getreurt
Maar noyt ontslooten,, u wreede deur,
Dit claach ick Godt
Want treed' ick tot
15 Het staale slot,
En grendels synder veur.

3. Koom ick behendich,, ontrent u gelas
My ontmoet schendich,, snel het ghebas
En t'gerucht der mensche,, dat ick seer haat
20 Mijn Vrou ick wensche,, en bid ghenaad
O qnamt,, ick namt
Van t'hart dat vlamt
Gheeft dat dit ampt,
Maar voor my oopen staat.

25 4. Soo uyt ghenaade,, dees jonst gheschiet,
Ick sal die weldaade,, vergheeten niet,
Maar die beloone,, met danckbaarheyt
Met Lof betoone,, ben ick bereyt,
Tot alder stont
30 Doort Heyl verbont,
Met hert en mont
Wert uwen naam verbreyt.

---

4. *vernaamt* —beroemd. 14. *tot* —toe. 17. *gelas* —glas, venster.

PRINSES.

5\. Voor u wel vaare,, Prinses eerbaar
t'Stelt hy t'syn *Gare,, brand* u Dienaar
35 In jonst dus vierich,, wech arch vernoen
Syt ghy eergierich soo wilt u spoen
Na dit request
Soo doet u best
Ick sech int lest
40 Dus doende sult wel doen.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Op de stem: *Iets moet ick u Laura vraghen.*

ACh Florinde! mijn beminde?
Wanneer sal ick t'loon eens vinden
Die my dienst van u verwacht?
Dat mijn hart op hoop doet leven
5 Kunt ghy aen u Dienaar gheven,
Soo ghy wilt, ghy hebt de macht.

2.

g'Hebt de volheyt van u jaaren
Waerom sout ghy niet vergaaren,
In het hartje van u tijdt!
10 Ghelooft mijn Liefje dat de oude
Ons gheluck, en trou weerhoude
Niet om u maar haar profijt.

3.

Princes syt ghy by u sinnen
Waarom soudy niet beminnen
15 Dien ghy aldermeest verkiest?
En op t'hoochste pleeght te setten,
Saaghdy aan eens anders wetten
U geliefde, ghy verliest.

4.

Keurvorstin van u ghedachten,
20 Cundy beeter Heyl verwachten

19\. ***keurvorstin van u ghedachten***—doelt op vs. 15. (***verkiest***)—gij, die, als ***vorstin***) ***meesteres*** van uwe gedachten, de vrije ***keuze*** hebt.

Als vernoegingh van u Ziel?
Om u Vriendin te behagen
Reedt u self gheen eeuwich klaaghen
t'Sou mijn deeren soo t'gheviel.

5.

25 Coningin van mijn begeeren
Pleeghdy my niet wel te sweeren
Dat gheen ander boven mijn,
En sou sitten in u harte?
Maar (helaas!) ick sie met smerte
30 Dattet niet dan woorden syn.

6.

Heemel! mocht mijn seecker vresen
Slincx en loghenachtich wesen:
Dat mijn Hoop schielijck verrees!
Die nu Ziel tocht om te sterven
35 Mits ick wantrou te verwerven,
Ach! dit is myn grootste vrees.

7.

Dat ghy hebt voor mijn verkooren
Een van hoogher stam ghebooren,
En driedubbele wel soo Rijck:
40 Een van langher lijf en leeden
En van goonscher grootsche zeeden,
Doch in Liefd' gheen mijns ghelijck.

8.

Heeft natuur mijn niets geschoncken
t'Geen voor 't volc weyts doet proncken
45 Van Erfgoen, noch van gheboort,
Dat wil ick gheduldich draghen,
'tls maar schijn en valsch behagen
Dat de Sotten licht verdoort.

9.

Laat u sullicx niet beweghen,
50 Doch mijn Rijckdom is gheleghen
Niet in ghelt maar int ghemoet:
Dat sal u o lief wel gheven
Een gheruster liever leven
Dan al 't aarts, en't Werelts goet.

---

23. *reeden*—bezorgen veroorzaken. 41. *goonsch*—wrevelig, knorrig.

10.

55 Sou Jupin soo licht bewegen
Met een cleene Goude reghen
d'Ysere Grendels van dit Huys?
De wachter op hoop van winnen
De schender sou laaten binnen?
60 By de saerte Danae cuys?

11.

Die om t'gelts wil hier verkiesen
t'Alderbeste goet verliefden
Dat's de smaack van alle dingh,
De vreed', en de soete ruste
65 De Vrientschap en lieve luste,
d'Onverdeyld' vereenegingh.

12.

Hier op volghen statigh knaghen
Naeberon, en droeve daghen,
Harten leet, en langh ghequel:
70 Twisten straf en quaade vloecken
Overspel, en t'boos versoecken,
Rasery, opt lest de Hel.

't Kan verkeeren.

Daer is gheen Mensch hy werct een kuer,
Want sy syn seer wispeltuer,
Elck het syn lusten en invallen.

COORENHART looft de Vangenis,
Seght datse zoet en Salich is.
En ERASMUS prijst de Sotheyt.
ROEMERT de Muts en blaeuwe-Scheen.
SPIEGHEL de Kunst van wel te Réén.
HEYNSIUS Bachus en de Godtheydt.

't Kan verkeeren.

---

60. *saert*—teer (Hd. zart).

Aendachtigh Liedt-boeck

VAN

G. A. BREDERODE,

AMSTERDAMMER.

t'AMSTELREDAM,

Voor Cornelis Lodowijcksz: vander Plasse,

Boeck-verkooper, wonende op den hoeck vande Beurs,

in d'Italiaensche Bybel. Anno 1622.

Met Privilegie voor ses Jaren.

Een

Sekere Harts-tocht oft ontroeringe, waer genomen uyt mijn woelende gedachten, rechts voor mijn Op-trecken met het Vaandel.

De Eeren-Ampten zijn wel wens'lijck by de menschen,
Doch d' op-spraak acht ick meer als 't geen and're wenschen
Dies ballanst mijn gemoed, dat vast met Reden wickt,
Het geen een ander kloeckt; mijn moedigh harte schrickt.
5 De glori daer elck een met moeyten om sou loopen,
Die soeck ick, laas! met schaamt, met anxst-sweet af te koopen.
Wel hoe *Garbrande*, hoe! waar is u sin? u wit?
Waer is dat stoute hart dat in u boesem zit?
Wat heeft u fiere moed soo moedeloos verslaghen?
10 Schroomt ghy met eeren hier de Prince-Vaan te draghen?
Puft swavels licht geblick, en 't bald'ren vande Roers,
't Is sotte flauwigheyd; van bloodheyd weidmen boers.
Recht op dijn eerlijck hoofd, al mochtet yemand laacken:
Wie kan 't Jan-alleman doch recht te passe maacken?

't Kan verkeeren.

---

rechts voor—onmiddellijk vóór, vlak vóór 3. *ballansen*—in de weegschaal houden, overwegen. 4. *kloecken*—moed geven. 11. *puffen*—trotseeren. *geblick*—het blikkeren, schitteren. *bald'ren*—bulderen, donderen.

Onder eene Gravure:

Wanneer de mensch bedenkt sijn Ydelheid met leet,
Hy Venus oorlof geeft, en 's weerelds prael vertreed,
En leent demoedig 't oor der Deugden heilige leering,
En offert dankbaer Gode het wierook van bekeering.

---

oorlof geven—afscheid geven, vaarwel zeggen.

EEN GERUST LEVEN.

Stem: *D'Engelsche Fortuyn, &c.*

G*Arbrande*, wilt ghy leven recht gerust?
So lieft uyt liefd' den lieven God met lust:
Schuwt het misbruyk van d'algemeene lien
Die meer op elck als op haer selven sien.

5 2. Wilt dat ghy meugt, en wenst geen sotten wens:
Genoegh vernoeght den licht-vernoeghde Mens:
Armoe van wil die salight het gemoed,
Meer als de vreck en rijcken overvloed.

3. Bedenckt u lang, weest vry in 't hooren snel
10 Haet achterklap, spreeckt weynigh, en dat wel:
Siet om of swijght, dijn oordeel schick dijn woord,
Naer eysch van saeck, na 't vrund of vyand hoord.

4. In boecken-kijf, en woorden spitse strijd
Verwaerloost niet u kostelijcken tijd:
15 Leeft slecht en recht, leest de suyvere Schrift,
Maer kloeckaerts kunst met rype sinnen sift.

5. Mont-wetenschap het domme vollick prijst,
Harts-wijsheyd steets haer inde daed bewijst,
Niet in vernuft noch kibbeligh verstaen,
20 De werelt dwaelt in onverstand en waen.

6. Ghy weet wel veel, so ghy dijn selven kend,
Wat dat ghy waert, wat dat ghy word in 't end,
Slijm, stof en stanck der wormen aes, en aert:
Dees kennis baert geen eer-sucht, noch hoovaert.

Een gerust leven. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 232.
3. *d'algemeene lien*—de groote hoop, de meerderheid der menschen. 5. *moge* (*meugt*)—kunnen. 8. *vreck*—bijvoeg. nmw. 11. *schicken*—voegen, regelen. 16. *kloecaert*—hij, die slim (listig) is.

25 7. Leeraert u self eer ghy een ander leert,
Of 't is om niet wat ghy Philosopheert:
't En doet geen nut datmen op yemand smaelt:
En siet niet nyt, maer in u harte daelt.

8. Daer is genoegh dat noodigh dient vervormt,
30 Dijn Tempel Gods (doch geestelijck) bestormt,
Werpt d'af-Goon uyt van qua gewoont en lust,
Van lief en leed, en van gewaende rust.

9. Van boeldery met Mammon, of den buyck,
Van Duyvelsdienst, van 't ouwe snood misbruyck
35 Van poppen-goed, van guychel-spel, van schijn,
Van lippen-liefd, en watter meer mach zijn.

10. Sulck kercke-slaen, en heyligh stormery
Is Christelyck, en staet een yder vry:
Maer 't leecke-boeck is lang veel eer verjaeght
40 Als 't beelde-werck dat elck van binnen draeght.

11. *Garbrande*, wilt ghy leven recht gernst?
So lieft nyt liefd' den lieven God met lust:
Schuwt het misbruyck van d'algemeene lien,
Die meer op elck als op haer selven sien.

't Kan verkeeren.

Geestigh-Liedt,

Stem: *Ick schou de Wereld an.*

WAt dat de wereld is,
Dat weet ick al te wis
(God betert) door 't versoecken:
Want ick heb daer verkeert
5 En meer van haer geleerd
Als vande beste boecken.

2. Want of ick schoon al las
Het geen soo kunstich was

---

37. BREERO denkt hier aan de kerkenschending en beeldstormerij van de 16de eeuw. (Hier opgevat in geestelijken zin) 40. *beelde-werck* – de afgoden die ieder mensch zich zelf maakt.

3. *versoecken*—ervaren, ondervinden.

Als Goddelijck geschreven
10 Ten gingh ter ziel, noch sin
Soo nyver my niet in
Als 't eygen selfs beleven.

3. Nu heb ick 't al versocht:
Soo dol, als onbedocht,
15 Soo rauw als onberaden.
Och Godt! ick heb te blind;
En al te seer bemind
De dingen die my schaden.

4. Een hooft vol wind en wijn.
20 Een hart vol suchts en pijn,
Een lichaem gants vol qualen
Heeft Venus en de kroes,
Of selfs die leyde droes,
My dickwils doen behalen.

25 5. Och! een bedroeft gemoet,
En een hert seer verwoet
Van duysent na berouwen,
Van overdaet en lust,
Met een ziel ongerust
30 Heb ick in 't lest behouwen.

6. Hoe strengh breeckt my dit op:
Mijn kruyfde krulde kop
Die breught mijn voor de jaren,
In mijn tijds Lenten voort
35 Op 't swart, en 't swetigh swoort
Veel gryse graeuwe hayren.

7. Wanneer een ander leyt
Gestreckt en uytgespreyt,
En rust met lijf en leden:
40 Dan plaeght my aldermeest
De quellingh van mijn Geest
Met beulsche wredicheden.

8. Dan dringht my door de huyt
Het bange water uyt

11. *nyver*—krachtig. (ijverig). 20. *sucht*—ziekte (vgl. bleekzucht, waterzucht).
23. *droes*—duivel. 35. *swoord*—zwoerd hier: huid.

45 Door kommerlijcke sorgen,
Dies my het herte barst,
En wenscht alsoo gheparst
Den ongeboren morgen.

9. En nimmer ick den dagh
50 Alsoo geluckich sagh
Dat sy my vol verblyden:
Voorwaer 'k heb uur noch tijd,
Of ellick heeft syn strijd,
Sijn lief, zijn leed, zijn lyden.

55 10. Al 't gene dat de Lie'n
Ter Wereld mogen sien;
Of immermeer verwerven,
En wensch ick niet soo seer,
Als saligh inden Heer
60 Te leven en te sterven.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Liedt,

Stem: *Mijn ziel maeckt groot den Heer.*

DIe God in zijn gemoed
Houd voor het hooghste goed,
Die sal niet anders wenschen
Als sijnder zielen rust,
5 En wel doen met een lust
Aen alle goede menschen.

2. Wat is hier meer gequel,
Of aerdscher droever Hel
Als 't knagen vande sonden?
10 Die als sy zijn begaen,
De ziele eeuwigh slaen
Veel geestelijcke wonden.

3. Wat is hier meerder vreughd,
Als die heylsame deughd

---

48. *ongeboren*—die nog niet geboren (aangebroken) is. 51. *vol* —volmaakt. *verblyden* —gelukkig maakte.

15 Met waerheyd te beleven?
En sich naer een gemoed,
Dat niet nae hoogheyd wroet,
Vreedsamich te begeven?

4. Ick trots de grootste mensch!
20 Die nae zijn wil en wensch,
In hoogheyd is verheven:
Ghy die in 't hartjen hoord
Gods eygen suyver woord,
Gantsch ongevalscht gedreven.

25 5. Niet door verweent verstant,
Maer door de Predicant
De Geest des Heeren heyligh,
Die treckt; noch kiest geen sy,
En maeckt de zielen vry
30 Van sonden vranck en veyligh.

6. Hoe salich is die man
Die met God spreken kan
In 't tempeltjen der eeren!
In 't Kerckjen gebout
35 Van silver noch van gout
Maer van den Heer der Heeren!

7. Daer Godt vaeck selver set
En schrijft syn waerde Wet
Met Goddelijcke vingers:
40 Daer weetmen van geen twist,
Van vonden noch van list,
Van felle bitt're dringers.

8. Daer soecktmen staet noch eer,
Maer de heylsame leer
45 Met kinderlijcke vreesen:
Met waer berou en boet,
Meer deughdelijck en goet
Dan wereld wijs te wesen.

9. Heer! als ghy my aenspreeckt,
50 En innerlijck bepreeckt

15. *beleven*—in (door) zijn leven betrachten. 41. *vonden*—kunstgrepen, slimme streken (vgl. ons *spitsvondig*).

'tGeheym van mijn gewissen:
Soo opent mijn gesicht,
En brenght mijn in het licht
Wt duysent duysternissen.

't Kan verkeeren.

LIEDT,

Stemme: *Esprits qui souspirees, &c.*

ALs 't oogh van mijn gemoed aendachtigh gaet aenschouwen
De wereld en de mensch die hier soo dwerligh sweeft,
So moet ick, en ick kan't, met reden staende houwen
Dat in een stage dood het arme schepsel leeft.

5 2. Het arme schepsel leeft gestadigh in zijn sterven,
Grenst aen zijn laetste nacht, gaept na de laetste sucht,
En moet, eer hy dat denckt, het waen-schijn-leven derven.
Hoe mach 't leven zijn dat schichtigh van ons vlucht?

3. Recht als 't speel-siecke kind, met pijpjens gaet op-blasen
10 Zijn bellen rond en hol tot inde dunne wind:
So is dit leven hier. Daerom ghy aerdsche dwasen
Tast, grijpt, en siet hier na wat dat ghy dan al vind!

4. Och arm! een groote Niet is al het smenschen leven,
Een schaduw en een droom, een vertooning, een spel,
15 Een schijn-ried, een onrust, een kruyce, daer beneven
Een heel onseecker ding, een doodelijck gequel.

5. De Werelt fraey vermomt, hoe schoon dat sy mach schynen,
En is niet anders als een dool-hof, een woestijn,
Een rasery, een kuyl, een pijnbanck om te pynen
20 Haer sotte Lievers die noch in haer kercker zijn.

6. Al die door lust of dwangh haer dienen gaen, of eeren,
Die haet die waerheyt eel, en liefd' de loghen snoot,
Die niet en mindt den Heer, den Heere alder Heeren,
En is die niet (o mensch!) een levendige doot?

---

51. *gewissen*—Hoogd. vorm van het Nederl. *geweten.*

25 7. Ghy die dit singht of leest, of die dit hoort verhalen,
Bedrieght u selven niet met dese ydelheyt:
Maer soo ghy hebt gedoolt, en wilt niet blyven dwalen,
En soeckt den waren wech die tot den leven leyt.

8. Christus die is de wech, de waerheyt, en het leven,
30 Bidden wy onse God, zijn al-hulp-rijcke handt,
Sal ons van alles veel in overvloedigh geven,
En een blijf-soete vreughd in 't eeuwigh Vaderlandt.

9. O opper-Prins, en Heer, laet u genade stralen
Op u verloren zoon, op mijn bedroeft aenschijn:
35 Nae uwe goedtheyd groot, uyt medelyen dalen,
Soo sal ick door u dood in 't ware leven zijn.

't Kan verkeeren.

Onder eene Penteekening.

Cupido *reyst van hier ghy zyt hier niet bescheyden,*

U krachten zijn hier dof, ghy zyt hier onbekent.

De GOD, der trouwen GOD vereenighde haar beyden

Met Liefde, Niet met Min, die qualyck loont int ent.

---

dof—zwak, gering.

Bruyd-Lofs-Gedicht,

Ter Eeren

NICOLAAS VAN SITTEREN,

Ende

HENDRICKJE PIETERS DR.

SIet hier gesegent paar! siet hier vereende Menschen!
U alderhooghste staat, die ghy hebt konnen wenschen.
O ghy wel saligh paar! Heer Bruygom en Vrou Bruydt,
Die uwe vryery geluckelijck besluyt;
5 En inde reyne Echt u willigh hebt gegeven,
Om inde vreese Gods eendrachtelijk te leven
In ware heylicheydt, Gods vruchtich, en vreedsaem
Tot lof, en pryse van Jehova groote naam.
En denckt niet Jonge-lien: dat ghy uyt het bewegen
10 En neygingh uws natuurs die harts-tocht hebt gekreghen
Tot u vereenigingh: maer dat het is beleydt
Door d'Opper-Hemel-Voochts wyse voorsienicheydt:
Waer uyt d'Antreck'lijckheydt (ô Lievers!) eerst ontspruyt
Dat d'Albestierder voert nae zijn behagen uyt.
15 Heer Bruygom en Vrou Bruydt u zielen onderlingen
Die waren al gepaart, al eer sy Lijf ontfingen.
(O wonder schickingh Gods!) u jonst was voor den tijd,
U Houwlyck was gemaackt eer dat ghy hebt gevrijd.
Al eer ghy hebt gemint waardy van Godt verkoren
20 Tot wettich Man en Wijf. Al eer ghy waart geboren
Met vleys en bloet gheformt dus uyterlijck van schijn,
Soo waardy dat ghy syt, en sultet voortaen zijn:
Ghy Twee waart Een voor God, die doet u weer vereenen
Nu ghy op aerden hier den ander zyt verschenen
25 In lijflijcke gedaent. Gelijck hy Adam heeft
Sijn Eva toegebracht, soo ist oock dat hy geeft
Het Christelijck getal haer Echt en Ee-genoten,

Bruyd-Lofs-Gedicht, Ter Eeren N. van Sitteren en Hendrickje Pietersdr. Volgens de mededeeling van Mr. CH. M. DOZY in 't *Brederoo-Album*, bl. 39 ondertrouwden op 20 September 1616 NICOLAES VAN SETTERICH, van Aken, 23 jr., geass. met WILLEM VAN S. zijn vader won. N. Z. Voorburgwal en HENRICKJE PIETERSDr. 21 jr. met PIETER CLAESZ. hare vader en LYSB. HENRICKS. haar moeder, won. in de Nes.

17. *jonst*—genegenheid. 27. *Ee*—echt, huwelijk (Vgl. het Hoogd. *Ehe* en ons *ee-gad.*)

Na hy in zijn besluyt voorsienich heeft besloten.
Ghy saacht ô Bruydegom! doen eerst u liefde viel,
30 Op 't lichaem niet soo seer, als op de schoone ziel
Van u beminde Bruydt, die met soo hooge zeden
En sinnen is versien. Die met welsprekentheden
(Een Goddelijcke gaaf van helder klaar verstant)
Den yver heeft vernieuwt die in u was geplant.
35 Ghy loecht, ghy loecht haer toe: ghy sweemt in duysent vreugden,
Als ghy den Dool-hof saaght van haer waardige deughden:
Haar innicheyd tot God, haar liefde tot de Leer,
Haar lichaams voeglyckheyt, haar suyverheyt, haer Eer,
Haer goedicheyt des Geests, haar recklyckheyt van sinnen,
40 Haar vroomheyt van gemoed, haar vriendelijcke minnen,
Haar lieffelijck gelaet, haer minnelijck gesicht,
Doen wiert ghy teenemael ten lichaam nytgelicht,
En smolt met ziel en sin so heugelijck te samen,
Datmen geen onderscheyt in beyden en kost ramen.
45 Gelijck als d'eene vrundt den ander helsent groet,
Als hy hem onverwacht in vreemde landen moet:
Sy houden en sy sien, en staaren op melkander,
En staan gelijck gegroeyt (van vreughden) an den ander,
Vermits de oude jonst, voor wylen wel gehadt;
50 Al even en alleens soo waart ghy oock omvat,
Verwondert, en verblydt door 't luckich overkomen
Der zielen, want ghy stont gelijck als opgenomen.
Gekroonde waarde Bruydt, verwonnen u niet meest
De groote gaven van u wyse Bruygoms Geest?
55 d'Oprechtheyt synes ziels, de krachten syner reden,
Sijn weselijck gelaet, syn rechte deeghlyckheden,
Sijn ongemeene deughd, sijn kennis en syn raet,
In saken die de staat van zijn persoon aengaat?
Syn errenst in 't geloof, die door een goe-gesintheyt
60 De blinden yver haat der menschelijcker blintheyt,
En waren dit niet meest de trecken, waar hy mee
U zieltjen in syn ziel volkomen komen dee?
Of sloeght ghy meer dyn oogh op zijn volmaackte leden,
En wel gestelde jeucht, en haar bequamicheden

---

35. *sweemt*—Impf. van *swijmen* (bezwijmen). 38. *lichaams voeglyckheyt*—welgemaaktheid; *suyverheyt*—kuischheid, reinheid. 39. *recklyckheyt van sinnen*—toegefelijkheid. 42. Versta: gij kwaamt buiten u zelf. 51. *overkomen*—tot elkander overkomen. Vgl. vs. 62. 52. *opgenomen*—in hoogere sferen. 55. *reden*—verstand, oordeel.

65 Als op zijn edel hart? o neen! dat kan niet zijn,
U oordeel is te goet, ghy siet wel door de schijn:
Of wel zijn schoon gestalt des lichaams wort gepresen,
Soo mach het voor zijn ziel doch niet gerekent wesen.
Wats lichaams schoonheyt doch? niet dan een yd'le roem!
70 Niet anders als een bel! of als een fraeye bloem!
Die voor een korte tijd wel wat te wesen schynen;
Doch in een kleyne wijl verdorren en verdwynen.
Of hebt ghy als het volck u sinlijckheyt gestelt
Wt woecker, niet van liefd', maer van 't vervloeckte gelt?
75 Dat hoop ick nimmermeer. Die om 't gelts wil verkiesen
De ware rust, en lust, en 't beste goet verliesen.
Hoewel het goet is goet, gebruycktmen recht en wel,
Maer 't misbruyck leyt de mensch gemeenlijck inde Hel.
Wat vraagh ick te vergeefs? de Heere heeft u lieden
80 Vereenight, en verknocht, en alst die wil gebieden,
Wie kan zijn wille en geboden wederstaen?
En wat syn Godheyd doet, is dat niet wel gedaen?
Gaet aan Heer Bruydegom! de liefde die u beyden
Gekoppelt heeft an een, die blijft tot u verscheyden,
85 Met waare Jonst en min, woonachtigh in u Huys,
Op dat ghy met verdragh draaght d'een des anders kruys.
Indien zijn goetheyt u dat immer mocht toestuuren,
Gedenckt het sal altoos niet eeuwelijcke duuren.
Verslaat u niet te seer soo u het ong'luck treft,
90 En in u voorspoet u niet sottelijck verheft,
Gelijck de menschen doen, die door Rijckdom van have
Haar hart trecken van God, en bidden an zijn gaven,
En dryven groote pracht, met tijdelijcke goet
Het welck het Schepsel doch ter wereldt laten moet.
95 Heer Bruygom en Vrou Bruydt ick wil u voorts vertrouwen,
Hoe ghy u tegen een na Christus woord sult houwen:
Want soo 'ck my niet bedriegh, soo is u dat verstant
Door voorgangh, tucht, en leer kintsheyt ingeplant.
En of, dat niet en is, u yets noch waar ontbroken,
100 Dat is u t'achternoen door Gods Geest ingesproken
En andermaels vernieut, door syn heyligh Gesant
Als ghy den ander gaaft u trouwe rechterhant.
Wilt die beloften, en de Jonsten steets gedencken
Die u voor desen de'en u Trouw elckander schencken.

---

89. *hem verslaan*—verslagen worden, zich laten terneerslaan.

105 Godt geef dat ick u gun, en u van herten wensch,
Soo salt u gaan so wel als eenigh levend mensch:
Ick wensch dat u de Heer gestadigh wil byblyven,
En dat ghy met geluck u handelingh moocht dryven.
En dat ghy meucht u lust aen al u kind'ren sien,
110 En wat ghy meerder wenscht, Amen, dat moet geschien.
Soo ghy dit mede wenscht, Maeghden, en Jongelingen
Soo wilt nu al gelijck dit Bruylofts-liedtje singen:
En verciert met u sangh 't geselschap, en de Feest,
En toont met eerbaarheyt de blydschap van u Geest:

't Kan verkeeren.

Bruylofst-Liedeken,

Op de Stem: *O schoonste Personagie!*

GHeluckigh, overluckigh,
Gesegent paer! die op den dagh van heden:
Nae al u lyden druckigh
Sijt inde Echt (door Gods beschick) getreden
5 Want eer de grond,, Des werelts stont,
Of eer ghy waert in wesen;
Heeft God u beyden,,
Door zijn voorsienicheyden
Wtgelesen.

10 2. Wt soo veel duysent zielen,
Gelijck hy sach, als daer toekomend' waren.
Want eer u sinnen vielen
Besloot de Heer u beyden te vergaren.
En nu ghy t'saem,, Inden lichaem
15 Den ander zijt verschenen;
Heeft God almachtigh,,
U herten seer eendrachtigh,,
Gaen vereenen.

3. Recht als hy Adam dede;
20 Die hy toebrocht zijn uytgenomen Yve,
Soo doet den Vorst der Vrede
Nu huyden oock, met u waerde gelieve!
Die dese Staat,, Met God aengaat:

En vollight zijn gebieden.
25 Ghy mooght in eeren,,
Nu wassen en vermeeren,,
Jonge Lieden.

4. 't Sijn geen Lycurgus Wetten
Die Haydens woest tot huwen plegh te dringen
30 Noch geen menschen insetten,
Vol beusel-marckt van sotte vreemde dinghen.
Maer 't is 't gebodt,, Van onsen Godt
En Heere alder Heeren:
Om dat wy souwen,,
35 De gayle sonden schouwen,
En afweeren,

5. Veel beter ist te trouwen
Dan door Wellust onkuyschelijck te branden,
Doch die hem kan onthouwen
40 Is d'Eenicheyt geen sonden noch geen schanden
Die suyver leeft,, En niet en sneeft,
Die zijn in bey te prysen:
Dan sulcke menschen,,
Die zijn hier wel te wenschen,
45 Niet te wysen.

6. Doch onder alle staten
Hoe grootsch, hoe hooch,. hoe heerlijck datse schynen,
Is geen soo uytermaten
Als d'Echten-stant in 's werels ront te vynen.
50 Geluckich dan,, Is Wijf en Man
Door 't Huwelijck besloten;
Daer sy met sinnen,,
En Goddelijcke minnen
Wert genoten.

55 7. De God die 't eerste wonder
In Canaan deed', moet stadich met u wand'ren.
Die druck u Tweedracht onder,
En doet in Wijn u Water droef verand'ren
Bruydegom Heer,, Vrou Bruyt voor eer,

39. *hem onthouwen*—zich onthouden.

60 God laet u t'samen leven
In soo veel vreughden,,
Als hy een mensch, vol deughden
Hier kan geven.

't Kan verkeeren.

Nieu-Jaer-Liedeken,

Stem: *'t Is huyden een dagh van vrolijckheyd &c.*

RIJst uyt den slaep, der sonden snoot,
Weest wacker en voorsichtigh:
Siet op, o mensch! 't is hooge noot,
Want die saeck is soo wichtigh,
5 Van d'aertsche schat sy niet belanght,
Maer daer u saligheyd aenhanght,
Het hooghste goet verkoren,
Den oude mensch willigh versaeckt
Wilt ghy zijn als een kind naeckt
10 Vernieut ende herboren.

2. De oude tijdt is soo snel voor heen
Gelijck een windt gedreven,
Maer d'oude mensch berooft van reen
Is oud en boos gebleven:
15 Waer in dat hy verhard, verstijft,.
Door d'oude lust die hem soo drijft
In 's werelds vals behagen,
Die moetwilligh in sonden blijft,
En met God niet is ingelijft,
20 Die salt te laet beklagen.

3. Tracht nu de nieuwe tijd begint
Nae nieuwe goede sinnen,
Den nieuwen mensch God seer bemint
Die met nieuwe liefd' beminnen
25 Sijn waerheyd, sijn woord, sijn leer
Met nieu vertrouwen inden Heer
Die mensch mach hem verblijen,
Want Godes gunst, Gods heyl vol eer
Gods zegen sal na syn begeer,
30 Hem seer gebenedijen.

Nieu-Jaer-Liedeken, komt ook voor in de Nieuw-Jaar-Lieden: *Wt-gheghev·en by de Nederduytsche Academie*, 1629, bl. 6.

4. Die d'oude boosheyd staegh behaeght
En kiest tot zijn vermaken,
Die werd in 't leste hert geplaeght
Met klagelijcker wraecke,
35 Een verschrickelijck loon van 't quaed
Sal volgen nae de boose daed:
Och menschen laet het quade,
Bekeert u nu eer 't is te laet,
Dewijl den toegangh open staet,
40 Tot den troon der genade.

5. Die voor d'oude valscheydt gruw't,
En 't oude quaet recht haten,
Die werden inden Geest vernuwt,
En Gods nieuwe lidtmaten.
45 De Heer vernieut dan haer gedacht,
De Heer die geeft haer versche kracht,
De Heer vervormt haer wenschen,
De Heer heeft op dit nieu volck acht,
De Heer beschermt dit nieu geslacht,
50 Wel salig nieuwe menschen.

6. Geeft Heer dat wy dit Nieuwe Jaer
In nieuwe deughd besteden,
En verleent ons menschen te gaer
Een nieu salige vreede.
55 Vader geeft dat ons hert en Geest
U kinderlijcken eerd en vreest,
Ootmoedigh en bequame,
En maeckt ons Heer van nieuwen wil
Godvruchtigh, heyligh ende stil,
60 Als nieuwelingen Amen.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Liedt,

Stemme: *O nacht jaloursche nacht, &c.*

ICk sal u stucxgewijs, nae 't leven gaen afmalen
Dat heel seltsame dier, datmen hier *Ellick* heet,
Het welck de groote grond, van swerelds wyde palen
Op een gelijcke tijdt, en oogenblick betreet.

5 2. Het veel hoofdige *Elck* is over al geboren,
Ellick leeft hier en daer, *elck* is verr' ende hent,
Elck schuylt in 't Nederlandt, en by de swarte Moren,
En *ellick* woont in *elck*, maer *ellick* onbekent.

3. *Elck* slooft om schat en goud, *elck* jaegt na 't goet archlistigh,
10 *Elck* heeft sich selfs lief, elck doet syn selfs leyt,
Elck strijdt met *ellicken*, *elck* is met *elck* twistigh,
Jae *elck* waent hem wijs, en *elck* is vol sotheydt.

4. *Ellick* snact veel van deughd, en *ellick* werrickt sonden,
Ellick is averechts, als *elck* van buyten veynst:
15 *Elck* heeft een goeden schijn, en wordt vol quaets bevonden,
Ellicx tongh klapt het geen zijn herte niet en peynst.

5. *Elck* poght met zijn gebreck, vermetel en hoovaerdigh,
Elck is een ander wijs, en meest zijn selven sot,
Elck acht hem schoon en groot, en veel waerdyen waerdigh,
20 *Elck* geckt met *ellick*, en *elck* wert van *elck* bespot.

6. *Elck* loopt, *elck* vloeckt, *elck* smijt, *elck* doet veel quade dingen,
Elck maeckt van eere schand, *elck* soeckt van schande eer,
Elck is ontrou en licht, en vol veranderingen,
Dat *elck* huyden pryst, veracht hy morgen weer.

25 7. *Elck* mint het wereldts goet, en haet Gods rijcke gaven,
Elck doet met lust het quaet, en doet uyt vrees het goet,
Elck heeft zyn aerdsche hart, in 't tydelyck begraven,
En *ellick* loopt de doodt onwetend', te gemoet.

8. Ick waerschuw' *Elck* nu, dat willigh hy gaet derven
30 Dit aerdsch getuymel, en zijn snoode sonden vuyl.
Och! *Elck* bidt en waeckt, gedenckt dat ghy moet sterven,
Beveelt u ziel den Heer, en 't lichaem hier den kuyl.

9. O groot en goede God! ghy die 't al *Kan verkeeren*,
Vervormt *Elcx* gemoet, en vernieut *Ellicx* hert,
35 Wilt *Ellick* u gebo'on, soo onderhouwen leeren,
Dat u heylige naem van *Elck* gepresen wert.

't Kan verkeeren.

---

6. *hent*—(ter hand) nabij; ons: heinde en ver). 13. *snacken*—praten. 18. *een ander* en *zijn selven*—staan beide in den 3den naamv.

Aendachtigh Liedeken,

Stemme: *Maximilianus de Bossu, &c.*

MIJn sieltje schreyt, dat sucht en weent,
Mits ick met aerdsche dinghen
Meer, als met Gode ben vereent;
En nimmer recht kan dwingen
5 Mijn ongebonde sotte wil.
Heer, maeckt my selve-loos en stil,
Als u verkorelingen.

2. En laet my toch door voorsicht sien
Hoe grootsch ghy sult verrysen,
10 En wat ten jonghsten dagh sal schien,
Als ghy 't oordeel sult wysen:
Op dat ick door 't schricken bevreest
De sonden geessel uyt mijn Geest,
En u grootheyd mach prysen.

15 3. Leert my (o Godt!) mijn boose lust
Bestrijen en verwinnen.
Gheeft my inden gemoede rust,
En Christelijcke sinnen,
Die noch de werelt, noch haer vreughd
20 Maer die d'oprechte ware deughd
Oneyndelijck beminnen.

4. Gaet selfs tot mijnder sielen in,
Of geeft my te doorgronden,
Met stagen erenst in mijn sin
25 U goetheyt, en mijn sonden:
Op dat ick in dit jammer dal
Aen siel noch lichaem niet en val
Meer geestelijcke wonden.

5. Mijn hert, als ghy u kindsheyt siet,
30 U jonckheyd, en u leven,
Ghy en bevind, daer anders niet

Aendachtigh Liedeken. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-boecxken*, 1621, bl. 229.
6. *selve-loos*—het tegengestelde van *zelfzuchtig*. 7. *verkoreling*—uitverkoren
8. *voorsicht*—vooruitzicht.

Als boosheyd in bedreven:
Soo ghy selven nu verlaet,
En waerdelijck in Gode gaet,
35 Hy sal u alles geven.

6. Geeft my (o God!) doch wyse raet,
En menght mijn vreught met vresen:
Doet my gedencken an de staet
Van dit veranckljck wesen,
40 Dat soo kort als de wint verkeert,
En maeckt mijn siel meer God-geleerdt
Als door letters te lesen.

't Kan verkeeren.

Stem: *De vijfde Psalm.*

GEdenct mijn siel uws scheppers krachtich,
Die al wat is eerst schiep uyt niet,,
En door zijn woord als noch gebiet,
Troost u in hem hy sal waerachtich
5 U sijn gedachtich.

2. Verdraegt u leet, en syt geduldigh
In kommer-kans of tegenspoet.
Erleght in al wat u ontmoet,
Dat uwe sonden menichvuldigh,
10 Noch meer sijn schuldigh,

3. Mijn ziele wilt toch overwegen
De schoonheydt Gods, en 't groote goet
Dat hy gestadigh aen u doet.
En hoe ghy sijt (voor danck) daer teghen,
15 Tot quaet genegen.

4. Ist wonder dan dat Gods goetheden
Haer wenden van u boosheydt af,
En die beloont met straf op straf?
God haet de sonden, en qua zeden,
20 En dat met reden.

5. Nochtans al schijnt, dat hy zijn ooren
Voor u verstopt, en dickwils dreyght,

Soo is sijn goetheyt, eer geneyght
Om u gebeden te verhooren
25 Als tot zijn tooren.

6. De Heer soeckt u niet te bedroeven
Met ballinghschap, met kruys en noot,
Met ouders, of met vrunden doot,
Met achterklap van snoode boeven,
30 Maer te beproeven.

7. Draeght gelijckmoedigh al u spoeden,
Want vanden Hemel komt ons af
De bedel-nap, de Conincx staf,
De rijckdom en de arremoede
35 Yder ten goede.

8. Laet my o Heer! niet langer swerven
Met een gemoet dus ongerust,
En geeft mijn ziel geen hooger lust,
Als in mijn hert u te verwerven,
40 En wel te sterven.

't Kan verkeeren.

AENDACHTIGH LIEDT,

Stem: *Het was een jonger Heldt.* Of de *Lofsangh Maria.*

Vintmen by oudt of jongh
Soo saligh wel een tongh,
Die Gods wond'ren kan spreken?
Ick hout voorseker neen,
5 Want kunst, woorden, en reen
Die souden eerst gebreken.

2. Hoe sou het slijm en stof
Heylige Godt u lof
En grootheydt dan verhalen?
10 Dat al de Eng'len schoon
En dienaers van u troon
In mogentheyt moet falen.

---

31. *spoeden*—wisselingen van het lot.

3. Wie sal u Majesteyt
U groote waerdicheyt
15 U eygenschap uytroemen?
U waerde borgery:
Als niemandt wie 't oock zy
Sijn woordingh niet kan noemen.

4. Nochtans niet soo ick wensch,
20 Maer als een danckbaer mensch
Soo sal ick Heere boogen
U goetheyd, en het goet
Dat my van u gemoet
En dag'lijcx komt voor oogen.

25 5. Ghy hebt mijn lijf bereyt
In mijn moeders geweyt,
Daer toe een ziel gegeven:
En onsichtbaer gevoet,
Als ghy nu sichtbaer doet,
30 En doen sult al mijn leven.

6. Ick danck u Heer daer van,
Dat ghy my schiept een man
En brocht in tijdt en stede
Daermen u eer bewijst
35 En geen Afgoden prijst,
Gelijck de Heydens deden.

7. Slae ick mijn oogen op
Ten Hemel inden top,
U Son schittert van verre,
40 Des daeghs, maer inde nacht
Soo drijft de Maen haer pracht
Met goud en silv're Sterren.

8. En schou ick nederwaert
Op die vruchtbare aert,
45 Soo sie ick 't meeste wonder
Van schepsels en van Vee,
Van monsteren der zee,
En het gewas daer onder.

---

15. *uytroemen*—volkomenlijk roemen. 21. *boogen*—verheffen, prijzen, roemen. Hier transitief gebruikt). 26. *geweyt*—ingewand.

9. Dan barst ick dickwils uyt,
50 En roep wel overluyt
Dat my die dingen leeren
Niet slecht op haer sien,
Maer dat ick met eerbien
Der wond'ren God moet eeren.

55 10. Ick siet, o Heer, wel an,
Maer wat ist? ick en kan
Ten vollen niet vol-loven,
U goetheyt is soo klaer,
Soo hoogh soo wonderbaer,
60 En mijn verstant te boven.

11. Want u weldaden al
Sijn talleloos van tal,
Ghy blijft die noch volharden
Aen een onwaerdigh mensch,
65 Maer goede Godt ick wensch
Dat ickse waerdigh werde.

12. Geeft Heer dat mijn Gebedt
Geschiede sonder smet,
Van onsuyvere sinnen,
70 En vliegend' woest gedacht,
En dat ick door u kracht
Mijn selven mach verwinnen.

't Kan verkeeren.

Christelijcke Ridder.

Stem: *Esprits qui souspirez.* Of van *Susanna.*

WAt staet ghy dus en suft? waer toe dit tril gecidder?
T'sa! t'sa! en rust u toe, en wapent u ter strijt,
Ghy bent van Godt gemaeckt een Christelijcke Ridder,
Quist niet dus ydel (mensch) u over duren tijt.

5 2. *Treet aen en grijpt een moet, en volligt na de bende*
Vanden Opper-Velt-Heer, d'eeuwige Sone Gods;
Laet u geen liefd' of straf, van zijn Velt-teycken wenden,
Maer blijft hem steets getrou soo syt ghy buyten schoots.

---

4. *overduur*—zeer kostbaar.

3. *Vat den Schild des geloofs, en 't Swaert des Geests in handen,*
10 *Dat is dat Godlijck woort. En u lendens begort,*
Weest nuchteren en waeckt, op dat (van u vyanden)
Door reuckeloos versuym ghy niet verrast en wort.

4. *Wy hebben niet alleen met vleysch en bloet te kempen,*
Maer met den ouden Slangh, den helschen hooft-vyant,
15 *Wiens inspreecken wy ten gronde moeten dempen,*
En doen hem door 't geloof een manlijck wederstant.

5. *Al is den vyant loos, geswint en spits van sinnen,*
Hoe listigh hy versoeckt, zijn kunst is al om sonts,
Want wie in God vertrout, kan door 't gebed verwinnen
20 *En blyft den Heer ons by, wie mach dan tegens ons!*

6. *Hoewel den drangen noot somtijts ons g:et verstellen*
Door des vyants aenloop, en onverwachten slagh,
De Heer die is soo goet, hy kan den lidsart vellen,
Hy laed niet op den mensch meer als hy dragen mach.

25 7. *Beproeft u selven recht ghy vromen karsten knechten,*
Siet oft oock in u schuylt, 't geen garen overvliet;
Al u begeerten quaet die moet ghy strengh bevechten,
Slaet inden vuylen hoop dat Godt zijn lust daer siet.

8. *Ghy die een ander leert, leert sellifs oock soo stryden,*
30 *En strydet met den Heer een Ridderlijcken strijt,*
Dat ghy den zegen wint, soo sult ghy oock in ryden,
Op den Eer-wagen schoon int rijcke Godts verblijt.

9. *Opperste Prins en Heer, leytsman van u krijgsknapen*
Stelt my inden slachoord daer ick niet en beswijck;
35 *Beschickt mijn (o mijn God) soo overfyn een wapen,*
Dat het mijn eeuwigh maeckt by u onsterffelijck.

'tKan verkeeren.

---

18. *om sonts*—vergeefsch. 23. *lidsart*—loos, sluw man (hier: de Booze). 25. *karsten*—christen. 26. *overvlieten*—overloopen, overstroomen (hier gezegd van kwade begeerten) 28. *slaet inden v. h.*—slaat los op d. v. h.

Liedeken van mijn selven,

Stemme: *Esprit qui souspirez, &c.*

HOe star-ooght mijn gesicht? wat mach 't gepeyns bedelven ?
Wat isser in mijn breyn dat tot den Hemel klimt ?
O klare Spiegel van de kennis van mijn *selven.*
Ghy toont my 't kundich quaet dies my het herte krimpt.

5 2. Ick *selve* sie mijn *self* met schricken en met schreumen,
Mijn siel is soo bebloet, dat icker *selfs* of schurck,
Ach etterachtigh beeldt! mijn krachten die verkleumen,
Ick vrees meer voor mijn *self* als voor den quaetsten Turck.

3. Ick *selve* ben mijn *self*, en God den Heere tegen:
10 Ick *selve* haet mijn *self*, en lief my in de schijn:
Ick *selve* die ben *self* tot mijn verderf genegen,
Hoe wel mijn *selven* ick schijn vorderlijck te zijn.

4. Want my verleyt en vleyt het vleyschelijck verkiesen,
Als ick na wensch en wil my lodder inde lust:
15 Doch als ick die geniet, so doetse my verliesen
Mijn naem, mijn goede faem, en mijnder sielen rust.

5. Hoe dickwils heb ick *self* mijn *selven* gaen bekyven
Van sonden, die ick *self* voor God den Heer beken,
Ick neem wel dickwils voor de boosheyt uyt te dryven,
20 Maer wat ick doe of laet, ick blijf vast die ick ben.

6. Helaes, dat ick mijn *self* geen wetten en kan maken,
Die mijn verpenen straf, of locken tot het goedt,
Dat doet mijn droeve ziel vaeck bitt're tranen braken,
Met suchten die gepranght, geparst syn uyt mijn bloedt.

25 7. Maer wien sal ick mijn leet meer als mijn *selven* klagen ?
Die *selve* heb verschult door 't boeten van mijn wil:
Dus moet ick met gedult mijn smart oock selver dragen,
En klagense aen God, en swygen voorder stil.

Liedeken van mijn selven. Ook afgedrukt in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 236.

6. *schurcken*—afgrijzen hebben van. 14. *hem lodderen*—zich naar hartelust overgeven aan. 22. *verpenen*—doen boeten *straf*—streng.

8. Ist dat yemant syn *self* noch niet en kan bekennen,
30 Die treet in zijn gemoet, en biechte hem voor God,
Met waer berou en boet: so sal hem Christus wennen,
En brengen door de deught tot dienst van Gods gebod.

9. O groote Coningh die de gulde heyl'ge rijcken
Der Hemelen besit, en alles over-heert:
35 Laet in mijn *selven* doch u lieve goetheyt blijcken,
En van den dwael-wegh my genadelijck bekeert.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Liedt,

Stem: *Van Susanna.*

DAer synder nu soo veel, die haer seer gaen beklagen
Van 't swerelds valsch bedrogh, en wonderlijck verraet;
Diens doode weet-kunst, niet soud' seggen op dat vragen
Wat dat de Wereld is, en waer sy in bestaet?

5 2. 't Vernuft en reden sal hier klarelijcke afbeelden
Mijn meeningh op de vraegh, hier boven voor gemelt,
Och of mijn God met kunst soo rijckelijck bedeelden,
Dat ick het wit wel trof van 't geen hier is gestelt.

3. De boose wereldt is alleen het boose leven
10 Vanden wereldsche mensch, die wereldts en verdoort
Hier voor dit wereldts goet, het eeuwige gaet geven,
Om dat des Werelds Prins met goedtheyds schijn bekoort.

4. Dit wast dat Salomon, den wysen Coningh, seyde
Van 's wereldts woest gevaer, soo syn spreuck-boeck verbreyt,
15 Ydele ydelheyt, wiens lichte lichticheyden,
En vaste vastigheydt, is sek're onsekerheyt.

5. De wereld is vyand, al schijnd sy vrient te wesen
Haer vollick troetelt sy, en lockt door lust de vreemt,
Sy mint de boosen seer, de vrome doet sy vresen,
20 Het leven ende dood, sy naem en faem beneemt.

7. Sy verheught haer in 't quaet, de sonden syn haer vreughden,
Sy steld ons duren tijdt, en voert ons in het wildt,

Sy is een moorderin, een beul van alle deughden,
Sy is vreck met haer goet, en met het onse mildt.

25 7. Doch den verwaenden Nar, die schenckt sy staet van eeren,
Den gierigaert rijckdom, den gulsigen gebraet,
En den verwijfden bloet, vergunt sy zijn begeeren,
Den pronckert pracht en prael, met kostelijck gewaet.

8. O wereld boos van aert! hoe lustigh kondy venten,
30 U seer goed-schynend' quaet, dat ghy soo hoogh verkoopt,
Dat het de bruyckers, laes! syn seer sware ziel-renten,
Want u niet-wesend goet, hun in 't verderven doopt.

9. O ghy der eeuwen God! en Heer van alle glory,
O Vader alles goedts! Verlosser van mijn siel!
35 Geeft 't menschelijck geslacht, doch over haer victory,
Gunt dat ick de wereld, in my dood en verniel.

't Kan verkeeren.

Stemme: *Op de voyse vanden* 68 *Psalm.*

Wat raestu dolle mensch verwoet?
Wat klampstu dus met arremoet
In aver oude twisten?
't Is ydelheyd (o schepsel blind!)
5 Dat ghy dijn selven soo vast bind
Aen 't wanen of sectisten:
Want de erf-leer en voorgangh port,
Datmen onstuymigh toornigh wort,
Oock vadsich, en versuymel.
10 War-geesten kloeck, en kibbel sieck
Verwecken uyt een wrock, of pieck,
Veel nickers woest getuymel.

2. Hoe derfstu schim met koener kop,
Soo stijgen hen ten ladder op
15 In Gods geheymenissen?
Meest 't komt die steets op d'Hemel staert,
Sijn selfs vergetend', ende aert,
In vuyle val te glissen.

---

18. *glissen*—glijden.

Wat wilstu dan, o aerden worm!
20 Gods hoogen raet, en schooner form
Met aerts vernuft doorgronden?
Het blind verstant, schermutst en mist
Gedenckt, o mensch! hoe dat du bist
Bewentelt in dijn sonden.

25 3. Wie sich tot sulck hert-spieg'len went,
Sijn eygen snootheyt eerst bekent,
Dees doet hem Gode kennen,
En zijn verwende qua natuur
Leert hy (met Christ) al valt het suur
30 Door tegen-wenst ontwennen.
Ach God, hoe dick en menigh reys
Weer-streeft dit stribblich weelich vleys
Mijn redelijck vermogen?
Wel duystmael (leyder!) op een dach;
35 Heer geeft dat ick verwinnen mach
De Vader vande logen.

4. O Schep-Heer my tot dy bekeert,
Ick bid dat ghy mijn bidden leert,
Oock sterven, en wel leven;
40 Eer dat mijn jaren rollen af,
En my den doodt het stinckend' graf
Sal tot een proije geven,
Gelijck het lijf hier heeft van noot
Huys, kleedingh, wijn, water en broot:
45 Soo heeft de ziel van noode
Gesont geloof, verlicht verstant,
O Heer u Geest, u woord, u hant
Die treckt ons uyt den doode.

5. O Bou-Heer van 't menschlijck geslacht,
50 Suyvert mijn hert, en geeft mijn kracht
U wegen te bewand'len:
Maeckt my alleen niet letter-wijs,
Maer geeft dat ick u goetheyt prijs
By vromen en verstand'len.

---

30. *tegen-wenst*—het strijden tegen eene slechte gewoonte. 37. *Schep-Heer*—woordspeling met *schepper*.

55 Wel hem die 't geen hy kent voor goet
Recht wel beleeft, en daed'lijck doet
Met ware goede daden,
En niet op sijn verdiensten siet:
Gods segen hier, en nae geniet
60 Den Hemel uyt genade.

't Kan verkeeren.

BRUYLOFTS-DICHT,

Ter Eeren

ADRIAEN VANDEN HEEDEN,

Ende

CHRISTYNA GERRITS WESTERHOFS.

O Ongeboren GOD! drievuldigh onverscheyden,
Vol onbegrijplijckheydts van u selfstandigheyden.
O ongeboren GOD! voor eeuwigh, en voor Tijt.
Die nieuwers buyten, noch oock ingesloten zijt.
5 O ongeboren GOD! O oorsaeck aller dingen!
Leerd my den aenvangh van den Echten-stant eens singen:
En reynight mijn verstant, en geeft my kracht, en klem
Van reden en begrijp, op dat mijn swacke Stem
Gevoegelijck met maet de sangerige kelen
10 Door myne sangh beweegh, u lof-sangh t'helpen quelen:
Jae dat de Engeltjens met onsen lagen toon
De boven sangh ontroert uytschatren voor u Troon.
O driemael Heylich GOD! ick en wil niet beschryven
Wat ghy voor 's wereldts gront mocht maken, of bedryven,
15 Want dat is my te hoogh, al doen 't sommige lien,
Ick heb op Jacobs Leer 't verborgen niet gesien.

Bruylofts-dicht Ter Eeren Adriaen van Heeden en Christynen Gerrits Westerhofs. Volgens mededeeling van Mr. CH. M. DOZY in het *Brederoo-album*, bl. 35, ondertrouwden op 10 April 1618 ADRIAAN VAN DEN HEDEN, 25 jr. met Sr PHILIPS VAN DEN HEDE syn vader en TANNEKEN ZWEERS s. moeder, won. in de Warmoesstraat en STYNTJE GERRITSDR. 22 jr. met GERRIT GERRITSZ. WESTERHOUT, haar vader en ... ERTJE PAUWELS haar moeder, won. in de Breêstraat.
1. *ongeboren*—eeuwig.

Ick wil maer slecht en recht soo veel mijn oogen mercken,
En soo veel als ick kan getuygen van u wercken:
Het menschelijck vernuft dat doch niet vart en siet,
20 Heeft vyantschap met GOD, en vat het Godlijck niet,
Maer na de gaven Heer die ghy mijn hebt gegeven,
En naer het gene dat door u Geest is geschreven,
So ty ick dan te werck, op 't geen ghy myn in geeft:
Nae dat de groote GOD op 't water had gesweeft,
25 En dat hy nae zijn lust, en Godlijck wel behagen
Alles geschapen hadd' in ses verscheyde dagen,
Soo schiep hy voor het laetst de aldereerste Man,
Waer aen zijn wysheyt deed een wonder proef-stuck an,
Hy nam een klomp of kluyt die hy soo leich kneden,
30 En bieck daer af een mensch, een mensch met al zijn leden,
Een mensche hem gelijck, en nae zijn Godheydts sin,
En blies hem door de neus het levend adem in:
Soo wiert den eerste mensch met lijf en ziel geschapen,
Die sonder Godes kracht noch in het stof sou slapen.
35 Soo wert den eerste Mensch met lijf en Ziel gemaeckt,
Soo is den Adam eerst an lijf en Ziel geraeckt.
Soo wiert de eerste Man tot eeuwigheyd geboren,
Die tot een Coningh selfs van GOD was uytverkoren,
Die tot een Coningh selfs van GOD werdt voortgebracht,
40 Tot Heerscher, en tot Heer van 't dierelijck geslacht.
Het lustigh Paradijs, de wereldsche waranden
Stelt hem der Heeren Heer als eenigh Heer in handen.
Gelucksalige Man! die soo veel wert vereert
By wien der Hem'len God soo minnelijck verkeert.
45 Hoe hoogh is u geluck? O Vader aller menschen!
Och soudy wel, seght my, yet grooters konnen wenschen
Als Gods aenschijn te sien? O neen ghy, waerlijck niet;
Want wie dat eens aenschout, het grootste wonder siet.
De schoone Godheyt is soo hoogh, soo groot van krachten,
50 Datse geen sterflijck mensch kan sien dan met gedachten
Zijn goedheyt is soo goed, sulcx dat sy niet en doet
Dan dat wel wenschelijck en heylsaem is en goet.
De onbegonnen GOD, begon zijn groote wercken,
Met zyne wijsheyd selfs wel grondigh aen te mercken:
55 Hy vandse alle goed, bequaem en nae zijn wensch,
Behalven als alleen de Gade-Loose mensch,

---

19. *vart*—ver. 30. *bieck*—bakte.

De Schepper deed een slaep over syn schepsel komen,
En heeft een Ribbe uyt de slapers rugh genomen,
En schiep daer af een Vrou, ô sonderlinge kracht!
60 Een Vrou werdt uyt een Man ter wereld voort gebracht,
En Adam toegevoeght: Die sy nau was verschenen,
Of hy riep, met een schreeuw, *Dit's been van mynen beenen, En vleesche van mijn vleesch.* O heymelijck gemoedt!
Hoe krachtigh is de treck, en kennis van ons bloedt?
65 Hoe dickwils propheteert de Geest ons van te voren,
Wat ziel tot onse ziel van Gode is geboren?
Vol-doende-groote-God, doen hebdy ingeset
Den Heyl'gen Echten-standt, de Goddelijcke Wet.
Ghy gaeft de mensch zijn Gay, en voorts was 't u begeeren
70 Dat hy hem met zijn zaet mocht wassen en vermeeren.
O goetheydt sonder endt! al wat ghy hebt geplant
Stelt ghy (o Maker!) selfs in uwe maecksels hant:
Ghy maeckt hem u gelijck, O wat genadigheden!
Ghy set hem tegen 't Oost, inden Lust-hof van Eden,
75 Toch met een peen des doodts, indien hy hem vergaet
In 't eten vanden boom des wetens goed en quaet:
Maer List en Licht-geloof die doen ons GOD-vergeten
Noch alle daegh de vrucht daer wy de dood aen eten,
En dat was Adams val in 't lustigh Paradijs,
80 Leerdt nu met anders scha, O Bruydgom! sydy wijs.
O Bruydgom! sydy wijs, soo leerdt aen Adams schade
En bruyckt doch danckbaerlijck de volheyd der genade,
Die u de Heere doet. Aensiet u lieve Bruyt
Hoe blinckt haer schoone Deughd ten kuysschen oogen uyt:
85 Haer zeden en gelaet de grootste ziel sou troonen
Beweeghlijck uyt syn borst om steets by haer te woonen,
En voeldy niet een kracht, en tuygingh in u bloet,
Dat dit u halve ziel u eygen wesen moet?
Ick houd gewis en vast. En siedy daer niet blaken?
90 Daer wassen Roosen op haer Lely-witte Kaken,
Haer soete roode mont die toont u seer verblyt,
Dat ghy haer hooghste goed, en al haer leven zijt.
O lieffelijcke Bloem! van d'alderbester lof,
In 't oosten niet gezaeyt, maer in 't soete *Wester-hof*,
95 Dat d'Opper Bou-Heer selfs den *Bruydegom van Heeden*

---

67. *voldoend*—(voorkomend, verplichtend) hier: die in alles voorziet. 75. *peen*—straf (Fr. peine).

Tot eeuwigh gunnen wil in wenschelijcker vreden.
Dat uyt u *Wester-hof* mach werden voort gebracht,
(God-vruchtige *Kristijn!*) Een *Kristelijck* geslacht,
Die in een ronde kringh u disch mogen besluyten,
100 Gelijck een Groene-Boom met jonge Groene-Spruyten,
Een çingel-trans hem maeckt, en roept als ghy dit siet:
Van Heeden is dit huys een saligheyt geschiet!
Van Heeden moet u t'saam soo veel voorspoets geschieden,
Als God u geven kan, O brave Jonge-lieden!
105 Van Heeden wensch ick u, o waerdige *Kristijn!*
Dat ghy noch binnen 't Jaer mooght blye-Moeder zijn.
't Is tegen mijn beroep mijn wyser yet te leeren,
Ick wijs u vanden Mensch op 't eygen Woordt des Heeren,
Dat is van sulcken kracht, voor die 't aendachtich leest,
110 Dat het de Zielen troost door Godes Heyl'gen Geest:
Geen moeden soo verlaen met droefheyt, noch met plagen,
Of daer in vindmen raet om wel zijn kruys te dragen.
Komt u de Zegeningh van God in overvloet;
Danckt God, besit u schat met een gelijck gemoet,
115 Want nae des werelts loop die dingen haest verkeeren,
Men moet sich voor de noot, de noot, te dulden leeren,
Noch loop ick uyt de tret dien ick docht eerst te gaen,
U wysheyd duyd' in 't goed mijn al te stout bestaen
Eersamen Bruydegom, wilt goedichlijck gedencken,
120 Dat yder een is mildt in ander raet te schencken.
Gaet, doet als ghy behoordt, gaet henen alle bey:
En plant u eerste vrucht op d'eerste nacht van Mey.

't Kan verkeeren.

Bruylofts-Lied,

Stem: *Sal ick langher met heete tranen, &c.*

GHy moet de feest met vreught ver-eeren
Joffrouwen schoon, vol blijtschap soet:
Wilt ons een deuntje quinckeleren
Wt een verheught en braef gemoet:
5 Want nu wy zijn,, Hier by de wijn,
Isser dunckt mijn
Geen vrolijcker geneucht,
Als die vermakelijcke Tafel-vreucht.

2. Wech met de koude suffe-sinnen,
10 Bekommert met het aerdsche goet:
Al mochtmen al de wereldt winnen,
Wat isser alsmen 't hier laten moet?
Och niet en mijdt,, 't Is nu een tijdt
Om wel verblijdt
15 Te singen uyt der borst,
En eens te drincken voor de drooge-dorst.

3. Jonghmans ick sie u wel beschouwen
Met opgetogen hert en geest,
De schoonheyt groot van u Joffrouwen,
20 Die hier vercieren de Bruylofts-feest.
Wat heef tet sien,, Toch te bedien?
O jonge lien!
Geeft ellick aar een kus.
Of ghy 't niet wist: soo doet ten minsten dus.

25 4. Een kusjen is maer een af-vegen,
En immers ist soo soeten dingh:
Komt laet ons kussen eens te degen:
Ick kus veel liever dan ick singh,
Wel dat gaet wel,, Maer 't is te snel,
30 Ay siet niet fel!
Ick doe u doch geen seer,
En soo 't u lust kust mijn vry helf te meer.

5. Vaert eeuwich wel Getroude Lieden,
Aen siel en lijf,, aen bloedt, aen staet:
35 Godt laet u soo veel goedt geschieden
Als wy u wenschen vroegh en laet.
Gaet *Heeden* of,, Nae *Westerhof*,
Wiens edel lof
Is lustich, schoon, en frey,
40 Gaet heen en plant de soete koele Mey.

't Kan verkeeren.

Nieu-Jaer-Liedt,

Stemme: *O schoonste personagie, &c.*

VErnieut, o mensch! dijn leven,
Doet op de poort van 't slaperich hert en ooren.
Siet hoe d'Engeltjens sweven,
Wiens soet gejuyg ghy kennelijck meugt hooren:
Sy singen seer
5 Gods hooghste eer,
Het schepsel vreed' op aerde,
Blixem en Wolcke
Doorscheurde, en 't licht den volcke
Openbaerde.

10 2. De anghstvallende kudde
Door bleke vrees besturven, schichtigh trilden:
De bange Herders schilde,
Een bootschap blyd' haer bloode herten stilde,
Die sand haer doe
15 Nae 't Bethlem toe,
Gods rijcke Soon te soecken,
Die s' arrem vonden
In een krebbe gewonden,
Inde doecken.

20 3. Het goude Hemels teken,
De Leyd-ster klaer bescheen der Vorsten tenten,
Hier werden door ontsteken
De Coningen van 't goud-rijck Orienten,
Dies reysens lust
25 Haer gaf geen rust,
Door sy in Bethlem togen,
Daer sy nae 't draven
Hem offerden haer gaven,
Nae vermogen.

30 4. O Geestelijcke Schapen!
Wat slaep-kruyt houdt u oogen soo gebonden,
Wat doet u dood'lijck slapen,
In 't schalck bedrogh van Duyvels list en sonden?

---

2. *opdoen*—openen.

Went u gesicht
35 Nae 't levend' licht,
Verlaet de aerdsche palen,
En vliet van 't quade
God sal u met genade
Licht bestralen.

40 5. Die eenvoudige lieden,
Oprecht en slecht van 't waenwijs volck verschoven,
Liet Godt voor eerst ontbieden,
Hoe dat zijn Zoon vernedert quam van boven,
Want Godt wierd mensch
45 Om ons na wensch
Met zijn armoed te rijcken,
Die van haer goeden
De nood-druftige voeden
God gelijcken.

50 6. Nae-yvert u voorbeelden,
Ghy Princen stout, ghy weecke groote Heeren,
Die swemt in ruyme weelden,
In leckerny, in lust, in bancketteren,
Die 't wel insiet
55 't Swaert en 't gebiet,
Dat is u lie'n gegeven,
Om 't quaedt te snoeijen
Doet elck in liefde bloeijen,
Door u leven.

't Kan verkeeren.

Klachtigh A. B. C. Liedt,

Stemme: *Mijn hert versuchte eylaes, &c.*

A Enschout, o Heer, mijn hert! en wilt dat eens vervormen:
B ereydt mijn na u wil, monster uyt mijn het quaet,
C omt hellept mijn, o God! verwinnen en bestormen
D en loosen Sathan, die mijn salicheyt seer haet.

Klachtigh A. B. C. Liedt. Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621 bl. 256.
41. *verschoven*—verschopt.
2. *uytmonsteren*—uitzoeken en wegnemen, uitschieten.

5 2. Een duysent kunstenaer, is dese die met listen
Flucks met zijn schalckheyd snoot, de arme Menschen dwinght.
Ginck 't mijn vyand na wensch, hy maeckten my on-Christen,
Helpt Heer mijn schoone ziel, eer hy die we'er bespringht.

3. Ick wierd eerst door mijn jeucht, gevangen en gebonden,
10 'Ken kon den droch noch niet, die met zijn listigheydt
Lustich had op gepronckt, de wereld en de sonden,
Met fier en schoon gelaet, dat my haest heeft verleyt.

4. Noch quam den schijn-wellust, met Juffrou valsch behagen
Omhelsen strengh mijn hals, met een waen-vreuchde soet,
15 Porden, jae drongen mij dat ick haer jonst moest dragen,
Quetsten, och armen! dus mijn Godvruchtich gemoet.

5, Reden wert daer geboeyt, en sotheyt wert verheven,
Siet wat een swacken dingh is de mensch'lijcke stant:
Trouwens het is mijn schult, al wat ick heb bedreven,
20 Vergeeft my dat o God! beschermt my met u hant.

6. Wilt u genadich oogh, o Prins! niet van mijn keeren,
'Xerceert mijn in 't goet, 't welck ick noch niet en ken:
Yder sal dan met mijn u hooge goetheyd eeren,
Zo ghy mijn maeckt de geen die ick noyt was, noch ben.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Liedt,

Stemme: *Sal ick langer met heete tranen, &c.*

WAen-wyse lieden, valsch van oordeel,
Geslacht-sieckt is maer sotte pracht,
Ten doet in u geboort geen voordeel,
Noch 't ciert u met geen kunst, noch kracht.
5 *Was dijn af-komst*
De rijckst, de vromst,
Was dijn af-komst
Seer hoogh begaeft van God,
Wat nuttet sydy selven nar of sot?

---

10. *droch*—bedrieger.

10 2. *Veel Ouders zijn van Geest doorluchtigh,*
Groot van vernuft, dapper en rijck:
Haer kind'ren boersch, nesck en ontuchtigh,
In geene zeden heur gelijck,
Die 't wel besiet
15 *Af-komst seyt niet,*
Die 't wel besiet,
Een quist-goed baert een vreck,
Een wyse Vader teelt wel een geck.

3. *'t Is beusel-marckt dan veel te roemen,*
20 *Van oude stam, wel eer vernaemt,*
Alsmen in 't maeghschap u niet mach noemen
Of dat u bloed-vriendt uwer schaemt,
Door misbruyck, of
Van slemp, van slof.
25 *Door misbruyck of,*
Soo quaet gebreck u deert;
U bloed verwanten ghy selfs seer onteert.

4. *Alleens werden wy meest geboren,*
Maer niet alleens tot deughd gement.
30 *'t Goed leven, oft quaed werdt verkoren*
Nae dat den mensch hem selven went.
Voor-Vaders deughd
Geeft wel een vreughd,
Voor-Vaders deughd
5 *Men niet als rijckdom erft,*
En ist niet jammer dat sy met hun sterft.

5. *Geschapen dingen kan men wennen,*
Recht (alsmen seyt) van 't jonge rijs
Het ed'le schepsel sich selfs leert kennen
40 *Door sticht'lijck volck en onderwijs,*
d'Opvoedingh doet
Veel nut en goet,
d'Opvoedingh doet
Oock datmen schier ontmenscht,
45 *Men raeckt (God betert) licht in quade wensch.*

---

12. *nesck*—dwaas. 19. *beusel-marckt*—beuzelarij. 28. *alleens*—gelijk.

6. Men mocht de goe natuur wel vloecken,
Schiep sy de armen soo veracht,
Datmen de deughd alleen moest soecken
By snorckers van haer groot geslacht,
50 *God heeft voor al,*
Door schick of val,
God heeft voor al
Daer heerlijck in voorsien;
Men vint by rijck en arm wel goede lien.

55 *7. Ghy vrouwen grootsch, en trotsche Heeren,*
Bouwt niet te seer op 't avontuur,
U hoogheyts staet haest kan verkeeren,
En oude armoe smaeckt soo suur.
De hooge moet
60 *Op oor of bloet,*
De hooge moet
Met reden wort begeckt,
Wat baet u 't suyver bloet als ghy 't bevleckt?

8. Ghy wereld-volck of rechte wysen,
65 *En pronckt niet met eens anders deught:*
Dijn eygen leven laet u dat prysen,
Dat geeft de ziel een meerder vreught:
Soeckt niet te vert
Gaet in u hert,
70 *Soeckt niet te vert*
Siet wat ghy selven bent,
En lastert niemant die ghy niet en kent.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Liedt,

Stemme: *O roosje root! o peerle jent! &c.*

VErmaledyden
Gelt honger snoot,
Die nu dus byden
Mensch is soo groot,

---

59. *hooge moet*—trots, hoogmoedigheid. 60. *oor* (*oir*)—hier: geslacht, afkomst.

5 Want d'eygenbaet
Blijft onversaet,
Altijt
Door 't gierigh begeeren die hun 't hert verbijt,
Nootdruft en maet,
10 Hy gantsch versmaet,
En mijdt,
Tot hem de gierigheyd recht kastijt.

2. 't Verdoemt begeeren
Alsmen 't verwerft,
15 Gaet sich vermeeren,
Dus die 't niet sterft
Die quelt,, syn hert
Verselt,, met smert
En siet,
20 Sijn volkomen wenschen verkrijght hy niet,
Hy is te vart
In 't gelt verwart,
't Geschiet
Dat dan noch 't geldt zijn Meesters gebiet.

25 3. 't Ellendigh leven,
En vervloeckte vrucht,
Van die haer geven
Tot dese gelt-sucht.
Diens hert,, derft,, rust,
30 Door smart,, sterft,, lust
Hen af:
En dese gelt-sieckt helpt heur in 't graf,
Mits giericheyt
Hun haest bereyt
35 Een straf,
Want sy haer dienaers noyt kost en gaf.

4. Fy onbedochte
Gierige lien!
Die korts verkochte
40 So men heeft gesien,
U kindt vermaart,
Aen een Rijckaart
Soo 't scheen,
't Geldt berooft de mensch van alle re'en;

45 Hebt ghyse gespaert
Hier toe bewaert
Voor een,
Die u met goudt de oogen sou bekleen?

5. U blintheyt blinde,
50 Blinder dan blindt
Sult ghy bevinden,
Ghy die voor u kindt
Haer voordeel niet
Te recht insiet
55 Om 't gout.
Siet dat het namaels u niet berout,
Als haer 't verdriet
Van hem geschiet
Vertrout,
60 Dat ghy dan geen beklagers hebben sout.

6. Wie sout beklagen
Die 't sijn selfs doet?
Door 't snoot behagen
Van 't valsche goet:
65 Ghy socht veel meer
Het geld, als eer
En deughd,
Ghy waenden in 't geldt den grootsten vreughd,
Maer als dit weer
70 Eens neemt zijn keer,
Soo meught
Ghy dit beschreijen met veel ongeneucht.

7. 't Sijn ware Prinsen,
Jae Heeren groot,
75 Die niet veel winschen,
En die verstoot
Den overvloet
Van 's werels goet
En pracht,
80 Die heeft een Princelijck gedacht,
Die sich matelijck voet
Nae zijn honger soet,
Ick acht
Dat sulcken Prins 's werelds doen belacht.

't Kan verkeeren.

Stichtigh Clagh-Layt,

Stemme: *Ick ly in 't hert pijn ongewoon, &c.*

O God stiert in mijn slechte siel,
Doof van gedachten,
God'lijcke krachten,
En wilt my, die voor u Heer kniel,
5 Noch oock mijn klachten,
Doch niet verachten:
U maecksel selfs bereyt tot bidden Heer!
Dat ick met nederheyt
U hooge Majesteyt
10 Eerbiedigh eere.

2. O Heer! die voormaels hebt gesticht
De Firmamenten,
En groote tenten,
Van 't Hemel-hof, en 't lichte licht
15 Dat uyt Orienten
Nae syn gewenten
Soo triumphant verrijst, in den daegh'rade.
Mijn hert u goetheyt prijst
Die ghy soo milt bewijst,
20 Aen goed en quade.

3. Leert my u Lof-sangh Heer, met rijm
Cierlijck opsmocken,
En wel gelocken:
O Vader! die uyt bloet en slijm
25 My hebt getrocken;
Wilt doch verrocken
Mijn herte van het boos, en sot verkiesen,
Waer door wy menschen broos,
Soo wilt als reuckeloos,
30 Ons heyl verliesen.

4. Ghy hebt ons Heer van water, vuy
Van doot, van leven
De keur gegeven.

Stichtigh Clagh-Layt, Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boecxken,* 1621, bl. 260
8. *nederheyt*—nederigheid. 16. *gewente*—gewoonte. 22. *opsmocken*—opsmukken
26. *verrocken*—aftrekken.

Maer laes! het oordeel valsch doet hier
35 U schepsels sneven,
Die 't quaet nae streven.
O wat bedroefder saeck! is voor ons allen
Dat wy om schijn-vermaeck;
Soo menighmael, soo vaeck
40 In sonden vallen?

5. Van al, die op der Aerden-kloot,
In sonden vielen:
Noch noyt en hielen
U Wet, en wasser gheen soo snoot
45 Als dese ziele!
Daer noch in kriele
En grim'len bol en dick, veel qua gebreken:
Soo dat ick Heer verschrick
Soo menigh reys als ick
50 U aen wil spreken.

6. Ick heb u werk te seer bemint;
Och ick verkeerde!
Ick Af-goddeerde
Met lust aen 't tijdlijck goet verblint,
55 Dat ick begeerde,
Ja prees en eerde
Meer als mijn salicheyt, O blinde kennis!
Die sonder onderscheyt
Mijn willen hebt verleyt
60 In alle schennis.

't Kan verkeeren.

AENDACHTIGH LIEDT,

Stemme:

Aenhoort doch mijn geklagh ghy Ruyters fray.

'tGEmeene volck en 't puyck
Als Ketters zijn gedreven,
Vrypostigh en ter sluyck
Nae elcx Afgod de buyck,

35. *sneven*—vallen. 47. *grimmelen*—wemelen.

5 Dees leyt van 't recht gebruyck
In een doodelijcke fuyck,
Met schijn van wel te leven.

2. Al levend syn sy doot
Die inde Wereld woelen,
10 Elck voert zijn ziel in noot,
Al is Gods goetheyd groot,
Sijn schepsel hem verstoot,
Want siet de mensche snoot
Met haer lust-Goden boelen.

15 5. Elck smeet uyt waen een God,
Elck wil met Pallas proncken,
Elck soeckt Plutoos genot,
Elck doet Venus gebod,
Elck werdt van elck bespot:
20 Want elck dient sat en sot,
Den Bras-God dol en droncken.

4. Verblinde mensch ghy mist,
Laet af van 't Afgodderen,
Gaet uyt u selfs in Christ,
25 Moeyt met geen Kercken-twist,
Verwaende sotheydt ist,
Van Gods afcomst met list
Te vernufteliseren.

5. De letter-vretery
30 En 't pralen met veel boecken,
Sticht inden mensch (dunckt my)
Geest'lijcke hoovaerdy,
Roem-sucht en klapperny,
Fael-grepen, van te vry
35 En te diep ondersoecken.

6. Wat schrijft, leeraert of preeckt,
Gaet vrymoedigh nyt dond'ren
Wat God docht, denckt of spreeckt,
Waer schrift-wijs sich in steeckt?

---

14. *lust-Goden*—lusten, waarvan zij afgoden hebben gemaakt. 27. *afcomst*—oorsprong.

40 Mensch of ghy eens bekeeckt
Wat u noch goeds gebreeckt
Ghy sout u seer verwond'ren.

7. Van u verdwaelsheyt drijft
En oock van Gods genade.
45 Bid, waeckt, wan-hoopt noch yst
Voor God die 't alles spijst,
Wel hem die Gode prijst,
En zijn geloof bewijst
Met Christelijcke daden.

50 8. Die klap-sieck mont gelooft,
Pracht drijft met hersen-reden,
Want syn scherpsinnigh hooft
Een woort tot hayr toeklooft,
Slecht, en recht wert verdooft
55 Die acht meer datmen slooft
En goede wercken deden.

9. Die weet dat hy niet weet,
Die heeft een goet geweten;
Die in zijn herte treet,
60 En biecht voor God met leet
De sonden, die hy deed
Met tranen, bloet en sweet
Sal sich niet groots vermeten.

10. Heer geeft myn dit insicht,
65 En maeckt my recht verstandel,
Soo door u Geest verlicht
Dat ick voldoe mijn plicht,
Geeft dat mijn simpel dicht
My en mijn naesten sticht,
70 In leven en in wandel.

't Kan verkeeren.

---

43. *verdwaelsheyt*—(voor: overdwaelsheid?) hoogmoed, vermetelheid. 59. Versta: tot zich zelf inkeert. 65. *verstandel*—verstandig.

LIEDEKEN,

Stemme: *So 'k heb ghemint, &c.*

DIt Leven werdt van my een snelle windt geheeten,
Of recht des boosheyts kraem, daer yder door ontmenscht:
Maer in de ed'le Mensch so gantsch hem gaet vergeten,
Dat hy de doodt vervloeckt, en 't leven hongh'righ wenscht.

5 2. Wat vreest ghy voor de doodt? o ghy verbaesde lieden!
't Is 't eynd van alle ding, en der vermoeyde rust:
Een onbreeck'lyck geset, dat ellick moet geschieden,
Voor hy van 't aerds tooneel raeckt in d'eeuwige rust.

3. Een goeden dood die is d'inganck van 't goede leven:
10 Den doodt die is een Boodt, dienstigh ter saligheydt.
Een Schat-heer is de doodt, die ellick tol moet geven:
De doodt die is het laetst' alsmen van 't leven scheyt.

4. De dood die is een slaep, een Moeder aller dromen,
De doodt die is een dief van alles wat hier leeft,
15 Sy is der boosen straf, en 't loon oock vande vromen,
De doodt is een ontsich daer elck voor sucht en beeft.

5. De dood een toevlucht is van die bedroefde menschen,
Haer haven en haer hoop, en haer seer soete troost:
Sy is der rijckaerts schrick, der armen herten wenschen.
20 De dood ontlast de geen die noodigh zijn verpoost.

6. Hy heeft seer wel geleeft die niet behoeft te wesen
Seer verschrickt voor de doodt, met een anghstigh afgrijs:
Die qualijck heeft geleeft die siet men haer seer vresen:
De doodt die is gebaert in 't lustigh Paradijs.

25 7. Wat maeckstu aerdschen geck? wat boutstu hooge muren?
Wat waenstu dat te zijn voor u een scherm of schilt?
De tijd breeckt alle dingh, de dood de Creaturen:
Daeromme leeft (o Mensch!) soo als ghy sterven wilt.

Liedeken, Ook te vinden in 't *Geestigh Liedt-Boeczken*. 1621, bl. 249.
5. *verbaesd*—verschrikt, uit het veld geslagen. 7. *geset*—wet (Hd. gesetz). 16. *ontsich*—wat onzag inboezemt.

8. Hy die dit liet eerst sangh, vermaent u en zijn selven
30 Te sterven met berou al d'oude boosheyt snood:
Eermen de doode romp, in d'aerde weer gaet delven:
Want, laes! geen bet'rens tijd en is hier nae de dood.

9. O hooge Hemels Prins, wilt my, verdoolde, geven
De kennis uwes weghs en van u Godlijck woordt,
35 Voert my door dees mijn dood in 't eeuwigh blyde leven:
Geeft my u geest, o Heer! en wat daer meer toe hoordt.

't Kan verkeeren.

Camer-Liedt,

Stemme: *Met gantscher bedruckter herten, &c.*

O Ghy Geesten kloeck van sinnen,
In Liefd' Bloeyende vergaert,
Die de Reden-kunst beminnen
Sijt ons welkom, lief, en waert,
5 Ghy Rymers doorluchtigh,
Vol spitscheyt hoogh-vluchtigh,
En sindelijck vernuft,
Wilt niet langer peynsen,
Waer toe dient dit veynsen?
10 't Is langh genoegh gesuft.

2. Het lieffelijck redeneeren
's Menschen ziel lustigh verquickt,
Yets goets met vreughde te leeren
Over disch, niet qualijck schickt,
15 Vrolijcke gedichten
Vermaecken, en stichten
Den aendachtigen man,
Die het wel geschreven
Hier soeckt te beleven.
20 Nae 't beste dat hy kan.

3. 't Is loffelijck veel te weten
Als het tot Gods eer geschiet:
Maer ach! leyder! wy vergeten

---

29. *Hy die dit liet eerst sangh*—staande uitdrukking, waarmede de volksdichters vanouds hunne liederen plachten te besluiten.
7. *sindelijck*—aardig, geestig. 14. *Over disch*—aan tafel. 19. *beleven*—in zijn levenswandel betrachten.

Meest het geen ons God gebiet:
25 Die van y'le saecken
Hier yets grootsch kan maecken,
Men tot den Hemel looft,
Doch meer is te prysen
Die steets met de wysen
30 Christelijck philosoopht.

4. Vele dolle droncken wynen
Onse tafel niet en ciert,
Geen Harten noch wilde Swynen,
Phasanten, oft vreemdt gediert:
35 De Vader der Meyren
Gaet ons wel stofferen
Met smakelijcke visch,
Gesoon en gebraden
Inde overdaden,
40 Geen rechte wel-lust is.

5. Gulsigh eten ofte drincken
't Reysich lijf te veel vermast,
d'Oversorgh de ziel doet sincken
In kommer-kans, anghst en last.
45 Hy leeft wel na reden,
Die vernoeght in vreden
Met 't geen hem God verlient.
Kunt ghy maer stillen
U vrecke willen,
50 Ghy hebt al wat u dient.

6. 't Verkrygen van aertsche wenschen,
Geen volkomen rust en brenght:
't Hert van gier'ge vrecke menschen
Is met heb-sieckt steets vermenght.
55 O doolende blinde!
Waent ghy hier te vinde
De rust in u veel goet?
't Sal u dapper misse,
Want nieuwers en isse
60 Als in 't vernoeght gemoet.

---

58. *missen*—teleurstellen. 59. *nieuwers*—nergens.

7. Die zyn lust wel kan ghebieden
En wel wijss'lijck met maat betoomt
Sijn eerste rechte rijcke lieden;
Niet ghelijck den rijckaart droomt
65 Die in overvloede
Van zyn aartsche goede
Soeckt saligheyd, en rust.
Die kleyn en wel leven
Wert van God gegeven
70 Een eeuwigh blije rust.

8. Ghy Meesters en wyse Heeren
Neemt in danck mijn ruyge kunst,
Ick en kan u niets vereeren
Na de grootheyd van myn gunst,
75 Ick hoop dat u lieden
Niet in 't quaet sult dieden,
Of't rymen niet en vloeyt,
Laet op heden blijcken
Dat ons Reden-rijcken
80 Alhier *In liefde bloeyd* [1]).

't Kan verkeeren.

Onder eene Penteekening:

Swaen-Ridder, *geyl, en blindt, ghy moet van hier vertrecken,*
Hier hebdy niet te doen, want dit geliefde Paer
Dat heeft die goede God *met wijsheydt gaan verwecken,*
En met zyn Liefde voort vereenight met melkaer.

Op dit *Camerliedt* volgen een *Liedeken*, en een *Aendachtig Liedt*, die reeds opgenomen zijn in den *Stommen Ridder*, II, bl. 252 en 250.
72. *ruyh*—ruw. 76. *in 't quaet dieden*—ten kwade duiden.
Swaen-Ridder—Hiermede wordt waarschijnlijk Cupido bedoeld, de god der (zinnelijke) minne.

Bruylofts-Dicht,

Ter Eeren

PIETER BENOYT,

EN

ANNA DE MAREES.

DE God de Bruylofts-God, niet de Poëtsche Hymen,
Aenroep ick met gesmeeck, dat hy my leere rymen
De dingen diemen mach, en diemen kan verstaen,
Die boven het vernuft der menschen niet en gaen.
5 U meen ick groote God! by wiens al-wyse Godheyt
Het menschelijcke breyn niet is dan pure zotheyt:
U meen ick groote God! die alle wesen sach
Wanneer 't noch in een klomp, en sonder wesen lach,
U meen ick groote God! die nae u welbehagen
10 De wereld en den Al gemaeckt hebt in ses dagen,
Die met u wijsheyt hebt voorsichtelijck voorsien,
Dat sonder orde u hier geen goed en kan geschien,
Die in het Paradijs de Goddelijcke wetten
Des houwelijcken stants voordachtigh inne setten.
15 Wet-gever vande Echt! ghy Vader vande Trouw,
Ghy die de zielen smelt in een van man en vrouw,
Kleynst selven mijn verstant, en doet my so wel dichten
Dat ick een ander mach verheugen ende stichten.
Wat waant ghy Bruydegom, dat ghy door u besluyt
20 Dees dingen hebt gebrocht also geluckigh uyt?
So dooldy al te seer. Al 't goedt dat wy beleven
Dat wert ons door Gods kracht van boven in gegeven:
Daar komtet ons van daan, dies sy hem lof en eer,
De neyning tot u Lief die quam u vanden Heer

Bruylofts-Dicht, Ter Eeren P. Benoyt, en A. de Marees. Volgens de mededeelingen van Mr. Ch. M. Dozy in 't *Brederoo-album* bl. 39, ondertrouwden op 2 December 1617, Pieter Benoyt van Antwerpen, 32 jr. geene ouders hebbende, won. Heeregracht en Anna de Marez 17 jr. met Abraham de Marez, haren vader en Maria de Marez, hare moeder, won. in de Warmoesstraat.

8. *klomp*—baaierd („rudis indigestaque moles"). 10. *de Al*—het Heelal. 17. *kleynsen*—ziften, fijn (scherp) maken.

25 Des hoogen Hemelrijx, die onse sinn'lijckheyden
Na zijnen wille weet bequamelijck te leyden,
En voertse door zijn macht tot sulcken goeden endt
Als zijne goedigheydt voor 't salighste bekent.
De Liefde die u borst so menighmaal deed' blaken,
30 Om met gewenschste lust by u Joffrouw te raken,
Die quam niet door u selfs, maar door het wel beleyt
Des eeuw'gen Opper-Voogds wijse voorsienigheydt.
O Goddelijcke kracht! die d'alderbeste sinnen
En zielen dwingt, en dringt zijn Egae te beminnen.
35 O wonderlijcke tocht des herten! hoe beroert
Hebt ghy den Bruydegom, vaack van zijn selfs vervoert?
En scheen meer in zijn Bruydt als in zijn selfs te leven,
Mits hy zijn selfs an haar had over gantsch gegeven
Hoe dickwils heb ick u sien spreken inde geest,
40 Mijn waarde *Anna!* Lief! ick *Ben noyt* so geweest,
Gelijcken als ick ben, ick ben ick weet niet hoe!
Ick weet niet hoe ick leef, noch wat ick denck of doe.
Als ick my vind alleen, soo dwarlen mijn gedachten
En als ick by u ben soo voel ick mijn verkrachten
45 Van onbegrijp'lijck goed, ick weet niet wat my schort.
Maer dese hevicheyt die wert ons ingestort;
Want onse zieltjens die dus snacken nae den ander,
Die zijn in eeuwicheyt vereenight an malkander,
En als sy ellick aer nn inden vleesche sien,
50 Soo moeten sy haer dienst goet-gunstich aane bien,
Vernieuwende de jonst die soo langh scheen verloren
Die haer beginsel nam al eer sy zijn geboren:
Bewegelijcke treck, verborgen in 't gemoet,
En die hem openbaert ten aensicht in het bloet,
55 Met tockelingh in 't hert, met kort en hallif breken
Van reden, diemen waent en niet geheel kan spreken,
Met suchten ondermenght, met sinnen gantsch bestroyt,
Dat weet ghy selven best Heer Bruydegom *Benoyt.*
En ghy oock waerde Bruyd, door 't sonderlingh bewegen,
60 Der zielen wel vereent, die als sy kennis kregen
Verliefden op melkaer, met stomme t'samen-spraeck,
Met woorden sonder klanck, 't is wel een vreemde saeck,
Wanneer als ons de mont door schaemte wert geloken,
Soo werter inden geest in 't heymelijck gesproken,
65 De Tael-man van ons hert, en van ons sinlijckheyt,
Sijn meeningh met het oogh, en met gedachten seyt:

O goedige Natuur! o Schepper aller dingen!
Hoe weet ghy s'menschen doen na u besteck te dringen?
De Bruydegom die soo veel landen heeft gesien,
70 En die gehandelt heeft met soo veel vrome lien,
Die moest hier t'Amsterdam zijn waerde *Anna* trouwen,
Die hem den Hemel heeft gejont en uytgehouwen.
De vaderlijcke Stad, noch trecken van het bloet,
En hebben soo geen kracht als ghy, o Dochter! doet,
75 Die met een soet gesicht u Bruydgoms hert kond winnen,
En met u kloecke Geest vermeesteren zijn sinnen,
Wanneer u lieve mond haer Lipjes open doet,
Een kusjen acht hy meer als al des Werelds goet,
Nu is de blijde tijd, o Bruydegom gekomen,
80 Siet daer de brave Bruyt, van deughden uytgenomen,
Die met de goude kroon van hare kuysheyt bralt,
Siet daer de gene die u ziele wel bevalt.
Sy sit vast en bedenckt, met hoe veel soeticheden
Sy u vergelden sal in alle Eerbaerheden
85 De jonst die ghy haer draeght, gaet aen, gaet t'samen voort,
En schickt u nae de tijd gelijck als dat behoort,
't Is langh genoegh gewacht, geweygert, en onschuldicht,
Gaet vollicht Godes woort: *Wast en vermenighfuldicht.*
God geeft dat ghy na wensch u tijd passeren meucht,
90 En aen u kinders niet en siet dan alle vreucht.
En dat ghy Liefd, en Vre meucht hebben al u leven,
Met al het wenschbaer goed dat God de Heer kan geven:
Dit wenschen wy al t'saem met eenen blije geest,
En singen tot getuygh dit Lietje vande Feest:

't Kan verkeeren.

Feest-Liedeken,

Stemme: *Yets moet ick u Laura vragen, &c.*

GEliefkens eer ghy waert geboren
Sydy van den Heer verkoren,
Om te samen wesen een:
Gaat en doet na zijn gebieden,
5 Wat hy wil dat moet geschieden,
Daer en zijn geen tegen-re'en.

2. Wilt ghy God, en mensch behagen,
Leert malkander toch verdragen,
Gaet den ander te gemoet
10 Met bescheyde, wyse, reden,
Tracht doch na de rijcke vrede,
Dat's het beste Bruylofts-goet.

3. Wilt uw' kinders met uw' leven
Deughdelijcke lessen geven,
15 Goede voor-gangh leert so soet,
Meerder als de straffe dingen,
Die zijn selven kan bedwingen,
Dunckt my dat niet qualijck doet.

4. Leert haer, eer dat sy gaen slapen,
20 Waer toe dat sy zijn geschapen,
Dat's tot lof van God den Heer,
Brenghtse op tot synder eeren,
Gaet met haer in 't huys des Heeren,
Tot de ongevalschte Leer.

25 5. Recht gelijck de steene kruycken
Nae de vetticheyd sal ruycken,
Die men eerst-mael daer in doet;
Soo gaet het met onse sinnen,
Soo wy met de jeughd beginnen,
30 Soo gedytet quaed of goedt.

6. Even als van goede boomen
Nimmer quade vruchten komen,
Soo is 't oock in een geslacht,
Die den Heer Godvruchtigh vresen,
35 En niet anders willen wesen
Als sy willen zijn geacht.

7. Reyn van herten, en van wandel,
Trou, en recht in haren handel,
Sullicken die zeghent Godt,

---

15. *so soet*—op zulk eene zachte, aangename wijze. 25—27. Eene vernederlandsching van het bekende: quo semel est imbuta etc.; al is de *vetticheyd* hier kwalijk aangebracht.

40 Met veel tijdelijcke have,
Met gewenschte schoone gaven,
Die haer soo vallen te lot.

8. Een gheluckich salich leven
Wil de goede Godt u geven,
45 Met al wat men wenschen mach
Dat geoorloft is te wenschen
Voor de alderbeste menschen,
Tot in, en na haer sterref-dagh.

't Kan verkeeren.

LIEDEKEN,

Stemme: *Esprits qui souspirez.*

O Ghy neus-wyse hoop! ghy nau gesette lieden,
Die 't buytenste verheft, en binnenste veracht,
Ghy raet uyt waen, en schijn, te minnen of te vlieden
Yemant, om naem, of graet, van kleen of groot geslacht.

5 2. *De voorsichtige sorgh wert van my niet gelastert,*
Noch die Registers, noch de tafels van de vromst,
Maer 'k haet den rijcken Guyt, en wese-loose Bastart,
Die door zijn wan-gelaet verloochent zijn af-komst.

3. *Van oud Raets-heerlijck volck, en staet-waerdige menschen,*
10 *Naem-aftigh, en daed-rijck, uytstekende van deught*
Te wesen afgedaelt, is prijs'lijck, en te wenschen,
Tot spiegel en tot spoor voor d'eergierige jeught.

4. *Waer ydel en onrust is't pochen, en het roemen*
Van 't hoogh-doorluchtich huys, of 't Adelijcken lijn,
15 *Al mocht hier yemant schoon, de beste maegschap noemen,*
En deught hy selven niet, wat voordeel mach 't hem zyn?

Liedeken, Aan dit gedichtje gaat in het *Aendachtigh Liedt-Boeck* een ander vooraf, dat reeds in den *Stommen Ridder*, II dl. 276 is afgedrukt.

Het hier boven afgedrukt *Liedeken* is ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, bl. 206.

42. *te lot vallen*—ten deel vallen.

7. *guyt*—schurk. *weseloos*—onbeschelden, ongemanierd, (het tegenovergestelde van: *weselijk*). 8. *wangelaet*—gemis aan vormen, aan fatsoen. 11. *afgedaelt*—afkomstig.

5, *Wat mach het letten oock, die van verachte boelen*
Bevrunt is, en verwant met bloet on-edel slecht,
Als hem zijn eygen deucht, en dapperheyt noch voeren
20 *Tot kroon, tot staf, tot staet, of voor-plaets in het recht?*

6. *Geen namen, tytels, noch geen wapen, noch geen merken.*
Noch het behelmde schilt, en fockt den Edelingh.
De deugd maeckt edele lien, want sonder d'ed'le wercken.
Soo is den Adel maer een slecht niet waerdich dingh.

25 7. *Het Erentfeste saet van Maegden, en van neven,*
Van verre broederschap, en groote swagery,
Van d'Hemel tot den kruyn des steylen luchts verheven,
En brenght den armen man geen nut, maer droefheyt by.

8. *Als hy hem vint versmaet van die Godloose rijcken,*
30 *Die ruggelingh hem gaet, en smalt syn aensicht af:*
Die inde hooghste noot niet eens na hem sou kijcken,
Noch hem, dood zijnde nau geleyden in het graf.

9. *Doch ghy verwaende lien (van veel ghenaemt de besten,*
Om dat u out-Oom, of groot-Vader heeft beheert
35 *Met wijsheyt, en gesorgh, die Vaderlijcke vesten)*
Ghy wert om ander lien (niet om u deught) ge-eert.

10. *O Vaders liefde-loos! wat wet doet u toch bannen*
Den deughdelijcken man om zijn vernedert bloet?
Ghy scheurt de herten vaeck, ghy Beulen! ghy Tyrannen,
40 *Ghy moort de zielen, en ghy martert het gemoet.*

11. *Der gener die met min, en met genegentheden,*
Door eenicheyt des geests gril-hertigh zijn vereent.
O voogden vroom! (maer vreck) die buyten recht en reden
Mijn lieve liefje dwinght en strengelijck verpeent.

45 12. *Om dats' uyt minne geeft haer minder uytverkoren*
Doch die haer meerder mint als wel haer meerder sou:
Want ick acht mijn alleen ter werelt maer geboren,
Tot last, tot nut, tot dienst van mijn beminde vrou.

---

22. *focken*—opvoeden tot, maken tot. 30. *afsmallen (syn aensicht)*—een lang gezicht trekken. 44. *verpenen*—straf opleggen.

13. *Ghy Cooplien vande Echt, en Dingers in het geven*
50 *Van huw'lijcx goet, ghy gluurt op gelt, op haef, op winst:*
Op welstant vande trou, noch op het vreed'lijck leven
Van Jongelingh en Maecht, en ooghdy op het minst.

'tKan verkeeren.

Geestigh Liedeken,

Stemme: *Wt den diepten, ô Heere!*

O God die de gedachten
Der Menschen siet en leest!
Ghy weet wat sy betrachten
In 't midden van haer Geest,
5 Waer sy haer toe begeven,
Het sy tot goedt of quaet,
In dit ellendigh leven,
Dat als een windt vergaet.

2. Wat wil ick my verbloemen,
10 En decken met de lien,
En u de Wereldt noemen,
Die ick noch niet kan sien:
't Is al te veer getreden,
'k Wil in mijn selven gaen,
15 Voor uwe goedigheden,
Die 'k heb te seer misdaen.

3. Ick heb door mijn misdaden,
En gruw'len onbepaelt,
In plaets van u genade,
20 U straf op mijn gehaelt.
Och ick en kan niet rusten,
Van eygen wil verwoet:
Want laes! mijn quade lusten
Die dryven my van 't goedt.

25 4. Helaes! ick ben te gierigh,
Na mijn verderf en schant,
Ick volgh noch al te vierich

Geestigh Liedeken. Ook te vinden in *'t Geestigh Liedt-Boecxken*, 1621, b 240.
49. Gij, die den echt als een handelszaak beschouwt.
18. *onbepaelt*—grenzenloos. 27. *vierich*—hartstochtelijk.

Mijn beestich onverstant:
Ick ben vervreemt van reden,
30 Mijn sinnen wilt en woest,
Vol ongeregeltheden,
Die hollen even noest.

5. Gelijck twee dolle Meyren,
In onbedwongen run,
35 Onmog'lijck zijn te keeren,
Maer vlien door dick en dun,
Tot sy haer meester storten
In 't water of in 't slijck,
Soo doen sy my verkorten
40 Mijn leven jammerlijck.

6. Och had ick konnen hooren
U inspraeck eer ick viel!
Soo soud ick nn u tooren
Niet dragen op mijn ziel,
45 Soo soud' ick nn niet dnlden
De heymelijcke smart,
Van mijn bekende schnlden,
Geloos-pant op mijn hert.

7. O Heer ick ben verwonnen,
50 Ick ken 't in mijn gemoet,
Maeckt van mijn oogen bronnen
Van water en van bloet,
Die tot den Hemel springen,
Tot voor n Majesteyt,
55 Op dat sy n bedwingen
Tot u barmherticheyt.

8. Doet doch soo groote dingen,
Aen my benaude Man.
Dat daer u kraeltjes singen,
60 In eeuwicheden van
U goetheyd en het wonder,
Dat niet kan zijn vol-eert,
Dat is dat ghy een Sonder
Soo saligh hebt bekeert.

32. *noest*—hard. 33. *meyr*—merrie. 48. *geloospant op mijn hart*—waarvoor mijn hart het lospand is. 59. *kraeltjes*—koraaltjes, dim. van *koraal* in den zin van hen, die een koraal zingen (bij Vondel komt het woord voor in den zin van *koorknaap*.)

65 9. Soo sullen alle Menschen,
(Ten minsten sullen 't dien,)
Die mijn welvaren wenschen,
En garen souden sien,
U opter aerden loven,
70 Tot in u Hemelrijck,
En d'Engeltjens hier boven,
U prysen eeuwelijck.

't Kan verkeeren.

Liedeken,

Stem: *Ick ly in 't hert pijn ongewoon, &c.*

HEt weten en wijs syn, sou my in alle delen, seer veel verschelen,
Het weten leert kunst-greep, ampt, recht spreken en helen,, na bootsen spelen,
Veel krijght die schrand'righ leest,, verschiet van boecken,
Maer acht wijsheyd meest,, men moetse inden Geest,, by Gode soecken.

5 2. De pronck, kennis en yd'le roem van veel te weten,, maeckt ons vermeten:
En leyder! om goet-wordingh wy niet eens en sweten,, maer God vergeten,
Wy soecken 't valsche schijn,, voor 't goede wesen,
Al wert van ick en mijn,, de schaduw niet maer 't zijn,, voor 't best gepresen.

3. De liefdeloose harsen-knnt pooght steets te pralle,, met schoon te kallen,
10 Doch ware wijsheyts hooghste punt, soeckt God in alle,, meest te gevalle,
Wie die in sich bevijnt,, die sal bemercken,
Dat woorden-kunst is wijnt,, want 't meeste nut verschijnt,, in goede wercken.

---

9. *harsen-kunt*—hersenkennis.

4. De eersucht drijft verwaende lien tot hoogh te spreken,, voor slechte leecken,
Doch eenvoudelijck slecht, en recht berou te preken,, doet meer af-breecken,
15 En schricken van het quaet,, jae gantsch verlaten,
Daer d'ander 't vollick laet,, verwondert: want 't verstaet,, niet watse praten.

5. Wat baet datmen soo seer verkeert,, de tijt verquisten,, in schoolsche twisten?
Al waer men schoon soo schrift geleert,, dat wy 't al wisten,, ten maeckt geen Christen;
Maer wel die sabbatteert,, van eygen wanen,
20 Van sonden en begeert,, die selfs doet 't geen hy leert,, die kan vermanen.

6. Het mont-geswets kijf lusts, woord-strijd noch 't bitter schelden,, die stichten selden.
Maer baren felle nijt, weer-wraeck en straf vergelden,, van 't geen hen quelden,
Verkeerden van 't gemoet,, die last'ren garen
Het geen een ander doet,, het sy dan quaet of goet,, syn dat leeraren?

25 7. Ghy meesters kloeck, vloeijend en rijck in wetendheden,, van rijm en reden,
Dijn pont, dijn licht, dijn Hemel-gaef wilt toch besteden,, tot nut en vreden,
Jaeght uyt dijn eygen hert,, dijn huys-vyanden,
Maer meest siet elck te vert,, en blijft in 't aertsch verwert,, met onverstanden..

't Kan verkeeren.

---

19. *sabbatteeren*—hier in den zin: zich onthouden van (?). 26. *pont*—talent.

Op de Wyse:

Phœbus die is langh over Zee, &c.

SAlige zieltjes die soo verblijd,
Voor de Goden werd gedrongen,
Alwaar Gods lof gebenedijd,
Vande Sangertjes werd gesongen.
5 Daar ghy 't Godd'lijck aanschijn siet,
En zijn gheselschap steeds geniet,
En alles goeds geschiet.

Heylige Geesjes der goede Goon,
Komt mijn zieltje oock so trecken.
10 Maackt de deughd mijn so gewoon,
Want mijn sinnetjes daar na strecken.
Komt af, komt af, ay lieve daalt,
Eer mijn herte sich vermaalt,
En na wat anders taalt.

15 Goedige Goden wat is de mensch,
Haast verkeerlijck en lichtvaardigh,
Ghelijck een lichte wind of wensch,
Is hy nietigh en quaat-aardigh;
Want het groote goede goet,
20 Dat ghy hem ghestadigh doet,
Dat stoot hy met de voet [1]).

't Kan verkeeren.

---

[1]) Op dit gedicht volgt in het *Aendachtigh Liedt-Boeck*, nog een ander gedicht beginnende: *Vaert wel, Scepters vaert wel, vaert wel.* Te onrechte is dat opgenomen, daar het van HOOFT is en in diens *Granida* voorkomt, uitgave LEENDERTZ. II, bl. 195).

14. *talen*—(lett. spreken) hier: verlangen, neigen.

Jaar-Lied,

Stemme: *Staat op Heer toont u onvertsaaght, &c.*

HEt Jaer wert nuw, de Tijd is oudt,
't Gemeene volck vermenichvout:
De Werelt was beschreven,
Dat yder in zijn eyghen stadt
5 Souw van zijn hooft en van zijn schat
Den Keyser schatting gheven.
Joseph treckt op na Bethelem,
De swangh're maghet neffens hem:
Maar alsser zijn ghekomen,
10 De huysen waren soo beset,
Men vant'er bulster noch te bedt,
Het was al in ghenomen.

2. Van weyts en van vermoghen lien,
Die over al zijn seer ontsien,
15 En willich inghelaten:
Maar Godes vrient en trouwe knecht,
Om zyn aan-sien van buyten slecht,
Die sluytmen opter straten.
In 't hartste vande Winter kout,
20 Terwijl de Grooten bout en stout
Verdolen in haar lusten:
Den Heer des Hemels wert gebaart,
En vindt hier, leyder! op der aard'
Gheen plaats daar hy mach rusten,

25 3. Als in een oudt verlaten schuur,
Helaas! zijn menscheyt viel hem suur;
Dies hem de Eng'len loven:
Maar siet eens wat een goedigheyt,
De Heer komt in ootmoedigheyt
30 Selfs uyt zijn troon van boven.
Dees bootschap was nauwlicks vertelt
De swerte Herders op het veldt,

Jaar-Lied komt ook voor in de *Nieuw-Jaar-Lieden: Wtghegheven by de Nederduytsche Academi.* 1616, bl. 17.

3. Versta: aan de bewoners der wereld was aangezegd, dat enz. 11. *bulster*—troozak. 17. *slecht*—gering, nederig.

Of sy lieten haar haven,
En toghen daar met *yver* heen,
35 Ghelijck als oock de Wyse deen,
Die God haar gaven gaven.

4. Het Jaar vernuwt wel alle Jaar,
Al singhen't wy't nu met malkaar,
Wat leght daar an bedreven,
40 Als wy niet in ons selven treen,
En God de Heer met danckbaarheen
Het zyne niet en gheven?
De vrome volghen zyn ghebodt,
En gaan uyt haar tot self in Godt,
45 Om wie zijt al verliesen:
Maar 't Werelts volck is soo verkeert,
Dat het de Rijckdom meer logeert,
En laten God vervriesen.

5. O sotte menschen als wy zijn,
50 Hoe oordelen wy na den schijn
Van uyterlijcke saken:
Quam Christus sichtbaar, bar en bloot,
En bad om huys-vest of om broot,
Hy souw niet in gheraken:
55 Elck sluyt de poort van zijn gemoed
Voor God het alder-hooghste goet,
Die dat gedooght met smarten,
Hy werd ter wereld niet geteelt
In overvloed van lust en weeld,
60 Maar in gebroken harten.

6. In stallen daar de beestigheyd
Der sonden zijn gantsch uytgeleyd,
Daar 't alles is doorluchtigh.
De sulcke lieft hy aldermeest,
65 En maacktse door zijn goede Geest
In waarheyd recht Godvruchtigh.
Wie God uyt liefd' en yver mind,
Die gaat tot God, daar hy hem vindt:

---

48. *vervriesen*—eig. dood vriezen; hier: koude lijden. 60. *gebroken*—wier trots gebroken is; die zich verootmoedigd hebben. 62. *uytgheleyd*—uitgevoerd.

Dats' in zijn eygen leden.
70 Neemt als een *Blijtjen* u genot,
En wilt u grooten overschot
Aan Gods armen besteden [1]).

't Kan verkeeren.

Een sieckens Klaegh-Laydt.

Stem: *O waerde soete Lieveken! &c.*

GHy Maeghden en Jongelingen,
In stede van yet quaets,
So hoord mijn droevigh singen,
En geeft de reden plaets,
5 U spiegeld, o mijn Maets!
Met wien ick plach te swerven
In grondeloos verderven,
Als woeste onverlaets.

2. Die volght, en dient zijn lusten,
10 Die werd met my geplaeght,
En sonder tijdelijck rusten
Van zijn schuld-worm geknaeght,
Och! dat my heeft behaeght
Des wereld ydelheden
15 Die Gods ghebodt, en reden
Wt ellick band en jaeght.

3. Ick plach wel eer te wesen
Bly-geestigh en verheught,
En heb alsins gepresen
20 De schijn-vluchtige vreught,
Dies ick oock al mijn Jeught,
Door 't al te licht bekoren,
In dwaesheyd heb verloren
So ghy aenschouwen meught.

---

[1]) Op dit *Jaar-Lied* volgt in *'t Aendachtigh Liedt-Boeck* op bl. 160 een *Aendachtigh Gesangh*, beginnende:
Wie dat so dol als onbedacht
dat reeds gedrukt voorkomt in den *Stommen Ridder*, II, b'. 261.
Een Sieckens Klaegh-Laydt, komt ook voor in 't *Geestigh Liedt-Boecxken* 1621, bl. 254.
22. *bekoren*—bekoord (verleid) worden.

25 4. In 't luchtigh singen en springen
Heb ick my vaeck verblijd,
In niet-waerdige dingen
Heb ick mijn seer verblijd.
Mijn kostelijcke tijd
30 Heb ick tot quaed begheven,
Dies 't beste van mijn leven
De wraeck der straffe lijd.

5. Wijn, lust, en wil van Vrouwen,
Het werelds suycker-soet,
35 Die 't innerlijck aenschouwen,
Is 't gal en bitter roet:
Verdwaest is zijn gemoedt,
Die om so snoode dinghen
Versuymt, en laet ontspringhen
40 Het alderwaerdste goedt.

6. Wat mijn lief plach te schynen,
Is mijn nu doodlijck leyd.
Mijn quelling eet met pynen
Mijn rif, en ingeweydt;
45 Mijn ziel haer nu bereyd
Om d'aertsche vrolijckheyden
Te schiften en te scheyden
Wt al mijn sinlijckheyd.

7. O Mensch! wild aen mijn leeren
50 Hoe dat die boosheyd snoot
Gods goedheyd *Kan verkeeren*
In rechte gramschap groot,
Mijn jammerlijcke noot
Doet my, bedroefde Mensche,
55 Soo menigh-male wensche
Na die verlanghde dood.

8. Ick verwacht, met verlanghen,
De dood, die ellick vreest
Met schricken, te ontfanghen.
60 Maer mijn benauwde geest;

---

39. *versuymen*—veronachtzamen. 42. *leyd*—gehaat. 44. *ingeweyd*—ingewand

Die voormaels heeft geweest
Verheught in sotternyen,
Verhoopt sich te verblyen
Na dit mijn leven meest.

65 9. Ghy die met schreyen, klaghen
Beweenen mijn verdriet:
En die, met een behaghen
U wellust daer aensiet;
Of singers van dit Lied,
70 Leerd, door mijn droeve klachten,
U doch voor dolen wachten,
Eer u dit oock gheschied.

10. O Jonckheyd! wild aenmercken,
Met Gods vrees en aendacht,
75 U seer onsuyvre wercken,
Door lust des vleeschs volbracht
U loopen dagh en nacht.
Vermaend en sticht malkanderen,
Wie sich spiegeld aen anderen
80 Die spiegeld hem wel sacht.

't Kan verkeeren.

Aendachtigh Gebedt.

O Levendige GOD! eeuwigh, goed, en almachtigh,
Aenschouwt me-lyelijck: my droeve, en neer-slachtigh
En uytgequeelde man, van soberen gestalt:
Gedooght niet dat hem nu de wan-hoop overvalt:
5 Die doch een vyandt is van Hemelsche genade,
Want sy mijn arme siel sou eeuwelijcken schade:
Ontfangt, O Heere! doch het suyverst' van mijn hert,
Geeft dat my myne sond niet toe-gerekend wert:
Neemt my (die hier op aerd' als vremdeling most swerven)
10 In 's Hemels Borgery na een God-saligh sterven.
Ach! dat u lieven SOON, met zijn onschuldigh bloedt,

---

75. *onsuyver*—onkuisch.
3. *uytgequeeld*—wegkwijnend.

Voor myn ken-schuldige, de borrecht-tocht voldoet.
Och! ick ben uytgeteert en ga met smart betreden,
Den algemeenen wegh van d'ouwde lang verleden.
15 O Heer! ick kyve niet, noch hadder niet met u.
Het sterven is mijn lief, ist U, behaghelijck nu,
Want ghy hebt my gemaeckt, en mooght my weer ontmaken
Wanneer 't u wel gevalt. O GOD! voor alle saken
Beveel ick U mijn Ziel, O Salighmaker goed!
20 Ick geer geen ander vreughd, ick soeck geen ander soet,
Geen ander blydschap, ach! noch oock geen liever lusten,
Als by den Bruydegom van mijnen Ziel te rusten.

G. A. BREDERO.

't Kan verkeeren.

---

12. *kenschuldig*—hij, wiens schuld gebleken is. 15. *hadderen*— (Hoogd. hadern) twisten 17. *ontmaken*—doen sterven.

REGISTER VAN AANVANGREGELS

VAN LIEDEREN IN HET

GROOT LIED-BOECK.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

O.

P.

R.

S. Blz.

T.

U.

V.

W.

REGISTER VAN ZANGWIJZEN

IN HET

GROOT LIED-BOECK.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

L.

VERSPREIDE GEDICHTEN.

EER-DICHT,
op de verlossinghe van Israel.

HEt domme mis-verstant door onbeslepen sinnen
Verdoolt vaeck inde keur, en wisselt goet voor quaet,
Den siende blindelingh volcht lust voor wijsen raedt,
En die doet gantsch verkeert verkeerde dingen minnen.
5 De reden-rijcke mensch kant misbruyc haest verwinnen
Door deuchdens liefde, die met kennis hooch begaeft
Wanneer hy 't heylich woordt ziel-ijverich hanthaeft,
Wert hy Gods Rijc-genoot, de wijsheyt syn vriendinnen.
Kroont *Vondels* weerdich hooft heyl-graege jongelingen,
10 Die voor d'onkuysche min het hoochste nut leert singen
Hetwelc den geest vervreucht met een inwendich juygen,
Het wroecht niet na de daet, als die snoo leugen dichten
Tweesinnich hy verlijct de oud' en nieuw' gheschichten:
Doorleest dit sin-rijc boec, het zalt u best ghetuyghen.

't Kan verkeeren.

Eer-dicht op de verlossinghe van Israel. Komt voor in VONDELS tragicomedie *Het Pascha ofte de verlossinge Israels wt Egijpten*, Schiedam, 1612, kl. 8°.
1. *onbeslepen sinnen*—ongeoefend verstand. 13. *tweesinnich*— voor tweeërlei uitleg vatbaar; *gheschichten*—geschiedenissen.

EER-DICHT.

GHelyck den dapp'ren handt des Maalders Taeffereelden
Den Agamemnons Moordt, vermengt met wijn en bloedt
So dat het oogh verschrack, en keef tegen 't gemoedt,
Oft 't wesen was of schijn van Ameloose Beelden,
5 O *Koning!* van gelijck so twisten en krackeelden
De zinnen onderlingh, van de geheele stoet
En menichte des volx in grooten overvloet
Oft' spel of errenst was dat hier u Jephthah speelden;
Als met de Vaders handt de Dochter werd' onthooft,
10 Doen wierd' de schaduw voor het eygen stuck gelooft

---

1. *dapper*—behendig, vlug. 10. *schaduw*—hier: afbeelding, nabootsing.

Van 't Vrouwelijcke hart dat buys van medelijen
Haer tedre traanties swalp. Doch, o ghy *Koning* treedt
Den Koning David na: dien heyligen Poëet
Die Geestlyck heeft gedicht veel schoone Rymerijen.

GARBRANDT BREDERO.

't Kan verkeeren.

Eer-dicht. Komt voor op bl. VI van A. DE KONING'S *Jephthah en zyn Eenige Dochters*, Amst. 1615, 4°.
11. *buys*—(dronken) hier: vervuld van

SONNETS.

Op JAN SYVERTSOON KOLMS Treur en bly-Spel.

WIlt ghy de weyflery der looser lichter Vrouwen
Eens affgeschildert sien? soo doorsoeckt eens dit Boeck
T'welck als een spieghel u sal klaarelijck en kloeck
Al haar lichtveerdicheydt, en valscheyt doen aenschouwen.

5 Die die te recht bedenckt, sal hem by sulcken houwen
Met wien dat hy ontsweeft de gramschap en de vloeck,
Des ijverighen Godts, wel die: zijn ondersoeck
Min, als d' Ervaarentheyt van anderen vertrouwen.

In 't stuck van Boeldery: dat meestendeel doch gheeft
10 Ellende, Ramp en smaat, waar deur men end'lingh leeft,
In jammerlijcken staat, van buyten, en van binnen.

Het Lichaam en de Gheest, Veneetsche Cinthia,
Wat laat ghy hedensdaeghs al Susterlinghen na,
Die immers alsoo slim bedrieghen die haar Minnen.

---

13. *susterlingh* —zusters kind, (nakomelingen).

VERVOLCH.

15 Der Vrnnden waare Liefd' en Aver-oude Trouw
Is door Heer Delio an Laselva ghebleeken,
In voeghen, dat ick niet vrymoedich dar wtspreeken
Wat dat ick voor het hooghst, of voor het grootsten houw.

De broederlijcken Jonst of boosheyt vande Vrouw,
20 Die verghen dorst an d'een om d'ander te doorsteeken,
Om dat hy was ghetrouwt, o spijt! o lust tot wreeken;
Hoe haast, maar meest te laat, soo baar gy het berouw.

De schalcke Cinthia soo knap als sy maar hoort
De looghentijng straat maar, van d'onghedoode Moort,
25 Claaght sy den Moorder an, en leyt hem valsche laghen.

O dubbelheyt deurtrapt: Wee hem die licht ghelooft,
Leest met op-merck, en vlecht een Lanwer-crans om 't hooft,
Des Duytschen Rymers, dies met eeren wel mach draghen.

G. A. in Brederode. *'T kan verkeeren.*

Sonnets. Komen voor in het voorwerk van Kolm's *Bataafsche Vrienden-Spieghel*, Amst. 1615, 4°.
15. *aver-oud*—overoud, (*aver* is eig. afstammeling; *van aver te aver*). *straat maar*—(bijstelling van: *looghentijng*)—het gerucht (mare), dat op straat de ronde doet. *onghedoode moort*—moord, die niet plaats gehad heeft.

TOEGIFT.

TRenrt nu ghy Rymers treurt, treurt aerdighe Poëten,
Treurt brave Schilders eel, want siet de felle doot,
Heeft met hare ysre handt ghetrocken in haar schoot,
Die *Karel* die een *Man-der* Vrouwen wel mocht heeten.

5 Sijn Lichaem is vergaen, zijn beenderen versmeten,
Dan doch zijn hooghe siel die eet nn Hemels broot,
En laet hier nae een Naem so eeuwich, en so groot,
Datmen daer duysent Jaer sal af te spreken weten.

---

1. *aerdigh*—geestig, vernuftig

Ghelucksalighe siel van onsterflijcke lof,
10 Ghelijck den Phoenix sich verbrandt tot as en stof,
En met zijn eyghen doodt hem weer verweckt een ander,

Soo ist met u gheslacht, soo ist oock met u saet,
Waer uyt soo waerdelijck, en prysselijck op staet
Geen minder, maer soo groot een *Karel vander Mander.*

G. A. BREDERO.

't Kan verkeeren.

Toegift. Komt voor in: *Uytleggingh op den Metamorphosis Pub. Ovidii Nasonis. Alles streckende tot voordering des vromen en eerlycken Borgherlycken wandels. Seer dienstich den Schilders, Dichters, en Const-beminders. Oock yeghelyck tot leeringh by een gebracht en geraemt Door* CAREL VAN MANDER *Schilder t'Amsterdam, Voor Jacob Pietersz. Wachter, Boeckvercooper wonende op den Dam inde Jonghe Wachter,* 1616. 4°, waarachter het *Leven van K. van Mander.*

KLINCK-DICHT,

Aende Kijckers.

HIer ziet ghy afghebeelt de bootsjes vande Minne,
De grillicheytjes van het dartel Venus kindt,
Dat poeselachtich wicht! dat moeder-naackt en blindt
De grootste zielen kan vermeestren en verwinnen.

5 Dit kleyne guytjen, deed den Monster-temmer spinnen
Het rocken van een vrouw, die hy verwijft bemindt;
't Schijnt buyten ons gheloof, nochtans die 't wel versint,
Een yglijck schepsel heeft dit boefjen in zijn sinnen,

Daer zit dat bengheltjen en bakert ons vernuft,
10 En 't rolt en solt de mensch zo wildt, zo woest, zo wuft,
Tot dat hy solleboldt in hondert duyzent partjens.

Ghy oude gryuzers grijs, die dit al slinx beziet,
Dit beelde-boeckjen is voor nortsche suffers niet:
Maer 't is alleen ghemaeckt voor zoete lieve hartjens.

G. A. BREDERO. *'t Kan verkeeren.*

Klinck-dicht. Komt voor in: *Othonis Vaeni Emblemata* Amst. 1618, 12° oblong
1. *boots*—(Vgl. ons: *poets*) kuur, streek. 5. Herakles bij Omphale 12. *slinx*—met afkeurende blikken.

SONNET,

Aan den selven,

WAt burgherlijcke twist en lust om heerschappyen
Of inderlijcke nydt, en Grootscheyt van ghemoedt
Vermach in s'Princen breyn, of inder Heer en bloedt
Leest dit in 't leven der *Roomeinsche* Swagheryen:
5 Wat Burger-oorloghen, wat slachten, en wat stryen,
Wat buur en broeder-moort, wat plundering verwoedt
Wat dullen yver tot syn even-naastens goedt
Italien heeft gheleen sal u dit Boeck belyen
Lucanus schreef het eerst in suyverlyck *Latijn*
10 En myn *Heer Storm* daar na, met onverdroten pyn
In *Neder-duytsche* taal, tot nut der *Batavieren*,
Waar van ick nimmermeer ondanckbaar en sal zyn
Van wegen 't vaderlant. Neerlanders komt met myn
Syn ouwt versilvert hooft met groene Lauren cieren.

G. A. Bredero.

't Kan verkeeren,

Sonnet, komt voor in: *M. Lucanus van 't Borger Oorlogh der Romeynen Overgeset in Nederlands rym-dicht door* D. Heynrick Storm, Amst. 1620., 8o.

Dochters Liefdens Liedt,

Stemme: *Als ick uyt wandelen gae.*

AL waer ick soo bemint als d'algoedighe Goon
Dat zy om my te schenck ô schoone Ridder boon
De scepter en de kroon van Hemel en van Aerd',
En waeren sonder u my geen spoog waters waerd.
5 Al waert dat d'Opper-voocht van 't hoog en Heylig Rijck
Myn in zyn grootheyt woud my maecken zyns ghelijck,
En ick most u myn Lief hier laten in ghequel,
Wat soud' den Hemel my zyn anders als een Hel.
Al waert dat ick alhier mocht dwinghen met ghebot

---

9. *dwinghen met ghebot* · heer en meester spelen.

10 En Heerschappye al de Volck'ren Dol en Zot,
Doch sonder u ick sou het Weereltlyck ghebien
Groot hertigh van ter sy niet willen eens aansien.
Maer als ick mach by u myn Prins zyn onbevreest
Soo vind ick myn soo ryck, en soo vernoecht van gheest
15 Dat ick veracht en puf de doodt en 't wreet gheval
Want in u zieltje is myn Hemeltjen en al.

't Kan verkeeren.

Dochters Liefden Liedt. Komt voor op bl. 14 van *Venus Minnegiffjens*, Amst. 4°. oblong, (bl. 22—27.

KLINCK-DICHT.

GHy klaar beharssent Volck! en schrand're Jongelingen,
Beswangert met vernuft en met een kloecke geest.
Die, met een soeten smaack der Wysen-boecken leest,
Waar door ghy licht bekomt de kennisse der dingen.
5 Ghy! die u Lesens-lust, kunt saaden, noch bedwingen
Door-siet dit Spiegel-boeck noyt meer in Duytsch geweest,
In 't welck, ick Leeke-broer soo slecht als onbevreest
Heb, met mijn boersche stem, de Fransche-maat gaan singen.

Ghy Rijmers, die met Rijm, mijn Rijmerijen prijst,
10 Ten Rymt niet, dat ghy my, maar *Telle* danck bewijst,
Die 't Rijmeloos, my gaf, om Rijmen af te maaken.
Dees Rympjes soose zijn, die vindy hier gheprent:
Traach ben ick van begrijp, en arm van geest, ick kent,
Doch 't geen my Vrunt behaaght, dat sal mijn Vyant laaken.

GARBRANT ADRIAANSZ BREDERODE,
't Kan verkeeren.

Klinck-dicht. In het voorwerk van *Het eerste deel van de Tragedische oft klaechlijcke Historiën. Eerst beschreven in Italiaens, ende nu uyt de Françoyschc in de Nederlandtsche tale over-geset, door* ISAAC DE BERT, Rott. 1646, 12°.

10. *Tell*—REINIER TELLE? Van welk zijner werken, door BREDERODE berijmd, is hier sprake?

Liedeken,

Op de Wijze van de Engelse Courant.

MIJn lief ick sal beginnen
en singen in droevicheyt
om u die gij van binnen
in mijn jonc herte leyt.
5 dach en nacht ick geen rust vinden mach
aen u schoon liefje soo ist dat ick nue doe mijn beclach.

Als Icarus sijn veeren
smolt door de sonnebrandt
mijn hert so doet verteeren
10 van heter lieffde omhandt
liefde is een vier dat alle vochtigheyt
van hem verdrijft Plasir en al de genoechtichheyt.

Daerom ist dat ick suchtte
seer dick met claechs geween
20 duysent mael daechs ick duchte
om u o maecht alleen
ist dat mijn hert nue dus de liefde smaeckt
comt my te baat.... verdriet eylaes nog swaerder raeckt.

Anders mocht ick eylacy
25 verteeren in desen smert
toont gy my goede gracy
Verlichten sou mijn hert
gy syt mijn troost, mijn hulp, mijn medecyn
myn jencht, mijn vrencht, mijn son, verlicht my door uwen schyn.

30 Laet doch u soete straelen
eens daelen liefste myn
want gy cond sonder faelen
verlichten alle pijn
mijn toevlucht is tot u mijn liefste, siet
35 verdrijft mijn angst, mijn smert, mijn pijn en al mijn groot verdriet.

Liedeken. Afgedrukt volgens den tekst in het *Brederoo-Album*, Amst. 1885, bl. 33, Mr. CH. M. DOZY, die het aldaar naar het handschrift mededeelt, maakt evenwel eenig voorbehoud om het aan BREDERO toe te schrijven. Is het werkelijk van hem, dan dagteekent het stellig van het najaar van 1617, toen zijne liefde (voor MAGDALENA STOCKMANS) nog zonder zorg was.

9. *doet verteeren*—verteert.

En oft gy waert te winnen
als Athalanta mee
Hypomeus sout gy vinden
aen my om t'maecken ree
40 mijn loop sond ick seer snel ind perck bestaen
mijn lief, mijn licht ick vrees my oock niet in den doot te gaan

Noch soud ick my niet vreesen
waert gy mijn Hero bly
Leander soud ick weesen
45 comen met swemmen bij
't stormen der zee soud ick oock niet ontsien
Geen dinck hoe groot hoe swaer tsal niet in 't min 't verdrieten mijn.

Altyd Prins sonder ophouwen
Princes 't is geen bedroch
50 tot u is myn betrouwen
bemerckt myn martelen och
neemt doch in 't goed dat ik my dees verstout
't verdriet is swaer dat men verborcht en steedes by hem hout.

Soo u leeven en myn leeven
55 is een leeven 't saem gelyck
gy myn leeven doende sneeven
doet u leven ongelyck.

SONNET.

Op de Moorenlandtsche Historie.

LIEFHEBBERS vande liefd', Beminners vant beminnen,
Constrijcke geesten eel en lesers onversaet,
Comt, leest dit boec met vlijt; bespeurt, merct en verstaet
Hoe veel de liefd' vermach in jeuchdelijcke sinnen.

4 Aenvaert dit boec met lust, ghy sult daer vinden binnen
Een reyne jonst en trou; met cloecheyt, list en raet;
Voorts hoe 't wanckel geluc is sonder eynt of maet
En hoe een wijs mensch can zijn tegenspoet verwinnen.

Comt hier die uwen tijt soect loflijck te besteden,
10 Comt hier die garen leest een welgeboude reden,
Comt hier ghy sult de deucht met eer en vreuchde leeren,

Comt hier die lustich zijt te hooren vremde zeden,
Comt hier aanschouwt wat de taelmans lusten deden,
Comt hier Neerlandtsche jeucht en helpt my KINA eeren.

't Kan verkeeren.

Sonnet. Komt voor in het voorwerk van: *De Beschryvinghe Heliodori van de Moorenlandtsche gheschiedenissen. Eerst int Griecx beschreven: Ende nu wt het Francoysche int Nederlandts vertaelt Door* C. K(INA) *t'Amstelredam. By* HENDRICK BARENTSZ. 1610.

Op dit Sonnet werd het eerst de aandacht gevestigd door Dr. J. A. WORP in het *Tijdschrift voor Ned. Taal en Letterkunde* IX, bl. 135.

BIJLAGE

BIBLIOGRAPHIE VAN BREDERO'S WERKEN.

SUPPLEMENT.

Nadat in mijn G. A. BREDERO, *Een bibliographie* verschenen was, werden mij van verschillende zijden uitgaven van BREDERO toegezonden, die mij onbekend gebleven waren. Deze aanvullingen kwamen mij nog tijdig genoeg in handen om ze voor deze uitgave te gebruiken; na dien tijd ontdekte ik geen nieuwe. Daar het mij in de korte bibliographische aanteekening bij elk stuk niet mogelijk was de volledige titels op te nemen, laat ik deze hier volgen.

De uitgaven zelve berusten meest bij particulieren.

J. H. W. UNGER

IV. KLUCHTEN.

A* G. A. BREDEROOS || Kluchten: || Als || Vande Koe. || Symen sonder Soetigheyd || Den Molenaer. Ende den || Quacksalver. || *Vinjet: wapen der Academie* | || T'Amsteldam, || Voor Kornelis Lodewijcksz. vander Plasse | Boeckverkoo- || per | wonende op de Beurs in d'Italiaensche Bybel || Anno 1620. 4°.

D* G. A. BREDEROOS || Klvchten: || Als || Vande Koe, || Symen sonder Soeticheydt. || Den Molenaer: Ende den || Quacksalver. || *Vinjet: Wapen van Amsterdam.* || t'Amsterdam, || || Gedruckt by Nicolaes Ravesteyn, || Voor de Weduwe van Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse, Boeck- || verkooper | op de Beurs in de Italiaensche Bybel | Anno 1642. 80 blz. 4°.

Bl. 3—24 *Klucht van de Koe;* bl. 25—40 *Klucht van Symen sonder Soetigheydt;* bl. 41—60 *Klucht van den Molenaer;* bl. 61—72 *Klucht van den Hoogduytschen Quacksalver*; bl. 73—76 Vermeerderingh. Een ander *Klucht van een Huysman en een Barbier* en bl. 77—80 *De gheboorte van Luysbosch, Alias Robbe-knol.*

V. DRAMATISCHE GEDICHTEN.

III. Klucht van de Koe.

A* T'Amsteldam, C. L. vander Plasse, 1620. 4°. 17 blz.

D* t'Amsteldam, C. L. vander Plasse, 1642. 4°. (Sign. A—C_4).

IV. Klucht van Symen sonder Soeticheydt.

A* G. A. BREDEROOS|| Klvcht| ||van|| Symen ||sonder Soeticheyt.|| *Vinjet: wapen der Academie.*|| T'Amsteldam, ||Voor Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse, Boeck-verkooper |woonende op de Beurs in d'Italiaensche Bybel. ||Anno 1620.

16 blz. 4o. (Sign. A en B).

D* G. A. BREDEROOS|| Klvcht, ||van Symen sonder Soetigheydt.|| *Vinjet: wapen van Amsterdam.* ||t'Amsteldam,|| Gedruckt by Nicolaes van Ravesteyn,|| Voor de Weduwe van Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse Boeck- ||verkooper, op de Beurs in d'Italiaensche Bybel| Anno 1642.

16 blz. 4 (Sign. D en E).

V. Klucht van den Molenaer.

B* G. A. BREDEROOS|| Klvcht|| van|| Den Molenaer.|| Gerymt in 't Jaer 1613. || *Vinjet: wapen van Amsterdam.* || T'Amsteldam, || Voor Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse| Boeck-verkoo- |per ||woonende op de Beurs in d'Italiaensche Bybel.|| Anno 1620. (IV) en 16 blz. 4o.

E* G. A. BREDEROOS|| Klvcht,|| van|| Den Molenaer,|| Gerijmt in 't Iaer 1613.|| *Vinjet: wapen van Amsterdam.* ||Gedruckt by Nicolaes van Ravesteyn, ||Voor de Weduwe van Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse, Boeck-|| verkooper| op de Beurs in d'Italiaensche Bybel| Anno 1642.

20 blz. 4o. (Sign. F—H_2).

VI. LUCELLE.

B* G. A. BREEDEROODS || Overghesette || Lvcelle || Ghespeelt op de Nederduytsche Academie, ||Op het Woort: ||Schijn bedrieght. || *Vinjet: wapen van Amsterdam.* || T'Amsterdam, || Voor Cornelis vander Plasse | Boeckverkoper || aende Beurs | in d'Italiaensche Bybel | 1621.

(VI) en 72 blz. 4°.

Bl. III en IV Opdracht aan Tesselschade, bl. V. Aan de Liefhebbers der Nederlandsche Poesye, bl. VI Inhoud en Personagiën. Op de laatste blz. het lofgedicht van CAREL QUINA, geteekend *Qui-na, Dieu, na rien.*

VIII. MOORTJE.

A* G. A. BREDEROOS | ||Waar in hy || Terentii || Eunuchum || heeft Nae-ghevolght. ||Op't Woort: ||Ongesien| kan geschien|| *Vinjet: wapen der Academie.* || t'Amsteldam, || Voor Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse | Boeckverkoper | ||op den 'hoeck vande Beurs | in d'Italiaensche Bybel. 1620.

(XII) en 78 blz. 4°.

Op de laatste bl. onderaan: „T'Amsteldam, Ghedruckt by PAULUS VAN RAVESTEYN. Anno 1620."

XI. Klucht van den Hoogduytschen Quacksalver.

A* G. A. BREDEROODS|| Klucht | van den|| Hoogdvytschen|| Quacksalver. || *Vinjet: wapen van Amsterdam.* || T'Amsteldam, ||

Voor Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse| Boeck-verkoo-||per wonende op de Beurs in d'Italiaensche Bybel. Anno 1620.

12 blz. 4°. (Sign. C_2—D_4).

E*. G. A. BREDEROOS|| Klvcht, ||vanden Hoogduytschen || Quacksalver, || *Vinjet: Wapen van Amsterdam,* || t'Amsteldam, ||Gedruckt by Nicolaes van Ravesteyn, ||Voor de Weduwe van Cornelis Lodewijcksz. vander Plasse, Boeck-|| verkooper| op de Beurs in d'Italiaensche Bybel| Anno 1642.

20 blz. Gelijk aan C.